

کوواری

دهنگی گیتی تازه

سەرپەرشتى لەچاپدراوہکانى بنکە: سدیق سألج

زنجیرە: ۱۱۳

کتیپ: کۆوارى دەنگى گیتیى تازە

خول: یەكەم

بەرگی یەكەم، ژمارە ۱-۶

مۆنتاج: سەرخیل مەهدى، لاس

بەرگ: ئەحمەد سەعید

بنکەى ژین

بۇ بوژاندنەوہى كەلەپوورى بەلگەنامەيى و پۇژنامەوانىيى كوردى

عیراق: ھەرینى كوردستان، سلیمانى؛ شەقامى پیرەمەگروون، گەمەكى ۱۰۷ بەرمانان.

تەلارى ژین - تەنیشتى (مۆكەوتى شىخ فەرىد)

تەلەفون: ۲-۳۱۹۴۷۲۱ ناسیا: ۰۷۷۰۱۵۶۸۶۴ یا ۴۸۴۶۳۳۵۷۷

كۆرەك: ۰۷۵۰۱۱۲۸۳۰۹ س. پۇست: ۱۴

www.binkeyjin.com

دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی

زنجیره‌ی پوښبیری

*

خاوه‌نی ئیمتياز: شه‌وگه‌ت شیخ به‌زدين

سهرينووسيار: به‌دران شه‌مه‌د حه‌يب

ناوونيشان: دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی ئاراس، شه‌قامی گولان، هه‌ولير

ناوی کتیب: کوزاری دهنگی گیتی تازه

ئاماده‌کردنی: سدیق سالح . په‌فیع سالح . عه‌بدو‌لا زه‌نگه‌نه

بلاو‌کراوه‌ی ئاراس - ژماره: ۹۷۸

چاپی به‌که‌م، هه‌ولير - ۲۰۱۰

له به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه گشتیه‌کان له هه‌ولير ژماره ۲۷۷ ی سالی ۲۰۱۰ ی دراوه‌تی

ژماره ۱ چوارم بەرگ: نيسانى ۱۹۴۵

ژماره ۶ چوارم بەرگ: ئەيلوولى ۱۹۴۵

ژماره ۱ پېنجەم بەرگ: تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۵

لەو بەدوا كە جەنگ برپاوتەو، ئىنگلىز كۆوارەكەى راگرتووه. بەلام حوسپن حوزنى موكرىانى مۆلتى رەسمىي لە وەزارەتى ناوخوا بۆ وەرگرتووه؛ موخامى فايەق توفيق خاوندى ئىمتيان، محەمەد بابان مودىرى مەسئول و خۆشى مودىرى ئىدارە و رەئىسى تەحرىرى بووه. ئەم خولى دوومە كۆوارەكە سەربەخۆ بووه، كەچى ھەر بە دريژكراوہى بەرگەكانى پيشوو دانراوه. يەكەم ژمارەى ئەم خولەكە ھەر لە سالى سىيەمدا بووه و بەرگى پېنجەمە، ۱۲ ى تشرىنى دوومى ۱۹۴۵، ژمارە ۲۰ ى ئەم بەرگە ۱۸ ى مارتى ۱۹۴۶ دەرچوو. بەرگى شەشمە؛ ژمارە ۲۱ - ۲۵ ى مارتى ۱۹۴۵ و ژمارە ۳۵ - ۳۰ ى ئەيلوولى ۱۹۴۵، ژمارە ۱ ى سالى چوارم ۷ ى تشرىنى ۱۹۴۶ و ژمارە ۳ ى ھەمان سال ۲۸ ى تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۶ دەرچوو.

”دەنگى گيتى تازە” لە خولى سىيەمدا بووه بە پۆزنامەيەكى حەفتانە و لە ژمارە (۴) ھو دەستى پى کردوو، وەك دريژەپىدەرى سى ژمارەكەى پيشوو. دوا ژمارەى زانراوى (۳۴) لە ۲۵ ى ئابى ۱۹۴۷ دا دەرچوو.

شايانى باسە، ئەم كۆوارە لە دەورانىكدا بلاو بوووتەو كە گەرمەى ھەلشانى بىرى چەپ و بەر بەرەكانى ئىستىعمار بووه، لەبەر ئەو - بەداخو - خويندەواران و پۆشنىرانى كورد بەگشتى لە رقى ئىنگلىز زۆربەى دانەكانيان لەناو بردوو و نەيانپاراستون. بەرھەمەى بەردەست، پۆزەيەكى ھاوبەشى (بنكەى ژين) و (دەزگای ئاراس)ە.

(بنكەى ژين) پيوستى بىنى بۆ زىندووكردەوہى سەرجمەى ژمارەكانى خولى يەكەمى ئەم كۆوارە، كە چوار بەرگە، بە پۆزەيەكى ھاوبەش لەگەل (دەزگای ئاراس) دا بلاوى بكاتەو. سوپاس و دەستخوشى لە ھەموو ئەوانە دەكەين كە پشكيان لە بەرھەمپناني ئەم شاكارە پۆزنامەوانىدا ھەيە و ھىوامانە جى شياوى خۆى لە كتيبخانەى كوردیدا بگرى.

وینہی
ژمارهکانی بهرگی یهکه می کوواری
دهنگی گیتی تازه
خولی یهکه م

ده ننگی گیتی تازه

کوواریکی مانگانہ یہ، لہ لاین بہشی پپوہ ندی گشتیہ وہ، لہ بالیوزخانہ ی بریتانی دالہ بر خدا، وہ رزہ چیستی

نہ شری بہ کم ۱۹۴۳

برگ - ۱ ، ژمارہ - ۱ ناوہ روک

۳۱ بہک دواندی بریتانی (وەرگیراو)

توفیق وہی

۳۵ چا گہی دہو کرائیہ کان حسین حوزنی

۳۷ سار ہنری رولفس (وەرگیراو)

عہ بدولو حسینی

ماورامانی

۳۹ تہ نقیدی ووتاری سار ہنری رولفس

توفیق وہی

۴۱ نیروہ زریایہ کانی بریتانیا

(وەرگیراو) شیخ حسن

۴۳ نا کور = شہال ، نیوہرو = جنوب

توفیق وہی

۴۶ چہروکی خاوم دارستان و شہ

حسین حوزنی

۴۷ نیویشکی فہومارہ کانی سیامی و سیامی

مانگی تشریحی بہ کم ۱۹۴۳

۱ آمانی دہنگی گیتی تازه

۲ پارلہمانی بریتانی ۱ وەرگیراو)

توفیق وہی

۳ چہروکی منالیم

۵ تہ نقید

۵ گہنی سادہ کانی جاقبک

۶ بہک دوو پارچہ لہ مسم و زنی

تہمدی خانی

۷ گہشی ماورامان

گوران

۹ شہر

۱۰ میستہر سون لہ ہلہچہ (وەرگیراو)

توفیق وہی

۱۳ دہستوری لہ تلاتیک

۱۴ شہری لہ ایکولسکلام توفیق وہی

۱۵ شہر میرزا شہفیم

۱۶ لہو کردہوانی بریتانیا بیکی ہیناون

۱۷ شہریکی پیروہرد

۲۵ بہنجا راسنی لہ ہارہی بریتانیاوہ

بەناوی پینایى چاوان

پیشهكى

آمانجى ده‌لنگى گيتى تازه

آمانجى ده‌لنگى گيتى تاره بلاو كردنه‌وهى آگای راسته له باره‌ى هه‌موو كردار
و قه‌وماوبكى ئەم جەنگه گيتى گره‌وه .

ئەم كرواره زانیار بلاو ئەكاته‌وه له باره‌ى ئەو كوششته جەنگیه مه‌زنه‌ى مانه‌ندانه‌وه كه
نەتەوه دیموكراتیه‌كان ئەمى كەن بو بردنه‌وه‌ى پیروزی ، وه مروف روون ئەكاته‌وه له باره‌ى ئەو
آمانجه‌ى پاكه گه‌وران‌ه‌وه كه نەتەوه دیموكراتیه‌كان بوى تی‌ئەكوشن كه وه‌كو آزادی و به‌ختیاری
و خوینده‌وارى مه‌ردومه .

ئەم كرواره به‌شى له لاپه‌ره‌كانى نەرخان ئەكا بو زانیاری دیرێك و یاسا ، وه بو په‌ندی
پیشیان ، شعر ، ئەده‌بیات ، داستان ، ستران ، چیرۆك و گورانی كه كەلكی به‌رز كردنه‌وه‌ى
خوینده‌وارى یان هه‌یه ، له‌گه‌ل ئەمه‌شانی ئەكوشى بو به‌رز كردنه‌وه‌ى ژیاى كومه‌لایه‌تى
و شارستانیه‌تى ، وه زانیاریش بلاو ئەكاته‌وه بو چاك كردنى نەندروستی و كەشت و كال
و آبرى (١) و بازرگانى .

ایتر خوا به‌شتیوان بى .

١-كى بلاو كردنه‌وه‌ى ده‌نگك و باسى كوردی

له مودیرى په‌په‌ندی

گشتى بایوزخانه‌ى به‌ریته‌ئى دا

له به‌غدا

آبرى aboriy = اقتصاد ، پاشه‌كوت .

پارلمانی بدریتانی

وهرگری : نرفون وهی

پارلمانی بدریتانی له پارلمانه کانی گشت نه ته ره .
دیوکرا ئیه کانت کونتره . له راستی دا گهلی لهو نه ته وانه
که ایستا به شوازی حکومه تی دیوکرا نی هسهل
له سوورترین ، دستوره کاتبان له دستوره کانی پارلمانی
بدریتانی وهرگروه ، له هر نه وه به که گهلی جار
پارلمانی بدریتانی به « پری پارلمانان » ناو نه بری .

له نه بختی آزادی گه وری فرمسه دا نهو حکومه ته
نازمه بی فرمسه که دهی کرد به هیاته کاری سه ره تای
آزادی و برای و به کانی له فرمسه دا ، دیسه وه شوازه
پارلمانی کانی بدریتانی وهرگرت بو نهو پارلمانه که
نه و سا له فرمسه دا دامه زریتر . حکومه ته کانی نریش
دستوره کاتبان له دوو نه وه دیوکرا ئیه روزاوییه که
بدریتانی و فرمسه وهرگروه ، وه ژبانی نوته ری یان
له هر نهو ری کابانه دامه زران دووه که نهو دوو نه وه
گه وریه پیره می هان .

پارلمانی بدریتانی هر له هر دهی فهرال له لفریدی
گه وریه ، له دهی نوته دا ، دهی بکردوه .
له پاش نهو سه ره دهه ایزر به ره به نهو دستوره که
ژبانی نوته بری پیوه پنده ، چاکتر کراوم و راستتر
کراوم نه وه به چه شی که پارلمان نه توانی شتیکی وا بریار
بدا که ، پیچه وانه ی خوابشی نه ته وه کانی ، بان به زور
به سه ری بی سه پی .

پارلمانی بدریتانی ، وه کو دیریک بومان نه گریته وه ،
لهو سه دهانی پاش دامه زرانی دا دهسلانی نه وادی بو
نه ته وه که پیک هینا ، بو نه وه که به شداری بکن لهو
دهسلانه دا که خوی هه پیته ، وه نوته ره کاتبان بفرین
که له نه بختیه ته که پدا به راستی نوته ری یان بکن و به
آزادی دهنگی خویان بدن .

لهم سه دهه بی ایستادا ، له پاش نهو گوررمانانی
دوان ، وه له پاش نهو که هتی مه لزاردن رسته و

خوش درا به زبان ، سه جار چاکتری تازه خراپه
نهو دستوره وه که دهسلانی پارلمانی پیوه پنده .
نه توانین بلین که نهو ۷۰۰ نه ندانه که ایستا له هر
سه نده له کانی پارلمانی بدریتانی دانیشتون گشت نهو
چین و بروا مه زب و فیکره جوی جویانه نه توانین که
له ناو نه ته وه ی بدریتانی دایه . له سالی ۱۸۳۵ دا ژناره ی
نهو که سانی دهنگی خویان دابو له هر ای هه لزاردن
له سی میلیون تی پری کردبو ، له دانیشتون کان ۱۳
میلون داشکبزا له هر نه وه که هیشتا مال بوون و
نه گه پشویه نه می هه رزه کاری .

نوته ره له پارلمانی بدریتانی دا آزادی ره بی هه پی
له دوانت و قسه دا وه له ده رخسانی نهو بهرانه دا که
له ناو گشت چینی نه ته وه کدا هه پی ، به چ شتیکی راست .
به ره ی حکومه ت له گه ل به ره ی ره خته گردا هه ره به ز
نه کن به ره وازیکی (روحیکی) سوودی گشتی به وه ، وه
له ناو سووری قانوندا . هه وو کی له پیش هه وو
شتیکی سوودی وولانه کی له پیش چاوه . به ره ی
ره خته گر له باریکا که بی پی وزارت دس نادانه کاری
که کاسکی هه پی بو سوودی گشتی ، بان گوی نادانه
کاری که نالوی له گه ل خوابشی نه ته وه کدا ، دس به چی
دس نه کا به گرتی ره خته ی فرمسه خت نی و به لاماردانی
زور به توندی . وزارت هم لایه وه به ته وادی پر سراره
بهرام به ره ی پارلمان . خو نه گه ر بات و به ره ی ره خته گر
له دژواریکا زور به بیته ی دس کدی ، نه و سا وزارت
خوی نه کبشته وه و مه بیان چول نه کا بو می تر گ
بینه سه هر حوکم .

کانی که نه م جهنگه ی ایستا آشکرا کرا ، حکومت
بهرام به ره ی بهاری جهنگت له به ست بوو که هندی قانون
سه راسا بخانه کار ، وه هتای به ره ی حکومتی هه لگرت و
له گه ل به ره ی ره خته گردا به کبان گرت له وزارت شیکا
که پیکره دوته ی وزارت نه که آراسته بکن له نه نا
آقاریکدا به ره ی نهو نه بختیه که دولت پیرو پیته ی .
نه ندانه کانی وزارتانی ایستای بدریتانی هر سه به ره گی
بدریتانی نه توانین که وه کو به ره ی پاریزه رو کارگرو
سه ری هتی بن . نه م به لگه به بو نه وه که نه ته وه بیکی
دیوکرا نی نه توانی که له برای اشکرا دا به سه ر دژواریا

چيروکي مناليم

چيروکي به ختیارو

به دن بهخت

نورسری : ترفیو ولفی

به ختیارو بهدبهخت دوو برا بون له دی بیکا، روزی له روزان بریازبان دا که پیکه به ساری خویان هل گرن و برون بو شانان ، پاره بهیا بکنن ؛ وه هر بو سبهینی به جوونه کوتنه ری . هر به که تویشووی روزیکی خوی خستوه نار ده سسریکی سووره وه و له پستی به سبو .

زالین ، وه هر دژمنایه تی بیک و رهقه بهری بیک سیاسی و بیر جوی بیک که له مایانی بهره کانیا به فراموشت بکا ، وه به پیک دلی به روزیته سر به راه بهری تهو دژمنه که تهی ده سی کردی به هر شه لی کردنی ، که توسا هموو تم بهرانه پیکه به آرام و وه ندی به به راه بهری تهو تهکن و له ناوی ته بن .

وه وزارتتی جه نیگی ایستای بهرینانی له گهل ته مه شدا که بهر خورداری برواییکی گه وره به ، به لام دیسانه وه گه لی ته نقیدی آراسته ته کری ، له بهر هره که وه زاره تیکی ده ستووریه . به ستر چهرچل خوی و هار بکای تم چه شته ته نقیدانه یان زور لاخوشه . وه گه لی پیشباری ته ندایه گانی بهر کایش به ستم ته کری و پی به و کار ته کری ، چونکه که ایکی ته وه کی تیدا به . مانای ته مه ، وه کو دیاره ، هره وه زیکی توند هه به له لایه ن ته وه گوو . بو یاره و ، پشتیوانی وه وزارت .

به چه شته تم پارلمانای بهرینانی که هه زار سالی پزه هه به ، دهری خست که ایپه راتوره تیکی هره گهری گیتی به دریزانی هموو تم سهرده مه له هر تهو بانا هه حکومتی کردوو که له هر سهره تای دعو کراتی راسته کینه دامه زراوه . تم پارلمانه گه لی دژواری کاروباری هاتوته پیش که له ته بخامدا هزی به سهریا شکاره .

بو نوهره گه بشته سهرکانی و آویک ؛ ووتیان ، « بالره ووچانیکی بو بدین و نانی نوهروی لی بخوبن ، ، وه دانیشن له گوی کابه که . انجا بهدبهخت رووی کرده به ختیار :

— به ختیار ، باو نوهره تویشووه کی تو بخوبن ، تویشووه کی نیش بو ایواریان .

به ختیار ووتی :

— باشه .

به ختیار ده سسره گه پستی خوی کرده وه له هر نهرزه که رای خست ؛ سا هر چی بیک تبا بو خواردیان ، وه هه زنی پوی حسانه وه و گوتنه وه ری . ایواریان به سهره هات ؛ هیشتا آوایی دوور بو ، گه بشته دووری یاه بیک ؛ کانی و آویکی لی بو . تم چاره به ختیار رووی کرده بهدبهخت و ووتی :

— بهدبهخت ، من زورم برسبه ؛ وه وادیاره هیشتا آوایش دووره ، بالره دانیشن شیو بکین ، انجا ته گوتنه وه ری .

بهدبهخت ووتی :

— هه ، به خوا من له تویشووه گم بهی تو نادهم ، هر بهی خوم ته کا . به ختیار که تم ناپیاو بهی دی ، کاس بو ، وه هر نهرنده یی کرا ، ووتی :

— کورا بو ، بهدبهخت ، ایتر من هاورییی بهدسروشکی وه کو تو ناکم ، له دوو ری به به کیکان بو خوت هه لیزیره ، نو تهو ری به بگره ، نیش تهوی تریان ته گرم .

بهدبهخت ریگه بیکانی بو خوی هه لیزاردو به ختیاریش ملی ریگه کی تریانی گرت و لیک جوی بوونه وه .

به ختیار که تاریکی به سهره داهاات ، توشی آشه کونی بو ، بو تهوی تهو شه وی تبا هل کا ، چوره ناویه وه له پشت دولانه کیه وه ایی کسوت . تهوه نده یی نه چو ، شیریک هانه زووره وه و له بهردم دولانه کدا ایی دانیشن . له پاش تهو گورگت کردی با زوورا ، نه خیر پانگت دهرکوت ، که متیار بهیا بوو ، چه تهل هات ، ریوی گه بشت . که ته مانه هموو کو بوونه وه و ته جوومه تیان گرت شیر رووی کرده ریوی :

کو کرده و خستنه گیر فانیه و ، وه له آشه که هانه
دهره وه .

به ختیار نهجا چوره سهروکاری کوپه له زیره کان .
تهوانشی دوزبه وه . ایتر زور دهوله مند بوو بو ، هتای
زه ویکه گهره ی کزی ، کوشک و سهراو باخیکی شایه ی
لی دروست کردو بهرا بهخ و نهرو تفاقیکی گرابسا
رازانده وه . پیاوو کاره گهریکی زوری تی خست .

بهلام چوار دهره وازی بو کردبو ، وه له نهشت
هه دهره وازی بکوره ژوور یکی دروست کردبو ، کووپه و
گورزی آوی ساردو نهخت و سهنده لی تی دا دانابو .
وه به دهره گوانه کابیتی ووتبو که کام ریوار له پاشی آو
خواردنه وه هه ناسه ییکی هه ل کیشا ، نی هیتنه لای . ناو
بانگی هم ژوورانی آو خواردن زوو بلا بو وه .
هه موو روزی که لی ریوار لایان نه داو آوی ساردیان لی
نه خواردنه وه و لی نهجه سانه وه .

روزی له روزان ریواری هانه ژووره وه و پباله یی
آوی کرد به سهرا ، وه که لی بو وه هه ناسه ییکی
هه ل کیشا . دهره گاران دهم به جی چوو به لایه وه و
پی ووت که خاوم مال تسکا نهکا که به جیته لای .

ریواریان برده لای به ختیار ، که چاریان به یهک
کهوت ، دهم به جی به کترینا نیسه وه . نهه به دهخت
بو . به ختیار له جی خوی راهری و دمی کرده لی ،
هم لای اولای ماچ کرد ، وه له نهشت خویبه وه
دای نا . له پاش نهخت خوشی چونی ، به ختیار ووتی :

— برا گبان ، وه کو نه پی ، هم کوشک و سهرا به
هی نه . من خوا دای می ، به آمانجی خوم گهیشتم ،
ایستا زور دهوله مند ، دیار که نو هجیت دهم
نهکه و تووه ، نهوا ، سپاس بو خوا من هه مه ، ای
براین ، نه ره می من هه مه له گه ل تودا بهشی نه کم ،
نیوه ی بو تو ، نیوه ی بو من . زورم هه به ، بهشی ههردو و کان
نهکاو لیشتان نه بیته وه .

به دهخت بی نهوه که خوشنودی بی بونی و سپاسیکی
هم برا جوابه بره بکا ووتی :

— نه بی بی ای تو هم دهله نهت له کزی و چون
چنگت که و تووه ، نهیش نهچم ، وه کو تو بهای نه کم .

— ربوی سه گشباب ، نهوه له کزی ؟ دیارنی ،
دهبکه هج دهنگ و باسکت بو نه گیراوه وه .

— فوربان ، شتی وه ما گزنگ رووی نه داوه که بی
گهینه پیش آغازی خوم . بهلام دوو آگای نازم
دهس که و تووه ، ایستا بو تن نه گیره وه : « مشکیک
هه به له آشه کونه دا دوازه دیناری زیری هه به ، هه موو
سه پی نی که خور نه کونه نار آشه که وه هم مشکه هم
زیرانه دینته دهره وه ، له بهر خوره که هه لیان نهخوا
یاریان بی نهکا ، وه که خوره که لاجوو ، هه لیان
نهگری و نهیان بانه کونه کی . هم گرده بهچو که شتی
که له پشت آشه که وه به ههوت کوپه لی پر له زیری تیدا
شاراوه وه . »

شای جاوه ران که نهه ی بست ، سپاسی مام ربوی
کرد . له پاش نهختی هه و پر سهکی (۱) تر ، نهنجوه من
بلاوه یان لی کرد .

به ختیار که گزی له قسانه بوو بو ، ایتر خه و
نهچوره چاری ، چاره روانی خوره لات بوو .

سپیده دیاری دا ، شه بق کرایه وه ، روز سهری له
آسوه هینا به دهره وه و آهسته آهسته سهر کهوت ،
وه گزنگی خور ناو آشه کی دا گیر کرد . به ختیار
خوی له په نایکا مه لاس دا بو ، هه ناسه ی له خوی بری
بو ، خیرا خیرا چاری نه خشانده که کونه دیواره کانا .
دوو دل بو ، آیا مام ربوی راتی کردنی ؟

له پر له کونه کهوت شتک بری کابره ، سهری
مشکیک ، شتکی بری که دار به ده وه ، له کونه که وه
هاته دهری . مشکه پاشی پشکنیکی ناو ژووره که به چاوو
دلنیا بوونی له وه که یگانه ی تیان به له کون دهرچو ،
وه شته بری که داره کی له بهر خوره که دانا . نهه زیرینک
بو ، مشکه گه وایه وه کو نه که به وه زیریکی تری هینا به
دهره وه ، وه بهم چه شنه دوازه زیری له بهر خوره که
هه ل خست . انجا دمی کرد به یاری کردن نیان .

به ختیار که هه نا نهو دهم خوی گرتبو ، چنگی
خوی هه ل گرت و فری دایه سهر سهر زیره کان ، مشکه -
که رای کرده وه کونه که به وه . به ختیار چوو زیره کانی

(۱) هه و پر سهکی Hawpirseké = مذا کره

نهمه خوابه ، شپوی نهم ابوارمه‌مان بو دهرچی .
 جانده‌ره‌گان به جاری له‌جی خویان راپهرین ، هرکه
 چورنه نهو دیو دولبانه‌کوه بهد به ختبان دوزینه‌وه «
 په‌لاماریان دانی و رایان کیشابه دهره‌وه ، وه له
 به‌رده‌می شیر پارچه پارچه‌یان کردو هموو پیسه‌وه
 خواردیان .

ته‌نقید

ته‌نقید کرده‌وه‌ییکی زور پیوسته بو دوزینه‌وه‌ی
 راستی و بهرز کرده‌وه‌ی زانست و خوسنده‌واری .
 هم‌وومان نهم په‌نده‌مان بیستوه که نه‌لی ، « بروسکی
 راستی له له‌په‌سکدانی فیکر په‌یانه‌ی » . له‌ناو نه‌نه‌وه
 به‌رزه‌کانا هموو کرده‌وه‌ییکی ته‌نقیدی بو نه‌نوسری .
 آمانجی ته‌نقید ه‌س‌ر دوزینه‌وه‌ی راستیه بو سوودی
 گشتی وراکیشانی لی‌وورد بوونه‌وه‌ی سره‌سه‌ نه‌س‌ر
 کرده‌وه‌کان تا چاکتر لپی بکولنه‌وه و بتر شاره‌زانی تیدا
 په‌یا بکن . ته‌نقیدگر لای چاک وراستی کرده‌وه که
 ستابشت نه‌کا ، وه بو لای چه‌نیشی ، راسته‌گی ، یان
 نه‌وه‌ی خوی به‌راستی نه‌زانی ، پیشان نه‌دا . ته‌نقیدی
 نووسراو و کرده‌وه‌ییکی هه‌له وناوست ، هینانه مه‌بیانی
 راستیه‌که‌بی ، نه‌ک به‌لامار دانی خاوه‌ن کرده‌وه
 و له‌پاش مله بوون و توانج نی‌گرتنه‌ی که وه‌کو هه‌نا
 ایستا له‌لای اجه باو بووه .

توفیس ره‌بی

کله‌یی سانه‌گانه‌ی جافیک

نهمه نان نه‌وو تو دات وه به‌نه ،
 وه ره‌نجی شان و وه زوری چه‌نه .
 هه‌و سال له‌سهره‌که ره‌ه‌زاتم گرت .
 له مالی خوما به‌ربانگم نه‌کرد .
 زبیرم خاک نه‌گی ، سهرم سانگت نه‌گی ،
 که من ده‌ننگت نه‌کم ، تو بوچ ده‌ننگت نه‌گی ؟

هرچه‌نده به‌ختیار به‌سهریا هات و پپی ووت که
 نهم ده‌وله‌ته‌ی به‌هه‌ل که‌رتیکی زور سه‌مه‌ره (۱) و
 سه‌راسا (۲) ده‌س که‌وتوو که جاری‌تر نایق‌ینه‌وه ،
 وه نه‌وه ده‌وله‌ته‌ی هه‌به‌تی به‌سه بو هه‌ردوو‌کبات ،
 سوودیکی نه‌بو ، به‌دبه‌خت پپی لی‌داگرت ، وه به‌ زور
 سه‌ر بورده‌کی نی‌گیرابه‌وه . به‌ختیار که له‌تسه‌کانی
 بووه‌وه ، اینتر به‌دبه‌خت آراسی نه‌گرت ، ده‌ره‌وی
 نه‌ده‌ره‌وه به‌ره‌ر آشه‌کون

به‌دبه‌خت که‌که‌به‌شته آشه‌کونه‌که ، زهرده‌ی ابواری
 نه‌مايو ، چوره زووره‌وه ، وه وه‌کو به‌ختیار کردبو
 له پشت دولبانه‌کوه خیزه‌ی مات دا .

شه‌و نه‌وار ناریک بوو بو که شیریک له‌پریکا کردی
 به‌ژودراو له‌به‌رده‌م دولبانه‌کده‌ا لپی هه‌ل نوونا . له
 پاش نه‌وه نه‌ندامه‌کات که وه‌کو پلنگ و گورگ و
 که‌تیارو چه‌نهل و ربوی بن‌گشت کو بوونه‌وه و
 نه‌نجومهن گبرا .

انجا شیر رووی کرده‌مام ربوی :

— ربوی سه‌گ باب ، نه‌وه‌بو ، ده‌بکه ده‌نگت و
 باسکت بو نه‌گیراومه‌ته‌وه ؟
 ربوی وه‌لامی دابه‌وه :

— فوربارن ، چی بگه‌بینمه پیش‌انای خوم ؟
 جاری پیش‌ووکانی که لیرمدا نه‌و آگلیانم بو
 هه‌گیرانه‌وه ، آده‌مزادی له‌ودبو دولبانه‌کوه خوی مات
 دابو ، گویی له‌هموو بوو بو ، که روز نه‌پینه‌وه
 زهره‌کانی مشکه‌که نه‌فرینی و نه‌چی کووبه‌له زیره‌کانیش
 ده‌ره‌هینی . ایستا نه‌وه‌نا بو یارانه‌کوشک و سه‌راییکی
 بو خوی دروست کردودر تبا دانپشتوووه . جا له‌به‌ر
 نه‌وه ، له‌پیش نه‌وه‌دا که شتیکتان بو بگه‌رمه‌وه ،
 نه‌بی نه‌ماشاییکی ناو آشه‌که بگین ، نه‌وه‌کو نه‌جاره‌ش
 آده‌مزادیکی زول خوی تبا شاردینه‌وه .

شیر که نه‌مه‌ی بیست وونی :

— آده‌ی ، نامه‌ردتان نه‌کن ، آشه‌که بگه‌ربن ،

(۱) سه‌مه‌ره = عجیب

(۲) سه‌راسا = فوق‌العاده

بەك دوو پارچە لە مەم و زینى شاعرى مەزن ئەحمەدى خانى

ئەمە دوایى داستانى نەوروزبەنى :

كو ئادەنى پىشى زەماغان
تەف بولە مەى جەمە و مەكان نەمان
دەختى وەكو شاسوارى خادەر
تەحوپىلى دەكر دە مەى آزەر
پانى كو دەمانە برجى سەرسال
قەت كەس ئەدەما دەمەسكەن و مال
سەرباك دەچوونە دەر ژمالان
هەنەما دەگەبىشتە پىرو كالان
روزا كو دە بووبە جەزنى نەوروز
تەعزىم ژىو دەما دل مەفروز
سەحرا وچەمەن دەكرنە مەسكەن
بەبىدا و دەمەن دەكرنە گولشەن
خاسما عەزەب و كچى دە تاكەر
وانا كە گەواھىرى دە نادەر
تېكدا دە موزەبەن و مولەبەس
ئىكرا لە تەفەروجى مورەخخەس
لېكىن نە بە توھمەت و بە مېنەت
بەلكو بە تەرىقى شەرع و سوننەت
لورا كو غەمەز ژ گەشتى ،
مەقسوود ژ چوونىسا بە دەشتى :
ئەو بو كوچى تالېب وچى مەتلووب ،
پانى دوو تەرف موحىبو مەحبووب ،
تەقەمەر دوو جەلەب ، كو هەف بېيىن
كەفوى دەخو ئەو ژبو خو بېيىن
ئەمەش پارچەى سەيرانى سەرى سالە :
دەووا فەلەكى ژ بەختى فەبرووز
دېسان كو ئەا ژنوقە نەوروز
مەئىنى لەوى ئادەنى موبارەك
شارى و سپاھبان بە جارەك

بازىر و كەلات و خانى بەردان
تەشېبە بە ئەژدىان و جەردان
سەف سەف دەكشېنە كېو و دەشتان
رەو رەو دەخشېنە سەپروگەشتان
ئەسنانى سروف پىچووك و كىيار
ھەرگېز قەنەما دە شارى دەمىيار
ھەندەك بەپىانى چوونە باغان
ھەندەك بە سوارى چوونە راغان
ھەندەك بە تەبى و بە كەسەت
ھەندەك بە ھەقلى و بە وەجدەت
رابوونە قە خانم و خەواتىن
وان ژى تەزى گول كرن نەساتىن
خوزان كره مەسكەنى خو جەننەت
بى بەردە و بى مەلال و مېنەت
دوشبىزە و دوختەر و رەوالان
پىاكېزە عوزار و زلف و خالان
ئەراب و كەواعبى دە عوزرا
مەردان و مەراھىقى دە رىنا
خاوەندى قوماشى لوتقى روخسار
ئەربانى مەتاعى حوسنى دىدار
وان لېك دەكرن مەتاعى بەك عەرز
تەخىن دەكرن بە توول دەل عورز
سەردا گەرى عشق بون دەازار
ھەم نايىبى حوسن و ھەم خەبىدار
سەرسالى و تاكر و رەوالان
سەد سالى و جەوان و پىغ و كالان
سەرسال لەرەسم و راھى مەمەوود
گىزان دەچوو مەتاعى مەحموود .

گهشتی هورامان

- ۱ -

دینه نی ریگاوبان

کومه له شاخی ، سخت و گهردنکشی
آسمان شینی گرونه باوش
سه پوئی لوتکی به فری زورسی
به دارستان رهتی ، نودولی کبی
چو گهی آوه کان نی دا قسه نیسار
هر تهرون ، ناکهن بیچی شاخ نه او
هاوار و هازهی کشف ، چرینی چه
بو نه نیانی شهو ، لایلاهی خهم
نوله ری ی باریک ، نووانون پشکن
ریوار نه خانه نه ندیشه ی بی بن
نوریکه نق نق ، لاری بهردی زل
که گهردون هیشناپی نه داوه تل
کا سه ره ژوره ، کا سه ره خواره
تالی شیرینی گهی ریواره

- ۲ -

ریگای ناوبانج

پیش شهوه ی بگی ، به آوانی دی
نه کشت نه ناو باخ نوله ماری ری
شهی سیه ری داری گویز ونو
شه سری آرهقی ریواری مانده دو
نه کبئی ریگای باخو باخی وبل
« ماندوو نه بی » ، له کبل پونه و کبل
« سه لامو نه لیک ، مامی بن دارگویز ا »
سه لامی ماندوو له پیری بی هر
« مهره با ، سه رچار ، به چکی کاکول قبت ،
سه وره ی سه ردار ، روله ی ژونگک و ژبت ا »

تهروی هر شهروی نه لانه و نه لان

انجا نه گه بیت نه بهرده می ملان .

- ۳ -

دی

کام به ره روچکه ی زور باسه فایه
چه شنی دلی شاد دی به ، آرایه
خانوی به گزاده له سای دره ختا
آرامی بووکه له کوشی به ختا
خانوی نه هالیش ، زوربان دو نوم
هه ندی قنج وقبت ، هه ندی لاروکوم
به ک له سه به کتر ، به ره لووتکی گبر
بو آسمان نه چن وه بی پی کله ی دیو
له دی دا کام جیت گهره به رچار کهوت
باخته فایه ، با بیه ای سزگهوت

- ۴ -

ژینی دیوه خان

که گه بشنیت شه بهر ده رگای گهره
هر خزمه نکاره و بیت شه دا ده وره
ریت پیشان نه دن ناکو دیوه خان
ایتر دیوانه و خوش هانی ی میوان
ده ستهی خزمه نکار فیشه کدان له مل
به چه قته و میشکی سهرونه پله زل
ده می له سه ر خه نجر ، چاوه ری فرمان
چی بوسه برین ، چی بو نان دانان
هه چ کسی نازه بینه دیوه خان
کرونوشک نه کا ، به سه ر دانه وان

له درهخت نه دا شنهى باى سه هر
جرم و جوله نى چه شنى سه وداى سه ر
له سه ر جوگهى آشى قازوسراوى
چاوه ررى روزن هه ل بينى چاوى
به لام اخواقى نه كا چيشته انگاو
ناينه ناو دى پرشننگه ي هه تاو .

- ۷ -

مزگهوت

بنچينهى مزگهوت نه شتونه ناو چه م
روو به ره و قبه ، پشت له جه هه نه م
مزگهوتى دهى چيشته ننگاوى چول
وهك سه دوو كهفى بى ده ننگه ي له كول
سووره چنارى لق و پوپ دريژ
سيه ر نه كا بو خه وى به رده نويز
چار چار امامى نه نيباى گوشه ي جه و ز
سه رننگه ماچ نه كا ره شى به وه نه و ز
كهسى بانگه نه دات نه شه نه نى گوم
امام هه ل نه مى دار به ده س ، پشت كوم
تا نه واو نه نى « نه لاهو نه كه بر »
به ننگه نه خوانه وه لا قاوى نويز كه ر
نويز به تال نه نيت ، جه ماعت به لادو
چه نه د پيريك به خله سه ي لا قاو
سووچيك گه رم نه كه ن به رازى جوانى
آخ به با نه ده ن بو گه نى قانم

- ۸ -

كانى ژنان

سه رچاوهى اوپك ، كه له كيك له سه ر
ژنيك تپى نه چى ، ژنيك ديتسه ده ر
نه مه ش له دى دا كانى ژنانه
قبه لى دلدارى سه رزه كارانه
ايواران پول پول لاوى كا كول لودل
سه ررى نه گرن ، سه رگه م و هه جه ول

گه رمه ديوانى شه وى ، به گزاره
نيكال و نيكال به بت و مه اده

- ۵ -

مه لاي دى له ديوه خان

مه لاي ديوان

له ژر ميزه وا مه لاي نووشناوه
ره شى پوسه رننگه برش و بلاوه
قيافه ت به رپووت وهك كه تپى كو ن
زمانى شه رين سه روچاوى مون
بازى گيانى چه ش به شه و نه ده ب
به لام شه وى زووى هه جه م و هه رب
بو ميوان بي مابه نه سه لا
له كه وى شه وا ، مه لابه و مه لا
نو و مه لا و شه و نه شه نه فهى اسلام
گوى راگرته ناو تاوى سه و ام
بى زياد و گم ديتنه پيش چاو
سه رنجى كه ويران له نامه ي نووسراو
كه ديوان چول بو ، چويت نه ناوچيگا
ده س نه كه بت نه ل خه وى باش ريگا

- ۶ -

به بيان

« نه لاهو نه كه برا » مه لا بانگه
تاريك و ليلى به رى به يانه
مانگى به چى ماو له سه فه رى شه و
زه رده له نرسى قاسپه قاسپى گه و
نه سنه رى مه غريب وهك قه زه رى نه مه ل
كز كز نه نكيته ناو به رى سه وركل
له رى نه وه به رى شاخ ده ننگى زه ننگه دى
له شوينى راو كه ر نه فه ي نه فه ننگه دى
وا به نه واوى گه نى روونا كه
هه ر جوانى روونه گه نى ايستا كه

نهم شعر آناه‌هی

(ملاحسن) ی کوری ملا قادی بیاره به

سالی چوارو سه به یانی بیستو پینچی مانگی حوت
هاته گویم دهنگی ، به جاری ایشو آزارم سرهوت

دهنگی چی ، دهنگی شکانی هینله رو هینله به کان
واهموو بوپاشهوه کهوتوونه لوقه و گورکه رهوت

دهنگی چی ، دهنگی برارو شیوهنی فاشیسته کان
دهنگی چی ، نلهی (بیتو) واره گی دهرهات و کهوت

دهنگی چی ، تاوی بههینری هینری هاویه پانه کان
بو شکانی پشی محوره هر به بومباو توبو نهوت

هژده بیکی کهم له روزی نوی نو دا کهوته گوی
بادشای روماش ، سه ری نه سلیمی دانا ، کهوت وخهوت

هر له روزاواوه هر ناکو ده گاته روژلات
گیتی یان لی تهنگ بووه وهک چالی تنگی قولسکه جهوت

هر له پر زور بهرز فرینو زوو بهرهو ژر بوونهوه
آخری فهوانه هرکس کهوته سه ری لارو جهوت

هرچی زوری کرد به پیشه و مردوم آزادی بهخوو
زوو نهینی نی نه چژن شهرهت و ژهراوی مهوت

دهک ژانیان لی بیته ژان و آزاردگرین
خوردو خوراکیان بیته ژه قنمهوت و قیرو زهوت

هر بزین یاخوا دیوکرانی بهخوشی سه رکهون
جی هومیدی بیهبوازو هاق نه بارین له فهوت

هرچند هاری بیت هه یسه‌ی جوانیک
له هیله‌ی دم نه‌ری « آمان » یك

- ۹ -

ژن

ژنی هورامان ، سهرتاپای خشل

مه‌لینه‌ندی بونی میخک و سخل

تاپای ته‌پوش ، آل ووالاجیل ،

به ژن و بالا جوان ، لهتی نهم و شل

نوبنگای ، خه‌ی نه‌سیره‌ی مه‌ل

نه‌غبه‌ی دوانی وهک جریوه‌ی مه‌ل

ژینی ، به‌هاری عشق و جوانی

جلوه‌گای جوانی ، ری باخ و گانی

- ۱۰ -

گورانی

عشقی ابواری سه‌ره ری گانی

به‌ر نه‌دا ته‌چم گایه‌ی گورانی

روز آواته‌نی ، چه‌م تارک دابیت

دهنگی « گنایل ۱ » هر دوایی ناییت

مانگک هل دی ، به‌ترغی ، شاخ نه‌نی کبیل

هیشتا هرگهرمه ، ناله‌ی « گنایل ۱ »

« سیاه‌مانه ، سیاه‌مانه » ،

آه و ناله‌ی عشق نه‌شهی ژبانه

« سیاه‌مانه ، سیاه‌مانه » ،

به‌عشق عشقه ، نهم هورامانه

نه‌وه‌نده‌ی دارو به‌ردوی هورامان

شایش له ژنی به ژن و بالاجوان

« سیاه‌مانه ، سیاه‌مانه » ،

هورامان جیگای سیاه‌مانه

گورانه

میسټر « سون » له همدلجې

دلانگ دانهولیک

هم ووتاره همی دوستی بهرزی خوشهویسم زاناو
 روزمه لایهوانی مهزنو بهناوانگک میسټر نه دموندسه ،
 له مهیلوولی ۱۹۳۶ دا له کوواری « جورنال اوف ذی
 رویال سه نرال فیژین سوسایټی دا ، برگ ۲۳ ، ۱۱ ،
 بلاو کراونه وه .

وهرگیری : توفیق وهی

هم چندانه دا له سلجانی دیوانیکې بچوکې شعری
 کوردی و فارسی بلاو کراونه . هم شمرا نه همی تا بهر
 بهگې جافن (۱) ، تا بهر بهگک شاعریکې به ناویانگک بو
 له کوردوستانی نیوه رودا . همهمی خواره وه له سره تایی
 دیوانه دهر هیناوه :

« شاعری به ناویانگک و ناسراوی خوش شیوه و
 شیرین ووتنه تا بهر بهگک کوری وه سمان پاشای کوری
 حمده پاشای جافه . هم هوزو تیرمی به گزادهی جافه
 له میران و گهره و ناودارانای کوردیون . (۱۵۰)
 له مه و پیش - سره کی عه شیرینی جانیان گرتوته دس .
 له پاشان له سر هانهانای حکومتی بان هاتوونه ته
 شاره زور ، وه له سر دهمی حکومتی باپانه وه هه تا

(۱) جافه کان عه شیره تیکې گهروکی و ینینی
 کوردن ، وه چند هزار ره شمایلکین . زستانان له
 ههری کفریدا رانه بویرن و هه تا نیوه روی قهره ته به
 بلاو نه پنه وه ، وه هاوینان کوچ نه کن بو شاخه کانی
 ایران له روزاوی بانه ، بهم چه شنه ماوهی کوچیان ۱۳۰
 مېلیک نه گرتنه وه . جافه دانیش تو و کاف به ژماره له
 له گهرو گه کان پترن، وه له سره روی کوچدا به دریزانی و
 یانای گهلی دی یان دامه زران دووه . نه ندانه کانی خیزانی
 سه روک به گزاده یان ینی نه لین . هم جافه تی عراق به
 جافی مرادی نه زانین ، اکه کاف تریان له ایراندا
 ماونه توه .

دروست بوونی حکومتی عراق پیشه وایای جانیان
 ههر به دسه وه بووه .

تا بهر بهگک له ۱۲۹۵ ی هجریدا هاتوونه هم
 گیتی به وه (= ۱۸۷۸ میلادی) ، وه له سالی ۱۳۳۷
 (= ۱۹۱۸ ی میلادی) دا راپوردووه . له سلجانی
 سرد ، نهره ککیان (جهنازه ککیان) برده وه ههل بجه ، له
 دیی نه ابه بی ، که به ناوی سه حابه ییکې پسته مهروه
 ناو نرواه و له ههله بجه وه سر بهر و زور وه سانه رینی
 دووره ، ناشیان .

تا بهر بهگک ههر چه نده له ده بیستانیکې گهروه بهر زدا
 نهی خویندبو ، وه ههر له قوتانجه دهر چوو بو ، بهلام
 تی گه پشتن وزانیاری گشتی و خیره دمه ندی به پچی
 خویندنه کی بو ، ده چه ندان بهر زتر بو .

تا بهر بهگک به چوارزه - ان شعری ووتووه ، به
 کوردی ، به فارسی ، به تورکی به عهره بی : وه بهم
 چوارزمانه قهره نه گیکې به شعر دانوه . زورمان به له
 داو کوششت کرد ، بهلام داخه کی . نه و کردوه
 ناپایانمان چنگک نه گوت . هم پارچانه مان له کرده وه کی
 نه و له سایه ی ناهیه خانی خوشکبه وه دس گوت ، جی
 ناردین . نسکا نه کین له وانه که کرده وهی هم زانه یان
 لایه ، بومانان بپرت که له پاش همه نه وایش له
 چاپ بدهین .

خیره دمه ندی تا بهر بهگک بهم جوره بو : له
 سرده می حکومتی عثمانیدا پاتزه سال (وها) پیش

— ناوت چیه ؟
 خولام حسین وونی ؛
 — قوریان ، چوت ناوم چیه ؟ ناوم نهو به که بانگت کرد .
 — نا ، نو ناوی خوت گوربوه ، نو اینگیلیسی .
 — به چیا نه زانی ؟
 — به قسه کردتا دیاره .
 اینجا خولام حسین دانی پیا تا ، وونی :

— راست نه فرمودی ، من اینگیلیسم ، ناوم میچهر (۱) سونه ، نهه چنه سالیکه بو گهشت که وتومه ته عراق و ایران و تورکیاوه . تا بهر به گت که به می زانی نسکای لی کرد که لهوی نه می ، نهو کو له حکومتوه زانیکی بی بگا . میچهرسون روی لهوی ، وه گه شقنامه یکی نووسی که نی دا زرنگی و زبره کی تا بهر به گت زور ستابشت کردووه .

نه گه ر جهانب نا به سانی خوشکی تا بهر به گت که رم به فرمودی ، له پاش نهه دیوانی نه محمد به گی برای له چپ نه ده بن .
 سه رتهای نوسه برابه وه

— ۴ —

رنگت بی لاپه رمی هره خوشی ناوه دلپه سه نده کی نی . بی . سونی ره جته تی ، « بو مه زوپوتامبار ایران به خوگوری » نهوا نه برن که رابواردنی هله به می نه گیرنه وه ، نهو شاره کرده بچو که که کوتوتوه سه ربه ری نیوه روی روزهلانی ده شقی شاره زووره وه ، له زیر سپه ری ریزه شاخه گوره گی هوراماندا به .

سون له کردشته که بدا سالی ۱۹۰۹ له خویه وه ری که وتوتوه نهسته موول . لیره به سهل کهوت توشی کوردیک . نهی . که خوی ناونا بو شیخ الاسلامی سنه ، نه توش بوونه نهی خانه سهر آره زوی چون بو کوردستانی نیوه رو . دووباره خوی نه گوری و

(۱) نهه هله یکی دیریکی ساده کانهی نووسه ر ، لهو ده مه دا ، بی گرمان میسترسون ملکیه بوه وه له گهل سیدادا هیچ به ندیواریکی نه بو .

شهری گه وره ، میچهر سونی به ناوبانگت به گهشت هانه کوردستانی عراق . له پاش رابواردنی چند سالی بهم جوره ، چوره مالی و سمان پاشای مارکی تا بهر به گت . بوو به کلاک کاری (۱) و شهنش ههوت مانگت له کلاکبا (۱) مایه وه . ناوی خوی ناو خولام حسین . نهه غولام حسینه ، که میچهر سونت بو ، له نهو کی کلاک کاریدا پاش کاری کرد . تا بهر به گیش ، له بهر که لکه باشه کی زور زور به ریزی (۲) نه گرت و خوشی نه بوست .
 تا بهر به گت له هندی ره قناری نهه غولام حسینه کهوته گومانه وه ، چونکه نه بیانی که رهوشی نهو ره کو می کی کلاک کاره کانی تر نه ، هه تا بلی به ته دهب و دهرون پاک بو .
 روژی تا بهر به گت نه ماشای نا میکی فرانسوی نه کرد .

خولام حسین (میچهرسون) پی ووت :
 — میرم ، وازانم جه نابان فرانسوی نه زانن .
 تا بهر به گت وه لامی دابه وه :
 — به لی ، نه ختیکی لی نه زانم ، نهی نو ، هیچی لی نازانی ؟

— به لی ، شهنش ههوت سالی له وه و پیش له ایراندا کلاک کاری کابرایکی فرانسوزوم ، له وهه گمی قیر بورم .
 که تا بهر به گت به می زانی ، ایزر همیشه له باره ی گشت شتیکی نه بی یه وه به فرانسوی له گه لیا نه آخاوت (۳) . روژی که بیکه وه نه آخاوتن ، خولام حسین ووشه ی « نهو » ترازا له زمانی له بانهی « نه » . تا بهر به گت لهه سه ری سوورما ، وه تی گه ایشته که نهه پیا وه که ناوی خولام حسینه نه بی اینگیلیس بی ، چونکه له اینگیلیسی دا بهرام بهر به « نه » نه لین « نهو » .
 اینجا تا بهر به گت بانگی کرده خولام حسین ، وونی :

(۱) کلاک کار = خزمه تکار . کلاک = خزمه ت ؛
 « کاره گه ر » و « کریکار » له مه وه په بان بووت .
 توفیق وچی .
 (۲) ریز (به « ی » ی کراره) = حورمه ت . ت . و .
 (۳) آخاوتن = قسه کردن .

ناوه دا ، که له سهره وه ناومان برد ، وه که میسنه رسون له نهسته مویل به اینگلسی ناسیو . نه چاره میسنه رسون بی لیکدانهوه چوو بو بو دیتی تم کابراه له یاره که دی بیکه له سهر سنووری ایران ده میلک به ره و باکووری روزهلان . شیخ که له چا و پیک کوهته کانی پیشوویاندا بروای پی نه کردبو که اینگلسه ، ایستاش به و بزه پی موسولمانی وه و دلی بروای نه دا . به راستی ، له پاش گه رانه وهی میسنه رسون بو سلیمانی شیخ سهری هه له بیجهی دا ، وه له نهنجومه نی روزانهی عادل خاندان به آشکرا لپی دوا که خرسیتانیکه وه مقومووییکه له ناصروقدان . لی هه لساند . بهلام همه می پیادی میسنه رسون که له وی بوو بو ، به پی نهو آگایه وه که هینایه وه ، خانم و کوره کی به هیز بهرگری یان کردبو ، ورتوبوبان که شوهی قسه کردنی شیرازی بو ؟ وه بتیراوه که نوژی کردوو .

سون نه نووسی که له پیش نه وودا که له کدروکوهو بچی بو به غذا کی به تی خوی لای مه تی ، خرسیتانه موسلیکه ، دوکاندوره ،

- ۳ -

من خوم جارکیان له عادل خانم پرسی که آبه هیج گومانیکی بو بهیا بووه له باری میسنه رسونه وه ، شه و کانه که له لای بو . عادل خان ووتی :

— به راستی ، دینه بیرم ، روزکیان تابه ری کورم هاته لام ، وه ووته که گومان نهکا له غولام حسین که هورویایی بی . بهلام لپی گه رانه که نه و میوانی ایبه یه و نایی له شقی بکو لنه وه که چیی به سهر اجه وه نه بی

خانم نه شی پی زانی بی ، یان نهی زانی بی . له هه موو باریکا ، تم گه و اچه له لاین کورده کانه وه به لکه یکه بو سزاواری کرده وهی به لاجه وی سون . هه تا ستایشت بیزه کی خیره دمه ندی تابه به گیش هه ره هوه دهر نه بزینی که تابه به گک له پاش شش ههوت مانگک آوه لی بیکه بهک پینه انجا توانوبه تی هه رق بکابه نفوذ بکانه خوگور به کی سونه وه .

خوی نه کانه وه به شیه ییکی شیرازی و خوی ناو نه نیته وه غلام حسین که ناویکی مروشنی شه می ایرانیه ، و به سهر بیروت ، هه له ب ، دیار به کر ، مووسل ، هه ولیر و گه رسکووکا نه چی بو سلیمانی ، وه له وی له گه ل بازرگانبکی مووسلاوی که ناوی مه تی بووه آشنای بهیا نهکا . له پاش چوار روزی ووچان له ویوه روو نه کانه هه له بیجه . هه له بیجه نه وسه هه ره چه نده به ناو ودهمان پاشای جاف حاکمی بو ، بهلام به راستی له زیر حوکی ژنه کی ، عادل خانی به ناوبانگدا بو .

میسنه رسون به پی آسای وولات ، بی په روا سهر نهکا به مالی تابه به گکا که کوری گه وری خانم بو ، وه خوی به نووسه و بازرگانبکی ایرانی پیشان نهرا . به فهرمانی خانم ژووریکی سهره وه می نه دهنی له مالی تابه به گکا ، بهلام له پاشانا نه گزبته وه ژرخانیک له خانووی خانم خویدا ، وه له وی به ره به ره نه کی نو سهری قارسی وورگرت بو خوی .

له گه رانه وه کی میسنه رسوندا هیج یانیکی هه ل هیرانی کی به تی (هوبه) نه وی تیا به له لاین تابه به گه وه ، هه تا له باری ده سی پیوه ترا نیسی نه لی که نهوان ، به تیا به تی خانم که نهی و بست به نیته وه تا کو درو کوره به چوکتره کی فیری قارسی بکا ، هه موو چه شنه نه گه ره بیکان خسته بهر ، که کانی رویشستی هات . له گه ل نه مه شدا میسنه رسون له ری به ته وادی دلنیا نه بو .

هوی به کمی هه رسان بوونی ، نه مین نه فنه ندیک بو ، نو موسولمانیکی نه له مان ره گه ز ، که بووو به آموزکاری بزیشکی خانم . نه مین نه فندی بزیشکه دروزه به بوونی سه یاحیک ، له ویدا که هه ره چهنده ایرانشی بی ، گه لی سالی له هورویادا راپواردوو ، که ورتوبه تره وه ، نه کو ساخته کاریه کی بخانه مه بیان ، به وه ده سی کردبو به چاندنی کومان نه میشکی تابه به گه وه . وادیاره تم کوششانه ، له بو جنس ودینی بیگانه که بز ، بو آماج و کاروباری آراسته کراوه .

دووه هو بهیا بودنی شیخ الاسلامی سنه بو له و

دلاستووری ئه تلاتیک

اقتصادی دا ، به آمانجی ئه وه وه که سه بهی کار بهرز بکریته وه و اقتصادیات پیش بکوی ، وه آسایشی کومه لی پاریزی .

شه شهم : له پاش له ناو بردنی دوایی نازی زوردار ، ههردوولا هیوان همه که آشتی یکی وهها دا به زری که هه موو نه وه کان بتوان له ناو سنووری خویاندا ، به سه لامه تی دانیشن و بزین ، وه که هه موو که سی ، له هه موو خاکیکدا ، به بی ترس و احتیاج بزی .

هه ونهم : آشتی یکی وهها ، ری ئه دا به هه موو کهس که بتوانی به ناو زربه او کیانووسه کاندای بی ته گه ره و قورت بسووربته وه .

هه شته م : ههردوولایان واپروا ئه کهن که هه موو نه وه کانی گیتی ، له بهر ئه سبایی راستی و ژایی ، به بی دست هه لگرن له به کارهینانی هه زو زور ، چونکه ته گه ره دوام بکری له سه رک چک کردنی هه وانی ، به زری و زریایی ، که به کار بهترین له لایهن ئه و نه وه وانه وه که هه ره شه ی په لاماردان ئه کهن له ده ره وه ی سنووری خویاندا ، وه یاره ننگ ب هه ره شه ییکی واکه ن ، آشتی آینه ناپاریزی . ههردوولا له و پروا به دان که هه تا ریکی یکی فراوانتر و پایه دار تر دا ئه مه زری بی بو تأمین آشتی گشتی ، جاری زور به یوسته که هه و چه شنه نه ته وانه بی چه ک بکرین . دیسانه وه ههردوولا یاریه و هانی ئه وه هه موو ته دبیره کردنیانه ی تر ته دن که باری گرانی پرچه ک بوون له سه رشانی نه وه و آشتی بهروه ره کان سوک ئه کهن .

سه ره کی چه ره ی شاره به ک گرتوه کان میسه تر روزگه لت و سه ره کی وزیره کانی بهریتانیا میسه تر چه رچل که حکومه نی بهریتانیا ئه ونی ، که کو بو نه وه پیکه وه ، به دروستیان زانی که هه ندی سه ره تایی سیاسه نی وولانی ههردوولایان آشکرا بکه ن بو ئه وه که بینه بناغه بو آینه دی چاکترو ر به ختیاری گیتی ، هه م سه ره تاییه ئه مانه ن :

به گم : وولانی ههردوولایان چاویان له دهس کهوتی هه یج زه ویکه و شتی تر نه .

دووم : هه یج لایه کیان آره زوو نا کهن ، به آره زوو و خوایشی آزادانه ی نه وه کانی په یه وه ندی دارنه ی ، هه یج گورینی له وولات و خاکدا روو بدا .

سه م : لایان وابه که هه موو نه وه کان به ده ست خویانه که چه شنی حکومه نی خویان هه ل بزیرن ، له زیری بزین . وه هه ر دوولایان آره زوو مهندن که حه قی حو کرانی و سه ره خوی بدریته وه به نه وانه که به زور له حه قه بی بهش کراون .

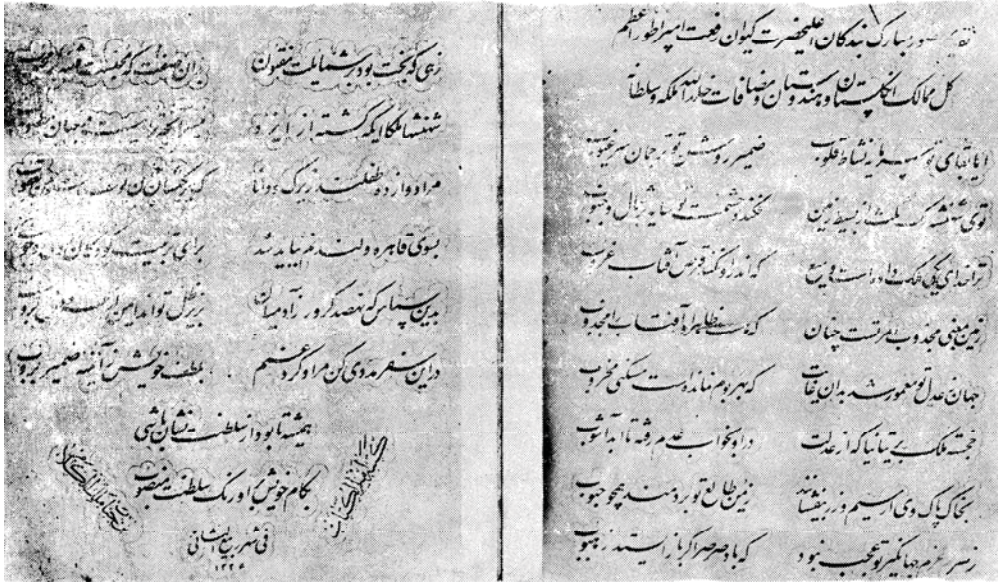
چوارهم : له گه ل چاودیری کردنی گه شه کانی ایستاندا ، هه ر دوو وولات بی ته کوشن که هه موو ده وه ته کان ، که وه ره و به چوک ، سه رک و توو ، یان زیر کهوتوو ، و که به ک به شدارین له بازرگانی و ئه وه که ره سه خاوه ی گیتی به که بو حه وانه وه ی اقتصادی یان بیویسته .

پینجه م : ههردوولا آره زوو مهندن که له ناو هه موو نه وه کاندای هه ره وه زیکی ئه وای بهترین ته به ره هه م له مه یانی

که شتی گه لی ایتالی تیکه ل به به ک گرتوه کان ئه بی .

هه مه نیگاری روو خینه ریکی ایتالیه که له ناو که شتی گه له کی ایتالی دا به ره و ماله ته هه روا بو ئه وه که تیکه ل به به ک گرتوه کان بهی . له نیگاره کدا ئه بین که زریا وانه کانی بهریتان له ناو روو خینه ریکا نزیکیان بوونه ته وه .

ملك الكلام تهذيب و زانایبکی کورده و خهاسکی شاری سنه به .

هم یادگار به بهابهایی سهروه به لنگه بیکی شیرینی دیریکه بو نموه که کورد ، هر له میژومه ، به دل بهندیوار و خیرخواز و ستایش پیژی تهختی بهرز بهخت و نهتهوی معزنی بهریتانی بووه . لهو سهده تاریکانهی هم وولاته برجهور و ستمانهدا ، بریسکی روشنایی داد و بهزهین و مرددیوم نهوازیی دهولهتی بهریتانیی موزن دوورا و دوور هئی دا له چاوی کورد . خوا ویستی که شهوقی نموه روشناییه مردوم حسینهروه به بههیزتر و بهگورتر ب . که چی لهبریکا نهمرمعنی زادهی تاریکی ، نازی بزوتوهه ، هاته سهرکک (۱) . بهلام بو خوش بهختی جنسی آدهمزاد ، فرهبدوونی (۲) دعو کراتی لی راهری ؛ نموه تا بههموو چهشنه چهکی دای نهپلوسی ؛ نیوه مردووی کدوهه ، ها کا گیانی بری و زهینی پیروزی پاک کردهوه لهم نهژدهها بهدکاره بیسهی دژمن بهآدهمزاده .

توفیقی دهی

(۱) له آویستاوه : ماره سه کهروههگه (وانا ، نهزی دهها که = زههاک) له وولاتی « بهوری » دا سهده هسپ ، هزارگا ، ودهه هزار ماری پیشکش کرد به قوربانی بو « نهناهنه » (فرشتهی آو = نهمیری زوهره) ، وه نههیی لی ویست : « بم دهری ، نهی « نهردقی سووره » ی پیروز و ژین بهخش ، که گشت هعوت کیشورهههیی زمین له آدهمزاد چول پکام » . بهلام نهردقی سووره نههیی نهدانی .

(وورده آویستا ، آبان بهشت ، ۲۹ ، ۳۰ ، ۳۱)

(۲) له آویستاوه : نره نهتهونه (فرهبدوون) ی نههیی نهویه (آبتین) ، له بهری قارهمانان ، لهسر سهکو چوار سووچهکانی « وهرنه » سهده هسپ ، هزارگا ، وه ده هزار ماری پیشکش کرد به قوربانی بو « نهناهنه » و نههیی لی ویست : « بم دهری ، نهی « نهردقی سووره » ی پاک و پیروز و ژین بهخش ، که ماره سه سهره سه کهروهه شش چاوه هزار هوشهکه بکوژم . نهم دروجه (درج) دیوهلووکه به تواناییکی زود خراب و کوشدهی هه به سههر سهرزهمیندا : نهم دروجه لهوانهیی نهزوه میقیس (نههرمهمن) هتاونه بوون لهم گیتی یهدا بو نیک دانی پاکتی کیتی ، لهگشقیان توانانه » . نهردقی سووره نههیی بی بهختی . (وورده آویستا ،

آبان بهشت ، ۳۳ ، ۳۴)

ووتدی زور به بهای شاعریکی گون میرزا شفیع

دهرویشپانه

میرزام ناساهی دهرویشپانه

تاکس نه واجر چه وشپانه
 چه تابست دمرد دل ریشپانه
 ایرادم کهردهن بشم وشاران
 روخست بوازوم چه نکبه داران
 « الله دوست ! » کردام چه دهرویشان
 احسان کهران بیم کبوهنی ویشان
 تاجی دهرویشی خهرقهی ابتاعت
 جامی چل کبل ، سنگی قناعت
 موهری موهر بهند حلقهی زینارکیش
 جلدبهندی جزدان دهرویشانی پیش
 لونگی شال ده سال که مهر بهند زنجیر
 بهندی شیر قولاب ، رستهی شاخ نهفیر
 عسای بادام چوپ ، خلخالانی قول ،
 جیهی بهقبه دوز ، که لپوسی کشکول
 باتاوو پاپیچ ، واحی دهرویش
 کسومی ماران گهز ، گورهوی و دهنت کیش
 بهیدا بهی دسگا ، بهی ناساهوه
 بین بهخت و خال پوست و ماسهوه
 شاخ نفیر وهدوش ، دهنت وه عساره
 چوار قورنهی جهان بدین و پاوه
 سهراهی مهپشت نهدرین وه کف
 ههول نهواف کین باره گای نهجف
 هیمت بوازورین چه خواجهی قهمر
 هفت سال چون پهیک رهوان کین کهر
 نهوند وولاتان بکهردین تهل
 پای نهختی خونکار بهغداد و حلهب
 راگهی یابان ، بکهرین نهوه
 رو بکهرین نهچین و ماچین و خاوه

بهغداد و حلهب کوفه و میسروشام
 نهخت نهسته موول به بینو لهرام
 تابهفهی بهمن نه مختی بولفار
 تا بهو مهلباعور نهلی نهرنگک شار
 شاری زهنگاباد مهکی بی قیاس
 مهگانی مهجون جهزیری نهتناس
 نهسپهر کوی نهبورز لهی سهر تابه و سهر
 بیسدی بهحر و بهر دانهکم که سهر
 چه بهل چه بهلان دهریا و روود و بیل
 چهنگلی چه ننگه لان وه تن کردهی نیل
 تا بهو چه بهلان چه بهلانی چول
 ماوای کرون ، ییابانی حول
 ده بهندی یا جوج ، بهتسی نهسکندهر
 مهدهنی یاقوت ، مهگانی نهسهر
 شارانی به حره برن ، دهریا و مهسکه نان
 پهک لنگی سهکار تا شاری زه نان .
 هفت سال هفت ایقلم نهی کهرام به جهخت
 مه دارم نه بو بهوهخت و بی وهخت
 سهر بهنجیم ریش بو وه نیشی خاران
 توند بهلقار بهدوم چهنی ستاران
 نه بهرو خوراک ، نه شهوه باکم بو
 نهکی زوخی جهرگک ویم خوراکم بو
 بویرین چه دهنت دیوی سهولپا
 سهر بدین نه تووی خه بهی بهمه نشا
 وولانی چه بهشی ، ملکی آده خوار
 جهزیری آفاق کس نه بردهن چار
 جهولای میله ان کشته پیری کابول
 سهر بدین نه چای هارووت و بابل
 شهرت بو من جهداخ رهنگک زهردی وه تن
 سهدای نهفیرم بهر شهوه چه خوتن

ئەمەلىيەت ۋە ئىقتىسادىي بەدلىشنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي زاماندا

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ۋە ئىقتىسادىي بەدلىشنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

۱. ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدا ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

ھىندىستاننىڭ ئىقتىسادىي بەدلىشىنىڭ پىكىرى ھىندىستان ۋە ئىنگىلىز ۋىلايەتلىرى ۱۹۳۹ ۋە تا مارتى ۱۹۴۳

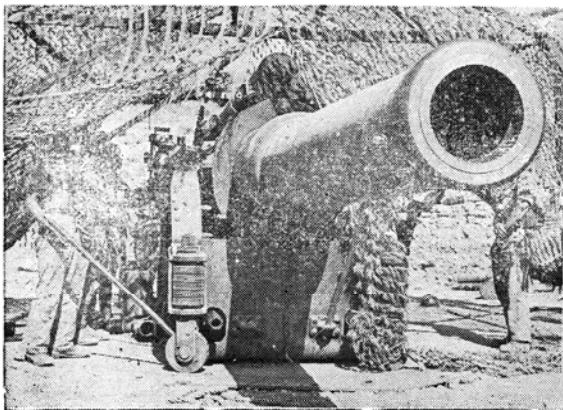
بهلاماره سرکه و توده کبی ایران له گهل ته ودا که
تهو هبله ژيانه بهخيو کردانهی باراست که لری ی گهوی
فارسی وه ته چن پوروسیه ، هموو فروغه گانی ته ودهشی
له ناو برد له و ناوانه دا .

نیروه کانی بهریتانی له هه لکوتانی روزهلانی ته وهریکادا
حبشستانان به چهنه مانگیک دا گیر کرد . تم وولاته
که به هجتی یکی بهرگری سهخت کرابو ، پیوانه کبی
ته ودهنده نیویکی وولاتی ته له ماتیابه . حبشستان وخشه
وولات بو که ته وده بهندهی کردبو ، وه نوخسه
وولاتیش بو که آزاد کرا .

نیروه کانی بهریتانی روزهلانی ته وهریکایان
بهخیرانی بکی را داگیر کرد که هموو هه لکوتانه سر

بربریکی آزیانه و دور پشته بو ناردنی فریا زور به په له
بو هه و له شکرهی بهریتانی که له زیر فهراندهری
چهنرال ویشل دا له با کوری ته وهریکادا بو . تم دس
پیشکویه هاوینیه بو ، بناغهی هموو پلانه کانی سپارانه
سرکه و توده کبی هاوینیه کن له با کوری ته وهریکادا .

۲. له شکرهی بهریتانی چی کرده و یکی پیک هیناوه ؟
له شکرهی بهریتانی چهنه دژواریکی بهری گرنگی
تهخت کرد ، که برتی بو له کبی له شکرهی بهریتانی
له چار یاسی بهریتانی دا ، وه شکست هیانی له شکره
ژوبه کبی فرهنسه که هاوینیه هره که ودهی بو
له چهنگی بهزی دا ، وه پیویست بوونی له شکر کو
کرده وه له ده بکی زور کورتدا ، وه له دس چوونی

بیشکوتنی سهرازه کانی بهریتانی بهره و
سه لکوتانی « کاناپا » ته وده تیز و خیرا
بو ، که له گهل چی دا که دژمن توپی زیابری
نیدا دامه زرانده بو ، سهرازه توپی کانی دژمن
بی ته وده توپیکان پی بتقیری رایان کردبو .
له گهل چی کیدا به ته وده کانی دژمن به گشت
سهرازه کابانه ره کورته دهستان . هه نیگری
په کبی که له و توپی داگیر کراوانه که ته شکیلی
۳۰۷ میلمه تره به و له سالی ۱۹۱۷ دا دروست
کراوه .

گرته وده کانی بهریتانی دوانی آسان کرد ، له گهل
ته وده که نیروه کانی بهریتانی له (سوداندا) له بهری
هه لکوتانی ۱۹۲۰ دا هه ته ودهی ده به کبی نیروی
دژمن بو .

له شکره کانی چهنرال که ته گم ام له هه لکوتانی
روزهلانی ته وهریکادا له ۱۷ روزا (۱۷-۱۸ مارت ۱۹۹۱) ،
ماوهی ۷۲۴ میل پیشکوتنی له (ووقادیشو) وه بو
(جیجیفا) ، وانا به یایانی ۴۴ میل له روزیکدا .

ته وده خیراترین بهره دوانی سپامبه له دیریکدا ،
مه گره هه له نوماری ۱۹۰۲ ۱۹۴۳ ی له شکرهی
هه شته ودا وینهی ته وده بی .

گره سه و تقابیکی زور له شهری دانگر کدا .
نیروه کانی بهریتانی زور آزیانه و به آره زور چهنسگین ،
نهک هه بهر بهر به دژمنیکی که له رهق ، به لکو بهر بهر به
باریکی زور ناسازیش ، له شکرهی بهریتانی نه چوره هیچ
شهریکوه که تی بیدا دژمن به زماره له خوی زور پتر نهی .
له شکرهی بهریتانی هه له پیشانیه کانی ته وراو ته وهریکاو
آسیادا شهری نه کرد ، به لکو ته رک خلاقاندنی دژمنیشی
به چی هتا له سوربه و ایران و مه ده گه سکر و هندستاندا .
بهرگری بهریتانی کن له بوناستاندا له به هاری ۱۹۴۱ دا
چهدولی وهختی ته له مانی سهره و زیر کرد ، وه
وهختیکی برای له دس ته له مانه کن دا که زور ژینی بو
پوروسیه

(۴ - ۲۳) نهمین دووم (۱۹۴۲) نژیکى ۸۳۰ ميل پيشكوتن له (المدين) - وه بو (اجدايه) ، وانا به مه پايه يى ۴۴ ميل له روزيگدا . نه له مانه كان واپتايه كان ۷۵۰۰۰ سرازيان پتر له دهس چوو ، له دهه كردنابندا لهزه ويى ميسر له لايهن له شكري هه شته مه وه . سه ره راي نه مه دژمن له هه موو چه شنيك نژيكى ۵۰۰ تانك و ۱۰۰۰ تونبه له دهس چوو . نه م پيروزيه يى نه فخر كا له ماوه ي ۱۲۰۰۰ ميل زوياني له بشه ي سه ره كى دورگه ي پوريتانيا وه دور ، دهس كوت . پياو نه توانى ماناي ته مه نى بجا ته گه ر بزي كه بو تاقى قبره ييكى آساي بو نه و پتر زويكان ۱۷۹۱۰۲ سه ندرق و (۷)

نبروه كانى جه نرال كه تگه مام له هه لكو تانى روزه لاني له فخر كا دا له ۵۳ روزدا ۱۷۳۵ ميل به ره و نه ديس ابا پيشكوتن . نه مه به جى هيتايكى وورهبه ره . له روزه لاني نه فخر كا دا (۳۰۰۰۰۰) سه راز له له شكري ايتالى نه فو تونا كرا ، وه له نيو بيلون پتر سه رازى نه وه ره له جه ننگ به دركرا له به لاماره كانى نه فخر كا دا .

ايستا پتر له ۱۰۰ جه نرالى ايتالى ديبلن به دهس پوريتانيا كه نه وه . له به كم به لاماره گه ي باسكوري نه فخر كا دا ۲۵۰۰۰۰ سه راز له نادر دا ، وانا له شكريكي وه به ق دژمن له نادر ا . له شكريكي پوريتاني له ژير

دا گير كردنى سه يه : — له سه يه دا گه لى خانوو به وونه ي پو جى كونه پيشه و ايان موسوليني راز فراه وه . له م نژيگه دا نه بين كه سه رقى شارى له تبتى به خوشى خويان وونه به فزيمكانى پيشه و كو نه كيان نه كو ژبه وه .
 كرمه ليكى گه وه له سه رقى له تبتى به بهر كورژانده وه ي هه لايكى تى موسولينه وه وه ستان ، له لايهن خوياره وه . هه لانه كه وا نووسرا بو : « دوانى ، پوريتانياى مه زن آزاروايشى گزى كورگى رومانى چيست »

كه شتى ۱۰۰۰۰۰ تونى پيوسته .

۳ . نه وه ي كه شتى گه لى به ريتاني پيكي هينا

كه شتى گه لى به ريتانيش ، هه وه كو له شكري به ريتاني ، نه بو به سه ر باربي نه ازدا زال بى ؛ رمانى فه ره سه وه چوونه شه ره وه ي ايتاليا و ژاپون نه ركى هه ره گه وه ريان نه ربه يه سه رشاني كه شتى گه لى به ريتاني . نه خوازه لا نه له ماناوا ي لى هات ، زال بوو به سه ره وه بوو زريا به ره كانى نه وه رپادا به در بزيانى دوو هه زار ميل له باكوورى نوره جه ره تاشاخه كان پيره مه كه زخميره ييكى بژيكى گرمى پيكره به سه تراو دروست نه كن بو نه ركه و ژير زرايو كه شتى سه راو . وه سوودى

فه رمانده رى جه نرال ويشل دا له ۲۰۰۰۰ سه ربا زى كه مته ره دهس چوو . نه له مانه كان واپتايه كان له دووم به لاماره گه ي باكوورى نه فخر كا دا هه تا كا وونى دوومى ۱۹۴۲ ، ۹۱۰۰۰ سه ربا زى ترين له دهس چوو . له شه رى ميسر دا له دوومانگه دا كه له نوه ي مانگى آغستوس ۱۹۴۲ دا نه واو نه ب ، (۱۰۰۰۰) ديبل له نه وه ره يه كان گيرا .

له شكري هه شتم له ژير فه رمانده رى جه نرال نه له كسانده ر و جه نرال مو تى گومهرى دا له هه لكو تانى سه به مى باكوورى نه فخر كا دا له جه ننگى ميسر دا نبروى نه وه ريان به زانده ، (نه شتى) به گم — نه شتى دووم ۱۹۴۲) . له شكري هه شتمى به ريتاني له ۱۹ روزا

که بلین رزگار کردنی نیروه بهلامار دهمره گئی
بهریتانیا لهسکانی چول کردنی نورویج و داننکرک و
یونان و کرینا همووی لهسایه یی شو تیکوشینه خورتهوه
بو که کشتی گهلی جهنگلی بهریتانی لهگهله
کشتی گهله بازرگا نه کیدا بهختیان کرد .

هیشتا نیروه چه کدارهکان به کاروانی گهروه بو
گهلی ماوهی دورر گهگزیرینهوه بومه بیانهکانی شهر
له هممولاییکسی جهاندا . بو ناردنی یلریه
بو روزهلای نلوهواست بهسوروی گهپوی
حیرادا ، کشتیکان دوازده هزار میل
نه برن ، نه ونده ماوهی تریش نه برن
ناهندستان . زیانهکانی کاروانی سه رناز زور
کهم بو ، چونکه له گردی سه میلیون
سه رناز که گزراونه تیره بو هممولاییکسی
گتی هر ۱۳۴۸ سه رناز له ناو چوره .

مابیت (لهغم) مالهکان له ندرکی
که یاندنی کاروانهکانا بو هممولاییکسی آوه دان
بهسایه ، سورجی گرنکیان نوانسد ،
چیرنکه نه بوو هموو آوهکانی زریا بهری
سوروی بهریتانیا و زریای نارهواست و
ناوچی کاپ و زریا پارهکانی هندستان و
آوسترالیا لهو مایانه پاک بسکتهوه که
دژمن پرش و بلاوی کردونهوه .
ژماره یی شو ماینه یی له ریگیا پاک
کراوهکاندا شکیفراون بهس بو پورماندن
دوو نه ونده یی هموو کشتی گهلی
بازرگانی بهریتانی ، نه گهر هم ماینه

بهلرانیه کاره ریتهره کی خویان بکن .
له زویا دا همیشه زبکی شش سهه کشتی
چهنگلی بهریتانیا هن که ههندبکیان نه ونده
له زریادا که کس له کان آسایشندا به پیریا نایب
نه ونده کان له سالی ۱۹۰۱ دا ۲۵۰۰۰۰۰ تون
کشتیان به گبراو نوقوم بوو و پاک کهوتوه وه له دهس
چوره ، وه ناسالی ماری ۱۹۱۳ نه له مانهکان وایتالیاییهکان

دهس کهوتنی دژمن لهم جیکایانه گهلی زور تره بهوی
له موهه که مارچه بانهکان اتوانن بشککانه ایرهنده ، که
له جهنگلی پیشوودا به دهسیانهوه بو ، نه بچاره
به کاربرتن .

بهلام لهگهله هموو نه مانهتا دیسه ونه پتر له
۱۲۰۰۰۰ کشتی بهریتانی و هاو به مانهکان به
کاروان چون بو بهنده رکانی بهریتانیا . له چاوی

له همیشه نیگاری هندی چه ترنازه بهریتانین
که مهنی خو بهردانهوه نه کن

(لهسنتی) نهو زیانه یی هم کاروانه لی یان کهوتوه
ناسانگی کونونی به دهس سالی ۱۹۴۲ له سهه دا نیو که تر
پوه . آشکرا به که کشتی گهلی بهریتانی له کاری
بهری کردنی کاروانهکاندا نهو کچی گرانی به سه ونه به
وه نه گهر هم کرداره به رزه روزیانه نه بوایه بو
بهری خستی کاروانهکان بهسایه ، بو بهریتانیا زور
دژوار نه بوو که له سهه تیکوشینهکانی پروات . نه شی

جهنگی تری دژمن گه پاندووه . وازان نه کری
که له سه مانگه دوایه کی سالی ناو براددا له
ناوچهی زریای ناوهراسنا ۵۵ لهم کشتیانه نوقوم کراون
و ۲۰ ی تربشیاں پاک خراون . تاروژی ددی تهربری
دووه بی سالی ۱۹۴۲ هارپه پاندکان تونویوانه که ۵۷۰
ژر زریای تهوهره ووردوخاش بکهن ، یان له کار
بخهن . کشتی گلی بهریتانی له زریای ناوهراسنا
هه وو کرداره جهنگیه گهورکانیان بردوتهوه ، که
کوله بارانی (تارانتو) و شهره کی (کپی ماناپان)
له ناو نهوانه ان . له و روزووه که ابا ایا چ ته جهنگهوه

پنج میلیون نون کشتی بازرگانان له دهس چووه ،
پنوقوم کران و فریران له لاپن بهریتانی اییه کانهوه .
هر وه ها کشتی گلی بهریتانی له گهل چکی هوابی
شاهانه دا نریکه سی میلیون نون کشتی تری تهوهره یان
له کار خستووه . بیجگه له وهش دوو کشتی جهنگی
ژلامی تهوهره و ۱۴ راوین و ۸۷ روخینه رو گلی
ژر زریا و چهند پارچه ییکی تربشیاں له کشتی گلی
پاربه ده ریان له ناو بردووه . ژر زریه کانی بهریتانی
له سه ساله کی پیشووی تم جهنگه دا ۳۰۰ کشتی
به خبو گری دژنیاں نوقوم کردووه ، هر تم

لهم نیگاره دا میستر چهرچل له کانی
وه ستان کیدا له ایستنگه ییکی پچوکی کانا دا
له سه شه مه نده فره تایه تبه کی وه ستاوه ، سروش
له خواره وه چه په رزانی نه کن و نیشانی V ی
پو نه کن . میستر چهرچل چه شنه جلیکی زریای
له بهرپه ، وه چروته هوگره کی به نه سه وه به .

هیچ کشتی ییکی سه راوی ایالتانی پپی نه کراوه که
هیچ کشتی ییکی جهنگی بهریتانی نوقوم بکا .
وه کشتی گلی ایالتانی تامانگی ماری پیشو و ۱۰
راوین و ۴۸ رووخینه رو ژماره ییکی زریان له ژر
زریا له دهس چووه . کشتیه جهنگه کانی بهریتانی
کهلی پیروزی بریسکری دهس کورت به سه
کشتی گلی نه له مانیدا ، دوو کشتی جهنگی
گهوره به ماوانگی نه له ایان نوقوم کرد ، به کسان
(گرشپی) و دووه یان (بسارک) .
تامانگی گولانی سالی ۱۹۴۲ له کشتیه جهنگه
سه راو به کانی نه لانی و ایالتانی له سه دا ۸۶ - یان

ژر زریایانه میلیونیک نون که شتی تهوهره یان هر
له زریای ناوهراسنا تاروژی ۲۳ کاوونی دووه می سالی
۱۹۴۳ نوقوم کردووه .

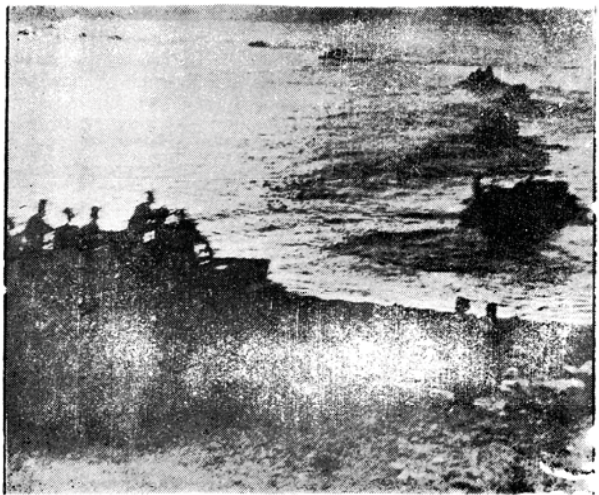
له سه ساله کی پیشووی جهنگه دا ژر زریاکانی
بهریتانی ۸۷ کشتی نه لمان و ایالتانان نوقوم کردووه ،
یان له ناو بردووه . وه ژر زریاکانی بهریتانی ساو
هارپه پاندکان ، بیجگه له هیته کانی نه ریکایه کان ، له
سالی ۱۹۴۲ دا ۱۰۶ کشتی به خبو گری و ۱۵
کشتی جهنگی تهوهره یان نوقوم کردووه و زریای
گهوره یان به ۱۹ کشتی به خبو کردن و ۹ کشتی

پسې گه پيغرا له ۱۰ يانې ۲۸ تشرينې دوو مې (۱۹۴۲)
 و ۳ کانونې په کمې (۱۹۴۲) دا ، نيمه وانا ،
 دژن به ۴۰۰ يانې روزی ژير زوييکې له دس چوو .
 زباني دژن له ژير زيادا له کانونې دوو ۴۰۰ يوه
 تا تشرينې په کمې سالی ۱۹۴۲ له ۵۰۰ ووه ختيک
 بهرتر بووه ، له روزوه که جهنگ دسې
 پي کردوه سهرای نهوه ، هم له چا يه (هم نسبته)
 له سه ما گه کمې دواي تشرينې دوو مې سالی
 (۱۹۴۲) يوه له سه دا په نجای زياد کردوه .

۴. نيروی هوانای شاهانه چي پيگت هينا ؟
 نيروی هوانای شاهانه به زيکه له هه موو

باشکراوه ، يا نفوم کراوه ، وه بان به دبل گپراوه ،
 ههرومه له کشتيه بارزگانې تي دژميش له سه دا
 (۸۹) ی په ک خراوه ، وه نيروه کانی شاره ک
 گرتووه کانيش له سه دا (۹۴) ی ژير زربه کانی دژميان
 نفوم کردوه .

دا به زانده کي باکووری ژونفريکای فرانسې و
 سر که وتي ، له پلي به که مدا له ساپي کشتي گه لي
 بهرنيابووه . چ نک ۸۵۰ کشتي که له وانه ۳۵۰
 کشتي بان جهنگي بو ، له م کرداری دا به زانده دا که
 کرداری هره گهری به ژو زديپي دپريک بو ،
 به شدار بون . وه له هه سه کاروايکي گرتک که

هاوپه يانه کان جهشنه گوزره وه يکبان
 دا هتاوه که له ووشکاييدا اوتو موپان و له
 آودا کشتين . نهمان يان تاو ناوه « دهک » ،
 وانا سراوی . نهمه نيگاری جه ند سراويکه
 له ساته که له شه بتي روزی ۳ ی ثيلولدا
 پر له سه رازی هاوپه يانان بو مه سينا نه چن
 بو دا گير کردني وولاني ايتاليا .

بېشانپه کانی نهم جهنگه دا چه ننگوه .
 له دوو سالی دوايه دا نيروی هوانای شاهانه ،
 له گشت کار زاره کانددا له ۱۲۵۰۰۰۰۰ تون پتری
 نفوم کردوه بان په ک خستووه له کشتيه کانی دژن .
 فروکه کانی قهرمانده روی زريا په ر پتر له ۸۰
 ميليون ميل نيرون . نهمانه له سالی ۱۹۴۳ دا له ۲۵
 ميليون ميل پتر هه بو له شوين گهرانی ژير زرياکانی
 دژن فرين . نهمانه ۳۰۰ چار په لامار بان دا وه نه
 سه ژير زريا کانی دژم وپتر له چوار هزار چار
 په لاماربان داوه نه سه ر کشتيه وانی دژن .
 له په کم دوو سال و نوي جهنگدا ، فروکه کانی

هاو بهش بون له م کرتانه دا دووانيان له به نده ره کانی
 دورگه کانی بهرنيابووه هه لساون ، وه نهمانه کشتي
 گهلو چک هوانای بهرنيابا هه ميهه باسيان کردوون
 و نه نيا کشتي يکبان له ناو نه چوو .

هه ر له کرداره کانی دا به زانده وه له باکووری
 نه هه ريکادا تايوهی مانگي شوبانی پيشوو ۷۸۰ کشتي
 هاوپه يانه کان که بارگه که يان ۶۵۰۰۰۰۰ تون
 نهي به ساغي گه بشته به نده ره کانی باکووری
 نه هه ريکا . په لای که په يوه ۳۰ ژير زرهی دژن
 له نزيک زربه په ره کانی باکووری نه هه ريکای
 نه هه نسيوه نفوم کران ، بان زبانی فورسيان

ته‌ل‌مانه‌کان له به‌ست‌بون که له نیو پتری فروکه بجه‌نگه‌کانیان له روزا آوا به‌یلنه‌وه ، له‌باتی نه‌وه‌ی بیان رژیشه پیشانیه‌کی روسیه‌وه .

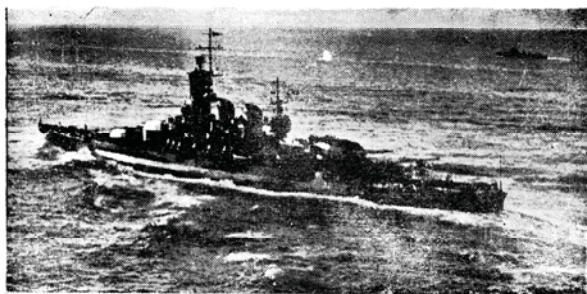
ته‌نیا کوه‌لبک له‌فروکه بجه‌نگه‌کان له‌مانگی مارتو نیسانی سالی ۱۹۴۲ دا دوو میلیون میل فریون . به‌شی زوری ته‌م هه‌لسانانه له‌سه‌ره‌که‌نالی اینگیلین ، یان فره‌نسه‌ی داگیر کراودا بووه . به‌کی له‌ایستگه‌ی فه‌رمانده‌ربه بجه‌نگه‌کان له‌گه‌ل فروکه خانه‌کانیان له سه‌ره‌تای جه‌نگه‌وه ۹۰۰ فروکه‌ی ته‌له‌مانی تیک شکاندوه .

فروکه بجه‌نگه‌کان له سالی ۱۹۴۲ دا ۴۰۰۰۰ جار فریون بو پاراستنی کاروانه‌کان . ته‌سرو فه‌رمانده‌ری بومبا هاویژناری جه‌نگی هه‌وایی گوریوه . ته‌له‌مانه‌کان دهمیانت کردووه به تی‌گه‌یشتن که‌مانی بومبا بارانی کومه‌لی چیه بوشاره پیشه‌سازبه‌گه‌وره‌کان .

ته‌م فه‌رمانده‌ره یاریه‌ی ۸۷۰۰ کاروانیان دا ، بو ته‌م ته‌ره‌که ۳۱۰۰۰ هه‌لسانی کرداری پیوست بو .

فه‌رمانده‌ری زریا په‌ر له مانگی کانونی په‌که‌می سالی ۱۹۴۲ دا پتر فروکه‌ی به ده‌سه‌وه بووه ، له هه‌موو نه‌وه‌ی نیروی هه‌وایی شاهانه له سه‌ره تایی جه‌نگدا به ده‌سه‌وه بووه . له سه‌دا هه‌شتای ته‌م نیروه خه‌ریکی له‌ناو بردنی ژیر زریا کله وله سه‌دا بیستیخی خه‌ریکی په‌سه‌وایی کاروانه .

نیروی هه‌وایی شاهانه به‌جه‌شتیکی ته‌نجایی نیروی هه‌وایی ته‌له‌مانی شکاند له‌شهری به‌ریتانادا . له روزی ۱۵ مانگی آگستوس ۱۹۴۰ دا فروکه‌وانه‌کانی به‌ریتانی په‌لای که‌یه‌وه ۱۸۱ فروکه‌ی دژنیان خسته خواره ، وه له‌روزی ۱۵ ته‌یلوولیشدا ۱۸۵ فروکه‌ی دژنیان هینابه خواره‌وه . ژماره‌ی فروکه‌کانی ته‌له‌مان که به‌راستی تیک

ته‌هه‌ پارچه‌بیکه له پارچه هه‌ره تازه‌کانی کشتی‌گه له جه‌نگه‌کی ای‌تالیان که خویان‌دا به ده‌س هاوی‌به‌مانه‌کانه‌وه

چه‌کی هه‌وایی به‌ریتانی له سالی ۱۹۴۱ دا له سه‌دا سه‌دتون بومبای پتر له سالی ۱۹۴۰ برداوته‌وه به سه‌ر کولکه ژبانیه‌کانی ته‌له‌مانادا . له مانگی کانوونی دووم ومارتی سالی ۱۹۴۲ داله‌سه‌دا سه‌دو په‌نجاتون پتر بومبا فری دراونه سه‌ر کولکه‌کانی دژمن ، له چاوه ته‌م دوو مانگیه‌ی سالی ۱۹۴۱ دا .

بومبای هه‌ره قورستان که چوارتونه ، نژیکی شانزه‌جار گرانتره له هه‌ر بومبایک که له‌هه‌وپیش له‌مانگی کانوونی دووم و ومارتی سالی ۱۹۴۰ دا به‌کاره‌ی‌راوه ، و دوو ته‌وه‌نده‌ی ته‌واره بومبایانه قورستره که له سالی ۱۹۳۹ دا هه‌ل ته‌گیران .

چه‌کی هه‌وایی به‌ریتانی له‌روه سه‌ ساتیه‌کی ۲۸ - ۲۹ ی مانگی مارتی سالی ۱۹۴۲ دا که کردبه سه‌ر شاری لوییکی ته‌له‌مان ، ته‌وه‌نده‌ی بومبا به‌رداویه‌وه

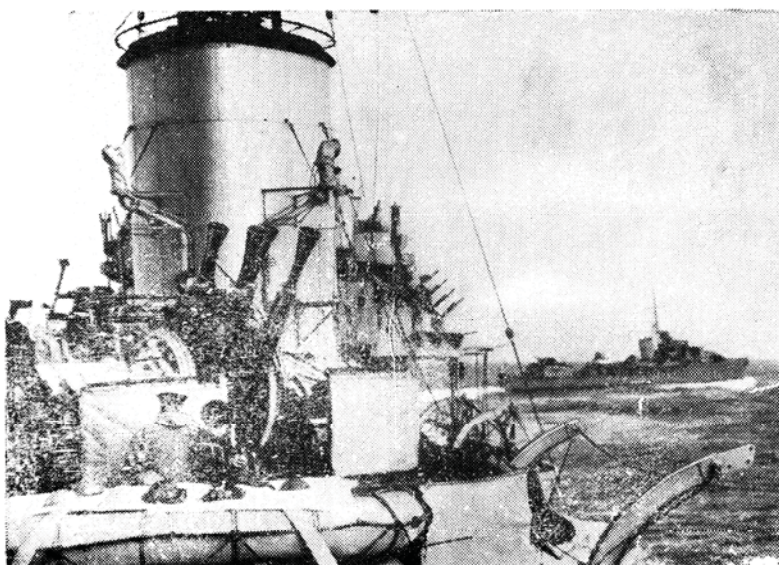
شکیزاون گه‌ل پتره له‌و ژمارانه که به‌ره‌سه‌ی بلاو‌کراونه‌ته‌وه چه‌کی هه‌وایی به‌ریتانی له‌مانگی آگستوس و ته‌یلوولی سالی ۱۹۴۰ دا له ته‌نیا روزبکا له‌پنج جیگا دا پتر له سه‌د فروکه‌ی دژمنی خسته‌وه خواره وه . وه گردی‌ی ته‌و فروکه‌نهی دژمن که له‌و دو مانگیه‌دا خراونه‌وه خواره وه (۲۲۵) ، هه‌را به‌ره‌به‌ نیروی هه‌وایی شاهانه خوی ته‌نیا ۶۱۶ فروکه‌ی له ده‌س چووه .

له‌یاشی به‌زان‌سدنی نیروی هه‌وایی ته‌له‌مان له‌شهره‌گی به‌ریتانادا ، وه له‌و که‌ته‌دا که ته‌له‌مانه‌کان له‌روه‌کان هه‌ل گه‌رانه وه وچوون به‌گژیانا ، انجا فه‌رمانده‌ری فروکه بجه‌نگه‌کانی به‌ریتانی دهمیانت کرد به‌کرداری په‌لاماردان . فروکه‌کانی به‌ریتانیا دهمیانت کرد به‌کوتانی به‌لیچیکاو هه‌له‌نده‌و فرسه ، وه ته‌له‌مانه‌کانیان له سه‌ر فروکه‌خانه‌کانی خویان شکاند . له سه‌ر ته‌وه

به ۳۵ دقیقه ۱۷۵۰۰۰ بومی آگریان به سر شاری (هامبورگ) دایرانند. له شهری په کی مانگی آغستومی سالی ۱۹۴۲ دا پتر له ۱۵۰ بومی چوار هزارپاوه نی له پنجا دقیقه دا به سرشاری دوسه دروئی له له مانگی دا به دراپه وه.

چاکی هوایی بهرستانی له ۳۱ روزی مه بانی ۱۲ نه ووو ۱۱ آغستومی ۱۹۴۲ بیست و شش روزبانی به بومیا باران رابوارد ، بومیا چه کانی بهرستانی هر بو سه ووچانی بیست و چوار سانی کرداریان نه کرد. لهم

که قورسایه کی نه وه نده ونوی قورسانی نهو بومیا په بو که له مانگی انیشری دوو مه دا له له مانگیان له ناویکیاندا به درپزانی شهری به سر (کومتری) دا بهریان داپه وه ، وانا ، ۳۴۰ تون بهرامبر به ۲۶۵ تون . وه له روزی ۲۳ و ۲۴ مانگی نیساندا چوار سه دنون بومیا پت له نوخسه دوو ناودا به سرشاری روستوکدا به دراپه وه . پتر له هزار بومیا هاویژ له شهری ۳۰-۳۱ مانگی مایسدا ناویان داپه سر شاری کولون ، وه له شهری ۱-۲ دا نه سر روور ، نه سن ، وه له ۲۵ ، ۲۶

هندي روخنه ری کشتی گلی بهرستانی شه پوله کانی زریا نه برن و له شوین زیر زریا کانی دژمن نه گهرین ، وه هوه له کانی که پاریزگاری نهو کاروانانه نه کن که خوارده مه نی نه بن بو نیروه کانی هاوپه مانگیان له و بهر زریا کانه وه .

کانه دا ۱۳ ناوی شهری کراوه ته سر له مانیا ، وه هر ته نیسا تاویکیان به ۱۰۰ فروکه کتر کراوه . شه ویکیان له ۶۰۰ فروکه پتر ده چوو بو بومیا باران .

له مانگی نیلوی سالی ۱۹۴۲ دا له ۹ ناودا که کراوه ته سر له مانیا و نه وزه ویان که له مان داگیری کردون پننج هزار تون بومیا بهر دراونه . وه . له کانونی دوو مه ۱۹۴۲ دا ، بومیا هاو - یزه کانی بهرستانی له ۶۰۰۰۰ تون پتر بومیای

مانگی بهرستاندا نه سر برین .

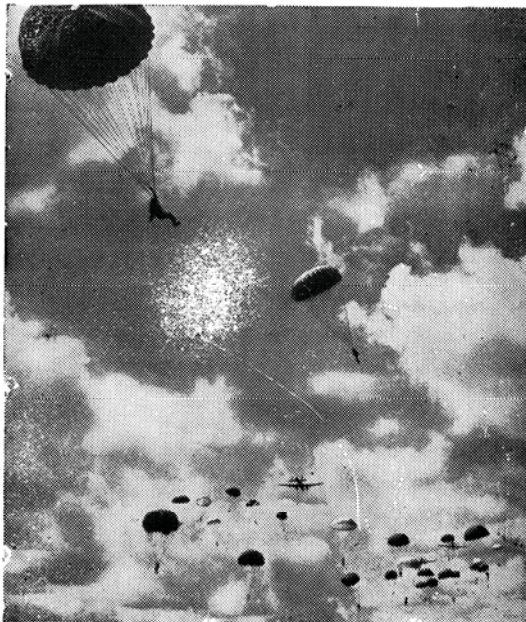
نه رمانده وی بومیا هاویژ کانی بهرستانی له مانگی بهربران و نه ووو سالی ۱۹۴۲ دا پتر له ۱۳ هزار تون بومیا یان به سر له مانیا و ولانه داگیر کراوه کاندای برداوه نه وه ، نه مه بهرامبر به ۵۰۰ تونه که هر لهم دوو مانگی سالی ۱۹۴۱ دا ، وه بهرامبر به ۳۵۰۰ تونه که هر لهم دوو مانگی سالی ۱۹۴۰ دا بهر دراوه نه وه . فروکه کانی بهرستانی له شهری ۲۶ - ۲۷ مانگی نه ووو سالی ۱۹۴۲ دا

له شعر لا خوشه کانی پیر لامیر

ګرمی خوابو و ستراتی من
 کوا به ناچار تسلیم بو دژمن
 تم نهره ، روحه ! بو تم دنیا به
 دپاره پیشرو دیان بریتانیا به
 له دواي (سپنه) له گڼ مان دست کوت
 (پیره میرد) شایي ولغانی به رکوت
 تم فتحی دیو قراطی و تم اثری انقلابی جهان
 بو حکمی بریتانیا اثری کی نارنجی تا ایتسا هیچ
 جهاندارو جهانگیری نی توانوه بی کا انصری دمچی
 نارنجی خوا مبارکی کا پیره میرد

ژیکې دوو هزار فروکې دژمن به تیا له روژه لاتی
 ناوه راتا له سر زوی ووردووخاش کراون . که واپو
 گردی هه و هور و کانه که کهرت و بهرت کراون
 دوازه هزارن ؛ هور و کانه که ته وده که له سر
 زوی ، بان له روسیه و روژه لاتی دور دا خراونه ته
 خواره وه ، نه خراونه ته نار تم ژماره به وه .
 ماوه تی

توند ته قهریان به سر له مانیا خویدا بهر داووه وه ،
 بیجګه له گڼلې بومبای سوو تینره ریشی که له ژماره نابین .
 له مانگی شوبانی ۱۹۴۲ دا ده هزار تون بومبا
 بهر دراووه وه (له م کردارانه دا سه ناوی همزاری تیا بو) ،
 له دهر و ژه کوی په کوی مانگی مارتی ۱۹۴۳ دا پر له
 چوار ه هزار بومبا بهر دراووه ته خواره وه .
 له ۲۷ مانگی مارتی ۱۹۴۳ دا فروک کانی
 بهریتانی ۹۰۰ تون بومبايان به سر بهر لیندا بهر دایه وه ،
 تمه دوو نه ونده ی قورسایي شو بومبا يانه بو که
 فروک کانی له لمان بهر یان دایه وه له ناوی هره
 سه ختانه به سر شاری له نده ندا . چه کی هوابی
 بهریتانی له گڼل نیروی هوابی هاو په یمانه کان و
 دومبونه کاندو به توپه فروک شکنه کان ، له تبولوی
 ۱۹۳۹ وه هتا دوابی مانگی کانونی په کوی
 ۱۹۴۲ توانیان ده هزار فروکې له لمان و ایتالیا
 بجه نه خواره وه . وه ۹۸۱ فروکې تریش له لایان
 نیروه کانی هوابی که شقی گڼلې جهنگلی و
 بازر گانیه وه ، یان له لایان نیروی هوابی رزیایه وه
 بهر دراووه ته خواره وه . سر باری تم هه ووهی

تمه نیگاری مه شقی هندی

له چه تر بازه کانی بهریتانیه .

سپای چه تر باز نیروییکی زور به کاره بو
 کرده وی نا کوی . تمه مانه ، یان له گڼل نیروی
 به هوادا گو یزراوه ، یان له گڼل نیروی ما کینه دا
 له پیشه وی میانی شردا به کار نه هیرین ، وه یان
 بهر نه دونه وه پشت هیلې دژمن . چه تر باز به و
 چه شنه چه ک و تقا قانه رازی تراونه ته وه که پیوستی
 نه رکه گیانن .

سالی ۳۰۰.۰۰۰ تون گشتی ، وه ۷۰۰.۰۰۰ کارگر گل نه در بنه وه له پيشه سازی بهرگت دروست کردن بو نه وه که له نیرو به ننگه کاند ، یان له پيشه سازی جه ننگی دا کار بکن .

- ۱۵ -

گشت پیابوک و گشت ژنیک که به کالک دین ، مهشقی پی نه کرین بو نه وه که له کاتی تاوی هه وانی دا ، یان نه گهر دا گیر کردنی رووبدا کاری به چی بهین .
ژیکه ۱۵۰۰.۰۰۰ کس له کار واری بهرگری شارستاندا ، وه له ۵۰۰.۰۰۰ کس پتر له دهسته کانی آگر کوژیندا کار نه کن . ژیکه ۱۷۵۰.۰۰۰ پیار له نیروی پسه وانی ناو- وولاتدا نووسراوت ، نه مانه له کاتی بهرژانانا مهشقی سهختی سیانی یان پی نه کری .

- ۱۶ -

نه نه وهی بهریتانی زور به شوق دهسی داوه نه پاشه گوت کردنی جه ننگی . نه پاشه گوتی هه نا ایستا کراوه له ۱۸۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ دولار پتره ، که به به یایی هه سه ری ۴۲۴ دولاری بهر نه گوی .
ژیکه سه به کی هه مووی به پاشه گوتی بچوک پیچوک کوکراوه نه وه .

- ۱۷ -

بهریتانیا ، بهر امیر به هه ر دولاری کله ساله کانی ۱۹۳۸ و ۱۹۳۹ دا خه رجی نه کرد بو کاری بهرگری ، له شانزه دولاری پتر خه رج کرد له سالی ۱۹۴۲ دا .
له کانونی به کمی ۱۹۴۲ دا بهریتانیا روزی ۶۰۰۰۰.۰۰۰ دولاری خه رج نه کرد له شهرا ، وه له سالی (۱۹۳۹) وه هه نا نه وسه ۶۵۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ دولاری خه رج کرد وه . له سه د ۶۷ ی ره وی وولاتی خه رجی شه نه کری .

- ۱۸ -

له بهریتانیا کمی ناپیتری که خه ریک پی کلام جه ننگه پاره ی دهست گوی . چونکه دهس گوتی سه راسا له سه دی سه د باجیلی نه سیری ، بهر امیر به هه ندی حق بو کرده وه کله پاش برانه وهی جه ننگ بوی

- ۹ -

بوهه موو سه رده سی جه ننگ واز له سیاسی نهی به وه کی هه واره ، وه پيشه واکانی کار کرده کانت چوونه نه وه زاره وه و چوونه نه گشت لیژنه بیکی گرنگی حکومه تپه وه . لیژنه ی هه ل سووراندنی کارکر له ده زگا کان و کارخانه کاند هاو کاری نه کن بو سووک کردنی دژواری پی نه باندن .

- ۱۰ -

نه وه ده وهی له وی برینه وهی مشت و سری کارگران گرم نه کری له بهریتانیا له سالی کدا بو هه ر کار کرده کی ژیکه نیوسانه .

- ۱۱ -

نه نه وهی بهریتانی به خواهش خوی کم کرده وهی قبول کرده وه له هه موو چه شنه خورا کیک بو نه وه که کشته کان پتر ده ستیان بگا بو گوزانه وهی تفاق ژبانی سپانی . کمی نانوانی له هه فته بیکا له دوو اولس پتر گره ، یان له دوو اولس پتر چا بیسی . گه لی میوه به جاری دهس نا گوی .

- ۱۲ -

بهریتانیا کیلگه و کارخانه کانی جاندوه (سه هه ر بهر کردوه) . ایستا له بهریتانیا به ژیکه دوو نه وه ندهی پيش جه ننگ خواره ده منی پی نه گه یتری . سه ره رای نه وزه ویله ی له پيش جه ننگه دا نه چیفران ایستا ۶۰۰۰.۰۰۰ جووت زه ویی تر نه کیبری . بهریتانیا نه سه و وولاتی هه ره گه وهی نه وروپا به له به کار هینانی ما کینه دا له گشت و کالدا .

- ۱۳ -

له داپش کردنی جل و بهرگدا شیوازی کوپون زور به سهختی به کار نه هیری ، نه گهر ژنی له مانگیکا جووتی گوره ری ، وه له سالیکا بهرگیک و جووتی پیلاو بگری ایتر هه یج کوپونیکی نامینی بو کترینی جلی تر .

- ۱۴ -

به وهی کرینی جل و بهرگ به ناره ننگی کوپونه وه ،

- ۲۳ -

نه باری بومباچیه تازه کانی بهریتانی له چهنی (سترلینگ) و (هالیفاکس) و (لانکستر) هلی نه گرن ، له باری هومو بومباچیه هاو تا کانی خویان فورستره له گیتی دا . بهوینه ، فروکبیک بهریتانی له چهنی (سترلینگ) نه زانی ههشت تون بومبا هلی بگری که نهه گهلی بزه له باری نهو بومباچیه که نهه لایند هه وایه زه لایه کانی نهه و بکا هلی نه گرن .

- ۲۴ -

بهریتانیا نه سرو چا کترین چهنی فروکی بجهنگی گیتی دهر نههینی که له گشت مهیا نیکی جهنگدا سهرکه و تون . (سپید قایر) و (هاریکف) و (بریستول) و (بوکایتر) و له خرابی و دروزه پدان و هزی جهنگی دا بی هاوان .

- ۲۵ -

کشتی له ژانی بهریتانیا و هر شاره گی ژانی وایه . پارگی نهو گه شیان که له چوار بهکی دواپی سالی ۱۹۴۱ دا بهردراونه ناو زریاوه ، چوار نهه ندهی نهه بووه که له چوار بهکی دواپی سالی پیش جهنگدا بی گه بزاوه : بی گه باندنی کشتی بازرگانی دوو نهه ندهی هی نهو سهرده مه بووه .

- ۲۶ -

له مانگی مارتی ۱۹۴۲ دا بهریتانیا دوو نهه ندهی هی مانگی آگستوس ۱۹۴۱ وه نهه ندهی هی مانگی شوباتی ۱۹۴۱ وه پینچ نهه ندهی هی مانگی نهه ووزی سالی ۱۹۲۰ ، مانگی بی گه باند .

- ۲۷ -

بهریتانیا بهر لی شواندن بومباچیه کانی دژمن ، گشت بی گه باندنه زور بهگی خوی بلاو کردوو . نهه به ناو وولانه گدا . پارچه کانی نانک له شهن هزار کارخانهی چوک دا دروست نه کرین وه پاشان کوته کرینه وه . هه موو بوودره کانی ژیر نهو ز کورداوت به کارخانه .

نه بزی . گچی باچی دهسکوت (ضریبه الدخل) نه سرو نه گاته په نجا له سهو . باچی سه بار (الضریبه الاضافیه) له برهوی ۸۰۰۰۰ دولاوه دهس بی نهه کاله سالیکا ، وه له سهدی ۵ و ۹۷ ی هه موو دهسکوتیکه له سهو ۸۰۰۰۰ دولاوه .

- ۱۹ -

له سالی ۱۹۳۹ دا میلیون بهریتانی ، له وانی مووچی ههفتاه وهر نه گرن ، زیکه سه میلیون پاوهن باچی دهسکوتیان دا . له سالی ۱۹۴۱ ژماره ی کارکر گه بشته پینچ میلیون و نیو نهه مانه ۵۰۰۰۰۰۰ دولاو پتر باچی دهسکوت نهه ن .

- ۲۰ -

شاره زایی بهریتانیا بیکان گلسی گه وری بو بو نهه وریکا ، نهک هه له دارشتی پلانی پیشه سازی جهنگی و به کارهتانی جهکی جهنگی دا ، بهشکو بو ریک خستی ناوه نیکه کانی بهرگری شارستانی (وسائل الدفاع المدني) ، چرا کو زانده وه ، دابش کردنی پی و بسته کانی به پی جیره (تسین) ، وه کارو باری چول کردن و شتی تریش .

پیشانی پی گریانره

- ۲۱ -

له سالی ۱۹۴۲ دا له سهدی ۸۹ ی فروک کانی جهکی هه وایی شاهانه له و بیکانه وه (قاعدانه وه) هه له سان بو کردارگه له دورگه کانی بهریتانیا خوی دان ، وه له سهدی ۷۵ ی نهو فرو کانهش که له بیک کانی (قاعده کانی) دهره وهی دور - گه کانی بهریتانیا وه هه له سان ده - کردی بهریتانی بون .

- ۲۲ -

نهو بومبا هاو بزانهی له ناوه هه زاریه توقینه وه - کاند ، که له ۳۰ ی مانگی مایی پیشوردا بو سهو (کولون) کران ، به کار هیرا بون و ژماره یان له ۱۰۰۰ فروک تی بهری کردبو ، گشتان له بهریتانیا دا دروست کرابون .

تی خراون و تفاق و کال و پلی جهنگی پیوستن پیاپیراوه بو روسیه ، مانگی ۲۰۰ اونوموبیل بووه . له بریتانیا لوکو موئیف و واگونی شمه نده قهریان دروست کرد بو گواسته وهی خوارده مهنی و شتووه ک بو روسیه ، به سه ریگا آسنگانی ایراند . نهو فروکاهی به ایراند ایراوه بو روسیه له کانونوی دوومه وه هتا نیسانی ۱۹۴۱ له سدا ششی سدی پتر کرد .

- ۵۰ -

بریتانیا سه میلیون جوت بیلای نارد بو روسیه ، وه نهو باربووه که له ژیر چاوبری میسز چهرجل ، خانی سهه کی وزارتنی بریتانیا کو کراوه نهوه له هشت میلیون دولاری تی بهر کرد ، انجا له سایه مه مه وه کوملی چهلبسای سووری بریتانی پی کرا کنبو میلیون پیخهف و چوار بهک ملیونیک پارچه جلی خوری و چه ندیسی گه وه قافی فریا کونتی پزشکی بهریت . کارخانه کانی نهوسازی بریتانی له پاش کاتی دهوامیش کار نه کن بو نهوه که کوتالی خوری ولو که بی بگه یین که پیوستن .

پوزشت

داخه کم ، له ووتاری « بیسترسون له هه له بجهدا » گهلی هه لهی چاپی ماده نهوه . لام وابه خویش خوی به آسانی نه توانی راسته کهی بدوزنه وه . هه مانه هه ندیکان :

لا بهره	ستون	هه له	راست
۱۰	۱	دیوانه	دیوانه که
»	۲	داخه کی	داخه کم ،
۱۱	۱	نه گرت	نه گرت
۱۲	۱	آشای	آشایی
»	۱	آسای	آسای
»	۱	تهرا	تهدا
»	۱	دهمی بیزه ترایشی	دهمی پیوه ترایشی
»	۱	هه ران	هه راسان

له دوا دیری ووتاره گدا « تقوذ بگه » پیوست نیسه

دروسال پتر بهرگی پهلاماری نهوره کانی گرت له یاریکا که دژمن هه ۵۸ میل ، وه نزدیکتر بنگه بریتانی له ریی زریاوه ۱۰۰۰ میلی ، لی په وه دووره . له ماتهدا ههنا بهشرینی دوومی ۱۹۴۲ له ۳۰۰۰ پتر فیکه آگاداری (انذار) ی تاوی ههوانی لی دراوه ، وه پتر له ۱۰۰۰ فروکهی دژمن خراوته خوارده .

- ۴۵ -

لهو هه زاران که شتی که بریتانیا به کان به کاروان اردوویان له هه ۴۰۰ که شتی که شتی بیجان که هتر له ناوچوه .

- ۴۶ -

که شتی گهلی بریتانی هه بهر بهو زیانه زورانه وه نهوستا هه له نیروه کانی دژمنی دا له (تاراتو) و (ماتابان) دا ، بهلام سهه رای نهوه ، له گهلی نیروی ههوانی شاهانهدا پیکهوه ، بارگهی ۶۰۰۰۰۰ تون که شتی بازگانی نهله مان وایتالبانان نوقوم کرد .

پارچه بر روسیه

- ۴۷ -

هه موو تفاقیکی جهنگی بریتانی که ایراوه بو روسیه به پی قانونی خواسته مهنی وکری ایراوه . وه بریتانیا هه رچی یاربه یکی بهلیندا بو ، ناردی . هه یاربه یانه بریتی بون له تانک و تونی فروکه شکی ، و هه بهخانه ، رادیو ، وه آلهت و شتووه کی پزشکی ، وه خوارده مهنی ، وه که رستهی خالی زور پیوست . بو هه ۱۰۰ فروکه پی که بهلین درا بو ۱۱۰ فروکه ایرا .

- ۴۸ -

نهو کاروانه گه ورا نه که یاربهی بریتانیان برد بو روسیه له ریگای اوکیانوسی به ستوی باکوورده ، ریگیان به شهروه بری له گهلی تاووتوف و بوران و سه هولدا ، وه له گهلی ژیر زریا و فروکه و رووخینه ری دژمندا .

- ۴۹ -

بریتانیا بو نهوه که له ریی ایرانه وه یاربه بهری بو روسیه ، له زهوی ایراند ده زگا و هه ماری تاپه نیی دانا بو لیسکدانی پارچهی اوتوموبیل . وه ههنا مانگی کانونی دوومی ۱۹۴۲ ژماره ی نهو اوتوموبیلانه که

یدک دواندنی بهریتانی یاریک

در لیدر توفیق رهبر گروه

له نامه « بی‌دنگی کانی کورنیل برامیل » ی
نوسه‌ری به ناو بانگی فرنی ، آندره‌وراوه
کراوه به‌گوردی .

ماسیه جوامیر نیه . هه‌رکه گیرا ، ایتر کاری
براوته‌وه به‌لام ماسیه آزاد هتا دواپی نه‌جه‌نگی ،
هتا به ناهومیدیش . له‌گه‌ل هه‌رامه‌ییکی ده هوقه‌و
نیویدا هندی چار نه‌بی پیاو دوو سات شهر بکا ؛
نه‌مه خوشه ، وانه ؟

— باشه ! .. نه‌ی ماسیه خاتوونه ؟

— ماسیه خاتوونه بانووه ، نه‌بی هلی فریونی ،
وه نه‌میش آسان نیه ، چونکه زورزانه .

میچه‌ره‌که له پاش ووچانی ، به نه‌زاکت
ووتیه‌وه :

— نه‌ی ایوه له ده‌می آشتی‌دا چی نه‌گن ؟

— نه‌ختی نه‌نوسم ، دوکتوراگی خوم
آماده نه‌گم .

— وانا ، نه‌لیم : وه‌رزشته‌کی ایوه چیه ؟ راوه
ماسی ، راو ، گولف ، پولو ؟

توره‌ل پیی لی‌نا :

— راست پی بلیم ، من کهم وه‌رزشت نه‌گم ،
ته‌ندروستی‌ییکی زور به دم هه‌یه ، وه ...

- پیم ناخوشه نه‌مه بیهم .

میچه‌ره‌که نه‌می ووت و نه‌جا لای کرده‌وه
به‌کی‌کی‌تر له نه‌نشیت‌وه و ایتر خوی نه‌گه‌بانده له
فره‌نسه‌که .

توره‌لیش روری کرده‌که‌پته‌نی به‌بتار ، کلارک
که له لای چه‌په‌وه دانیشتیو ، وه هتا نه‌وه ده‌مه
ده‌می نه‌کرد‌بو‌وه و هه‌ر نه‌ی خوارد و نه‌ی
خوارد‌وه .

که‌پته‌ن کلارک پیی ووت :

به‌ک دواندنی بهریتانی یاریک وه‌ک یاری
کریکته ، یان مشته (۱) : گشت تواج و پشت مله‌ییکی
تیدا قه‌ده‌غه‌یه هه‌ر وه‌کو چونت مشته وه شانندن
قه‌ده‌غه‌یه بو ژیر پشتین ، وه هه‌ر کسی به توندی
مشت و مر بکا ده‌س به‌جی به ناشی ده‌ر نه‌هینزی

« توره‌ل » (۲) خوانخانه‌گی « لوتنوکسی » ی
پر دی له به‌بتار و جه‌نه‌رال و بازرگان و به‌گزاده ،
نه‌مانه هه‌موو ویسکی نابه‌بیان ده‌رخوارد نه‌درا ،
وآ‌گادارییکی و ها نه‌رم نه‌کران که شیوی میوان‌نی ،
بی‌نه‌وه که به‌دل‌نوازیکی قورس ماندوو بکرین .

میچه‌ریکی موه‌ندیس له‌ته‌نشته‌وه ، که هه‌ر نه‌وه
ایواری‌یه چاوی بی‌گه‌وتبو ، پی‌ووت :

— له وولانی ایوه زور باران نه‌باری .

توره‌ل وه‌لامی دایه‌وه :

— له این‌گیلته‌ره‌ش .

میچه‌ره‌که ووتی :

— نه‌ه‌وی نه‌م جه‌نگی مه‌لموونه کوتابی بیت ،
تا‌کو له‌سپا ده‌رچم و بچم له‌نیو زیلاند بژوم .

-- له‌وی آشنا‌تان هه‌یه ؟

— نه ، به‌لام له‌وی راوی ماسیه آزاد زور
نایه‌به .

— میچه‌را، ایستا‌کوا ایمه لیره‌دا له‌ه‌سانه‌وه‌دا -
ین ، قولابه‌گه‌تان به‌پنه‌ ایره ، گومه‌که بره له‌ماسیه
سه‌وره .

— من هه‌ر‌گیز ماسیه سه‌وره راو نا‌گم ، نه‌م

(۱) مشته = بوکس

(۲) که‌پته‌نیکی فره‌نسه .

که لکت کاره (۱) وولانیه کان که گهلی له قه بی نیکل وپیکل و ئه رکی دانراویان هه به ۴ ووه له ژبانی آسوده بی کویستانه کانی پارکدیش دهسی کرد به به تانا چوونی راو به سه ر پشقی فیله وه :

- پیاو به سه ر پشقی فیله که به وه به پیوه ئه وه سنی به لام لاقیکی توندتوند ئه بی به سترانی به فیله گه وه . به چه شنه ، پیاو به هه واوه ئه بی که فیله گه ی لنگه ئه دا : به راستی ئه مه پیاو زور ئه هینته ده خوری .
- ئوره ل ووتی :

به آسانی بروات بی ئه گه م . که رنیل به ئه ندیشه وه به ئوره لی ووت :

- به لی وابه ، ئه گه ر ابوه شی جاریکه بی آزموون ، له بیرتان بی ، ئه گه ریکو فیله گه تان تووشی زونگاوی بیسی ، هه تا ئه توانن خیرا به سه رکاکیا دا به زنه خواره وه ، چونکه ئه وه سروشنی وابه ، ئه گه ر بیینی زه وه که له ژیر بی پدا ئه خزی ، به لموزه که ی هه لتان ئه گری و له به ر دم خویا له سه ر زه وه که داتان ئه بی بو ئه وه که له سه ر شتیکی ره ق چوکه دا پدا :

ئوره ل ووتی :

- له بیرم ئه بی ، آقام .

ئوچا میچه ره موچه ندیسه که وونی :

- له وولانه کانی مالایادا فیلی کیوی به آزادی له سه ر شاریگه ... کان ئه سوورینه وه . گه لی جار که به موتورسایکل ئه سوورامه وه ، تووشیان بووم . خو ئه گه ر سه رتان ، یان به رگتان نیان خوش ئه بی ، به لامارتان ئه ده زو به چه بوکی سه رتان بان ئه گه وه . به لام له مه به ولاره ، زور هین و بی ژبانی .

ئوچا دهس کرا به مشت و مریکی درپژ له سه ر ئه وه به شه له شه ی فیل که آسانتر بریندار ئه کری . قه شه سپایه که شاره زانی خوی پیشان دا وه نی گه یانندن که فیلی ئه نه ریکانی له کوی تا پو یا (۲)

(۱) که لکت = خزمهت

که لکت = کار = خزمهت کار .

(۲) تا پو « جسم » ، « ش-یح » ، « ش-یح » نیه . شیخ به کردی « تارمانی » ، وه به قسه ی مه لاموحسینی هه ورمانی « سویس Swès » یشه .

- له وولانی ابوه زور باران ئه باری .

ئوره ل ووتی :

- له اینگلته ره ییش .

- ئه مه وی ئه م جه ننگه مه له موونه بیرته وه تا کو بیگه ره یه وه سه نت لووسی .

ئوره ل پرسی که آیا خیزانی که پتهن له دورگه کانی آتیل دا دانه نیشن : که پتهن ئه مه ی بی ناخوش بو .

- ئه ی ! نا ، خیزانی ایمه خیزانیک سکونی ستافوردشاره ، من هه ر به هه لکوت که وتووومه ئه وه ی جاریک بو خوشی خوم گه شتم ئه کرد ، که شته به کم لای دابه سه نت لووسی ، دیم که ئه وه ی گه رم و خوشه ، وه تی پدا مامه وه ، زه وییش زور هه رزان بو ، کریم ایستا کاکانو ئه چیم .

- دلتان ته ننگ نانی ؟

- ئه ، پیاوی سپی هه ر شه شی بیلک لجه وه دوورن ، وه که تاری دورگه که زور خوشه بو گه شت کردن به باه وان . ایتر چی بیکم له ماله وه ؟ که ئه چه وه بو اینگلته ره بو سه مانگک ووجان ، هه شت روزی له گه ل دایک و باوکه پیره که ما رانه بویرم ، له پاش ئه وه به نیا به به خت ئه چم بو گه شت ... به گه شت زویا پیری بره تانی ابوه دا به به خت گه راوم ، ئه وی زور خوشه ، چونکه ره وانی زویا که زور دژواره ، وه خه رته کانی زویایی ابوه شی زورچاکن ، به لام ئه وی ئه وه نده گه رم نیه ... له سه نت لووسی ، له سه ر باه که ی خوم به به یچامه وه ئه توانم جگه ره بکیشم .

کلارکک مه به که ی آهسته آهسته خواره وه و وه هاته کانی بریه وه :

- نا ، جه زله ئه وروبا نا که م ... پیاو ئه بی له وی زور کاربکا ... به لام له ولابو هه مووکه سی خورا که هه به .

کارنله که له و سه ری میزه که وه باسی هندستانی ئه کرد ، باسی ئه کرد ، له ئه سه به سپیه کانی لوا که ی وله

جياوازیی هه به له گهله فیلی هندستاندا .

تورهل وونی :

- مام قهشه به همیشه وام زایشوه که تو وهرزه ری ، بهلام آیا به راستی ایسوه جانوه ری زه لانتان راو کردوه ؟

- چوئ ؟ مای دهر فلو ، به راستی راوم کردوه ؟ به نزیکه نه ونده ری راو کردی پی نه کری ، کوشنوه به ، ههر له قبل و گهر گه دانه بگره هه تا نه گانه شیر و پلنگک . من هیشتا دیریکی نوحشه شیر مم بو نه گیر اونه تهره ؟

پزیشکه که وونی :

- ههر گز ، مام قهشه ، بهلام ایستا پی گهر لهوه .

گهر له که وونی :

- مام قهشه ، زور نه موی گوی له دیریکه - کاتان بگره ، بهلام شه رینگ هه به : نه بی به کی گرامو فونه کهم بو لی بدا . نه ام ایواری به مای دار لینک کهز له « میترهس فیزی - ماگرینی » نه کهم

- او ا نا آقام ، نسکا نه کهم ، نه گهر ههر له تانهوی نه ماکنه مه لوهونه چیره جیر پی بکن ، « رهک - زایم » بکتان بو لی نه دم .

- مای ، دوکتور ، نه ونده نایمه خواره وه ههر « فیزی - ماگرینی » م نهوی . دهی ، تورهل ، کوری چاک بن ، وه له بیرتان بی : خیران ۶۵۰۰۰ سافه که شم (۱) سه ووشین ... مام قهشه ، ایستا نورهی ایوبه ، دیریکی نوحشه شیر که تان بگره وه

- له « جوهه نسبورکک » بوم ، وه زورم کهز نه کرد که بچه چهر گه بیکی (۲) راو گهره که بی دا گه لی دو سنم هه بو . بهلام دیریکی چهر که که واپو که ههر که سی یهوی تپی چی نه بی هیچ نه بی شیر بیکی

(۱) ساف ماشره له قهوان . نهوی ده تکه کی تیا نوسراوه جاران قهوان بو ، ایستا سافه .

(۲) چهر گه = نادی .

کوشنی . له سه ر نه مه چهنده نه نگیکم دا به شان زه نجی بیگا و له گه لیا که رتینه ری . ایواری له گهله زه نجیه که دا بوی چرینه بو سه وه له نزیکه سه چاوه بیکوه که شیر ی پی فیر بو بو نه هات آوی لی نه خواره وه ..

« نیوسانی پیش نیوه شهو ، قرچی شکانی اسکی دار هانه گوم ، وه له پریسکا له سه ر ده ونده کانه وه سه ری شیر ی دهر گوت . شیر هه تی نیمه ی کرد بو ، بو لای ایوه نه ری روانی . نیشان لی گرت و ده سم نا به پیسی قه تکه که دا . سساری شیر که له پشت ده وه نده کانه وه وون بو ، بهلام له پاش ده قه بیک ده ر که ونه وه .

« قه نگیکی گشم پیوه تا : ههر نهو نه نجیه ، جانوه وه رساوه که سه ری خوی شارده وه ، له پاشا دیسانه راست بو وه . من هیچ نوم نیک نه دا : به هه مو چه شنه قه نگیکه کاتم شانزه قه نگیکم تی گرت . جاری سه بهم : ههر نهو یاره . چواره م : ههر نهو یاره . نه تکه نیلکه بوم ، ایتر تاشی تر آگرم کرد ، به چه تی که ، له پاش نه قه ی بازه میتر ، جانوه وه که دیسانه راست بو وه .

« نهوسا زه نجیه که وونی ،

- نه گهر نه جاروش لیبی نه دهی ، نه مان خوا .

« هه ناسه بیکی قولم حال کبیا ، به دوری نیشانم وهر گرت ، آگرم کرد . جانوه وه که گوت . سانبه یک ... دوو ... سه ... دهره که ونه وه . که سی خوم گرت ، له پاشا ، زه نجیه کهم به دوومه وه ، به پیروزیه وه بازم دا ، چی بیتم ، آغایینه ، له پشت ده وه نده کانه وه ؟

- شیر که ، مام قهشه .

- شانزه شیر ، مای بوی .. وه ههر به کسی گوله بیکی به چاره وه بو : نه مه بو نوحشه راوم .

- بای حوئ ا مام قهشه ، کی نه توانی بی که ایسکو چیه کان هیزی خه یالان کهه ؟

- گوی بگرن ایستا دیریکی راستان بو نه گیر مه وه . من له هیندستان نوحشه جار زینیک کوشت ... بلی ، بلی ،

« خو پيوست نه که پستان بلیم که خویان
 ژنه کابان خستيوه سر درخته که . »
 له باش تهوان پارکر راویکی قوربتانی آوی
 گیرایهوه ، وه کهپنه کلارک هندی زانیاری دا له
 باره ی جهی « به رمودا » وه که ، نهگر بیت و
 راوکه رکان آگایان لی وکومل کومل خویان
 فری بده نه ناو آوه گهوه ، ترکزه دارنن . لهم گاهدا
 گرنه که زور به آهسته « رهتی آلی گرم بو » ی
 لی نهدا . بیجوره نهو - زبلانده که گه لای نوکالیتوس
 فری داپوه سر آگره که نهی سووتاند ، بوئیکی لیبی
 دهرته جو که بون تیزی داروده وهندی نهفهریکا
 و آوسترالیای نههیناوه پیری .
 نوره لی فره لسزیش که نهختی وانی وورماو ، وه به
 ههتسوی هندستان و بوکرووی جانه و ره سکوبه کانی
 نهفهریکا گیز بوو ، انجا تی که بخت که گیتی
 میرگزادیکی گوره به ، له لابن خویایی باخه و اهوه
 دروست سکراده بو جو امیره کانی قهرالیه نه بهک
 گرتووه که (۱)

(۱) قهرالیه نه بهک گرتووه که = ده وهنی قهرالی
 بهرتانی

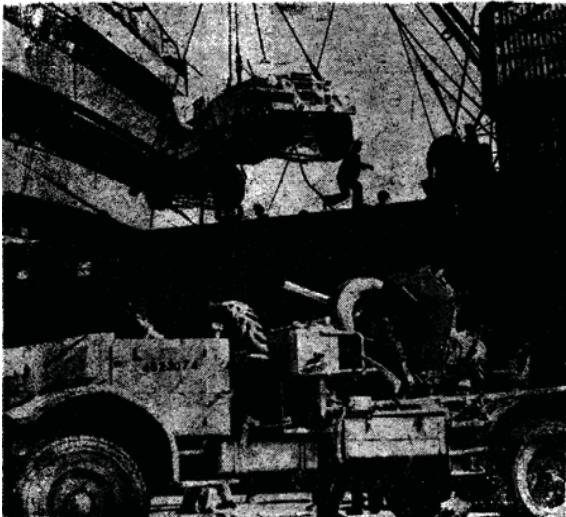
ژنیک ... چوووم بو راوه پلنگ . شهوی بهسرا هات ،
 له ناو دارستانکا گه یستمه دی یک ، لادی یکی پیر
 وه ستاندی :

« - صاحب ، صاحب ، نهوه وورچیکه !

« وه له ناو درخته کهدا وه شایب یکی پیشان
 دام ، نه جوولایه وه . خیرا نه : یکم تی نه قاند ،
 ره شایبه که کونه ناو فرجهی اسک شکاره گه وه . بو
 چوم ، دیم که نهه پیریونی بو ، کوشتوم ؛ بهسه زمانه
 خدیکی میوه کردنه وه بو . له ولاده پیره میردیکی
 فوژونی ز په یابو ، نهه میردی پیریونه که بو ،
 بهخه ی گرم ؛ چوون پولیسی ولاتی یان هینا .
 خونه کایان بی بژاردم ! نهه به پاره یکی زور کونه
 سهرم ، هیچ نهی دوو لیره .

« ده نسکی نهه قهواوه هلاو بو وه به بیست مبل
 سوورمانا . وه بو گه لی ههفته هه رجه نده به دی پیکا
 واپوردهما به دووسی پیره میردم لی رانه بهری ، نهیان
 ووت :

« - صاحب ، صاحب ، نهوه وورچیکه له سر
 درخته که .

تفاق خوارده مهنی و جهنکی نه گاته قبریس
 نهوه تا گالیسکی سپانی ، توپی تازاک
 شکین پیوه ، دانه گیرینه خواره وه .

چاکمی دیو کراتیه کان

همو سروفيك وردين تيگه پشتون و بويان اشکراپوهه که له هموو چاخېکي ننگدا ديو کراتيه کان دهربارهی گشت گيان له بريك دل سوزبون و بهزه بيان بيان دا هاتووه . به آيه ني له گهل تيرهی آدمی زاد ، و هه آدمی زادهی بی هيزولي قوماو پو بی . پتر له نه کيانا مهربانی يان نواندووه ، هر که چاويان به آدمی زادېکي که توو گوتې به ناو فریای که وتون و دهستان گرتووه پو خوشی و آسودهی تیکوشاون و پشيوانان کردووه . له دوور که تيگه پشتين تيرهی آدمی زاد دوچار به دهستیکی جه وروپويت ، و يان هيزيکی دل رهق و پستیستی آزاريان بدات ، به لهز پيوستی يارمه نی دانيان بو پېک هيناون و نه قهلايان داوه که بی يان بگهن له پوچ بونه وه يان بپاړيزن ، به چی باي و سرما به پک له سر ديو کراتيان که بيته مال .

هر که آگادارپوون وای ده ستلایک زه بونی ده ستلانی پنجهی نه گه نی آزار دهی ، ده ست به چی گه پشتونه پيشی . له مردن و له بشیوی يان زرگار کردوون . بو بوژانه وه و ژبه و بیان خویان ماندو کردووه ، ده ستیان گرتون و يارمه تيان داون هتا هاتونه هوه سر خویان ووجانیکي خوشيان داوه .

ديو کراتيه کان ، راسته راست ، برای ننگانی و پشت و پنهانی بی هيزون ده ستلات و لې قوماوان ، له همو گریو کوسه پکدا که بو هينديک تيرهی آدمی زاد هه لکوتووه ، و له ريگای ژياندا هر هه لستی لي بهيدا بو وه ، ديو کراتيه کان زور به لهز وژوپيرا گه پشتون و هر هه لسته کانی هاتووه پيشيان بولا بردون و هه دوی پشيوانی کردن ده ستیان گرتون ، هتا سر يان خستون و گه ياندويانه آوات و دلخواز پريان نه داون هه رای جه ننگی کتي رابردو زور باش باوهری به همو تيره بی هيزه کان هيناوه و دلنای کردن که بهر يانیه کان دهر بار بی هيزه کان گه ليک مهربان و دل سوزن و له چاکه و سروقانی و بشی پتر آرزویکي تريان نیسه . زايجه ، هوزور پيشه وکار ، فرمان ، آپوری راستی دلنایي ، یان نمرده کن

هه گسه ای هه رای جه ننگی پيشوويان چاوي

که تووه آخ وداخی جه ورو آزاری هه ده مه نه گه بیان که چيز تووه و له دوی دا فریا کوتنی بهر يانیه کان و زرگار کردنيان له مردن و برسيه نی و ده ست کردن و هه لسته و هه یان له نه بونی و بهر يانیه هيشنا هه رماون و له پريان نه چوتوه . پک و دو که پیکوه کوده بهتوه بو بکتری ده گيرنه وه که چيان به سر هات و چه نده برسيان کيشاو مندال وژنيان مردو چون له ماله کاند ، شته آردو دانه و به کانيان لي ده ستانندن و برسي و هه ناسه سارد ده يان هيشته وه و له باشان روتوتوت و هه زار دهر به دهر يان ده کردن .

تا کوو خداوندی به نده به خش ايگليزه کانی بو ناردن به دانه و به و به خواروه مه نی و به جلك و بهرک ده ستیان گرتن و دهرکای ژيان و گوزرانان له سر کردنه وه هموو بو ژانه وه و له پنجهی چنگنی هرگی دهره يانان ژيانکی سازو و آسودهی بی به خشيوته وه . وا ده زانم هه که سانهی جه رک سوتاوی و هه ناسه ساردی و نه بونی و تالان و کوژتارو دهر به دهر به کانی جه ننگی کتي را بردوی کيشاوه هه رماون و به کزهی دهر ونه وه سرچورده پرژان و بره کانی ، که ده گيرنه وه بو چيروکي له هه تان دی و که دبه سرتای هه ره که انگليز هات و خيرو بهر هه کتی به سر داروژن ، ره ننگ وروی ده بوژنه وه و وچانک به هه ناسه ی ده دات و هه لبت زور شوکر که انگليزمان گه پشتی نو آردو گهنم و کوتاليکی فراوانی خسته ولاته که ماه وه هه هرکس به بی خوی پي درا و له ته ننگی و هه سخی مردن و پهر يانیه زرگار کردين وه کو فرشته به هاوارانه وه هات و همو ايش و آزار يکي له پير بردينه وه و کهوتيه خوشی و آسودهی وه .

بلی هه ووتانمان . همو گه وره و پچرکي کوی لي پروه و همو زانار نه زانک له وه گه پشتون ودهی گيرنه وه . و له پيري ناگهن و تازه پيگه پشتووه کانيش بو سرچوردانه شاره زه ده کن . تا کو نه وه کانيش هه چاکه بی که انگليز له گه ليا کردن له پيش چاويان لانه چی و له پير نه کن .

له گهر حکومتی بهر يانیه گه وره فریای تيره بی هيزه کان نه کهوتابه . نه وانی که له چه واکه و پنجهی

به همو پیوستگیانوه پشتیوانی کردن و دهسنگرتن .
 و نهگه ر پیایو تیگه پشتوی وردین زور ورد هم
 جه نگی گیتی به بکولتهوه ، حکومتی دیوگرانی هم
 جه نگی لاری تیره بی هیزهکانا دوس پی کرد که
 دوچار به پنجهی جهوری نامهربانی دوزمنه هیزداره
 کابان یون . بهزهیسان پیانا دهات و بو رزگار
 کردنیان هم ماندوبون و نهزبنانهیان توشی خویان کردو
 باری گرانی هم جه نگیان خسته سهرشانی خویان .
 چاکو سروغانی و باشی حکومتی بهریتانی له سر
 همو آدمی زادیکه . بهک به بهک آدمی زاد وام (قرز)
 داری کردهوه باشکان و مهربانی و دلسوزی همو
 سروقیسکی بهریتانی گه ورهن .

بهریتانیهکان وه نه بی لهو جا که بهی دی کن مه بهسیکی
 خویان هه بی بهلام له سروشت و ماکیاندا به که ده بی
 همو سروقیسکی بهریتانی له گهل ژیر دست و لبی
 کهوتویک دا به مهربان بی ، ده بی بهزهی به همو گیان
 له بهریتاندا بی . ده بی همو آدمی زادیکه خوش بوی و
 همو آدمی زادیک له لایان خاوه ند رهوانیکی پاکه ، دهشی
 خوش گوزران بکا و خوش بژی و خوش به سر یا ،
 هه بهک ژنده گانی پیوسته ، ده بی به خوشی رای
 بویری . و بو نهو گوزران و ژیان و رباوردن و
 ژنده گانیه یارمه تی بدی و پشتیوانی بگری له گره و
 گول و چه له مه بیاریزی .

مصعب مرزی

جهوری گیتی واپردو برسی و بهریشان له سردن خویان
 رزگار کردبو له سدا نهوه دی نهده بارزرا . چونکو
 نهو آدمی زادانی که نیوه گیان له نیوکیژادی زهرای بی
 نهانی پرده هشتی خویانوی ترس و له زوی ره ننگاو
 ره ننگه دا شه بولی بهک له دوایه کی توندوتیژی بهلاو
 نهگهت هینده به دارو بهردی دا بون گیزو هیری کردبون و
 به شوکاوو سهرلیشواو ، به سهره مهرگی ده بژوتهوه و به
 چنگه کری گانی خوشه ویستیان گه یاندبووه که ناری
 دلنای . بهلام خداوندی مهربان زور به زوی بهریتانی
 به همو پیوستگی ژنده گانی و گوزرانوه بو نهاردبان
 و پشتیوانی نه کردبان و هه لی نهستاندابهوه . زور کمی
 ده بژانوهوه دههاتهوه سهر خویان .

هه ره ها حکومتی بهریتانی له همو نه ننگه بکدا
 به اواری تیره لبی قهوماوه کاهوه چوو پشتیوانی
 کردووه ، له نه ننگانی ده رخستووه و بردویه تهوه دوخی
 چاران و بلمک بهوزرتیژی کردووه .

له سالانی جه نگی گیتی راپردووه هم جه ننگه دا
 کردهوه باشکانی بهریتانی و دلسوزی و مهربانی له نهک بی
 دهسته لانهکانا . و یارمه تی دانی لبی قهوماوانی پنجهی
 جهور له همو آدمی زدیک آشکرا بووه و جیی گومان
 نهماوه . به تایه تی ، ده رباره ی نهوتیره بی هیزانه که
 نژیک به پوج کردهوه کرابون . چون به تالوکه فریبان
 کهوت و دستق گرتن و له همو لایکه وه یارمه تی دانو
 بویان نی کوشا هه تا گه یاندنیه رزگاری و پارزگاری و .

له دایر گرتنی سقهلیه :

که یشتنی دایه نهکانی (بحرقات) چه لبپای
 سوور ، بو نیروهکانی بهریتانی له سقلیه دا زور
 شنسکی به سوود بو . نهمانه تهیا سایی
 به اوتوموبیل له پشت هلی شهروه سهرازه
 بریندارهکانی هاو بهمانهکان تیار نهکن . له
 ننگاره دا دهسته لبی لهو فریشتانه نهیان
 له باری کار کردندا .

سهر (هانری رولسن) ی روژلات ناس

له کوواری (ره زگاری نهو) هوه

وه رگیراوه

هبرالمحسن هوشیاری هورامانی

به غدا

سهر (جان مه لکم) و خویندنه وی میژوی ایرانه ،
 وهما له دلی (رولسن) کار نهکات که نهگاته
 (به بیای) به بی ووجان دهن نهکا به خویندنی قاری و
 فیرونی زانی قاری . وهما له خویندندا کوششت نهکا
 که له سالی ۱۸۳۳ م له زمان و میژوی ایراندا به
 نهاندازه یکی وا پیش نهکویت کاری گهرو سهرای
 پورتانیای سهرسام نهمین . لهو تانهشدا دولته اینگلیز
 له گهل دهوله نی ایران دا له گهرمی دوستی و به کیه تی دا
 نهین . حکومت داوای چهنه گهسبک شاره زاو ووریای سپانی
 له حکومتی انگلیز نهکا بو . هشق بی کردنی
 سهر بازه کانی ایران . . هشت کس ههل نه ژورن و
 نهیان نیرن به کی لهم هه شتاه هانری رولسن نهی . . که
 نهگه نهک شیراز (هانری) به هلی نه زانی نهچی
 بو (استخر) ههنده نووسراوی بهساری نهقی
 جهمشیدی روو نووس نهکا . . له پاشدا هرون تا نهگه نه
 (تاران) سهر بازی ایران دین به پیریانه وه تا نه بیان
 نهه تلاری گولستان . . نه بچاره بو هه موو کاروبلگی
 سپانی کوششت نهکن و له گهل مردوم به چاک و
 خوشه وستی را نه برون تا له سالی ۱۸۳۴ م تیغ علی ها
 که له نه نهی همتا و همت سالی دا نهی نه خوش
 نهکوی و نهچی بو (نه سفان) ، محمد میرزا که چی
 لشیقی نهی له جیگه که نهی به شا . (هاری
 رولسن) زوو به زوو خوی به شای تازه له تاسینی
 له سالی ۱۲۵۱ ه یازم میرزا که برای محمد شا بو کرا
 ه فرمان رای کرمانشان . هانری له گه لیا هات بو
 کرمانشان ، وه که گه یفت (همدان) نووسراوه

سهر هانری رولسن به یک له خانه دانی دیرینی
 اینگلسانه ، له سالی ۱۸۱۰ م له (چالینگتن) که له
 زیک اوکسفوردی به ناو بانگه له دایک بووه . له پاش
 نهواو کردنی ده بستانه کانی ابتدائی له نه مه تی هه رده
 سالیدا آره زروی چاولیسی که ونی پولاتانی روزلات
 نهگه رینه سهری ، له سالی ۱۸۲۷ هشتییک که ناری
 (نیپسون) نهی روو به هیندستان نهکویتنه ری ،
 (رولسن) پیش سواری نهو که شقیه نهی و نهچی بو
 (به بیای) ، له نار نهو کاروان که رانده سهر (جان مه لکم)
 که پیاویکی ناسراو نووسهری میژوی به ناو بانگی ایران
 نهی به زمای اینگلیزی ، له که شقیه کدا نهی ، وه
 له لایه ن حکومتی اینگلیزه وه نهکری به فرمان رانی
 (به بیای) ، انجا له بهر نهوی لهو تانه دا کاروان له
 (له ندهن) هوه تا هیندستان چوار مانگی بی نهچر
 ههچی کس لهر هشتیه دا بیوا به له کهل به کتر نه بوون
 به آغلا روزی سهر (جان مه لکم) له کهل
 (هانری رولسن) له بهک آشکرا نهی و نهکونه
 گوشتو گوژه ، سهر (جان مه لکم) تی نهکا که نهه
 جوانه مبعبکی به رزی هبه آسایشی دارو دپاری خوی
 بهمی هیشته وه به آره زروی نهه وه که بتوانی بو
 پاشه روز خزمه تیگی به رزی شپاری خاکه که کی بکا له
 ورو هوتی به ژزی زور دل خوش نهی . به کم جار
 له یکا به نووسهری خوی له هشتیه کدا و . چهنه نووسینی
 بی روو نووس نهکات و خانه هانی نهدا بو فیرونی
 زمای قاری و چونی بو ایران میژویکی ایران که
 خوی دای ناو پی نهو هیشی لهم آوژگاریه

نی گلی په پدانه کات ، با تابه تی له گیل حاجی حسن
آغازی = وکیل الدوله ۰۰ حاجی حسن آغا په کیک
بووه له خانه دان و سره کی شاری کرماشان ، وه هوز
په روه ریسیکی به ناسوبانگک بووه و زور دوستی
حکومتی پریثانیا بووه ۰۰۰

لورد کور زن ، له کتیبه کی خوی که باسی
جهژنی په نجاساله ی ملک کی فیکتوریا و چراخان کرماشانه ۰۰
زور باسی دوستی و سه خاوه تی و هوشی حاجی حسن
آغازی نووسیوه ۰۰۰

هاری رولسن ، له باش نووسیوه کی کیلی
(ناقهوسان) دس ته کا به نووسیوه کی کیلی بساری
یستون ۰۰ کیلی یستون . تاق لکاون په گوره
یستون زیکی شش سمات له کرماشانه دورره ۰۰
نوسراوی یستون هی داریوشی گوره په ۰۰ به سه
زمان نوسراوه ، قاری دبرن ، آشوری ، بایلی ۰
له سراوندی شاخه که هل گزاوره ، له نوسراوه
بساریانه داریوش فبروز مهندی خوی نووسیوه هلی ،
« هشت کس له دوردمانی من پادشاپون من نویه من
کسم » . خویند نه دی کیلی بساری روونک نه بو
بووه ده ته و دمه که (هازی رولسن) نوسراوی
یستونی نووسیوه ۰ له باش بیست سال توانی بی
خویته وه ، ته بچاره به بوتهی ته وه بو ترجه می
تهو نوسراوانه که له عراقدا دوزرا بوونه وه پیش
دهستی کردو بهر خوردارو ۰۰ خویندنه وه ی نوسراوی
یستون کیلی ده رگای به ستراوی میژوی سکون بو
و سکردیه وه ۰۰ ته رجه می نوسراوی داریوش
(هازی رولسن) له برگ کی ده می کواری (ته نجو
می نی آسیایی پریثانیا) له لندمن بلاوی کردونه وه ۰۰
داریوش هخامنشی له ۴۸۵ پیش میلادا بووه ۰۰ زهر
دهشتی بووه و لسه آیینی زهر دهشت گیانی خوی
بهخت کردوه ۰۰ پیروزی خوی له آهورمزداوه
زایوه نووسیوه تی می هر دوم ته په فرمانی
آهورمزدا بواوه ۰۰ قه دری روز ژپانی خوتان بزبان ،
په دگومان مین ، درو مه کن ، له ری راست لامه دن ،
مه ردوم آزاری مه کن ۰

(بساری) ی (گهنج نامه) که له داوینی کیلی
ته لوه ندایه ته نویسته وه . وه که ته گنه کرماشان بوی
آشکرا نهی که له سنوورو بهری ته شاره دا خانوی
سکون و نیشانه ی دبرینی ایران زور هه به .
دهس ته کا به نووسیوه کی کیلی خه تی بساری
(ناقهوسان) که ته جیگه به له تاقی بارام و شاپوری
پاوی و پادشاکانی ساسانی دا باخی شاهانه بووه ، تاق کی
زور بهوزو پانه ، له ناوه راستی شاخه گدا نلسراوه ،
دوو هیوانی که وانی گوره ی لی دابراوه له ناو په کی
لهو هیوانانه دا ناوی ته سپکی گوره نلسراوه ته لین
ته مه شو دیزه ۰۰ خسره وی پروز به هه مو چه کی
جهنگی ته وه وخته وه سواری بووه ۰۰ ناشینی ته
ته سپه و ته سواره بهم جووه له جهانداناکه ۰۰۰
دیواری ته وه هیوانانه به نیگاری گیان له بیری
جهان ، په له ودر ، آژالی گوری ، کیوی ، آوی ،
آدمی زاد هل گزاوره ۰۰۰ له ژیر ته و تاقه گوره
پدا کاپاویکی ساردهل ته کولی و هتا چاوکل کا باخ
و گولزاری ره نیگاورهنگک و چیمه ۰۰ به کیلی
بساری له دوو جیگه له دیواری تاقه که نوسراوه ۰۰
تهو نوسراوانه هی تی شاپوری دوومه که
سهیم پاشای ساسانی گانه وه ته مانه له سه ده ی چواره می
میلادا یون ۰۰۰

مانای نوسراوی په کم ته به : « ته به نیگاری
په نده ی آهور مزدا شاپون شاهانشای ایران و غیری
ایران ، ذاتی آسمانی زانی خودایان هوی اعلیحضره
نارسس شاهانشا » .

مانای نوسراوی دووم ته به : لا ته وکسه که
ته به نیگاری ته وه ته وه ی آهورمزدا به یان
اعلیحضره و هارام شاهانشای ایران و غیری ایران
زانی آسمانی زانی خودایان سکوری په نده ی آهور
مزدا شاپور شاهانشا زانی آسمانی زانی خودایان
نوه ی اعلیحضره هورمزدا پادشای پادشایانی ایران و
غیری ایران » .

هازی رولسن ، سه سال له کرماشان ته میینه وه
زور له گیل له شکرانی لورستان و کوردستان دوستی و .

تەنقىدى ووتارى

« روزهلات ناس سەر ھەنزى رولىنسن »

بىر قىسىمى : شىرقىي ۋەھىي

زمانى پەھلەۋى بە خەتىك ئەنوسىرا كە لە آرامبەۋە
ۋەرگىراۋە . نووسىنى بىزمىرى ھىي سەردەمى
ھەخمەنشىبە كانه ، لە سەردەمى شاپورە كانى ساسانىدا
لە نىۋ ھەزار سال زور پىتر بو ، لە بىر چو بوۋەۋە .
اىستا خارەن ووتار چەند لە نووسىنى بىزمىرى سەرى
دەر ئەچى ساسانىيە كانىش ئەۋەندە سەرىات لى
دەر ئەچو .

۱ . لام وايە ووشەى روزهلات ناس ماناي
orientaliste ناتوانى بىدا . = orientaliste
ئەۋكسە كە شارەزاي ئەۋ شتەنەيە كە سەر بەرۋەلاتىن .
لە بەر ئەۋە ووشەى « روزهلاتى ناس » ، يان
« روزهلاتىيە وان » باشترە بەرامبەر بە orientaliste
(مستشرق)
۲ . « تاقە وسان » رەنگە بىژىنى كوردى ئەۋ

زەۋىي ھەردە ناتوانى رىي

گۈرلەپىزىن بەرە كانى بەرىتانى بگىرى .

ھەل گۈرە كانى تەنكى « برەن » ي
بەرىتانى ، كە ۋەكو نانك بە تراكتەر را -
ئەكشەرىن و زىرىيان لى دراۋەو سەرنەزى
گۈرلەپىزىيان نى خراۋە ، ئەتوان بە ھەموۋ لايىكا
بە خىرابى برون . ئەم نىكارە ھەل گۈرەكى
تەنكى « برەن » ي بەرىتانى پىشان ئەدا

كە بە سەر زەۋىيى ھەردەدا ئەروا لە ايرلەندەي با كوردى دا .

۳ . ايرەدا ھەندى بەتانى پە يگەرە كانى تاقى بوستانا
ئەچم ، ھىوا ئەگم سوۋدى ئەن بو خوينەرە كان .
تاقى بوستانا نىزىكى چوار مېلىكە لە با كوردى
روزەلاتى كرماشاندا . ھەرزەقەلى زانا ئەلى كە ئەم
پارچە شاخە كە سەرچاۋەي گەرە گەرەي لى ھەل
ئەكولى ، جىگەيىكى پىروزي لى بوۋە سەر بە پەرشىتى
ئەنا ھىتا (ما فرىشتەي آو) . لەسەر بەردە گە پىكەرى
سەكس تاشرۋە ، لە ناۋە راستا ئەردە شىرى دوۋم ،
لە لاي چەپبەۋە ھور مزد (خۋاي مەزەسنىبە كان ،
ۋانا ، خۋاي زەردەشئىبە كان) ، ۋە لە لاي راستىۋە
مىترە (مېر ، فرىشتەي روز) بە پىۋە ۋەستان .
ھور مزد ئەلقەي بە نوگى (قوردەلەي) شاپى ئەداتە

ناۋەبى بو « تاقى بوستان » كە ناۋى ئەۋ جىگەبە .
خاۋەن ووتار ئەلى كە نووسىنە كانى تاقى بوستان بە
(خەتى بىلمىرى) بە . ئەمە ھەلەيىكى زور گەرەبە .
بەردە نووسە كانى تاقى بوستانا دوۋان ، بەگم ،
بەردە نووسى شاپورى دوۋمە ، لە لاي راستى پەيگەرى
شاپورى دوۋم و سە پەمەۋە لە غارە پىچو كەكى تاقى
بوستاندا ، بەزمانى پەھلەۋى ساسانىيە ، ۋە اناۋو نىشانى
شاپورى دوۋم و ھىي باۋكى و باپىرى ياد ئەكا .
دوۋم ، بەردە نووسى شاپورى سەبەمە ، لە لاي چەپى
ھەر ئەۋ پەيگەرەۋە ، بەزمانى پەھلەۋى ساسانىيە ، ۋە
ناۋو نىشانى شاپورى سەبەم و ھىي باۋك و باپىرى
ياد ئەكا .

له نوومی سهاره ودا ، خوسره وی پرویز ، له چه بیهوه هورمزد ، له راسته ووه نهانها (نهانجا ، ناهیده) به پیوه ودهنانون . خوسره وی پرویز هوه تانجه به بنوکه رازیتراره که هورمزد پوی دریز کردوه ، به دس گرتودیه تی ، نهانهاش تانجیکی بو دریز کردوه .

له هومی خواره ودا خوسره وی پرویز سواری ته سپیکه ، وه برگ و چکی جهنگلی له خوی داره .
 ۴ . بوهده نوومی بیستون ، راسته به بزاری به . بهلام ایرمشدا خاون ووتار ههلیکی زور گوره وی کردوه له ناوی هوه سه زمانه دا که پیی نووسراوه هوه . بده نووسه کانی داریوش له بیستوندا به فارسی

دس نه رده شیری دووم .
 له نهشت هم نهانجومه هوه دوو غار هه به .
 له بچوکه کیانا که له سرده می شاپوری سه به مدا که ندراره به بگری شاپوری دووم و سهیم هه به .
 غاره گوره که یان کرده وی خوسره وی دوومه که خوسره وی پرویزه . که مگری غاره که له سر دوو نهستونه .
 له سر هم نهستونانه دره ختی دروست کراوه که له لای هورزه له وایه که هوه دره ختی ژپانه به که مه زده سفیه کان (زه رده شتی کان) پرویان نه کرد که هه موو چه شنه نه خوشی بیسک چاک نه کانه وه . دوو به نوکوش (فورد لهش) له لاه و لاهوه بو سه هر تاقه که کیشراون و گری دراون . هه هوه به نوکله به به که

تانکه تازه کانی

به ریتانی له کارا .

له م وینه به دا هه نندی له تانکه هه ره تازه کانی به ریتانی نه یین ، پرچاک و به هیز و خیرا هه شق نه کن

کون ، ایلامی ، بایی نووسراونه هوه .
 ۵ . خاون ووتار له سرده می داریوشیدا به هه له چوه ، تهلی که داریوش له ۴۸۵ ی پیش میلاددا بوه . نههوانیه ، داریوش له ۵۲۱ ی پیش میلاددا چوه ته سه رتهخت ، وه له ۴۸۵ ی میلاددا سردوه .
 ۶ . خاون ووتار تهلی که داریوش زه رده شتی بوه . نههش راست نیه ، چونه که له هیچ بده نووسیکی داریوشدا ناوی زه رده شت نیه . له گه له نههشا له بده نووسه کانی خوی و شابه کانی تری هه خه شی و گه واهی هه رده ونسه وه زور چاک دیاره که داریوش و هه موو هه خه نه نشیه کان بیچکه له « نه وره ا زده » خویانی تریشان ناسیوه ، که نهه پیچوانه ی دینی

بارچه بیگ بوه له بهرگی شابه کانی ساسانی . له سه ره وه له هه دوولای که مهوره گه وه دوو پیکری که چه بهری هه ن که هه ره به کیکیان تانجیکی پیروزی دریز کردوه بو به نوکه گری دراوه کان .
 له سه ناوه دراوی سکوره که داس مانگیگ (هیلایک) دروست کراوه ، نووسه کانی سه به ره ووزورن ، وه به به نوکه رازیتراره هوه . دیواری تی نه غاره به دوو سوم بهش کراوه . له ژیر هومی سه ره ویندا ، له هه دوو سه ره وه ، دوو کوله که دروست کراون که قه دیان کوز کوز له سه ره وه بو خواره وه کولاره ، نهه چه شنه کوله کانه ایستا وینه یان له دار به تابه تی له کوردستانا هه به (آم تور ، لاپره ، ۱۰۴) .

نیروه زریایه کانی بهریتانیا

وئهو سوورلای لهشهری سالیرونودا

له ایټالیا دا نواندویانه

بهقهلمی (آی . جی ما کوینی)

وهه گبری : سیزه

گورراتیکی وهه گهوره له نوپه کانی زریایی بهریتانیا دا، بهنایینی له ووردی نهنگه اوئی کولک دا، روری داوه که له جهنگی راپوردوودا له شهری گدالپولی دا به پیری که سانه نههات .

جهنگی زریایی ناوه راست دهری خست که کشتیه جهنگه گهوره کان توانی کشت کرداریگان هه به ، بهیچه وانهی لانی زور کس که نهیانت ووت که کشتی جهنگی روزی به سر چوو ؟ که هیتهر بهی بو لهوانه .

دژ واریی گوزانهوی نهلمانی : له پیش دووسالا باری بهریتانیا له زریایی ناوه راستا زور له تراپو ، وه بهدرزاییی دووهانگک لهوی یانه دا هه نندی راوینیی پچوک پچوک نهی پواراستی نهو آومه زانیانه ، هیچی ترنه بو . بهلام جیاوازییکی گهوره هه بوله مهیانی نپروی زریاییی بهریتانی و نپروی زریاییی نهلماندا .

بهریتانیا له روزه هه ره ناریکه کانی نهی زانی که فریاییکی زور له هه وزه کانی کشتی دروست کرد نه بووه بوی دیت . فهرانده ریی بهرزی نهلمان هه تا له پیش نههه شا که سقلیه بهکریته دهسی هاو به پمانه کانی لهر

نههوره مهزده له پیش زه زده شیشا له ایراندا ناسراوه ، وه خوای گه ورتی خوا به کان بووه (۱)

(۱) بو پتر زانیار له بارهی دینی کونی فارسه کان و ماده کان و کورده کان و بنجینیی نههوره مهزده وه نهماشای ووتاره کانی « بنج و بناوانی زمانه کوردی » ی توفیق وهیی بککن له گهلاویژی ۱۹۴۰ - ۴۱ دا .

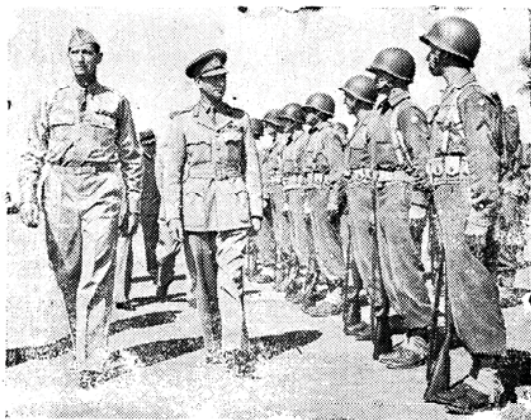

نهله مانه کان نهمره له زریایی ناوه راستا به ههر لاییکه چاوبگیرن له آبنده بیکی تاریکت به ولوه ناتوان هیچی تر بینن ، که نیسی دا خویان بی هیزن و هاو به بانه کان به هیزن . آشکرایه نه تهوی نهلمان به هیچ دلتیایی یکک و خوشنوود یکک ناگه ن بهوانه که نهسه که ره کانی نازی له ایستگه کانه ره بلاویان کرده وه ، که گوایا نپروه کانیان مهیانی توانی له شهری سالیرونودا پروز بین ، نه گهر زریاییی بهریتانی نه بوو نابه . له پاش شهری سالیرونو گتی تی که پشت که چون نوپه کانی که شتیه کانی بهریتانیی مهزن نه توانی مادهی بلیکک نریکک بهه فراخ زریا بیته وه ، وه کو فه لاییکه سهراو بو یار بهی نپروه کانی به زریی هاو به مانه کان . نهوانهی له پیش جهنگا ، وه بهه کو له پاش هه لگبر . سانی جهنگیش ، باوه دریان و ابوککه نپروی هه واییی پهکی نپروی زریاییی خستوه له بو مباردمانی جیگهی به زی دا ، چاکک تی که پشت که بهه هه لچوون ، چونکه فه واره دهری خست که نپروی زریاییی ، به شهرنی پهردمیکی بهسی نپروی هه واییی به سهروه سی ، نه توانی دهس بخانه کرداری به زیه وه .

زه زده شته ، که بهک خوییه . هه تا نهه پیاوه بالدارمش که بهه بهر زه زده نووه کانی بیسنوونه به پیچه وانهی زه زده شته . زه زده شت بو نههوره مهزده و بو هه وو فریشته یکک و دیویک شکلی حه رام کردوه . هه خه نه نشیه کان به راستی نههوره مهزده یان به خوای هه ره گه ورت ناسیوه ، وه پنیان ورتوه « نهوره مهزده » ، بهلام نهه ماتای نهوه نهه که زه زده شتی بووینت .

و دودوکانزدا به کار یان بینت . هیچ گومان نیه له ویدا که دژواریه کانی گراسته وهی زربایی له له مانه کان ، به رایی له به ست کرد به براردان بو چول کردنی سهر دینیا .

نیروی زربایی به ریتانیا له زربای ناوه راستا ایستا له هموو کاتبکی بهشوی گه وره زو به هیزره . کهچی نیروی زربایی دژن لهم زربا به دا تایی ، پترله هموو سهر ده میکی رابردوو له دیریکا ، که - مترنه پته وه ، له گهل نهوشا که نه رگه کانی گهلی گهلی گه وره زن .

له ندریشه دا بو له باری که شتیه کانه وه له زربای ناوه راستا .

ههر (کوفمان) سوورینه ری (مدیری) کشتی که شتیه وانه کانی له مان چوو پوزربای ناوه راست بو نه وه که بوخوی نهو دژواریه تی بگسا که به رابه هر به کشتیه کانی هینه رن ، وه تی بکوشی بولا بردیان .

خوبه دمه وه دانی کشتی گه له کی ای تالیا مه بیان دا به که شتیه کان و ژیر زربا کانی به ریتانی که پتر له معوبه هر به کار بهترین بو راو کردنی ههر که کشتی بیسکی

پادشای به ریتانی چاو به فه رمانده رگانی به ک گرتووه کانت نه کوی له نه فه ریکای با کوری دا .

پادشای به ریتانی له کانی گه شتی دا به ناو دینه نه کانی به پروزی به ک گرتووه کانت له نه فه ریکای - با کوری دا ، سهری دا له لشکری به کم و هه شتم ، له کشتی گهلی شاهانه و نیروی هه وایی شاهانه ، له له شکره کانی شاره به ک گرتووه کان و نیروی هه وایسان ، وه له له لشکری فره نی . پادشا پایه به کمی نیشانی

گه رماوی به خشی به جه نه رال آزه اوهر ، فه رمانده ری کشتی نیرو کانی به ک گرتووه کان .

هم نینگاره : — پادشا پیشان نه دا که له گهل جه نه رال کلار کدا پاسه وانی شهرفی نه مه ره ریکایی نه بشکنی له نه فه ریکای با کوری دا .

وه به بوسته له سهر به ریتانیا که آماده بی ، نه شی که نه له مانه کان له زربای ناوه راستا هندی روخینه رو به له می تورپید هه اوژ و کشتی زریا پهری سووکی ای تالیانی به کار بین . له گهل نه مه شا نه له مانه کان ده بیسکی در پزیان نی بوسته له پیش نه وه دا که رابین له به کار حینانی نهو بگپر و نیپانه ی ای تالیا که بو نه وان بیگانه ن .

کاری ههره سهخت له گیتی دا :

به بوسته له سهر نه له مانیا که به نیروه زویاییه که مه که به وه باریه ی پار بزه ره کانی بدا له زربای ناوه راستا ، وه نهو ایپانهش پاکت بکانه وه که هه ویه مانه کان بلاوی

نه له مانی که ههر کوفان په له بدا بو ده ربا ز کردنی له گه ماری زربایی به وه .

نیروی به ریتانیا له زربای ناوه راستا : نه له مانیا له زربای ناوه راستا هندی کشتی باری به دمه وه به که له حکومتی فیشی وله ای تالیانی دا گبر کردووون . نه شی که هندی کشتی جه نیگی و چند ژیر زربای فره نیشتی به دمه وه بی که نه له مانه کان خوبان هه لیان نه سوورین و نه وان له نه رکی پاسه وانی گراندا ، وه له پیکت گه یاندنی با کوری ای تالیا به نیوه روی فه ره نه وه ، وه له به خبو کردنی پار بزه ره کانی کریت و یونان و یوگوسلافیا

نه که نهوه ، وه له بستیسه که شهر له گهل ژیر زریا کان و سهر زریا کان بگا له گهل چاوه دیری دا بهزاندن و شهر کردن له گهل فروکه کانی هاوپه یانه کان .

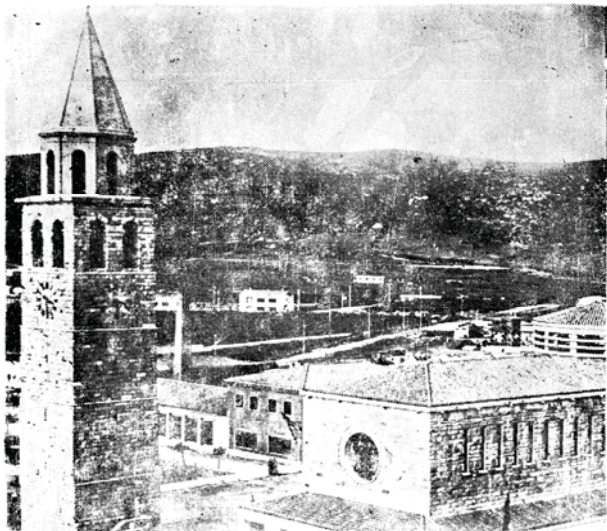
همانه همووی دژوار بیک ته هیژنه بوون که زور گرانه بو بهرین بتوانی بهروویانا بوستی .

هیتله به سهله چوو بو که وای همزانی که ژیر زریا کانی هملمان ته گه یینته پیروزی ، وه نهشی توانی بو ، دهرز له دیریک و درگری . سه ره رای نهوه نهشی توانی بو پلان دابی بو دهمبکی دریز له بو دروست کردنی کشتی و آماده کردنی سروقی جهنگی . هم راستیانه لهم دووسه ههفته بهی آینده دا چاکتر دیاری همدهن . ههر کوژان نهی دست بدانه نهرکی ههره قورسی گیتی چونکه له بهسته که شتیکی بهک تون قورس له حاجه تیکا بیگو یزتهوه که له چوار به که توانیک پتر ناگری . گهلی کشتی جهنگی بهر بتانی چاوه روانی ههان بو تیک شکاندنی نهوه که شتانه ته گهر هات و بزورتهوه .

میشکی هملمان له گهل نهوه هموو پیچهوانه - بیانهدا که توشی بووه ، هیشتا شوین نهوه که وتوه که ژیر زریا کانی هملمان بگه ونهوه کار له زریای ناوه راستا ، بهلام همانه همووی به باری ژیر زریا کانی اوکیانووسی ته تله سهوه بهنگه .

کولونیل نوکس وه زیری زریایی همه ریکا وونی ، رهنگه ژیر زریا کانی هملمان له ریکا با زرگانه کانی ته تلاتیکدا به توندی دهم بگه نهوه به کار ، بهلام هار په یانه کان همووشتیکیان آماده کردووه بهر بهر به ههر په لاماریکی تازه . که ژیر زریا کانی هملمان نهی دهن . خو ته گهر کرداری آیندهی ژیر زریا کان ههر له شوین کرداره کانی به هارو هاوپه نهوه دهم پی بگا ، نهو کانه ژیر زریاییک نامینتهوه بو نهوه که له آوه به ترسه کانی زریای ناوه راست به کار بهتری .

نبروه زریایه کانی هاوپه یانه کان و نبروه هموایه کان و ناوه نده کانی بهرگهی ژیر زریا کانیان ، له آوه تهنگه کانی زریای ناوه راستا نه توانن باشتر و چاکتر سهر بکون له چاو زریای نه تلاتیکدا ، چونکه ری دهر باز بوون بو ژیر زریا کانی هملمان له زریای ناوه راستا زور کهمه . هبچ گومان نه لهوه دا که همیرالی هملمان دهرزه - کانی زستانی بهشوی له بیرته چوتهوه . له مانگی ته شریی دوومی سالی ۱۹۵۲ دا بهرهمی بلاوگر ابهوه که ۱۳ ژیر زریای هملمان له ۱۰ روزا نوونا بووه ، آهمه سنووریکی ته وای کیشا بو ههل کوتانه گه وره کهی ژیر زریا کانی هملمان له زریای ناوه راستا ، چونکه هم میانه یه له زیاندا ، زور گه وره تره لهوه که دهوله تیک بتوانی بو دهمبکی زور بهرگهی بگری .

شاری کاربانا له ساردنیادا ، دهمنی به شیکی کلیسه کهی ته ییری له پیش نیگار هوه .

دو سهره که مهزنده کی دیوکرانی
بیستره چهرجل ، میستره روزنهلت

خاورد ، بنو ، شهرق .

تهواخشتهر ، چهنوب .

باختهر ، خاورد ، غهرب .

تهینین که نهه یان به جاری نیهل ویدله .
۴ . نوسهره فارسه کانت که هه تا ایستا بو چوار
لایه که وشه عهره ییه کانیان به کار نههینا ، تازه دهسیان
ب کاردووه ، له بانئی شهرق « خاورد » ، وه
له بانئی غهرب « باختهر » به کار نههینین ، هه تا
له بلاو کردنهومی روزنامه و رادیوکانیشدا . من بو
« خاورد » شتیک نالیم ، ماناکی دباره . بهلام
« باختهر » بو غهرب به کار هینان شتیک راست نیه ،
چونکه « نه باختهر » که « باختهر » ی لیوه بوئه وه ،
خوی وه کو وونم ، له ووشی آویستایی « نه باختهر » .
وه هاتووه که ماناکی « شیمال » بووه ، نهلا
« جنوب » .

تهشی ییزنیکی کرمانجیی ووشهی « باختهر » بی
که بنجه کی « نه باختهر » ی آویستاییه .

ایستا فارسه کان به کار هینانی راستی شه
روشانه یان له بیر چووه نهوه :

۱ . فسر ههنگی « بورهانی قاتیع » ی
فارسهی وهها نه نویسی (۱) :

باختهر ، بهلای روزاوا نهلین ؛
بهلای روزه لانیش نهلین .

خوراسان ، بهمانای روزه لانه .

نیروز ، ناری تهیلانی « سیستان » .
نهلین ، هه زره نی سلیمان که چونه تهوی دیوینی
که نه زره کی پره له آو ، دهس بهجی فرمان
داوه به دیوه کانت که له گه لیاپون ، بو پر
کردنهومی . دیوه کان له بیانیه ره هه تا نیوهرو

توانیویانه به خسول پری بکهنه وه ، انجیا ناری
« نیروز » له وه وه ماوه نه وه . به پی وونه ییکی ز ،
خاقانی چین بو نیو روز تهوی کردووه به له شکرگا
و له بهر تهوه نار زاوه « نیروز » . به پی وونه ییکی
ریش ، فارسه کان لایان وایه که تهو هه ره نه وه ندهی
نیوهی گتی به ، وه برشت واری تهوه ندهی نیوهی
ههی ، دووی زه سینه

۲ . فسر ههنگه گرنهگه زانسته کی « فارسی -
اینگلیزی » ی بیستره ستابنگاس وهها
نه نویسی :

باختهر ، روزاوا ، روزه لات .

خوراسان ، روزه لات .

نیروز ، ناری تهیلانی سیستانه

۳ . فسر ههنگی بهارستان که فسر ههنگیکی
پچووکی زور نازه به ، وهها تهلی :

تهواختهر ، شپال .

(۱) بورهانی قاتیع ، وه رگه راو به تورکی ، چاپی

تهسته موول ۱۸۷۰

خاوهند دارستان و پشيله

خاوهنده گى هيندهى بهم لاولادا ، داو به چيلاك
 پلارى نبي گرت هه تا كرفت و ماندو بو ، له ژير داريك
 ووچاني داو پشتي به داريكه ودا بو و نه وزي ته دا
 پشيله برسيو و نينو بيو له سرخو هانه خوار و چو وچي
 هوارگه گى ، گه بيكي خواردو خوارديه وه . خاوهنده گى
 راپهري چاوى بي كوت نان ده خوالنگي دابه
 پلاريكي نبي گرت .

پشيله هه ژار هه لات و خوي له ژير چرو هه لاشيك
 په ستاوت . خاوند له پشته وه نبي گه پشت هه نده رهي
 هه ستاو آوريكي به چروكه وه ناو گري تي به ردا .

له و ليره واره دا پلنگيكي سال ديتراوى به ته مه ن
 هه بو ، له روزي هه راي خاوهند ليره وارو پشوي نيواي
 و پشيله ، هه ستا به نيو هه مو ليره واره كه دا گه وا له بر
 چانه ورو بالنده و داعباكان پاروه كه له نيوان ناخوشي
 پشيله و خاوهنده گى نوشي آزارو شپروبيكي وا ددين
 نه تواندري پيشي بي بگيري بو ايه وا چاكا تاكو
 نيوانيان پيك دپته وه لهم ليره واره دوركه وين . با ،
 پرپشكي آزاري نه وانان وي نه كوي و نوشي سر
 ايشه نه بين .

نه وى كه بيك تيگه بشتوبو و له باوهري به به پشكي
 پير هاتبو ، هه ستان له گه ل پلنگ له ليره واره كه
 ده رچون ، خويان گه يانده جيگايكي رونهى به وز ، زور
 رانه برد كه ورد بونه وه ، فرجهى آور له ليره وار پيدا
 بو سه رانه سر آوري گرت نه رو ووشك سونا ، پيرو و
 بالنده شي دهر نه چوب ، پروكان . خاوهند ليره وارو
 پشيله ش رزگارنه بون بو نه كوي زوخال .

مسبح مني

به بيك له ده وه مه نده كان ، ليره وارو دارستانيكي زي
 هه بو له هه وو ميوه وداريكي به ري نيدا بو . وه داراني
 دپيشي گه ليك هه بو . داري نه و ليره واره نه وه نديك
 چرژابون هه وولك پوپان گه بشتوبوه به كدي هه تاو
 له بن داري نه ده دا . ژيرداره كان هه مو سيهر بو
 تپسكي خوره تاري نه ده دي .

ميوه نرووشكي نه و دارستانه ، به سه ريكدا
 نه كوت ، هه ل نه ده گيراوه . نه وه نده زور بو كه س
 فرپاي كو كرده وي نه ده كوت . له دول وشيوو
 گنده گاني نار ليره واره ووشكلي سهاله و سالي به
 سه به كدا كه وتبو ري هاتو چونيان به ري بو .

خاوهند دارستانه كه پشيله بيكي خارين و جوان و
 زرينگي هه بو زوري خوشه ده ويست و گه ليك باش
 چاوه دپري نه كرد . وختي له ايش و فرمان
 گه رانه و پدا بو هه وارگه گى له گه ل پشيله گه مهي
 ده كردوبه ده س بازي ماندوي خوي ده هه سانه وه .

روزيك له و چاندا پشيله گى له باره ش نابو نه ي
 لاوانده وه وپشي ناوي بو ده كرد مسته كوله بيكي قورسي
 له پشتي پشيله گدا پشيله ي به سه زمان نومز ايش و
 آزاري بي گه پشت له به رزاني پشتي ناكو له باوش خاوه نه گى
 دهر به ري و هه لات خوي خسته بو ده ون و بچكي گه وه ،
 خوي مه لاس دا .

خاوهنده گى ده ستي دا چه لايك و بوي چو لهم
 لاواي ده وه كه سووراو چاره ي بي نه برد گه راده
 جي خوي .

پشيله دا چه لكاي آزار خواردو ترساو به په
 له بن پنچك دهر به ري و خوي گه يانده داريكي به روزو
 سه ر كوت . له ترسانا هم چلاوچل بازي ده داو هه لده
 هات كه له ده ست و چه لايكي خاوه ندي رزگارن .

نیویشکی ^(۱) قدمو او کانی سیاسی و سپایی مانکی تهرینی یه کم ۱۹۴۳

به‌ریتانی و هاوپه‌مانه‌کان له اوکیانووسی آتلاتی دا ، به‌رامبر به‌وه که به‌ریتانیایه‌کان هتانی جه‌نگی بنیرن بو نیروه‌کانی پورتوگال و یارپه‌ی آبوروی ^(۱) نه‌ته‌وه‌نی پورتوگال بدن به‌هتانی پیویستی تر .

نیروه‌کانی به‌ریتانی و نه‌میریکی له پیشانی ایتالیادا بی‌ووچان له پیشکوتنان . لهم مانگه‌دا له شگری هه‌شتم و پینجهم نیروه‌کانی نه‌له‌مانیان فری دایه‌ته‌وه‌ دیو رووباری « فولتورنو » وه‌هتا ماوه‌ییکی دوور ، وه‌گه‌لی شاربان گرت که گرنگه‌کانیان ناپولی ، فوکیو ، کاسرتا ، ترمولی ، فینکیانو ، کامبواسو ، نانکاریزی ، سبارانزی و هی‌ تره .

به‌لگه‌ی گرنگی‌م هم پیشانیه‌له‌چاو نه‌له‌مانه‌کاندا و نه‌ندیشه‌ی گه‌وره‌یان له پیشکوتنی هاوپه‌مانه‌کان نه‌وه‌به‌که‌گه‌لی فرقه‌یان له پیشانی‌ی روسیه‌وه‌له‌گه‌ل چهند فرقه‌ییکی زبردداردا کیشایه‌وه‌ و کوتایانه‌مه‌یانی ایتالیه‌وه‌ بو به‌ر به‌ستی پیشکوتنی هاوپه‌مانه‌کان ، بیجگه‌له‌و نیروه‌به‌زی و هه‌وایه‌که‌له‌ولتا، داگیر کراوه‌کانی نه‌وروپاوه‌هاوردیانه‌هم پیشانیه . نه‌له‌مانه‌کان له‌گه‌ل هه‌موو نه‌مانه‌شا ناتوانن نیروه‌کانی یه‌ک گرتوه‌کان بو‌هستین که‌وا به‌شینه‌ی ، وه‌به‌لام به‌گور و به‌آره‌زوو پیش نه‌که‌وت . نه‌له‌مانه‌کان به‌کیشانه‌وه‌ی چه‌ندیکی زور له‌نیروه‌کانیان له‌روسیه‌وه‌، له‌وی دا بی‌هیز مانه‌وه‌ و که‌وتنه‌کشانه‌وه‌، کشانه‌وه‌ییکی وه‌ها ترسناک که‌نه‌نجامه‌کی هکان و نه‌فرو توننا بوونه .

ه‌ژه‌ره‌کانی نه‌له‌مان له‌دوانی مانگی رابوردودا و به‌ری‌م مانگه‌دا به‌هه‌موو پروایسکه‌وه‌نه‌یان ووت له‌ماکنه‌ی چه‌نگی روس چه‌نبه‌ قیوره‌وه‌ ،

(۱) آبوروی = اقتصاد

هاورسه‌گی ^(۲) سه‌تانی ^(۳) موسکو قه‌وماوی سیاسی هه‌ره‌گرنگی مانگی تهرینی به‌که‌مه . هاورسه‌گی سه‌تانی موسکو له‌مه‌یانی به‌ریتانیا و نه‌میریکا و روسیه‌دا له ۲۰ تهرینی به‌که‌مدا له‌کوشکی کره‌ملین دا ده‌سی بی‌کرد ، وه‌تی‌دا نویسه‌ری به‌ریتانیا میستر ایدن ، نویسه‌ری نه‌میریکا میستر کوردل هه‌ل ، نویسه‌ری روسیه‌ موسیو مولوتوفه . که‌لی هاره‌زای سیاسی و سپایشیان له‌که‌لایه .

به‌پی‌وته‌ی خاوه‌ن ده‌سه‌لات و آ‌گاداره‌کان آمانجه‌کانی هاورسه‌گی موسکو دووانن : ۱ . ربک و پیک خستی پلانه‌کانی سپارانی هاوپه‌مانه‌کان و آ‌راسته کردنیان بو‌شکاندنن نه‌وره‌یه‌کان و بردنه‌وه‌ی پیروزی ۲ . دانانی پلانی بی‌ویست بو‌دامه‌زاندنی آ‌ستی و هه‌سه‌انه‌وه‌ی گیتی‌ی باش‌جه‌نگ به‌پی‌ده‌ستووری نه‌تلاتیک .

یه‌کن له‌قه‌وماوه‌ سیاسی گرنگه‌کانی تریش‌هم مانگه‌دا آشکرا کردنی جه‌نگ بو‌له‌لایهن ایتالیاه‌له‌سه‌ره‌مانیا و خودانی ایتالیا بو‌ته‌پال هاوپه‌مانه‌کان بو‌هه‌ر کردن له‌گه‌ل نه‌له‌مانه‌کاندا .

لهم مانگه‌دا پیک هتانی به‌ریتانیا و پورتوگالیس رووی‌دا له‌باری به‌که‌ک هینانی ^(۱) به‌ریتانیایه‌کان دورگه‌کانی « آ‌زور » ی پورتوگالی له‌اوکیانووسی آ‌تلاتی‌دا . به‌پی‌مهم پیک هاتنه‌به‌ریتانیایه‌کان نه‌وه‌دورگانه‌به‌که‌ک نه‌هینن بو‌پاریزگازی زیروانی‌ی

(۱) لیویشک = زبده (گره) ، خولاسه

(۲) هاورسه‌گی Hawpirseké = موزاکره ، موئته‌مه‌ر ، کونفه‌رانس .

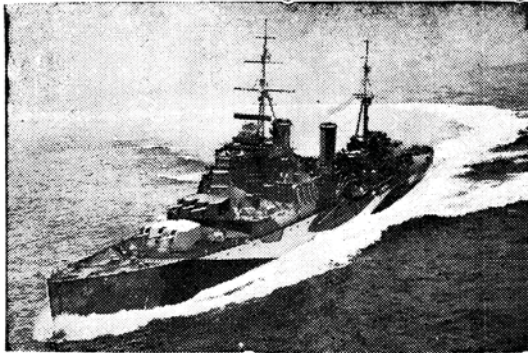
(۳) سه‌تانی = تلاتی

(۴) به‌که‌ک هینان = استخدام

لهم مانگه دا وولانی ئەلمانیا و کولسکه ژاپنه کانی
 بی دوچان به بو بیا کوترانه وه ، ما کینهی چه نگی
 ئەلمان پتر شل کورت کرا
 ایستا ووری نهنهوی ئەلمان زور کز بووه ، وه
 روز به روز کزتر ئهتی . ووره بردانی نوادی
 ئەلمانەکان زور دوورینه .

له پیشانیی روزهلانی دووردا لهم مانگه دا دوو
 کونیهکی چاک سره و فیرا له ژاپونه کان . په کیکیان
 ناویکی ههواپی ی گه ووه بو که کرابه سه راباول که
 بنکه بیکی گرنگی ژاپونه کانه له نیو بریتن دا . له
 نهنجایی ئەم په لاماره دا ۱۵۰ فروکه کیکی ژاپونه کان
 ووردو خاش کراو ۱۱۹ که شتیان تقوم کرا . دووم

وه روسه کان هه رچه نده که پیشتووته بهردم ههله کانی
 بهرگری ئەلمان ، بهلام له باریه نه بیان درت .
 گچی له باش چهند روزی پیچه وانهی ئەم لافانه
 رووی دا ، له شگری روس له رووباری مهزنی دنیپر
 په ریه وه ، که ئەلمانەکان برابیان داو له پشتیه وه خویان
 رابرن ، وه لایزوا بو که لهوی دا هه رشی روسه کان
 ئەوه ستین . روسه کان ئەم خه وهی ئەلمانەکانیان
 بزکانه سد ، له رووباری دنیپر په ریه وه و گهلی چی
 و شاری گرنگیان گه وه که وه کو شاری زاپوروزی ،
 و یفل ، کریمسوخ ، مهلبنوپول ، دنیپر په تروفسک ،
 دنیپر جهرجینسک وهی ترین . له نیوه روشنا
 نیروه کانی نیچه دوورگی نامانیان پاک ککرده وه . له

کهرستی بیکی چه نگی بهریتانی له نهرکیکی گه ووه دا .

ئەم نیکاره دهنیکی آشانان پیشان ئەدا
 له سه ر زویا کاند له سه رده سی چه ننگدا : کشتی بیکی
 چه نگی بهریتانی برچه ک باریکی گرنگی کدل و
 پەلی چه نگی ئەگوزینه وه به سه لامه نی بو
 جی خوی .

کونیک داگیرکردنی بنکی فینشافن و سه نده وهی
 جورجیای نازه بو له لایهن نیروه کانی هاو به مانه -
 کانه وه .

ک

نکا ئەگه ین له خوینه ره بهرزه کان که لبات
 بوورن له به ک دوو هه لهی تری چاپ . به وینه ، له
 لابه ره « ۷ » دا له زیر ژماره ی (۲) دا (ریگای
 ناوبانج) نووسراوه ، ئەه راسته کی « ریگای
 ناوباخ » .

چاپخانهی معارف - بهغدا

بهشی ناوه راستی پیشانیه که شدا له سووری گومیل دا
 شهی تونده ، لهم په شه دا روسه کان خه ریکن هیل
 ری ای سنی لیننگراد - کهف پرن . له که فیشدا
 باری ئەلمانەکان که وتیه ترسه وه .

ده ننگ و بای هه ره دواب ئەوه ئەگه یی که
 ئەلمانەکان ، وه سه و چاوه روانان ئەکرد ، له بهشی
 نیروه روی پیشانیی روسدا نووشی شکابیکی فورس هانن ،
 ایستا په په له پروزی رانه گن ، گهلی گهلی تفاتی
 چه نگی و خواره مه نی و نوپ و چه کی تران به جی
 هیشت . ناوچه که پره له لاشه ی سه ربازی ئەلمان .
 به خوی ئەم پیروزیه گه و ره بهی روسیه وه که له هینه کی
 ستالینگراده وه هه تا ایستا وینهی نه پیراره ، نیروه کانی
 ئەلمان له نیچه دوورگی فرمدا له تکره ی ری لی -
 گیراندان .

ده ننگی کبیتی تازه

کوواریکی مانگانیه، له لایین به ششی په پوه نندی گشتیه وه، له بالیوزخانه ی به یتانی، له بهرغدا، وده ژبندی

بهرگت - ۱ ، ژماره - ۲

تشرینی دووم ۱۹۴۳

ناوه روک

۳۴. ووتی سهید ابراهیم ، شیمر	۱. یاری بهرمانیا و روسیه
۳۵. کاربکاتوری قانبع ، شیمر	۲. هجوکه ریکی کورد (وەرگیراوه)
مهدهوش	توفیق وهی
» نمانی نازیش ، شیمر	۱۷. یاری نه مروی نمانیا
احمد شکری	۲۱. سهان و جوتیار
۳۶. که له پر ککوته قه لای نه وروپای	حسین حزی
هیناره وه (وەرگیراوه)	۲۳. سهرنزی روس (وەرگیراوه)
شیخ حسهر	عبدالمحس هوشیار
۳۹. دستوری زمانی کوردی	۲۷. ویهی شیمرو فلسفه وهی نه جدهی خانی
توفیق وهی	توفیق وهی
۴۳. ستانی له شکری هشتم ، شیمر	۳۰. کین (وەرگیراوه)
زیور	فاقی کاکه مین
۴۴. زیوشکی قهوماوی سیامی و سیایی	۳۳. وورده بهای پرسوود (وەرگیراوه)
مانگی تشرینی دووم	حسین حزی
Ker weha ebe. T. W. ۴۸	

یاری‌دهی به بریتانیا بو روسیه

- ۱ -

له به یانی ۲۲ مه‌زیرانی ۱۹۴۱ دا هیتلر به نیرو، کازیه-
وه په لاماری دایه سهر روسیه‌ی سوفیه‌تی، وه له پش را-
بووردنی ۱۲ ساتا به سهر هم په لاماره‌دا، وینستون چرچل
له بردهم جهان دا قسه‌ی دا به نه‌ته‌وه‌ی سوفیه‌تی، وونی :

« هر که سیک، یان هر وولاتیک شهر له گه‌ل ناز به کاند
بکا، یاری‌دهی ایه‌ی بو له‌چی... به هر چیرینی له تواناندا بیت
و پهان بکری ده‌سی روسیه و نه‌ته‌وه‌ی گه‌ی نه‌گرین... »

میسته‌ر چرچل له‌ی زانی کپییک هینانی هم وونه‌یه که
له‌ی دا کاریکی آسان نیه، نیروییکی زورگه‌وره له
نوسه‌ری پشت‌میز و چیشکه‌رو کارگری ناو مال و کار
گه‌ی گشت پیشه‌سازیه‌کانی سهرده‌می آشتی جینرا بون؛
همانه گه‌ی شنبونه پله‌ی هه‌ره به‌رزی تیکوشینیان .
همانه په‌له‌یان دا، آرمقیان رشت له ناو‌ته‌و خونین و
فرمیسکانه‌ی سالیکی بومبارانی فورسدا، وه توانی‌یان،
به‌کوشینیکی زور گه‌وره وه، ته‌نیا هوی ته‌و زیانان

بگه‌نوه که اینگله‌ره له دانکر کالی
که‌بو، وه دورگه‌ قه‌لا که‌یان را بگرن
وه کو سپه‌ریک به‌رام‌به‌ر به‌تازیه‌تی .

ایستا، له‌ی کوششته‌کانیان دووچه‌ندان
بگن نا کو سهره‌کی وه زاره‌ته‌ که‌یان بتوانی
ووته‌گی به‌چی به‌تی .

ووته‌ که به‌چی هینرا، وه نه‌وه‌کت هه‌ر
له‌وه‌ که لیکی گه‌وره‌ی تریش .

نه‌ته‌وه‌ی به‌ریتانی بو به‌رز کردنه وه -
ی مه‌یانه‌ی تی‌کوشینه‌ که‌ی هه‌ره‌وه‌زی
کرد، به سپاس‌بیزیه‌وه بو‌ته‌وه‌ه‌له‌ که
ده‌سی گوت، بو پی‌گیه‌ یاندنی نانکیکی
تر، نوپکی‌تر، فروکه‌ییکی‌تر، نا کو
جووتیک پیلای‌تر که له پیشانی‌ییکی
تازه‌دا به رامبه‌ر به نازیه‌کان به‌کار به‌بندی.

که‌لی کارخانه‌ی تازه له پیشی‌کانی دازاردا دامه‌زیریتان .
خیر ایکی‌واله‌ی که یاندنا رووبدا که هیچ که‌سیک
به‌هیوای نه‌بو. هه‌ر له‌رکانه‌دا نه‌ته‌وه که کم کرنه‌وه‌ی
مووچه‌ی خوارده‌مندی و پوپویتی روزانه‌یان به‌دل و به‌گیان
قبول کرد نا کو بتوازی ته‌ماره‌کانی خوارده‌مندی چول
بکرین - هه‌تاله‌ه‌ندی نیراوه‌کانی خواسته‌مندی
و کری‌ی ته‌ماریکاش - بو‌ته‌وه که گورج به‌دینه
ده‌سی روسیه .

- ۲ -

ی که یاندنی چه‌کی جه‌نکی بو له شوره‌کانی سوفیه‌ت،
هه‌ر نیوه‌ی ته‌وکاره گه‌وره به‌بو که له سهر به‌ریتانیا بو
بی‌کا، چونکه‌گه‌ی یاندنی ته‌مه‌چه‌کانه به روسیه، کاریکی
گه‌وره‌تر بو؛ زوری هم ته‌ر که که‌وته سهر هانی
ته‌و که‌شتی گه‌له‌ی به‌ریتانی که له‌رکانه‌دا ته‌ر که‌کانی

ته‌مه‌ نیگاری ته‌و نانکه‌یه‌ که ژنی موسیو مابسکی، بالبوزی
سوفیه‌تی له انگلیته‌ره، ناوی نا « ستالین ». ته‌وا به هه‌زاران کارگه‌ره‌کانی
ته‌و کارخانه‌ه‌ کدروشتی کردووه، ره‌وانه‌ی ته‌گن بو روسیه .

به زربادا، کاروانه کانی رخت نه بو ۹۰۰ میلی
 که ش بیرن بو نه وه که بگه نه پیشانی ی هره
 نژیکی روسیه که همه ی دوانی بهشی هره
 خرابی هه وو گه شته که بو .

ووتان « بهشی هره خراب » ، چونکه
 با سروشتی نه و ناره واهانوه پیشه وه که نه بو
 تفاقه چه نگیه تازه باوه قورسه کانت نهجا به
 کاروانی سستی ووشترو وولاخ ، یان به
 شمه نه فیریکی بهک هیلدا که له بژیکی شلووخدا
 بو ، بگورنینه ره . له وکایه دا که یار به سکانی
 پیشه وه نه چون بو روسیه به سر نه م ریگا
 سهخته ناخوشه دا ، موهه ندیسه کانی بریتانی له که له
 نه مریکایه کاندا که له پاشا چوونه بالیان ، ده سیان
 کرد به کار کردن بو گورینی ریگایانی

ووشترو زه و به روونه که و نهو حیلله شمه نه فیره که به
 زهوی هه رده ی هره سهختی جیهاندا تیپه ر نهی ،
 به توریکی گه وره ی هاتوچو .

نه م له پیشا وا دهر نه کهوت که کاریکی کردنی
 نیه . به لام له پاش نه ره که له که له حکومتی ایراندا
 بیک هاتنیکی دوستانه کرا ، گه لی کرده وه ی واق
 وره ی جی به جی کرا . ری آسنه کی نهوی به ولایتکا
 نهرویشته که بو مه له رزی زوری نیدا رووه اووه ،
 وه به ناو هه موو چه شته گه لوویکا (تونلیبکا) و به سر
 شاخ و چپای هه لدر که داردا . ریگا آسنه که به ته وادی
 س-ک کرایه ره ریگا کهش به چیمه تو سهخت کرا
 بو نه ره که باری هره فورسی بیا بگورنینه وه ، بیجگه له وه
 له لاو لایشه وه گه لی هیل و ژوانی تازه بو هانو چودروست
 کرا ، وه ره ختیکی تازه باویش دانرا بو ایشاره ت ناردن .
 وه هیله آسنه که ماوه ی (۸۰) میل دریز کرایه وه له
 نه موازه وه بو به ندمری خورم شهر له گه ری قارس دا ،
 شمه نه فیره ی ایران به نه نیا خوی له حه زیرانی سالی
 ۱۹۴۲ دا ششی نه ره نده ی هی یازی ۱۹۴۱ ی
 نه گورنیه وه . نه سرو لهوی به سهدها لوکوموتیفی
 بریتانی له کاردایه ، وه نه موهه ندیسه کاری نیا
 نه کن که له موه پیش شمه نه فیره سات ۱۰ : ۵ یار

له م نیگاره دا فرو که کانی سپینتفاهر و هه ری بومه ری بریتانی نه بین
 که له شگری نه له مان شروپر نه کا له دهر به ندی کاسه ریندا

له توانی خوی گه لی به رز تر بو . بو گه یشتنه روسیه سه
 ریگه هه بو ، له با کوردا به زریا به ستووه کاندا — که هه میشه
 به ترسن — بومور مانسک و نه ره که نهجل ، له نیوه رودا
 به ایراندا بو نارچه کانی سوئیه له قه قاس و سه زریای
 قه زوین ، له روژه لاتدا ، به سهر اوکیانوسی هیندا بو
 قلا دیفوستوکه .

له پیش هه ودا که بتوانی ریگای روژه لات به کار
 جهتری ، چوونه شهروه ی ژاپون له به سنی کردن که ته نیا
 دور ریگا بگرینه بهر ، له دووازه ریگای ایران گه لی
 بی رسترو ، به لام گه یشتنه به ندره کانی گه ری فارس ،
 بریتانیای له به ست نه کرد به وه که پیاوه کانی که شتی
 گه له بازگانه ی که ی بنیری — نه و که شتی گه له که
 هیجکار پویستی پی هه بو — بوماوه بیکی واکه به چون
 و گه رانه وه وه نه وه نده ی گه شتیکی سووری هه موو خری
 زهوی بو .

نه مانه له نیوه رووه به ناو نهو هه موو کومه لی ژیر زریانه —
 دا تیپه ر نه بون که له نژیک زریا به ره کانی فیره نسه و اسپانیاو
 روژاوی نه فیریگا دا خویان مات دابو ، وه له ویوه
 به سووری که بوی هیوای چا کدا هل نه گه رانه وه رووه و
 باکور ، وه به نژیک مه ده گه سکرانی نه پیرین بو
 زریای عه ره ب . له دوی ماوه ی ۱۲ هه زار میل که شت

همه نیکاری دم به بی کبانی فرماندهر بالیکه که فرماندهری نیروی هوایی شاهانه بوله به کی له بومبارانه سهخته کانی بهرلیندا . له تاوهدا نیرویکی به هیزی بومباراویژی چوار بگیری شهسته ره هبله بان دا کرده سهر بهرلین . بومبارای ههشت هزار باوینی بهردرا بهوه سهر شار بازیری نهله مانیا . له که کی جی دا آگری گهوره گهوره بهردرا بهوه . گری آگره کان له ۱۰۰ مبله وه شهیران .

هاویژی قورس ، وه له بنسکه زریایه کانیانه وه گه کی روخینه رو که شقی پر چه کبان نارد بو تاو دانه سهر لهو کاروانانه . ماوهی هم گه شنه که ۱۵۰۰ میل بو بو مورمانسک ، سهراپا بو به آگرو بومبارا ، به درپزایی هم گه شنه بیاوه کانی توپه فرو که شکینه کان هدر گبز له سهر نوپه کانیان لانه چون . یات هیچ کاتیک رانه بورد که کاربکی نهینراوی وهندی و بهرگهی تیدا نه کرابی . جاریکان ۳۵۰ فرو که به لاماریان دابه سهر به کی لاکاروانه کان ، توچه کانی کاروانه که ۴۰ فروکیان لی بهردانه خواره وه .

له گهل لهو هه موو گیره و کپشه به شدا نمانگی نه شرینی دووه می ۱۹۴۲ نوزده کاروان به سه لامانی گه پشته به ندهری مورمانسک . به کی لهو کاروانیانه بهم چه شنه بهانی دجهنی

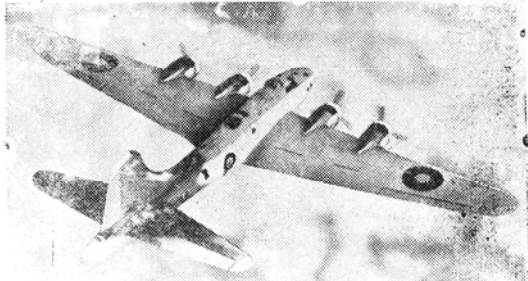
تهرانی له ایستگهی (تمستوت) ی له نده نه وه بو « کرو » ، له وه تا نه مانه ایستا لهو شه مننه قهرانه نه گیرن که برکرون له کره سهو تفاقنی جه نیگی نیرا و بو پیشانی روسیه .

گه کی ری ی باشی تریش له دهمی کی زور که مدا دروست کراوه و کاروانی گه وره گه وره لوری ی پیا له روا . پارچه کانی هم لوریانه له کار گه یکدا کو له کرینه وه له ایراند که به شداره کی بازرگانی قهرالیه به ک گرتووه که دروستی کردووه ، حکومتی بهریتانی همی بو بازرگانی دروست نه کردووه . له دواپی مانگی مارتی ۱۹۴۲ دا لهو کارخانه به له نهیا مانگیکا ۲۰۰ لوری دهر نهینا ، لهو ساوه هم ژماره به گه کی چهنندان کراوه .

به لام هیشتا ریگای هدره کووت له بهریتانی اووه بو روسیه ، ریگهی باکووره ، لهم ریگه بهوه چون بومورمانسک له بهر پیچه وانینی هیزی سرو - شقی کرداری نازی دژمن له هه موو گه شنه کانی که سهخت زو پر ترستره . له گهل نه مه شا له بهر گرنگی روزو سات له شهری روسیه دا ، که شقی گه کی شاهانه و بازرگانی له رک گه پاندنی باره کانیان مهردانه خسته سهر شانی خویان ، بو پیشانی روسیه له کانی دانراودا . که شته وانینی بهریتانی لهو سهر مایه دا که پیادی سر نه کرد ، ده سیان کرد به برینی ریگه کانیان به ناو شهلفی گه وره گه وره و گه یزه لووکی هیچکار بوند و گه لیکی ز لهو ترکه سروشتیانه کله کهژی زستانی درپزی فوتیدا لهو ناوهدا زور شهینی . وه له مانگی کانی پیشه وهی جه نیگی پیشانی روزه لاتا دا زریاوانه کانی بهریتانی کاروانی گه وره یات کو بزا بهوه بو روسیه : هه موو نیراوه کان به سه لامانی گه پشته روسیه .

کانی که بهاری ۱۹۴۲ هانه بهر وه نازیه کان پهله ی نهو میان دا که هم ریگه ژپانیه برین ، له به ندهره کانی نورویجه وه هه ندی له ژیر زریا کانیان ، وه له فرو که - خانه کانی نورویجه وه به سهدان فروکی بومبارا - هاویژی پریا کردو فروکی آوی و تور پید هل گرو بومبارا

روزی به کار هیتانی تانک‌کافی بریتانیا توانیافت
چاکلی به رزی نهو تانک‌که دهر مخن «
له نهیلوولی ۱۹۴۱ دا بالیکی ره‌بهق له نیروی
هه‌وایی شاهانه گه‌بشنه روسیه ، دوو پول له
فروکی هه‌ریکن له‌گه‌ل فروکه واته کاپان ، که
چون بو نهوه که به‌کار هیتانی فروکه‌کاپان له
روسه‌کان بگه‌یین . سگرا درویک له مانه له ۳۰
چار پتر گه‌شقی روزی کرد بو پاسه‌وانی
بوما هاوژه‌کافی روس که نه‌یا به‌کیکان له ناو
نچو ، کهچی پوله‌کی تریان ۳۰ فروکی
دژنی ووردو غاش کرد برامبه‌ره نه‌یا
فروکه‌یک زیان خوی .

« قه‌لای دووم » له تک فه‌رمانده‌ری زه‌ریا به‌ری بریتانی‌دا
« قه‌لای دووم » که فروکی به‌ناوبانگی چوار بگیری‌به و
له لابن هاو‌به‌شکی « پیننگ » ی نه‌ه‌ریکایه‌وه درست کراوه و
به پپی بیک هاتی خواسته‌مندی و کری دراره به بریتانیا ، ابستا
له تک فه‌رمانده‌ری زه‌ریا به‌ری بریتانی‌دا له کاردایه . نه‌م فروکه
۲۲ توبه گه‌وره‌به زور به‌کار ده‌رچوو بو پاسه‌وانی کاروانه‌کان و
برامبه‌ر به زیر زه‌ریا‌کافی دژن . نه‌م بگاره « قه‌لایکی دووم »
پیشان نه‌دا له فریندا

۲۹۷۴ تانک و ۳۰۰۰ فروکی بریتانی تا به‌کی
کانوونی دوومه‌ی ۱۹۴۳ به‌کشتی بران بو
روسه ، نه‌مانه هه‌وویمان له پیش‌کافی دارا‌دا
نیراوان . برامبه‌ر به ۱۰۰ فروکه‌یک
که وونه دراو به روسیه تا دواپی‌ی حه‌زیرانی
۱۹۴۲ ، بریتانیا هه‌تا دواپی‌ی مایی ۱۹۴۲ ، ۱۹۱۱
فروکی نازد بوی . وه‌بنی به‌نه‌یا کاری ناردنی نه‌م
چه‌که جه‌نگیانه بو روسیه هه‌ر برتی بی له ناردنی نه‌م
نموانه‌که له کارخانه ک‌دا داراون ، بو به‌نده‌ره‌کان ،
به‌سکو پیویست بو که هه‌موو تانک‌یک و فروکه‌یک به
چه‌شکی وها برازیفر پته‌وه که ده‌س بدات بو شهر له‌کشی
سه‌ختی روسیه‌دا . سه‌ره‌رای پپته سه‌ر باره‌کان و
خواردنه‌منی و تونی تانک و تونی فروکه‌شکین و
تقایی‌بی تهل ؛ پیویست بو که هه‌موو تانک‌یک له سه‌ر ما
پادریزی تا پله‌ی (۵۰) ی ژیر سفر ، بو نه‌ره‌ش
به‌تاریه‌ی ناییه‌ی بو تانک‌کاب و فروکه‌کان ، وه
سووته‌مندی‌ی تاییه‌تی و دا‌هیتانی چه‌شته‌شله‌ییکی تازه
بو نه‌زنی ده‌نگک ، پیویست بو .

ناردبو روسیه ، وه تا نه‌یلوولی ۱۹۴۱ ،
بارگه‌ییکی زه‌ریشی له لاسنیک و قه‌لایی و خوری و
فورقوشم و گرش نارد بو روسیه . له هاو پرسه‌کی
موسکو دا که له دواپی‌ی نه‌یلوولی ۱۹۴۱ دا گرا ،
شقی نرمان لی ویسترا ، به لیئان دا که چه‌ندی
زور زور له آلومینیوم و مس و توتیاو کوبالت و زه‌ردو
فوسفورو ایلامی بازرگانی بئیرین . هه‌تا خوارده -
مه‌نیشان نارد ، له گه‌ل نه‌وشا که له بریتانی‌دا
که‌م بو ؛ گه‌نم و هزاران تون شه‌کریشمان نارد ،
که نه‌مانه بو بریتانیاییه‌کان داراپون که سه سال له
شیرینی خواردن به‌ش براو کراپون . گه‌لی تانکی
سووکی زری‌دار که نه‌سنوور زری پوش کراپون له
کانوونی به‌کمی ۱۹۴۱ دا گه‌بشنه تاران ، به‌لام
ژماره‌ییکی زور لهو تانک‌که که له چه‌شقی (والتزنگ
ماتیلدا) و (کالتنایر) ی فورس ترن گه‌بشبوونه
پیشانی و شه‌ریان نه‌کرد . نه‌نه‌نم قائم ده‌رچوون ، به
جو‌ریکی واکه رادیوی موسکو له ۲۸ نه‌یلوولی ۱۹۴۱
دا بلاوی کرده‌وه که ، « سه‌ر بزه‌کامان له به‌کم

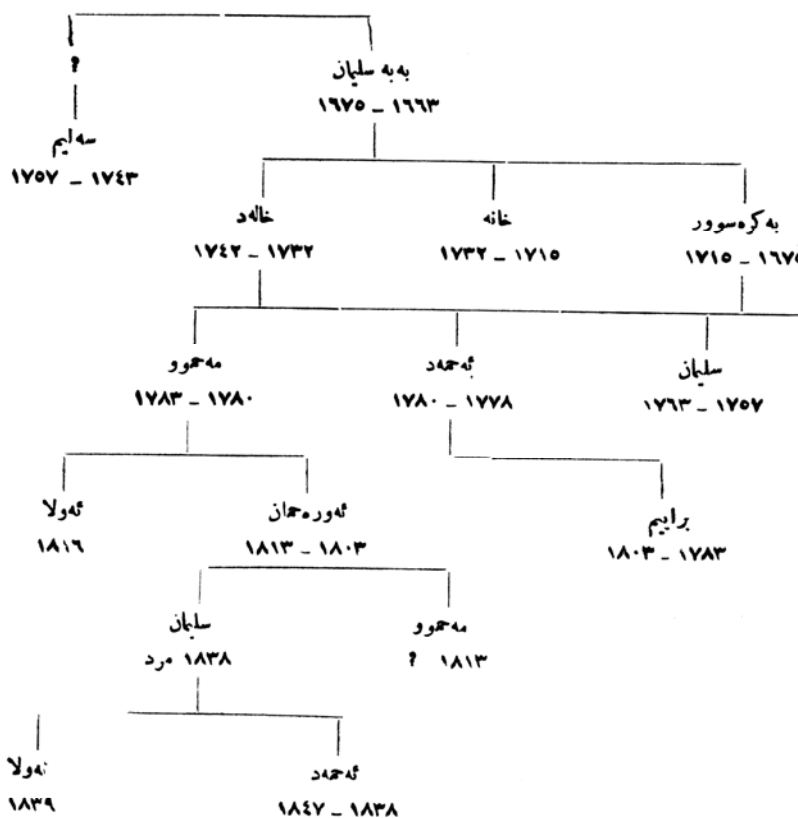
له هه‌فته‌ییکی هه‌ل کوتانی نازیه‌کاندا بو سه‌ر
روسه ۵۰۰ هزار پیلایو به‌کشتی نیراوه بو روسیه ،
نازیه‌کان زور چاک نه‌زانن که پیلایو چه‌نگی ، له
زستانی به‌رسمی روسیه‌دا چی چه‌کیکی به‌به‌په‌به . دا‌به‌ره‌ی
رازاننده‌ وه‌ی سپای بریتانی له چوار روژا نه‌ره‌نده
کووتالی قاپوونی نارد بو روسیه که در‌زیرانی له

هه جو گهاریکی کوردن : شیخ رهازی تالدبانی

دهه گهاری : توفیق دهی

هه مهش ووتاریکی تری میسته ر هه دموئه ،
له « جورنال اوف ذی ، رویال سه نترمل
ایژبه ن سوسایتی ، بهرکک ۲۲ ، کانونی
دووم ۱۹۳۰ » دا بلاو کراوه تهره .

هه ر له نیوهی دووم می سه دهی هه فده مهوه هه تا ناوه راستی سه دهی نوزدهم له کوردستانی نیوه رودا خاهه دانی
سه ر به خوی « به به » جوکی هه کرد هه دره ختهی خواره وه ، که بهشی زوری له سه ر نامه ی دیریکی کوردی « حاگانی
بابان » له شاره زوور و نه رده لاندان « ریک خراوه » که کرده وه بیکی سه بیید حوزنی موگرایانه (ره واندر ۱۹۳۱) ،
خزمایه نی و ریکی ی نورهی میره گرنکه کان پیشان هه دا :

به کوردی راستیه کی « به به » به ، « بابان » له لابه ن فارسه کان و تورکه کانه وه دروست «راوه له « به به » وه .

لهم نیکاردها هندی له بومباهاویزه چوار بگریه هره فله تهنه به سامانه کان نه بین له کانی بومبارانی بهر لیتاندا

له « خانه » بهم لاوه میره کان عینوانی
ثایف بووه . دیربیکان به چهنیکی
کشتی پیشان دراون ، چونکه ، وه کو
سهی شاره زاکان به کتر ناگریته وه ، گورینی
دیربکی هجریش به میلادی هه پشه نهی
مهلهی سالیکی تی بکوری ، نه گهر روژی
مانگه که نه زاری ، هندی جار نیکولی
بجری و رویش ، سالیکی تری پ جیاواز
نکا . له بهر نهو دژمنایه تبه که له ناو
خانه دانه کدا بووه و همیشه تور ککان و
فارسه کان به قینه بهری به کتر هانان داوه ،
گهلی له حاکمه کان بو چند جاری له سر
حوکم لاجوون و هاتوونه ته وه سهری . بهم
چهنسه سهردهمی حوکیک پچر پچر

بووه ، وه حوکیکی گهلی تی گوتووه ، له بهر نهوه دباره
که له بارهی سهردهمی له حوکم دهر بهر بقران و سهردهمی
تهخت نشینی به وه جیاوازی ییر هه به . نهو گورانه بهک
ینه بیان که له مهیانی ۱۷۶۳ و ۱۷۷۸ دا ، وه به نایه تی
له مهیانی ۱۸۱۳ و ۱۸۴۷ دا روویان داوه ، نانوازی
لیک بگریته وه . هندی لهو دیربکانه که پیشان دراون ،
پ گومان راستن ، دیربکی چونه سهرتهختی نه همد پاشا
نه توانین دابنن به پیی هم به یته دیربک بیژهی
خواره وهی شاعیر نالی :

شاهی جیجا ، نالیا « تاریخی جم » تاریخیه .

به پیی ژماره ی « اجد » گردی ژماره کانی تیدیه کانی
« تاریخی جم » (۱۲۵۴) . که بهرامبر به ۱۸۳۸ ی
میلادی به .

یه کم شاربازیری (پای تهخت) (۱) حکومتی به به

(۱) بهرامبر به « پای تهخت ، طاصه » ، شاربازیری
به کار نهیم . چونکه « شسار » له پنچینه دا له
« خشه تره » ی آوبستایه وه هاتووه که مانای « مملکه »
فهرالیت « . وه « بازیر » بش به کوردی مانای
« قصبه » به . « شاربازیری » به راستی ماناسکهی « قصبه
المملکه ، طاصه المملکه » به .

توفیق وهی

« قهلاچوالان » (۲) بو که هتا ایستا ویرانه کانی له
تربک دیی چوارتا دیارت . چوارتا ایستا نارچهی
قهزای شاربازیریه . برام پاشا که له سالی ۱۷۸۳ دا
چووته سهر حوکم ، شاربازیریه گوزاوه ته وه دیی
مهلسکهندی که له دوله به بهرشته گهلی شاره زورداپه ، وه
له قهلاچوالانوه به سهر شاخی نه زمردا دوازه میلی
دووره بهره و بیوه روی روزاوا . برام پاشا لهوی
شاربکی تازهی دروست کرد و نادی نا سلجانی ،
کواپا به نادی پاشای نهوسای به غداوه . له گهل ته مهشا
به پیی یاسایی کورد تهو جی به جارن شاری سلجانی
لی بووه که به به سلیمان دروستی کردوه ، مهلسکهندی
هیشنا ماوه ، وه گهره کبکی شاره که به .

له کانی دووهمی نهو سهردهمانی آژاوبه دا که له سهرده

(۲) قهلاچوالان نهی که له « قهلاچوران » وه
هاتی که ماناکی « شمشیرداران » . وهوشی « قهلاچور »
له کوردیا ایستا له بیر چونه وه ، وه ههر له فیلیکی
لیکدراودا که مانای « کوشنار » نه دا ماوه نه وه که
له ویشدا « ر » به کی دواپی نیه :

قهلاچوتی خستن = کوشنار کردن

قهلاچوتی گوتن = کوشنار کران .

« قلیج » ی تورکی که مانای « شمشیر » . نه پی

له « قهلاچو » وه هاتی . توفیق وهی

ټمه نېگاری ټو فروګه واناڼابه که له بومبیا بارانی بهرلین
 گه وراونه نه وه ، ټو بومبیا بارانه که ۲۴ سات له پاش دوانه کی
 گویرینګ ، که به بونه یی جیژنی نیروی هوایی ټله مانه وه دای ،
 کرایه سر بهرلین و لمسی ده قیقه دا گه لی بومبای ۸۰۰ و ۴۰۰۰
 پاره نی و هزاران بومبای آگر به رده رده وی به سرا ریژوا به
 خواره وه . ټم فروګه واناڼه دانیشتون راپورنی ناوه پیروزه کیان
 ټه دن .

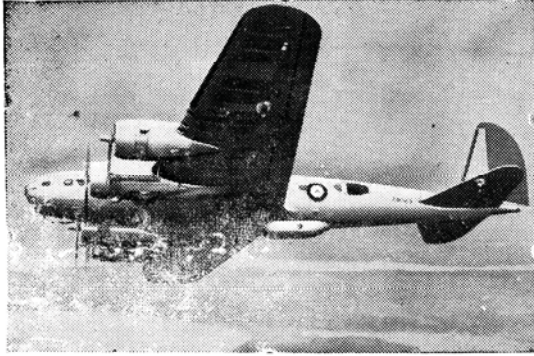
کوبره وده ری به وه ، و ټه لی که : « سلیمان پاشای
 بیابکی (خوش رو) ، به لام فارسه کان به
 خواستاریکی زور هه راسانان کردوه ، (گه شت له
 کوردستان ، مه ژوپونامیا ، هند ، کاغزی ۶) .
 فه لیکس جوت که له تک سره زری ردلیسن دا له
 ټه بلوولی ۱۸۴۴ دا چووه بو سلیمان ، و ټه گه لی فیکری
 به رزی بو به جی هیشتوون له نامه ی « گه شت به ناو
 چند به شبکی ایران و کوردستانا » له باره ی حاکمی
 ټه وسا ، ټه محمد پاشاوه ، وا ټه گه بینی که له په کم
 سالی حوکما « نیروییکی چاک پی گه یاندوه به پی
 ریکی و مه شقی ټه وروپانی ، که ایستا هه شت سه د
 که سیک ټه بی » .

کوردی شاره زور و ا دهر ټه گوری که هه ر
 وه کو فارسه دراوسیکانان ، پی دراوی شیری هیوا
 له ناو خوینده واره کانایا بلاوه ، هتا له ناو
 ټه خوینده واره کایشانان کم نه . له پهای به به دا

نیشانات کرد ، سر په خونیی کورد
 هتا ټه هات کزتر ټو . له گه ل ټه هه شا
 هتا دوانی سروشتی هه لسووران هه ر به بی
 بو ، و ټه حاکمان له شکری ریکی خویان و
 دروشه کانی دهره و پی تری شابه نی بیکی
 پچووکان پارا ټو . له ټه نجابدا ، له سالی
 ۱۸۴۷ دا ټه محمد پاشا له نیک کویه له لایهن
 ټه جیب پاشای به غداوه شکرا ، و ټه خان دانی
 میری به به دوانی هات . ټه ولا پاشای
 برای ټه محمد پاشا سلیمانی درانی ، به لام
 و ټو نوکوریکی تورک ، به پایه قایه قایه
 له سالی ۱۸۵۱ دا ټه ویش لایرا ، و ټو نوکوریکی
 له جی دانرا .

دانیشتووی به رزی هاو به شه کی
 هیندستان روزلات له به غدا ، میستر
 کلوردهس جه مس ریچ که سهری له سلیمان دا
 بو له ۱۸۲۰ دا له نامه کی « کیرانه وی
 دانیشتوویکی له کوردستانا » پدا به تانا
 چوونیک کی گانداری بو به جی هیشتوون

له باره ی دوانی به به وه له سهرده می مه جوو پاشادا .
 (شباوی سره خبه که ټو توماری « دبریک و قهوماوی
 به نندوار به تاریخی کوردوستانه ره » به که کراوه به
 اینگیازی له لاپه رکانی ۳۸۵ - ۳۸۷ ی به رگی په کمی
 ټه نامه به دا ، له ژیر دیریکی ۱۱۹۹ ی هجری « ۱۷۴۸ ی
 میلادی » دا « بیادنان دووم جاری سلیمانی » ی تیدا
 نووسراوه) . که پتن ر . میگانان که اوفیسه ریکی
 له شکری بومبای بو ، له به هاری ۱۸۳۰ دا سلیمان پاشای
 برای مه جوو پاشای دیوه له سر تهخت . که پتن ر .
 میگانان داخه کم زور کم ټه دوی له حکومتی به به ی
 ټه وسا ، هه ر ټه رنده ټه لی که حکومته که « له لایهن
 پاشایکوه هه ل ټه سوورپرا که کورده ، ټه ژیر ده سی تورکه ،
 نه می ټه جه م » ، « گه شبکی زستانی ، به ش ۱۲ » .
 ج . پای فریزر له به هاری ۱۸۳۴ دا « حکومتی
 پچووک » ی سلیمان به « نیچیری کومه لی به ده بختی »
 پشانت هدا « که خستویانه ته باریکی زور

باشماوه بو شهری بهریتانیا : نیروی
هه‌وایی شاهانه وولاتی رانج (ئه‌له‌مانیا)
سه‌رتا پاخوار ئه‌کوئته‌وه به بومبا .

له شهری بهریتانیا دا که له ۸ آگستوس ۱۹۴۰
ها دهسی نی‌کرد، نیروی هه‌وایی شاهانه ووزی
ره‌به‌قی نیروی هه‌وایی ئه‌له‌مانی شکندو هه‌لی
بری . دارو به‌ردووی سه‌دها بومبا هاریژی ئه‌له‌مان
سووری لادبکائی اینگیلیزی دا پوشی بو .
ایستا ده‌سکه‌هه‌فرمانده‌ری فروکی بجه‌نگ

و بو باچی به‌لاماریان بردونه ناو وولاتی ئه‌له‌مانیا به و کارخانه‌کانی بیهه‌سازی یارن فی ووجان ئه‌کوئته‌وه . شاره‌کان
کولونیا و ئه‌سب و برین که‌لی جار به‌تاوی له هه‌زار فروکی پیتر بومبا ناران کران . بومبا هاوێزه‌کانی بوستن به
روژی رووناک زور به‌سه‌ختی دژمن دا ئه‌پوسن ، وه بجه‌نگه‌کان ناوی آزایا به‌ته‌که‌نه‌سه‌ر که‌له‌کانی فرانسه وولاته
داگیر کراوه‌کانی تری ئه‌روپا . ووتی سه‌ره‌ک ئه‌فرمانده‌ری بومبا هاوێزه‌کانی بهریتانیا ئه‌مه‌به : « رانجی سه‌یم
(ئه‌له‌مانیا) سه‌رتا پاخوار شل کوت ئه‌که‌ین » .

ئهو فروکه‌به‌ی له‌م ننگاره‌دا ئه‌ی بین یه‌کی له فروکه‌کانی « بوئینگ » ی ئه‌مه‌رکابه که هانوته‌هه پال
نیرووی هه‌وایی شاهانه و له‌لاین ئه‌م نیرووه‌وه ناو نراون « قه‌لای دووم » ، تیز ره‌وتبه‌کی ساتی له ۳۰۰ میل پتره .

و تورکیان شان به‌شانی ووشی کوردی به‌کار ئه‌هینا .
له‌گه‌ل ئه‌مه‌شا ، وا دیاره هه‌یج نه‌بی له وانه دووانیان
هه‌شتا خه‌وش ئه‌ویسترین : به‌کیکیان حاجی قادری
کویه که له سه‌روه‌وه ناومان هینا ، نه‌ک هه‌ر
له‌هه‌ر به‌رزی شهمه‌کانی ، به‌له‌کو له به‌ر ئه‌و
ولات به‌رسته‌به‌گه‌ره‌به‌تی که موه‌یقی یه‌کی سه‌را سانه‌دا
به‌ ناوی دی‌به‌ ناچیزه‌کانی ناوشه‌خه‌کان بوگیوی
کورده‌کان . ئه‌وی تریان شیخ ره‌زای تاله‌بانه که
دانیاوی (۱) ئه‌م ووتاره‌به .

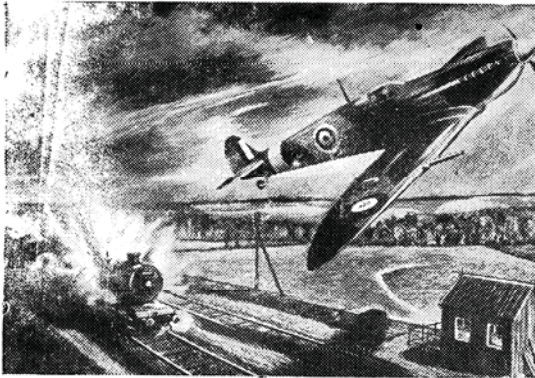
- ۲ -

شیخ وه‌کو به‌ کوردی نووسیه‌به ، به‌ فارسی و عه‌ره‌بی و
تورکیش نووسیه‌به . دیوانه‌کی هه‌شتا له چاپ نه‌دراوه (۲) ،
به‌لام هه‌ندی وینه له شهمه‌کانی له « دیاری کوردستان » دا ،
که کوواری بو له مارت « ۱۹۲۵ » مه‌ هه‌تا مایس

(۱) دانیاو = موضوع

(۲) دیوانی شیخ ره‌زا له باش نووسراوی ئه‌مه‌م
ووتاره له چاپ دراوه ، به‌لام ئه‌وه‌نده نه‌زانانه و
خراب و نانه‌وا له چاپ دراوه ، وه‌کو جارێکیان پیره‌میرد
روتبوی ، نه‌درانی باشتر بو . توفیق وه‌ی

ده‌سته‌ی شاعیر له دیوانی سلیمانی و وولاته‌کانی
ژێرده‌سیدانی که‌یه‌شتن . هوتراره شیرینه‌کانی ئه‌م
شاعیره له‌وده‌هه‌ره ده‌س نووسانه دا پارێزراون که
په‌یان ئه‌لین « به‌یاز » ، یان له به‌رکراون . دیوانه‌کانی
دووانیان له مانه ، دیوانی مه‌لا خدر « نالی »
(۱۷۹۷ - ۱۸۵۵) که له پیه‌وه ناومان برد به
هوی ئه‌و دهریک بیژمه‌وه که دهریکی ئه‌حمه‌د پاشا دائه‌نی ،
وه دیوانی مسته‌فابگ « کوردی » (۱۸۰۹ - ۱۸۴۹)
نازه (۱۹۳۱) له چاپخانه‌ی دار السلام له به‌غدا له
چاپ دراون . دیوانه‌کانی دوو شاعیری کوردی
تربش بلاو کراوه‌هه‌وه له عیراقدا : دیوانی شیخ
عه‌مه‌د « مه‌جوی » (۱۸۳۵ - ۱۹۰۹) ، له چاپخانه‌ی
حکومه‌تدا له سلیمانی له سالی ۱۹۲۲ دا ، وه دیوانی
حاجی قادری کوبی (۱۸۱۷ - ۱۸۹۴) که به‌شیک
زوری ژبانی له ئه‌سته‌موولدا رابواردوووه و له‌وی سه‌روه‌وه ،
ئه‌ویش له چاپخانه‌ی دار السلام دا له ۱۹۲۵ دا .
ده‌سته‌ی په‌ته‌نووسه نازه‌کان ئه‌وه‌نده هه‌ز له
کورده‌وه‌کانی نووسه‌هه‌ر کونه‌کان ناکن که به‌ شیوازی
باوی جاران ئه‌یان نووسی و ووشی عه‌ره‌بی و فارسی

لەم نێگاره دا فڕۆكەییکی سپینتافیری نیروی هەوایی شاهانه ئەبن کە لوکوموتیفییکی ئەلمانی بەر هەوا کردوو بە گۆلی توپ .

١٩٢٦ له بەغدا دەر ئەچوو ، و له « ئەنجومەنی ئەدیانی کورد » دا کە هەلبژراویکی شیعەرەکانی شاعیرە کوردەکانە و له لایەن ئەمین فەزلی بە گەرە له ئەستەموول بلار کراوەتەوە له ١٩٢١ دا، دەس ئەکەوی . له ئەنجومەنی ئەدیانی کورد دا چل پارچە شیعری کوردی و گەلی نامەیی بە شیعری فارسی و چەند پارچەییکی تری شیخ رەزا هەبە . بە پێ ئەم شیعراوە وه کەوا بەدە سه‌وه‌به ، شیعره کوردیه‌کانی شیخ رەزا ئەشی دا بەش بکری بن بە پینچ بەشی سەرەکیه‌وه : ١ . سەرپۆردنامە و پڕۆه‌ریی خوی ، ٢ . دلداري ، ٣ . هه‌جوی عه‌شیره‌ته‌ دژمنه‌کان ، ٤ . گاهه‌زی گه‌دان ، ٥ . به‌گشتی به‌ ستابشت ، یان به‌ هه‌ره‌ شه‌وه ، ٥ . پیاوی چڕۆک - هونەری گه‌ره‌ری شیخ رەزا « زوری کلام » .

(صلح) گه‌ لی جار تهریقه‌ت وه‌ر ئەگرن و ئەبن به‌ شیخ . ئەو شیخانه‌ که سه‌ید نین ، پوجوی کردنه‌ویان ، به‌ کوردی نیا ن ئەلین شیخی به‌رمال .

تهریقه‌ته‌ کانی ناو کوردستان قادری و نه‌قشه‌ن‌دین که گه‌لی په‌ره‌ویان هه‌بە . له‌ کەر کوکا چەند سالی له‌ مه‌وپیش هه‌ندی په‌ره‌وی تهریقه‌تی ره‌طایعی هه‌بو ، به‌لام له‌ به‌ر نه‌بوونی خه‌لیفه‌ییکی وودمدار بو دادانی تهریقه‌ته‌ که له‌ کوردستان نیوه‌رودا ، له‌ کوژانه وه‌دا به‌ . وا ئەلین که ره‌طایه‌کان کرده‌وی سه‌مه‌ره سه‌مه‌ره ئەکن ، وه‌ به‌ناپه‌تی پیوه‌دانی مار و گه‌ستی سه‌کی هارچاک ئەکه‌نه‌وه .

شیخه‌کانی ناله‌بانی قادرین . شیخ رزا دامه‌زرانی خانرا دی شیخی خویانی به‌م شیعرا نه‌ تومار کردوو « ١ » :

خوا وه‌ختی که هه‌زکا به‌نده‌ییکی خوی بکا خوشنوود ، له‌ ربه‌گی دووره‌وه‌ بوی دی به‌ ئی خوی شاهیدی مه‌قسوود له‌ هیندستانه‌وه‌ شەش مانگه‌ ری ناخاکی کوردستان خوا شیخ ئەحمەدی هیندی ره‌وان کرد بومه‌لا مه‌حموود ، مه‌لا مه‌حموودی زه‌نگه‌ته‌ ...

« ١ » له‌ تومار کردن = ته‌سجیل کردن

له‌ کوردستانا عینوانی شیخ ئەندامی سهرۆکی عه‌شیره‌ت پيشان نادا ، وه‌ کو له‌ عه‌ره‌بستانا به‌ ، شیخ له‌ کوردستانا ماموستای دینی به‌ ، وه‌ به‌ گشتی به‌ ندیواری هه‌یه له‌ گه‌ل تهریقه‌تیکی ده‌رویشیدا . ئەمانه به‌ نه‌وه‌کانیشیان ئەلین شیخ . شیخ له‌ سه‌غنی ماموستاییدا « مورشید » ، وه‌ ایرشاده‌ کەشی « تهریقه‌ت » ه‌ شاگرده‌کانی شیخ نیا ن ئەلین « مورید » ، شاگرد له‌ باش هه‌وه‌ که ئەب به‌ توبه‌کار له‌ سه‌ره‌ده‌سی شیخا ، ئەب به‌ موریدی ، وه‌ تهریقه‌تی لی وه‌ر ئەگری . مورید له‌ باش هه‌وه‌ که له‌ مه‌شق و ژانیا ری تهریقه‌ته‌ گدا پیش ئەگه‌وی ئەشی که وودی بدیری وێ به‌ خه‌لیفه‌ی مورشیده‌گی . وه‌ که بوو به‌ خه‌لیفه ، ئەجا ده‌سه‌لاتی هه‌وه‌ که خوی تهریقه‌ته‌ که دادا و بیته سهرۆکی موریدانی تازه‌ی تر . خه‌لیفه ئەگر بیته مورشید ، به‌ گشتی عینوانی شیخی وه‌ر ئەگری . هه‌موو وودی ئەبی جه‌دوه‌لیکی نه‌واوی خه‌لیفه‌کانی پيشووی تیدانی به‌ سه‌ره تا ئە گانه‌ جه‌زه‌تی « اب بکر ، ر . ض » یان جه‌زه‌تی « علی ابن ابی طالب ، ر . ض » . هه‌موو تهریقه‌ته‌کان ئەچنه وه‌ سه‌ر هه‌م دوو زاته له‌ « خلیفای راشدین » . شیخزاده‌یک نه‌ک هه‌ر له‌ به‌ر هه‌وه‌ که هه‌ر کوری شیخه ، ئەبی بیته مورشید و تهریقه‌ت دادا به‌چه‌ شنی که له‌ سه‌ره وه‌ به‌ناپا چوین . سه‌یده‌کان که نه‌ وه‌ی بیته‌مه‌رن

کدیشکه قوتابی چینی برینداره کان به ده سه بهره نه گوزنه وه

شاعیر ایتر ههلی نه دا « ۱ » که چون ناوانگی قسنی مهلا مه جوود له گهل « یا هوو ا یا مه عبوود ا » ی ده رویشه کانا ده ننگ نه دا تو وه ، وه چون خر قعی هبخی که له شیخ نه جهد وه ر کیر ابو له باو که وه مایه وه بو گور هه نا هاته سهر شیخ عهلی ی برای ، وه انجا پوزشت نکا نه کا له باره ی نه شیواوی خویه وه که بیته نه ندامیکی نه م خانوا ده دینداره :

ره زاش له وه نه سه له به بی به خشه یاره ب ، چونکر قهت نای گولی بی خار و به جری بی بو خار و آگری بی دوود .

له بی یرم دی سلجانی که دارولولکی بابان بو ؛ نه مه حکوموی عه جهم ، نه سوخره کبشی آلی عوستان بو . له بهر ده رگای سهرا سهفیان نه بهست شیخ و مهلاو زاهد موتافی کابه بو نه ربابی حاجت گردی سه یوان بو . له بهر تا بووری نه سکر ری نه بو بو مه جلیسی پاشا سه دای موزیقه و نه فقاره تا نه یوانی که یوان بو . در یخ به نه و زمانه ، له وه دمه ، له وه عه سه ره ، له وه روژه ، که مه یانی جری دبازی له ده شتی کانیاسکان بو . به زه ربی حه له بی به غدای نه سخر کرد و تی حه لدا سلجانی زه مان ، راستت نه وی ، باوکی سلجانب بو . عه ره ب ا ایشکاری نه زلی ایوه ناگم ، نه نه زه لن ، نه ما سه لاهه ددین ، که دنیای گرت له نه سلی کوردی بابان بو . قیووری پر له نووری آلی بابان پر له ره حهت نی که بارانی که فی ایحسانیان وه که هوری نیسان بو . که عه بدوللاه پاشا له شگری والی سته ی شر کرد ، رهزا نه وه وخته عومری پنج وشهش قلی دهستان بو .

گردی سه یوان گرد بکه له پال سلجانی دا ، که جاران ، وه کو له ناوه رکه به وه دیاره ، چادری گه وه ری نه نجومه نی له سه ره هل نه درا ، ایستاکه گورستانه . کانی آسکان (کانیسکان) ، نسای گه ره کبکی شاره که به . نه وره حان پاشا ، باوکی سلجانب و مه جوو پاشا ، نه ندای سه ره کی به ک گری یک (انحادیک) بو که له ۱۸۱۰ دا به غدای گرت و پاشا کچوچو ک سلجانی دهه کرد ، وه له جیگه ی نه وه عه بدوللا غای دانا که پی یان نه ووت توتچی . نه م نه ما وه ، ج . م .

له کوردستانا مور شیده کانی دینی آمانجیان نه وه به ، یان نه وه بو ، که دارانی کو بکنه وه و ناوانی ی گتی یان دهس گری . نه ندامه کانی خانسوادهی ناله بانی (که پناوی دی ناله بانه وه نساوژان که مهلا مه جوودی تیدا سه رووه و کوره کی نوخسه جار پروه به خه لیه و نه وینه نی تیدا دادا وه) ، له هه ربی قه ره حه سه رب ، گل و تاووق ، له روژه لات و نیوه روی کور گو کدا ، له هه ردوو پهری روواری سه یوان ، له مه یانی کفری و خانه قیندا ، وه له باکوور له کوبه دا دامه زران و بوون به خاوه نی گه لی دی ، وه به م چه شته سه روشی سه روکی عه شیره تیان وه رگرت . سه رووه کانی اینگیلیز که له سالی ۱۹۱۸ دا کور کو کبان گرت ، شیخ حه میدی کوره زازای مه لامه جوود و آمووزای شیخ ره زایان به پیای هه ره زیره ک وتی که بیشتوو و خاوه رب ده سه لانی نه وناوه دی .

شیخ رهزا به قسه ی خزمه کانی له ۱۳۲۸ ی هبجری (۱۹۱۰ ی میلادی) دا له نه مه نی ۶۹ سالیدا سه رووه . نه مه نه گه روا بی ، نه بی دیر بکی له دایک بوونی ۱۸۴۹ ، یان ۱۸۴۳ بووبی ، به پی نه وه وه که نه مه نی به سالی روژی ، یان سالی مانگی ژمه یرابی . به م چه شته نه بی هه ندی بیره وه ری منالی بو مایته وه له باره ی شکوی دیوانی به به وه ، وه کو خوی له م شیرانه ی خواره وه دا نه ی گیرته وه :

« ۱ » هه لدا ت = نه عریف ، نه وسیف کردن
به تانا جوون = نه عریف ، نه وسیف کردن

نورویج له سهر شهرکردنی خوی شهروا بو آزادی . لهم
نیگاره دا سهر بازی نورویجی نه پین که پردیک مهل
ته بهستن بو په رینه وهی روو باریک له با کووری به رینا یادا .

کینتر تهی گیرینه وه له « پیره دریکسی
جه غرافنی ایپراتوره نی ایران ، ۱۸۱۳ »
دا . سهد حسین حوزنی موکرانی
دریکسی پیروزیه گی تهولا پاشا ۱۸۳۹
ی میلادی پشان شه دا ، که دوو
سال پیش له دایک بوونی شیخ رهزا نه کوی ،
هم گوی نه دانی راستی دریکه نهی
که پیاو بی به خشی به وولات به رسته
فراوانه گی .

شیخ رهزا له چاخی لاویدا ، له
چاو شهو سهرده مه دا زور گراوه .
چهند سالیکی له نهسته موولا له ژیر
چاودیری کامیل پاشای سهری نه زمه دا
راباردووه ، دوو سالیس ماموستایی
فارسی کوره کانی خدیوی میسری

گردووه ، بو حج جوویشه نه مه که . له دوایی دا
هانوته وه و له هرکوک له نار کس و کاریا دانیشتووه .
هم سهر بووردهی خواروه ، که له سهر خوی
تهی لی ، وه قهوماویکیه نی له گهل برازیلیکا ، ههر
وه کو دوو شبعره کی سهره وه له به کم چه شفی
شبرکانین :

برائا شریزه کرم

رووم کرده به زمی خلی برازا نه زیزه کم
ته مشه و به سهد ته وازوع و اجلاس و سهرکزی .

نوارم له درزی قایه وه ، خوی و تایمان
دانیشتون دوو ریزه له دهوری خلهی کهزی .

دهت ووت ته می کرابو به ۴۰ خسوسی قاپه وان
خوی کرد به نیره ترک و ووتی « کیم بیلر سزی ؟ »

پیم ووت : « منم فلانه که سم ، مامه شیخ رهزام ،
بیله زمیسن ، خومه ییس نه فندی ، مه گهر بزی ؟ »

هم سهددی باه بو منه ؟ ایزهار که تا بروم ،
یان مه رحه مهت که ، حیزه له سهرما گونم نهزی . «

وه خنی که لهم موغامه له زانیم غهره ز چیه ،
دهر حال گهرامه پاشه وه ، ته ما به حاجزی .

خله کهزی گالته ییزیکی به ناو بانگ بو ، وه
چروکی پی که نیناوی و بی شهرمی نه گهراپه وه .
له وولاتا نه دا که ناری خانواده به کار ناهیری ، به
آسایی پیاو به ناری باو کبهره ناو نه بن ، له
کوردستانا جاروبار پیاو به ناری دابکیشه وه ناو نه بن ،
وه کو خلهی کهزی . شیخ رهزا که تهی ناسین ، وا
نی ته گه بن که له کرده وه سوو که که سی برازا
خوشه ویسته که پیتر ، له له دهس چوونی چبرو که کانی
خله کهزی زویر بووه .

تهو ویناوی شبری دلداریه که له « نه نیومهن » دان
له چه شتی دووم ، له هیچیانا شبرینی و خوشی یکی وانیه
که لیره دا بیان گیرینه وه .

خانوادهی قاله بانی همیشه دژمانه نی یان بووه له گهل
عشیره نه دراوسیکانیا .

له « نه نیومهن » دا لهم چه شته ههر شبرینی
کورت حه په که تهویش پیروزیکی قاله بانی مهل شه دا که
دهسیان که وتوووه به سهر په ک گریکدا که بریتی بووه له
سه عه شیره نی دژمن . به لام نه بیش ، له بهر تهو ووشه
ره نیته رانه و له بهر تهو وونه گرانه بی شه رمانا هه که
تی دان بو مهل دانی تهو نیشانه نی ترسه که له په ک

پیشانی روسیه . مهم توپخانه تانک‌کافی دژمنیان
داوونه بر توپ

گروه‌گان ددر گوتووه له‌کافی پشت همل
کردنیاندا بهرامبر به همل کوتانی لاوه‌کافی
تالهبانی ، هم توانی لبردا بی نووسم .

همانوی خواروه سه وینه‌ی کاه‌زی
گاه‌داین ، که له جهشی چواره‌من .
به‌کیگان هدره شه‌یکی آشکراپه ، سه‌همیان ،
هر چه‌نده همره‌شه‌ی‌تیا دیارنیه ، به‌لام به
جهشی ربکی خستووه ، وه خوی نه‌وه‌نده
دل‌یا پیشان نه‌دا که آقا‌توانی بی دلی
بگا . ستابشت له خوبدا شنیک‌ی بی مزه‌به ،
وه وینه‌یکی وه هاشم لی دهمی نه‌گوت بی
گیرمه‌وه .

پر خیر

نهمه‌گان ، به‌وزانه وا حوکی له سر به‌حره بهره ،
به‌رخه نیری گهر نه‌نیری همر گمی خاوه‌ن مهره ،
دیم به‌گوشا ، نه‌ی درم ، گهر فله‌سه‌ل شیری نوره .
بانه‌قومیت و نوزانن هم هه‌موو شور و شه‌ره
گشت له بهر بزنی شمل و کوری گهره به‌رخه لاره .

کر شیری

که له شیری به ره‌زا لازمه ، کرمانشانی ،
زیره‌ک و چابوک و دم گهرم و درو شهرانی ،
که له شیری که قه‌نی گرت له بنا‌گویی که له‌شیر
پر به دم بی بچری وه‌ک سه‌گی هه‌ورامانی ،
که له شیری که نه‌گهر شیری نوری بینه‌مه‌ساف
رای رفینی به شقی مبسلی که‌ری تالانی ؛
به دریزی وه‌کو . هرلان به‌گه‌کی بیری به یات ،
به جه‌سامه‌ت وه‌کو کو‌بخازله‌کی بیسانی .
همی نه‌قیزاده ، بیره که له شیریکی وه‌ها
بو ره‌زاک‌ی سه‌گه‌کی قاپه‌کی گه‌یلانی .

هه‌ورامان به‌شی له زنجیره شاخه‌کافی زا‌گوسه له
روژه‌لانی شاره زووردا ، سنووری مه‌مانی عراق و
ایران بو ماوه‌ییک به‌سه‌ر قوله‌که‌یدا نه‌روا . شیخ ره‌زا ،
پشان کردی بو گری تالانی له بهر نه‌ومه‌که هیچ‌کافی

آسان نیه بو بیاو که کدر رارقنی له نک خویا ، له بهر
نه‌وه ، وه‌کر هه‌وو قوتانی‌یکی کورد نه‌ی زانی ،
کوشش‌یکی له بیاو به‌دهر بیویسته بو ده‌راز کردنی
گهریکی تالانی ، له پیش نه‌وه‌دا که شوین گوتووه‌کافی
بیی دا بگهن . به یات هه‌شیره‌تیکه ، نه‌لین له خوراسانه
وه هاتوون ، ایستا هه‌ندیکان به تورکی ، هه‌ندیکان
به عهره‌بی نه‌آخوون (قسه نه‌کن) ، وه له نزیک
توژخورماتوو دانیشتون ، نبوه‌روی روژه‌لانی
کدر کوک . بیانی دی‌یکه له مه‌مانی کدر کوک و پردی دا .
نه‌و به‌یازی شیخ حه‌یب که له داوینی هم کاه‌زه‌دا
نیشانمان کردووه ، چوار دیری سه‌رباری هه‌به له‌مه‌مانی
۸ و ۹ دا که نه‌مین فه‌یزی رووی نه‌هاتووه بیان نووسی
له هه‌له‌زاده‌کی خوبدا . نه‌قیزاده که نه‌و کاه‌زه‌ی بو
نووسراوه ، سه‌یید نووری نه‌قیبه که هه‌تا ایستا له
سلیمانیدا نه‌زی . فسن و مزگه‌ونی شیخ عه‌بدولقادی
که‌یلانی له به‌غدا ناوچه‌ی ده‌رویشه‌کافی نه‌رقه‌نی
قادره .

نورتن

نو کم نه‌زه‌دی دهر حه‌قی من ایسته‌که ، آقا ؛
من ماوه هه‌رای سوچه‌نی توهم ههر له ده‌مانا ،

زور نه زسم ده فمبني قوم بدا ، بم کا به کووت .
 ودرگري ثم کاغزه ميري خدر به گي خوشناو
 بو ، باپيري ميري قادر به گک که ایستا نوينهري
 ههوليره له پارله ماندا . خواستاري ديري به کم
 نهوه به که ایستره که ره شمه وزين ، يان جلي
 له گهل نه نيراوه . نه زه رووت نه لين که گياييکي
 ژاراوي گول زه رده ، له ایسکي تووتندايه ،
 وه به گشتي بوئوه نه خوشيه به کار نه هينري
 که ليره دا نيشان کراوه . تهريقه تي ره قاعي له
 سه روه نيشان کرد . چه لولهوت وا دياره ، به کي
 لهه هه يه « ۹ » سه سر و شتايه به (ههستي مافوق
 الطيعة) که نه فوونيان لي نه بارينه وه .

- ۳ -

دريک نوومي به ناوبانک گين له نامه ي
 (لار بوونه وه و که وتي امپراتوريه تي روما ، به ش
 ۳۳) دا له ناو چيروکه بي مه زه کاني ديريکي
 کليسي زوودا سه ر بورده به ناوبانگه که ي ههوت
 نوستووه که ي نه فوسومي جوي کردوته وه ، نهو
 ههوت لاوه خرستيانه که له لايه ن امپراتور

ديسيوسه وه له نه شکه و تيکا ديواريان لي هه ل چرابو ،
 وه سه د و هه شتا و ههوت سال نوستيون تا
 سه رده ي نيئودوسيوس . نهه له سووره ي هه زده ميئي
 قوران ، الکيف ، دايه . له قوراندا ديريکي نوستنه که
 سه سه دوو ساله ، وه قوران نه ش فهرموي :

آيه ت ، « و کلهم باسط ذراعيه بالوعيد » ، سه گه که يان
 له ناوده ر که که دا هه ر دوو بازوي له سه ر زه ويه که
 ديري کردبو . له باره ي ژماره ي نوستووه کا نه وه که له
 قوراندا . « اصحاب الکيف » ن ، قوران وه ها نه فهرموي :
 آيه ت ، « سيقولون ثلثة ، رابعهم کلهم » ، نه لين سيان
 چواره ميان سگه که يانه . آيه ت ، « ويقولون خمسة ، سادسهم
 کلهم ، رها بالغيث » ، نه لين پينجن ، شه شه مييان
 سگه که يانه ، نه مانه ليبي کوري نه هاويزن .

« ۱ » هه بي = هه ستي

لهم نيگاره دا بوبيا هاويزه کاني به ريتاني له جه شتي
 « وبلنگتون » ي به ناوبانگک نه يين که تاو نه ده نه سه ر
 باکووري روزاواي نه له مانيا به روزي رووناک .

آيه ت ، « ويقولون سبعة وثمانهم کلهم » ، نه لين ههوتن ،
 هه شته مييان سه گه که يانه .

عوله ماي اسلام نهه يان وا نه فسير کردوه که
 سه گه که له گهل آوه له کانا ژميراده ، وه له بهر
 نهوه سه گه که ش له گه لايانا نه چينه به هه شت .

شيخ ره زاي ناله ياني له به خدا سه ر دووه ، وه له وي
 له مزگوتي شيخ عه بدولقادي گه بلاني دا نيژراوه .
 نهو کيله نووسه ي سه ر گوره که ي که به زماني فارسيه ،
 له پيش سه ر دنيا خوي ووتويه تي ، وه نيشاني قهوماوي
 « اصحاب الکيف » نه کا .

يا ره سه لولا ا چي باشه چون سه گي نه سجابي که هف
 داخيلي جه ننه ت شهوم دهر زومره بي نه سجابي نوو ؟
 او ره وه دهر جه ننه ت و مه ن دهر جه هه ننه م که ي ره وا ست ؟
 او سه گي نه سجابي که هف و مه ن سه گي نه سجابي نوو .

باری ندمروی ندمانیا

هاو به پانه کان له هممولاییکوه تنگی بی هـ هل نه چن

با ایستا له پیش همووشنیکا چاوبکی به سرخ بخشین به سر راسته کانی ندم چهنگه دا .
نهمانیا هیشتا به هیز و بساه ، ندم راسته پانی بان ترسینی . چونکه نهمانیا له گهل نهم هیزه دا که ماو به تی زور چالک پانی پی بردووه که شه ری دوراو اُکا . رهنگه هر ندم راسته پی هوی ندم بیدنگیه چ او مروان نکر اودی هیلهر ، پیاو نه توانی ندم راسته پی بی با له وترس و لهرزه وه که دیاره له دوات و هاواره کانی گوپلز و همله ردا که نهمی کن بو نهمه وه نهمان .

نهمه لهق بوو ، آوه له ناکانه کی نهمانیا له نهور پادا که ای تالیا بو ، لپی ههل گه راپوه و چوره پال هاو به پانه کان . هاو به پانه گهی تری نهمانیا که ژاپونه ، نهم ۶۰۰۰ میل دووره لی به وه و ناوانی فریای بکوی .

باری ایستای بهشتای روسیه

له بهشتای روسیه دا له شکره کانی هیلهر شکاون و به ره دو هلاتون پتر له ۵۰۰ میل . ندم له شکره

ایستا پینجه بین زستانی ندم چهنگه به ، وه سانی زستانی سه رده سی چهنگه ایستا گور راوه له چاو چار اندا . چاران له زستاندا شهر نهمه ستا ، له شکره شهر کوره کان پانیا نهم برده نهمانیا زستانه کاباوه ، وه نهم چه شنه برده وهی دهی شهردا نهمه قرا به خواره وه .

نهمه شهر ماسکیندی پیا بو ، وه نهمه گشت گورران ، وه ره وشقی سپانی به جاری چوره رهنگیکی - نهمه . شهر ماسکوی زستانی ۱۹۴۱ بو که شکره وهی هیلهری شکاند ، وه نهمه قهوماوه به شکویانه ی زستانی پینشوری مه پانه کانی روسیه و نهمه ریکاش بو که بواری نهمه روانیه (جریانه) ی گوری که هر گیز نهمه ستاوه . بهلام نهم زستانه نهمی ووشه نهمه نجاسی تیانی ، چونکه ایستا له ودا نهمه که پیاو بی ، « چهنگه چون نهمه برته وه ؟ » ایستا نهمه که « کی نهمه برته وه ؟ » بی گومان نهم زستانه نهمه مان بو دهر نهمه .

خواتنی ایه لره دا دهر خستی نهمه ریگه ایه که نهمی بو کورتاییکی ، که هیچ گومان نهمه زوو نهمه برته دی .

(۱) داوین

هتا نهم نهمه بهم نهمه کرد ، به یازی شیره کانی شیخ رزم دوزیه وه له لای دوسم شیخ حه پایی تالهایی (برازی شیخ رما ، نه « برازا نهمه زه کم » وه کو خوی به سویند دلایی کردم ، برا پچو وکی نهم) که گه لی سال وینهری لوای کدر کوک بو له پاوله ماندا ، وه ایستا (۱۹۳۴) سه رکی شاری کهر کوکه . زور کهم له خانواده کانی با کووری

(۱) داوین = ذیل ، ذیلی نامه

پهراویز = حاشیه

عراق ، کورد و نه کورد له پربشکی زمانی آگرینی شیخ رما زرگاری بووه . لره دا من ههر هندی شهری « ههره سلامت » ی کوردی نهمه نووسی ، که له نهمه نهمه نی نهمه دیان و دیاری کورستانا بلاو کراوه نهمه . چاو پیا خشانندی به به یازه که دا نهمه دهر نهمه که شیخ رما هر چی بیگ ووت ، نهمه بو ، وه له وه پتریش پیاو ههر سه ری سوور نهمه نی لهم زوری که لاهه و لهم هونه رهنه ندیه گه روه به ی شیره سازیه و لهم بی نام ووسی بیره که کو بو نهمه لهم پیاره سه را سایه دا (۲) .

(۲) سه راسا = فوق العاده .

همه دجهنی شهوی به کیکه له کارخانه کای نه، ریکا که فرویدی (لوکپید) ی به ناوبانگک دروست نهکا ، له کارخانه بهدا ۲۹۲۹۰ کس کار نهکا .

شکاوانه لهری هه لانتیا نا کاره سانی زستانیکی سهیم هه به له ده شته پانه کانی روسیه دا .

په شانی نیوه روی نه له مانیش که له شاخه کانی (پیره نه) وه تا زریای (ابحه) دریز بو نه وه خه ریکه نه نلیسته وه . هه رچی وه کو سه رچا وی هزی هیتلره له روردا نه ویش بو وه به کومه لیککی دارو پردو ، شه وروژ آگر له (کیل) وه تا (مونیخ) شاره کانی نه له مانیا نهکا به کوی زو خال . فرهسه به شه خوینی له کورسکادا چه شت ، ایستا نینووه به خوینی دژمنی ، وه خه ریکه دمس بکا به توله سه نده وه لی . له شکر یکی گه وری

نه وروپا وگیتی ایتر گومانیا ت نه ماوه له باره ی نه نجای چه نسکه وه . نه وان ایستا له بورونی پلاماری زیر زریا کانی نه له مان دا رمانیکی تری هیوای نه له مانه کانت نه یین له بهر به سقی شکاندا . وه له رمانی ایتالیاهه چاک تی نه گه گت که ایهرا نوره نه دروزنه کی هیتلر به ره و رمانی نه واو نه روا .

سُر له روا را

با ، له لایه ت شهری هه را بیوه تماشای باری نه له مانیا نکین . نه سرو به هوی به رز ده سقی سه به پکی هاو په ، نه کانه وه به سه ریا ، له مه رادا راو نه رین به م زووانه نه له چاویه نه گاته چوار به به کت ، به لکو پنچ به به کت . نه له مانیا به هوی که می بیکی زوری فرو که وه نه فه ریکو زریای ناره راستی له دمس چوو . وه هه ر که می ی فرو که ی ، به کیکه له سونه سه ره که کانی شکانی له روسیه دا .

نه له مانیا وای لی ها تووه که ناتوانی جار به جاریش توله ی نهو لیدانانه بکانه وه که چه کی فرو که وانی به رتانی پی دا نه یان کیشی . به لکو به ب دهنک و

فرهسه له نه فه ریکادا مه شق نهکا بو نه وه که هه ل کوتینه سه ر دژمن ، بیجگه له وه ش له شکر یکی گه وری نه یقی له فرهسه دا آرام ناگری ، چاوه روانی سانی چانه . کاسه کانی هیتلره و دمس کرده کانی له هه موو جیگاییکا له فه نه نده وه که له سه ر پری یا کووری نه وروپا دایه تا هه نگرایا که له ناوه راستی نه وروپا دایه ، چاویان له وشه وه سووره به که پیشه روی ترکزه به ، نه وانه ایستا خه ریکن ده رفه تیک بو خویان بدوزنه وه . وه له هه موو جیگاییکا له نور و بجه وه تا بوگوسلافیا و یونان ، نهو که سانه که زه نوونی حوکی پی او توفینه ری هیتلر برن ایستا آزایاه ده سیان کردوه به شه رن فرو شتی دژمن .

له هه موو جیگاییکا نی لابه نه کان آزاییان بیدادیه و ره وانیکی نازه ی سه ر به خوینی دهر نه خه ن . حکومت و نه وه ی سوید ایتر بنده یکی کسای نه له مان نه ، به لکو روو به رووی قسه نهکا و کرداره به ده کانی هه ل ناگری ، وه په نا نه دا به په ناوه دانبار که کان و ناپلی نیروه کانی نه له مانی به زه وی سویدا پروات .

مانای نه مه چه یه ؟ مانای نه مه نه وه به که

کومەلیک له سواری قازاخ

لەم نێگاره‌دا کومەلی هەرە بەناوایانگی سواری روس ئەبین کە سووریکی هیچگەر بەتین ئەوینن لە کێشانه‌وه‌گی ئەلهماندا لە پێشانی نیوه‌روی روسیه‌دا .

مانه‌که‌ به‌رتانیا و هاو په‌یمانەکانی داویانه‌ گه‌یشتونه راده‌ییکی ئی سنوور ، به‌راستی گه‌مارو په‌ کارگه‌ری ئەنجام به‌خشی له‌چه‌نگدا .

ئهمه‌ له‌ زریا و هه‌وادا ، جا ایستا له‌لایه‌ن باری چه‌نگی به‌ژوه‌ نه‌ماشاییکی ئەلهمانیا بگه‌ین ، آیا ئهمه‌ بو ئەلهمانیا لواتره‌ ؟ نه‌خیر ، برانه‌وه‌ی نیروی پیاوی ئەلهمان کاربکی آسان نه‌ . کارخانه‌کانی پرپوه له‌ ییگا‌ه‌ که‌ نه‌نجایی ئهمه‌ له‌دوایییدا دهر ئه‌که‌وی . به‌لام ئەنی شهر هه‌ر به‌نه‌یا له‌ ئەسنوی خوی دانی . وه‌ ئەنی هه‌ر به‌نه‌یا خوی لافاوه‌ راماله‌گی روسیه به‌ر به‌ست بگا . هه‌ر خوی ئەنی خوکی ئوفاندن له‌ ئه‌و روپادا پارێزی . وه‌هه‌نا پبویستی پتر ب ، ئی هه‌رز ئەنی ناوانی به‌ رامبه‌ر بم ئه‌رکا‌ه‌ خوی بگری .

ئه‌گه‌ر ئهم لیکدان‌وه‌ی له‌نگه‌ری نیروه‌ راست بی ، له‌هه‌ره‌نای پینچه‌مین زستانی ئهم چه‌نگه‌ دا هیاو به‌هه‌رز ئەنی له‌ په‌له‌ی دانی کوتاییه‌ نه‌نجام به‌خسه . کدا .

ئهم په‌له‌ ککرده‌ له‌به‌ر دووشت پبویسته . په‌گه‌م ،

ژووتسه‌ وه‌ « شانی داوته‌ به‌ری ، چونکه‌ له‌وه‌ به‌ولاوه‌ هه‌یچی نزی له‌ دەس تایی .

باری ئەلهمانیا له‌ زریاشدا هه‌ر وه‌هاپه‌ . ئەلهمانیا له‌ یانی زریادا هه‌میشه‌ تایی ته‌رازووی به‌ هه‌واوه‌بووه . له‌ به‌ر ئه‌وه‌یه‌ که‌ هه‌موو حیواییکی به‌ستووه‌ به‌ ژیر زریاکانه‌وه‌ . به‌لام ژیر زریاکانیشی دا یانه‌ دواوه‌ ، وه‌ نه‌نجا که‌وتوته‌ باریکی کویره‌ وه‌وی - په‌وه . له‌ پاشا که‌شتی گه‌له‌کی ایئالیا که‌ سوودیکی را‌تی تاکانه‌ بو ، ایئالیا پیش‌کشی ئەلهمانه‌کانی کرد بو ، نه‌ویش له‌ ده‌ستی چ‌وو و ئهم که‌شتی گه‌له‌ که‌وته‌ ده‌سی هاو په‌یمانە کان .

ئەله‌مانیا مرگی ئی خوش کرد بو که‌

که‌شتی گه‌له‌کی فرهنسه‌ داگیر بگا . به‌لام ئه‌وه‌ی له‌و که‌شتی گه‌له‌ ماوه‌ نه‌سرو ، یان به‌ دەس هاو په‌یمانە کانه‌وه‌ په‌ ، یان له‌ که‌سکی نه‌واندایه‌ . په‌راگه‌نده‌ - که‌ی که‌شتی گه‌له‌کی ئەلهمانیش ناویری له‌ماوه‌ی پاراستنی توپه‌ زریا په‌ره‌کان به‌ولاوه‌ توژی خوی ده‌ رنجا .

ایسه‌ گه‌لی قسه‌ نه‌یه‌ین له‌لایه‌ن کرداری یاخی بوونی که‌شتی گه‌له‌کی ئەلهمانیا وه‌ ، وه‌ هه‌واشان وایه‌ که‌ راست بی . ئه‌وه‌ی شیاوی باسه‌ ، یاخی بوونی که‌شته‌هوانه‌کانی ئەلهمان بو له‌کییدا که‌ زمانی ئەلهمانی په‌له‌ بی‌دا له‌ سالی ۱۹۱۸ دا . ئه‌و ده‌مه‌ که‌شتی گه‌لی ئەلهمان که‌شتی گه‌لی هه‌ر . به‌ هیزی گیتی بو له‌پاش که‌شتی گه‌له‌کی به‌رتانی . ئه‌گه‌ر که‌شته‌هوانه‌کانی ئەلهمان ئه‌و ده‌مه‌ که‌ له‌و هه‌زه‌ دا بون نه‌یان ویستی شهر بگن ، آیا نه‌سرو چون ئه‌توانن شه‌ربگن ، چونکه‌ ئه‌و که‌شتی گه‌لی ایستا به‌ ده‌سبانه‌وه‌یه‌ ، هه‌ر به‌شیکی که‌می پاشماوه‌ی که‌شتی گه‌لیکه‌ .

ئهمه‌ش له‌ به‌ر ئه‌وه‌یه‌ که‌ ئه‌و گه‌ماروی ئەله‌ -

کارو باری گواسته وه نهن هچ شتیکی زینه بهر بهتی فراوان کردنی بهلامارهکی هاو پهپانهکان بسکت .

تهلهمانیا ، بهلاماری ژیر زیراکانی خراب بوری خوارد ، ایستا هموو هیواییکی به وه به که نا کوسکی بکوپته نار هاو پهپانی اینگز - روس - تمهریکا وه . بهلام تم هاو پرسهکی بهی موسکو زور زوو هیوای تهلهمانکان خار تهکانه وه ، له همووشتی پتر تمه ووره به تهلهمان بهر تهدا . تهگهر چه رچل و روز فالت و ستالین بتوان له پیش جهژنی میلاد دا کوپنه وه ، تم کوپونه وه په تهکانه چهنه پیروزیکی گه ووهی مهیانی جهنگ .

تمه وه ها ، بهلام نای پاو له پیریشتی بچسته وه که تهو تهوره پاش هر له وکانه داسه رانه سر پره له که رهستی نهفر وچاوه روانی ساتیکی ساز گاره بو تقینی گشتی . تمه تمی دوور نهی ، رهنگبشه ایستنی .

بهلام هرچی وه کو بی لاپه نهکان بن ، تهوانیش تهوانن تم زستانه به تهنجام بهخش بگرن و جهنگه که کورت بک نهوه ، جا با راپهرن و وتمم بهرده به بدرن وه هادوش بن له بهلاماری سر نیچره که .

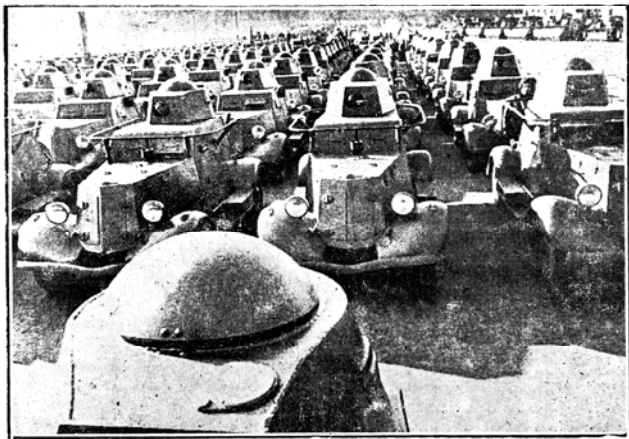

همه چهنه کونایه که دوا بکوی ، نهوکی چاکت کردنه وهی تهو وپرانیه له تهو روپادا کراوه سهخت - زرو گران تر نهی . دووهمیان ، هاو پهپانهکان نهی له پاش هارینی هینله ریش دس بدهنه ریشه کیشانی جنوک ژاپونه که له پاسیفیکا .

کهواو ، نهی آمجی زستان جانندی کشت سر چاوه پینک بی که به دس هاو پهپانهکانه وه سهپه له سیاسی وسپانی و آپوری (اقتصادی) و تهدهنی و وبران کاری بو لیدانیکی توندی تهو دژنه که ایستا له ژیر پهستی تهو باراندا ته تقینی که له سره - وه بهنایا نا هاتن .

خوبیوست زینه که دیاری سپایی جهنگی تریشقه جهخت بکپته وه ، چونکه روسیه له زستانا هیچکار بهمن نهی ، وه تهوانن باوهرمان بی به وه که له پاش تهوهی بهلاماره بهشکوکی هاوینی رهوانیکی تازهی بی داوه ، ایتر نی ووچان تهروا له سر لیدانی دژن کورا هم لاو بهولادا دی .

بهریتانیا ش وا شاف بهشانی تم لیدانلهی روسیه تهرواوت بهنی کمی . بهریتانیا وا په هزی سر چاوهکانی ژریان و ههوانیو بهژی بهوه بهلاماری داوه سر سر پشانیه پربشانه کی نیوه روی تهلهمانیا . له ویدا نهیا

تمه لیشاویکی اوتوموبله زربدارهکانی روسیه به که تهوسری دبارتیه ، وا بهره و پیدشانی تهچی ، تم بگاره به شکویه (ره نبق ستالین) پیش کشتی (لورد یفر بروک) ی کردوه .

سهيان و جووتيار

کردە وەلای خاوەندەملکە لە تەک کارگەر

نویسنی ههين مهزنی

چەند پارچە شویکیان پری و گیایەکی بی ژماریان دوور ووه ، ئەو جادروینه و کیشە ووه و جوخین کوتاڤ وشەنە کاری دەست پێ کرا ، و خەرمان سور کراو شەنەلای لیدرا ، آمادە ی کیشانە ووه و کردنە چال بو .

خوامراد ، بە دەستوری مەزراداری و جووتیاری ، هەستا چروە سەر جوخین . کە خەرمان هەا گرن و مزی سەپانی وزە کانه ملک و شکار تە ی جو تە نە دە ی بدات ، روی کردە نامرادو بە رویی خوش و زمان بکی چاباوسی ووتی : زور شو کربێ بوخوا ئەم سال کردارە گەمان بەش و زە و پکائان بە برون و دانە و یلە باشی هیناوه ، و منتداری ایو شەم کە سەر بەر شتیکی باشان کرد ووه ، و چاکتان پێ کە یاند . او مید ئە کەم بە شە کە ی تو وە بەر ماندو بوونە کە ت بکوری ، پو شە مەنی و خواردنی خوت و مندالە کانت دەس کوری .

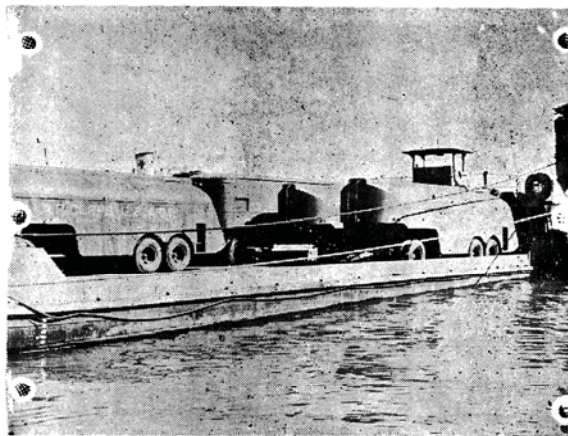
نامراد ووتی لە هەموو باشتەر ئە مەبو کە خدای لە بەلای سن ، کیشە لە ، پیک برە شی پارازت و کردارە گەمان توشی هیج بزرگانو نە هاتیک نە هات .

خوامراد : بەل امرو جوخین هەلە گیری و ئەو گیایانە ی درواون بەش دە کربن بەلام ایم و تو نیک بگە یین و حسابیکی لە نیوانماندا بە ییکین جائە و جار جو خینە کە شە قلی بشکینن و بە شە سەپانی لپی بەدەن کایە کەش بگرن بزی تە ووه .

نامراد : باخی (صاحب مال) کوانی هیج حسابیکان هە یە ؟ من بە مەر جی نوخ شە هیجم لە ایو وەر گرتوو . وە ؟ و بە هیج حسابیکی خوم نازانم .

نامراد پیاویکی جووتیار و خاوەندە آژال و مالان و زە و یزار بو ، سالبک نە هانی هات ، هیجی ئە ما وە کە شیش دەستی نە گرت کە پکی نە کوری . دوستی زور دلسوزی پیشوی هەبو کە لە دیکی ز داود نیش ت روله هات و دولە مەند و بە مەر و گنا گەل و دارا ناری خوامراد بو ، بە جووتیاری رای دە بوارد ، نامراد بە خاوو خزانە وە هەستا و پە نای بو برد کە لە لای ئە و ای شیک بە بزیتە ووه بی بیو ژیتە ووه و دەستی بکە ی تە کارە ووه ، خوامراد زوری پە خیر هینا و خانوی دانیشتی دایە و کردە سەپانی خوی و بە مەر جی پارچە شکار تە یکی بە هاروشی بو بکا و پیاویکی سەپانی چیه ییدانی هە تا سەری نوخوشان لە لای خوی دای مەز راند .

نامراد : بە خوی و ژن و مندالە کانیە وە ، دە سقیان دایە ای ش و کاری جوت و چاندن و گیاجار بە خوی کردن و وەرد ، شو دانی زەوی و زار ، هەتا و ختی دروینە هات

ئەو هەر تفاقە و ئەجی بو روژەلانی ناوەرست .

پیشانی روسیه : لهم نیکاره دا فرو که بیکی نه لمان نه بین که فری درواوه ته خواره وه له لاین فرو که کانی روسه وه

خوامراد : ناه بهلام ته که زولیک چهری خاری قایشی آمورو وه نیوزوله چهری سیرمه تان پساندووه و دودانه مه ساسه و گاسنیک ونه قزیکتان شکاندووه و دکله و بیک و ده سگریکت له ناوردووه ، و له دروینه دا دو داس و مه له گانیکت و هر گراوه ، و له سره تای جوته و مه تانوخشه ، هم موروزی چوره سانت بردو وه گه ایک روز منداله کات - پپانی یان به دیزمه و هر گرتووه ، له بیستان ترمیان خواردو وه . بهلانی که مه وه ، هم موم حساب آردن ، له سه پانیه که شت بی بهش بیینی هیشتا ، ده تمخارگه نم

قهرزت له گهر دندا ده مینی . تم ده تمخارگه نم که می پیده ده یه وه ؟ مال و مندالیت بفروشی له زبری ده رناچی .

نامراد : برام نه وانه ی توله سرمنیان ده که به مال لری جوت و کردار دا له ناو چون . چون ده بی ، که له وه نه شکی ، چوره سان به کار نه بری ؟ سیرمه و چهرمه نیرنه پسی ؟ مه ساسه و گاسن و داس نه شکین : مه چی حسابیکی له خدانه زسیبه توله که لم نیا نه می که می ؟ و چی بیانویکم بی ده گری ؟ خراپم چیه ؟
خوامراد : درزه ی ووته و سرایشانی ناوی . حسابم نه ده ی ده نکه دانه و یله به ک هه لنا گری و هر چی هه ته لیت ده ستیم ایتر زورمه ریسه .
نامراد : هه ستا په نای پروه بهر پپوری آوایی و سکلای خوی له لا کرد .

پپور : بلازو خوامراد بیینه دیوان .
خوامراد : ووتی به پپور ، قوربان باوکم خوابامرزی له که لی مرحومی باوکت وه کو برابون ، زه وی میرگه نه خشینتی بو ایوه کلا کرد و وه که هم مورسالی شکار ته بکت بو بکری ، تم سال کردار بکی باشی هینابو ، پینچ بارگه نمی کردبو ، تمروسینه به ایستره بوزدا بارم کردم ناردمه دولتخانه .

پپور : سه پانی می تم بیواوه بده و ازستانی له پیشه و به مال و مندالی به ریشان ده بی نه که هر هینجیان ده ست

نه که وی له سرمان وله برسان ده مرز .
خوامراد : حساب نه مه به ویم ووتووه ، ایستاده تمخارگه نم قهرزدارماوه ، که می پیم نه دانه وه ؟ و سبه ی روژ له کیی و هر گرم نه مه رووت و ره حه نه .

پپور : نابی دلی تم پیواوه بشکینتی دوته خاری به من پیخشه و باهشت ته غارت بداتی . و ایومش له گه لیا توندوسه ختی مه نو بان ، هه تابوت پیکدینیت .

خوامراد : نه واده ستم له دوته خار به ردا قه ی نیه بهلام هه شت تمخارگه می نرم ده وی .

پپور : قهرمانی دا که نامراد هه تابهار ره نجیهری نانه زگی بی ، وله به ماره و سه پانی بو بکا ، هه تا نوخشان : مه خدایه قهرزه که می بو پرگانه وه .

؛ و حسابی خوامراد و ره نجیهری و سه پانی نامراد زنجیرمی به ستونه بسابه وه چه ندسال هه ره لپتری دابوو که می نه کرد ، ناچار نامراد له سروی تاریکا مال و منداله که می هه . لکرت و هه لات ، په نای برده لای کوخنا زورانی خاره ند دی و چووت و کردار ، که همه زور دلسوزو بیواویکی چاکه بو هه زارونی نوایان .

بهلام له ویش حساب و لیدوانه وه له وه که مترنه بو که له لای خوامراد بو ، لیره دا جوین ولیدان و نه نکه نجوش له جیگای چاپلوسی و زمان خوشی خوامراد - یگر بو ، پرته و بو و در کرد پیشه سهرباری ده رندان بو

سهر بازي روس به چاوي نازيدگان له گوواري (المختار) هه گراووته گوردي

عبرالمحسن هرتسباي هاوراماني

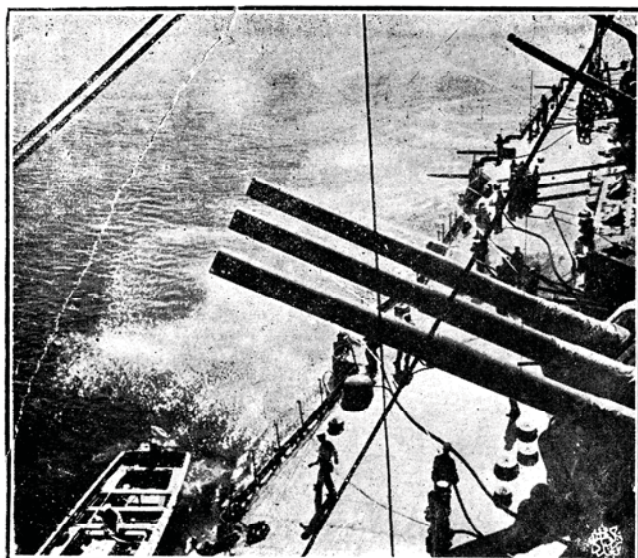
تههختي . له سر هم هموو كروشتاره بي ووچانه
نهرم ناي . هيواي له هموو چشتي دهوورپشتي براده و
هوميدي نهماوه . چون راسته ، سهر بازي روس هم
دوژمنه ترسپنهره بي . پالتاوي ناو داري وه كوليف و
كهوشتي دروست كراوي ، نهوگيني (لباديني) نهو چون
ديته ريزي (نازي) كه پشاكي نازك و سوكه ههوشي .
كردهوه و رهووشتي سهر بازي روس بوو به ههل وه
شپنهري مهتقيق و عفتي تيوتوين (جهرمهني) دوسالي
نهواو بوو به رق دهرو نهنگه پشوگهري رهگهزهي
تهلهمان - شاي رهگهزهگان . له مانگي جهزراي سالي
۱۹۴۱ لهشكري روس ، كونه ناو داوهوه ريگهي
ماهيني (بيالستوك) و (مهنيك) بهوه برا ، نهو
لهشكره همموي له ناو چوو . آيا ، نپسهگاني لهشكري
تهلهمان بهمه بزيوگهي دل خوشيان تي كوت ؟ به سه
بو تو نهوه بخونينهوه كه (كولونيل سولدان) نوسوپهني
تهلي : فرق له ماهيني روسهگان له جهنگي (تاتبرك)
له سالي ۱۹۱۴ دا لهكهل هم روسانه كه له جهنگي
(بيالستوك) و (مهنيك) له سالي ۱۹۴۱ دا تههمه ،
پيشوهگان كه خرايه جهنبرهوه ، بيگير و گرفت
خويان دا به دهستهوه ، بهلام ، تهمان هتا دوا هتا سه
جهنگيان كرد . هم جهنگك كردني تهماه ، وهكو
جهنگهگاني فهرهسه و پولونيا نهوو كه چاومان
بي كوت .

سهر بازي روس ، لهجيهگهي وهها دژدا ،
كه زرووسكي هوميدي نهما بوو ، تهيينين پلاماري
كوشتهان تهدهن . له ناو سهر بازي روسدا نيه خوي
بدا بهدهستهوه وچاك فري بدا ، وهكو جهنگاوهوه
بههوشهگان ، مهگهر ناك و نروك ، نهوش اعتباري
بي تاكري ، بهلكر ههوو بان نيگرا اختباري كوشتهار

بهراقي ، سهر بازي روس لهم روژانهدا گهوره -
ترين هيزه له هيزهگاني جهنگي ، بهرز ترينبانه له
سامدا ، زور ترينبانه له ژمارهدا ، ...

تهلهمانگان ، چي دهلين له باري كهسي تهوتو ،
كه له بهرا بهري كردندا مل خووارو كهچ ناي . گهلي
چار تهلهمانگان ، لهو پهپامه جهنگيه كورتانهدا ، كه له
شهرگهگاندا دهه تهچوون ، بهرهواني تهيات وبست
تانووت له روسهگان بدن كهچي لهمانادا ستايشان
تهكردن .. سهرهكي تهركاني جهنگي لهشكري دوازدهي
تهلهمان ، كام لهشكر ؟ نهوهي كهنومانگك لهزهوو
خوردابوو پيش تهههقهلاي سيواس نهپول بگري
هينديگان بو تهتهرتهوه - لهو گيرانهوهدا ، دهه تهكوي ،
كه تهلهمانگان ، لهو بهرا بهري شون بهك شون بهك ، له
قهلاكندا ريك تهكوت ، آرام و ههرا سيان لي برابوو .

تههه نهختيكه لهواه .. ههسي سهر بازي روسي
پريزهري قهلايك بوون . اجهش كهوتنهري بوگرتي
قهلاك ، له پاش نوش پوني سهختهتي وها كه به بيري
كسدا ناي ، تووانت كوتك له ديوازي قهلاكه
بهين ، لهو كونهونه فونيلهكي دهستيان هاويشته ناوبهوه ،
هوسي كه سه كه له قهلاكهدا بوون ، به جاري بيست و
پينچ كهسيان كوزران ، ماوه پينچيان ، آيا هم پينجه
خويان دا به دهستهوه ؟ وولامي دابهوه بهگرزي و
تورهپهوه ووتني (ناه) ، پيوسته بهزور سهر بازي
بيشور بگري .. له بهر هم شيوه جهنگيه به ، تهلهمانگان
كهوته جوله جوول وليو كروشتن .. سهرسام مابوون كه
آدمي زاد چون تهتواني هم شيوه پيك بيئي .. له
بهكترين تهبرسي ، چيون ؟ خوراكي روس كه ناني رهش و
شوراي كه لهرم و چابيه ، هم هزوتين و خوگرته

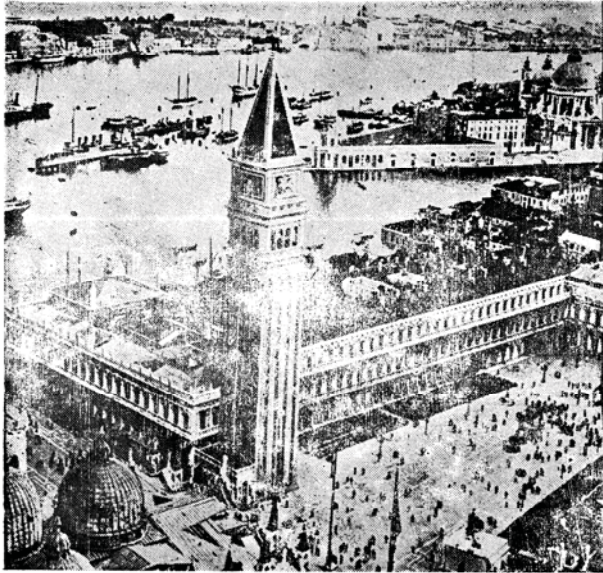
ٲمه ننگاری تو په گوره کانی روسیه په که له سر که شق ٲیکې چه ننگی روسیه دابه ستراون و آمادهن بو کوله مارٲشتن له کانی په کی له مناوړه کاندای روسه کانت نه یان هٲشتووه ناوی تو په کانی هم گشته ٲیرین که وا دهر ٲه کوی ، له چه شتی هرهه تورسه کانتن .

ٲه کٲت ، هتادوا هتاسه . (کولونیل سولدان) ٲهوی کازانی ٲوی په ٲیری نیژی خوی له ٲورزی سره کرده ٲن دوژمن وها ٲیشانی رفیقه کانی خوی دا ، ووتی : « روسه کانت ههول کیسکی که بهی یان بهم راسته قینه ٲردووه ، له کٲٲی خویاندا ناویان هٲتاوه ، ووٲویانه ، لهم گوراه نازه ٲه دا ممکنه ، ٲهر شههه گهورانه ، وه ٲهر له ناو چورونه کله سالی ۱۹۱۴-۱۹۱۵ روی دا همل ٲدا نهوه . گٲلی جار ٲه ٲین ، ٲهرسه کانت واینگلیسه کانت چاویانٲ له دٲعه . ٲه ٲین روسه کانت آره وو ٲاوه ریان له سر هٲزی هٲرشه ، ٲمه په سٲب که تووشی دوژمن ٲوین لٲره دا ، له مه ٲدانی روزلات دا . نیرووی چه ننگی و سر بازی ٲو ٲوی

دٲیری دابهی سووتین راو ٲه چی هٲراو ، ٲرژو بلاو کراو ، له سر ٲو زمٲنه که له ٲنی ههر دو لادابه ، روسه کانت وه که نه چٲره وان دور ٲین به ده ستوه ونه ننگ که له شانا شه وو روز وان له لاسا ، بو ٲمه ٲکی له اٲه دهر کوی ، ههر لهو چیگه ٲه دا خویان ٲه شارنه ووه جاودٲریش ٲه کن . لهو کٲنه ٲری و هٲزو آراهه دا ، کس ٲان ناوری مه گٲر له خویان ، باغه لیان ٲره له داٲوکه وله لای ههر ٲکی کیسه ٲیک آرزخه دانراوه . ٲم جوره لهو چیگایانه ٲه نیسا ٲو جاودٲری ٲه ٲنه وه . نوسه ٲکی له شکرې ٲه لمان له گوراری چه ننگی ٲه لمانیا که (مانارو شنبلات) • ٲمه ی بلاو کرده وه : روسه کانت آدهمی زادٲکی و کومه ر- دٲم نین ٲه لکو چشٲکی سه هره و ٲیسه تن لهم چه ٲانی نازه دا ٲه ٲدا ٲوون .

ٲه مانه خارندهی آفرینشٲکی آزالین ، هه ست به گهرماو سه رما ناکت ، سه ختی و سه خله نی ربان ناوینی

ٲه لمان بو ، دوو ٲاره په کی ٲه لمانی ستاٲی سه هر بازی سوٲت ٲه کا له کٲٲی کی مه شتی ره می دا . « به هره وه ٲه ٲی سه هر بازی روس ، ٲه ناوی له گه ٲشتن ٲه چیگایانه سه هره و به راهری ، ٲه سه خت خو گٲم کردنوو خو شارنه وه ، ٲه راٲتی آره زوو بو ٲلامار دانی دوژمن و رژانده ناوی . ژور جار روسه کانت ، له ٲاش خویانه وه ٲه اوان ٲه چی ده هان ، خویان له نار دارو درخت و چه ننگه لدا ٲه شارنه وه ، بو ٲمه ٲه ٲوی ٲتی لاسکیه وه نو ٲه چی کانت شاره زا ٲکن بو ٲو چیگایانه که ٲه ٲه وی آور ٲدانی ٲکن . شانازیان ٲه کرد ٲه لمان کانت ، که سه هر بازیکی آٲٲین . ٲلام گٲلی جار ، ٲه رقه وه مانشایان ٲه کرد کوا ٲه ٲریشانی گو نوو ٲه ژیر هٲزی سه هر بازی روسه وه . جاویشی ٲه لمانی له لاهری (چه ٲن آٲٲوچ) دا هٲندیکه باسی ، ژٲانی مه ٲدانی ، ژٲٲانی ٲه سه لوکٲ ٲه گٲرٲه وه ، ٲه لی :

وه نیس

نمه دجه نیکه مه بیانی سهنت مارک و بهنده رده که به تی ،
له ههراوه وه رگیراوه .

چونکه سهر بازی رووس وهسه (وه کو) له توژو
ههوا پهیدا بوویسی له هه موو جی کاحازره .

گرتن و داگیر کردنی شاریک له ناو جه نیکه
هیرشدا ، له زستانی سالی ۱۹۴۱ دا گه وره ترس
گهوا هه بوئمه ، که آرامی بی پایان و کشوشی
بی مانهند هه پسی شهی رووسه کانه ، چونکه
بیادی له شگری رووس ، چهند شهی به کک له
دوای به کک به بهرگی سیی و جهکی بیچراو به پشتی
سپهوه ، له ناو دهشتیکی رووت و بی داروده ون
پهراویدا ، که له شکرگای نازبه کان بو ، هیرشیان
نه کرد ، که روژ نه بووه شووینه په کانی خوین
نه کوزا ندهوه ، وه له ناو په فره گدا حویا ، شهسا
ردهوه ، به درزیایی روژ نه بهزوانهوه ، چونکه له بهر
چاوی چاودیری کهره کانی نه له ماهوه بوون . که
شه به سهردا نه هانوه ، هه له نسان ورده وورده

بارشی آژار ههراسیان بی هه
تاگری . نه گهر وانه بن چون له
هه موو کابکدا نوم هه موو هیرشانه
نه کن بهی دوس وکاهی خالی . بلام
نه له سانی مائل هیرش تا کا ، مه گهر وهختی
که هیزی آژرجهی به شوینه وه بی . خوشی
خوشی سهرزی رووس بو کوشش
و پلازار دانی جه سنگان ، په قلیکی زه
له نهشتی نه له سانه کان ههله چه قیوه .
سهر مازی سه بی له پش به جی هینانی
واجبای جه گی ، به خورایی دانشی ،
به اکو نه گهرت بو نه ره ریگه بو
جه گی ز به ز نه ره . دژمن هوبیدی
نیه له کابدا ژهر جه ، که به کک
بهتری ، بلام سهر مازی نازی وهختی
جه کک گهرم بوو توند و تیزان
نابینی و خاروشل نه نه وه . سهر مازیکی
نه له سانی له مهبدانی جه نهنگدا ،
نوسیه وی ، رووسه کان له جه پوانیک
نه چن که له نه هریکی نیوه رو هه به و

کس نای نازانی ، نهو جه پانه نه رنده چاوی بی به
به کدا زه بن ههله نه کولی و خوی تیا پنهان نه کا ،
رووسه کایش و کور نهو جه پانه له ههله که ندنی خه نده قو
سپهردا ، دهها پدیش ایه نه کورن خوین نه شارنه ره .
رووسه کان قه قی که تازه بان دانه بانه نه له سانه کان زوری
بی سه خله تن ، ده این (کوک تیل مولوتوف) نه جه هاز -
یکه دروست کراوه له شو شهی به تل ، له شو شه کانی
(فودکا) بزنی تی نه کن ، تزگی دبا به و اوومه پیل
دوژن بوون ، نه تی لوکه له پالتاوه کیان دهر نه هین
وله وی به سهر دا نه کن شهی خه نه ناو دبا به و
اوتومه پله کایا نهوه ، کتپر آردیان تی بهر نه دا .
په کی تر له نزه کان نوسیه وی هاه هان بیان نه دا
بوخو پاراستی ، تلی :

نه می هه موو کاسیک آکادارین ، آماده بن ،
بو پلامار دن ، نه گیبا حوتان نه خه نه سردیکی ره شه ره ،

بیدار بی ، چونکه روسه‌کان له نیومی شو ودهخ
 نما هیرش نه‌کن . نه‌بی شو سرانزای کوان له
 پشانې چه‌نگدا ، شو بیدار وروز آوده بن . بلام
 روسه‌کان گروی ناده نه‌م فهرقه . ههر کسی له
 مه‌بدانی ربه‌ولات دا له پاش سنوری (ربخ) وه ،
 نه‌دهنده چاو پتروکتری ، چه‌که گهی داینی به‌شبان
 نه‌پتوره ، شو ساهش سانی به‌شپانی نه . سررازی
 مه‌بدانی رووس نه‌بی به آرام خاړن وورن . له دهخ
 سراو گهرمای زورو فورو چلپاوی که نه‌زو بگری
 چه‌نگک مه‌دی مه‌بدانی نه‌وی . گهی چار له دهخ
 هیرش و خواخت کردنی روسه‌کان ، چاوه‌ندازیکی
 ترسینر په‌دا نه‌بی ، پیوسته لای سرراز ، به‌وره و
 آزانی شه‌ک درانی . چونکه هاوشانی رووس شو
 پباوانن که له گهرمه‌ی سردن دا ووره به‌رناده‌ن و
 آزانی گرم ناکن . نه‌مه‌ه وینه‌ی سررازی رووس .
 وینه‌گریکی بناس گرتوپه‌تی . یانی دوزمنه‌کانی رووس .
 سررازی رووس به‌گران نه‌گهرتیه‌وه ، وبه اسان پیش
 نه‌که‌دی زور زان و به ووره‌ه ، به آرام و خاړه
 عه‌زه . (ولترسکوت) که نوقول بازیکی (اروانی)
 اینکلیسه له (مارسیون) دا ستایش خوشی‌کی نه‌وتوی
 کرده که شهر کدر بزانی دوزمنه‌کی شایه بو کوشار
 بلام نه‌له‌مان‌کان هه‌ستبان به‌م خوشبه‌کرده‌ه ، به‌لکو و
 شوربان وککوو که‌سبک وابه که شونی بی پلنگی
 گرتی .

نه‌که‌وتی بو نه‌وشاره که مه‌بسیان بوو له‌گهل
 زمرده‌ی به‌ماندا نه‌مان دا به سهر یاندا ، نه‌فرو
 توونایان نه‌کردن . هوموو چار به‌م چه‌شنه ، ده‌رسی
 آزادیان به‌نازبه‌کان نه‌شان نه‌دا . « کسانان شوت »
 که په‌کیکه له زانپانی نه‌مان نه‌م پی شانه‌ی سر نازی
 رووسه‌ی ههل بزارد ، له‌دوا پیدا له (ملناروشنبلات) دا
 پلاوی کرده‌وه ، تا کوو شو سهر بازانه که نه‌پانه‌وی
 له سردن رسگار بن وه‌ری بگرن ، وتی : پیوسته
 له سهر شو سررازی که‌وا له‌مه‌بدانی رووس‌دایه نه‌بی
 هه‌مووکاتیک وه‌که چه‌یره‌وان له پارزدا بی . که‌وره‌ن‌زین
 چشتی که وروس له نه‌له‌مان جیا نه‌کانه‌وه هیزی آهریش و
 بی‌که‌یاندنی نه‌بی‌هه‌وه سه‌خه‌ت نه‌بوونانه به‌گورانی
 هه‌واو چونه‌نی زمین . که‌وا بو پیوسته هه‌موو که‌سبک
 به پاریز بی بگرتیه‌وه و بروا وه‌ککو و رویشتی
 نه‌چیره‌وان . پیوسته سررازی مه‌بدانی رووس آماده و
 وورپایی . بزانی شو چه‌که که له دوزمن به‌تالان
 نه‌گیری بی‌چجان به‌کاری به‌تی . ایه له روسه‌کانه‌وه
 فیری خانووی کوچی زستانی بووین . فیر بووین که له
 پهل و پونی دارو دره‌خت پردو ریگه دروست بکین
 بو سهر زه‌لکاره‌کان . نه‌بی سررازی مه‌بدانی رووس
 هه‌موو وخت آماده‌ی چه‌نگک بی ، چونکه روسه‌کان
 ههر روزیک به‌فیلک پلاماری تیه‌په‌کاتان نه‌ده‌ت ،
 نه‌گهر چی که‌میش بن . روز به روز چی وه‌ستانیان
 بن دار نه‌کن . سررازی مه‌بدانی رووس نه‌بی شو

نه‌ه نیکاریکی سررازی پیاده‌ی روسه که ههل نه‌کوته سهر تانکه گه‌وره‌کانی نازی

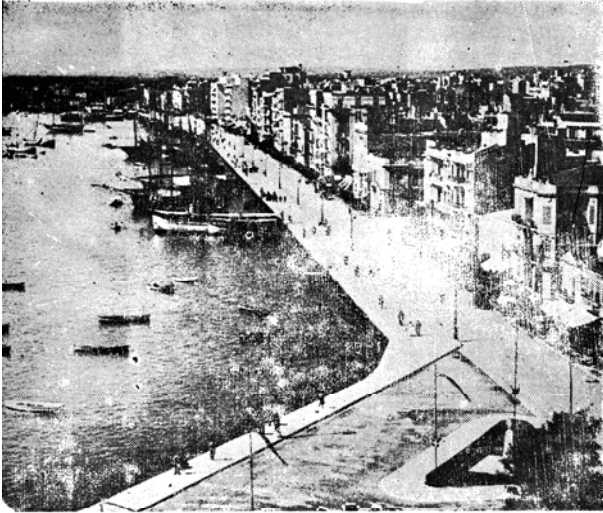
پدك دوو ویند له شیعرو و فلسفندی بهرنی د محمدی خان

په فرمې: ترفېن وهي

پرسین: «عجب نه چی بی نه وایه؟»
 کونن: « به کړی خودان جهزایه ،
 تاجدین ژ رووی دنی فنا کر ،
 عالم به فنا یی وی شاکر » .
 شاعر لیردا به زمانې زینه وه فلسفه یی بېر
 له یوې :
 راوی وه هاو ته من ریوایت ،
 زینی کو بیست نه حیكایهت ،
 نه رهنگه گوته میر و تاجدین :
 « نهی شاه و وزیری عزیزو ته مکین ،
 نه هی هی دکم نه گن عینادی ،
 دهرحق وی مه نه بی فسادی .
 لورا کو خودانی اینس و جانان ،
 وی خالیقی نه روز و آسمانان ،
 روزا نه وی جویی دا حی بیان ،
 مه تنگی نه وی برغزی دا ره قبان .
 مه وجود کون دهماژ مه عدوم ،
 نه پیکه ده لازمین و مه لزوم .
 نه سوور گون ، نه ژبومه خاره ،
 نه گنجین و نه ژبومه ماره .
 گول حیفز ده بن به نووک خاران ،
 گه نجینه خودان ده بن به ماران .
 ژه وول نه گه چی وی جه فاکر ،
 آخر به مرا نه وی وه فاکر .
 زاهر وی نه گه موخالهفت کر ،
 باتین به مرا موافقهت کر
 گه نهو نه بوا ده نیف مه حائل ،
 عشقا مه ده بو به تال و زائل
 وی گه چی ژ بو خوره خراب کر ،
 دهرحق مه وی قوی سعواب کر .

- ۱ -

که دنگی مردنی مه له به نديخانه دا ، بلاو بومه ،
 فرباد و فوغان له شاری پونان هلسا ، گوره و پچووک ،
 که نیشک و ره وال « ۱ » ، کس نه ما له شارا ، گشت
 چون بو سر تهرمه کی « ۲ » مه . له جی ییکا تاجدین
 و به کر مه رگه ره تروشی په گتر بوون ، تاجدین
 نه خوری :
 کو نهی سه به بی فسادی عالم ،
 شه تان سه فتی له شکلی آدم ،
 نهی باعیسی فیتنه و و فسادان ،
 وهی مانعی مه قسه دو مورادان ،
 نهی په رده دری مه می و زینی ،
 وهی داغ کشی لسه برینی ،
 ایلیسی خه بیسی پر نه دامهت ،
 بهس نینه له من ته کر قیامهت ؟
 دهرحق مه می سه قهت خه به ردا ،
 هه تناکو له من ته مه به دهر دا .
 نه چنده مو نایق و نه یاری ،
 هېزا تو به چاوی من دیاری ؟
 مه دی بمرت ، تو دی بی بی ؟
 هېز خوش بگه ری له رووی زمینی ؟
 وه دس به جی کوشی ، تاجدین له ویوه چوو
 بوسه مه ، وه تهرمه کی به هاوار و گریانه وه خسته سر
 سه ری خوی ، مروفی شار که گه پشته کورستان چاویان
 به مردوویک کهوت له ناو دوو دارا ،
 هائینه نه ردی شهبی مردار ،
 بی نوحه گه و خودان وغه خوار .
 (۱) رموال = لاوی هه رزه کار
 (۲) تهرم = جه نازه

دب، نیکی به ندهری شاری سه لانیك

ٺو بو سه پنی حه قیقه تا مه ،
 داخل گریا ته ریفه تا مه .
 ٺو زی ده ری یا مه دا شهیده ،
 ته حقیق بکن کو ٺو سه عبده .
 ٺه جدی خانی ده رکه وتی چاکی به ستر او
 ٺه پنی به بوئی خراپه ووه . شاعیری گه وره له
 پیشا له جی بکی تربشی مهم و زبندا ٺم
 ٺه لسه فیه روتتر پیشان ادا به ٺه وی
 سه وره وم بو به پیش خست ، چونکه گه وتوته
 ناو باشی دایچ، وزینی جیروکه کوه به لم
 جی به تر دا ووه ها اولی :
 گافا ژ هدم خودی کر ایجاد ،
 ٺف کون و مه کان ژ ٺرفه ایجاد ،
 مه جووعی موکه ووه ناتنی عالم ،
 حه تنقه خولسه نهوعی آدم ،
 ٺشیا به حساب سفات و ٺفعال ،
 اینانه وجود موخته لیف حال .

مه جوود کرن به هاف موعیه بن ،
 ٺزداد کرن به زد موبه یین .
 ٺف ٺرز و سه ما ، به تی و دائر ،
 ٺو مولک و مه لک ، موقیم وسایر ،
 ٺف نووو و زلام و کوفر و ایمان ،
 ٺف خلد و سه قهر ، به هشت و تیران ،
 ٺف بارد و حار و رهنب و یایس ،
 ٺف پروگه دا ، غه نی و بائیس ،
 ٺف آخ و مه را و آگر و آف ،
 ٺف لیل و ٺهار و سه و سه ٺاف ،
 ٺف جیجر و دیسال و شانی و غم ،
 ٺف مهوت و حیات و سوور و مانم ،
 هه ند نور و پسال و هه ند و هکی نار ،
 هه مدک ده حه لم و هه ند ده دژوار ،
 ٺن سادق و راست و خیر خواهان ،
 ٺان قه جی و خوار و رو سیاهان ،
 ٺن ٺهلی جیه هه نم و عه زمان ،
 ٺان لایقی جه نتهت و سه ایمان ،
 نایینی کو پیکه حوه له زددن ؟
 جیکه هت جبه ، بوچی پیکه هه ند ؟

لورا کو ٺهت ٺه گهر ٺه خالوف ،
 ٺه ییز مه حاله هه م ٺه طرف .
 لهم شیره ٺهوه نی ٺه گه بن که خواوه اند دوو
 پیچه وانهی پیکه خهق کوردوه و کردونی به
 هاوروی به کتر ، نا کو به یارهی به کتره وه هه
 دورکیان ده ر بکرن ، به روغهی تر ، انا ، خواوه ند
 دوو باری پیچه وانهی خهق کردوه پیکه و له ٺک
 یه کا خستوو یه به کار بو هه ل سوورانی گیتی .
 ٺم فه لسه فه پهی ٺه جدی خانی ، فه لسه فه ی
 پیچینه بی زه رده شت ٺه هیته یاد که له سه هارکاری
 دوو ره وان (روح) دایه زراوه که پیچه وانهی
 یه کترن : به کیکیان ره وان چک ، ٺوی تریان ره وان
 خراب (۱) .

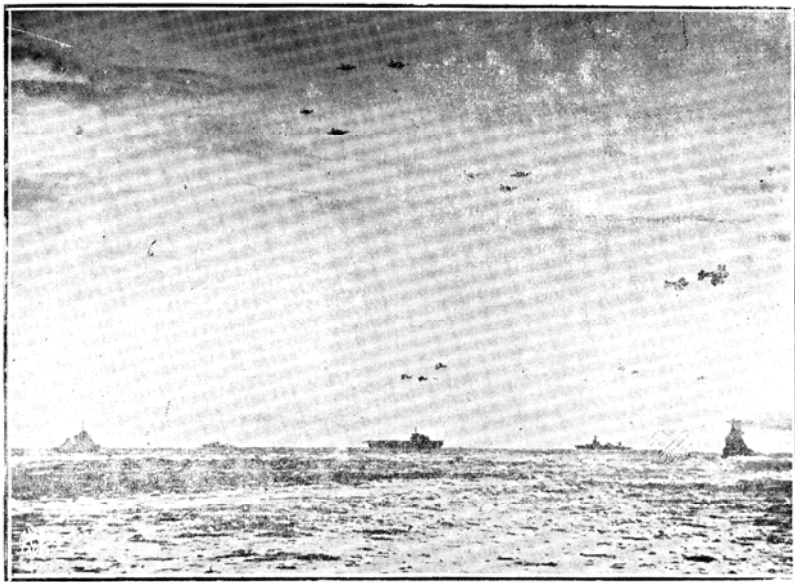
- ۳ -

ٺه مش چه ند شیره نیکی دوانی مونا جیه کبنی له
 مهم و زبندا :

(۱) بو پتر زانبار له برهی فه لسه فه ی دنی زه رده -
 شته وه « دنی جارانی کورد » بینه ، (ووتاری هه شتم
 توفیق وحی به گه لویژ ، نشرینی ۱۹۴۰) .

ایلیسی فقهیری بی جینابت ،
 هندی نهه بو ده گهل عینابت ،
 هر روز ده کر هزار ناعت ،
 لوراسکوندها ایستناعت
 وی سجده نکر له غیری مه عبود ،
 گیرانه ژهر دهری خو مهردوود .
 بهک سجده بهر له پیشی نه غیار ،
 فهرا نه کره موخه لهدرتار .
 هم لیکدانوه بهی نهجهدی خانی هیی فه رمان
 نه پریه کی شیناب ، له رایه کانی سوفیه گه وره کانی
 سدهی پنج و شیشی هجری نهچی که له بهغدا
 بلاویان کردونه . به ونیه ، نهجهد بی موخه جهدی
 غزالی له بهغدا ووتوبه که ، « ایلیس گوروی بهک
 خواکانه (موخده کان) . هر کسی بهک خوایی
 (توجید) له ایلیسه وه فیر نه بوونی ، زه ندیقه ،
 ایلیس فه رمان بی دراکه سجده بیانه هر بیجکه له
 گوروی خوی ، نهی کرد . »

نهجهدی غزالی و هاوسه ده کانی (ماصره کانی)
 بهم چهنه رایانه وه ویستوویانه هر بدن به بروی بهک
 خوایی ، وه خواستیان نه وه بووه که بیانو نه گهر له
 سر بروی بهک خوایی ههتا وه کو شینابیش تروشی
 مه لوونی بیی ، نایی پیری خوی بگوری
 بهلام خواستی نهجهدی خانی ، پیشان دانی بهی
 نهردنی سروقه به جیکه تی خواوه ند ، وه نههه لهم
 شیرانهی ماوهی موناجاته گیدا دهر نهخا :
 نهلقیسه زحیکه تاته آگه ،
 فهردهک مه نهدی نه باره دللا .
 عیرقان تهلب ده صاحب ایدراک
 دهر حهق نه گوت ، « ماعهره قناک » .
 « خانی » به نه زانیا خو دهر حهق ،
 گورمه یه نه دوره نه حهق به
 ایلاکو مه گهر مو عین خودا بهت ،
 یا راهیری وی موسته فا بهت .
 یارب ، به حهققی موسته فا گهی ،
 « خانی » به خورا تو آشنا کهی .

هم فروکانه که نهیان بیان له کشتیه زباییه کانی نه مه ربکا به وه ههل ساون ، وه هاوونشی نه گهن
 له بهلاماری بنه کانی دور گه کانی مارشال و گیه رندا ، نهوا بو هر کولکه کانیان نهفرن .

کین

له ژماره‌ی دووهمی کوواری « الخمار » ووه ووه‌گیراوه

فائو کاکر اُپین

دوباره کرده وه کوئی : ته‌وانه‌ی که باسی (کیتی تازه‌ی)
دوای تم شه‌ره ته‌کن شکرکی زور پيشه ننگيان له فکر
ته‌چينه‌وه که‌وا بو کیتی تازه‌ی دوای تم شه‌ره هه‌ره
پيشه ننگرتيه ..

ليم برسی : ته‌بی چی بی ؟ ..

کوئی : بی گومان پوی دلی تم که‌له زور به
قوولی زام دار بوه وه سارژنای هه‌نا له نازیه‌کاف
توله‌یکی زور سخت وه دادکاری نه‌گیری .

هه‌ر وه‌ها دوای تم شه‌ره به چهند هه‌فته‌یک
دانشتوانی ته‌ورویا گشتان به هه‌ستی کینه‌وه بو توله
سه‌ندن ته‌ر روزی ووکو بومبا ته‌تویی ..

وه لی که‌رم بکه ، چیروکی تم کینه‌یه ت بو بگير -
مه‌وه که‌وا له جه‌رگی هوللانديه‌کاندا په‌یدا بوه ، رقیقه
که‌م گرتی ، هوللانديه‌کان به شو که‌ له ماله نه‌روخواه -
کانان‌دا به‌ک دگير ته‌بن ته‌لین :

ته‌وا .. به‌کوتوپری شه‌ر نه‌واو بو ، وه (جتله‌ر)
گيرا وه هیترایه شاری (آمستردام) وه ته‌نچین سرزی
فه‌رمانی - سرندی دا ، وه لی به‌چه جه‌وریک ، پیویسته
بری ؟

ته‌گه‌ر ، گوله‌باران بگری ، آیا به‌قاره‌دا هه‌لوا
سری ، زو ته‌سری ، وه تم سرده‌ سردنیکي به‌ده‌م
وه خوشه ؟ ..

لیرده‌دا هه‌ندی که‌سان گوتیان ، مادام تم بیاره بو
به‌شه‌ر زوربایه‌کی بی هه‌متای هیناوه‌مه‌کله‌وه ا بی وستنه
به‌اوپژرته‌ ناو آگره‌وه ، بیوتی ..

لیرده‌دا به‌کی له وه‌ستاوه‌کان (حاکیک) هانه‌ وونه
وه‌گرتی : وه لی ، مه‌یدانی هه‌ره‌گه‌وره‌ی شاری
(آمستردام) له (ده) هه‌زار که‌س زیاتر ناگری
حال وایه : (۷) ملیون دانشتوانی (هوللانده)

سه‌مانک له‌وه‌پیش له شاری (لاهای) دوستیکي
پزیشکم هه‌و له‌دی به‌هینتی وه ژیری ایشوکاری خوی
به‌چی ته‌هینا ، وه لی به‌کک بو له‌و که‌سانه‌ی که‌ به
په‌نای بی‌رگه‌ی نازیه‌کابان ته‌گرد

روزی له روزان آگادار بو که‌ وا فه‌رمانی گرتی
دراوه ، له سه‌ر ته‌وه هه‌لات ، وه به‌جه‌وریکي دژواری
وه سخت رزگاری بو ، وه هانه‌ ته‌سریکا ، وا ، تم
دوسته‌م ایستاکه له‌لام داپشته‌وه .

شه‌رمان به‌قه‌ را نه‌وارد ، وه که‌وتنه باسی (بفضو
کینه) ، ته‌گوت :

تم باسه‌ گه‌رچی بو ایه‌ی نشانی هوللندی ناگرتی
چونکه‌ وه‌کو مشهورین ، بفضو کینه نازانین .

- دوای شه‌ری گه‌وره‌ی را وردو ، هوللانديه‌کان
ده‌رگای مالی خویان بو مندالانی برسی ته‌مان کرد بوه
وه ساله‌ها چهند هه‌زار هه‌ژاری ته‌لانیان به‌دل و به‌گیان
به‌خیر کرد بو ، بلام له هه‌ننگامه‌ی هیرشی نازی بر
سه‌ر تم وولانه‌ بی وه‌زننگه ، هه‌ر ته‌و منداله
بی‌گه‌یشتوانه بون که ، به‌برگی دزراووی سه‌رازی
هوللندی به‌وه تیکه‌لاوی نیروی هوللنده بون وه نه‌روی
نیروی ته‌لانیان کرد ، وه له پشته‌وه سه‌ربازانی
هوللنده‌یان گوله‌باران ته‌کرد .

جگه‌ له‌وه ، فروکه وایانی نازی ، نه‌ناهه دوای
آشپش لایه‌کی زور گه‌وره‌ی شاری (نوتردام) ی
په‌ناوبانگیان رو خاند ، وه شاری (مدل برگ) که‌وا
جوانترین شاری هوللنده‌ی کونه ، ته‌ریشیان سوناند ..

لیرده‌دا ناتوانم نه‌برسم : آیا تم کرده‌وه‌به‌ی خون
خوره‌به له ره‌ووشتی نشانی هوللانده‌دا تأثیری کردوه ،
یان نا ؟ .

لیرده‌دا ، تم دوسته‌م ، په‌له‌به‌کی چاپ بو خوی

دیهنیک شاری باسټیا له دورگه‌ی کورسیکا دا

په گوره وه پچورکی پیاو وه ژنه وه ،
 نه پوی له مردنی (هینلر) دا حاضرنی
 وه له گاشی مردنیدا له عنهنی بکا ..
 وه ههر وه ها گوتی : بلی ، من به
 پیش نیاری نهلم ، لیژنه داریک ی له
 شاری (امستردام) بو بگری وه تیا
 پسونی ، وه لی هم لیژنه داره پیوسته
 په کلپه‌ی بزوت ها اگریسی ، بو هم
 باروته قتیله کی دویژ دروست بگری که
 سره کی له شاری «نوتردام» بی وه
 ریگا و ریگا له شاری «دلفت» ،
 «لاهای» ، «لیدن» وه «هارم» وه
 تیپه‌ری وه بگانه «امستردام» وه
 هم جوړه چهند ملیونیکې دانیشنوانی
 « هوللانده » هم پرو نه و پری
 هم ریگایانه وه تیژگه‌ی نه و قتیله به بو
 « نه نوری » « هینلر » بیینی ، وه
 همه به دبده‌ی گریه ناک وه دلی غم
 ناکانه وه داوا ممکن ! ..

بزرگ) به جی نهینا وه دوی هم گورانیه
 لاهوتیانه ؛ آوازی پروزی نهیسترا ...

طلبی آگری قتیله که آهیسته له (روزدانه وه)
 بو شارانې ناوراوان ، نهرویشت وه گه پشته میدانه
 گوره کی (امستردام) ، دانیشنوانی هوللانده له هه -
 مولایه کی نیشانه وه رویان کرد بو هم ریگا و شارانہ ،
 وه له (امستردام) دا به تایه‌نی بو پیره مپردان
 وه قاج براروان وه بو که سوکاری نه و که سانه‌ی که له
 بهر بارسته‌بی کوژرابون جیگا ریک خرابو ...

(هینلر) به پی به ستراوی خرابوه سر لیژنه
 داریکې گوره وه کراسیکې زهردی دویژ ی له بهر
 کرابو ، ماتوتا ساو بو ... مندلیکی ساوا به له وچه به کی
 نو سراوه وه به لیژنه داره که دا سر کوه ته لای (هینلر)
 وه لوحه کی له سرسریه وه هلواسی ، هم لوحه به وه ها
 نوسرابو : (هم مهردومه له گتی دا هره زوروی
 پیاو کوژانه) ...

ههر وه ها بو هم سزابه له گشت دانیشنوان پرسیار
 کرا نزیک « ۵۰ » ملیون کس هم جوړه سزابه‌ی
 بهسند کورد نه‌یا په یک نه‌بی : نه ویش نه بگوت ،
 پیوسته به چوار ایستره بالانیه وه په ستری تاوه کو
 بارچه پارچه بگری ..

نه واکاشی حساب هات ، وه هم زمانه گه برنگاری
 مانگی « یونیوی » کورد بو ، سمات له چواری
 سه پیه کی زو دا مزرا ، لیره نا دایکیک په پدا بو که وا
 « سه » کوری نه لابن نازمه به کانه وه به خورنی گولله باران
 کرابون ، هم دایکه جگهر سوتاو وه هه ژاره ،
 په کلپه‌ی دله وه تیژ کردنی قتیله کی به خواهشقی به
 خوی سپارد ..

وه نه و نه توه گوره په سه واپا ، په یک آواز وه به
 دنده هک ، هم ناکوه واحی شکرپان بو (هرمی

نی پهری سر قوتینو په شوکابو وه گهلی گس بزه بی
 پیا دهات ، وهلی شتیکی کرد گوا سراپا کوته تفوه
 لغت کردنی ، زیرا هر دو پی نابیه فیتله کسدا
 وه کوژانده وه ، له سر نه وه وخلقته سر انسان
 وروژا وپه پیک دهنگک نه یان گوت بیکوژن ...
 بیکوژن ..!!

وهلی هم پیره زنده په چه ورپکی بلندی و مزیره وه
 به رامبر هم کومه گوره په وه ستا وه هر دوده -
 ستی بو آسمان ه لبری وه بدنگیکي (پرکین ولوله وه
 گونی : « پیتان نه لم امه ، سر له نوی بکه پنه وه » !!
 له سر هم دهنگه جان خهراشه گشت گیانم له رزی
 وه له بهر نیی آ کرینی موجودکی ساردم به له شدا
 هات ... دواي نه وه گونی :

به لی منیش هر چه نده هم چیروکه نه گره وه گیانم
 نه له رزی وه لال هم چون له خون ریژر له جیهاندا
 شک نبری !!

وه ابستا وها بزاتم نیگه بشتی گوا چوار ساله ی
 هم شوره به چه جوریک هم قومه بی وه زنگه ی
 داغدار وه دهرده دار کردوه ... گوا بو « هرز »
 بزورگ بکا ، نه ورژوی گوا هم کاره ره هانه بی به
 چروکیکی نه فرینی بو نه و سروه زور دارانه که به
 کفنی خونخواره وه نه چنه « آخوه » .. !!

(هینر) ، له سر نه وه قه ی زوت ، تاساوی
 نه ما ودمه ستی کرد به دو باره کردنی یکی له آخته گانی
 پیشوی چونکا وای نه زانی هر وه کو چاران به سریده گانی
 خویدا نه خاوی !! له سر نه وه هم تنه وه گوره په
 وروژا وه آوازی گانه پی کردنیان دهنگی (هینری)
 په ست کرد ... چاخ و سمانی هم روزه گوره په
 بزیک بوه وه زرا له سعات (سه) دا کلپی آ کر
 گه بشته قهراغ شاری (استردام) ، دهنگی (نه بی) وه
 گورانی آزاده گی نیشمانی بهرز بوه وه روی (هینله ری)
 زردو وه شهر مهزار کرد ...

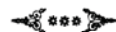
وه په چه په ساوی پری نه کرد به گوربسه گانی قاجیا
 که یانکانه وه ... وه گانی گورانی آزاده گی نه وار بو ،
 کلپی قیلپی آ کر بزیک کومه له بارونه که بو بوه وه
 بو سردنی پراشکنجه ی (هینر) نه یا (پنج) دقیقه ی
 ما بو ...

وه هر وها دقیقه یک ن پهری ، (۲) ، (۳)
 دقیقه : ن پهری ، کلپی قیله چه نند قولانجیکی ما بو
 بگانه بارونه که ، وه له کانیگدا نه و کومه له انسانه ،
 کشومات به چاوی پرفر بیسی توله وه هم وونه ماشای
 نه نوری (هینر) یان نه کرد که چون بسونی ، له
 کانه ما شتیکی زور واق ودرگهر قهوما :

مه گهر پیریکی سال خورده ی پشت کوماو نه و کومه له
 گوره بی دری وه به بی شعور له ریزی سر بازایش

نه مه دیمه نیکی وینه یی زه و به
 نزمه گانی با کووری دور گه ی
 کورسکه به

ووردە والەیی پرسود

له کوواری المختاره وه کراوه ته کوردی

عسین موشی

بکن ، نمونه یک بوتهوه ، فروکه کانی بهریتانی ، چاریک لههوا ی بو هبیا و مورفا ، له فریندان بو نوپسراویکی زوریان به سه ر دانیشتووه کانی ئه و جیگا یانه دا بهرداوه . کار به دهسته کانی ئه له مانی که له ی بون ، فرمانیان دا که هه موو دانیشتووه کانی ئه ی هه ر پارچه ، ییکیان له و نو سراوه ده ست که وتی ، ده نی بیده نه ده ست کار به - ده ستانی ئه له سه کال ، وه نه بو که سیک بیان دانی ، به لام هیندیك کس ، نوپسراوه کانیان به دیواره کانی جیگا بهرزکان وه پدان و چرار ریگا کانه وه چه سپانده به ته نیشت هه ر به ک له وانه پارچه نوپسراویکی تریشیان پوه دا ، هه می له سه ر نوپسراو که ده لیت : « هه ر کس پارچه یی له نو سراوه ده ست که وت ، نمونه ی هه می به که لیه دا ده ی بینین پیویسته ده س به جی تالو که بکن و بیده نه ده س کار به ده ست کانی ئه له مانی ده نا دو چاره ئه - شکه نه یی سه خت ئه کری » به و ته رزه ده رفه تیان ده دی که نوپسراوه به هه مو مله که یان به نه خویندنه وه .

له نیو ژ نانی گیتی دایه کمین

فروکه وان :

بیر له ته مانی چوار سالی دا له گه ل باوکی چونه ئه و گوند که له روز ه لاتی ئه فریکا باوکی کریوی . له ی فیری سواری ته سپ و پیشکو تن و سوارچی بو ، ته مانی مندالی له دارستاندا له نیو ته سپ و راوگه ران به سه ر برد . له دواییدا بووه به شه روی ژفانی کیتی له فروکه وانی دا ، ئه و به که مین ژنه که سه ر کرده نیی فروکه ی به ریدی نی به خشرا ، هه روه کو بی که مین فروکه وانه که به ته نیا له خاکی اینسکازه وه به سواری فروکه ی به رید بهر توانی کزریای اوکیانوسی ئه تله سی بیری ، پیویته ئه مه ریکا .

عیب زورن !

له گه لیک که سانی ابه دا عیب زورن ، له گه ل ژبان و ته مهن دا داژویت هیندی بو یکار و بار سورانه وه وه فته به سه ر بردن بیر ئه که نه وه ، ئه که ره وه که تر بیران له مه به رد بایه که چیا زله خو بریتی و یکاری دیوه که وابه کاری ئه بن و سه رکشی ی بو ده کن ، چه وتی نه ده که وته هه لسورانی کارمان وه توشی چه له مه نه ده بوین ، وه که شتی ی ته مه نان به نی آناج له سه ره وا ئه م به رو به ری نه ده کرد .

فهرمان بهریی کو برانه

خه لکی چیکوساره کیا سه ره تایی ، بهرمان بهرینی کو برانه به کار ده بن ، یان آاره زووی تینه که یشن) بوته وه ی تالگریی داگیر بکن ، وه به رامبه ریشیان

تانکی چه نه رال گراتی ئه مه ریکانی نوخسه چار له شه ره کانی سووری « یقسه ریح » دا به کار هینار . ئه وه و نه ییکی باره گای پیشه وه ی لیواییکی تاکه که له پیش ده س نی کردنی شه ردا و رگیراوه

ووتدی سدید ایبراهیم که شاعریکی سهدهی پیشووه

شمالی حازان،

شمالی شریف، دهره زانی حازان،

همه دانات، ایی همه کانت،

مشریف بهر وه زید ماوی بازیان،

کانتی که یوای تو بهو عاله،

جهمی مه جوو بان هاته پشت ماله،

پهوه یانه، پوست وه شانه وه،

بسپرس جه پاران وه وه یانه وه .

نهر همه شناسی بیت کران عیان،

بالا بهر زبون دیده چون جهیران،

شوخن سهر گشهن مه جوو بهن چالاک،

سهده گمش کوشتن هرچ نه داران پاک .

بوچه هی شوخ، سهر دارو نه دات،

سهیید عهرز دارو، عهرز که رو وه لات،

آلم وه یارام زولفتان سهر وه لول،

دیم که منالان بسیری نه قه پیوول،

دامان گیریم چون حاجت مه ندان،

بهریم باهردان تاکی جووت زولفتان .

منش کیاستن دهغیل بهم وه تو
تای زولف چهن مکه رنجبه رو
یه کیانه بهریش وه خه لاتنه وه

سهیید ویل نه بو به ولاتنه وه

سهیید تامهشر ایبدن مهوده طا،

دهوا گدی توو، شوخی به لکیبا

گهمهش شیعی

نه خوینده واریکه

قیلهی سهر ته ندور،

ابواره وه ختهی هات وه سهر ته ندور،

گدیم روشتن بهک حاکم ده ستوور،

ته شته داری جهوز، سهر مهیر بولتار،

هه ویر گلهی قهنده، آوردهی عه تار .

بتهی ته لایین، سه پایسه هی بهرزهن،

تیره نان دست، تول نه سهر نه روزهن .

شاللا ویم پیام نهو تیره و نمانه،

چار چار بهکنتام لهو شاکه و رانه،

شاللا ویم پیام نه جای نهو ظفه

شهر بهت بنوشام له سای نهو زولفه .

گهمه نیگاری نهر که نیشک

روسانه به که، بوون به

نه ندای نهو فریا کاربه

« اسماوات » که، له روسیه دا

داسه زبیراوه بو یاربه دانی

بریناره گانی رهوه هه وایه کان .

کار یکتا توری قانیم

له ژین ژماره (۶۵۷) هوه .
 بیستوم قانع هه به شاعره ،
 نه یه سوفیکی زاناو ماهره .
 گهلی شمریشیم لای خوم نووسیوو ،
 زورم لاجوان بو ، خویشیم نه دیوو .
 هه ره که شکولیک ته که وته به رچاوه ،
 یا دیوانیکم ته دی ناو به ناو ،
 به شمری قانع ره نگین کرابو ،
 له هه موو لایک په سند کرابو .
 روزیکیان پرسیم : تم شه نامه به
 بونی واخوشه ، ره نگی کامه به ؟
 به ریگوت واو ، خوی هات به ویدا ،
 روانیم ، بی نه شه ته روا به ویدا .
 ووتیان ، ته وه ته مژده مان بهری ا
 منیعی سهرم بو کیهایه دهری .
 روانیم ، زه لایمیک زه به لاجو بهرز ،
 چاکن ، خوارو خییج وهک سیوی بن ته رزه ؛
 آگری تی بهرددی ، بوسوی لی نایه ،
 زور به شپانم ، کاشکی تم دیایه .
 بوج درو بهگم ؟ قسهی راست خوشه :
 گه دیم ، وهم زانی ، ده مار فروشه .
 قا قاپیکه نیم ، به م سینه مایه ،
 ووتیم ، چون شاعر آوا آوایه ،
 تم زه ووقه جوانه ، تم نیکره به رزه ،
 بهم ره ننگه تهژی لهسر تم ته رزه ؟
 تم هه موو شیعره میی تم پیاوه به ،
 ته لپی خزینهی ناو که لایه به ؟
 آوله لیکم وا لیم هاته پیشی ،
 وهخته بو ، گو بیچکم له بن هه ل کیشی .
 ووتی : بی هه قل ووسبه ، دم بگره ،
 ره خنه له سپای طافلان مه گره .
 بهم هه قل قور و نا به سه نده وه
 خوت بو ته خه یته ناو گو به نده وه ؟
 که ی شاعر له وه چاتر زیاره ؟
 نا یینی پاک به خه م فه و تا وه ؟

له هه موو دهردی ته وان به شدارن ،
 به جهورو به لای فه لهک دوچارن .
 زاناگهی دهر به ست خوشی دنیا به ؟
 تالی و شمرینی له لایان بایه .
 مه دهروش

نه مانی نازیش

له ده ننگه و باسی مانگی واوردو
 چل و ساسی و به کی آهستوسی پیغوو ،
 به مژدانه بلادم کرده وه که
 شهرو شهروی که گیتی گرت به سه رچوو .
 ته میستا هاته دی دهر گوت نه تیجهی ،
 گهلی قاشیستی جاری سهر نوگون بوو .
 که زانی ، ته له مان واکاری فیضه ،
 به ناچاری به بی په لیلیک و بیا نوو ،
 خوی هاویخته په نای خارون په نایان ،
 شکانی بالی (هیتلر) کا که هوردوو .
 ته یین بهم زوانه چی به سهردی
 به دهرس هاو به بانه کان ، هوزی به دخور .
 به جووری وای ته تارین نه مینی ،
 نه کا هه له اته وه وهک جاری پیغوو .
 بز انن کاری به دکاری وه هایه ،
 ته دی به دکاره گهت دم ره نجهرو بوو .
 نیازی بو گهلی نازی به جاری
 جهان بگری سه راپا بی پهوو زوو .
 به راستی چاکیان گرت باره قهلا ،
 دیاری دا نه تیجهی وا به پهن جوو .
 که چی ایستش به فیضاله و گوره دی .
 ته ریق نایینه وه چون آبروی چوو .
 خوا لپی سه نده وه تولهی هه ژاران ،
 ره گه وریشه ی له بن هات ریشه که ن بوو .
 نزدیک هوزی هاو به بانی آزا ،
 که بگرن پایته ختی نازی زور زوو .
 ده سا (شکری) خوا که ن ته ی پرا گه ل ،
 که جهر من تیشکا و وا دهر به دهر بوو .
 سلمانی
 احمد شکری برین پیچ

گولہ بھر گموتہ قملای ٹہوروی پای ہیتلہ در داوہ

ڈرمانیا و ڈاپونہ برپاشی ٹہوروی سرورہ دانی ایتالیا

گولہ یان کوتہ لیژی

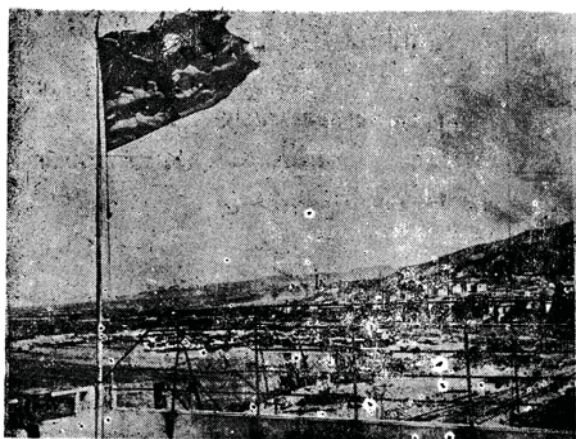
دورہ گیری : سُبُوہ حسن سُبُوہ مارف

پیشانیہ کانی تو ٹہی کشانہ درہ بو بہ تن کردنی باری
 نیرو کانی له ایتالیا دا . داہ زان دن له سالبر نو دا کردار یکی
 کونٹکی حہرہ گہورہ بو ، بہ لام آریخ وودندی
 داوہ پانہ کان بہ آسانی ٹہو ٹرکی راہراند . داوہ پانہ کان
 ٹہو پانہ لہ لہ مہ کانی داہ زان دن روو بہرووی بہرہدی
 بہ تینی آگری توپ کانی ٹہو لمانت داہ زینا بہ . وہ
 زریا بہرہ کان پرکراون لہ مابن و بہنلی درکاری نہراونہ
 بہ لام نیرو کانی داوہ پانہ کان گوی بان نہ داہ ٹہو فورناہ .
 ٹہو نیروانہ بہ ساہی بومبارانی توندی فروگہ کانی
 بہریتانیا و ٹہو سہریکا ، وہ بہ تانیہ تی بہ ساہی آگر بارانی
 توپ کانی کشتہ چہ نگیہ کانہرہ ، کہ گرلہی حہرہ
 بہ کیکیان فورسایہ کی تونیکہ و بی ووچان جیوی
 توپ کانی ٹہو مانان گرلہ باران ٹہو کرد ، زورچاک

چہنگک پی ناپہ بینچہ بین سالہرہ ، نیرو کانی
 بہریتانیا دہ میان کرد بہ پلامارہ چاودروانہ کبان ٹہو سہر
 قہلاکی ٹہوروی ہینلہر . ٹہوی شاپوی باہہ ہینلہر
 سالک لہ مہریش ووتی ، « ٹہو گہر ٹہوشیتانہ
 (بہریتانیا بہ کان) وبتیان لہ ہر نوختہ یکی ٹہوروپادا
 داہ پزن ، لہ نو سات پڑی تیا ناسبتہ وہ و فری ٹہو دریشہ
 زریارہ ، ا کچی حہو بو ٹہو زانن کہ داوہ پانہ کانت
 داش بہ زینہ سہر ٹہوروپا ، وہ ٹہوانہ لہ بانہی ٹہوہ کہ
 ٹہو مانہ کان بیان گہر نہرہ و زریا ، ایستا بویشہ وہ خوین
 ٹہو کونو ٹہو پانہ وی بگہ نہ لای ژوروروی نیچہ
 دورگہ کی ایتالیا .

لہ دوی ٹہوہ کہ لہ شکرہ ہشتہمی بہریتانی
 لگہ روزی مہ سینہ کہ لہ ناوندی دورگہ کی سہ قلبہ

وداوتی نیوہروی ایتالیا داہ ، بہنی ٹہوی
 لہ لاپن ڈرمنہ وہ ہجج ہرگہ یک پونری ،
 وہ بہ ساہی پاراستی زریانی بہریتانی
 وٹہریکی بہ وہ کہ فروکی بومباراویژ
 وچہنگک چہ تریکی گہورہی بہ سارا ہل
 داہون ، پرنہ وہ ، ٹہم لہ شکرہ زور بہ گورچی
 نیوہروی ایتالیا ی رامالی . وہ لہ شکرہ پنچم
 کہ تیکلاوہ لہ بہریتانی و ٹہوہریکی ، بہ
 فرماندہری چہ نرال کلارک دہمی کرد بہ
 کردار یکی گہورہی ہواپن - زریان - بہ زری
 لہ دیریکدا ، کہ ٹہوش داہ پزنہ کی سالرنویہ
 لہ نیوہروی ناہلدا ، بو جوی کردنہ وہی
 لہ شکرہ کی ٹہومان لہ نیوہرودا (لہو یاریہ یاہ
 کہ ہینلہر بہنی سوود لہ پیشانیہ روسیہ و

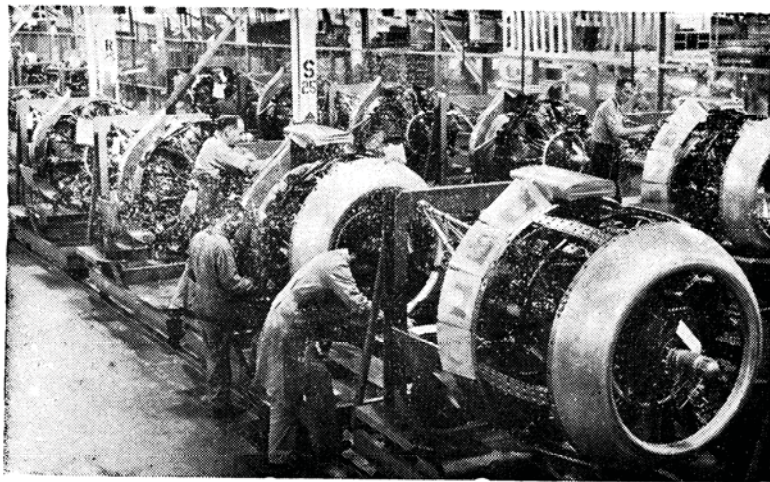
وینی آزادی : — ٹہوہ بہ کم بہ بداختی بہریتانیاہ کہ لہ
 سہر کیشورہری ٹہوروپا با ٹہوشہ کینتہ وہ .

جهنگی ، بهجی نهیلان .

پیارو نهسرو نهیا به چاوپیاخشاندنیک به سهر
 نهلهمانیادا بوی دهر نهکوی که باری نهلمان لهچی
 بهریشانی وشلووخی بیکنداپه . پیارو له کرداره سروکهکانی
 گوبلزو آوه لهکانی و اینسنگه کانیوه که لهم روزانهدا
 نهی نوین و نهیندی بهوانه « پیریزی نهلماسان »
 دروست بکن ، زوربه آسانی نهوانی نههم بارهشپوری «
 نهلماسان نیگا ، ههر نههم یاروچکه به به حکومتی
 کوزلتبگی دامه زراندهوه و موسولینی خوی
 بووه به سهر کردهی . نازبهکان نهسرو
 پهلهی نهوه نهدهن که پیروزی یک بو خویان دروست
 بکن - ههر چهنده که نهشی بی به مابهی گسالنه
 ونیزه جار - بو نهوه که به هوی نهو پیروزی دهس
 کردهوه سهختی را کردنهکانی روزاواو نیوهروو
 دوژمه لاتان نهختی سووک بکن . نهیا نههم کرداره

انولوا ناشیرینانه بهسه بودهر خستی هیزی مادی و
 انابیی نهلماسان ، وه کز بوونان تارادهمیکی وا که
 ههرگن بهم یاربه منالانهیه چارناگری .

کراو ، پیشانی تهیره - نهگر ، له باش
 خوبه دهسهوه دانی اپتالیا که لایکی بو ، ایز بشی پی
 بلین پیشانی - نهسرو باریکی نهراو شلووخی توش
 هانوه ، نبره کانی بهریتانیای سهزن و نهسرهیکاو
 هاوپه بانهکانی تر له روزاواو نیوهروه گهلی تهکانی
 جهرگک بر به نهلماسانیا دا نهدهن ، وه روسه کانی
 له روزمه لانه وه ههر خهریکی پیسا کیشانیان . بهلام
 ژاودنه کانبش پیشانی یکی ترن که باریکی وایان دی هیچ
 رژی یان پی ناری ، چونسکه نیروه کانی هاوپه بانهکان
 له اوکیانوسی هینسدا ههریم له دواي ههریم لی یان
 نهسه نهوه ، وه دهسکی زوری به سهرا ناسچی که
 هاوپه بانهکان ناره راستی ژاپونیا دانه پلوسن .

۱۸۵۰۰۰ فرو کوی جهنگی لهسالی ۱۹۴۴

نهسره بکایه کسان ههتا دی خیرایی نهدهن به دروست کردنی فروکه . بومبا
 هاویزه کانی « نیچهل » ماوهی فرین و هیزی کوتانیان زور گه ودهبه

دەستووری زمانی کوردی

نورفین رهی

پیشەگی

بو آخارتن و نووسین به زمانیک بی هه له و به خارینی ،
زانینی بیکه کانی دەستووری نهو زمانه پی وسته . ئەم بی -
ویستبه هەر بو زمانیکی بیکانه نیه ؟ پیاو بو ئەوه که به
زمانه کهی خرابشی بی هه له و به خاوبنی با خبوی و بنووسی ،
ئەبی شارەزای دەستووره کهی بی . ئەم هه موو بشیویه
که له نووسینی ئەدا نه ییزی ، ته نیا له بهر ئەوه به که
کەس هه تا ایستاکووی نه داوه ته دەستووری زمانه که .

هه موو خوینده واره کاتمان به هه ای زمان و ئەده بیات
نی گه بشتوون ، به لام به کیکیان به لای ئەوه دا نه چوون
که ، زمان و ئەده بیات هه ره له سه ر بیکه کانی دەستووری
زمان ئەتوانی بگه شیتوه و به رزیتته وه « . من له بهر
ئەمه به که له سالی ۱۹۲۳ دا ، که تازه ده سمان کردبو به
گروگالی نووسین ، له پیش هه موو شتیکا دەسم دایه ریک
خستی دەستووری زمانه که مان . چونکه هه تا نه دهمه
دەستووریک واریک نه خرابوه که ریه ریم بکا ، گه لی سال
به کوشتیکی گم مانه نده وه کارم تیدا کرد ، انجا له پاش
هه رت سال ، و اتا له ۱۹۲۹ - ۱۹۳۰ دا توانیم به شیکی
له چاپ بدم . به شه گه ی تری هیشتا به ته واری له چاپ
نه دراوه ، به لام هه تا ایستا ئەو اوفیس هه ره به ریتانیا بیانه
که ویستوو یانه کوردی فیر پین ، هه موویان
دەستووره که یان به زمانی اینگلیزی روو نووس
کردوه .

ئەوا له م جار هه وه بو سوودی گشتی ، وه بو ئەو
به ریتانیا بیانه که ئە یانه وی فیری زمانی کوردی پین ،
دەستووره که پارچه پارچه ، وه به چه شتی که به آسانی پیاو
بتوانی فیری پین ، بلاو ئە که مه وه .

ئرف و بی

۱ . زمان ده رخستی بیرمانه به یاربه ی
ووشه وه ، زمان ئەش آخپوری و ئەش نووسری .

۲ . آخارتن ده رهینانی هندی ده نگه له
ده هه وه .

۳ . نووسین پیشاندانی ئەم ده نگانه به به
یاربه ی هندی نیشانه وه که بی یان ئە لین تیب .

۴ . ووشه ، بو ده رخستی بیرمان به آخارتن ،
یان به نووسین ، ووشه به کار نه هیزی . ووشه له ده نگه ،
یان له چه ند ده نگه دروست ئە بی ، وه کو ،
با ba ، ووشه بیکه ، به ک ده نگه تیدایه .

کردن kirdin ، ووشه بیکه ، چوار ده نگه تیدایه .
سه ر به رز serberz ، ووشه بیکه ، پینچ ده نگه تیدایه .

۵ . گه رته ، له ووشه بیکدا ئەو ده نگانه ی
به به گه وه ، به جاری ده ر ئە هیزین ، گه رته بی دروست
ئە کەن . هه ر ووشه بی له به ک ، یان له به ک پتر گه رته
دروست ئە بی ، وه کو ،

آو aw ، ووشه بیکه به ک گه رته یه
هه تاو henaw ، ووشه بیکه دوو گه رته یه : he-naw
سه ماوه sermawer ، ووشه بیکه سه گه رته یه :
se — ma — wer

۶ . تیب ئەو نیشانانه که بو نووسینی ووشه
دازاون ، تیبه کانی زمانیک به سه ر به گه وه بی یان ئە لین
ئە لف و بی .

ئرف و بی ی کوردی

۷ . تیبه کان دوو چه شتی :

۱ . تیبه ده نگه ،

۲ . تیبه بزوین .

تیپه ره تگی

۸ . تیپه ده نگه ئه وچه شنه نیپانه ن که
نووسرانی ده نگه دازاون ، ئەمانه ن :

هم بی به em biye بی به که biyeke بی بی biy
 «ی ای» بی «بی biy» ی لای چه پ کسره طویل به
 «ی ای» ی دوو «بی bi» ه کی تر کسره قصیره به .
 ۲۴ . بزونه لیکدراوی «ای iy» نه گهر به ته نیایی ،
 یان به کم تیپی ووشه بی ، یان هی کهرته بی بی ،
 وه کو «ای بی» نه خوینرته وه ، وه کو ،

بی ایمان bëiyman ایراد iyrad این iy

۲۵ . بزونی «و O» نه گهر له دواي دهنگی بیکه وه
 بی ، کاری «الوا المهورل» نه بی بی ، وه کو ،

گوشت gosht روز rhøj جو co

۲۶ . بزونی «O» نه گهر به ته نیایی ، یان به کم
 تیپی ووشه بی ، یان هی کهرته بی بی ، وه کو «الوا
 المهورل» یك نه خوینرته وه که «و» بیکی له بیه وه
 بیت ؛ وه کو ،

بی اوردوو bëorduw اوردکک org اؤغر oghir

۲۷ . بزونی «ئوی ö» نه گهر له دواي
 دهنگی بیکه وه بی ، نه و کاره نه بی بی که لهم و بنا نه
 خواره وه دا پیشان دراوه :-

سونه söne شوین shön کوی kö

۲۸ . بزونی «و u» نه گهر له دواي
 دهنگی بیکه وه بیت ، کاری بوریکی کورت (ضمه قصیره)
 نه بی بی ، وه کو ،

gulh kurd بو bu

۲۹ . بزونی «u» نه گهر له دواي وه بزونیکی تر
 بیت ، نه گوری به «w»، وانا به «و» ی دهنگی ،
 وه کو ،

بوایه bu + aye = hwaye

نواندن nu + andin = nwindin

گاومه dar u aw داروآو ga w merh

۳۰ . بزونی «u» نه گهر به ته نیایی ، یان
 به کم تیپی ووشه بی ، یان هی کهرته بی بی ، وه کو
 «و» بیکی «ضمه» دار نه خوینرته وه ، وه کو ،

ناؤمید naumiyd اؤرمیه (ئورمیه) urmiye

به تهرک beerk تهرک erk نه e
 ۱۸ . بزونی «ی، é» نه گهر له دواي
 دهنگی بیکه وه بی ، کاری «الیا المهورل» نه بی بی ؛ وه کو ،
 میو mew کی kè دی dé

۱۹ . بزویی «é» نه گهر به ته نیایی ، یان
 به کم تیپی ووشه بی ، یان هی کهرته بی بی ، وه کو
 «الیا المهورل» یك نه خوینرته وه که «و» بیکی له
 بیه وه بی ؛ وه کو ،

بی بیعی bëesh أبه (ئیمه) éme ئی é
 ۱۰ . بزونی «ی i» نه گهر له دواي دهنگی بیکه وه
 بی ، کاری بزونه کوردی نه بی بی ؛ وه کو ،

mist جل cil چی چی chi

۲۱ . بزونی «ی i» له سه باردا کاری ژیر «کسره
 قصیره» نه بی بی :

۱ . نه گهر به کم تیپی ووشه بی ، یان هی
 کهرته بی بی ، وه یان بزونی دهنگی یك نه بی ، نه وسا
 وه کو «و» بیکی «کسره» دار نه خوینرته وه ، به وینه ،

بی اداره bëidare بی انصاف bëinsaf انصاف insaf
 اداره idare

۲ . نه گهر له دواي تیپی «y» وه بیت ، وه کو ،

مایین mayin پاییز payiz شایبی shayi

۳ . نه گهر له پیش تیپی «y» وه بیت ، نه وسا
 بیکه وه نه به بزونه لیکدراوی «ای iy» که وا له
 زهره وه لیی نه دوین .

۲۲ . بزونه لیکدراوی «ای iy» نه گهر له دواي
 دهنگی بیکه بی ، کاری ژیریکی درپژ (کسره طویل)
 نه بی بی ؛ وه کو ،

کانی kaniy بزوبین ziywiyn بی biy

۲۳ . نه گهر له دواي هم بزونه لیکدراوه وه
 بزونیکی که بیت ، «y» ی بزونه لیکدراو له گهل
 نه بزونه تازه به دا کهرته بیکی تازه دروست نه کا ،
 وه «ی i» ی بزونه لیکدراو نه بیته وه به ژیریکی کورت ؛
 وه کو ،

دهنگی به ، دوو میان بزوبنی (ضمه قصیره) به «۱» ، وه کو ،
 wushk ووشک وورگک wurg ووته wute
 ۳۵ . تپیی «ی ، ی» ، هم دهنگی به ، هم
 بزوبنه :-

۱ . دهنگی به ، نه گهر بزوبنیکی له لاره بی ، وه کو ،
 بوین buyn یهک yek آی ay
 رووی ترش rhuw y tirsh مووی زهررد muw y zerd
 ۲ . بزوبنه ، نه گهر بزوبنیکی تری له لاره نه بیت ،
 وه لیره دا کاری (کسرة فصیره) نه بییی ، وه کو ،
 بهردی زل herd y zil بیست byst بردی birdy
 آوی سارد aw y sard فانی ووشک nan y wushk

(۱) ههندی نووسهر تازه ده بیان کردوو به
 به کار هینانی «وو» له بیدش ووشه وه به چه شنیککی هه له ،
 به وینه : ووشه ی «وینه» ، «وینه» نه نووسن ؛
 له مه دا «و» ی دووم چونکه بزوبنی «ئ» ی له دواوه به ،
 دهنگی به ، «w» ۵ نه ی «و» ی به کهم چیه ؟
 (تماشای § ۲۸ ، ۲۹ بکه) .

۳۱ . بزوبنی لیکدراوی «وو ، u w» نه گهر
 له دواوی دهنگی بیکه وه بی ، کاری (ضمه طویل) نه بییی ،
 وه کو ،

پاروو paruw ژوور juwr موو muw

۳۲ . نه گهر له دواوی بزوبنه لیکدراوی
 «وو ، uw» موه بزوبنیکی که بیت ، «w» واری دووم «
 ی بزوبنه لیکدراو له گهل نه بزوبنه تازه به دا کرت به بیکی
 تازه دروست نه کا ، وه «u» ، وای به کهم «ی بزوبنه
 لیکدراو نه پته وه به (ضمه) بیکی کورت ، وه کو ،

خوو ، نه خووه xuw, ew xuwe
 بهروو ، بهرووه که berhuw, beruweke

۳۳ . بزوبنه لیکدراوی «uw» نه گهر به
 ته نیابی ، یان به کهم تپیی ورشه بی ، یان هی کرت به بی
 بی ، وه کو «وو» نه خوینرته وه به وه کو ،

اوتی uwtiye اولتک uwlaike

۳۴ . نه گهر له نووسین به تپیی عه ره بی دا دوو
 «و» بیکه وه بکه ونه پیش ووشه بیکه وه ، له مانه به که میان

سه رازی سپای هشتم به تانک
 و چه کی جهنگی به وه
 به کولانیکی به کی له شاره
 رووخینراوه کانی ابتالیادا
 را نه بوورن .

نیویشکی قهوماوی سیاسی و سپایی مانگی ته شربنی دوو لام ۱۹۴۳

چوونی هه زه تهی خاوهن سموی مهلیکی ته میر عبدالاله وهسی
مه زنی عراق ، بو دیده تهی به ریتا نیای مه زن (۱)

سهردانی (سمو الوصی المعظم)
اینگلته ره

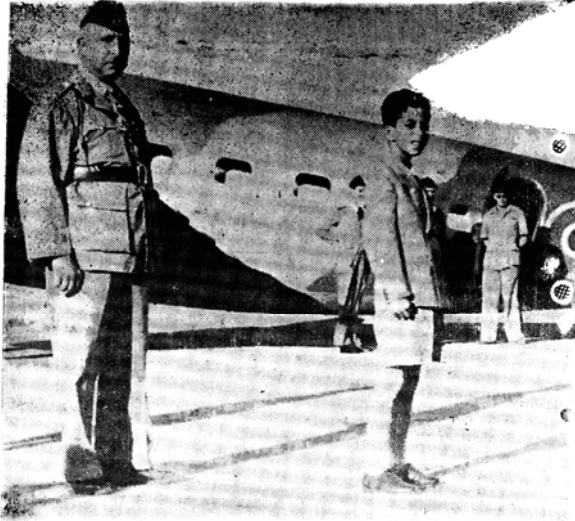
تهم نیگاره به یانی روزی پینج شه می پیشوو له فروکه خانی
شارستانی دا گهراوه ، به چهنده دقیقه بیک له پیش تهو دا که
سمو الوصی له عراق بچیتته ده ره وه . لهم نیگاره دا جلالتی ملک و
سمو الوصی ته بیترین وه له لای راستی نیگاره گووه فه خامه تهی نوری
سید و وه زیری معارف راوه ستاون .

زیاره تهی خاوهن به رزه تهی شاهی و وهسی
مه زنی عراق ، بو له ندن، به کیکه له قهوماوه دیاره کانی
دبریک به ندیوار به تهستوره کانی مه یانی دوو نه نه وه
هاو په مانه کانی عراق و به ریتانی . تهم بانگ کرده
گه ربه می به ریتانیای مه زن، هی خاوهن به رزه تهی
ته میری مه زن به لگه بیک راست و بره ره بو تهو
بیک هاتنه تهو او مو به ک خوشه ویستیه که له مه یانی
عراق و به ریتانیای مه زندایه .

له ندن به رنامه می تهو گه شتهی ریک خست که
وا به رزه تهی ته میری گه ریم تهی کا . تهو تا گشت
تهو وهی عراق و گیتی عه رب تماشای

(۱) ووشه په تیه کانی تهم ووتاره :

دیده نی = زیاره ت ، به رزه تهی = سمو ،
خاوهن به رزه تهی = صاحب السمو ، به رزه تهی = سموه ،
به رزه تهی وهسی = سمو الوصی ،
خاوهن به رزه تهی شاهی = صاحب السمو الملکی ،
به ندیواری تهستور = ارتباط متین ،
په لگه بره = دلیل قاطع ،
آکا = خه بره له تومار کردن = تسجیل کردن ،
مفردی = حاشیه ، خاوهن شکو = صاحب الجلاله ،
گه سیه تی = شخصیت ، هه ریم = منطقه ،
سهخت کراو = مستحکم ، محسن ، سهردان = زیارت ،
نهر = خالد ، نوخفه = اول ، گهک = خدمت ،
آبوری aboriy = اقتصاد ، خواستار =
مطلب ، مقصد ،
وهندی = شجاعت ، هه تاهه تایی = الی الابد ،
فرازی = نشوونما ، چاپه کات = الصحف ،
مطبوعات
توفیق وهی

لهم نیکاردها خاوند شکو مهلیک نه بیزی که له کانی سه فورد کردنی سمو الوسی دا بوسهردانی بهریتانیا ، تشریفی بردوو. بو فروکهخانهی شارستانی . جلالی ملک له بردهمی نه و فروکهپوه راوه ستاوه که دسی هه لگرتوو. وه له پشت جلالتیوه سعاده زبعم عبدالوهاب عبداللطیف که یه کم یاوه ری جلاله تیته تی ، وه ستاوه

کرد که عیرافیه کان نواندیان وئی نوین بهرامبر به له شکره کانی بهریتانی له روزهلانی ناوه راستدا ، وه ووتی: « من عیراق هه جاریک دیبه ، له جهنگه کی رای بردودا بو دمیکی کم . بهلام ایه هه مومان لهم وولانه به سترارین به بهندی له ستوری هاوپهانی وده سنی بهوه . هه رچه نده بهرزیته تی له پیش هه دا به سفه تی ووسی تخی عیراق تشریفی نه هیناوه بو دیدنه تی ایه ، بهلام ایه گشتان هه زانین که چون به هه مومو تواناییکی وه تی کوشی ، هه تا له روزی هه ره رسدا ، بو پاریزگاری هم به ندیواریه و له ستووور کردنی . به راستی زورمان پی خوش بو که عیراق چوه ریزی نه ته وه بهک گرتوو کانه وه ، وه خوش هاتبان لی کرد . عیراق ، هه رچه نده له شکره کانی هاوکاریان نه کردوو له مهییانی شهردا ، بهلام ، له ناو سنووری وولاته کی خویدا له وه ندهی کک بهجی هیناوه بو ده عوای هاو بهشی ، که له وانه که مته نه بی که له مهییانی شهردا بهجی نه هینرین .

هم گه شته پیروزه له کا ، وه چاوه روانی آگا کانیته تی . روزی ۵ تشریفی دووم ۱۹۴۳ قوماوی هه ره شایی بهخش و هه ره بهشکوی له تومار کرد ، که گه یشتی خاوند بهرزیته تی شاهی بو نه ایستکه گوره کی له ندهن له گه ل مفردیه که ربه گی دا هه زره تی خاوند بهرزیته تی شاهی دوق کلوستهر به ناوی خاوند شکو قهرال جورجی شه شه می مه زنه وه هاتبو به پیریانه وه ، له گه ل گه لی له کسیه ته (شخصیة) بهرزه کانی تری بهریتانی دا

له روزی هه ونه می هم مانگه دا (تشریفی دووم ۱۹۴۳) بهرزیته تی ده می کرد به گه رانه کی له بهریتانیای مه زندا ، له له نده نه وه چوو بو دوفر بو دیدنه تی نه و ساختانه سپایانه که له هه ربه ی زه ریا به ره کانی بهریتانیدان ، وه که بهشی هه ره نزدیک بو نه وروپای داگیر کراو ، نه و نه وروپایه که له زیر چنکی نازی دا نه نالینی بهرزیته تی آگادار بوو له ترفی به کانی سه نگه ره کانی بهریتانی ، وه گشت ووردی بیکی هونه ره کانی سپایی

به چاوی خوی دی له هه ربه سهخت کراوه دا ، له پاشا گه رای وه له ندهن . روزی هه شته می هم مانگه بهرزیته تی سه ری دا له جی بلاو کردنه وه رادیویی بهریتانی بهرهمی ، له وی بهر و پیریکی باشی کرا به بیباخی خوشه ویستی عیراق له سر سنجاقی بلاو کردنه که له نه نشت به بیباخی بهریتانی وه هه شه کاپه وه بهرزیته تی له وی گه لی قسه ی کرد له گه ل کسیه تی بهریتانی و عه ربه ی ، وه قسه بیکی کرد بو وه کیلی آگای عه ربه ی ، تی یدا خوشنوودی گه وری خوی نواند لهم زیاره ته نه مره که که شونیککی واقوولی بهجی هیشته وه له دلبا که هه رگیز له بیری ناچیته وه خاوند بهرزیته تی بهم هه ربه نوخشه سهردانه کی چه ندسالی له مه و پیتی هی له نده تی یاد کرده وه له پاش نه وه بهرزیته تی چوه له زیانه ته نیوه رویه گه و ره به که حکومتی بهریتانی بوی دروست کرد بو . له مزیا فه ته دا وه کیلی سه رکی وه زاره تی بهریتانیا میستهر ته تلی دوانیکی دا ، نیشانه ی نه و میوان بهر وه ربه ی

لەم نیکارەدا جەلالەتی مەلیک و سەمو الوەسی المعظم ئەبێترین .
 وە هەر لە نیکارەدا لە ناو ئەوانەدا کە رەوانەیان
 کردوون فەخامەتی سەر کەنەز کورنەوالیس کە
 بایوزی خاوەن شکو قەرالی بەریتانیایە لە عیراقددا ،
 وە فەخامەتی جەمیل مەدەفەعی و عەبدولابلاە حافظی وەزیری
 مەحاریف ئەبێترین .

هەرچی وەکو مەبانی آبوریش
 (اقتصادیش) بی، لەوی داهاوکاریکی
 زورچاکی ئەبێنین کە هیوامان وایە
 لەسەری برۆاله ووجانەکی پاش جەنگ
 دا، وە لە دواي ئەوش :

مێستەر ئەتلی لە باش ئەمە ووتی :
 « حکم مەتی خاوەن شکوی قەرال ،
 پیشکوتنی عیرافی زورلاخواستارە .
 لەری سەرکووتندا ، تاکو ئەوکار .
 گەورانی دەسی بی کردوو لەم
 سالانە دوایدا ، بیاتە سەر و لەآیندەدا
 لێ پتر بکا ، تا ئەگاتە ئەو آمانجە
 هاوبەشیانە کە ایەیان بەک خستوو
 لەکاتی آشتی و سەردەمی جەنگدا . »

بەرزبەتی ئەمیر بە ووتە
 شکودار بەرامبەری ئەم دوانە
 کردەو ، وە ووتی :

بەشەرەفی بەرزبەتی بەو زیافەتیکی زور بە شکو بو ،
 وە دوانەکی مێستەر ئەتلی و وەلامەکی بەرزبەتی
 تینیکی زورچاکی و ئەوای بو لە سەر ئەفسی هەر دوو
 نەتەوەکی عیراقی و بەریتانی . لەم آیینە نەمرەدا گەلی
 کەسیەتی بەرزبەتی و عیراقی هەبون .

بەرزبەتی وەسی مەزنی عیراق بە دریزانی زیارەتی
 اینگیلتەری لە لایەن حکومەت و نەتەوی بەریتانیەو
 بە خوشی ییکی کە وەرەو بەری کرا . زیافەتی هەرە
 گەورە کە بەشەرەفی ئەووە درا ئەو زیافەتە شاهانە
 بو کە لەلایەن خاوەن شکوی قەرال و قەرالیجە
 بەریتانیەو درا لە روزی دەبەمی ئەم مانگەدا . لەم
 زیافەتەدا بیست و دوو کەسیەتی بەرزبەتی بوون ، لە
 ناو راسنی ئەمانەدا لە سەریکەوێ خاوەن شکو قەرال
 جورجی هەشتم ، بەرامبەر بەو لە سەرەکەوی ترەو
 خاوەن بەرزبەتی وەسی مەزنی عیراق دانیشن ، خاوەن شکو
 قەرالیجە ئەلزابەت لە تەنشتی راسنی خاوەن بەرزبەتیەو ،
 وە خاوەن بەرزبەتی دوچەسی کاوستەر لای چەبەو

« من ئەم کاتە بەهەل ئەزایم بو ئەو کە بەختیاری
 خوم دەرخۆم بە بووس لە بەریتانیادا لەم سەردەمە ناسکی
 دیریکی گیتی دا ، بە چاوی خوم ئەو کوششتە جەنگی
 گەورانە ئەبێم کە هاوبەیانە هەرە مەزنی و هەرە
 خوشەویستەکی عیراقی ئەی کاک . ئەگەر ئەو بی پروای
 و وەندبەیی بەریتانیایەوایە کە نواندی لەو کاتە هەرە
 رەشانە و روژە هەرە بە سامانەدا کە سوپاس بوخوا
 بەسەرچوون ، جنسی آدمەزاد آزادی لە دەس ئەچوو
 هەتا هەتانی . من پروای ئەواوم هەبە کە ئەم زیارەتە ، ئەو
 بەندی دوستایەتی ئەستوورتر تە کاکە ایستا لە مەیان
 هەر دوو وولانە کەدایە . من خوم ، وە رولەکانی
 وولانە کەم هیوای گەورەمان ئەووە بەکە لەو سەردەمی
 پاش جەنگدا هاوکاری لە مەیانمانا فراژی بی . بروام وایە
 شەبەقی آشتی زور دوور نەبی ، انجا ئەوسا لە مەیانمانا ئەو
 هاوکاریە دەس پێ ئەکا کە یاریبەر ئەبی بو دامەزراندنی
 آشتی و فەرەجی لەگیتی دا هەتا دواي . »
 ئەم زیافەتە گەورەبە کە حکومەتی بەریتانی دای

دانشین. له ناو بانگ کراوه کاندا دوی گلوستر، دوی کت، میستر چهرجل و انوی، نرل کلارندن، دوچوسی دیوشنیر، سهرکی، کانی سپای ایمراتوری جه نرال سر آلتی بروک و انوی، وهزیری دولت میستر ریچار دلو بوون.

خاون برزیه تی وهسی مهزنی عراق دوو روز میوانی خاون شکو نرال وقهر ایچی بهریتانی مایه وه خاون برزیه تی لهم زیاره تی اینگیلته ره پیدا ساختمانه کانی جهنگی، سهرچاوه کانی آوری، ساختمانه کانی پیشه سازی، کرکه کانی خورنده واری گشتی گهرا، وه گشت سهرچاوه کانی ژبانی بهریتانی شاره زابوو. له هموو گهرانیکی دا له لایهن نه ته وهی بهریتانیه وه به ریزیکی به شکوووه بهرو پیری کرا. چاپه کانی بهریتانی ستایشی خاون برزیه تی وهسی مهزنی عراقیان کرد، وه سروشتی بهریتان هل دا، وه به تانی نهو کوششته مهزانه پیدا چوون که له روی سهرگوتنی عراق و توند کردنی دوستی و هاوبه بمانی مهیانی نه ته وهی عراق و نه ته وهی بهریتانی دا نهی کا.

قه و ماوه گرنگه کان

۴۳-۱۱-۲ : وهزیری دهره وهی بهریتانیا میستر ایدن، وه وهزیری دهره وهی نهمه ریکا میستر کوردل هل بلاویان کرده وه که، بناغه بیکی توند داتراوه بو هاوکاری له مهیانی هاوبه بمانه کاندا، وه که گه لی بناغه ی سهختی تریش داتراوه بو ساختمانی آسایشی آینه. هاوبه بمانه کان له ایتالیا سهر شاری پچووکی تریان داگیر کرد. روسه کان شاری پریکوبیان داگیر کرد، وه بهم چهنه نیمچه دورگه ی فریمان گه مارو دا. نهمه ریکا بهریتان نیروویان دا بهزنده دورگه ی بو گانقیل که دورگه ی هره گهره دورگه ی دورگه کانی له بمانه و ژاپونه کان گرتویانه.

۴۳-۱۱-۳ : خاون برزیه تی وهسی تهختی عراق له بغداد وه حهره گهتی فهرموو بو بهریتانیای مهزن. بومبا هاویژمه کانی بهریتانی تاویان دایه سهر کول که پیشه سازی جهنگی کانی له بمانیا.

۴۳-۱۱-۴ : له ایتالیا دا له شگری ههشته می بهریتانی له گه لی لاره له رووباری ترکیتو پهرینه وه. سپای سوور به بهلاماریکی گهره نیرووه کانی له بمانی هل بری، وه له

۸۰ شاری دی پتر گرتوه. نیرووی وهایی هاوبه بمانه کان له نوکیانوسی هیمندا کرکه کیکی کوشنده ی تریان کیشا به سهر بنکه ی ژاپونه کاندا له رابلول ۳ دهره وهی ۸ کشتی بازگانی و ۴ کشتی پچووکی زهریا بهریتان نوقوم کردن و ۸۵ فروکشیان تیک شکاندن.

۴۳-۱۱-۵ : به رزیه تی وهسی مهزن عبدالاله گه پشته لهنده، بهرو پیریکی زور به بهروشی کرا. سهرکی وهزاره تی عراق چاوی به وهزیری دهره وهی بهریتانیا گوت له «جهانیه». میستر چهرجل له باره ی سیاسیته حکومه ته که بهوه بهرام بهر به آلمانیای، به یانگی دا. ژیر زهریا کانی نهمه ریکا ۱۰ کشتی ژاپونه کانیان نوقوم کرد.

۴۳-۱۱-۶ : روسه کان شاری «کیف» یان گرت که شاریزیری اوکراینایه. له ایتالیا دا جهرخه جه کانی له شگری پینچم له رووباری کارلیانو پهرینه وه، له شگری ههشته میس شاری ناستویان داگیر کرد.

۴۳-۱۱-۷ : له شکره کانی روس له روزاوی کیفدا بیست میل پیش که وتن، وه له نیمچه دورگه ی «کرچ» دا نیروویان دا بهزاند.

۴۳-۱۱-۹ : له نیوه روی روزه لانی بولنارستاندا شورشی بهرپا کرا، له بمانه وهی دس بهچی وهزاره ته که یان بگوری. تاویان دایه سهر با کوری فرانسه و بهلچیکا.

۴۳-۱۱-۱۳ : نیرووه کانی له شگری ههشته می ده لاقه بیکی زیان کرده وه له هیله زستانیه که له بمانه کاندا له ایتالیا. فروکه کانی نهمه ریکا کرووزه ریکی ژاپونی بان نوقوم کرد، وه (۸۸) فروکه ی ژاپونی بان بهردایه خواره وه.

۴۳-۱۱-۱۴ : ۴۵ موو بهر کانی سبامی سرستان خویان خسته ژیر دوسی بوگوسلافیایه وولات پهرسته. کانه وه بو بهرام بهری له بمانه کان. نیرووه کانی روس شاری «ژیتومیر» یان گرتوه.

۴۳-۱۱-۱۵ : مارشال بادولبو وهزاره تیکی نازهی دامه زراند، له بمانه هئا «روما» آزاد کرکه له دس له بمانه کان، له سهر حوکم له بمانه وه.

۴۳-۱۱-۱۷ : میسر چووه ناو بهمانی نه تلاتیک. ۴۳-۱۱-۱۹ : له شگری سوور شاری «رچپزا» و «کوره سین» ی گرتوه. ژیر زهریا یکی بهریتانی

KER WEHA EBÊ

Gêrherewe y : T.W.

Shewêk y baran u tof kô xadêyêk karêk y zor pele y lê helh ekewê, le dêyeke y tenisht yan ewe; piyawêk y xoy bang eka we pê y elê :

— Shaho, êsta et nêrim bo la y kôxa Piyrot.

Shaho desbecê elhê :

— Bash e qurban.

We egerhêt e dwa we. Kôxa wa y zaniy ke Shaho echê, kalhew pêtaw y ebestê w xoy amade eka we egerhêtewe bo wer girtin y rhaspêraweke y. Kechiy gelê chawerhwan y kelhkkareke y ebê, kabra her nayêtewe. Enêrêtewe be shôn y a ; aga y bo ehêninewe ke Shaho mil y dêyeke y girtuwe w rhoiywe.

Shaho be rhashtiy rhoiybu bo dêyeke; ke egat e ewê, echêt e malh y kôxake y. Kôxa Piyrot lê y epirsê :

— Xêre, wa b'em shewe tuwshe heta êre hatuwy ?

Shaho elhê :

— Agha, Kôxa nard im y bo la y êwe.

— Bochiy nard it y ?

— Na zanim, le malh y xoman bum, nardy e shôn im, wuty, «êsta et nêrim bo la y Kôxa Piyrot», min ysh gerhamewe malh ewe w kalhe w pêtaw im best u hatim bo la y êwe.

— Ey ke kalhe w pêtaw it best, ne gerhayt ewe la y Kôxa ?

— Agha, ne.

Kôxa Piyrot lê ega ke kôxake y drawsê y wystuwyety shitêk y giring y pê darha spêrê, ke wa b'em shewe tofe narduwyety; le dilh y xoy a birhyar edha, siza y em keryetiye y, pendêk y pichuwk y pê bidha kebo pêkeniyn bi y gêrhinewe, we pê y elhê : -Belhê, belhê, ezanim bochiy y narduw y; destarh êk man heyê, lê y wystibum; her êsta helh y gire w bo y here.

Kabra y ker, piyre destarh y lê enên u ey nêrinewe.

چاپخانه‌ی معارف — به‌غدا

چوار زیر زه‌ریای ته‌لمانی نو قوم کرد. کوملی گه‌وره گه‌وره له فروکه بومبا هاویره‌کانی به‌رتانی تاویان دابه‌سه‌ر به‌رلین و باکووری فرهنسه .

٢٠-١١-٤٣ : نیرووه‌کانی رووس شاری

« افروش » یان گرتوه .

٢٧-١١-٤٣ : لهشکری هه‌شتم شاری « ته‌نکونی » ی

داگیر کرت .

٢٣-١١-٤٣ : نیرووی هه‌وانی شاهانه تاویکی

هه‌جگار توندی دابه‌سه‌ر به‌رلین . نیرووه‌کانی ته‌مه‌ریکا دابه‌زته‌سه‌ر سه‌به‌مین درکه له‌بانه که ژاپوه‌کان

داگیریان کردوه .

٢٤-١١-٤٣ : بومبا هاویره‌زه‌لامه‌کانی به‌رتانی

به‌رلیزبان زور سه‌خت کوتا . نه‌و کاره‌سای به‌سه‌ر به‌رلیزبان هینا ، به‌داستان ته‌گیررته‌وه . هاکا ته‌لمانه‌کان به‌ته‌واوی ووره‌یان به‌ردا . له‌ابتالیادا لهشکری هه‌شتم شاری گرتگی « کاسیلوسان-گرو » ی داگیر کرد .

٢٧-١١-٤٣ : نیرووی هه‌وانی شاهانه نزیکه‌ی

سه‌به‌کی به‌رلیزبان کاوول کردوه . رووسه‌کان شاری « گومیل » یان گرتوه‌که فه‌لایکی زور سه‌خت کراوی ته‌لمانه‌کان بو .

٢٨-١١-٤٣ : رووسه‌کان له‌روژاوی گومبدا

ماوه‌یکی دریز پیش‌گوتن .

٣٠-١١-٤٣ : ته‌سو سه‌ره‌کی وه‌زاره‌تی به‌رتانیا

مبستر وینستن چه‌رچل جیژنی ٦٩ سالی له‌دایک بوون و چوار سالی سه‌ره‌کی وه‌زاره‌تی به‌رتانیا به‌نی .

خوا پابه‌دار و پیروز و سه‌ره‌کوئوی بکا . بی‌گومان گه‌لی ته‌انرافی پیروزنایی وه‌ر ته‌گری له‌هه‌موو لایکه بو چا کتر بوونه‌وی باری جه‌نگی به‌رتانی که له

جیژنی پاربه‌وه هه‌نا هی ته‌مسال رووی داوه . ته‌مه دوو شه‌وو دوو روزه جه‌نه‌رال موئنگومری له‌په‌لاماریکی

زور سه‌ختدابه له‌ابتالیادا . هه‌موو کس چاوه‌روانی پیروزی ته‌م په‌لاماره بی ونبه‌به . نیرووه‌کانی چین

دوو فیرقه‌ی ژاپونیان شکاند و شاریکیان گرت . بومبا هاویره‌کانی هاویره‌مانه‌کان هه‌وزه گرتگی‌کانی که‌شتی

سازی برینسان بومبا باران کرد و ٤٥ فروگی ته‌لمانیان خسته‌خواره‌وه .

ده ننگی کبیتی تازه

کوواړیکي مانگانه به، له لایږن به شمی په پوه ندی گشتیه وه، له بالیوزخانه ی به یتانی وال به غدا، وه چینی

کانوونی به کم ۱۹۴۳

پرگ - ۱ ، ژماره - ۳ ، ناوه روک

۲۵ . پیاویک له دواي تفهنگه وه (وهر گیراوه) .

شیرزاد

۳۰ . لاوانده وهی « زین » .

توفیق وهی

۳۲ . شیرمه کانی مه لیکواکلام .

۳۳ . میستر ایند سیاسی بیکی راسته .

(وهر گیراوه) عبدالقادر حصمت

۳۷ . پسرور ، آزاد (آزا ، زات) ، شاره زا .

توفیق وهی

۳۹ . سه بیاوی آزای هره گوره ی گیتی

(وهر گیراوه) . حوزنی ی موکریانی

۴۲ . ده ستوری زمانی کوردی .

توفیق وهی

۴۵ . نیواشکی قهوماوی سیاسی و سپایی

مانگی کانوونی به کم ۱۹۴۳

۴۸ . نه حه ی کورنوور . توفیق وهی

۱ . په نجا راستی ترله باری به یتانیای

گوره وه .

۹ . قهزای دیزه کورت له گوزه .

توفیق وهی

۱۳ . وورد بوونه وهی جیهان له دژاړه کانی

جیهان (وهر گیراوه) .

شیخ حسن معروف

۱۵ . شیمیر : دپانته به خیر .

شیخ احمد غنی

۱۶ . آل ، شهوه ، مامان . کاکه ره شید

۱۷ . گه شنی گه له خورته کی به یتانی .

۱۸ . سر جون مالکولم (وهر گیراوه) .

حوزنی ی موکریانی

۲۳ . شیمیریکي ره نجووری .

۲۳ . شیمیریکي میرزا مارف

۲۴ . سرکه وتی چهر چل . احمد شکری

پدنجاراستی تر له باره‌ی بدمریتانیای گدوره‌وه

له سهر ډلامی جهنگدا

خلوښ شكو قهرال جورجی شه‌شهم، قهرالی اېنگلېتاره

تامانگي كانونی دووهمی سالی ۱۹۴۳، ۲۵۰ كشتی ته‌وه‌ره یان له زریای ناوه راستا نو قوم كړدووه، كه نه‌مانه به هزاران تون تانك و توپ و سووته مه‌نی و گوله و تفاتی تریان هه‌ل‌گر تپو .

۵ — بهریتانیا ته‌بوو له ماوه ی ۱۱۰۰۰۰ مېله‌ره به ری‌ی زریادا خوارده‌مه‌نی بنیری بو له شكړه‌كانی روزه‌لاتی ناوه راستی . له سالی ۱۹۴۱ دا ۳۰۰ كشتی هه‌میشه له‌م ټبر كدا بون . بهریتانیا تامانگي نیسانی سالی پېشووه هه‌ره له به‌نډه‌ره‌كانی میسر دا ۳۰۰۰۰۰۰ تون كره‌سه‌ی

رسم بیان‌ظنی سرور

۱ — له شكړی هه‌شتمی بهریتانی له داگیر كړدنې ته رابلوسدا به‌سه مانگك كه‌متر نژیکه‌ی ماوه ی ۱۶۴۰۰ میل پېشكوت . له‌سه‌مه‌وه‌نده‌ی ماوه ی مه‌یانی نیویورك و اورلیانی تازه ټپې . له‌وه‌ی شیاری ېسه، له سه‌دا سه‌دی فرقه كانی ماكنه‌بې و له سه‌دا په‌نچای پیاده‌ی ته‌ونروونه‌ی بهریتانیه كله‌مانگي ته‌شړینی په‌كسی ۱۹۴۲ دا نیرووه‌كانی رومیلیان شكند، له‌دورگه‌كانی بهریتانیا وه هینرابون بو ته‌و ناوه .

۲ — له شكړه‌كانی بهریتانیا و نیرووه‌كانی نه‌نوه په‌كك گرتووه كانی بهریتانی هه‌موو نیرووه‌كانی ته‌وه‌ره یان له اېمپراتوریه ته‌كی ایتالیا له له‌فريكادا ده‌ره‌راند، ته‌و اېمپراتوریه ته‌ك پانابیه‌كی دوو ته‌وه‌نده و نیوی هه‌موو دورگه‌كانی بهریتانیا ټپې . له‌م اېمپراتوریه ته‌ی ایتالیا په، له سالی ۱۹۴۰ دا میلیونیک سهر باز ټپې پاراست، له پاشا له‌م نیرووه به هه‌شت فرقه‌ی تری ایتالی و پېنج فرقه‌ی ته‌له‌مانی به هین‌تر كرا .

۳ — كرده‌كانی دا به‌زاندن له باكوری ته‌فهرېكادا په‌كشتی گه‌لی دم‌س پی كرا كه برینی بو له ۳۵۰ كشتی، جه‌نگی و ۵۰۰ كشتی ی بازگانی، له ژرېفه‌ره‌مانده‌ری ته‌مه‌رالی بهریتانی (آندرو پراون كه‌نېنگام) — دا، ته‌و ته‌مه‌راله كه‌گه‌كشتی گه‌له‌كی ایتالیای له زریای ناوه راستا رامالی . له‌سه‌نه له سه‌ به‌شدا دور به‌شی كړدی ی كه‌شټیه‌كان و نیوه‌ی نیرووه‌كانی هه‌وایی له گه‌ل له سه‌دا چلی ته‌و نیروونه كه‌له‌دا به‌زینه‌كه‌دا هه‌و به‌ش بوون، بهریتانی بون .

۴ — ژر زه‌ریا كان و كه‌شټیه جه‌نگیه‌كان و فروكه‌كانی بهریتانیا له مانگي ته‌یلوولی ۱۹۴۲ وه‌وه

خاوهن شکو قهرالچیه ته لیزابته ، قهرالچیه اینگلیتیره له گهلهل پره نسهس ته لیزابته و پره نسهس . ارگهرت روز

لهوروپا و ایتالیادا بهر داوه ته وه . تامانگی ته مووزی سالی پیشوو چه کی ههوانی ی بهرتانی ۷.۸۹۲ روهی ته نیا ته نیای کردوته سهر ۱۳۵۷ کولکی بهزی ، وه ۲۰۰۰ کارخانهی دژمنیشی ویران کردووه ، یان پهکک خستوووه ، وه بومبا کانی بهرتانی ۱۲۵۰.۰۰۰ تون پی کسه یاندنی پولایان به ته نیا له هه برعی روز ودولی ساردا تیکک و به کان داوه .

۱۰ - له ۲۷ مائنگی مارتی هم سالدا روه یکی واسهخت کرایه سهر بهرلین ، کاله ۳۰ دهقیقه دا ۹۰۰ تون بومبای به سهره بهر درابه وه ، ههوه (۵۹) بهمین روهه که چهکی ههوانی بهرتانی کردو یه ته سهر ههوشاره . وهشاری (ههسن) کاله روزی ۱۳ مائنگی مارتی پیشوو دا ۱۰۰۰ بومبای به سهر افری دراره ته خواره وه ، ۵۰ روهی کوشندمی پتر کراوه ته سهر . سهر وه ۱۰۵ ، ۱۰۰ ، ۹۵ ، ۸۶ ، ۷۵ ، ۵۶ روه کراوه ته سهر کولون ، برین ، هه بوردک ،

جهنگلی ، که لهوانه میلیونکی شنی خوارده مهنی بو ، داگرتووه . له کانی کشانه گهی نیرووه کانی بهرتانیا بوسهر ته رابلوس ، له نیا ههفته بییکا ۳۰۰۰.۰۰۰ میلیون گالون (گازلین) و ۷۰۰۰ تون گوله گوپزراوه ته وه بو مه بیانی شهر .
۶ - ایستا ۶۰۰ کشتی ی جهنگلی ی بهرتانی له ماوه بییکا که با نایهکی ۸۰.۰۰۰ میل پتره ، له کاردا به ، له گهلهل دژمننا شهر ته کا ، چه رخه ته کا ، و سهره رای ههوانش پاسهوانی کاروانه کان ته کا . ۲۵۰.۰۰۰ پیایوی زریابی ی بهرتانیش ، به ته نیا له هه برعی اوکیانوسی ته تلاتیدا کار ته کن . ۲۵۰.۰۰۰ کسپش هه رکیان ته وه به که ۱۴۰.۰۰۰ میل آوی زریابن بیا دیزن له ماینه کانی دژمن ؛ بهرتانیا بیهکان خویان پتر له ۱۰۰.۰۰۰ مایفیان له آوه کانی دژمندا پرژاندوووه .

۷ - له هه مووکانیکا پتر له ۲۰.۰۰۰ کشتی ی بازرگانی ی بهرتانی له زریادا ته گهرین و خوراک ژبانی ههله ته گرن ، پتر له ۱۶۰.۰۰۰ کشتیهوانی کشتیه کانی بازرگانی ی بهرتانی له بهر ننگار بوون له گهلهل دژمندا له ناچون . بهلام زریابی ی بازرگانی

هه همیشه گورزی خوی ههوشینته وه . تاسهرتای کانوونی دووهمی سالی ۱۹۴۲ ، توپه کانی زریابی ناوبراو ۹۴ فروگدی دژمنان ووردو غلش کردووه ، وه له ۷۰ کرداریشدا ، له گهلهل ژیر زریا کانی دژمندا کراوه ، سهرکه وتوون .

۸ - کاروانه زه ریا بهر کان له سووری زه ریا بهر کانی دورگه کانی بهرتانیا دا به بهر ترکزی مابن و فروکه و توپه کانی زریا بهری دژمنهون ، سهره رای ژیر زریا . له گهلهل هه ماشا هم کشتیانه سالی تزیکه ی ۲۵۰.۰۰۰ گهشت ته کن ؛ مانای هه مه هه وه به که ، پتر له ۱۰۰۰ کاروان هه همیشه له کاران له رمانی فره نسه وه به لای که میه وه ههتا ایستا ۱۵۰۰ کشتی ی هه ریهان به کاروان به گه روهی دوه ردا رابوردوووه .

۹ - چهکی ههوانی ی بهرتانی له ۱۰۰.۰۰۰ تون پتر بومبای به سهر ته له مانیاو زهویه دا گهه کراوه کانی

۱۳ - له سالی پشودا نیرووی هه وایی شاهانه پهیرهوی سیاستیکی ریک خراوی کرد بوئو تاوه روزیانه که کردیه سهر ناوهنده کانی گواستهوهی دژمن له روزاوی ئوروپا دا. که وه که متر له نومانگدا ته نیا کو مه لیک له فروکه بجه ننگه کانی ۴۰۰ لو کوموتیفی ئهله مانیان تیک شکاند .

۱۴ - فروکه کانی زریابهری بهریتانی له سالی پیشوودا که ۱۲۲۰۰۰ کرداری چهرخه یان کردو وه ، پتر له ۲۵۰۰۰۰۰۰۰ میل بهه وادا فریون ، بیجگه له وه ۳۰۰ پهلاماریشیان داوه ته سهر ژیرزیا کانی دژمن و سهر ۴۰۰۰ کشتی له کشتیه کانی دژمن . وه فرماندهریی فروکه بومباها برژه کان ، هزاران مابیان فریداوه ته آوه کانی دژمنه وه که به هویه وه له شمش مانگه کهی سالی ۱۹۰۲ دا ۱۶۴ کشتی دژمن نوقوم بووه وله ناوچووه .

۱۵ - فروکه کان و توپه فروکه شکینه کانی دورگه ی مالته له سالی پیشوودا ۹۱۵ فروکه ی دژمنیان خستوته خواره وه . بیجگه له وه فروکه کانی بهریتانی پهلاماری ۴۶ کاروان و پینج نیروی زریایی دژمنیان داوه و ۸۶ کشتی یان له وانه ههلا ههلا کردوه . وه فروکه کانی کشتی گهل به بومبا و به تورپید ۳۷ کشتی دژمنیان ئهنگاوتووه ، له ناو ئهوانه دا چوار کرووزمر و دوو روخینه ریبو وه . فروکه کانی مالته سهره رای ههمو ئهوانه ، ۱۵۰۰ تون بومبایان له با کوری ئهفریکا و سقلیه دا به سهر دژمنندا بهردا - وه ته وه .

پا سیری بهریتانیا بو سهر سیر

۱۶ - ئهویار به یانهی بهریتانیا و ئه مهربکا بیجگه وه تا کانوونی به کهمی سالی پار ناردیان بو روسیه ، بریتین له ۵۶۰۰ فروکه و ۶۱۷۴ تانک و ۸۵۰۰۰ ارتوموبیلی گواسته وه ، ئه مه ئه وه نده به که ۳۲ فیرقه ی زریاداری به تانک ، وه ۴۰۰ سکوادرونی به فروکه پی برازینریته وه . وه تا کو مانگی تهرینی به کهمی سالی پار ئه وه خوارده مه نیه سهر باره ی بهری ی با کوردا بررازه بو روسیه ۸۴۱۰۰۰ تون که رهسته ی چهشن چهشن و ۴۲۰۰۰ تون به تزیی فروکه و ۶۶۰۰۰ تون سووته مه نی تیدا بووه .

۱۷ - بهریتانیا ، تا دواپی سالی پیشوو به پی قانونی دهستیاو و کریی بهریتانی به ته نیا خوی

ئهمه ننگاری جه نهرال
(ئهله که ندهر) ی فرماندهری
گشتی نیروو کانی بهریتانیه له
روژه لاتنی ناوه راستدا .

هام ، ئه مدهن ، کیل و دويسبورکک . بیجگه له مانه نیرووی ههراپی هاشانه پتر له ۲۰۰ شاری تری ئهله مانیان بومبا باران کردوه .

۱۱ - له بهر کم ۷۰ روژی ئه م سالدا ، چهکی ههوانی بهریتانی ۳۷ تاوی ئه نذازه فراوانیان داوه ته سهر زهویه دا کیر کراوه کانی ئوروپا و سهر ئهله مانیا . له مانگی شوپاندا ۱۰۰۰۰ تون بومبایان بهرداوه ته وه ، ئه مه له سه دا په نجا پتر له بومبا کانی سالی پیشوو وه له ته نیا تاویکی کومه لی دا که کراوه ته سهر (ئه سن) ئهوزیانه که دراوه پانای ۱۹۶۰۰۰ چوارینی یارده ی له کارخانه کانی (کریس) و کارگه کانی پولا و کانه کانی خهلووزی گرتو ته وه ، بیجگه له وه ۱۳ خانووی سهره کی و ۴۰ کارخانه ی تریشی بهرگه وتووه .

۱۲ - گردی ئه و فروکانه که نیرووی ههوانی بهریتانی و ئه مهربکا هاو به بانی خستوو یانه ته خواره وه تا به کم روژی مانگی نیسانی ئه م سال ، که بهشتو ته ۱۱۲۳۵ فروکه ی ئهله مانی و اینالیایی ۹۸۴ فروکه ی تری دژمنیش له لاین فروکه کانی کشتی گه له وه خراونه ته خواره وه . به مه گردی ی زمازی ئه و فروکانه ی دژمن که خراونه ته خواره وه ئه گاته ۱۲۹۱۹ .

گواستندهوشی تیدایه که نو ۷۰۰۰۰۰ تون که هفتیه که خراوه ته ژیر دهسی نیروه کانی همه ریکاهه ، له مانن .

۲۷ - بهریتانیا هم سال له مبیانی نهوروبادا نیروه کانی همه ریکا به خیو نهکا به پی یاربه دانی بهرامبهری ، به پتر له ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ پاون له خوارده مهنی که ۸۹۰۰۰۰ پاون په تاته و ۵۵۰۰۰۰۰۰۰ پاون شه کرو ۱۸۰۰۰۰۰۰ پاون مبه و ۸۹۲۰۰۰۰۰۰ پاون سهوزی و ۱۴۸۰۰۰۰۰۰۰ پاون نارد و ۴۰۰۰۰۰۰۰ پاون مره باه تی دایه .

۲۳ - بهریتانیا یاره یی رازاندهوشی نیروه کانی همه ریکای دا به تفاق پیوست بو کرداری دابزهاندن له باکووری همه ریکادا . فیرقه بیکی همه ریکی همه موری به توبه کانی بهریتانی له پیوانه ی ۲۵ پاونی رازیرایه وه . همه ریکایه کان ۱۶۰ فروکه ی سپیت فایه یی بهریتانی یان به کارهینا ، وه بهریتانیا ۱۰۰ میل « جی فیشته وه ی که روکی فروکه » و ۱۳۰ بهله می سووسه که ری و گه لی خهسته خانه ی مبیانی که هر به که ۱۰۰۰ نوین بگری ، له کهل که ره سه ی پزشکی بو ۱۰۰۰۰۰۰ پیانو ، ۳۸۰۰۰ تون کوله و بومبا ، ۸۰۰۰۰ تون خه لووزو پتر له ۲۰۰۰۰ تون شتی خوارده مهنی و ۳۰۰۰۰۰ تون تفاقه هندنه سی داوه به نیروه کانی همه ریکا .

مربیانی پی که پانرنه

۲۴ - پی که یانندی بهریتانیا له گهل نه وه دا که له ساله که ی پاش قهوماوی دانکر که اگه لی فراوان بوو ، بهریتانیا له سالی ۱۹۴۱-۱۹۴۲ دا که لی ههنگاوی فراوانی تری هاویشت . له و هژده مانگه دا که بهمانگی تمموزی سالی ۱۹۴۲ دواپی دیت ، پی که یانندی تفاق جهنگی بهریتانی به نزدیکه گه یشته سه پنندان ، وه پی که یانندی اوتوموبیلی جهنگی کیه یشته چوارچاندان ، له مانگی ناغستوسی هر نو سهاله دا کارخانه جهنگیه کانی حاکومت چوار نه ونده و نیوی هی مانگی ناغستوسی سالی ۱۹۴۱ توپیان دره مینا ، له مانگی تمموزی سالی ۱۹۴۲ دا پی که یانندی کارخانه کانی بهریتانیا له چار ژماره یی دا نیشته وه کاندا پی که یانندی هر که وده ی هر ده ولتیک کی تی بو .

پتر له ۳۰۰۰۰ فروکه و ۲۷۹۴ تانک و ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ تون لاستیک و جهندیکی گهوره ی تر له که ره سه ی جهنگی نارد بو بو روسیه .

۱۸ - بهریتانیا له پاس کردنی کاروانه کالیا که چون بو روسیه دوو کرووزه رو ۳ روخنهر و ۳ ماین مالی زیان کردوه . ریگای زیرایی باکوور که بو روسیه نه چی ، به راده بیکی و اړه له ترکیزه به که نه بی کومه لی گهوره گهوره له که شتی جهنگی له که لاب بو باسه وانی . له دوایه دا جاریک ۳۵۰ فروکه ی بومبا هاویزی دژمن تاوی دایه سریان ، له واته ۴۰ فروکه یان لی خراوه خواروه .

۱۹ - له مبیانی نه بلول و تشرینی دووه می سالی ۱۹۴۱ دا له ده هفته دا نه و بالانه ی بهریتانی که شهوو روز کاریان کرد ، ۱۰۰۰۰ واگونی شه نه نفریان دروست کرد ، که نیران بو ایران بو کواستنوه ی تفاق بو روسیه . هم چه نده نه وهندی پی که یانندی سالیکی ده می فاسایسته .

۲۰ - قانونی کری و ده ستیاو وه نه بی هر به یک لایی بی ، بهاسکی جانندی سه رچاوه کانه بو پیروزی دواپی . بهریتانیا به پی یاره یی بهرامبهری له مانگی تمموز و کانوونی به که می سالی پیشوودا ۱۶۲۱۰۰۰۰ تون تفاق دا به و نیروه همه ریکایه که له بهریتانیا دان . نه واته ۳۰۰۰۰۰ توری خو له ژیرا شارده توه و ۱۵۰۰۰۰۰۰ بومبا و ۲۰۰۰۰۰۰۰ پاون ته لی درکای و میلیونیک تووره که ی لم و گه لی خهسته خانه که ۸۹۰۰۰ نوین نه گرن و جهندیکی گهوره له که ره سه ی تریان تیا بو . وه گودی مه سره می همه ریکایه کان له کانوونی به که می سالی پادا له بهریتانیا داتیا ۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰ دولار بوره .

۲۱ - بهریتانیا پتر له ۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ دولاری له دروست کردنی نه و جی فروکه و سپاخانه دا بهخت کردوه که نیروه کانی همه ریکا له بهریتانیا دا به کاریان نه هینن ؛ له واته دا ۱۰۵۹۵۰۰۰۰۰ تون که ره سه ی بناسازی به کار هینراوه . بیجگه له وه بهریتانیا ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ چوارینی پی تمماری آماده کرد بو نیروه کانی همه ریکا . نو یاره بهرامبهریانه که بهریتانیا پیش که شی همه ریکای نه کا ناماده کردنی ناوه نده کانی

سهرابزه‌کانی بریتانی له کلاوه‌ی خانووبی پوښهوه
چاودبری شارپکی ایتالی ټکن .

اینگلنډه ، پکی پی‌گه‌یاندنی جه‌نگی نه‌خت . کاروباری شه‌مه‌نده‌فهری بریتانی ۹۰۰۰۰۰ گمی له پاله‌کانی به‌ره‌لا کردووو بوکار کردن له سپادا ، وه ۶۰۰۰۰۰ ژنی خسته کاره‌وه که ایستا هر گبرانی شه‌مه‌نده‌فهره‌کان نپی ، به‌زیکه هم‌وو ټرکی‌کی کارو باره‌کیان به‌ده‌هوه به . وه سهد نه‌ده‌دی ټهو ۸۰۰۰۰ پاله‌په که ټه‌وسا له « کوئنزی » کاریان ټه‌کرد ، گه‌راه‌وه سهر کاره‌کی خون له ۱۴ روزدا . له پاش ټهو تاوه هشت شه‌ویه بی‌وجانه‌ی ټه‌لمان که کردنپه سهر ای‌ټرپول ، به سه روز گشت کشتی‌کان کوته‌وه کار .

۳۰ - بریتانیا پیوست بوکه پشه سازه‌کانی جه‌نگی خوی دابش بکا به‌سهر گملی هه‌ره‌ا له ناو

۲۵ - پی‌گه‌یاندنی فروکی بریتانی له لاین تورساییه‌وه گه‌بسته زیکگی دوو ټه‌وه‌نده‌ی پی‌گه‌یاندنی سالی ۱۹۴۱ . وه پی‌گه‌یاندنی بومبا هاویرزه قورسه کانش گه‌بسته ۳ ټه‌وه‌نده‌ی هی سالی ۱۹۴۲ . بریتانیا له مانگی شوبانی ټهم سالدانیا زیکگی چوار ټه‌وه‌نده‌ی پی‌گه‌یاندنی شوبانی پار بومبا هاویرزی قورسی پی‌گه‌یاند .

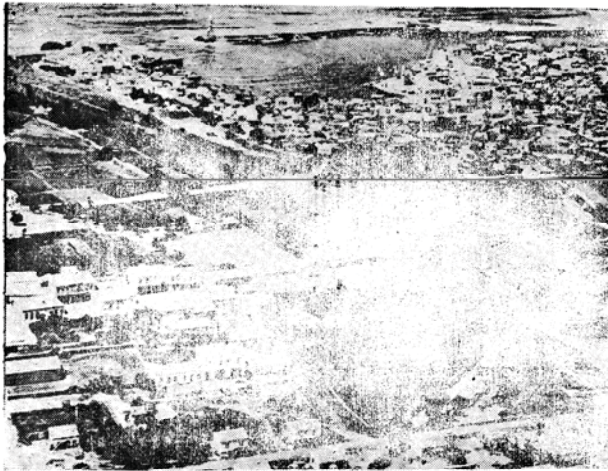
۲۶ - له سالی ۱۹۴۰ دا قورسای پی‌گه‌یاندنی بومبا‌ایله‌ی چکی هه‌وایی بریتانی به‌کاری هتاوه گه‌بسته ۵۰۰ پاون . هتا مانگی مارتی ۱۹۴۲ قورسای پی‌گه‌یاندنی بومبا‌ایله‌ی چکی هه‌وایی بریتانی به‌کاری ټه‌هینا گه‌بسته دوو نون ، قورسای پی‌گه‌یاندنی بومبا له مانگی ټه‌بلوولی هه‌ره ټهو ساله‌دا گه‌بسته چوار تون .

۲۷ - بریتانیا تامانگی ټه‌بلوولی سالی پیشوو هوی هه‌وو ټهو زیانه‌ی کرده‌وه که له دوو سال و چواربه‌کی سالی به‌روودا لپی کوټبو له کشتی گه‌وره و کشتی فروکه ههل کرو کرووژر . پی‌گه‌یاندنی

بریتانیا له ده‌سزوبه‌ردا پتر بو له‌وه‌ی زبانی کرد ، وه له گول ټه‌ماشا کشتی گه‌لیکی گه‌وره‌شی له کشتی پچوک پچوک دروست کرد . له مانگی ټه‌شرفی به‌کسی سالی پیشوو دا مه‌یانه‌ی پی‌گه‌یاندنی ټه‌نیا کسک له‌کای پولادا له جه‌زه‌کای کشتی بریتانیا ، پی‌گه‌یاندنی هه‌ره گه‌وره بو له گتی دا .

۲۸ - له په‌کم سه ساله‌کی ټهم جه‌نگی ایستادا ، پاله‌کانی جه‌زه‌کانی کشتی بریتانی ۲۳۰۰۰۰ کاری چک کرده‌وه‌ی کشتی جه‌نگی یان راه‌راند ، وه (۱۴۴۰۰۰۰۰۰) تون که شتی بازرگانی یان خسته‌وه‌کار .

۲۹ - پشه سازوی بریتانیا له ۱۹۴۰ - ۱۹۴۱ دا به‌درزایی ره‌وه هه‌واییه‌کانی ټه‌لمان ټه‌سهر

شاری کانه له دورگه‌ی کریتدا

مهربانی ناره‌وه

۳۵ - ژبانی شارستانه‌کانی بېریتانیا ، له بهر پېوېستی‌ی باشه‌گوتی کشتی و که ره‌سته‌ی څارو بو دوا په‌لامار نه‌سر نوره‌وه ، څراومه ژیر نه‌ریټیکي (نظاميکي) سه‌خته‌وه . بېجگه له‌وه درانی څوارده‌مه‌نی و بهرگېش له‌م ساله‌دا که‌متر کرانه‌ره له چارو سالی پېشوودا . وه بې‌گه‌یاندنی نه‌و شته‌ی شارستانه‌کان پېوېستیا ، له سه‌دا بیست هاتونه څواره‌وه له چارو پېش جه‌نگدا .

۳۶ - بېریتانیا نه‌سرو ژبه میرد داره‌کالڼ به‌کار نه‌هېنی له کاری سر باری‌دا ، وه زوری نه‌و پیاوانه که کاریان نووسینه ، له‌کاتی پرژانبا‌ندا ده‌ست نه‌ده‌ه کرداری جه‌نگی .

۳۷ - پانامی بیک له کارخانه‌کانی بېریتانیا‌ندا که ۷۵۰۰۰۰۰۰۰ چوارینی پی‌به ، چول کرا ، بو‌ناوچه‌یی کردنی پېشه‌سازی شارستانی . مزه‌وه‌ره‌کانی نه‌م کارخانه‌ ایستا هر تا را ده‌یک نه‌توانن کول و په‌ل دهر به‌ین ، وه ناشی بې پتر له سه‌دا هه‌وت له ناسن و پولا ، وه پتر له سه‌دا سه له دار به‌کار به‌یتری بو نه‌و پېوېسته که شارستانه‌کان نه‌پاوه‌ی له‌م که ره‌ستانه . کارخانه‌ی خشت

وولانه‌که‌دا ، له رسمی په‌لاماری داگیر کردن و بومبا بارانی هه‌وایی . له‌وانه کارگه‌بیکیان که له پېشدا هر له بنایکدا بو ، ایستا دابه‌ش کراوه به سر پېنج هر بېدا ، وه چل و دور ناوچه‌ی پی‌گه‌یاندن نه‌گری .

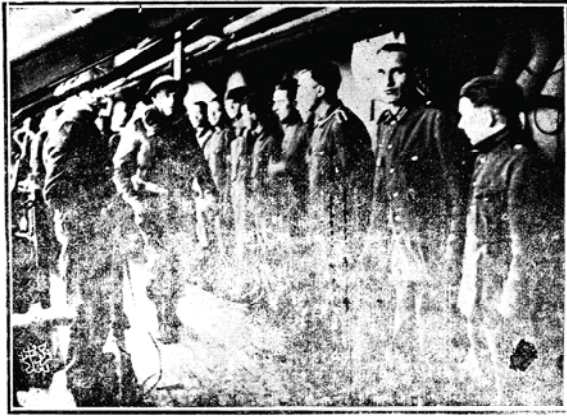
۳۱ - کارو باری شه‌مه‌نده‌توری بېریتانی ایستا ۴۰۰۰۰۰ قه‌ناری تاپه‌نی نه‌گیری بو سه‌رازه‌کان ، وه هه‌موو مانگیکیش ۲۸۰۰۰۰ قه‌ناری سر باری بو باله‌کان ، له گه‌ل که‌می کارو بو‌باباران و جه‌را کوزانده وه دا .

۳۲ - پېشه‌سازی بېریتانی له پی - گه‌یاندنی جه‌نگدا له‌گه‌لی ری‌ی جوی جه‌شن و کورته‌وه پېش‌گوت . به‌ویته ،

دروست کردنی توبی (برین) ایستا پتر له هه‌شت سات ونیو وخت پاشه‌گوت نه‌کات که نه‌مه نه‌کانه نه‌وه‌نده‌ی نو دولاړ بو نه‌پا به‌کیک . توبی گوله پزینیش که دروست کردنه‌کی به ده‌ست ، سات و نیویکی پی‌ویست بو ، ایستا پتر له شش ده‌قیقه‌ی پی‌ناچی . وه بیکه‌کانی توبه‌کانی (بو فورس) بېش ایستا دروست کردنی به ده‌ست ، ۲۳۰ سانی پتر پی‌ناچی ، که له‌مه‌و پېش ۱۰۰۰ سانی پی‌نه‌چو .

۳۳ - پېته‌کانی فروکه‌کانی لانکسته‌ری بېریتانی که ژماره‌کيا (۵۰۰۰۰۰) ، ایستا له سه‌به‌کی له‌مه‌و پېشی پتر وخت پی‌ناچی فروکه‌کی لانکسته‌ر هه‌وت تون بومبا هه‌ل نه‌گری و بارگه‌ی نه‌واوی ۳۰ تونه ، دریزی فرینیشی ۳۰۰۰۰۰ میل نه‌بی ، وه له ساتیکدا نه‌و پهری ۳۰۰۰۰۰ میل نه‌بری .

۳۴ - ژبه بېریتانیا بیه‌کان له جه‌شنه‌ها کاردا جی‌ی پیاووه‌کانیان گرتونه‌وه . له سه‌دا شه‌تی پاله‌کانی هه‌موو کارخانه جه‌نگیکه‌کانی اینگله‌ره ژبه . وه له هه‌ندی کارخانه‌دا که توبی‌گه‌وره دهر نه‌هېن ، له سه‌دا هه‌فتای هه‌موو پاله‌کانی ژبه .

نهمانه سهرازه به ديل کيراوه کاني نه لمانن که به که شقی بیکی
جه نگی به ریتانی همل گبراون له شاری نورفجهوه

له جیاتی ۱۷ جهشن ایستانه نیا دوو
جهشن خشت دهر نه هینی . هـ
وهما له جیاتی ۴۰۰ جور دهرگا ته نیا
سه جور دروست نه کری .

۳۸ - چه نندی بی گه یاندنی
کارخانه کانی کهل و هل نه سرو له
به ریتانادا ، له سه دا ۲۵ ک متره له وهی
له پیش جه ننگدا بی یان نه گه یاند . وه
دروست کردنی به رگت سپیراوه به
۳۰۰۰ به شداره کی ، که له وه پیش
دهر هینانی نه م کرده ستانه به ۲۵۰۰۰
سپیراوه .

۳۹ - له به ریتانادا بی گه یاندنی کل
وه بی ناومال وه ستیراوه ، بیجگه له

نوزده مادهی بنچینه بی که له لایهن هندی هاو به شه کیه وه
دروست نه کرین به بی بلایکی ووردی آوری .
ایستا بی گه یاندنی کل و به بی ناومال نه وه نندی له سه دا
دوازدهی همی پیش جه ننگه . نه مانش همر به و کسانه
نه درین که زور بیویستیا نه .

۴۰ - نه سرو له به ریتانادا پازنه ی پیلوا له دار
دروست نه کنن ، بو نه وه که له چه رم پاشه کوت بکری .
چه رم هـ به بو پینه ی پچووک پچووک نه دری ، له
به سپاندنی (پینه کردنی) پیلوا دا .

۴۱ - له به ریتانادا فنجان بی قولپ دروست نه کنن
بو آوری له کاردا . پارچه بیکی چینی سه د جار چیشقی
بی نه درانی ، وه بیاله بی به نجار خوارده وهی بی نه درانی
ناگورریه وه .

۴۲ - بو پاشه کوت له کتاف و شقن و ووتودا
خوهن اوتیه کان و به ربه رکان له مامیله کانیان نه وهی که
ده سه سر و روماله کانیان (خالی) له گهل خویان هینن .
بو پاشه کوت له کافهزا ، ژنه کانی مال له بازاره وه
کوکشت و ماسی له چینی دا نه به نه وه .

۴۳ - به ریتانیا به کو کرده وهی پارچه و شرور ،
له سالی سه یه مینی جه ننگدا نه م چه ندیانه ی خواره وهی

دهس کوت : ۳۰۹۸۷ تون کانت ، که به سه بو
دروست کردنی پینچ که شقی گه وهی جه نگی ،
۲۲۹۷۵ تون چله کون و شر ، که به سه بو پوشته
کردنی ۱۰۰۰۰ ر ۱۰۰۰ ی سهرابز به قاپوت و لیه ،
۱۵۵۷۶ تون ایسقان ، ۱۹۹۲۴۳ تون وورده و
به لاشی چیشتنخانه کانت ، ۱۱۹۴۰۸ تون کاوچوک .
۲۵۰۰۰ ر ۲۵۰۰۰ خاوه و پرژینه آسنه کانیان لی همل پچوران .
به کو کرده وهی تیکه کنه کونه کانی باسه کان ، وه به پچووک
کرده وه یان ۱۶۰۰ تون کافهز دهس کوت .

۴۴ - به ریتانیا نوشی ناوی هه وانی بو ، وه گه لی
نه نگی وراوی بو له دانیشتوه شارستانیه کانیدا . ریکی
چرا کوزانده وه له سه ر به که له ۱۳۰۰۰ شو پتر
خرابه کار . له ۳۰۰۰۰ پتر منال و پتر له ۲۵۰۰۰
دایک و منال له خانووه کانی خویان گریزده وه . پتر له
۷۰۰۰ منال له ناوچه ناکاویبه کانی زایندا له
دایک بوون .

۴۵ - کارکر له به ریتانادا سه ره رای نه وه سانه درزانه
که کار نه کا ، مانگی ۴۸ ساتیش کاری سه رباری نه کا
له ناوه ندیه کانی به رگری ی ناوه ردها ، یان له نیرو وه کانی
باریزماری ناوه ردها ، یان له کاروباری ناوی هه وانی دا .
بیاوه کانی باریزماری ناوه وه خویان توپه فرو که شکیته کان

میلیار دولاری دمس کوتوووه . نهر پارانی بهریتانیا
 هه‌ی بو له وولاته بیگانه‌کاندا گشتی خهرج کرا بو
 پزاردنی به‌های نهر شتا که کیشراونه بهریتانیا .
 پارمی سپیراو له ناو وولاتسدا له سالی ۱۹۴۲ دا
 گه‌بیشه ۱۵۰۰۰۰۰۰۰ میلیون دولار ، بهرام‌بهر به
 ۸۴۰۰۰۰۰۰۰۰ ی پیش جه‌نگ . له‌مه نژب‌یک‌ی
 ۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰ دولار به‌خشراوه به حکومته ، وه
 ۲۱۴۰۰۰۰۰۰۰ دولاریشی دراوته‌تی به واحی بی سوو .
 ۴۹ - له چاوی بره‌وی دولاتی بهریتانیا که
 دانراوه بو مسمرفی حکومته‌تی له سالی ۱۹۴۲ دا له
 سهدی هه‌ژده‌ره به‌رز بووه بو سهدی شه‌ت و شه‌ش و
 نیو . حکومته‌تی بهریتانی ۱۴۳۰۰۰ دولار باجی
 خستونه سهر ۶۰۰۰۰۰۰۰ دولار و وه حکومته‌تی له
 پاش وه‌رگرتنی باج ، له ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ دولار ۲۵۰۰۰۰
 دولار ه‌سینی .
 ۵۰ - باجی نهراسنه‌وخو زور به‌رزه له بهریتانیا دا .
 پتر له نیوه‌ی به‌های (پینت) یکی پیره نه‌چی بو
 باج . بیست جگه‌ره نه‌کانه ۴۵ سه‌نت ، ۳۷ سه‌نتی نه‌مه
 باجه . له ۱۲۰ سه‌نتی سه‌ندالیه‌یک‌ی سه‌نته‌ما ۵۱ سه‌نتی باجه .
 پیاویکی ژندار به دوو مثاله‌وه (۴۰۰) دولار باجی
 نهراسنه‌وخو نه‌دا له ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ دولار ده‌سکوتی ،
 سه‌ره‌رای ۱۶۰۰۰۰۰۰۰ دولار که نه‌ی دا به باجی راسته‌وخو .

کله‌ی نه‌دن ، بو نه‌وه که سه‌ربازه‌کان به‌رژب‌ینه نهرکی
 نه‌وه‌ر زه‌ریاکان .
 ۲۶ - بهریتانیا پیش یینی خوی کردوووه به‌رام‌بهر
 به ناوی هه‌واییی سه‌خت و دا گه‌کران ، وه ۶۰۰۰۰
 هه‌ماری نه‌ینی دامه‌ز اندوووه بر له خوارده‌مه‌نی .
 نه‌م نه‌ماراه له لایهن ۴۰۰۰۰ پیاوی خوابشی‌ه‌وه
 ههل نه‌سوورترین . نه‌مانه نه‌توانن له کشت کاپکی
 ناگه‌ه‌انیدا دوو میلیون زه‌م خوراک به‌شه‌نه وه له
 شاره‌کان و دی به‌کاندا .
 ۴۷ - پی‌گه‌یاندنی بهریتانیا ه‌ی خوارده‌مه‌نی
 سووریک‌ی گرننگ نه‌وینی له ریی پیروزی شهری
 نه‌تلاتی‌دا ، به یاره‌ی پاشه‌کوت کردنی ۱۶۰۰۰۰۰۰۰
 تون کشتی له سالیکا . نهر زه‌ویانه که پناه‌ه‌یان لی
 نه‌چیری له سهدی هه‌نتا پتر کران ، وه پی‌گه‌یاندنی
 سه‌ویش له سهدی شه‌ت پتر کراوه . نژب‌یک‌ی
 ۶۰۰۰۰۰۰۰۰ « باخسی پیروزی » ه‌سه‌ه له زه‌وه‌ی
 کاپه‌ته‌کان و گشته‌کاندا . پی‌گه‌یاندنی شیریش گه‌بیشه سالی
 ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ گالون . ژماره‌ی کیشه‌ره‌کان (تراکتور)
 له گه‌گه‌کاندا له (۵۰۰۰۰۰) وه گه‌بیشه ۱۲۰۰۰۰۰ .
 ۴۸ - بهریتانیا گشت سهر چاوه‌بیک‌ی مالی
 خوی جه‌اندوووه بو جه‌نگ . بهریتانیا له باج و پاشه
 کوتی جه‌نگی له (۱۹۳۹) دا ۴۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

له‌م نیگاره‌دا هه‌ندی له‌و اوفسه‌رو سه‌ربازه نه‌مانانه نه‌یین که له پیشانی روسیه‌دا
 خویان داوه ده‌سه‌وه

قندای دیزه کھوت له گوزه

نوروسری : توفیق وهبی

به تورک منای (جیزت) « . » ، وه بوم نوسی ،
« بهیرام خانم سلام ایدرم » . له باش چند سالی
له خوسهوه پهم بی برد که « مهیرم خانم » ی
مستهقارمهوان « مهیرم خانم » بووه .

مستهقانهندی ، منالهکانی دهستان ناویان نابو
« مستهقارمهوان » . همه ، نازانم ، ههر له بهر روینهکی
بو ، یان له بهر روینهکی و آخوتتهکیشتی بو ؟
مستهقارمهوان کاراییکی دههوجیاد بوروزی ریش رهش و
توبی ناوخی بالاو لاق کورت بو ، به ههنگاوی
کورت کورت ، خیرا خیرا نهرونی بهرپوه ، بهراستی
رههوان بو ، له آخوتتیشدا وونهکان بچر بچر ، وه
به پهلپهل له دهی دهر نهپهرین .

خوا بهکیکی بو ناردبو ، ههرچی کاروباریکی رهیمی ی
ههبو که بهپوهندن به خویندنهوه و نووسین ، بهوی
نهکرد . تمم کارابه سروکی کلک کارهکانی (سر
خهدهمی) دهستانه که بو ، ناوی « حاجی قهلهندهر »
بو ، کس نهی نهزانی ناری بنچینهبی ، چی بووه .
حاجی قهلهندهر باباییک بو ، بالاپرز ، ناو چهوانبان ،
ریش برنج و ماش ، خوشرویه ، نووسهر ، شاعیر ،
فهبهسووف . نهیان ووت ، خه لکی رانیه به . له ناو
منالهکانا نهیان گیراپوه که حاجی قهلهندهر به قهلهندهری
گهلی شاران گهراوه ، وه دیویانه به کلاریکی قووچهوه ،
آوینینی به پیش کلاره کهبوه .

نازانم تمم کارا خویندهواره چوت بووبو به
« سر خهدهمه » ؟ ههندی دهرز ههبو ، نهگهر
ماموستاکیان روزی نههاتنیه ، مودبری دهستان حاجی
قهلهندهری نهنارده دهرزهوه له باتنیان . اجه دهرزهکانی
« نهسمای تورکی » ، « قهرانهی تورکی » و « مشقی
نوسینی تورکی » ، حاجی قهلهندهر پی خویندین .

مستهقارمهوان « مستهقانهندی » بو دهسالیک زایتی
داخلیهی « ۱ » تاکنهی « مهسکنی روشدیهی
عسکریهی سلجانی » بو . نهو ، سالی لهپیش نهوهدا که
من بیچی ، نیرابو بو مهکنهکهمان (سالی ۱۸۹۸) .

مستهقانهندی له تورکانهکانی سووری کهرکوک بو ،
له نهفهریهوه « سهربازیهوه » نیگهپشتبو ، بووبو به
مولازمی نهوول . ههر چهنده به رهیمی عینوانی
« نهفهنندی » ی ههبو ، بهلام بهراستی خویندهواریکی-
وای نهبو که نهو عینوانی بی « ۲ » ، قورآنی دهر
نهکرد ، چونکه سهرر بوری ههیه ، زوریشی نهخویند ،
پیاویکی دیندار دیار بو . نووسراوی تر ، سهروگری ی
نهشکادن . کسمان نهمان دی ، شقی بنووسی .
نهموستیلهیکی زوی کردبو به مور ، خستبویه نهموسته
توونهی دهی راستیهوه ، تا بهوی ایجاز کردنهوه
قهلام نهگری به دهسیهوه له ناو سروفا . ههرچی بی بی ،
تمم خویندهواره کویتهی ، نهفهندهتی ی بو پچری بو .

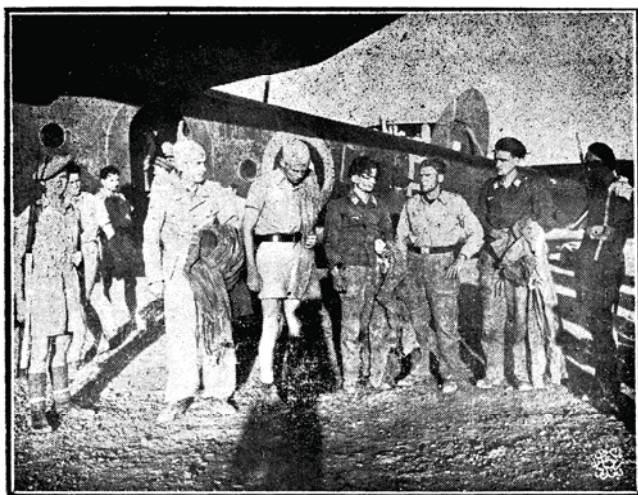
له بیرم ناچستهوه ، مستهقارمهوان جاریکیان لهمهکنهه
بانگی کردمه لاییکهوه ، کاغذیکی بی نووسیم بو کهرکوک .
نهو به تورکهکی خوی ووتی و من به ناشبهتیکی
خوم نووسیم ، دوی ههوهوی ووتی :

یاز ، « مهیرم خانم سلام ایدرم » .

من له دلی خوما وونم ، « ناوی (مهیرم) م
نهیستوه ، نهه هه بی و نه بی ، نه بی (بهیرام) بی که

(۱) زایتی داخلیه ، له دهستانه سپایهکانی دهولتهی
عوسمانیدا نهو اوفیسهرانه بون کهگرت و بهندی ناوهویان
به دس بو .

(۲) له سپای عوسمانی دا عینوانی « نهفهنندی » بو
اوفیسهره خویندهوارهکان بو ، اوفیسهره نهخویندهوارهکان
بیان نهوونن « آغا » .

نهمه نیگاری هندی له دیله فروگوانه کانی شهلمانه که له فروکخانه ییکی ایتالیا دا به دیل گیراون .

شو روزی شهاده تمامه مان
وهرگرت ، له ناور ده روزی
دهبستانه گدا حاجی قهله ندرم
تووش بوو ، دهسی به له سپان
خسته سر شام و وونی :

— رو — له ، پیروز بایت
تهکم که به کعبین ده چویت .
ایستای که بشتت که « مهن
سهه زه نه ره » .

ایواران له پیش شه ودا که
به ره لایمان بکرت ، له جهوشی
دهبستانه گدا دوو ریزه رایان
شه وستاندین . فهرمانی
روژانهی دهبستانه که ، ته گهر
بیوا به ، بیوان ته خویندیه وه .
له باش شهوه سه جار « بادشام
چوق یاشا » مان ته کرد ، انجابه

قوماندی « ساغه - دون ا » ، « عرش ا » ی مسته فاقه ندی
روومان ته کرده ده روزی ده بستان بو ده ره وه .

لهم آینه دا فهرمانی روزانه شه بوو مسته فاقه ندی بی
خویندیه وه ، به لام مسته فاقه ندی ، هه همیشه حاجی
قهله ندری له تهکا بو ، به وی ته خویندیه وه . له گهل
تهمه شا ، مسته فاقه هوان که فیرکردنی خووی چاک و
که شانده وه ی سروشتی شاگرده کانی له شه سودا بو ،
جهدی ایواران به بیوستی ته زانی که چند ووتنه بی
بو آموزگاریمان . نهمه وینه یکه له آموزگاربه
ره هوانیه کانی ، به زمانی تورکانهی گهرکوک .

— بوش دورماون ، او خووبین . ده قیش ،
یاز ، اوخوو ، یاز . نهما ، آخ ، نهیم ؟ سز مهنی
دینه مه سز ، سز آدم اوله سز . سز وودهن ته که ،
شق ، زله ، شه به لایخ پاره ایتری ، سز وودهن
یلمه م ، نیجه ایدم ؟

مسته فاقه ره هوان له باش ایسه شه چند ساله یکی که
گرت و بهند (۱) و آموزگاریی شا کرده بهد به حته کانی

(۱) گرت و بهند = ضبط ورط

« مه کته بی روشدهی عهسکه ره بی سلیمانی » ی له
تهستوی نه زانیدا ما وه ته وه . له یهکی لهم سالانه دا سر
به رشتی ده بستانه که وا بریار نه دا که ههر شا گردی له
« ایتیحانی خسوسی » دا « ۱ » له ههر ده رزیکا سفر
وهر بگری ، بهرام بهر به وه به پینج دار « حهسیر
مه بیان » « ۲ » بگری

چهند روزی بو ، ایتیحانی خسوسی سگرا بو ؛
ایوار بیکیان له باش ریز بوونی ماله کان مسته فاقه ندی
دینه پشه وه ، عزیز چارهش « ۳ » به ده فتهری
فهرمانی روزانه وه به شویندیه وه ، له دواي ته واینشه وه

(۱) ایتیحانی خسوسی شه و ایتیحانه بو که له
ناوه راستی سالدا ته کرا . هندی سال دوو ایتیحانی
تایه تی تیدا ته کرا .

(۲) سزای حهسیر مه بیان ایواران ، که شاگرده کان
کو ته کرانه وه بو آیینی درودی پادشایی ، ته کرا ،
به چهشی که لهم گیرانه وه بهدا شه بین .

(۳) عزیز چارهش دهر گوانی تهمه کداری
ده بستانه که بو .

پيداشانی رووسییه : سه‌رازه‌گانی رووس تا‌نیک‌چاڭ
ته‌که‌نه‌وه له نارچه‌ی نیومه‌روی روزاوی ده‌شته‌که‌دا .

گهریم بوریزه‌ن به‌هسبریک و به‌ک دوو
تووله‌هه‌ناره‌وه . مسته‌فاره‌هوان له‌می ته‌وه‌ستی ،
به‌په‌روشه‌وه به‌م لار ته‌ولادا چاو ته‌گیری ،
وه چاو ته‌برشته‌ده‌روازه‌ی ده‌بستانه‌که ،
ته‌مه‌خوابه ، حاجی قه‌له‌نده‌ر له‌کو‌نی‌که‌وه
په‌یا بیی ، فه‌رمانه‌که‌ی بو پخوینیته‌وه . به‌لام
بو به‌ده‌بختی ، حاجی قه‌له‌نده‌ر ته‌رزی دری
بو ، بی‌چوو بو . له‌م ده‌مه‌دا گهریم
بوریزه‌ن سه‌سیره‌که‌راه‌خاو دوو تووله‌که‌ی
لاوه‌دا ته‌بی .

کاته‌که‌کاتی چاو‌ه‌روانی نه‌بو ، مسته‌فاره‌هوان
کاجار ده‌قه‌ره‌که‌له‌ده‌س عسه‌زیز چاو‌ه‌ش
وه‌ر ته‌گری و ده‌س ته‌کا به‌خوینده‌هوی .
فه‌رمانه‌که‌تی‌دا نووسرا‌بو که « عبدالعزیز
ته‌قه‌ندی له‌به‌ر ته‌وه‌که‌له‌نو ده‌رزا سفری
وه‌ر گرتووه ، به‌چل و پینچ دار سزای
ته‌دری . ته‌م سزایه‌بو په‌ندی گشتی ته‌بی
پیش سزای ته‌و شاگردانه‌بکوی که‌له
به‌ک دوو ده‌رزا سفریان وه‌ر گرتووه » .

مسته‌فاره‌ندی زانا سه‌ر و گویلاکی ووشه‌کان شل
کوت ته‌کا ، وه‌له‌بانی « عبدالعزیز ته‌قه‌ندی » ،
« عبدالله عزیز ته‌قه‌ندی » ته‌خوینیته‌وه . وه‌به‌ناخیری
گانی ، که‌لی ته‌نیته‌وه ، دا ته‌هوی ، شوولی هه‌ل
ته‌گری و روو ته‌کاته « عبدالله » ناوی سه‌ر له‌و
پوله ، که‌ناوی فیر بو‌بوو ، ته‌لی :

— چخ عه‌بدوللا فه‌ندی .

— عه‌بدوللا ده‌س به‌جی ره‌نسگی زه‌رد هه‌ل
ته‌گه‌ری ، ته‌لی :

— ته‌فه‌نگم ، من نیم .

— چخ دی بیرم .

— ته‌فه‌نگم ، به‌خوا ، من نیم .

— عه‌زیز چاووش ! یازن او‌یزنی به‌ره .

عه‌زیز چاووش و گهریم بوریزه‌ن په‌لاماری منالی
تاپه‌ن ته‌ده‌ن و به‌زور له‌په‌و روو له‌سه‌ر سه‌سیره‌که

رای ته‌خه‌ن . به‌کیان له‌م سه‌ره‌وه هه‌ر دوو بازوی
مناله‌که‌هه‌ل ته‌گیرنه‌وه و هه‌ر دوو مه‌چه‌کی ته‌گری و
توند توند ته‌یان نووسی به‌بشپه‌وه ، نه‌وی تریات
هه‌ر دوو بی مناله‌که‌ته‌نووسی به‌به‌که‌وه و توند
ته‌یان گری . انجا مسته‌فاره‌هوان دینه‌لاوه و ده‌س
ته‌کا به‌شوول کیشان به‌ته‌ریزه‌یا . منال هه‌وار
ته‌کا :

— ته‌فه‌نگی ، هه‌ی هاوار ، من نیم .

سوودی نابی ، مسته‌فاره‌هوان له‌گه‌ل دار ژماردن
خه‌رکه ، ته‌بی چل و پینچه‌ته‌واو بکا . منالی به‌سه‌زمان
هه‌تا نووزی لی ته‌بری ، هاوار ته‌کا :

— هه‌ی هاوار ، من نیم ! بو خانی خوا ،

من نیم ! به‌خوا من نیم من نیم من

نیم من نیم من نیم من

نیم من نیم من نیم من

عبدالعزیز خاوه‌ن سزاش که‌له‌ناو ریزی مناله‌کانا
وه‌ستاه ، چونکه‌منال ته‌بی ، هه‌ر له‌سه‌ری

من نیم ، ههزیز چاووهش ، یاترنف ، ههباوار ،
من --- نیم -- من -- ثم - ثم - ثم ---

بو بهیانی باوکی پزیشکی دینته سر ، نیورهو ،
انجا چاوی نهکانهوه ، بهره بهره قسه بو دایک و باوکی
ههکا . دلخوشی نهدهنهوه ، دیاری و مباری بو
نهکرن ، وه پپی نهلین که ایتر نای نیرنهوه مهکنهه ،
ایتر مستهفانهندی ناتوانی لی بدا .

باوک و کس و کاری عهدولههزیز له لاییکهوه به
دیاری و پارانهوه باوکی عهدوللا و عهدوللا خوشنوو
نهکن ، له لاییکی نریشهوه له نهشرانی سلجانی تکاکار
نهیره له لای فرماندهری سپایی شاره که ، که
« سزا که منالی کیشاویهدنی ، نهسه قزایکه و بووه .
ایتر خوا ههل ناگری منالیکسی نریش بهو مهوهبه
پچی » . له پاشی بهلینی فرماندهرهکه عهدولههزیز
نهکههرپتهوه مهکنهه . قهزای دیزه دابوی له
گوزه .

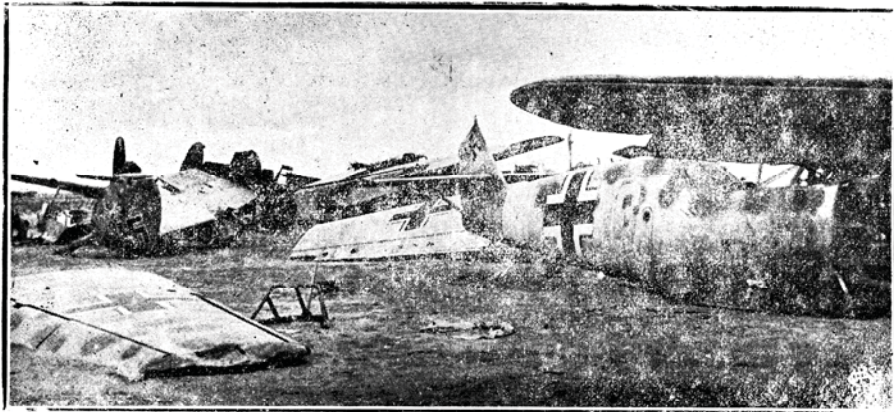

کارهوه نهحهههسی ، دله کونئی ترووشی نهبی ، ههموو
هستی وهک یینی آو دینته له رزین ، دانی دهس نهکا
به چوقه چوق ، بهر چاوی تاریک نهبی ، ایتر
قزانی چی پکا

که چل وپینج داره تهواو نهبی ، کهک کارهکان
عهدوللاهی ههناسه سارد راست نهکانهوه و به ههر
دووکیان نهی گرن که نهگوری . لهم کادته منالهکان
له زاره ترهک بووبون ، ههندیکیان سووری عهدوللا
نهگرن که بییدهن به کولی کهریم بورزهنا و
بیی به نهوه مالهوه ، بهلام بهتی زوریان ههر له
پیش نهوانهوه روو نهکانه دهروازه که ، عهدولههزیز
لهگهل نهمانه دا .

عهدولههزیز سا ههر چونی بی ، نهگانه مالهوه و
سهر وسر لی نهکوی ، تاییکی قورس دای نهگری .
شهو ههموو شهو نهبزرگینی :

— عهدولههزیز ، عهدوللاعهزیز ، عهدوللا ،
نهفنهگم من نیم ، چخ دی پیرم ، نهفنهگم به خوا

فروکهکانی بهریتانیا بهراستی له فروکهخانهکانی دژمندا فروکهکانی دژمنان چاک کوئاوهتهوه .
نیرووهکانی بهریتانی لهپیش کهوتهکهی دوانی یاندا له ایٹالیادا به سهدها فروکهی نازی یان دوزبوهتهوه له
فروکهخانهکانی اندا که ووردوخاش کراپون به بومبای بهریتانی . لهم وینههیدا بهکی له فروکهخانهکانی ایٹالیا نهیین
لهکانی داگیر کراپا لهلاین بهریتانییهکانهوه ، گهلی فروکهی نهلمانی ووردوخاش کراوی تیدا کهوتوهه .

ووردبو نهوهی جیهان له دژواریدگانی جیهان..

نهوهی پیاوړیگی آسایي چاوه روانیتی

بهغه لهی جولیان س « هکلی »

وه رگری : شیخ حسن شیخ معروف

عونسوره گزنگانه بدوزینهوه که خواردهمینی دروست نهکن ، وه که به بناغهی تن دروستی و مانهوه دانترین . وه توانپان که نسبه تیکي زانستی بو خواردهمینی دابینین نه گهر هات و نهو دانیشتوانه مان دهرانی که هم نسبه تیهان دس ناکهوی (نهوانه ی ژماره یان که گه بشتوته سه پک ، یان چواربهک له دانیشتووه کانی نه مهربکا ، یان بهریتانیا) .

هر بهوریکه خوی نه توانین نهو عونسورانه بزاین که نهو خاکه آتاجی پی هسه به بو پی گه یاندن دسکهوتیکي چاک . هر وه ها ناوه نده خیراکانی گراستهوه و بهش کردنه ریکه که یاربهی نهوه مان نه دا که نهو برسه تیه روونه دا که هیشتا به سد هزاران له دانیشتوان نه کوژی ، وه پینه میکا تیکه تازه کانی کدکسی ته واو کردن پی گه یاندنه کانی کشت و کال و زه ریایمان نه گرن .

نه گهر ریکي ییکی و امان جی به جی کرد که له ریکي نهو به خویو کردنه ایستا بچی که بلاو بو نهوه ، نهو وهخته بهش کردنی خواردهمینی به آتاجیهوه بهنده ، نهوه کو نهیا به توانی کرینهوه بهند پی .

نه خوشی پاراستن و چاره کردن

به کم شت که بو پیاوی آسایي جی به جی بکین خواردنیکي نهواوی چاک . له پاش نهوه ، انجیا پاراستنیه تی له نه خوشی . هم پاراستنه نهواونیه ، چونکه هیشتا له پیش مانهوه هه ندی نه خوشی هه به وه کو نه نفلوانزه و لهرز بی نا ایستا نهزاراون . له موه پیش زانباریکي زورمان له لایه ن اوله و دق و لهرزو تاو گرانه تی و گه لی نه خوشی تره وه بلاو کرده وه . وه هه ندی

له پاش نهوه که جیهانی « دسست نهخته کارهوه » ی کوپ تیک درا ، وه له پاش نهوه که رقه به ریکه نه خراوه کان روخیران ، ایستا لهو رایه نازانه پرسین که جی کونه کان نه گز نهوه ، وه لهو ریکه به نازانه ش پرسین که ژیا تیکي تازه بو مروف دیننه بوون .

ایه بهلهی نهوه ناده پین که بهووردی داوی گزنگی هم ریکه بکین ، بهلام ایه نه لین که بهیکری دهره وهی دسی کردوه به دروست بوون و دهرکهوتن ، وه بناغهی هم ریکه پشی (جیل) آبنده که « پشی پیاوی آسایه » ، یان پشی مروکی یکی گشتی نهوتویه که هم گینه نه گز نهوه .

وه پیری بهک گزنی گیتی دسی پی کردوه ، له گهل نهو هسه موو رهخته بیکه نیناویانه شدا که لی گبراه و هیشتا هر لی نه گیری ، هم پیره ایستا دسی کردوه به زال بوون به سر پیری نهته وه کاند ، وه هیچ شیک نه که مانای آشتی له خوش راواردن جیا بکانه وه .

انجیا « پشی پیاوی آسایي » له سه بناغهی هه ندی هیوا ی تازه دسی کرد به دهرکهوتن ، وه مروف تی گه پشتن که ایه نه توانین بههوی زانست و پیشه سازیه کانه وه به کم جار له دیریکدا تهختی (مستوی) ییکی چاک کی ژیان بو هه موو دانیشتووه کانی گیتی دایم زربین وه هم تهخته نای بهرزی ، به لکو نه بی به چه شیکي وای که باوهری پی بکری .

نهواردهمینی « بناغری نه دروستی » :

با ایستا بهله بدین که هم راستیه له گهل به یکک له بناغه کانی ژیا مانا بهراورد بکین ، یان خواردهمینی . هم بشته دا توانپان که نوخته جار له دیریکدا نهو

سهر بازی نهلمان له پشت نله درکاره کانی په کی له چادرگا به ندپه کانی بهرینانپوه وه ستاون ، له اینالادا .

کارنامه به همپسان پیوستی ریک خستیکی وورد
بیشان نهاد بو بدی هتانی تم هممو کارانه
همپسان بیسکاری به کومه لیش ره ننگه لا بری و
نوخ گرانیش سووک بگری ، به هوی جی به جی
کردنی پلا به های نازه .
که واپو بو هوموی تم کارنامه سهر بگری ، اهی
همروه زبکی جیهان بهرهم بینین .

ژبانه و چاک مرکردنی

سروف نیا به خواردن نازی ، به لکو شتی تریش
همه که ایستا دمی ایسه ندراره ، نسه ویش لای
ژربه ، وه بو تممش فیرکردن و خوینده واری دهرمانی
همره باشه تی .

لده وله نه پیش کونووه کانت به وینه بهرینانیا ،
ته توانی که بو هممو که سیک سنووریک پاشی خویندن
دانی ، یانی چوونه قوتابخانه وه تا همنی شانزه سالی ، له
پاشا به لای که مه وه دوو سال به شهو خویندن ، بیجگه
له وه ابعش ته توانین هممو آسانی بیکیان پیش کش
بگین و بو هره چاک فیرین زور کوششیان بو بگین .
ته بی همل بدین به لاه کانت که هر له سهر
خویندن و فراژی پیران برون ، له دهره وه
کاره کانیان ، به هوی کومه له هاره بو لیکولته وه و
موازه ره و شتی تر له گه لی ریگای تروه . ههره ها

جاریش توا نیومانه دهرمانیان بو
بدوزینه وه ، که جارچار تم
نخوشانه نامین (به وینه ، گرانه نی
و آوله له بهرینانادا) یان کز بوونی
نخوشی وه کو (دهق) .

تهو دهرمانه بزیشکانه
توانیوانه گتی له نیوهی نخوشی
رزگار بگن ، ههر وه ها گه لی
تهنجای چاکیش له به کار هینانی
(علم النفس) هوه بو چاره کردنی
گه لی باری ژبری په ایداپوه .

انجا به دهرمان و دهرخواردی
تن دروستی بو ههر متالیک که
له دیک ته پی ، ته توانین فراژی بکی

ته و او و تن دروستی بکی چاک آماده بگین ، که ته مه
له مه و پیش ههر بهی کم له منالان بهریان ته کوت .

خان و لاگان

گوربیلکی زور

له پاش هوانهش دزواری خانوو دیت . باپری
تهو راسته آسانه وهرست کهرانه بگه بنه وه که دبریک
بومانی ته لی ، ته هوش ته وه به که بشی زوری دانشتوی
جیهان جاروان و ایستایش هیشتا له جیگای ته ننگ و
ناریک و بدی وادا دائه نیشن که به کله کی ته
دروستی ناین . وه تا ایستا هندی کولیت له ایرله نده و
ایسکو تله نده دا ته بینن که هیچ پنجه هری تیانیه ،
ههره ها گیان داربکی پیشی زوریش له هممو
ده وله کانی گسیتیدا هه به و بلاو ته پنه وه .

کره سهی خانوی نازه ریگا نازه کان له گه ل
پی که یاندیک زوردا یاربهی گوربیلکی تم باره ته دن .
ایستا ته توانین به کومهل خانوی دروستی وا دا به زربین
که هممو تهو پیوستا نه شی تیان و هممو کسی به
آسانی بتوانی بگری ، که ته مه نا ایستا ههر پاره داره کان
بوویانه و کربویانه . ههره ها ته توانین بو هممو
که سیک سنوریک آوری (اقتصادی) شدا بینین .
کارنامه کی (بیشر دج) هانان نهاد که دمس بدینه
کلرک که پی ته لین « زانی کومه لایه نی » ، وه تم

دبانهت به خیر

دبانهت به خیر دبانهت به خیر ،
 چاروون کوره و فینکی دلانی ،
 چپروکه کانت پندی لوقانه ،
 چرای زانستی مهل کراپه و ،
 به راستی دنگی تازه کیتی به ،
 سه رج اوی خوشیاب زیابوه
 دبانهت به خیر دبانهت به خیر ،
 دنگی گیتی نوی دبانهت به خیر ،
 هیوای ژبانی تازهی خومانی .
 ری پیشان دهری دوا که وتووانه
 خونچهی دلی گشت پی گه شاپه و .
 بلاو کوره وی ووشهی پهنی به
 هزاران گری دل کراپه و .
 دنگی کیتی نوی دبانهت به خیر .

شیخ احمدی شیخ غنی

بهی سوود شتبان بدریتی ، وه کو چون لهم چه سنگه دا
 خوارده مه نیمان بهش کرد ، چونکه نه بینن که
 خوارده مه نی نه بی به پی پیوستی دابهش بگری نه وه کو
 به پی نه سووده که فلاحه کان و بازرگانه کان
 نه یانه وی .

که و ابو هر گیز ناتوانین له سته می گرانی شتوه ک
 رزگار بین تا کو پلانیکی گیتی گر دانه بین بو
 ریک خستنی مال و بازرگانی ، وه بو چا و دهری
 که ره سته خاوه کان .

ترس

با رهل کرلک سپین

بهر جوړه نه بینن که هیوای تازه ترسی تازهی
 لپوه نه وه شته وه - ترسیکی وا که نه وه کو نه توانین
 لهم کالک سین بین ، وه له گهل نه وه شدا نه توانین
 ده می بدینی و هیوای سر که و تیشی تپاهه به نه گهر
 آمانجه که مان هر به ته تا سوودی پیاوی آسای بی .
 وه سدهی تازه له گهل باردا سده بیکی ناو نجهی
 نه بی . نه گهر هموو تیکوشینه کاتمان بو فره کردنی
 زور پیوسته کانی گیتی بی ، داهینان و پارچه بیکی له
 هونه ری بنا کردن ، یان هه نده سه وه کو له سده کانی
 پیشوودا رویداده ایبه نای بینن . بهلام نه گهر
 توانیمان له هموو جیگایکدا ، دروستی و فرکردن و
 پیوسته کان و هه له کانی زیان بو پیاوی آسای آماده
 بکین ، نه وه دمه دهر نه کوهی که ایبه بناغدیکی
 زور سهخت و چاگان بو پشته کهی ابستا دامه زرا -
 ندوه ، یانی « بشتیکی فرمانی مروکی » .

چهند روژیک نه دین به هموو کسک که له و چهند
 روژدها تپاچه سینه وه ، وه گه شتی هه رزانیشتی بو ریک
 نه خزی که تاسه می بشکی .
 بیجگه له وه نه بی بناغدیکی خوینده واریش بو
 ژبان دابه زرنین .

هیوا

له را سنیرا چی هر .

به جوریکی تر نه توانین زور چاک بیر له گیتی بیکی
 و ابکه شتوه که هموو کسک نه وه ندهی خوارده مه نی
 ده می بگری که بهشی بکا ، وه له پیشه وه هلی
 زوره به که چاک به هیز بی ، له نا نوویکی دروستی وادا
 دانه نیشی که روانکی و هسانه وه و جوانی زور تپا به ،
 وه زاننکی آوری (اقتصادی) و خویندیکی باشی
 نه بی به توشه وه و هه لیشی هه به بو به کار هینانی ژبری و
 زیره کی خوی ، هه روه ها کانی بوشتی و هسانه رومشی هه به .
 تا نه وه به هیوای گیتی تازه ، بهلام له بهر گلی
 سونه « سبب » آسان نه که نه هم هیوایه بگری به
 راستی . له گیتی دا زور جیگای دوا که وتو هه به که
 نه مانه هندی پشیمان « جیل » نه وی تپا بگه نه
 نه هم نه ختی مروکیه . وه هه تا له ناو ده وله ته پیش
 که و تووه کانی شدا نه کارنامه به ، به کیشانی پلانیکی
 وورد و ریکی بیکی سهخت و هه روه زبکی گشتی نه بی
 له ناو ده وله ته کانی گیتی دا نایه ته دی . به وینه له
 بهریتانیا دا ناتوانی « پیاوی آسای » راده بیکی
 باش یاریدهی ژبانی بدری تا تماشای بهش کردنی پاره و
 سر مایه ی حکومت نه کری ، یان له لاییکی تره وه

آل ، شهوه ، مامان

برقرمی ککره شیر

شه یاتنبه زور له ده رزی و سوژن نه ترسی ، ناویری ده ست بدا له شهوه که شوژنی بیوه بیت . له بهر نه مه چند ده رزی بیک نه بی بدری له به خهی ژنه و چند سوژنیکیش بدری له قومانی منداله که ..

دیتوه بیرم که منال بوم ، دراوسی بیگان به شهو کچیکی بوو و نه م (خانونی) مامانان بو هینا بو ، نیش له ده ختی بوونی کچه کدا لهوی بوم ، دیم (خانونی) ده سقی کرد به کیرقابسا جه قویکی ده سک ره شی بون بیازوای ده ر هینا بو نه مووست ناوکی مناله کی پیواو انجا به چه قوکه بری وگری دا ، وه بهو ده سته بیس و خونیاوبه یی ده سی هینا به چروچاوی مناله کدا و له پاش نه وه که لووت و کویچیکی راکیشا ، نه موسیقی کرد به ده سی مناله کدا و توند مه لاشووی هه لدا به وه . دیم هه ر نهو ده مه مناله که له لوونی خوین هانه خواره وه وشین و مور هه ل گهرا و نووزی برا ، جا بو به یانی سردو ووتیان دا خه کم شهوه گرتی !

وا بزانه مامان ایشک گرتی ههوت روزه بو نه وه به که نه گه ر چه قو و په بجه میکروباوی مامانه که کاری کردیت سه ره تای ده ر نه که ویت ، جایارزگار بوونی دابک و مناله ، یا به کیکان ، وه یاخو به کار تی کردنی (چه قوو خانونی) هه ر دوو کبان به جاری (شهوه و آل گرتن) روو نه دا داخی گرانم .

مامانیک هه بو ناوی (خانونی) بو جه قویچیکی برقلشی میکروباوی ناووک بری هه بو . به لام هه ر وه ک پزیشکیکی خاوه ن نه جره به ناوی په بدا کرد بو ، که نه یان برده سه ر منال بوونی هه رچ ژنیک ، بو نه وه که کس په ی بهونه با ، له پیش هه موو شتیکدا بو ایشک گره کان باسی چونیه تی (آل و شهوه) ی نه کیرابه وه نه جا قه ده غه ی ناوه نیاتانی نه کرد ، نه ی ووت : « مامان دووانه دووژنه شه یانن و به کیکان ناوی « آل » ، هه یچ مندالی ناییت ، نهوی تریان ناوی « شهوه » به ، نه ویش هه ر منالیکه نه بی ، بو ی نایینی . جا نه م آل هه رچ ژنه موسلمانیک که منالی نه ییت خدوی نه گه ییننه لای و هه ر که هه لی ده س کهوت نه چینه ناو زکبه وه و ده ست نه کا به پارچه پارچه کردنی منال دانی نهو ژنه به سه زمانه هه تا نه ی کوزی . به مه نه لین « آل برد به وه » . وه نهوی تریشان له ده ختی هه ل کهوتنا خوی نه گه ییننه مناله گه نه یگوشی و شین و موری نه کاهه وه و نه ی پسینی ، وه به مهش نه لین « شهوه گرتی » . وه له بهر نه مه که نه م دوو مه لموونه هه لسان ده ست نه کهوی ههوت شهوو روز ایشکی نه م ژنه زه یستانه و مناله پیویسته ، چونکه نه وانه هه تا ههوت شهو چاره روانی هه ل نه یین و که بو یان نه لوا بزانه نه یین و ایتر نه روون ... نه م

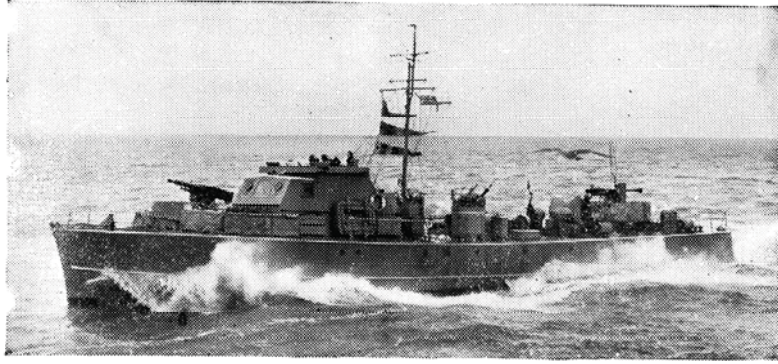
هه ل گری توپیکی برینی بهریشانی به نه نشت ناسکیکی گرتی بهر بووی نه له ماندا رائه بووری له ده سقی ایبالادا .

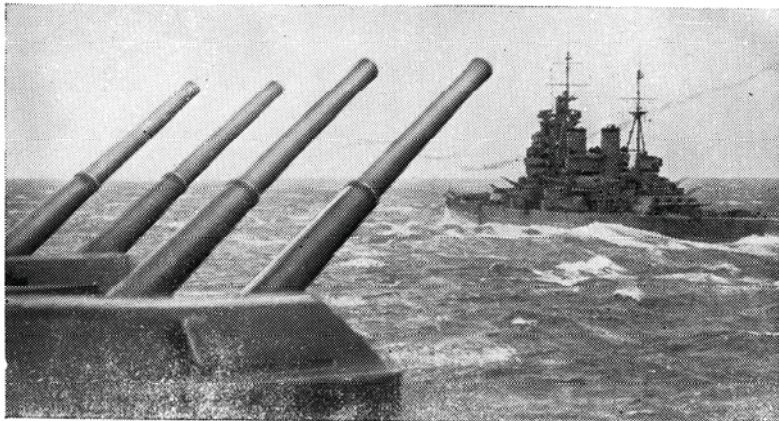
تعمیراتی بو روسیه به دیگهی زریای با کوررو کوری
 قارسدا ، له گهل هو هموو تزکزه گهوانه‌دا که
 نووش هه‌بون له زیر زریا و فروککانه‌کانی نه‌وره‌وه .
 دیریک نووسه‌کانی هم چه‌نگه کشتی گه‌له‌کی بریتانی
 له سر پری هو کارانه‌وه دا نه‌ین که ، پیشانی
 دیوکرائی به‌هوبه‌وه پیروز بوون به سر پیشانی
 نه‌وره‌دا هم چه‌نگه‌دا .

(***)

په‌خیزه‌وه بو مه‌یسانه‌کانی میسر و لیبیا و ترا بوس و
 تونس . وه دووباره هم ارض له شه‌ره‌کی سه‌قه‌به و
 ای‌تالیای ایستادا رووبداوه ، چونکه کشتی گه‌له‌کی
 بریتانی ده‌سیکی هه‌ره دریزی هه‌بو له هموو هم شه‌ره
 گرنگانو و پیروزی هه‌بو به‌انه‌کاندا . هه‌روه‌ها کشتی
 گه‌له‌کی بریتانی سووریکی گه‌وره‌ی هه‌ه له گورینی
 باری چه‌نگی روسیه و هو کله‌که به‌رزانه‌دا که
 ناشادینه‌وه برینی بون له گه‌یاندنی یاره‌کانی بریتانی و

همه‌ نیگاری یکی له زه‌وره‌قه چه‌رخه‌چه‌خیراکانی بریتانیه که شه‌پولی زریا‌ه بری و له شوین هو کارواناهی
 دژمن نه‌گه‌ری، که به سووری زریا‌ه‌ری فره‌سه‌دا نه‌خولینه‌وه . هم زه‌وره‌قه بریتانیا بیانه زوریان له‌وکه شتای دژمن
 نوقوم کرد و وه که زیون له بارگهی به‌رخ و گران با ' وه هم زه‌وره‌قه پرچه‌کانی بریتانی به‌رامبه‌ر به زه‌وره‌قه
 نوپید هه‌و پرزه‌کانی و نازی‌دروست کراون که نه‌له‌سه‌کان بو پارزگاری کاروانه‌کانیان همیان نین .

هم نیگاری سه‌روه‌دا که شتیه چه‌نگه خورته‌کی بریتانی نه‌یتری که ناوی (مه‌لیک جورجی پینجهم) ،
 وه بارگه‌کی ۳۵۰۰۰ تونه ، هم نیگاره له سر پشتی فروکه ههل گریکوه گپراوه .

نامه نیکاری کومه لیک له دستروبه رهگانی پورتانیه که له مانه ورمه بیکی زریابیدا بینراون ، دستروبه رهگانی پورتانی وکو له مو پیش بو ، ابستایش ده سبکی گوره یان همه له توونا کردنی ژبر زریاکانی دژمنداو له شه ره زریابیه گاندا له گهل نیروگانی زریابی ته وهره دا .

نامه بهلمیکی نهمه ریکی به ، توپیکی فروگه شکن به سه ره وه ، دانراوه بو پاسه وانای کاروانه گانی زهریابی .

روژ ههلاتناسه گهواره کانی اینگیلیزی

سیرجان مالکومل

روژ ههلاتناس و میژو نویسی به ناوبانگک

له « روزگارنو ، ج - ۲ - ژماره - ۳ » وه .

وه رگری : هورنی موکوبانی

ئهمه وینه بیکی ، سیرجان مالکومل ی روزههلات ناسی ، به ناو بانگسه .

وه رابطه ی بازرگانی نیوانی ههردولا نوسندترو راگیراو تربسکات . له ۱۶ مانگی تشرینی دوهم سالی ۱۸۰۰ میلادی دا مالکومل و هاورینگ ایانی گه بشته ایراث ، له پاش چند روزیک ورجانت دان ، چوو چسوی به فتح علی شای قاجار کوت ، و له گهل حاجی ابراهیم خانی شیرازی که له ودهمه دا صدی اعظم بو بهمانی بازرگانی و چه ندچی دیکه و سیاسی گری داو بهمانی بی مورکرد .

سیرجان ، مالکومل چورنه ایرانی زور پی خوش بو ،

سیرجان مالکومل کوری چواره مینی مالکومل بوو ، مانگی دوهمی سالی ۱۷۶۹ ی میلادی له گوندی بورن فووت له خاکی اوسکاتلنده له دایک بووه . له پاش ئهوه که مدرسه ی ابتدایی تهواوکرد ، له پایزی سالی ۱۷۸۲ ی میلادی دا ، چوو هندوستان له سالی ۱۷۹۱ دا له حیدرآباد له کومپانی هندی روزههلات ابشی ده کرد ، به دل گهرمی خهریکی زمانی فارسی فیربون بوو ، چونکو زوری ههوس له سهروبو ، زور کمی بیچوو که به چاکی فیری فارسی بو وزور پاش قسه ی پیده کرد ، ونوسراوه فارسیه کانیشی ده کرده اینگیلیزی ، له فارسی دا واسه رکوت که ناو بانگی زانینی بلاو بو وه . مدبری کومپانی هندی روزههلات لورد کورن وایس ، سیرجان مالکوملی هتاکرده مترجی فارسی له سپی سپانی حیدرآباد دا .

سیرجان مالکومل چونکو نهوجوان و تازه بیسگه بشتوو زرننگ و وشیارو امین و به کاربو ، ابش و کارو فرمانه کانی له لای کاربه دست و فرمان رهوانی اینگیلیز له هندوستاندا بهسند ده کران ، وه له نیوملت واهالیش دا به چااکو باشی ناو ده برا . مدبری گشتی کومپانی هیندی روزههلات له آره زوی ئهمه دا بو په کیکی ابش زانی به کلسک وشایان بهیرته ایران . له دوی پیره وهری و آگادار بو له زرنگی و وشیاروی ئهوه ، سیرجان مالکومل بهسندکراو بو ئهوه کاره گهواره ههلیژپردرا .

مه بهس لهو ناردنه ئهمه بو که پیاویکی تیگه بشتوو امین و زرننگ بهچته ایران ، وه بتوانی له نیوانی اینکلهستان و ایران دا دوستی و پیوستی ربیک کوترن بگه بینه پایه پکی لهوه بترکه لهوه پیش هه بوو وه .

گهرم و شادمان بو ، نهونده دل بهستوی نهديانی
فارسی و زمانی فارسی بو و بهرزیکی وا خوری پیوه
گرتبو هیچ له بهرچاوی نهده گوت .

همو زانا و تیسگه بهشتووه کان باوه ریان هینا بو کتیبکی
وا پرو ریک کورتوی تاریخی ایران که سیرجان مالکولم
نویسبو به نهوه ، بیجگه له و کسبکی دیکه به زمانی کی یانی
کتیبکی وا جوات و پری نه نویسبو نهوه . نه مه له
همو بو زانا کان آشکراپو که سیرجان مالکولم زمانی فارسی
زور باش زانیوه و له نه دیات و تاریخی ایران دا زور
چاگ سهر نه وتوو و به جوربکی شایان آگاداری
پیدا کرده وووه ، ههر له سهرتای لاوینی و جوانیه وه
له گهل شاعرو ووتار و تاریخ نویسی و وشه زانا کان و
نه دیبو ووشباره به ناوبانگه کان ایران آشنایی و تیکلی و
دوستی پیدا کردوووه .

چاخک له هندوستان که به فرمان رهوایی رای ده برارد
له باشان که گهراوه اینگلیزستان ، لاوه اینگلیزکانی
هان ده داو دلخوشی ده دانه وه که فیری فارسی بت و
بچنه ایران و دوستی و آشنایی یان له گه لا بکن و
مهربانیان له نه کاتبین .

له نیو نهو لاوانی بو فیربونی زمانی ایرانی دلخوشی
دا بو نه وه بیکه مین یان ، روز هلات نمی به ناوبانگ
(سیر هیری رولنسوت) بو که له دوی بیست سال
دانشنتی له ایران و هاتو چو کردنی نویسنده کان میخی
کیوی بیستونی خوینده وه و وهری گرت ، نیشاف
زانایانی گیتی دا .

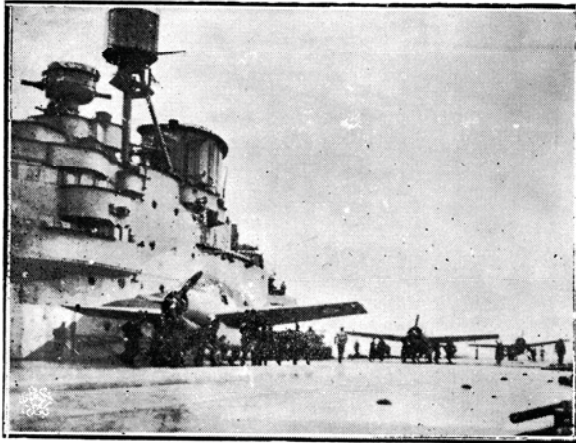
سه رماهی پتری سیرجان مالکولم بو نویسنی کتیبه -
کی ، شاهنامه ی فردوسی بو ، و به کتیبه کان : زینت
التواریخ و زبده التواریخ و تاریخی گوزیده و روضه
الصفاء و حیب السیر و چند کتیبانی دیکه ریک خست و
پبکی هینا ، وه کتیبه که ی خوی پی گه یانده پایه ی
پیگه یانندن ، له کتیبه که بدا گه لیک له تانی بستان و
نیکارکانی نه وتاقه ، وه له شاعرو ملتی ایران دوواوه ،
به باخ و باخچه و سیوه و آرو ههراو کوشک و سهراو
تالارانی ایرانی دا ههل ووتوووه ، و به تاییه گه لیک
به قصری چل ستونی شاعری دا هه لاده ، که له
شاری سوباهان دروت کراره . و له و کتیبه دا باسی

له دوی نهو چاره چند جابکی دیکش هاتو چونی
ایرانی کردوووه . له باش ده سال هاتو چو کردنی بو
شارانی ایران ، گه لیک پیادانی گه ووهی ایران له
سوپانی و سهردار له شکران و چهک دارو سلاح شوران و
زاناو تیگه بهشتوان و علما و شماریانی دیوووه و له گه لیان
هه ستاوه و دانشوو وه . له کتیبه ده ست نویسه کان
ایرانی کوا کسوتبکی زور گه ووهی پیگه نه ناوه . له
ههر لایکوه کتیبی ده ست نویسی تاریخی ایرانی ده ست
گوتبو کوی کرده وه ، له تاریخی ایران و تاریخی
پریوستانی ایرانی و تاریخی نهو هاو سا یاهی له گهل
ایراندا تیکه لادیان هه بو ، وه کو کتیبانی دیربکی
(نه بیری ، تاریخی الفی ، تاریخی وصفاء و روضه الصفاء ،
حیب السیر ، مسالك المالك ، ظفرنامه ، احسن التواریخ
زبده التواریخ ، تاریخی عالم آرای عباسی ، تاریخی
رشیدی ، تاریخی نادری .) وه چند نسخه یکی زور
کونی فردوسی شاهنامه . نه وانه هه وو له موزه خانه ی
پرتانان .

سیرجان مالکولم که گهراوه اینگلیزستان ، له سالی
۱۸۱۵ ی . بلای دا تاریخی کی ایرانی له سه دهی زور
دوره وه هه نا چاخی خوی به زمانی اینگلیزی نویسی وه
کردبه دوجلد له لندن له چاپی دا . نهو کتیبه نه قشه یکی
زلی ایرانی نه دابه ، بهرگی به کهم بیست لاپهری
پیشه نگه و سه سه دویست و دوو لاپه رشی بهرکیکه و
بهرگی دوهی خاوند سه سه دوو پنجا و ههوت لاپه ره به .
سیرجان مالکولم بو خوی ههر چند له نه مه لایکی
گه ووهی اینگلیزستانه به نویسنه وه و چاپ کردنی
تاریخی ایران پتر ناوبانگی کرد ، به و کتیبه هونه رو
زانایی و لپی وه شاهنامه ی آشکراو و ریزوشایی
پیوه ده رگوت .

گه لیک له زاناو تیگه بهشتوووه کان پرتانیا و
همسریکا و کومه له پکی زلی زمانی اینگلیزی زان له
کتیبه به که لیکه گران پایه کی سیرجان مالکولم
سودمه ند بون .

به راستی سیرجان مالکولم بو ایران ، و ایران زمان
خدمه تیکی گه ووهی کردوووه . زور حزی له ملتی
ایران بو ، خوشی ده ویستن و به دوستی نه وان دل

فروگاه هل گری « هلستراس » له باش شهوه که له بهنده ربکی
 شاره بهک کرتووه کاندای چاک کرابه ، خراپه وه کهلک .

بازرگانی و کرین و فروتن و
 کوتال و کهل و بهلی ایرانی
 کردووه . و به شهسی ایرانی دا
 هه لگوتووه .

سیرجان مالکولم له چاخی
 هانوو چونی بو ایران له کهل
 زانایانی طایفه ی صوفیه گفتگوی
 کردووه . وه له کتبه کی دا
 دورو دریز له باهری صوفیه کانی
 ایران دوواده . سالی ۱۸۰۰ ی
 له شاری کرماشان چاری به
 مجتهد محمد علی کوهت و له کهلیا
 بووه آشنا و دوست ، و له سهر
 بهوردو زانایی شه و پساوه ی
 کهلیک باس کردووه ، له

علوم وهونهری روزمهلات و روز آرا زور باش
 آگاداری پهیدا کردبو . له هانووچونه کاندای چاری
 به کهلیک پیوانی گهوره و زاناو خاوند هونه ر و
 تیگه بشتووه ایرانیه کان کوهتوب، وه نه کیاندا هه ستاودا نیشتبو
 کهلیک چنی سودمه ندی اپی وهر کرتبون . بو آتاری .
 ایران دهست خستن ، و شاره زابونی و دهست خستی
 تاریخی ایران و شارستانی ایرانیان و آثار ناسین یان
 کهلیک دهمانی له کهل هاوشانه کان و له کهل
 شهوانی به زمانی اینگیلیزی آشنابون، کاریکی زوری
 کردووه . وه کهلیک روزی، بو به سهر بردووه .

سیرجان مالکولم له نیو کار به دهسته کانی هندی
 روزمهلات دا نیوی چاکه ی له باش خوی به یادگار
 به چی هیشتووه . له چاخی فرمان ره واپسی دا ، ایش و
 کاری چاک و امنیت و آسایشی له هیندوستاندا به
 جوریک نشان دا ، که هه موو اهالی هیندوستان
 مسلمان و هیندو به جاریک خوشیابن دهویست .
 به یه کمین دوستی گه وری روزمهلات یان هیناوه ته
 ژماره وه .

بیره وهری ، مهربانی ، رهوشت باشی ، به سندخویی

باهت رهوشت و آینی صوفیه وه کهلیک شاره زایی
 له و مجتهد وهرگر تووه . گومبیزی شبخی سمدی
 به ناو بانگ له شیراز تیک چوبو . سیرجان مالکولم
 نکلی له حاکی شیراز کرد به پاری شه دوستبان
 کرده وه ، له باش شه لورد کرزون شه چاکه به و
 خدمتی سیرجان مالکولی له کتبی خودیدا نویسوه
 وه سوپاسی کردووه .

سیرجان مالکولم سالی ۱۸۱۲ که گه راوه خاکی
 اینگیلستان ، له کهل سیروالتر سکوت شاعری به او
 بانگی اسکاتلند دیده نی کردو بو به دوستی . وه ناسراوی
 له ته کا کرد . سالی ۱۸۱۵ ی میلادی کتبه کی له
 لندن چاپ کراوه . به چاپ کردنی کتبه که پتر ناو
 بانگی به ناو اینگیلستاندا بلار بو وه سالی
 ۱۸۱۶ ی میلادی له دانشگاهی اکسفورت دروشمی
 پایهی افتخاری (دوکتور قانون) ی له ربی زانینه وه و
 ماندوبونی یه وه ، به پاداشی شان و گه وری بی یه وه ی
 پیدرا .

سیرجان مالکولم سهرهات و پیگه بشترو زانای
 زور به به زرخنی گرانهای سده ی خوی بو . له هه موو

شعری رانجوری

که شاعریکی به ناور بانگی سدهی

رابوردوی هورامانه

نالهی دهرده دار بی آخ نمبو ؛
دهرونی عاشق بی داخ نمبو .

عاشق تا دمی جهفاش نمبو ،
بی جهفا همرگیز وهفاش نمبو .

گول جه گولستان بی خار نمبو ؛
بلبل جه عشقهش بزار نمبو .

تا مهجاز نمبو حقیق نمبو ؛
بی مهجاز حقیق ته حقیق نمبو .

لیونهی مهجنون بی له بل نمبو ،
کوه کنئی فهاد بی مهیل نمبو .

همر کسی عشقهش ره قیق نمبو ،
واسیل به تهریق حقیق نمبو .

گه مدهیش هیی رانجوری یه

قیلهم گورفتار ، دل بهی په نتت بییهن گورفتار .

هیجرانت بهی تهور و هم کردهن کار ،
ماتم ، بی دهنگم ، چون نخشی دیوار .

نه زوان یارانت جه نیت گهرو راز ،
نه من ده لیلی عهرز کورو نیاز ،

نه گوش نه زوان بشتهوو دهنگت ،
نه چهم نورهش بین بوینو رهنگت .

نه سکوتا مه بو هه ناسهی سر دم ،
نه تو مه زانی به حالی دهر دم .

خهریکم بهی تهور جه نای سهختهوه ،
بهی ثالی بهد بهخت مهجنون رهختهوه .

شعری میرزا مارف : سلیمانی

ئهی شهر ههل گیر سین هینلهری نازی ،
خوزگه هم زانی ، بهجیت نه نازی ؛

به گهغج و لاو و کچانی بهرلین ؟
به بېشه سازو بیاوی دهم ره ننگین ؟

به فروکه و توپ و تفهنگ و شهست تیر ؟
به لوری و موتور تانکی قه لاگیر ؟

گه مانه بو ، وا توی شیت و هار کرد ،
خوینی جهانی له سهر تو بار سکورد .

دهک خوا ، هینلهر همر کوپرو گه بی ،
له چاکه بی بهش هاوملی شهر بی .

هینلهر نه زانی ، لاوانی بهر این ،
کچه جوانه کان قز زهره و شیرین

که عه عه وینهی بالایان نمبو ،
گول له ناور باخا هه او آایان نمبو ،

هممووی به توپ و فروکه کوژران ؟
زوریشیان به دیل ، له بهفرا گیران ؟

هممو او بالیان به ملی توبسه .
که لکت ناگری هم جست و جویه .

دهک هینلهر جهرگت له تگری به شیر ،
میشکت بهرزی به گولهی سه تیر .

له نیو کاربه دهستانکان و خاوهند سیاسیهکانی مدبریهتی
کومپانی هندی روز هه لاندای هم تا بو وه . سیرجان
مالکولم بیکه مین بیاویکه که بو بیک هینانی نیوانی
روز هه لاندکان و اینگلیزستان ته قه لای داوه
وتیدا کوششنی کردو وه . روزی ۳۰ مانگی مابس سالی
۱۸۳۲ میلادی له لندن مرد .

آزایی ، داد خواهی ، سرهت ، کارچاکی ، سیرجان
مالکولم له دیربکی حیدرآباد دهکن وله تاریخی
ولانهکانی دیکه هیندوستان دا نوپسراوه تهوه .
ههر وهما له کتیبهکانی اینگلیزیش دا گه لیک لهو
بابه تهوه دواون ، که سیرجان مالکولم بیاویکی تیگه بشتو
رهوشت چاک و شایان بووه .

سەر كەوتنى چەرچل و

تيا چوونى ھىتلەر

تەواوى كەوتە دەر، سەر كەوتنى تېرەى بەرىتانى ،
 شىكسى خستە نازى، ھەر بۆى ھىزى بەرىتانى .
 بە جورى واشكاه نازى ھىتلەر ، نساكرى باسى ؛
 ھىوايان واو ، داگىر كەن ھەموو خاكى بەرىتانى .
 بەراسى چا كبان گرت ئافەرىن بى بو گەلى جەرەن ،
 ھىلانە مشكىلى كەردنە قەلا ، زورى بەرىتانى .
 نەما كاپە و بىلەى آگرى نازى لە ئەوروپا
 كوژانبا نو بە جارى لە شكرى بەرزى بەرىتانى .
 لە ھىچ شوبىنى نە كون تا ، شكاوەى ھىتلەرى تى چى ،
 بە ناچارى بە پول پول دىنە ژىر چىنگى بەرىتانى
 بە چەشنىكى و ھەپە دەنگى بو بارانى ھاو پەمان ،
 ئەلەرزى كىوى اىپ ئەسرو ، لە بەرتونى بەرىتانى .
 ھەموو سەر بەرز پىش كە وتون ئەمىستا لە شكرى چەرچل ،
 چەھىزىكە كە خوى بگرى لە روى ھىزى بەرىتانى ؟
 ئەوى ھاو سوپن و بەمانە لە گەل اىنگلىزو ئەسرىكا ،
 گيان و مالبان بەختە بە كومەل بو بەرىتانى .
 نەوەى اىنگلىز وە كو بوشەرزىزىنگ و چست و چالا كن ،
 بە ژىرىش بى رەقىن ، ئەى رەقىقان خو بەرىتانى .
 بزانه چەندە ژىرن ئەم ھەموو مىلونە ئەى بى سىن ،
 زىاون بى كەم و كورنى لە ژىر ساپەى بەرىتانى .
 دەسى بە خستەدىان ھىند زورە نانوسرى بەمن ھەرگىز ،
 براگەل خانەسى تەى نە بوە قەت چەشنى بەرىتانى .
 بە كومەل بابلىن اىستا بە دەنگى بە رزو بالاوہ ،
 بۆى سەر لە شكرى چەرچل بۆى ھىزى بەرىتانى .

بىرىن پىچ
 احمد شكرى

ھىتلەر وايزانم ، اىستا داماوى ،
 لە گەنج بەش براو خەرىكى پىاوى .

بىاوىش كام پىاوى ؟ قورو كوىرو شەل ؛
 خوت و كۆبلىزو دوو سە بزنە پەل .

ئەگنا پىاوو گەنجىت ئەماوہ ،
 لە ساحەى چەنگدا ھەمووى كوژراوہ .

ھىتلەر بت پىم بى بەكەباب ،
 بەمەزە بت خوا ، جوو لە گەل شەراب .

ھىتلەر ، چوار سالە ، خوم و منالم
 داماوو كەوتووېن ، دايم ئەنالم .

چا گەنە شرىك نەما لە بەرما ،
 شەو لە بەر سەرما ، روژ لە بەر گەرما ،

ودك كايك بى دەيت بەدەم رەشەبا ،
 بە چوار پەل ھەموو كەوتووېنە سەبا ؛

ھەر ودك دلى تو و ودك گونى ھەلاج
 ئەلەرزىيەنەوہ بى چارەو علاج .

ھەلا ھەلان ، ھىتلەر بە جارى ؛
 ھەر پارچە ھىكك بختە شارى .

دېتەوہ ىرت رەسوولى سەلام ،
 چە مېرلن كە ھات بولای نوى نەقام ،

آموزگار بەكەت بو نەگرتە گوى ؟
 لە كوى بو ژىرىت لە كوى بو لە كوى ؟

بو بە فوت دا ئەم ھەموو خەلكە ؟
 بو وا چولت كەرد ئەم ھەموو مولكە ؟

دەست بە دەس نوپۆ دەم بە دوپاوە ،
 بە ھەناسەى سارد لە دەرگای خواوہ ،

ئەپارەوہ ، ھىتلەر ، كە لەشت
 ھەر كرمەرزى و توپىن بى بەشت .

پیاویک له دواى تفهنگهوه

له لایهن شیرزاده وه له گوفاری (المختار) وه کراوه به کوردی .

که تم ناوبانگه ی بو کردوه ، تهلی : « وایزیم تمه تفهنگیکی خراب نه . » . وه چارند به کم دانوری پیلانی چهك دروست کردنه ، وه یاربه دهری سر کرده به له کارخانه ی چهکی حکومتی دا . وه موظفیکی شارستانه له وهزاره تی جهنگ دا ، و سالانه ی شمش هزاره ریاله ، وه تمه زور که مته له وهی که شرکتیکی چهکی حکومتی نه بی تمه یوی پیداتی . به لام تهلی که وا تمه سالانه به بهنی تهکا . وه ایش کردنی له کارخانه به دا بی خوشتره وه له لای سوکتره ، به چه شنبک که هرگز به پیرایانهت تهوی بهر بدات . وه ته یوانی که بو خوی بخوازیتم رسمی ههر تفهنگیکی که دروست ته کریت وه به وه بیته خاوه ند سرما به بهکی فورس ، به لام نیشان بهرسته به کی ریگهی تهوی نادا ، وه له هه مو حقوقیکی خوی که له وی دا بو ، خوش بو .

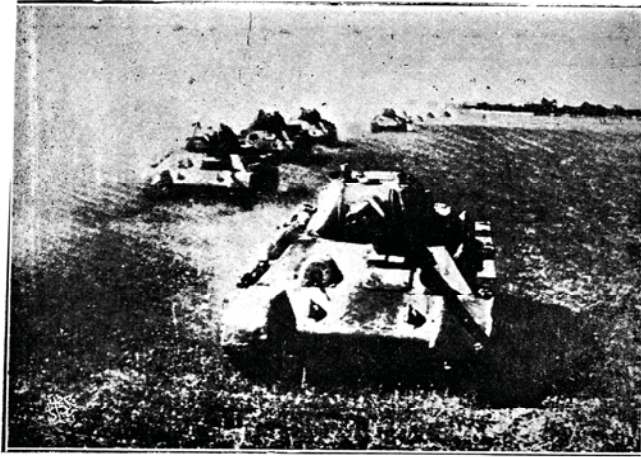
سهری سوور تمه بی که خهک به به کیک له پیاوه

پیشکوتنی گه وری چهکی آگرینی پیاده له چل ساله ی دواپی دا به بونه ی جون جارنده وه به . له پیشدا تهوتفهنگه ی له ناو لهشکر و نیروی زه ریانی وولانه به کگرتوه کاندایلاو بو ، به مانا به کار ته هیقرا ، جوړه تفهنگیکی کونف بو که بی تهوترا « اسپرئفیلد » به ناوی شاری اسپرئفیلد وه که تا دروست ته کرا . له باشدا حکومتی ته صریکا دهستی کرد به دروست کردنی تفهنگیکی تری نوی که له خوبه وه گولله نه هاویژی به مانا اونومانیکی ، یان وهخته وه هانی . وه چه وولاتبیکی تر وه کو ته زانین تفهنگی وه کو تهوی نه . تم تفهنگه نوی به له سه د گولله پتر له دهقیقه به کدا آکر ته دا ، وه یا بیبج ته وندهی که تفهنگی اسپرئفیلد ته هاویژی . وه جه نرال ماک آرثر ووتی ، ده ربارهی : هبج جوړه تفهنگیکی تر نایگانی له نارچه کانی کوشناردا .

تمه دارو په ردووی فرو که بیکی شکاوی ته له مانه که به سر موسکوه فری دراومه خواره وه ، ته وتا روزنامه چه بیگانه کان له سووریا کو بونه ته وه بو نه ماشا کردنی .

تمه تفهنگه ته وه به که ناسراوه به ناری دا هینه ره به وه به کورتی له ناو لهشکری ولانه به کگرتوه کاندایلاو پی ته لاین « م ا » . وه مانای تمه ته وه به که تمه به کمه بین جوړیکه که په سه ند بونی دست کونوه . وه بهم ووتانه چارند که له تفهنگه کهی ته دوی له خوی ورد ته بیته وه . وه ته گهر گوی ی لی بی به کیک به تفهنگه . کهی ته لی چارند دل نه ننگ ته بی ، چونکی پیاویکی وایه حز له ستایش و پیدا هلووتن ناکات . وه ته گهر بو تفهنگه دا هه لبلبت

نهمه رچککيکي تانکي روسه که بهره و پیشانی جهنگ
لهچی و پهلاماردانی دژمن

به ناوبانگه کانیانی نهزمیرن ،
له بهر نهمه له ژایا هه میسه ترسی
نهمه هی هه به که بانگ بکریت
(دوان - خطبه) بهک
بدات . وه پی ناخوش بو که
له ناو خا که گدا قسه بکات
باش نهمه که جاریک له
کومه لیکي بهزی رادیودا دهر -
گوت پی یان ووت « اءه
که خه لکین » . نهمه ووتاره
که بلاوی کرده وه (تسجیل)
کرا ، وه که جارند بیستی
سه رسام بو ، وه نهمه وچا
تیکه بیشت که انگلیزی به شیوه
فرسی نه بیژیت . وه نه نهمه بو که

کردوه . نهمه پیاره جیا نه کرینه وه به بیره وری یه کی
سه بر ، له بیری دی ژماره به کی کرده چه ند سال
له مه و پیش له وه ختیگا که خه ربکی دروست کردنی
پارچه به کی تهنه ننگ بو که بو نیشان گرتن به کار ته هات ،
وه نهمه روزمشی له پرنایهت که به یک له نایه کان وای
به چاک زانی که سه ده هزار ریال به خشمیت به جارند
له اداشی تهنه ننگ به ناوه کیدا ، به لام سه ری نه کرت .
وه به خوی نه نازی که چه ند نیشان وه رگرتوه ، به لام
که نه یانه بیته پیش سه ری سور نهی ، وه بیت نه لی :
« نهم نیشانه م له کومه لی مهندس کان وه رگرتوه له
شاری نیویورک . » له پاشا دوباره نه لی : « نا . به لیکو
له شاری شیکانو . وه له مهندس کانوه نهی . » به لامار
نه با بو سه ر ایشی گران ، هی میکاییکي وایشی که ،
وه ده ست به لیک کردنه وهی نکا له سه ر په روهی
خودی خوی . هه ر وه کر بیست سال له مه و پیش بییری
جی گیر بو له سه ر نه وه که خلیسکان له سه ر سه هول
وه رزشیکي به که لیکه ، که هیزیکي ماویه تی تا به خت
بکات . ایتر هه مو جهوت به یک نه چو بو نیویورک که فری
هونه ری خلیسکان بی . له پاشا ویستی که له خانوه کیدا
وه رزش بکا ، به لام تهاشای کرد به فری جهوشه که

پی سه بری که فری انگلیزی نه بو ، هه تا نه گه ی به
نهمه نی دوازه سالی وه خوشی فرسی کندی به . به لام
هه وچار وای نه زانی که وه کو به کیکی نه میکی به
انگلیزی قسه نکات . له م روه وه ووتی : « وورد
بینه وه ! زمانی فرساویم وون کرد ، وه یا له سه ر وون
بونه ، وه له پاشا نهم به زمانی انگلیزی گوری به وه
که نه هه م ناره وانه . »

ایستا له نهمه نی په نجار و پینچ سالیده ، به لام له
دیسه ندا نهمه نی کمره . بالا کورت و قول یادراو و
دهم و چار پانیکي به هیزه ، توو که سه ری تیکل به
بییری بوه . له شیوه دا ووریانی و هوشباری دیاری
نه دا ، وه له پشت نهمه وه میشکیکی تایه تی به خوی
نه شارته وه . زور به قوولی له ایشی و کاریدا بیر
نه کانه وه ، نه گهر خه ربکی نیازی کردنی توپیکي تازه
نه بیت خه ربکی دانانی بیلانی تازه نهی بو خیرانی
بیدان به هینانه (تهیم) به ره می تهنه ننگ . وه هه ر
خوی تا ایستا نیازی کردنی به ک توپ گوله پرژین و
دوو تهنه نگی شه ستیر و سه تهنه نگی نیو آتوما تیکي
کردوه ، وه به لابه نی کهمه وه له چاکتر کردنی بیست
(آله) دا له آلاتی تهنه ننگ دروست کردن ایشی

تهوئا له چيگه يېکي رووسيه دا کومه لي له فروکوا نه کاني بهرنياني گروبوونه نه وه له سووري پسه وانيسي رووسيدا که بامه واني فروکه کانيان نه کا ، وه قسه له گه لا نه کن . نهو بالي نيرووي هه واني شاهانه يه که له رووسيه دا په ، له ژير فرمانده ري فرمانده ري هه واني پوسوم نه شروودي نيوزبه نديدا په . نه م باله له گه ل چه کي هه واني رووسدا هاوکاري نه کا .

چاگ دستي نه نه ها بو هه وه . هنيای له زوري دانېشتدا ديوار يېکي کرد که لايه کي زوره کي پي جيا کرده وه ، پري کرد له او ، له پاشدا کونيکي کرده وه له دوو که لکيشي زوره گدا که هه واي لپوه يېنه زووري ، وه ده رگاډ به نچه ره کاني خسته سه رېشت (کرده وه) ، آوه که به سي ، وه هه واي سارد سه هوله کي له ويدا هېشته وه . ايتر به دريژاني زسانف بو خوي به نه ها و به دلخوشي ياري خليسکاني کرد . وه که ژني هينا له سالي ۱۹۳۰ دا ، تواني ژنه کي که تېي بگه به نيت که گوزانه وي چيگه وه رزسه کي بو حه وشه له هه مو روو يېکوه باشتره .

براسکاني که لېکيان له م تفهنگانه ديني که خاوه نه کانيان ديارنه ده بون . وه نه پي هه ر بو راوي بالنده و چوارپي به لکو له هه وشي پشته وي خانوه کي يانا مه شقي نه ننگاوتنيان پي نه کردن تا وه کو له هه مو چه شنيکي هاو بېشتدا ده ست راست بوون . به کيکيان که نشاني نه گرتنه سر پارچه دراويک به سر به نچه ي براگه به وه له ما وي بيست پي وه نه ي نه ننگاوت و ه جون به چه شنيک مه شقي تفهنگ هاو بېشتني کرد که زور به چاي فېري نه ننگاوت پي بو له سر (که له که) په وه .

وه په کم ايشيک که جارند دستي دا په له ته مه ي چوارده . سالي دا زه وي مالن بو له کارخانه کي ته ين دا . زودي پي نه چو خستiane سر ايشيک له کارخانه که دا ، وه که بويه بيست ويه ک سالان گه لېک ايش وکاري ميکانيکي فېر بو وه کو آسنگه ري و پيراز کردني قه لغان و دامه زارندني (آلات) . روزيک له روزاني به کشه مو ان ايشکچي کارخانه کي

جارند له منالدا له ژانيکي ناخو شدا بو نه گه رچي خوي به روزاني نازک و خوشي نه زاني . له (مزرحه) به کي پيچو کدا له کنادا له دايک بو ، وه که بوو ناويان نا جان جارند ، به لام وه ختيک که خوي کرد به خه لکي ولانه به کگر توه کان ناوي خوي کوري به جون جارند . باوکي به جارنده وه يازه کوري بو ، کس نازاني وه خوشي نازاني که چند براي له پېشپوه بوه . ووتويه ني : « من ، هه و ته م ياهه شتم ياله و نزيکه ، له دايک بوم » به ر له وي خوېندني (ابتدائي) نه واويکات دايکي مرد ، جيا خارن خيزانه که به مناله کانيه وه گوزا به وه بو شاريک له به کي له ولانه به کگر توه کاني باکوري روژاوا دا . له و نزيکانه وه چند کارخانه به کي جولايي (ته نير) هه بو . مناله کان له ويدا ايشيان بوخويان دوزيه وه . خانوه که هه ميسان نزيکي (يانه به کي راو) بو ، نه ندانه کاني له وه ختي وچساني راوا ده ننگه کانيان له مالي نه م خيزانه دائه نا . جون و

(تهنين) گزنی له سهر لئوه که خنریک بو به دروست کردنی نمونهی جوگه له یهکی پچوک ، که بهوه مسی شرکته کی بهی کلک بهکلر هئاوه . ایت جازند چوه سهر ایشکی تر له شرکتهی مههدن له حیم کردن له شاری پرو قیدلس .

لهم شاره دا له گهل کومه لیکي سوارانی دو چه رخی آگرین (موتوسیکل) بوبه هاوری ، هانان دا که هوشی به کیک بکریت . به لام زوری پی نه چو که به سستی زانی به مانا گور کم ، وه له میشکیا مکینه یکی تازهی بو ریگ خست وه دوچه رخی آگریه کی له سهر لئوه دامه زرانده وه ، وه بیوهی چوه ناو گه لی تهراتینه وه (مسابقه) . وه له سالی ۱۹۱۲ دا له ۲۱ تهراتین نوزدهی برده وه . نه گهر کسی نه دوزیا به وه تهراتینی له گه له بکات نه رویش بو ریگا گشتی به پانهکان وه به سواری دوچه رخی که به وه ها تروچی نه کرد تا وه کو سواریکی دوچه رخی خیرای نه چو تهراتینی له گهل نه کرد و نه گه رابه وه به دغوشی وه نه بوت : « به کیکیان خیرای نه کرد تا وه کو خیرایی له ۸۵ میل پتر نه بو ، که چی ههر پیشی نه که ونم له ریگا راسته که دا . زور تهنگه تاوم کردون . « وه له و روزمه وهی که نه آموزده بهی به مکینهی ناو سوتینی تاقی کرده وه ، شهوقی به تینی پیدا کرد بو دامه زرانندی (تجربی) مهکینه به کی سووک خشوک (اوتومبیل) . وه به نهویا بو که له سهر لئوه بروات له دوی جهنگ (جهنگی گه وری پیشوو) .

له سالی ۱۹۱۶ دا له شرکه تیکی آلات دروست کردن له نیویورکدا ایشی کرد ، وه دهستی کرده وه به مشقی تهنگ آگردان له یانهکانی سهر شقاسی به ناو بانگی برودوی . وه هم مهشقه چه به هایکی تی نه چو . چونکو ریگ نه کهوت له گهل خاوه ندانی نهویانانه که له وه ختی سینما چول بوندا دست بکات به هاو یشتی . وه له سهر که له که به وه ، به مانا له بینی بالی به وه ، تهنگی نه هاویشت وه به چاک له نیشانهکانی نه بکا وه زهنگه کان لی یان نه دا ،

وه به وه سهر که ره کانت گرد نه بو نه وه .

له وه زشدا پتر هه وه سی په پیدا کرد ، ده گهل دهسته دهستهی به کمی توپچی به کان کوهت ، وه ههر جهتهی روزیکه مشقی له گهل کردن . بیستی گوا له شکر توپی تری پی ویسته له وانه چاکتر که ههمن ، نیازی کرد که توپیک بو له شکر دروست بکات ، قابله کی دانا وه پیشکشی کرد به گهن نه کرا ، به لام له گهل نه وه شدا حکومت ناسی و پسندی کرد وه سکری به دانهری قالبی توپ له مکنتی گه لایه نی بو له اندازه . وه له سالی ۱۹۱۹ نارديان بو کارخانهی چهکی حکومتی له شاری اسپرنفیلد له پیش کردنی تهنگه به ناوه که پیدا (م ۱) ، قالبی توپیکی گوله پرزینی و چوار تهنگی داناو هه موی به سندی کرابو . وه خووی له شکر وابه که راناوهستی تا قالبیکی بودی بو تهنگهکانی به لکو خوی بییره نازه که دانه نی له باشدا جار نه دا که له فلان روزا ههر تهنگیک که له فلان بابت پی قبولی نه کا وه تاقی نه کانه وه . وه دوی لئوه که تاقی نه کانه وه و نه وهی به دلی پی قبولی نه کا انجا به گهرسی به تا نایا دیت ، و ههر وه ها بهم جوړه تا نه وهی به وهی په بدای نه کا . و ههر هم شته له جازند رووی دا ، که دهستی کرد به دانانی قالبی تهنگه کی له پیش قبول سکردنیا به ۱۶ سال ، له وکانه دا له شکر به گهرم به تانایانه هات ، و جازندیش تی نه کوشا بو چاکتر کردنی ، تا وه کو له شکر نه وهی که ویستی ، زانی که واپه پیدا بو .

نهو پیبری که واقعه تهنگه نیو اوتوماتیکی به کهی جازندی له سهر دامه زرا نه وه بو که نهو دوکلهی له باروته که وه په یانه بی تهنیا پال به گو له که وه نه نیت له لولهی تهنگدا به لکو قهوانه که شی فری بدات وه قیشه کی ترنجانه جیگه کی نه وهی پیشوو . وه جازند په که مینی بو که هم پیبری له تهنگی له شکر داخسته کار . تهنگی جازند (غزنه نه کی) هشت قیشه که نه کریت له وه ختی که غزنی تهنگی اسپرنفیلد له پنج قیشه که پتر ناگریت . وه نه بیان وه کو نه وهی پیشوو نا گهرینه وه بوداوه له

« چارند شتیکی بایخرداری له زانستی (ریاضیات) په پدا نه کړدوه ، له گهل نه مه شدا واماڼ لی ته کا که هست بکین ایه له چاو هودا وه کو کورته بالاگان واین . وه وای لی هاتوه له زوری شوقی بو هندهسه که هیچ ناخو پښه وه سپاره ی هندهسه نه ی . »
 باره گای له شکر ریگه ی نه وه ی نادات که له بابت ایش و کاری په وه چه بایک بکات ، به لام ری ی هاتو چوشی ناگریت به آره زووی خوی نه توانی بگه ریت .
 په کیسک له ناسیاوه کانی چاریک وای به میشکات که وا رهنکه دژمن ههول بدات بو فراندنی . له رووه وه چارند نه ی : « چه که لیکیان له من دست نه که ویت ؟ نه وان هه موو شتیک له بابت قهنگی « م ا » وه نه زانن ، وه بی گومان دوسالیان بی نه وی تا کو مه کینه په کی وا دروست بکن قهنگی تازه دهر پښت . وه من وا نه زانم که ایه سر نه که وین له دوساله دا . »

وه مخی آگردان دا . وه نه قهنگه له ۷۳ پارچه بیکه وه تراوه ، به نه نیا به چهره باده ریکی بچوک چارند هه مو پارچه کانی لیک نه کاته وه .

چارند ناوبانگی په یا کړد ، وه نه نه بو به هوی گوررانی ژبانی شتیکی که م نه ی . خوی وژنه که ی و دو متاله که ی تا ابرو له و ماله بچوک هدا نه زین که له قهراخ شاری اسپر خچیله ، وه هه نه و ماله په که هه ر له پیش زن هینا نیا تیا بو کچه که ی که له ته مه نی یازه سالدایه ، فیری خلیسکانی سر سه هولی نه کا ، وه کوره که ی له ته مه نی ده سالدای وای فیر کړد که بی به په کیسک له نیشانچی په به که مینه کان . چارند نه روا بو کارخانه که وه له پیش سه سات هه شتا نه یگانی ، وه که م وائی له پیش پښی اواره بچینه دهری . هه ندیک له سر تیبیانی په کک له گه لیا ایش نه کف . وه نه مانه سر سام بون له زانینی هم پایوه له هندهسه دا . په کیکیان ووتی :-

نه بیکاره دیریکی به نه خومه نی هاو پر سه کی سه ده وله نه گه وره که پیشان نه دا . نه وه ی له لای چه په وه ده سی هه ل بریوه میستر آتونی ابدنه . نه وه ی له پنه وه دانیش تووه و ده سی گرتووه به چه نا که په وه ، میستر کوردل هه ل . له سر بهری راسته وه موسیو مولوتوفه . نه و نیک گاره ی به دیواره کوه په ، میستر ابدن و میستر چهرجل پیشان نه دا له کانی ایزا کربانانا بک کوتنی آنگلو - سوفی تی ۱۹۴۲ .

لاواندندی « زین » له پیش مردنیا

له سهر گوری « مەم »

لیک نزیکی هوشی شاعیریکی سەدهی

هەفدەم و شاعیریکی سەدهی بیستەمان

بە فرمسی توفیقی وهی

هەرە درێزی ئەم ناواختنای پیرەمەرد لاواندەوه-
 کە « زین » ، له پیش خو کوشتبا ، له سەر
 گۆرە کە « مەم » ، کە ئەکویتە دوای هەموو
 ئەماشاکۆه . خوش بەختانە ئەسەدی خانی ئەم
 لاواندەوهی پیش سەدی « زین » ی چریوه « ۱ » .
 ئەوا ، ئەم دوو شاکردەوه بەی هەر دوو کاتان بیکۆه
 پیشان ئەدم ، بو ئەوه کە بین کە هوشی ئەم دوو
 شاعیری سەدهی هەفدەم و بیستەمان لەو جگە بەدا
 چەند نزیک بەیە کۆرن :

روزی ئۆرمەردی خانی :

زینی کونەما قەوام و قووت ،
 نالی بریان وەکەت ژقودەرت ،
 روینشت لە بەر سەری مەسی ژار ،
 مەم کر بەتە کەلوسی خەبەردار :
 « ئەی مالیکی موالکی جیسم و جانی ،
 ئەز باغچە رو تو باغەبانی .
 باغی تە گەهاندی ، بی خودانە ؟
 بی رووی تو ئەو ژبو چرانە ؟

(۱) بە بی سترانەکانی شیوهی باکووری « زین »
 لە مالی خویا هەوت شو و هەوت روژ لە سەر بەک
 گریا ، نەهیچی خواردو نە قسەییکی کرد ؟ روژی
 هەوتەمین لە ناو کەنیشکە گۆرە گۆرەکاندا « بە (ر) ی
 سووک ، بە کرمانجی باکووری = ئەشراف » کە بەحیوان
 نە ئەهەشت ، مرد . لەم ستراناندا لاواندەوهی « زین »
 نە . « گۆرە گر » ی کرمانجی باکووری وادیارە لە
 « گۆرە گۆرە » و هاتی .

« مەم و زین » چیرۆکی دلچۆزینی یاسایی
 دەرینی کۆردە ، له پیش ئەوەدا کە شاعیری گۆرە
 ئەسەدی خانی لە ۱۱۰۵ ی هجری (۱۶۹۳ میلادی) دا
 بی خاڵە ایسکی داستانیکی ئەدەبی و هونەری وەزن و
 قافیەدارەوه ، هەر دەنگک خوشان لە ئەنجومەناندا بە
 « ستران » « ۱ » ئەیان چری ، بە شیوهی کرمانجی
 پاکووری و کرمانجی موکریش . « مەم و زین » -
 کە « ئەسەدی خانی » هەرگیز بەکی ئەم سترانای
 نەخستوو ، بەشی زوربەینی سروف هەتا ایستاش هەر
 لە سووری ئەو چیرۆکە ئەفسانەییە دەرینهی « مەم و
 زین » گرد ئەنەوه کە بە ستران بریان ئەچری .

له روژی ئەسەدی خانیوه ، له دوای سەدهی
 هەفدەهەوه ، هەتا ایستا هیچ نووسەری ، یان شاعیریکی تر
 ئەم سەرپۆردە دلچۆزینە بە شیوهیکی تر نەهنا پوه
 قەلەمەوه . لەم بەک دوو سەلهی پیشوویدا شاعیر و
 نووسەریکی گۆرە سەدهی بیستەمان پیرەمەرد بە
 فریای ئەم داستانە یاساییە هیزابمانا گەشت ، پیرەمەرد
 لە کاتی « مەم و زین » ی خوی نووسیهوه کە « مەم و
 زین » لە ناو ئەدا لەبەر ئەچوهوه ، وه بەتایەتی تازه
 پیگە پشتووکان ناوانگیشیان نەبیستبو . بەراسق
 پیرەمەرد لەمەشا کە ایسکی گۆرەوی بێشکەش کردین .
 « مەم و زین » ی پیرەمەرد لە سە رووهوه تازه گی
 هەبە لە چا و سترانەکان و کردەوه کە ئەسەدی
 خانی دا : ۱ . له ایسکی ئەماشاییکی « تازو ، ئێیل »
 پچوو کدایە ، ۲ . پالی دراوه بە دیریکۆه ، ۳ . بە
 پەخشان نووسراوەوه ، بە هەندی ناواختی شیوهوه .

(۱) « ستران » گۆرەوهی قەوماویکە بە چرین .

ياقنج نهوه ، هـهر بهښي جهمالي ،
 آزورده نهگم قه زولف و خالي ،
 تهسليم بگم نهمانهڼي حـقق ،
 تهنويزي تهچ به خهمل و رهونهق !

روڼدي پيره مېرد :

هه ي روا نه سرو روي شين و رو رومه ،
 كه مېم روڼي ، روي په زاره ي خومه .
 تم زولفه لوولم پو مېم شانه كورد ؛
 دهك فلهك ككوير ښي ، بوښكي نه كورد .
 تم خال و ميله ، من پو مېم دشت ؛
 په پيام وايه ، پوي بهر مه به هشت .
 ليوم دانا بو ، پو گفـت و گوي مېم ؛
 عهده ، تا سردن وانه ي نه گم .
 توخوا مېم ، منت له كوي به بيا كورد ؟
 گوناوم چي بو ، پو منت شهبيا كورد ؟
 هه كس هاو سهر ي بو ژيان نه گري ؛
 منت پويه ويست ، له بهرت مري .
 هه ي خه جهالت ښي چه رخي پرستم ،
 هيچ شهرت نه كورد له جواني مېم ؟
 مېم ، له ژير خاكا به مېوانت چ ،
 به برامه وه به قوربات چ ا
 ناچارم ښي تو ژيانم تايي ،
 وا برېمه وه هه ر نه ښي وايي .
 له ناو ده خه دا (۱) دوو چيگكا نه ښي ،
 زاوا و بو كيني له خاكا نه ښي !

(۱) لام وايه ، نه ښي پيره مېرد بو له ننگهري ،
 يان بو سهنگي شير ليردا ووشه ي « دهخه » ي
 به كار هينابي ، چونكه ، « دهخه » كه ووشه ييكي
 آويستاييه ، نـاوي سردووخاڼي زه رده شته كانه .
 پيره مېرد خوي له نامه كېدا مېم و زين موسولمان
 پيشان نه دا . « دهخه » پانايي بيـسكه ، ديواري
 به سوورا كيشراوه . زه رده شته كان سردووه كانان له
 ناوكوي « دهخه » دا پال نه خن بو نه وه كه جـرو
 چانه وهر و بالدار بيان خون . ديني زه رده شت ناشتني
 سردووي نه دهغه كړدووه .

نهف خال و خهت و عوزار و كوژار ،
 نهف حوسن و جهمال باغ و روخسار ،
 بادام سياه و چه شمي شهـملا ،
 نار و يسه و سبي شاخي بالا ،
 خوش رهنك و به له ززهت و به نامن ؛
 ښي شوبه له غه پري تو هه رامن .
 نه خلا به دنا خو راو شينم ،
 في مېوڼي جومله داو شينم .
 شان سومبول ولاه ښي ده غه ررا ،
 ربحان و بنهوشه ښي موته ررا ،
 ياني كو عوزار و زولف و خالان ،
 ياقنج نهوه نه ز بدم به تالان .
 مانه ندي گولان ليامي كوركوم ،
 آخ و خولي ښي به سهر خو وهر كم .
 زلفان هه مې تا به تا بكيشم ،
 حه ققي مننه ، جا به جا بشيم .
 نهف باغ و بهار و بهرگ و نه شمار ،
 نه زار و شـكرغه ، جهمي نه زهار ،
 نه زرا نه زه را نه بون به چارهك ،
 ومققا به سهر نه بون موبارهك ؛
 تالان بگم نه ز ، نه وان ته ماني ،
 دا به هره نه خون زوان چرو طمي ،
 لاكښن خو به خو دگم نه سهوور ،
 بهلكي تو له من بهي نه غويبور .
 نهف جهزعه نه بت له با نه مه قبول ،
 ترسم كو تو من بكيري مه ستوول .
 نهركبي و جوود ، جيسم و جان ،
 مولكي ده نه نه ، نه ښي خودان ،
 نوقسان يه نن ز حوسن مويك ،
 بهلكي كو بكي له من تو سوويك ،
 گاغا كو له من بكي عينان ،
 زام كو نه شم بدم جواني .
 بزيسكه بېم وهكي نه مه دهوش ،
 حا وخته ، ده گهل نه چ هم آتروش .
 لايق نهوه ، نه ي بگم بساني ،
 پاكيزه بېم ز اجنبلاني ،

با دەس لەمەل کەین مەم ، ههچگاری به ،
 نه رای بیهگانه ، نه بهدکاری به .
 آخ ، بو دەنگك خوشی له زوور سهوینان ،
 به بهتی سکوردی . بدا نه لقیبان ،
 بلی ، « آخ ، دلی دلخواز مهشکین ،
 به زوره ملی کچان مهسینان »

ئهی مەم ، دەستی مەم نهگه بیهته تو ،
 وا ، نووکی خهنجەر بوو به سزای تو .
 خهنجەر بو دله ، گەر راست ئهوی ،
 آخ ، مەسی تیا به نهك بهری گوی .
 ئهی سینه بگره ، خهنجەر بو تویه ،
 هەرچی زور جوان بی ، هەر رهنجهروبه .
 به بهرگی خوینی شایبی رهنگهوه ،
 به سوز و ناله ی خوش آههنگهوه ،

شعره کانی

(مهلیگولکلام) ی سنه

به راستی فەر به ئی بو بو ، شکتی خسته قاشیستی ،
 به جوری تهنروتوتا بوو ، نهماوه تاو و آساری ،
 به نهوعیکی وهها فهوتاووه ، تالم گشتی سهر سامه ،
 نهتیجه وای به سهردی ، ههر گهسی دەس دانه غهرداری .
 به بی شهك هوزی قاشیستی سوپه بون بو گهلی نازی ،
 که فهوتا ئهم ، له آستی ئهو به جاری بوو به ایلجاری .
 ئهیینن بهم زووانه فهومی نازیش چیی به سهردین ،
 به جوری وا ئهفهو تیئن ، نههینی کومهل و دیاری .
 به مبلادی و هيجری بوو به دیریسکی ئه میر تهیموور ،
 (عزیزم بختیاری) ، (فر به سر تا ، شکری خوا ، باری) .

۱۳۶۲ ۱۹۴۳

(۱) روویه = صورت ، قویبه و هیژا = بهقیهت ،
 عین و ویژه = خالص ؛ ویژه بی = اخلاص
 توفیق وهی

ئهو شیرانهی مهلیگولکلامی سنه که له بهکم
 ژماره ی دهنگی کیتی تازه دا روویه بیکی « ۱ »
 فوتوگرافی مان بلاو کردبووه ، له لایهن عهلی
 بهگی ئهجهد بهگی ریشینهوه نیرا بو . عهلی بهگ
 ئهم یادگاره هیزایه ی « ۱ » ، که بهلنگه بیکی و بژه بیی
 « ۱ » دیرینی کورده بهرام بهر به خاوهن شکو قهرالی
 بهریتانیای مهزن ، له پیش چهنگه کیتی گره کی
 رابوردوودا دەس خوی خستوووه و پاراستووینه تی .
 بهم بونهیه وه و بستان ئهو شیمه دیریک یژهش لیردا
 بنووسینه وه که له لایهن شاعیریسکه وه و تراوه بو
 کوریک عهلی بهگ که تازه له دایک بووه :

دیریک له دایک بوونی ئه میر تهیموور کوری

عهلی بهگی ئهجهد بهگی ریشینی جاف

له چاوی بهد دوری کی خوا تهیمووری نازداری ،
 قدووی ئهو بو ، تهسلم بوونی ایالی به ناچاری .

میسټر ایډن سیاسي یدګی راسته

له کوواری (پاراد) موه .

دهرګری : عبر افشار هشتن

دهزیری دهرهوهی بهریتانی سر کردهی سیاسهتی راسته ، که له

گفتوګوی نهجمونهی سه کوچګی مهسکودا سر کهو تنیکي بی هاو تای هه بو .

همه نیګاری میسټر (تهوتوانی ایډن) ی
دهزیری دهرهوهی بهریتانیای مهزبه

میسټر ایډن زورره بیچکوله ګی جارانې لورد
هالیفاګی له وهزارهتی دهرهوهدا بو نوستنی خوی ریک
خستوهه . له سهطه ۹ پانیدا له سر ناشتا چاویک
به سر روزنامهی نیس و نووسراوی تازه دا هخشینی
هو سا بو نهوهی ههواپهکی خاوبن وهرګری به ګورجی تا
باغچهی « سانت جیمس » نهچی که له هاو سی پی
وهزارهته وه به ، له پاشا به ګوریکې تازه وه نهچته وه
سر ایډی خوی له پاشی پهک دوساتیک له وپشه وه
همل همی نهچته پارلمان ، کهله وپش بته پهکی تری
هه به ، چونکه سر کردهی پارلمان پی ویسته له
هممو دهمیکدا به دهستهوه بی بو نهوهی وهلامی هممو
رسباریک بدانهوه . جارچار له پارلمان دهر نهچی ،

روبرت تهتونی ایډن له موقانهعی (دورهارم)
که جیګای باو وپاپریهتی ، له شاری « ونداستون »
له کو شکبکی ګه وره دا له دایک بووه و ګه وره
بووه . چه له سر و سپادا وچه له شوخو شهنی دا تا
ایستا هیج سیاسي پهکی تری هاو دهی خوی پی
نه ګه بشتوه .

چاریکیان موسولینی په ناوی « لویکی شوخی
نرپو شترینی نه وروپاوه » ناو براوه . ایډن بهراستی
شوخی شهنه و پاپریکی زور پرزو به نرخی هه به .
دهزیری دهرهوهی بهریتانی هه له پیشګوه قوتابی
ویک بووه که زوری همزه له زانستی کوردوهه .
نهوانه کی ګوا نه زانی رهووشته و خوی میسټر ایډن
پهوی سیاسهته وه ګورراوه ویاتیک چووه زور
به ههله چوون .

رهووشتی میسټر ایډن ، پهوی سیاسهته وه
نه ګورراوه ، نه نیا به چه رخی زه مان قال کراوه .
میسټر ایډن به پیری تیز وراستی خوی هه همیشه هممو کاروبا
ریک له بنجو بناوا نه وه له بیخ دهر نه هینی . به
سر نوینی و کاغزه زدا که ملی شور کرده وه تا نه و
نهرمانه په که په که به ریکو بیکی ته واونه کات وازیلی
ناهی نیت . میسټر ایډن له بی ایډی دا دل ته ننگ
نه بی ، له بهر نه وه هه زه کات هه همیشه ایډی بو خوی
بدوزینه وه . ایزد هانقه بیسی بهرزو و هوشبکی
نهوای پی به خشیوه . ووچانی خوی له بارګرانی و
شادمانی خوی له تنګانه دا نه هینی . هممو روزیک
۱۶ سهطه ایډن نکات ، وه هم ایډه نی بو پاشه
روز باشتری قال نه کات .

که یکی کوانگهی ایدن له شهری گه وری پیشوهدا زور بی پایان بووه، ههرچوار برا کی له شهرا بوون و دواینان لی کوژراون ته توانی ایدن له ته منی ۱۸ سالدا مه کنه بی بجی هبشت ره زایقی چووہ تیچی تهنه: گچی شامانوه له سالی ۱۹۱۶ دا روانهی فهرمنسه کرا . میستر ایدن ته وندہ جوامیر و آزا و له شورشی شهرا به سکه خشکی له ژیر گولاهی شہست تیری دژمندا سهوازیکی بریتداری زرگارکرد، له تولهی تم آزاییه بی هاو تالیا نیشانی بهزی (. C . ک) بی به خشرا .

له پاش شهروشور میستر ایدن گه رابوه مه کنه ب له اوکسفورد خویندنی بهزی تهوا و کرد . ته وندہی ههز له زمانی روز ههلانی ته کرد له زمانی طارینی و فارسی دا ده ره جعی ممتازی روزهلانی وهرگرت . له پاشیشا زمانه گهی له ووشهی فهره نسیدا قال کرده . میستر ایدن له پاشا تی گه بشت بو ته ووی خزمهتی ولاته کی بکات بیوبسته بجیته ناو کوری سباسه ووه چونکه بر او ای و او که کاری میری ته بی بو خزمهت بی نه ک ته نیا بو مووچه .

به گم جار میستر ایدن له « دورهام » خوی نامزد کرد که به نیراو دهرچی به لام ههول و نه فلاکی بیوده بو دهر نه چوو . دووه مین جار له (لیمنکن) خوی نامزد کرد و زور تی کوشی ۸۰ جار ووشهی بلا و کرده ، نیاره کی (کوفنس واروک) بو زور به بز بو زوری هسلان کرد به لام له پاشا سه رهای ته ووی به یاری کوهلی گه ووه وه دهرچو ، ژنیشی هتا .

میستر ایدن جوامیر و خاوه نی میشکی باشه ، خه زور یکی به بزیشی هه به . (خزانه کی میستر ایدن کچی خاوه بانیشکی پورکشایره) . زور ههز له لی کولینه و آ گاداری ته کات . له پارلمانا به جوریک بهرز بووه ته ووه که هبج شتیک بهر به ستی ته و بهرز بو ته و بهی ناکات . دهر وری نه جره بهی میستر ایدن له پارلمانا دهر وری کیشانا میستر بالدوین کردی به وه کی و هزیری دهر ووه له پارلمانا . له ۱۹۳۴ دا بو و لوردی موری شاهانه ، له ۱۹۳۵ دا ووه و هزیری ب وه وزارت

ته جیته به کی خوی له خواره ووه ، له وی زهری چاو یاسکه کی ههل ته سورینی ، بروی به پنجه بالهدا ، ناو چهوانی خوی گرژ ته کات وده ست ته کات به نووسینی .

میستر ایدن که ته جیته پارلمان هه موو ره ووشی ته گوری . به روو خوشی و روزه رده خه نه ووه به هیوانی لای کور سی قسه کرده ووه دا ته نیشی ، قاجی دهری ته کات ایواری کورسی به کی ته نشی و گوی ته گری . پانی نیوه رو به کی دهرنگک له پارلمان دینه ووه ته گه ربه ووه و ه زارتهی وهر ووه ، تا سه ط ۸ خهریک ته بی ته و سا له گهل هاو ده میکا بو شیو ته جیته اونلیک وهیا قلوبه کی خوی (کارلتون) ووشی خوی ته کات زور جار له یاهی و هزیره کانداه شهوا کومل ته گری ، که ابشی و فهرمانی له گهل ته وانا ته واکرد ته که ویته سه ره وکاری کاروباری روژانهی خوین و قسه ووه له گهل میستر چه رچل ، که ته ویشی ته اده سه دهی سه ط (۳ و ۴) ی به پانی ته خاوینی . له پاشا ایتر ته جیته سه رچیگی خوی ، چاو یکیشی به سه ر نووسراوی نازی زورا ته خشین و ته ویت .

فهرمانی مه زنی میستر ایدن له ماوهی تم ۲۰ سالی پارلمانیا دل نیانی سه ر کرده بی پارلمانا بو کرد ووه . کاروبار به جورسکی به کالک وریک و بیکی وهها ههلل ته سورینی گله کاپینه دا جی گایه کی تاییه نی وهرگرت ووه ، زور خوشه ویت میستر چه رچله و جیگی ته نیی به تی .

میستر ایدن له ناو بانگی گه ووه بی بهیدا کردنا به که مینی فاسیلیای خویان نه ، باسکو له میژ ووه گه لیکیان له ابشی بهرز به رزدا بووه . به کیک له بایره گه وره کانی میستر ته توانی ایدن (لورد به لیمور) ی به ناوانگه . به کیک تریان « لورد اوکلاند » و که سیاسی به بیکی به ناو بانگی سه دهی ۱۸ مینه . میستر ایدن له کانی سه ووه کن « چامبران » دا په ره وی لورد اوکلاندی کرد که کانی سه ووه کنی « پت » دا کرد بو . دیسان له بایره کانی ته توانی ایدن « مورتون ایدن » که خاوه نی « سوراوی وولاتی هه زاران » و وکلر مارکس بو تم کرداری سیاسی زوری کرد ووه .

لیره‌دا نیکاری و وزیر خارجی نه‌ریکا میسټر کوردل
هل نه‌یین که له هارپرسه‌کی (مؤخر) موسکو گه‌راه‌توه و
گه‌پشتوته قاهره ، نه‌وت و وزیر دولت بو روزه‌لانی ناوه‌راست
میسټر کیسی هانوه به پیره‌وه .

له عوصیه الامم . له باشی چه‌ندانگیک له
چیکای (سهر سامویل هور) پوهه و وزیر
ده‌روه .

میسټر ایډن له باشی وورد پوه‌وه‌ییکی
زور بروای له سیاسه‌نی راسته وراستا په‌پدا
کرد . دوو چار له‌گه‌ل هینلهر و موسولینی و
سه‌چار له‌گه‌ل ستالیندا بیکان گرتوه . یینی
جاری پیشووی له‌گه‌ل مارشال ستالیندا
په‌رداریکی باشی بوو و راپه‌راندنی بی‌هاوتای
کاروباری نه‌م جاری . په‌هم چار که له‌گه‌ل
هینلهر و موسولینی‌دا په‌کتریان دی آمانچی
خرانی ههر دوو‌کیانی بو ده‌رگوت له‌لایهن
باری سیاسی و آپوری هه‌موو ده‌وله‌ت‌کانی
نه‌وروپاوه که نه‌م‌ش پوه‌هوی نه‌وی ساله‌ها
له‌کوشکی سپیدا ، وه مانگه‌ها له‌گه‌ل
نیراوه سیاسی‌به‌کانی نه‌وروپادا له‌جینف ،
په‌ بشووتهم بارانه لیک بدریته‌وه و بزانی .

قسه‌ی آگرنی میسټر ایډن نه‌کرد ، له‌ایهت خرائی
حوکمی چامبرلنه‌وه که بیته هوی نه‌وی به سووت و
آساتی ییخن ، پلام له‌گه‌لی کومه‌لدا که گویدره‌کان
کو نه‌پوه‌وه و آماده‌پوون بو نه‌م چه‌شنه ده‌نگت و
باسانه ایډن به‌ خوین ساردی‌به‌گوه نه‌یا له پیشووی
هندی کاروباری ناو بین نه‌دوا .

میسټر ایډن له‌م ده‌مه‌دا دوو‌کاری زور بلندی
کردوه . په‌که‌میان نه‌وه‌به‌که ده‌رچونه‌گی خوی نه‌کرد
په‌ درامایه‌کی مه‌مرحی بو سوودی خوی ، وه دووه -
میشیان نه‌وه‌به‌که له‌گه‌ل ده‌نگی چه‌نگی جیپاندا
ده‌ست به‌جی چووه‌وه ناو نیروی سپایه‌وه ههر به
رونه‌ی کابته‌نی که ، له میژوهه ، رونه‌ی کونی خوی
بو . به‌راستی نه‌م دوو‌کاره‌مه‌زنه‌ی میسټر ایډن شایانی
سیاسی هه‌موو ناسراویکی بو . میسټر ایډن ههر وه‌کو
له‌کاروباری کرده‌وه ودیقنی (علمی و نظری) سیاسه‌ندا
زور هوشیار و آگاداره ، ههر وه‌ها له‌کاروفه‌رمانی
چه‌نگیشدا سپوروشاره‌زابه . وه‌ختی که وزیر

له سالی ۱۹۱۸ دا له شهری فهره‌سه‌دا فروگه‌پیک
په‌بابه‌کی له نه‌شت میسټر ایډن دا به زه‌پیدا ، نه‌ویش
په‌هاو ده‌نگه‌کی خوی روت « نه‌م به‌کم چیشتنی
شهری پیشه‌وه‌مانه » . له‌وساره میسټر ایډن له پارلمانا
په هه‌موو هیزی خوی نه‌تلا نه‌دات بو پیک هینانی
هزیکمی آسمانی وا که ، نه‌ک بتوانی به‌ر هه‌لستی هه‌موو
هزیکمی آسمانی دژمن بکات په‌لکو ، له ماوه‌ی فریڼی
فروکه‌کانا پیشی شکیڼی .

میسټر ایډن له سالی ۱۹۳۷ دا داوای کردوونی
« له‌پیش نه‌وه‌دا که له‌گه‌ل موسولینی‌دا هیچ کومه‌لیک
بگرن پپویسته که موسولینی هه‌موو له شکره‌گی خوی
له شهری ناو خوی ، ایسپانیا بکیشته‌وه بو نه‌وی
بیته وینه‌په‌کی دل نیایی » . نه‌م ووتارانه‌ی میسټر ایډن
نه‌و سا له لایهن میسټر (چامبران) ه وه په‌سه‌ند
نه‌کرا له سهر نه‌وه له وه‌زاره‌ت ده‌رچوو . له پاتی
درچوونی ، میسټر ایډن ، کرده‌وه‌ییکی زور پیاوړانه‌ی
تواند له‌و کومه‌لانه‌دا که به دل چه‌زبان له‌گوی لی‌گرنی

همه‌موو حکومته هه‌لما توه‌کانا به‌جی نه‌ینی ، اینگلته‌ره بولای هه‌ر به‌کیکات نیراویکی تایه‌تی هه‌به وه‌کو چاران که له وولاتی خویانا بون . به‌هوی نزیکیکی جیگای ئەم حکومتانه‌وه له کوشکی سیسی‌ه‌وه ، کاروباری سباسه تیشبانه به‌جوره نزیک بوه‌توهه و هه‌مووی که‌وتوهه به‌ل میسته‌ر ای‌دندا که له خه‌وی شه‌ویسیا ئەه‌می نه‌دیوه .

تا مسیوما‌یسیکی بالیوزی حکومتی روسیا له لونده‌ره بو له‌گه‌ل میسته‌ر (وینانت) بالیوزی حکومتی ئەمه‌ریکا‌دا خوشه و‌یسترینی میسته‌ر ای‌دن بوون . هه‌ر ایوارانیک میسته‌ر ای‌دن ده‌ستی بیه‌رزی بالیوزی ئەمه‌ریکا بو‌را بواردن سه‌ریکی لی ئە‌دا و به‌ خوارده‌نوه‌ی چه‌ند پیا‌له‌یک و‌یسیکی و قسه‌ویاس خوش را‌ئه‌بویرن . دوستانه‌تی میسته‌ر ای‌دن و‌مابسیکی ترخیکی گه‌وره‌ی سیاسی ردیپلوما‌سی بی‌هاواتای هه‌به . هه‌ر ره‌مکو میسته‌ر چه‌رچل له به‌ر به‌ره‌ی ئەمه‌ریکایه‌تی و دوستانه‌تی خوی له‌گه‌ل میسته‌ر روژقه‌لنا به‌ سه‌ره‌کی دائه‌ری به‌کیه‌نی اینگلته‌ره — ئەمه‌ریکا دانراوه ، میسته‌ر ای‌دینیش به‌ سه‌ره‌کی دائه‌ری به‌کیه‌تی اینگلته‌ره — روسیا دانراوه . له سیاس میسته‌ر ای‌دنا مارشال ستالین ئە‌لی « میسته‌ر ای‌دن ئە‌رستو‌قراتیکی راستی ان‌گلیزه ، تا بلیسی به‌ پشووه ، ئە‌زانی چون ئە‌دوی ، تاکوی نه‌چی و له‌کوی دا ئە‌وه‌ستی . » هه‌ر له‌په‌کم یینه‌وه مارشال ستالین و میسته‌ر ای‌دن له به‌کتری گه‌بشن ، باش ریک کونن ، هیواش وایه له‌مه‌ولاش هه‌ر وه‌ها له به‌کتری بگه‌ن و ریک بن .

له به‌ر ئە‌وه‌ی میسته‌ر ای‌دن له‌م روژانه‌دا زور سه‌ری قاله‌ دائه‌ری ژانی کومه‌لابه‌ تیشی زور نه‌نگ بوه‌توهه ، ئە‌نیا دوسته‌ کونه‌کات و‌نیوه‌ده‌میجیه‌کانی بی‌ سه‌ر ئە‌کریتوهه . میسته‌ر ای‌دن به‌شی زوری په‌ک شه‌موان له سه‌سیکس لای خیزانه‌کی راته‌بویری ، جار جاریش میسته‌ر چه‌رچل له‌وی سه‌ری لی ئە‌دات . له‌ویش له‌و روژانه‌دا نایه‌لن بجه‌سته‌وهه ، پل بول سباسه‌ بی‌گانه‌کان ئە‌چه‌ن لای و‌ده‌مبک له‌وی راته‌بویرن . رابه‌ره‌کانی خوشی دیسان له‌ویش ایش‌وکاری تازه‌ی بو ئە‌په‌ن و سه‌ری قال ئە‌گه‌ن .

چه‌نگ بو له ۱۹۴۰ دا به‌ پیری سترایتجی (آژوتن - سیا) به‌سه‌ندیده‌ی خوی ، له وه‌ختیکه‌ که‌ ناو خو زور بیویستی نیروو چه‌ک بو ، میری هینابه‌ سه‌ری و نیروی ناره‌ده‌ میسر ، ئە‌و نیروی که‌ بووه‌ هوی ، به‌ره‌ستی کشان‌ی له‌شکری دژمن ، وه‌ هه‌وینی ریک خستی له‌شکری هه‌شتم که‌ هه‌تا هه‌تای له‌دیریک‌دا به‌ سپاسه‌وه‌ ناوی ئە‌یری . وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ زور آره‌زوی وو‌شهی نه‌ه ، که‌ ده‌ست ئە‌کات به‌ قسه‌کردن ته‌نیا به‌له‌ی ئە‌وه‌ ئە‌دا که‌ به‌زانستی په‌کی ته‌واوه‌وه‌ دلخوازی خوی له‌گه‌ی‌ده‌ره‌کانی بگه‌ینی .

له بلا‌و‌کرده‌نوه‌ی هه‌ر جو‌ره‌ ئە‌نجامی کاروباری دوا‌ی چه‌نگه‌ وه‌ تا ایستا میسته‌ر ای‌دن زور ئە‌گه‌اداری خوی کردوهه . له‌و با‌ه‌ته‌وه‌ چه‌ندمانیک له‌مه‌ویش له (لنتکتن) له‌ کومه‌لیکی گه‌وره‌دا سه‌ر‌بو‌تیکی دلخوازی خوی گیرابه‌وه‌ وونی « ئە‌گه‌ر خه‌یالی ئە‌وه‌ بگه‌ین که‌ ئە‌مانه‌وی بگه‌رینه‌وه‌ ده‌می آشوو‌ی آوری (اقتصادی) کون . . وه‌ هه‌ولی ئە‌وه‌به‌دین که‌ آسایش و‌آشپان به‌ سووک و‌ آسانی ده‌ست کوی ، ئە‌ک ئە‌نیا شه‌رم و‌ شو‌ره‌یه‌ به‌لسکو ترکه‌میکی گه‌وره‌ به‌ سه‌ر خومان ئە‌هه‌ین و‌ پشپان ئە‌شی . . ته‌نیا ریگاییک هه‌به‌ بو‌ایه‌ که‌ له‌ تیک‌لو‌پیک‌لی پشوی دوا‌ی چه‌نگ روژگه‌رمان بکات ئە‌وه‌ش ، بروا‌کرده‌ به‌ خومان وه‌کو و‌ نه‌ته‌ویکی گه‌وره‌ ، بروا‌کرده‌ به‌ کاروبارو‌ لی پرسراوی خومان وه‌کو هه‌زیکی جیهان ، وه‌ بروا‌کرده‌ به‌ هه‌موو نه‌ته‌وه‌کانی تر به‌ کومه‌لی . . ئە‌گه‌ر بی‌توبه‌م چه‌شته‌ و‌ به‌م ره‌وانه‌ بپروژه‌وه‌ ایله‌ام بکرین ، له‌گه‌ل هه‌موو هاو‌ده‌نگه‌کانمانا ، گه‌وره‌ و‌ بچوک‌ یانا ، په‌ک یینی هه‌موو‌به‌ویکی گرانی باشه‌ روژمان بو‌سووک و‌ آسان ئە‌ن . »

میسته‌ر ای‌دن ، جگه‌ له‌وه‌ی له‌لایه‌نی خوی‌ه‌وه‌ بو به‌ ئە‌نجام گه‌یانی دلخوازی حکومتی به‌ریتانیا ، وه‌ تهما‌شای کاروباری آشتی باشه‌ روژ ئە‌کات ، بیویسته ئە‌م فه‌رمانه‌ مه‌زانه‌ش له‌گه‌ل ارایی ئە‌وده‌ دوا‌نزه حکومته‌ هه‌لما تواته‌ که‌وا ایستا له‌ لونده‌ره‌ن هاو‌به‌ست بکات ئە‌مه‌ریکا گه‌شت فه‌رمانیکی به‌ته‌نیا بالیوزیک‌ له‌گه‌ل

پس پور ، آزاد (آزا ، زات) ، شارلازا

بر قديمى نرفىي رهبي

شاهى بووه . لام وايه ، دامه زرينه رى ده وله نى ماد « دهيا ثوككو » ، كه نهى له گهل « ده بوكس » ي دبريك نووسى يونانى « سه رودوتوس » دا عهينى كس بوونى ، فيسو پوثره بيك بووه . آسوورپه كان له سالى ۷۱۵ پ . م . دا هه ربى « ههمدان » يان به « بيت دهيا نه ككو » ناو نه برد كه مانا كهى « مالى دهيا نه ككو » به .

فيس پوور (فاس پوور) هكان له سه رده مى نه شكنايان و ساسانيا نيشدا سه ركه ، يان نه نداسى هه ندى خانه دان بون كه پايه يان له خوار نهو شاهانه وه بو كه زير دهى شاهانشاه بون . فيس پووره كان خارونى دى و زه رى فراوان بون ، به گك بون ، دهره به گى بون ، له سه رده مى جهنگدا له شكرى گه وره گه وره يان

= به تيبى كورديش ته يان نووسم :

دههيو به يتي Dehyu Peyty (سه ركه وولات ، نه ته وه)

زه تتو به يتي Zentu Peyty (سه ركه كى شار ، عه شپرت)

فيس به يتي Viys Peyty (سه ركه كى دى ، خانه دان)

نمانه به يتي Nmane Peyty (سه ركه كى نيشمان ، خانواده) .

بيجگه له مانه پايه يكي خانه دان نه يترى كه « فيسو پوثره Viys Puthre » يان ي ووتون ، وانا ، (كورى خانه دان) . نه م فيسو پوثرانه له پايه ي زه تتو په يته كاندا بون ، وه له خوار پايه ي دههيو به يته وه بون . دههيو به يتي كه پايه يكي زور زور كونى ماده كان و فارسه كان بووه ، وه مانا كهى « سه ركه وولات » بووه ، پايه يي بووه به رامبه ر به « شاه » ي سه رده مى حكومه ته كانى ماد و فارس .

له به رده نووسه كانى حاجى آباددا شاپوورى به گم (۲۴۰ — ۲۷۰ ميلادى) به دوو زمان ، به زمانى په هلهوى ، نه شكناى و به زمانى په هلهوى ساسانى « ۱ » ، بېكاندى تيريكى خوى نه گيرته وه كه له بيش چاوى « شه تر داران » ، « فاس پووران » ، « فه زورگان » ، « آزانان » هاويشتو به نى .

نه م زنجيره به ي چوار چينه كومه لانيه كه له به رى سه رده مى ساسانيه كاندا نهى بينين ، له سه رده مى نه شكنايه كانه وه ماپه وه . دانبارى « ۲ » نه م ووتاره ، له مانه « فاس پووران » و « آزانان » . (۳) .

فاس پووران . - ووشه ي « فاس پوور » له « فيس پوور » . وه هانوره ، « فيس پوور » يش له ووشه ي آويستابى « فيسو پوثره » وه هانوره كه مانا كهى « فرزه ندى خانه دان » . « فيسو پوثره » كه پايه يكي دبرينى ماده كان و فارسه كانه ، له آويستادا پايه يي دياره ، له خوار « دههيو به يتي » . وه « ۴ » كه پايه ي

(۱) بو زانبار له باره ي نه م دوو زمانه وه (گه لاويژ ، سال - ۱ ، ژماره - ۴ ، ۵ بينه)

(۲) دانبار = موضوع

(۳) ووشه ي « شه تر دار ، شه تر دار » بووه به « شه تر دار » ، وه له به ره و دووانى سه رده مى ساسانيه كاندا بووه به « شه هريار » . نه مانه ، به كى حاكى هه ربى بون ، وه عيناوى « شاه » يان هه بو ، له به ر نه به كه شاهى گه وره عيناوى « شاهانشاه » ي هه بو .

ووشه ي « فه زورگان » له باشا بووه به « بزورگان » . بزور گه كان خاوه ن پايه به رزه كانى حكومه نى بون ، وه كو وه زيرم كان و موديره گشته كان .

(۴) جوار پايه دبرينه كهى ماده كان و فارسه كان كه له آويستادا نه يان بينين ، به رزه ي گه وره يي ، نه مانه بون ، (بو نه وه ي هه له بيان خوينه وه ، =

نه جانند له لادی بیه کانت بو شاهانشاه .

له هیچ دبریک و فخر هه ننگ و نوو سینی قاری
سهردهمی اسلامی دا ووشه « فیس پور » ، یان
« فیس پور » م هر چاو نه گرتووه . بهلام چند
نووسه ریکی عهده بی سهرده کانی بهری اسلامی ، وه کو
« طبری ، مسودی ، ابن حوقل » هم چینه خانه دانه
به « اهل البیوتات » ناو نه بن ، وه هندی لی یان
ئهدوین ، به رینه ، این حهوقل ئهلی :

« و بنارس سنه جیله و طاهه فیا بینهم و فضیله اهل
البیوتات القدیعه و اکرام اهل التم الازلیه و فیها بیوت
یتوارثون فیا بینهم اعمال الدواوین علی قدم الیهم الی
یومنا هذا » .

ئهم « اهل البیوتات » و « بیوت » ه که ئهم
نووسه رانه بومان نه گرتووه . « فیس پور » ه کانت .
له بهره نووسه کانی دوو زمانی حاجی آباددا ووشه
« فیس پوران » به آرامی « بهر بهتا » نیشان
دراوه . « بهر » به آرامی « فرزند » ه ، وه
« بهیت » به آرامی « مال ، بهیت » ه . « بهر
بهیت » ی آرامی که به مانا « فرزه ندی مال » ه ،
له گهل « فیسو پورته » ی کونی آویستایشداو له گهل
« اهل البیوتات » ، وه « بیوت » ی این حهوقه -
لیشدا به که نه گرتووه ه که واپو ، ئهم خانه دانانه
نووسه رانه کانی عهده بی ، که خاوهن دهسلات بوون و
کاری « دیوان » یان ئه بیی ، وانا خاوهن دهسلانی
داره ری بون له ناو سو فدا ، « فیس پور » ه کان
بون .

ووشه « فیس پور » ه سه ره چنده له ناو
فارسه کاندای گوم بووه ، له ناو کورده کانا ماوه ته وه ،
بهلام بیزینه کی تووشی گوررات بووه ه ووشه
« فیسو پورته » ی آویستای که بووه به « فیس پور ،
قاسپور » له سهردهمی ئهشکانیه کان و ساسانیه کاندای ،
له ناو کورده کانا له ایسکی « پس پور Pisporth » دا
ماوه ته وه . پس پوری بهد بهخت که سیه تیه که پیشی
گوم کردووه ه ، پس پور ایستا بهو که سانه ئه لین که
شاره زای جنسی آزانان ، له هه وراماندا به « متخصص » ی

کشت و سکالیش ئه لین « پس پور » . پس پور له
کرمانجی ی باکووری دا به مانای « چنه باز » یسی
به کار نه بین . بهلام ئهه بیست سالیکه ، نووسه رانه کان
« پس پور » به مانای گشتی « پروفه سور ،
استاذ ، متخصص » به کار نه بین ، بهوینه ، « ئهم
پزیشکه پس پوره ، ئهم کاربایه له کشت و کالدا
پس پوره ، ئهم پزیشکه پس پوری چاوه » .

آزانات . - « آزانه » له آویستادا به مانای
« پیاوی شهریف ، نییل » به کار هیراوه . « آزانه »
ئهشی هه ره له بیزه وه مانای « آزاد ، حر » بووی .
« آزات » له سهردهمی ئهشکانیه کان و ساسانیه کاندای
له گهل ئهه شدا که مانای « حر » و « نییل » ی
هه ره پاراستووه ، مانای « بطل ، قههرمان » یسی
بووه . ئه بی « آزانان » ی بهره نووسی شاپوری
به کم له حاجی آباد جینی « ابطال ، قههرمانان »
بووی که ئهشی له سهردهمی جهنگدا اوفیسه ری یان
کردنی له له شکردا .

ووشه « آزات » له دوایی دا بووه به « آزاد » .
« آزاد » له فارسی سهردهمی اسلامی دا به تهنیا
مانای « حر » ی هه به ، مانای « نییل » و « بطل » ،
قاره مان « ی نیه . له گهل ئهه شا فه ره نهنگی
« بورهانی قاتیح » (۱) له زیر ووشه
« آزاده » دا ئهش نووسی که « بهو که سانهش
ئه لین که وهلی سروشت و خاوهن ته قوا و ئه سبل و
نهجیب و هه لالزادن » . بهلام ووشه « آزاده »
به مانای « نییل ، شهریف » له زمانی تورکی
عوسمانیدا ، نازانم چون بووه ، پاریزرا بو ه
« زاده گان » ی سهردهمی عوسمانی که به سانسای
« نهیله کان » بو ، وه بی گومان له « آزاده گان » ه وه
هانو ، به فری دانی « آ » ی پیشه وهی (۲)

(۱) ته رجهمی « برهان قاطع » به تورکی ،
سید محمد طاصم ، چاپی ئهسته موول ۱۲۸۷ هجری .
(۲) ئهشی « ذوات » ی « اولاد القوات » ی
ووشه میسری له « زاده » ی « زاده گان » ی
عوسمانیه وه دروست کرابی ، به مانای « زاده گان ، نیلاه » .

سه پیاوی آزای هدره

گهوهی گیتی

روزفلت ، چهرچل وستالین

له یهك رهوشتی گهوره (آزایی) ی دا هاوورین

له روزنامهی (نونهالان) ژماره پنچ

وره رگبر : مورثی موكوربانی

روزفلت سر که جمهوری آمریکا و میستر چهرچل سر که وزیری بریتانیای گهوره . و مارشال ژوزف ستالین سر که وزیری کیشوهی اتحادی جاهیری شوروی ، بیکه کومه له به کیان له تاران بهست . هم سه پیاوه مهزنانه بو وه دست خستی آزادی له نهقلادان به هه هه گهوره پیشوایانی جیهان نهزمبردیرن . نه گه رهچی کیشوهه کانبان ویک ناچن و جیگاکانبان هه ره که رهنگیکن بهلام له گهل نهوشا له بهك رهوشتی (آزایی) دا هاوری و بهکن .

فرانکلین رنر روزفلت

روزفلت له بنه ماله بیکه آمریکا به سالی ۱۸۸۲ له هاید یارک نیویورک له دایک بو ، له قوتبخانهی بهناوبانگی آمریکا خونیدویه ، له باشان چوته مدرسه بیکه گهوره که به مدرسهی (هارد وارد) ناوی کردووه ، خونین خوی لهو مدرسه بهدا بهبا یان گه یاندووه . چه ندبک بهوه کالتی داد گوستری رای بواردووه . لهوه باش له مهیدانی سیاستدا نهقلای داوکو شستی کرد . له چاخنی حکومتی ویلسون له جهنگی جیهانی بهشودا ، یاریده

» شهریار « ، » پس پور « ، » بزورگت « ، وه » آزا « ی سهردهمی نهشکانه کان و ساسانیه کاتبان بو بینمه له ناو چوار که سیه تی ناسیاری هموماندان : حاکمه کانی به به له پایهی » شهریار « دا ، جهمه د پاشای جاف له پایهی » پس پور « دا ، عهزبزی مهسرف له پایهی » بزورگت « دا ، شهریف هممهوند له پایهی » آزا « دا بون .

زمانی کوردی دوو مانای سکونی » آزاد « ی پاراستووه : له کوردیا » آزاد « ، یان به فری دانی » د « ، » گهی « ، » آزا « هم مانای » حر « ، » هم » بطل « . بوینه ، » که تهلین « ، » وانهك له نوویندا آزایه ، یان له روپیفتدا آزایه « ، مانای نهوه به که » وانهك له نوویندا ، له روپیفتدا بطله « . له گهل نهوشا ووشه بیکه » زات « مان هه به ، که مانای » جهسارت « ، » بی گومان « له ووشهی » آزانه « وه هاتووه . ههندی باری بهکار جیهانی ووشهی » زات « : زات کردن = جهسارت کردن ؛ بزات = جهسوور ؛ زات تانه بهر = تهشجیع .

شارهزا . — ووشهی » شارهزا « ی کوردی که نه بی له » شهرآزاد « وه هاتی ، مانهی بنچینه بیه گهی نه بی » قارهمانی وولات « بی . ووشهی » شهرآزاد « ، نه گهر بی گیرنه وه سر ایسکی آویستای ، نه بیته » خشه تره آزانه « ؛ بهلام ، عینونیک وها له آویستادا نه . » شهرآزاد « نه بی له بهره و دواپی ی سهردهمی ساسانیه کانددا بهکار ههراپی . » شهرآزاد « که ایستا له زمانی فارسیدا بهکار ناهیتی » ۱ « ، له چبروکی » نهلف له یله و له یله « دا نه بیتری . له » نهلف له یله و له یله « دا » شهرآزاد « ناوی کنیشکیکه ، قارهمانی چبروکه که ، هم ناوه ، نهشی له بهر نهو توانایی و قارهمانی که نواندووینه تی درایی بهو کنیشکه که به راستی » قارهمانی وولات « بووه .

بهلام ، ووشهی » شارهزا « که له کوردیا پاریزراوه ، نهویش ره کو » پس پور « ، مانای بنچینه بیی خوی گوم کردووه ؛ » شارهزا « له کوردیا ایستا مانای » خهیر « .

ایستا ، که والی بوینه وه ، نهوهی وینهی پایهی

(۱) له فرههنگه کانی فارسی دا ووشه بیکه » شهرآزاد « ، یان » شهرآزادیه « هه به که گویا شاریسه له ایراندان ، نه رده شیری کوری شیروبه شاهه گهی نهوی دهرمان خوارد کردووه و داگری کردووه .

تهم نیگارمه ، که وینهی مارشال یوسف ستالین و سهرهک روزفلیت و سهرهکی وهزارهتی بهریتانیا مهستهر چهرچله ، له کاتیکاکگیراوه که سهرهکهکاتی روسیه وشاره یهک گرتووهکان و بهریتانیای کهوره خوشی بییک و حسانهوه بییک له خویاندا ههست تهکهن له ووچانیک له ووچانهکاتی کوبو نهوه دیریکه کاتاندا له تاران - ایران .

به سهره که جهوری سکیشوهری تهسریکی باکوری ههلبژاردرا . روزفلت له ههموو دهیکا ههر سهر کهوتوبوو . تهه بو کسی دهس نهداوه که دوجار به سهرهک جهور ههلبژاردراپی ، تهیا روزفلت نهی که تهمه جاری سهپه همیشه ههر بوی ههلهکوتوو به سهرهک جهور ههلبژار دراوه .

ربفستوره چهرچل

چهرچل ۶۹ سال لهمهپیش هاتونهدی و له دایک بووه ، له بنه ماله یهکی کهورهی بهناوبانگی پیشینیانی اینکلینستانه . له باوکیهوه دهچیتهوه سهر دوک آف مالبرو . دایکی تهسریکی یه ، له ژنه ههره جوانهکان وهکچی خاوهند روزنامهی بهناوبانگک هراک بو . چهرچل به مندالی زور بزوز و آزاو زرننگ ورشید - بووه . له مدرسهی (هارو) که مدرسه یکی بهناوبانگک

دهری وهزارتی زریای کرد ، خوشترین تهمنی تیدا بهخت کرد ، له ایش وکاری زریایی زور آشنا بو ، ههتا ایستاش ههر دل گری دراویتهی و ههمیشه تهوهی له پیش جیاوه . له ههموو بزوتنهوه کاندا مهلهوانی پهسند کرد بو و ههزی لپی بوه ، شهوبک له شهوه ساردهکاتی پارژ بهمهلهوانی خهریک بو ، لهروز تاو روماتیزم گرتی دو چار به نه خوشی بو ، چهندمانگی ره بهق له سهر سدرینی ناتهوانی گوت ، و آزار وایش وژانیکی زوری کیشا ، بهلام رهوانی پاکی نهکوتوی تهو ههر له بهرامهسری و پیشکوتندا بو ، لهو دهمهتهانگی ناسازی دا ، کیشهی انتخابات له دهسندا بو ، بورای وه دهست خستن و بردنهوه رهنگی نقشه ییره وهری خوی لهوی دا دهرشت ، له دوی انتخابات (ههلبژاردن) روزفلت سهر بهرژیک زور زلی بی را و له سالی ۱۹۳۳

میستەر چه رچل له کاتی هاو پر سه کی تاراندا نو شیری پپروز بهی پیش کش به مارشال ستالین کرد که خاوهن شکو مه لیک جورجی شه شم به شاری ستالین گرا دی به خشویه . بهم هوبه وه آیینیکی گه وره گبیرا و گه لی گورانی نه ته وه بیی به بریتانی و روسی ووترا ، وه هه وو نه ندانه کانی هاو پر سه که کش لهوی بو . نهم نیگاره هه ندی له پاسه وانی شه رفی روس پیشان نه دا که له کاتی پیش کش کردنی دیار به کدا وه ستابون .

بو خویندویه ، لهو مدرسه به دا گه لیک زبریکی و آزادی لی روداوه و له گه لیک پیش ده ستیدا هونه ری نو اندووه .

ژورنل ستالین

ستالین ۶۴ سال له به پیش له شاری تفلیس له دایک بووه ، دایک و بابی و بستویانه بو کلیسا به خیری بکن و په رومرشتی بدن ، به لام ستالین ژبانی به کیشه و هه رای بی خوشتر بووه له ژبانی هین و بی ده نگی و ک شیشه بی . له بهر بزوی گه لیک جاراف سرگوم کراوه وه له لاین شاره وانه وه (شرطه) ته نگیه تاو به ند و زندان و سرگوم و آزار و نه ژینی نوش کراوه . بو که بشته دخواز گیان و ره وانی خوی خسته نیو نه وه هه وو کیشه وه و هه وو ژان و آزاریکی خسته سه رشان و بو پیشه وه ده چوو . به راستی ستالین سروخی پولای به . هینده آزادی و رشیدی بو به رزیون نشان دا و به رامبه ری هه مو نه زیت و آزاریکی کرد هه تا گه به دخوازه و پپروزمه ندی کرته ده ست و بی گه بشت .

ایستا گه بشته به ک و هاوری بی نه م سه پیاوه پیشوا گه ورانه ده بی چیبی ؟ نه وه (آزادی) به . آزادی له به رامبه ری بی هزی وره نجی جسمانی ، آزادی و پیاوه نی له به رامبه ری به سوکی تماشا کردنی بیگگانان ،

له م نیگاره دا میستەر چه رچل نه یفری که هه ر له پاش ته واو بوونی آیینی پیش کش سکردنی شیره که ، ده ستی مارشال ستالین نه گوخی . هه ر له م نیگاره دا مارشال (فورو شلوف) یش نه یفری که له ناوه راستی هه ر دوو پیشه وا گهی به بریتانیا و روسیه دا راره ستاوه .

داستووری زمانی گوردی^(١)

بهش - ٢

هندی زانیاری کشتی پیویست

ترقبی دهی

Frhokeke beser shareke da esuwrhayewe.

٣٧. سه جشن رسته هه به :

١ رستهی بهیانی . - رستهی بهیانی نهوانن که هتی

بهیانت ، یان نهفی نهکن ، وه کو

Min echim e Hewlêr. من نهچمه ههولبر .

نهو چی پیاوکی خراپه !

Ew chi piyawêk y xrap e !

To na xoyt. نو ناخویت .

رسته

٣٦. رسته رزه ووشه بیکه که بیریکی نهواو

دهر نهخا ؛ وه کو ،

فروکه که بهسه شاره که دا نهسووراپهوه .

(١) بو کس نه بی پرسی من ، پارچهی ، بهشی ، یان

تیکه لهی « ده ستووری زمانی کردی » ، که وا بهره

پهوه بلاوی نهگمهوه ، به ناوی خو بهوه له چاپ پدا .

آزایی بو را گرتن و دل پیوه گری دانی
باوهری خوی ، ههر چند تهنگانی و بلا
نه پیشته وه بی . دهی زبانی نهی پیساوه
که ورا نه بکرتنه سه رهشق بو هه موو زبانیکی
پیویست . له پاپانی آزایی دا ده تواندیری
دهست بو کاری هه ره مه زن دریز بکری و
زور به زالوکه نیدا سه ربکه هوی . روزفته کان و
چهره کان و ستابنه کان زور به دژواری و
نهزیت ده توانن رو به روی یه ک بین و
بگه نه بکتر ، و به هوی آزایی خویانه وه به
شهر نهو دژوار بهدا زال بین . هیچ
دژواریک نه به هوی آزایی به وه مروف
به سه ریدا زال نه بویت . هه موو پیاوکی
دهی نهو بیاوانه بگاته سه رهشق .

لهی نیکاره دا میسته ر چهرچل سه ره کی وه زاره تی پارتیانا نه بین که به هوی هار سه که گرتنگه کی تاران وه ،
بیره وه ریی (٦٩) ساله کی له دایک بوونی له تاراندا را بوارد . ههر لهی نیکاره دا مارشال ستالین نه بین که
به شهرفی ده ولته به ک گرتوه کان نه خواته وه لهو آینه دا که به هوی بیره وه ریی له دایک بوونی سه ره کی وه زاره تی
به ریتا باوه له تاران دا کراوه .

لهمانه ئهوانه ئی آگا ئی یان ئه دوی « دانبار » ن و
ووشه کانی تر بو تهواو کردنی مانای ئهوان هاتووته
بالیان ؛ وه کو ،

ماموستای دمرزه کهمان نهات .

Mamosta y derzeke man ne hat.

لهم رسته پدا ههچهنده « ماموستای دمرزه کهمان »
دانبار ، بلام له بنچینهدا « ماموستا » دانبار ، وه
ووشه کانی « ی دمرزه کهمان » تهواو کردنی ئهوان .

۴۲ . آگا ئهشی له چههند ووشه بی دروست
بوونی ؛ لهمانه ئهومی راسته وخوا له دانبار ئه دوی ،
ئهوه « آگا » به ، وه بی ئه لین « نیل » ؛
ووشه کانی تر بو تهواو کردنی مانای ئهوان هاتووته
بالی ؛ وه کو ،

مناله که له سه سه کوکه دمرزه کای ئه خوینی .

Minalake ieser sekoke derzeke y exöné.

لهم رسته پدا (مناله که) دانبار ، (له سه
سه کوکه دمرزه کای ئه خوینی) آگابه ، به نه نیا
(ئه خوینی) فیله ، وه (له سه سه کوکه دمرزه کای)
مانای فیله (ئه خوینی) تهواو ئه کهن .

۴۳ . هه گهر (آگا) ههر له ووشه بی دروست
بوونی ، (فیله) ۴۲ ؛ وه کو ،

Miyran enuwse میران ئه نووسی

لیرهدا (میران) دانبار ، (ئه نووسی) آگابه و

فیله .

۴۴ . فیله ناووکی رسته به ؛ وه سه کو به بی نیل
گهردان کراوی که سدار رسته دروست نایی ، فیله
گهردان کراوی که سدار سه به خو رسته بیکه ، چوسکه
ئهتوانی بیریکی تهواو بنوینی ؛ وه کو ،

Ew erhwa تهو ئه روا .

ئهمه رسته بیکه ، چونسکه بیریکی تهواو دهر نهخا .

۴۵ . فیله « بوون » ی ئه ئهواو ههر به یاریه ی
ووشه بی ترهوه ئهتوانی بیته « آگا » ، له بهر ئهوه
بی ئه لین « آگای ئهواو » ؛ وه کو ،

۲ . رسته ی پرسی . - رسته ی پرسی ئهوانه که پرسی

ئه کهن ؛ وه کو ،

بو ناچیه ههولیر ؟

Bo na chy e Hewlêr ?

۳ . رسته ی فرمانی . - رسته ی فرمانی ئهوانه که

فرمانی ئه دهن ، یان ئه کانه کهن ، وه کو .

دهرگا کهم لی بکهروهه .

Dergake m lê bikerewe.

خوا آگادارت بی . Xwa agadar it bê.

۳۸ . به شه کانی رسته . - رسته بی ، کورت بی و

دریژی ، له دوو بهشی دروست ئه بی : -

۱ . دانبار

۲ . آگا

۳۹ . دانبار و آگا . - له رسته بیکه تهو ووشه بی ،

یان تهو ووشانه که تهو کسه ، یان تهو شته ناو ئه بی
که شیکیان له بارهوه تهووتری ، « دانبار » ن ؛ وه
له رسته بیکه تهو ووشه به ، یان تهو ووشانه که شیک
آگا ئه دهن له باره ی تهو کسه ، یان تهو شتهوه که
دانبار ناویان ئه با ، « آگا » ن ؛ وه کو .

Juwreke sard e . ژووره که سارده .

Befir ebarê . بهفر ئهباری .

کا کم و باو کم هاتین .

Kak im u bawk im hatin.

باخه وانه کای ایسه تهسو لقاو بوینی داره کای

بریه وه .

Baxewaneke y ême emrho liq u pop y
dareke y brhiyewe.

لهم رسته پدا « ژووره که » ، « بهفر » ،
« کا کم و باو کم » ، « باخه وانه کای ایسه » دانبارن ،
وه « سارده » ، « ئهباری » ، « هاتین » ، « تهسو
لقا و بوینی داره کای بریه وه » آگان .

۴۰ . بی « دانبار » و « آگا » رسته دروست

نایی ؛ ئه مانه دوو شقی پیویستن بو دروست بوونی
رسته که ئه بی بیریکی تهواو دهر نهخا .

۴۱ . دانبار ئهشی له چههند ووشه بی دروست بوونی ،

هیلکی ئەسرو لە مریشکی سبەینی چاکترە .
Hêlke y emrho le miryshk y sbeynê
chaktir e .

ئەوسا مانا ئەواو ئەبی ، وە گریگان ئەبە رستە .
۲۷ . بەند . - رستەبی کە پارچەبی بی لە رستەییکی
گەورەتر ، پی ئەلین « بەند » ، وە ھەر رستەبی
چەند فیلی تیاپی ، ئەوەندە بەندی تیاپە ، وە کو ،
ئەو منالە دوینی دیت ، ئەسرو نەخوش کەوت .
Ew minalhe y dönê diyê , emrho
nexosh kewt .

ئەم رستەبە دوو فیلی تیاپە ، « کەوت » ،
« دیت » ، لەبەر ئەوە دوو رستە تیاپە :
بەکیگان « ئەو منالە نەخوش کەوت » ، ئەوی تریان
« دوینی دیت » . ئەم دوو رستەبە کە بەکی
پارچەبیکن لە رستە گەورەکە ، بی یان ئەلین « بەند » .

مرسی

لەم وینا بەی خوارەو دا چەشنی رستەکان ناو بێن ،
وە دانبارەکان ، آگاکان ، فەلەکان ، آگا
ناتەواوەکان و ئەواو کەرەکانیان ، گریگان ، بەندەکان
بەدوژنەو :

ئەسرو چیاوی مەوسنا کەمان نا ایشی . کولچین
چاک . ایوہ کی ئەچن بو چوارتا ؟ ایوہ سبەینی
مەینە ایرە . ھەر بۆی منالی زبەرک . کورەکانی پورم
دوو سال لەمەو پیش بون بە اوقیسەر . شا گەردەکان لە
خوێنخانەکە چەند زور مانەوہ اشادان ئەخوینی . مروقی
ئەم دی بە ھەندی سال کە بەفر ری یان لی ئەگری ،
چەند ھەفتەیک لە دی بەکیانا قەتیس ئەمین .

Emrho chaw y mamostake man na
êshê . Gulhchiyn chak e . Êwe key
echin bo Chwarta ? Êwe sbeynê me
yên e êre . Her bijijî minalh y ziyrek .
Kurhekan y puwr im duw salh
l'emewpêsh bun be ofyser . Shagirdekan
le xwanxaneke chend zor manewe !
Shadan exônê . Mrov y em dèye hendê
salh ke befir rhè yan lê egrê , chend
hefteyêk le dèyeke yan da qetiys
emênin .

کا کم ئەبی بە پزیشک .

Kak im ebê be pizyshk .

کەرکوک شارە .
Kerkuwk shar e .

لە رستەبی بەکەمدا « کا کم » دانبارە ، « ئەبی بە
پزیشک » آگاپە ، « ئەبی » آگای ناتەواوہ ،
« بە پزیشک » ئەواو گەریەتی . لێرەدا بۆبە « ئەبی »
آگاییکی ناتەواوہ ، چونکە « کا کم ئەبی » بیرکی
ئەواو نادا .

ئەگەر ئەمەشا ھەندی جار رستەییکی وە کو « کا کم
ئەبی » ئەشی بیرکی ئەواو بەدا ، لە باریکی وە ھادا
ئەواو گەرەسکەیی آگای ناتەواو ئەبی تی گەبیشتر
بی ! وە کو ،

کی ئەبی بە پزیشک ؟ - کا کم ئەبی .

Kê ebê be pizyshk ? - Kak im ebê

لێرەدا رستەکی دواپی بەراسی « کا کم ئەبی بە
پزیشک » ، ئەواو گەرەکە « بە پزیشک » . و
نەبێژاوە ، پی ئەلین « تی گەبیشتر » .

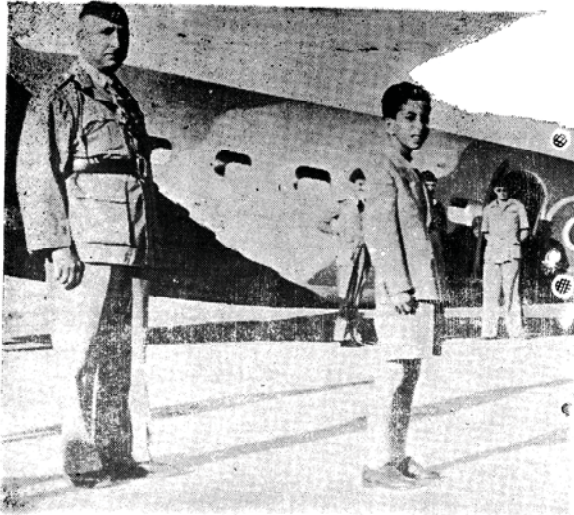
لە رستەبی دووہما « کەرکوک » دانبارە ، وە
« شارە » آگاپە ، « . » آگای ناتەواوہ ،
« شار » ئەواو گەریەتی . ئەگەر لە پریکا بلین
« کەرکوک » ، بیر ئەواو ئەمینتەوہ . بەلام ئەگەر
بلین « کەرکوک شارە » ، یان « ئەو کەرکوک »
بیر ئەواوہ . لەمەبی دواپی دا « ئەو » دانبارە ،
« کەرکوک » آگاپە ، « . » آگای ناتەواوہ ،
« کەرکوک » ئەواو گەری آگای ناتەواوہ .

۲۹ . گری . - دەستە ووشتەبی کە ھەر چەندە
مانا بیکی پی ، بەلام ئەم مانا بە ئەواو ئەبی ، واتا
فیلکی تیا ئەبی پی ئەلین (گری) . ھەر دەستە
ووشتەبی فیلکی تیاپی ، ئەبی بە رستە ۲۴ ، وە کو .

لە سەر پردهکە .
Leser pirdeke .
هیلکی ئەسرو .
Hêlke y emrho
ئەمانە سەرەوہ گرین ، چونکە بیرکی ئەواو
ئادەن ، بەلام ئەگەر بلین :

لە سەر پردهکە وە ستاوم .

Leser pirdeke westaw im .

لەم نیکارەدا خاوەن شکو مەلیک ئەبیزی که لە کانی سەفەرد کردنی سەمو الوەسی دا بوسەردانی بەریتانیا ، تشریفی بردوو. بو فروکەخانە ی شارستانی . جلالی ملک لە بەردەمی ئە و فروکەپەو راوەستاووە وەسی هەلگرتوو وە لە پشت جلالنێووە سەمادە زەبەم عبدالوهاب عبداللطیف که بەکەم یاوەری جلالنێووە ، وە ستاو.

کردکە عیراقیەکان نواندیان و ئە ی نوین بەرامبەر بە لە شکرەکانی بەریتانی لە روژەلاتی ناوەرستادا ، وە وتی: « من عیراقم هەر جارێک دێم ، لە چەنگەکی راو رەودادا بو دەمیکی کم . بەلام ئە هەموومان لەم وولاتە بەستراوین بە بەندی ئەستووری هاوێبانی و دەستی پەو هەرچەندە بەرزبەتی لە پیش ئەمەدا بە سەفەتی وەسی تەختی عیراق تشریفی تە هیناوە بو دێدەتی ئە ، بەلام ئە گشتان ئەزانین که چوین بە هەموو تواناییکێووە تی کوشی ، هەتا لە روژی هەر رەشدا ، بە پارێزگاری ئەم بەندبواریە و ئەستوور کردنی . بەراستی زورمان پی خوش بوو که عیراق چوو ریزی نەتەو بەک گرتوو کەنەو ، وە خوش هاتبان لی کرد . عیراق ، هەرچەندە لە شکرەکانی هازکاریان نە کردوو لە مەبانی شەردا ، بەلام ، لە ناو سنووری وولاتەکی خودیدا ئەو ئەندی کەلک بەجی هیناوە بو دەعوای هاوێبانی ، که لە وانە گەمتر نەبی که لە مەبانی شەردا بەجی ئەهێرین .

ئەم گەشتە بیروژە ئەکا ، ١١ جەلاد ١٩٤٣ ، کە کێبێتی . روژی ١٠ تشریفی دووم ١٩٤٣ قەوماوی هەرە شایبی بەخش و هەرە بەشکوی لە تومار کرد ، که گەشتی خاوەن بەرزبەتی شاهی بو ئە ایستکە گەورەکی لە نەدن لە گەل مەردیە کەرە گەمی دا جەزەتی خاوەن بەرزبەتی شاهی دوق کلۆستەر بە ناوی خاوەن شکو قەرال جورجی شەشەمی مەزەووە هاتبو بە پیریانەو ، لە گەل گەلی لە کەسبەتە (شخصیة) بەرزەکانی تری بەریتانی دا .

لە روژی هەوتەمی ئەم مانگەدا (تشریفی دووم ١٩٤٣) بەرزبەتی دەمی کرد بە گەرانەکی لە بەریتانیای مەزندا ، لە نەندەووە چوو و دووێر بو دیدەتی ئەو ساختاوە سپایانە که لەم هەرەمی زەریا پەرەکانی بەریتانیدان ، وە که بەشی هەرە تریکە بو ئەو روپای داگیر کراو ، ئەو ئەو روپایە که لە ژیر چنکی نازی دا ئەنالی . بەرزبەتی آگادار بوو لە ئەبی بەکانی سەنگەرەکانی بەریتانی ، وە گشت ووردی بیکی هونەرەکانی سپایی

بە چاوی خوی دی لەو هەرە سەخت کراووەدا ، لە پاشا کەراییووە لە نەدن . روژی هەشتەمی ئەم مانگە بەرزبەتی سەری دا لە جی بلاو کردنەووی رادیو بیی بەریتانی بەرەسمی ، لەوی بەر و پیریکی ناشی کرا بە بیباخی خوشەوێستی عیراق لە سەر سنجاقی بلاو کردنە که لە تەشت بە بیباخی بەریتانێووە ئەشەکاوە وە . بەرزبەتی لەوی کەلی قەسە کرد لە گەل کەسبەتی بەریتانی و عەرەبی ، وە قەسە بیکی کرد . وە کێلی آگای عەرەبی ، تی پدا خوشنوودی ئەووی خوی نواند لەم زیارەتە نەمرە که شوینیکی واقوونی بەجی هیشتوووە لە دلایا کە هەر گز لە بیری ناچیتوووە خاوەن بەرزبەتی بەم هویووە نوخشی سەردانەکی چەندسالی لەم و پەشتی هە ی لە نەدن یاد کردوو . لە باش ئەو بەرزبەتی چوووە ئەو زیارەتە نیو و روپیه گەورە بە که حکومەتی بەریتانی پوی دروست کردبو . لەم زیارەتە دا وە کێلی سەرەکی وەزارەتی بەریتانیا میستەر ئەبلی دوایتکی دا ، نیشانە ی ئەو میوان بەر و روپیه

جهنگیه کانهوه داوانه بو توونا کردن و هارینی نیروی دژمن ، له گهل مانا بوون . وه له سر کانی حی بهچی کردنی نهو کرداره سپایانه پیش پیک هانووین که له روزهلان و روزاوا و نیوهرووه بهرامبر به نهلمانیا نهی کین . وه له کیتی دا هیچ دهوله نیک نه که بتوانی نه بهلی که له به بهژدا و له زربادا و له ههوادا نیروه کانی دژمن و هیزی تهواری له ره کک و ریشه بهیننه دهروهه و ژیانیکی تازه بو هه موونه تهوه کانی کیتی بهیننه بهر هم که به خوشی و سه رهستی تیا بژین .

له باش تهواو بوونی هاو پر سه کیه که مارشال ستالین که رایه وه بو روسیه . بهلام میستر چهرچل و میستر روزفلت له کهرانه وه یانسا له نهفه ریسکی با کووریدا جاریسکی تربش کومه لیان بهست ، هم کومه له کهوره به دا میستر ای دت و میستر هساری هوپکنز و آوهل مولوتوف و مارشال فوروشیلوف و بالیوزی بهریتانیا و نهمه ریسکی موسکو هه بون .

هم هاو پر سه کیه له هاو پر سه کیه هه کهوره کانی جهنگ نهزمیری .

۷ - ۱۲ - ۴۳ : له شکره هه شتم به نیروویکی کهوره وه له روپاری (مورو) به ره وه و نیرووه کانی له شکره پینجه میش گهلی نه بو له کی گرنگی تریان دا گیر کرد . نیرووه کانی روسیه له گهلی نوختهی سهخت کراودا له نریک « زلو بین » ه وه نهلمانه کانیان دهر بهراند .

۸ - ۱۲ - ۴۳ : میستر چهرچل و سه ره ک روزفلت و سه ره کی جمهوریه تی تورکیا له قاهره دا کو بوونه وه و له سر گهلی نه کاروباری سپانی و سیاسی و آ بوری پیک هان .

۹ - ۱۲ - ۴۳ : له شکره پینجه هه موو جیگا بهرزه کانی هه رمی (مونت کامینو و ماجوری) یان داگیر کرد وه له شکره هه شته میش لهو بهر روپاری مورو وه سه ره پردیکی تری دامه زراند . هاوپه بانه کان له باسیفیکدا شمش که شقی زاپونه کانیان له نریک دورگه کانی مارشال نو قوم کرد .

وهسی خیری کهوره کهوره هیوا نهکا بو عراق . له خوا نه پارینه وه که هم هیوایانه بهیننه دی ، وه خاوهن شکو مه لیکه خوشه و بست و وهسی ووهلی عهده مهزنگه کی بپاریزی بو عراق .

تهوماوه گرنه کان

۱- ۱۲- ۴۳ : بومبا هاویزه کانی هاوپه بانه کان تاویان دابه سر شاری « سولینگن » ی نهلمانیا که ناوجه بیکی هه ره گرنگی پیشه سازی جهنگی ی نهلمانیا به له « راین » دا .

لورد هالیفاکس که بالیوزی بهریتانیا به له واشینگتوندا ، له باره ی دوا هیوای نهلمانه کانهوه دوانیکی دا ؛ ووتی ، « نهلمانه کان له دواختنی شکانه کانیان به ولاره هیچی تریان بو نهماونه وه » .

نیروه کانی آوستراليا قه لای « بونگا » یان له زاپونه کان دا گیر کرد .

۲- ۱۲- ۴۳ : میستر چهرچل و میستر روزفلت و مارشال چیان کای چهک هه ره سه کایان له قاهره کو بوونه وه ، هم کو بوونه وه به له کو بوونه وه کهوره کانی دیریک نهزمیری .

نهنجامی پیروزی هاو پر سه کی تاران :

روژی هینی ۲۶ نه شربی دوووم مارشال ستالین که بیشتوبه تاران ، روژی دوا پیش میستر چهرچل و سه ره ک روزفلت که بیشته نهوی . وه روژی بهک شه مه ۲۸ مانگ کومه لیان بهست . هاو پر سه کی تاروژی ۲ کانوونی به کم درپزه کی کیشا و به پیک هاتیسکی تهواری بی گهره دوانی هات . له سه ره نه مه له موسکو و له ندهن و واشینگتون وه هم به یانه زه سیمه بلاو کرایه وه :

« ایه که سه ره کی جهمهوریه تی نهمه ریکا و سه ره کی وهزاره تی بهریتانیا ی مهزنت و سه ره کی وهزاره تی روسیه یان ، له پایتهختی ایرانی هاوپه بانه کانا کومه لیکان بهست چوار روز دیرزه کی کیشا ، هه ره سه لامان له سه ره ساسه نه که مان پیک هاتین که ایه له کانی آشتی و جهنگدا به دل و به گیان یاربه ی به کتر بده یان . له باره ی هم جهنگه ی ایستاووه شاره زئا سپایه کانیشتان له هه موو برس و راکمانا که له باره ی ریک خستی کرداره

۱۰- ۱۲- ۴۳ : نیروه کانی آسترالیا زاپونه کانیان
 له قه لای (وارپو) دهر پهران که له گڼه یی
 تازه دایه .

۱۱- ۱۲- ۴۳ : نیروه کانی روسیه شاری
 گرنگی (زنامینکو کیرفوگراد) یان داگیر کرد .
 به گرتنی هم دووشاره نیروه کانی زلو بین و شاره که
 گو تونه ته ترسی که مارووه .

۱۲- ۱۲- ۴۳ : له موسکوهه پلاو کرایه وه که
 حکومتی چیکوسلواکیا و حکومتی روسیه هر دوولایان
 پیک هانن . وه هر دووکیان په مانیسکی هاو کاری
 بیست ساله ی سیاسی و سپاییان ایزا کرد بوکانی
 جهنگ و بو سرده می پاش چنگیش .
 رووسه کان نه له مانه کانی له بهست کرد که شاری
 (شرکسی) چول بکن .

۱۵- ۱۲- ۴۳ : هاو په مانه کان شاری
 (کاللان) یان له ایٹالیا دا دا گیر کرد وزیانیسکی
 بی ژماویان به دژمن که یاند .

۱۷- ۱۲- ۴۳ : هاو په مانه کان له پاسیفیکا له
 دورگی (نوراوا) دا نریک به زه ریابری
 بهریتانیای تازه دسیان کردووه به کرداری دایه زاندن .
 لهم کرداره سرکه ونه دا نیروه کانی زه ریابی و هوابی و
 بهزی هاو بهش بیرون ، وه نیروه کانی آسترالیاش
 په لاماری هدری (لاکونا) یان دا و زاپونه کانیان
 له گه لی جی سی سخت کراو دهر بهراند .

۲۰- ۱۲- ۴۳ : سپای سوور له نیوه روی شاری
 (نیٹل) ۵ وه ده لاقه یی که وره یان کردونه خه ته
 بهر گریه کانی نه له مانه کانه وه که پاناییه گه ۳۰ کیلو
 مेत्रه و دویزه گه ۱۹ کیلامه تره نه بی . وه پتر له
 ۵۰۰ شاردوی گه وره و گرنکیان داگیر کرد . هر
 لهم په لاماره دا ۲۰۰۰۰ کسان له نه له مانه کان
 کوشتووه و ۲۰۰۰ کسیشان لی به دیل گرتوون .

۲۱- ۱۲- فروکه بومیا هاویزه کانی بهریتانی
 زور به توندی تاویان دایه سر شاری (برین) ،
 که ناوچه یی گرنگی ژبر زه ریاسکانی نه له مانه و
 ژوانی هیله شه منده هره کانه . ژماوه
 دانشووانی هم شاره ۳۵۰ هزار کس نه بن .

۲۱- ۱۲- ۴۳ : هل گه رانه و بیکی سپایی
 گرنک له پولیشا ها رووی دا .

۲۲- ۱۲- ۳۴ : چه کی هوابی بهریتانی و
 نه مریکی زور به توندی تاویان دایه سر نه و کولکه
 جهنگی نه له مانیا که له زه و په کانی نه له مانیا و
 باکووری فرسه دان . چه کی هوابی بهریتانی
 ۲۰۰۰ بومیا به سر شاری فرهنگفورتی پیشه ساز دا
 بهر دا په وه .

۲۴- ۱۲- ۴۳ : میستر (ریچارد کیسی)
 گه وزبری دهلنی بهریتانیایه له روزه لانی ناوه راستدا
 کراوه به داوره « ساک » ی ولایتی بنگال له
 هندستاندا .

۲۷- ۱۲- ۴۳ : په که کانی کشتی گه لی
 بهریتانی به فهراندری نه میرال سر بروس فریزره ،
 که کاروانیکان نه پاراست که خانی نه برد بو باکووری
 روسیه ، پاش نیوه روی ۲۶ هم مانگه له گه ل
 « شازهورست » دا که کشتی یی که گه وری
 هره به ناوبانگی نه له مانیا به ، بهر له لگاری به ک
 بووت ، له نه نجامدا هر نه ایواری په نریک به
 کسه پوی باکووری شازهورست تقووم کرا . هم
 کشتیه چه نکه له سالی ۱۹۳۹ دا دروست کراوه ،
 قورسایه کی ۲۶۰۰۰ تون بو ، وه به اوفیسرو
 سربازیه وه ۱۹۶۱ کس تیا بو . به توپی که وره و
 پچوک و توپی فروکه شکه ونه (۴۷) توپی له
 سر دایه سترا بو . له پیشانی روسیه شدا له آستی
 که نه ده رووسه کان له پاش نه وه په لاماره کانی
 نه له مانه کانیان راوستاند ، که سه چوار هفته بو
 به گهرمی دسیان دابوی ، انجا کورین دایه خویان و
 نه له مانه کانیان هل بری . پتر له ۱۵۰ دی
 گرنکیان لی سندنه وه . شش فرقه ی پیاده و جواری
 زویداریان به زاندن ، وه نریکه ۱۵۰۰۰ سربازیان
 لی کوشن و نریکه ۲۰۰ تانکیشان به گرتن و
 شکانده وه لی زبان خستن . ایستا رووسه کان ۲۰ میلان
 ماوه بو کورستین که له و پیش له بهر په لاماره تونده کانی
 نه له مان له بهست بو بون به چول کردنی .
 له شگری هه شته پیش له میانی ایٹالیا دا شاری

ئەحەي كورنوو (حاجى ئەحمەد)

توقىسى ۋەھبى

ئەھەي كورنوو تېزە جارىكى (مسخرە ، كومىك)
 بىلمەنى نىۋەي دوۋەسى سەدەي نوزدەمى شارى سىلپانى
 بو . لەگەل برانەۋەي سەدەكدا ژيانى ئەۋىش كوتاپى
 ھاتوۋە . مەردنى ئەھەي كورنوو زىيانىكى گەۋرە بو
 بو مەروفي سىلپانى ، ئەمە نىزىكى نىۋە سەدەپە پىناۋىكى وا
 گالتەجى و شەن لە سىلپاندا ھەل نەكەۋەۋە . زور
 ئەفسوسە ، ناۋى بىلمەتەكى ۋەھا نەخەپتە دىرىكى
 كۆمەلەپەتى شارى سىلپانەۋە و بارى ژيان و ووتە
 پىكەنناۋەپەكانى نەگىرەتەۋە بو ئەۋەكەمان . لە پەر ئەمە
 تىكا ئەگەم لەۋ كەسانە كە سەر بە ايسك و ژيان و گالتە
 خوشەكانى ئەھەي كورنوو شىكىيان لە بىرە ، بىي نووسن
 بومان تا بىي خەپتە سەرگەغز ، وون نەپ .

لېي گەرد ئەۋەۋەۋە . جارىكان كۆمەلىكى جاف
 لە سەردا دىن كە پەۋ بازارادە رابىرون كە ئەھەي
 كورنوو لەپەر دوكانەكانىان مەركانەي لى دانابو .
 ئەھەي كورنووگەلە دوۋرەۋە جافەكان ئەپىنى ، دەس
 بەجى شاگردەكەي ئەنرەپتە بەردەم دوكانەكەي بەرامبەرى
 ۋە راي ئەسپىرى كە روو بىكەنە خوى و آھەستە
 آھەستە دەس بە بەكا بەپىنى ، ۋە كۆ دەزۋو باپدا .
 شاگردەكەي ئەچى جىي خوى ئەگرى و ئەھەي
 كورنوو خويشى بەرامبەرى ئەۋەستى و آمادە ئەپن .
 جافەكان كە نىزىك ئەنەۋە ئەھەي كورنوو و شاگردەكەي
 دەس ئەگەن بە لاسانەي دەزۋو بادان . جافەكان وانى
 ئەگەن كە ئەمانە بەراستى دەزۋو بائەدەن ، ۋە كە
 ئەۋاۋ ئەگەنە آقارى ئەۋان ، بەك بەك ، دوۋان دوۋان
 سەردائەنەۋىن و خويان كۆم ئەگەۋە نەك دەزۋوگە
 بىسچىرىن ، ۋە ۋەھا تىپەر ئەپن . ئەھەي كورنوو
 بەمە بازارەكان دىنەتە نى كەنن .

دوا گالتەي ئەھەي كورنوو دوا ۋوشەي

بو لە گىيانداندا

كە حاجى ئەحمەد نوپزەكانى لە مەگەۋنى حاجىۋولادا
 كە بە پەشت خانوۋەكەپەۋە بو ، لەگەل كۆمەلا ئەكرد .
 چەند روزى ئەھەي كورنوو ديار ناسانى بو نوپزە ؛
 كۆمەل ئەپەن كە نەخوشە . سەپەنى باشى نوپزە دەنگىك
 پلاۋ ئەپتەۋە كە ئەھەي كورنوو گىان ئەدا . كۆمەل
 بە جارى روو ئەكەنە مالى ، ۋە ئەچنە ئەۋ زورۋەۋە
 كە لېي نوستوۋە ، ئەپەن كە لە ھالى خويپەنى ، ھەموو
 مات ئەۋەستى . حاجى ئەحمەد لە پرىسكا چاۋى ھەل
 ئەپەنى و كۆمەل ئەپىنى ، زەردە خەپنى ئەي گرى ،
 ۋە بە نى ھىزى بىبگەۋە ئەلى :

— مياۋ ا

ۋە چاۋەكانى ھەتا ھەتايى لىك ئەنى . ئەھەي
 كورنوو لە مەردىشيا ۋەپىستىۋى لە باتى گريان ،
 نى كەنن بىبەختى بە مەروف .

چاغانەي مەارف - بەغدا

ئەھەي كورنوو و جافەكان

ئەھەي كورنوو ھاۋىنان بە گورائەۋە شەرىپەنى
 مېۋوزى ئەفروشت ۋە مەروف بو شەرىپەنە شىرىپنە سارداكەي
 پىتر ، بو دەنگە خوشەكەي و كوردەۋە نى كە نىناۋەپەكانى

« فىلاكراندا » ي داگىر كەرد . نېروۋەكانى ئەمەرىكا
 لە سەرى گلوستەردا لە قوۋزبەكەي باكوورى روزاۋاى
 دورگەي بەرىتانى تازەدا دەسيان كەرد بە داپە زاندىن .
 نېروۋەكانى آۋستراىيا لە نىمچە دورگەكەي « ھوان » دا
 ماۋى ۲۰ مىلى تىران لە زەردىا پەرۋە دا گىر كەردەۋە .
 ۋە لە بەرىتانى تازەدا ۵۱ فرۆكەي بومبا ھاۋىزۋەپەنگى
 زاپونەكان خزانە خوارەۋە .

آبونهش قبول نهگری

تکانه که بن له خوینهره به ریزانه که نه یاهوی به آونه « دهنگی گیتی تازه »

یان لیره وه بو بنیری ، ناوونیشانی خویانمان بو بنوسن .

آونه ،

۱۸۰
۳۶۰
فلسه

بو شمش مانگ
بو سالیك

تکانه که بن له خوینهره به ریزه کائمان که له ژماره ی
آینده وه « دهنگی گیتی تازه » له فروشهره کان بسین ؛
دانه بیکی ۳۰ فلسه .

ده نيمگي پتي تازه

کور و ابرکي مانگانه بير، له لايين پيشي پړيوه ندي گشتيه وه، له باليوغزانه ي بيرتاني دالمه بير خدا وه چرني

بهرک - ۱ ، ژماره - ۴

کانوني دووم ۱۹۴۴

نومبر روکس

۲۳ . ريکي آشتي آينده .
(وه رگير او) حسن شيخ حههه مارف	۷ . هو کرده وانه ي بهر تانبا پيکي هينان .
۴ . بير موهري بيک
۲۵ . داستاني قهلاي دوم دوم
(به شيوه ي برادوست)	توفيق وهي
۳۰ . دوو کس و موردوي بهر تاني
(وه رگير او) ، فائق کاکه شمين	۹ . روژه لاتي هوانه گوره کاني اينگليزي (۲)
(وه رگير او) ، حوزني ي موکرياني
۳۸ . روژه لاتي هوانه گوره کاني اينگليزي (۳)
(وه رگير او) ، حوزني ي موکرياني	۱۲ . شير
۴۲ . دستووري زماني کوردي .
توفيق وهي	۱۳ . شير
۴۴ . قهوماوه گرنگه کاني سياسي و جهنگي ي
سالي ۱۹۴۳	۱۴ . چاک و بهد (چيروک) .
حوزني ي موکرياني
	۱۷ . نهيني روپيشته کي رودولف هيس .
(وه رگير او) ، حسن شيخ حههه مارف
	۲۹ . دايبک (چيروک) احسان

بهرگ - ۱
نماره - ۴

وهنگی کیتی می تاره

قانونی دووم
۱۹۴۴

کواریکی مانگانته به ، له لاین بهشی په پوهندی گشپه ووه ، له بالوزخانه ی بهریتانی دا له بهغدا ، دوه شهپزی .

بادشای مهزنی ایراق خاوهن شکو مهلیک فیصلی دوووم
له گل خاوهن بهرزیه تی مهلیکی وولی وهدهدو
وهسی عبداللهی گه ووه .

ری آسن له تونله که آهاته دهرهوه . وه له کهریمی
تاوه به هیزه که دا کهرستهی پیوست هیزا بو چاک
گردنهوی تونله که .

رهختی آودانی نندن به چمتیکی ودها چه
پاریزرا که هیچ گرانه تاییک رووی نه دا . دیسانهوه
شیوازی تندرستی ودها به کار هیقا که له هیچ
نه خوشی بیکا پتری رووی نه دا له گهل نهوه شا که
به ناکانی شاربازیره که قهه بالغ بون .

له بهری چهنگهوه تا نیشینی دووهی سالی
۱۹۴۲ به کاری بومبائی دژمن له اینگیلته ره ویزدا
پتر له ۲۷۵۰۰۰۰ خانوو رووخا ، که نهمه بهمه پایینی
له ههر پنج خانودا خانوو ییک بو . له خانووانه
۲۵۰۰۰۰۰ یان چاک کرانهوه و له مانگی نیشینی
دووهی ۱۹۴۲ دا آماده کران بو تیدا دانیشن .

له سهردهی تاوه کانی دژمندا گهلی له شاره کانی
په ریتایا توشی زبانی گهوره گهوره بون . شاری
کوشنبری به کمی نهو شارانه بو ، وه بهوینه ، شاری
پله بووت له لایزن بومبا هاویژنه کانی په ریتایهوه پنج جار
بومباران کرا له مهیانی ۱۱ و ۱۲ نیسان ۱۹۴۱ دا .
سهره رای نهوه گهلی له چهته کانی بهرگری «۱» رووخا ،
وه گهلی له بیاوه کانی بهرگری شارستانی له نگیوران .
له مانگی نیساندا ۲۷ کس له بامه وانه کانی بهرگری
کوژران و بریندار بون ، بهلام بهرگری شارستانی
له شاری پله بووت له گوری خوی نهکت ، وه له شاری
دوانی په لاماره کانی مانگی نیساندا بیجگه له
خوایشنه کان «۲» ۱۲۰۰۰ وولانی ریک خراب بو
کوژاندنهوی آگره کان .

له بهکی له تاوه کانی سهر شاریکی پچووکی زه ریاهری
۱۵۰ آگر بهرپوهوه . بهلام بامه وانی آگر کوژاندنهوه
به چمتیکی وایشی نهرکه کی خوی بیی که کاروباری
کوژاندنهوی وولانی نیا دوو بورپهی دروژ کرد بو
آگر کوژاندنهوه . نیا خانوو ییک نرووخینرا .

- (۱) چوق = مرکز ، چهته کانی بهرگری =
- المراکز الدفاعية
- (۲) خوایشتی = متلوع . ت . و .

له په کم سه سالی چهنگدا پتر له ۱۹۰۰۰
کشتیوانی بازرگانی په ریتانی گیانان سپاره .

۶ . نهوانهی کاروباری بهرگری
شارستانی پیکي هینان :

پیاوه کانی کاروباری شارستانی و ژنه کانی له پیش
نموو نهوانهوه بون که بهرگهی په لاماره هوا بییه کانی
دژمنان گرت له کانی شهری به ریتانی دا .

له په لامارانه دا ۵۰۰۰۰۰ بومیای رووخینهر
په درپاوه به سهر شاری نندن تا له بهری مانگی
(۱۹۴۰) . وه هتا دوانی مانگی نه مووزی ۱۹۴۱ .
ژمارهی بومبا سوئینه ره کانت زور زورتر بون .

ههر له بهری مانگی نه بیلو له وه بگره هتا
نویای مانگی نیشینی دووهی ۱۹۴۰ به نریکه
هموو شهوی بومبا هاویژی دژمن ناوی دایه سهر
نندن . له گهل نه هتا له ناو شار بازیره گدا
(پای تهخت) ژبان و کاری چهنگی به چه شینکی
گرتک له گهر نه گوت . نهمه له سایه پایو و
ژنه کانی کاروباری شارستانی و بامه وانه کان و آگر
کوژینه ره وانه کان و پولیسه کان و دهسته کانی رزگار
کدر و اوتوموبیل رانه کانت و دابه نه کانهوه
(مخرضات) بو .

نریکی ۱۰۰۰۰ آگر کوژینه ریاهوه له له یهن دهسته کانی
آگر کوژینه ره ووه له نندن تا له به کم بیست و
دوو روزی تاوه کانی دژمندا نه سهر شاره که .

بامه وانی کوژاندنهوی شارستانی دامه زریفرا بو
کوژاندنهوی نهو آگرانه که بومبائی دژمن
په رین نه ده نهوه . نهمو ژمارهی بامه وانه کانی آگر
کوژینهوه له ۴۰۰۰۰۰ پایو و ژن پتره .

جاریکان تونلیکی ری آسن له ژیر بهکی له
شه قامه کانی نندن تا به بو مبابیکی فورس تیک چوو
له کایتکا که هیشتا فروکه کانی دژمن به سهر شاره گهوه
بو ، پیاوه کانی آگر کوژاندنهوه له گهل گری آگر دا
نه چمتیکن له بهکی له نهماره کانی گازدا ، وه پیاوه کانی

دیارلاری ییک ئهللمان ! ئهللمان !

نرفس رهبی

پیشهوه جی دانهین ، ایله اوفیسره تورکهکان هر
کوبشان نادهنی . بابگهرین پیگهوه ، هر چونی بی ،
جی بدوزینهوه ، واگونی باریش بی ، نهگهوش بی
نخته خهنهکانانی «۲» تیدا هل نهستین .

لهگهل ئهوانا دهسمان کردهوه به گهران . له نزیك
دوایی ریچکه که واگونیکی بارمان دیهوه ، ناوهکی
تاریک بو ، وا دیار نو کسی تیدانه بی . آوه لیکان
سه رکوت ، له پریکا له نار تاریکابی واگونهکوه
به زمانی ئهلمانی بوره بی هلسا ،

- ئهلمان ! ئهلمان ! تورک ناب بیته ایره .
آوه له کمان تووره بوو :

- چیه ئهبارینی ؟ ایله اوفیسره ئهکانی هرین .
ئهلمانه که دهنگی لی برا پیادهکانان بانگ کرد ،
نخته خهنهکانان له لای چه بی واگونهکادا که بوش
بو ، بو هل بهستین ، گل و بهلکانانان لادانین و
بو خویان چوون ، له ناوسهوازهکانی ترا جی بدوزنهوه .

ئهلمانهکانان نه ئهدی ، تاریک بو ، وه له میانی
ایله و ئواندا هندی داریش هل چنابو . له هر
جیگهکانان راکشاین . وه کر زمانان گرابی ، چاره که
ساتیک کهسمان نقهییکی نه کرد ، بپشان نه خواردهوه .
بهگم جار آولهکانان هانه دهنگک :

- له وولانی خومانا ، له شهمندهقهری خومانان
(۱) نخته خف = سه ریر انوم ، چارابه

تاریکی دانهات که گهیشتمه اینسگهی شام . بو
تهسته موول تهچوم . له باش نهوه که پیارهکانم و گل و
پهلهکانم ، سه روزی لهه پیش له اینسگه که به جیم
هیشتون ، دوزینهوه ، رووم کرده ریچکه که «۱» که
آلیستهی هلسان بو .

له بهره دوایی چوارمین سالی شهردا ، له
ماهواسقی تهووزی ۱۹۱۸ دا بوین . چوار سال بو ،
دهولتهی عوسمانی له نهک ئهلمانا ، وه بو ئهلمان شهری
نه کرد و لهری ئهلمانا نیوهی ملکهکی بهخت کردو ،
حجاز و عراق و فلسطین و نهادولوی روزهلانی
لی داگیر کرابو .

بهردهمی ریچکه که قهلبالتهکی واپو ، ری بهر نه
ئهکوت . به پاله بهستو و شان کوتان دوو جار لهم سهرو
ئهو سهری ریچکه کم کرد ، له واگونی اوفیسرهکانا
جی ییکی بوشم بهرچاوه نه کورت . له پریکا تووشی
دوو اوفیسرهی آولهی خوم بوم :

- ایواری باش .

- ایواری باش .

- بو کوی ؟

- اییش وه کو تو بانگک کراوین بو دهوره .

- جیتان گرتوه ؟

جی گرتی چی ؟ ئهلمانهکان هر بو خویان له

(۱) ریچکه = قطار

روژ باش وهستانی پهلامار کاریان کردهوه .
له سهردهمی شهری بهریتانیدا له هر شهش پاسهوان
بهکیکان زن بو . ژنه بهریتانیاییهکان له باری چهنگ
شارهزاوون ، منالهکانیش هر وهها ، چرنسه که چهنگ
کهیشته بهریتانیاوه ، بوو به چهنگیکی کومهلی .

لهکانی ناوهکانی سه رکوتبهیری دا به نزیکه ۸۰۰۰۰
کس کاریان نه کرد لهو ههریهدا . په چوارده روز
توانا ۷۷۰۰۰ کسبان پگهرینهوه سه رکارهکانان .
له باش هشت شهو تاو بو هر جهوزهکانی گشتی
له لیهریورلدا هممو دهسته کارکهرهکانی به نزیکه سه

دەرمان ته کتف . سهد هزار له عننت له نه نوهره له
 هه مپاکانی . حهق نهوه بو ، اعه به شق دهریان گهینه
 خوارهوه ، بهلام کی نهویری دم بکانهوه ؟ نهوهی دم
 بکانهوه له دمی نهدهت . نه نومر چند فهرمانی
 بلاوسکردهوه به ناو سپادا که نانی له گهل نهلهمانه کاندایا
 مشت و سر بگری ا هه نا ایستا نهو گهل اوفیسهری
 دهر کردوه له سهر نهوه که دهمه قالیان بو وه له گهل
 اوفیسهره نهلهمانه کانا که له هه موو نهمانه حهق به لای
 اوفیسهره تورکه کانهوه بووه . من به چاری خوم دیم ،
 له کانی مهشق کردنا مولازمیکی نهلهمان ههلی کوتایه سهر
 یوزباشی بیکی تورک و فه مچی بیکی پیا کیشا له بهر
 چاری بولوگه گهی ، اوفیسهره تورکه کوش شه پازله بیکی
 لی دا . له سهر نهوه اوفیسهره تورکه گیان له سپا دهر کرد .
 زور چاک دیاره که تم نهلهمانانی ناو اعه ههر چند
 که به سهرزاری بو یاریمان هانوی ، بهلام له زهرهوه بو
 نهوه هانوی که رمان پهن به بنده بی . هیچ گومان
 نیه له وهدا که سریان لهوه خوش سکردهوه که له باش
 نهوه که به ناخیری گیان جهنگه که به نهوه ، ولانه کمان
 داگیر بکن ، بو به له ایستاه چاوه زسیان نه کن .
 له پاش نهو من هانه ووت :

- باچهند فهوماویکتان بو بگریهوه که خوم تووشی
 بووم . زستانی را بوردوه له مانگی کانونی به کما
 له حهله بهوه نه هانم بو شام . له ریاق دا بزی بوم ،
 چاوه روانی ریچکین بوم که پی بیچم بو شام . لای
 نیوهوه ریچکین آماده بو له ایستگه کدا ، هندی
 سهر بازی نهلهمانی تیا بو . ویستم له واگویی بو شدا
 جیگه بی بو خوم بگرم . یوزباشی بیکی نهلهمان که ریلی
 شه فنده فهره کی به دمس بو ، هانه لاهوه ، ووتی :

- تم ریچکه به سهر بازی نهلهمانی تیا به ، تورک انی
 سواری بی .
 من ووت :

- ایره ولانی اعه به ، وه ریچکه کوش ریچکی
 اعه به ، چون سواری نام ؟ پیویستشه ، بو سه بی
 له شام م .
 نهلهمانه که ووتی :

- سوودی نیه ، خواش یلی ، سوارتان نا کم .

زور رقم ههلسا ، به توندی پیم ووت :

- خوشیت بی و ترشیت بی ، ههر نه بی سوار بیم .
 لپان بو به دهمه قال ، له وکانه دا میرالاییکی تورک بهیا
 بو ، هانه ناوماهوه ، له پاش نهوه که بونهی دهمه قاله .
 کهمان تی گه بیشت ، رووی کرده من ، ووتی :

- کورم ، له کوی وه هاتوی ؟

- له حهله بهوه .

- نهوکتان له حهله به ؟

- نه خیر ؟ له عیرافهوه دیم .

انجا میرالا به دهنگیکی نهومی پر له داخوهه ووتی :
 - که وا بو ، حهقتان هه به که آگاتان لی نیه که
 ههلی - سووراندنی ربه کانی شه منده فهره کمان به فهرمانی
 وه کیلی سهر فهرماندر نه نوهر پاشا دراوهه دمس
 نهلهمانه کان . وه فهرمانی زور توند هه به که نانی هیچ
 اوفیسهریکی تورک مشت و سر بکا له گهل اوفیسهریکی
 نهلهمانا . نهلهمانه کان حاکمی لی نه پرسراون له ولانه -
 که مانا . نه گهر ایوه دریزی بکانهوه له گهل تم
 کار به دا ، تووشی زبان نه بن . گوی له من نه گرن
 وازی لی نه هین و چاوه روانی ریچک بیکی تر نه بن .
 روله اعه لهم شهردا سهر که وین و زیر که وین ،
 ولانه که مان له دمس چروه .

میرالا بهم چه شنه سکالایهوه منی له گهل خویا دوور
 خستهوه . سپارم نه ما بو ، چاوه روانی ریچک بیکی تر
 بووم .

ایواری ریچک بیکی که له سهر ههلسان بو ، بهلام
 نهوه ریچکی بار بو ، وه گشت وا گونه کانی پر پر بون
 له بار ، نه نیا وا گونیک نه بی که راسته وخو به سترابو
 به ریچکه کیشه که وه « ۱ » . لهم وا گونه شدا که لی
 سندوق دازابو ؟ چومه نا بهوه و له سهر سندوقی
 دانیشتم . ریچکه که که ونه ری ، تاریک دا هاتبو ،
 دیم که پرشنگی آگری ریچکه کیشه که نه که وینه نار
 وا گونه که وه . له ریچکه کیشه که دا له بهر نه پوونی
 خه لووز داززه پوون به کار نه هیرا . له به کم ایستگه
 نوکه ریکی ریچکه که پی ووت که هندی له وسندوقانه
 دینامیت و نه قهمنی یان تدا به من ههر چه نده گویم

(۱) ریچکه کیش = قاطره ، لوکوموتیف

له‌مانه ، ايره جى مولازمى له‌مانه ،
 فندهره گمان . فېژاندم به سهر ياو درم كرد ، وه
 فهزماندهره توركه كم بانگك كرده وه كه بو بهره وه
 وهستا بو ، گله يم لي كرد كه بو تووشى نه‌مى كردم .
 فهزماندهره كه چوو ، يوزباشى يېكى له‌مانى له‌گه ل
 خوى هينا كه رېلى شه‌منده فهره كى به دهم بو .
 له‌مانه كه پوزشقى هينا به وه بوم كه باشچا وه شه‌كه تى
 نه‌كه بشتوو . بهلام له هم مووى سهر تر نه‌مى بو : له
 كانه دا مولازمه له‌مانه كه هانه وه ، وه كه منى دى له
 واگونه كى خويدا ، باشه باش گه رايه وه و چوو ناو
 يكي له واگونه كانى سهر بازه كات و نه‌سپه كان وه ا
 مولازمى له‌مان بېزى هات له ناو نه‌سپه كانا دانېشى ،
 بېزى نه‌هات له‌گه ل يوزباشى يېكى تورك دانېشى !
 آوه لېكى ترمان سه‌نده وه :

— نه‌وانه له چاو نه‌مى من بوتان نه‌گېرم وه
 خوى چيشتن . له شكستېدا سه چوار سهر بازى
 تورك دواكه وتبون ، نه‌گه ن به دور لورى له‌مان
 كه وهستا بون ، وه هه‌ندى بارو چه‌ند سهر بازيكى
 له‌مانيان تېدا بو . سهر بازه توركه كان نه‌يانوى
 سواريان گن ، چونكه سواره ي بريتانى نريك بون .
 سه‌ربازه له‌مانه كان توركه كان سوار نساكن ، بهلام
 نه‌مانه له‌كاتى هه‌لسانى اوتوموبيله كانا هل نه‌بزنه وه ،
 به دهم كه نارى سه‌روهى هم لاو له‌ولاي اوتوموبيله كان
 نه‌گرن و خويانان پيوه نه‌گرسيننه وه . له‌مانه كان
 نه‌قېزېن به سه‌ريانا كه خويان به رده‌نه وه . توركه كان
 گوى يان نادهمى ، نه‌يانه‌وى له هه‌رې ترس زوو
 ده‌رجن . اوتوموبيله كان كه نه‌گه‌نه گه‌رمى رويشتن
 له‌مانه كان قه‌سه‌توره كانيان ده‌ر نه‌هين دهم نه‌گن
 به بيا كيشانى پنجه‌كانى توركه كان ، پنجه‌كانيان
 نه‌شكېن ؛ توركه به سه‌زمانه كان بهر نه‌بنه خواره وه و
 گلور نه‌بته وه و ملبان نه‌شكى .

نه‌جا نورهى آوه‌له‌كى ترمان بو :

— له‌عنه له بابى نه‌وانه ي ايمان تووشى نه‌م
 له‌مانه مه‌لمووانه كرد . نازانم ، اجه بوچى چووبنه

نه‌دايه ، بهلام كه ريچكه كه ده‌سى كرده وه به‌رويشتن ،
 پرشنگى آگر پتر ده‌سى كرده به بارېت به سهر
 سندوقه كانا ، بريارم داكه له ايستگه كه تى تر له‌م واگونه
 ده‌رچم و له واگونه يكي دواوه جى بى بو خوم بدوزمه وه ،
 هه‌ر چه‌نده نه‌گه ر دينا مېته كان به‌قېنا نا به گشت ريچكه كه
 رزگار نه‌ نه‌ بو ، بهلام نه‌مى پېش يېنى بو . ريچكه كه له
 ايستگه بى وهستا ، منيش له واگونه كه هانه خوارى ،
 وه به بهر واگونه كانا را بوردم . واگونه هه‌ره دواينى
 ده‌رگا كه ي نيوه كراوه بو ، شه‌وقېكى كزېشى تيا بو ،
 سه‌ر كه وټم ، وه به سهر باره كانا هه‌ل گه‌رام به‌ره
 چرا كه . ديم كه دووژانده ره له‌گه ل كا بريا يكي
 قاپوت ره شى رېش به‌فرمال له ناو باره كانا دانېشتوون .
 خوم خزانده لايكه وه دوور له‌وان ، وه بو نه‌وه كه
 سه‌رم له بشيچى واگونه كه نه‌كه‌وى ، له ناو باره كانا
 له سهر لايى كه وټم . كا بريا قاپوت ره ش جوله‌كه بى
 بو ، نه‌يان برد بو موحا كه مه بو شام ، ژانده ره كان
 شووشه ي كوناغيان بى كرى بو ، خويان بى گه‌رم
 نه‌كرده وه . سپاس بو خوا ، ن وهى گه‌بېشته شام .
 به سهر هاتېكى تر : مانگى نېسانى را بوردوو
 « وه كېلى سه‌ره كه نه‌ركانى حه‌ربى موفه تېشته نى
 مه‌زېلى بېلدرم » بوم . روزى وا پيوست بو كه بچم
 بو بشكېنى « ۱ » ريله كانى مه‌زېل « ۲ » . فه‌رمانا ده‌رى
 رېلى مه‌زېلى حه‌فا - مه‌سه‌مودى به نه‌له‌فون پې وټم
 كه سات يازه ي پېش نيوه رو ريچكه بيك له عه‌فوله وه
 هه‌ل نه‌مى بو مه‌سه‌مودى . من له‌ر ساته‌دا گه‌بېشته
 بهر ريچكه كه . فه‌رمانده ره كى رېلى مه‌زېل له‌وى چاوه
 روانم بو . ريچكه كه پر بو له نه‌پ و سواره
 له‌مان . نه‌نيا واگونه يكي سه‌كه سى پچووك بوش بو
 له دواى ريچكه كه وه ، چوومه ناوبه وه ، دانېشم .
 هه‌ر نه‌وه ندم زانى ، باشچا وه شيكى له‌مان به قه‌مچى -
 يېكى درېزه وه كه بو مه‌شق بى كردنى نه‌سپه ، هانه
 به رده‌م واگونه كه ، وه پې وټم كه « اوفېسه‌رى تورك نايى

(۱) بشكېن = تفېش .
 (۲) « منزل » ايستا پې نه‌لين « نمون » ، وه
 به‌رامبه‌ر به « نمون » به كوردى « به‌خيو كرد »
 نه‌نى .

ٺهلهمانه كان بي ٺهوه كه له پيشهوه خهبرى بپرن ،
به نيزه هه ليان كوتاهه ته ناويهوه و كه شتيوانه توركه كانيان
دهر كرددوه و كه شته به يان داگر كردوه بو
خويان .

ايسنا نايتهوه بيرم ، چه اند كرده وي په ستانه ي
تري ٺهلهمانه كانان بو په ك گرابهوه تا خه
بردينهوه .

سبه يني كه له خهوه هه لسايڼ ، ريچكه كه مان له
ايسنگه يي وه ستا بو . هائينه خواره وه . ٺهلهمانه كان
له پيش ايه دا چوو بونه خواره وه ؟ دوو كه سي ون « ۱ »
چاوه شيك و سه ربازيك . ايه له لايكه وه وستا بوڼ .
پا كه مان دهره ينا ، جگهره بكيشڼ . ٺهوه ندم زاني ،
چاوه شه ٺهلهمانه كه هاته به رده م ، سه لاميكې سپاني
ريك و پيكې وه رگرتو به توركي يكي جواني ٺهسته مو ولي
ووتى :

— به گ ٺهفه ندى ، ايه جگهره كيشڼ ،
جگهره مان هه به و كيريمان نيه .

قوتوي كيريم دايي . به لام ديار بو ٺه ي وېست
له ايه بگه يني كه هه چي يي ٺه مشه و ووتوبومان ،
هه مو وي تي گه يشتوه .

ايه بو ريق ٺه چوڼن كه له وي ٺه بو شه منده -
فهره كه مان بگوربايه وېمان گوزبايه وه ريلې پاني
خه لب . ريچكه كه مان زور له سه رخو ٺه روپشت .
ايوازي بو ، بو به شه ، خه وين . كه له خه
هه لسايڼ ، روز بو پوه وه . واگونه كه مان
ٺه ٺه بزوتوه . و امان زاني كه گه يشتوبنه ريق .
له واگونه كه هائينه خواره وه چي بپيڼ چا كه ؟
واگونه كه مان به تاكي ته نيا له ايسنگه يكي پچووكدا
به چي هېراوه ، وه ٺهلهمانه كاننيس ديار نين . دهس
به چي تي گه يشتين كه ٺهلهمانه كان قسه كانن ايه يان
گه ياندوه به اوښه سه ٺهلهمانه كه كاروباري
شه منده فهره كه ي به دهسته ، ٺه وېش له قينا
واگونه كه ي ايه ي له ريچكه كه كردوته وه له چوله دا
به چي هېستويڼ .

(۱) له ووتاره دا (لاپره - ۴ ، سنون - ۲ ،

دير - ۷) « بو » بخوينه وه له باتي « نو » .

ٺه شهروه ا خو ٺه گه ر پويست بو هه شه
بگين ، باري له تهك به ريتا نيايه كانا بو نيا به .
به ريتا نيايه كان ٺه وه ويكي جوامر (جه ته له ن) و
نه چيب و نازكن . ٺه وان نهك له گه ل هار په يما نيكانا
هه تا له گه ل ٺه و نه ته وانه شداكه آگاداري يان ته كن ،
يان له ژير ده سيانان ٺه م كرده وانه نساكن . سه
بازه گاني ايه كه له كيرو ياياندا شه ٺه كن رووت و
ني خا ووس و برسڼ . له پيشانيه دا خوراكيان
شورباي ساوره به روني زه بت . ناوي شورباي
ساوره ، هه آويكي روونه . هه چي دانه ويه ييك
هه بو ، ٺهلهمانه كان كيشايان بو خويان هه كچي سه
بازه گاني سپاي به ريتاني ، سه هه نه ته وه ييك بن ،
پوشته تيرو پرن ، هه مو و روژي سه وزي و گوشت و
ناني سپي ٺه خون . چاو جگهره شيان ٺه درتي .
هه وولاني كه به ريتا نيايه كانن تي پچي ٺه بو وژينه وه .
دياره ، خوا خه شي له ايه گرتوه كه توشي ٺه
ٺهلهمانه كيوه درنده تالان كه رانه بوڼ . ها ، ٺه مشان
بو بگيرمه وه : اوښه ريكې ني ته له مان خانوي
كا برايكي خريستاني گرتو به خوراي له شاري ناسره دا
به هه مو و كلو به يي او ماله وه . ٺه اوښه سه بانگ
گراپوه ٺهله مانيا . كه خانوه گه به چي هېشت ، هه چي
كل و په ليكي خاوه مالي تيا بو ، هه مو وي باركردو
بردي بو ٺهله مانيا .

من ده سم يي كرده وه ،

— ٺه ساكه وه كيلي سه ره كي ٺه ركاني سه ربي
مه زيلي پيلدرم بوم ، پاش نيوه روپيك ٺه ته لگرافه م
وهرگرت له فهره مانده ري مه زيلي شاري ٺه به ربه وه :
« ٺهلهمانه كان شه ربه يان داگر كرد » . من كوتوبر
له مه لگرافه نه گه ييشم ، چونكه « شه ربه »
رووباريكه له زه رباچهي ٺه به ربه وه دهه ٺه چي ، وه
به ره نيوه رو ٺه روا و ٺه رزيته زه رباچهي لووته وه ،
پيشانيه گه شه ري فهله ستين به قنجي (عموداً) ٺه بري .
له بهر ٺه وه فهره مانده ره كم به ته له فون دوزبه وه ؛
كا برا تي گه ياندم كه كه شتي يكي سپاي عوسماني
هه به له زه رباچهي ٺه به ربه دا ، ناوي « شه ربه » به .

وستان جيگه ڪانائيان بو چول بگين ايه
 ووتمان :

— خو ايره مالي باوڪتان نه . ايه له پيش
 ايووه هاتووين و جيگه مان گرتووه .
 چاووشيكان ووتی :

— ايره مالي باوڪي ايوه نه . هم وولاته له
 پاش چينگ گشتي هي تهلهمان نهبي ، نوڪ
 جاربيكي تر چاوي به ايره ناگهوتوهه .
 له ناوامانا بوو به هه للاو شهه جوين . له ته لجامدا
 وازيان هتاو لامان لاجون .

دوو اوفيسره آوله کانم گويان لهم آگا
 نازبه بوو ، به کيڪيان ووتی :

— بزائين ، ههتا تهسته وول چي تر نهينين !
 نهوي ترين ووتی :

— خوا نه زانی ، له تهسته وول چي نهينين و
 نهينين !

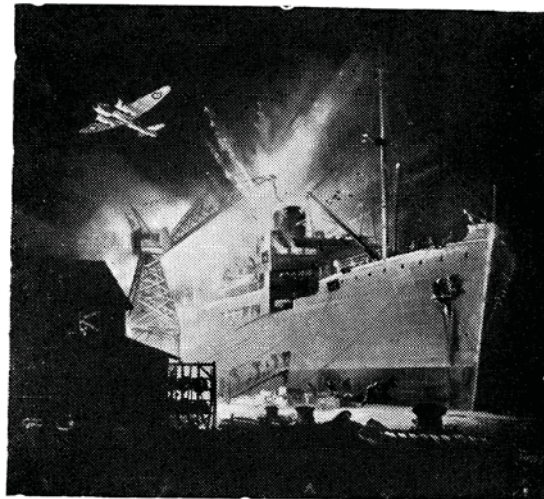
لهو ايسنگه چولهدا ماينهوه ههتا شهو ريچگهي
 نه شاموه هات و واگونه کهي ايهي به خويهوه
 بهست و گه ياندينه ريق .

له ريق پياوه ڪانمان و ڪهل و پهله ڪانمان
 دوزيهوه . گريز امانهوه شهه ندهه فري جهلب . هيشنا
 ريچگه ڪه مان ههله نه ساو ، به کي له پياوه ڪانم هاته
 لاموه ، ووتی ،

— بهگ ته فندي ، نازان ، له ايسنگه ي شام
 چيمان لي قهوما . له گهل تهله سانه ڪان
 شه زمان بوو .
 ووتم :

— له سه چي ؟

— ناو ايسنگه که زور قهله بالغ بو ، جي
 بهرنه نه گهوت . ايه پياوه ڪاني اوفيسره ڪان له گهل
 ڪله پهله ڪاندا لايڪان گرتو . له پريڪا ڪومه لي
 تهلهمان هاته زوروهوه ، جي يان دهس نه گهوت ،

بومبا هاو پوهه ڪاني بهريتاني بهلاماري ريله ڪاني بهخيو ڪردي
 سپاي تهلهمان نهدهت

- ۱ -

روژه‌ه‌لا تیه‌وانه گموره‌کانی اینگلیزی

- ۲ -

سیرتاماس آرنلد

له‌کوواری روزگاری نو
وه‌رگبر : هوننی موکوبانی

همه‌نیگاری - بر تاماس ووکر آرنلدی روزه‌ه‌لا تیه‌وانی
به‌ناوبانگی اینگلیزی به

سانسکریتی باش‌ده‌ زانی‌ گه‌ونه‌ سه‌ر‌ اره‌زوی‌ زمانت‌ و
فلسه‌فه‌ی‌ هیندوستان‌ فیرون .

تاماس آرنلد بیجگه‌ له‌ زانی‌ گه‌وره‌ ترین‌ تیره‌کانی
روزه‌ه‌لات‌ زانین‌ ، زمانانی‌ - هه‌رنه‌بی‌ ، نه‌مانی‌ ،
ایتالیایی‌ ، به‌ ده‌ستوربکی‌ په‌ند‌ کراو‌ زاسی‌بی‌ وی‌ ، وه‌ بی‌
ده‌نویسن‌ و قسه‌ی‌ بی‌ ده‌کردن‌ . وه‌ نوسراوه‌کانی
هوله‌ندی‌ ، اسپانیایی‌ و پرتوگالی‌ ، روسی‌ ، زور‌ باش‌
ده‌زانی‌ و ده‌شیا‌ وه‌ریان‌ گیریه‌ اینگلیزی .

تاماس آرنلد په‌وه‌ که‌ فیری‌ خویندن‌ ونوسین‌ و قسه‌

تاماس ووکر آرنلد له‌ ۱۹ مانگی نیسان (آبریل)

سالی ۱۸۶۴ ی‌ میلادی له‌ شاری دونوپرت که‌ شاریکی
اینگلیزستانه‌ له‌ دایک‌ بووه‌ . هه‌ر‌ له‌ مندالیدا روخوش‌ و
ره‌وشتی‌ به‌رزی‌ لی‌ آشکراپووه‌ ، کیشوه‌ری‌ دونشیر
خوشتین‌ و ده‌ه‌نی‌ جوانترینی‌ کیشوه‌رانی‌ اینگلیزستانه‌ ،
له‌ گه‌شیک‌ تاماس آرنلد‌ دا‌ بو‌ نه‌و‌ کیشوه‌ره‌ وا‌ دیاره‌ ، که‌
آوو‌ هه‌وای‌خوشه‌ ، دارو‌ چوم‌ وکانی‌ وکیوو
ده‌شته‌ ره‌-نگینه‌کانیشی‌ په‌سند‌ کردوو ، شاعره‌کانی
اینگلیزستان‌ ، گه‌لیک‌ هه‌له‌به‌ستی‌ نه‌رو‌ خوشیان‌ ،
به‌ دل‌ گوشایی‌ و دیمه‌نی‌ جوانی‌ و قه‌شه‌نگی‌ نه‌و
کیشوه‌ره‌دا‌ هه‌ل‌ ووتوووه‌ .

له‌ باش‌ چه‌ندسالیک‌ داک‌ و بابی‌ تاماس آرنلد‌ هه‌ستاون‌
کوره‌کیان‌ هه‌ل‌گرتوو‌ وه‌ و چوون‌ ، له‌ شاری لندن
دانبشتون‌ . که‌ گه‌بشته‌ نه‌مه‌نی‌ شازده‌ ساله‌بی‌ چوووه‌
مدرسه‌ی‌ به‌ناوبانگ‌ (سیتی‌ اف‌ لندن) ، تاماس آرنلد
چه‌ندیک‌ له‌وه‌ مدرسه‌به‌دا‌ - خه‌ریکی‌ فیرونی‌ زمانی
سانسکریت‌ بو‌ شاره‌زاییکی‌ ته‌واوی‌ به‌یدا‌ کرد ، سالی
۱۸۸۳ چوووه‌ مدرسه‌ی‌ به‌رزی‌ « کیمبریج ، » و له‌
مدرسه‌ی‌ به‌رزی‌ « مگدالین » نه‌قه‌لایکی‌ بی‌ سامانی‌ بو‌
ته‌دیانی‌ اینگلیزداوه‌ ، له‌لای‌ پروفیسور‌ کاول‌ و پروفیسور
رابرتس‌ که‌ زمانی‌ قارسی‌ و عربیان‌ چاک‌ ده‌زانی‌ و
روزه‌ه‌لا تیه‌وانیانی‌ گه‌وره‌ی‌ به‌ناوبانگانی‌ اینگلیزون
ده‌ستی‌ به‌ فیرونی‌ ته‌دیانی‌ اسلامی‌ و خویندن‌ی‌ قارسی‌ و
عربی‌ کرد‌ به‌ هه‌وس‌ و آره‌زویکی‌ به‌ه‌به‌ وه‌ تیکوشا‌ و
به‌گم‌ چاخیک‌ تیاندا‌ سه‌رکه‌وت‌ ، له‌ به‌ر‌ نه‌مه‌ که‌

اینگلیزیه‌کان بگانه فارسی ، و بهر هویه وه هوسی و آشناهتی نیوانی اینگلیزستان و هه‌وغانستان له‌وه‌ندهی که هه‌و پترو توندتری بگات .

به‌لام تاماس آرند چونه‌کو ده‌به‌ویست له‌گه‌ل خیزانیا بگه‌ریته‌وه لندن و له‌لای خزم و خویش و دوست و آشناکانی ده‌میک به‌آسوده‌بی رای بو‌بریت و چهند چاخیک ووجان بدا ، وه نوسراوه‌کانی و میژوو وهرگیراوو دبریکه‌کانی که نویسیونه‌وه چاپ و بلاویان کانه‌وه . له‌هر نه‌واهه بیانوی چونه‌وه‌غانی گرت و نه‌چوو .

سالی ۱۸۹۲ ی میلادی تاماس آرند ویستی ژن بینی ، کچیکی زور تیگه‌بشتوو هاو شان و هاوریزی خوی (میس هیکن) ناری ماره‌کورد . به‌وه‌که له‌گه‌لیا بیک هاوو سازش‌تیکی جوانی له‌ته‌کا‌کورد ، گه‌لیک شادمان و دل‌تیابو ، و به‌هوش پتر دلوش و آسوده بو .

له‌ هندوستانه‌وه گه‌راوه لندن ، سالی ۱۹۰۴ کرا به‌مدیری په‌کیک له‌کتیبخانه‌کان ، نریک پینج سال له‌سر نه‌وکتیبخانه‌ماوه . نه‌وکتیبخانه‌گه‌وره چهندان هزاران کتیبی ده‌ست نویسی فارسی و عربی تیدا بو . له‌وه‌ده‌دا چاخی بی ایشی به‌گه‌لین ده‌ست ده‌خت کتیب و نویسراوه‌کانی خوی بو چاپ کردن آماده‌کردن . تاماس آرند ههر له‌مندیابه‌وه هه‌وسیکی زلی له‌سر وینه‌گرتن و نه‌فش هه‌بووه ، به‌سر په‌یکه‌ره به‌رزه هه‌لقه‌ندراوه‌کان اروپا و به‌تایه‌نی شا ایشه به‌ناو بانگه‌پیشینه‌کان ایتالیا و فه‌لامه‌نگدا آگه‌اداریی زورو ووشیاریکی نه‌واوی په‌بدا کرد . نه‌و چاخه‌که سه‌روکی کتیبخانه‌ی هندوستان بو ، گه‌لیک نه‌فش و تیگاری مینا کارنی وینه‌گره هه‌ره به‌ناو بانگه‌کانی ایرانی نماشا کردن که له‌سه‌ده‌کان پیشودا بو بادشاپانی مغول دروست کراون . به‌هاو ده‌ی و یارمه‌نی دانی « دوکتور مارتین » . وه کتیبخیکی زور جوان و قه‌هه‌نگی له‌بابت مینا کاری ایرانه‌وه نویسیوه و کورد به‌دو به‌رگت ، سالی ۱۹۱۲ له‌لندن چاپی کرد ، له‌دوای چاپ کردنی نه‌و کتیبه‌نرخنی گران پانی و چاکی هو نه‌ری مینا کاری وماموستایانی ایرانی له‌ناو زاناو

پس کردنی زمانه‌کانی روزه‌هلات و روز آوا یوو ، زور به‌ریز بو و زوپیشکورت و پایه‌یکی لندن له‌نیوزاناکانو گه‌وره‌کاندا ده‌ست گه‌وت ، به‌تایه‌تی زمانی دایی که اینگلیزی بو نه‌دیانی وزانینی تیدا سه‌رخست ، وپتری پیش‌خست ، له‌نوسین و ووته‌دا شیرین و خوش شیوه‌نی تیدا به‌کار برد .

له‌سالی ۱۸۹۸ ی میلادی دا به‌هوی را نه‌میاردن ونیغان دانی پروفیسور (سیر والتر رالی) که ییکه هونه‌ر وه‌ندی گه‌وره ناسراوی اینگلیزه‌وه چوو هندوستان له‌دانش‌سه‌رای علی‌گره ده‌سالی نه‌واو خه‌ریکی فیر کردنی شاگردان بو ، گه‌لیکی نه‌فهلادا و زوری خومانوو کورد ، له‌پاش نه‌وه له‌مدرسه‌ی حکومتی لاهور کرا به‌ماموستای فیر کردن و پروفیسوری نه‌لمه‌ته .

تاماس آرند له‌و چاخه‌دا که له‌هندوستان خه‌ریکی فیر کردن و شاگرد پیگه‌یاندن بو ، هاو نشینی گه‌لی زاناو تیگه‌بشتوانی گه‌وره‌ی اسلامی کرد ، و بو به‌دوست و آشنایان . و به‌هویه وه بو به‌مایه‌ی نیوان خوشی و آشناپی پتر کردنی اسلامی هندوستان و اینگلیزستان .

تاماس آرند سالی ۱۸۹۹ کتیبخیکی گران پای و به‌نرخنی له‌بابت فیربونی روحانی اسلامی په‌وه به‌اینگلیزی نویسه‌وه و له‌چاپ‌دا . دا و خوازی ناوروکه‌ی نه‌وکتیبه بو به‌مایه‌ی دلخوشی و به‌سندی روزه‌هلات ناسانی اینگلیزی و کیشوه‌رانی اروپا و نه‌سریکا . به‌تایه‌تی پروفیسور « گولدزهر » که له‌وه‌ده‌داییکه زانبارو تیگه‌بشتووی میژو نامی اسلامی و عربی زان بو له‌اروپا دا ناوی کرد بو ، له‌نوسراوه‌کانیدا زور پاش له‌تاماس آرند دواوه و سپاسی کوششت و زانینی ده‌کات ، وه سپاسی کتیبه‌کی کردووه .

تاماس آرند که له‌لاهور ده‌رسی ده‌ووته‌وه بانگی زانین و زرنگی و تیگه‌بشتنی ، وه ره‌وشت چاکی و خوش روپی به‌ناو هه‌وو اسلاماندا بلاو بووه . نه‌میر عبدالرحمن خانی هه‌وغانی له‌هه‌وغانستانه‌وه میوانداری بو کرد که بچیته هه‌وغانستان ، هیندیک له‌کتیبه‌پرسوده

که لده ستیابو گه لیک سود مه ندبو ، ویجمه لهوشی ، گه شتیکی دریزی بو کیشوره کانی اوروپا سکورد له پیدا کردنی نه قش و نیگار و مینا کاری ایران ده سوراوه ، له نه تیکه خانه کان هر چکی بکو تپه برچاو کوی ده کرده و سرما پیکه ده سورا . سالی ۱۹۲۸ کتیپکی زلی به ناو (سه فنی نه قش له گیتی اسلام) نویسه وه له چاپی دا . لهو کتیپه دا نمونه ی نیگارو جوانی مینا کاری به رزی ایران می سده ی مغول و بهور و سه فیه کان ، هتا دوا مین دهوری شاعیاس ی گه وره و به نایه تی نیگارو قه شه ند کانی رضا عباسی و شاکرده کانی موهی به رنگاو ره تنگ چاپ کردن . لهو کتیپه دا له نه قش و نیگاری هره ماموستا گه وره دست ره تنگه کانی اوروپا دواوه . به لام مینا کاری ایرانی به چاکترین ده ستکاری گیتی نشان دا وه .

سیر تاماس آرنلد یکه مین گه وره به شه که له لندن موه نمایشه ی دامه زرانده وه . به لام زوری نه چو ده وران و چه رخی گه ردونه ، سپه یی و چاو تنگی کرد ، نه پشت سروف لهو گه وره پیاوه گه لیک سودمه ندبن ، و گه لیک چتی نه دپراوی دیکه بیته دیی . و گه لیک خرمق مونه رویسه سازی دیکش بسکات .

سیر تاماس آرنلد روزی نوبه ی مانگی (جون) سالی ۱۹۳۰ تومی دل نه نسی بو له لندن به آمه رسی به زدان شاربو .

تیگه یفتووه کانی روز آادا گه ونه رو ، وورده کلری پیسه گهران ایران به مند کرا ، بهو کتیپه خزمه تیکی زور مه زنی بو ایران و ایرانی به جی هینا .

تاماس آرنلد به موهی (دوکتور لورهنس بین) وه که هم پیاوه گه وره لهو ده مه دا له نه تیکه خانه ی به ری تانادا بلندترین جیگای گرتبو ، کتیپکی به اوی (نیگارو نه قش پاره کسای مغولان مه زن) وه نویسه وه له او کفورت سالی ۱۹۲۱ له چاپی داو بلاوی کرده وه ، له سالی ۱۹۲۲ نایله کیک زور به گه لکی له بابت (پیسه کاری سده ی ساسانیان و نه قش مانی) موه نویسه وه گه ل چه ند وینه به کی نادیده ی هه لکه ندراوی که آسیانی ناوچه یی دا دورزا بو موه وه له کتیپخانه ی اداره ی هندوستاندا بون . موه کتیپه گران بیه له لندن چاپ کرا ، موه مینا کارانه زور به نرخ و به سندو شایان بون . وورده کاری و جوانی و ریسی و رهنگی موه مینا کارانه شاهدی بو به رزی و قه شه انگی پیسه سازی ایرانی پیشوده مدن . نه قش و نیگاری سه رهی تیمور و سه فیه کان ، و مونه رو وورده کاری پیسه سازی موه چاخه له اوروپادا درایه ناسین و نیهان دان .

تاماس آرنلد به موهی کتیپه کانپوه خزمه تیکی بی پایی بو ایران و ایرانیان کرد . له کتیپخانه ی اداره ی هندوستان که گه وره ترین کتیپخانه ی هندوستانه ، وه دارایی هه زاران هزار کتیپانی دست نویس و چاپ کراوانی پرایی به . تاماس آرنلد بو نویسه موهی کتی

همه فروکه ییکی نه لمانه که له فروکه خانه بیکدا . له لایه ن نیروی مهرانی شاهانه وه پارچه پارچه کراوه . موهی نه ولایشه وه هیلانه ییکی فروکه به که شروپر کراوه .

له سهرة مهرگی « هیوا » دا

گورمه

روله ی ناقلم ، هیوای زلم ،
 نهستیره گهشی بیری بیلیم ،
 روزی نوروزی پرشنک زبریم ،
 ترخه ی مانگی سپی هاریم ،
 غنه ی شمالی کندی بهارم ،
 لهروی آونگی میرگی آودارم ،
 جریوه و جووکی شایبی هیلانم ،
 شهوبوی پخشاننیم تم گشت همدانم ،
 خونچه ی بشکوتووی باخی جوانیم ،
 رو له ی شیریم ، نه ی گبانی گانیم ا
 تو خوا به و جووته چاوه شینانه ،
 آخر نیگانه ، تیر یوم پروانه ؛
 یا به کولی ، به ره نیه رویی -
 که دانیشیم کز کانی بی نویی
 به یدی دوو گوم ، دوو گومی بی بن
 که هوگریان بو ملی ی روحی من ،
 هون هون فرمیسک برزینه داوین ،
 فرمیسکی ناسه ی جهرگت و دل تاوین .
 هیوا ، نهو لبومی به زمرده خه نه
 گزنگی روزی گولانی منه ،
 بو زمرده خه نه ی ایستای نازی ؟
 بو له ژیر هه وری مهرگا شه لهرزی ؟
 هه ی هاوار ا هه ی داد ا هیوای شیریم ،
 گیان نه ده ی ، نه سری ؟ ایتر نات بیلیم ؟
 ایتر ، آخ ا ایتر نات بیلیم هه رگیز
 له خهوا نه بی ، شهو شهوی پاییز ؛
 جار جار وهک بهرقی آو بو زور تینو
 دی بت و ناشکینی ناسه و آره زوو .

سا یوم پروانه تیر بهو چاوانه ،
 روله سردنه و فرمیسک بارانه ا

هیوا ، رولهروا کوریم ، روله رو ا
 نهو کوله آله نهم و نوله رو ا

نهو قژه زمرده ، نهو چاوانه رو ا
 نهو نه غمه ی « دایه ا » و « بایه ا » جوانه رو ا

تا همم له کو نه گوی وهک تو ،
 هیوا ، روله رو ا هیوا ، روله رو ا

جهارنه پیروزی

برناتیسکی بربریز پیش کرسی کراره

به دلیکی پاک و رووانک و پرسوز ،
 تم جهارنه بهتان لی ده کم پیروز .

تم سال خوا یاری دوانی نازبه ،
 کاتی زهم زهه و بهزم - سازه .

له نیو سویند خودان بهزم و خوشی بی ،
 له نیو نازیان زهر نوشی بی .

هه ر دیموکراتیک نه نلهس بپوشی ،
 نازی ره جال بیو نیری بپوشی .

مالی سویند خودان هزار جار آوا ،
 واده ی بهختاری به هه ر گه ل داوه .

نازی له ژینی خوی خیر نه بیی ،
 سه ر بهستی به گس رهوا ناییی .

سال نه بهینه سه ر به خوشی و شادی ،
 هیتله ر قرانه و ره نجبی بهادی .

هه وایر

گیوی موکریانی

آمی و مه پیکو چون هرده چاران .
 نه گهر بی ده ننگ بی نه کیشاش نه نفس ،
 فزه کس بی کس ، ایه پیش هر بی کس .

جه ژنه پیروزی

جه ژنی میلادی چلوسه دووانه بو گشتی به شهر
 جه ژنی ره سمی بهك ، دووه میان جه ژنه پیروزی زه نفر
 خوابه سالتان پیروزی به خوشی و خورده می
 ناحه زیشان سر به ره و ژیری هه تا ناوی سه قه
 سه کی دژمتان بیته به رده بازی دوستان
 گشتی له شایش به چه شته و تیکه خوشی جان هور
 سر له نوی پنج و بناغی ، دادو احسان وسه قا
 داچه ز رین به زوری عقول و شمشیرو هونه
 نهوقی زو لور به ندهی لابن له نهستوی طاله ما
 تاژی گیتی همور بو خوی نهین و بی گدهر

مه لاجه سن

شعیب

له خه ایفه ره شیدی هاواری وه رگراوه

بی شمال نیشهن ،
 دهروونم سهرواز ایشی پریشهن ،
 نومهلی بهو زید دوستی من نیشهن .
 شمال توجه سوخ ، پاچه خورادا ،
 نوبه شریف بهری بهو زید و ماوا ،
 آنا سه نگی و هه ن چه راگهی کانی ،
 هاجه گوزه رگی وولگی ویرانی .
 نهو سه ننگ هام شه ربك گفته می کوسنه ،
 گوزه رگی شریف ، راگی دوسته .
 مه یو مهو بهرو چه و دره ننگه دا ،
 وه ناز مه خبه زبو وه لای سه ننگه دا ،
 ویت آشکار کور توجه لای نهو سه ننگ ،
 گوشه دامانهش بگریه وه چه ننگ ،
 وایچه آنا شخسی و هه ن چه مین قورسی زهر ،
 نهو شخس نه داخت عوربان نه پای بهر .
 نه گهر مه بلهش بی وینه می بهلداران ،

نهم سر بازانهای بهریتانی ایستگه داگیر نه کن

چيروك

چاك و بدن

هونتي موكورباني

- بروانه ، قهيسر ، من له نو پتر بهرگم گرت ا
- شمسي ، بهلام من هيچ نېي بهرلېم باراست .

چاره وې چاكي بون و شمېسې بهسي
 كه به و ينه يان له لاي چي شمسي
 هونوو هشت مال دهوون خرم و خوښي
 نهومهن بو نهواني كشي رهغ كيش

نهو كورده خاوه ند آزال و مالات و مهرو ووشت
 بو ، له گهل توشماله و خزمه كاني گهرمين و كوستانيان
 ده كرد و له هر جيگايكا له ورو چايري بشيان بدوزياپوه
 بهك دوهفته بنه يان لي داده نا . وا هه لكوت دووروز
 له وده پيش له نزيك نهو جيگايې چاك له دست بهد
 دانوش يو ، مهلي دابو و كانيك له نزيك بو له و
 دمه دا كچي كوردي شوان كاره هستا چوپو ره
 سهركاني ، گوني له ناله و كرمان و نوزانه وه بهك كرد .

كورد كچيكي هه بو قهشه ننگ ووجوان
 چاره رش و روگول و بروچي ؟ گوان
 نازه نينك به ناز بهروره رشك
 سهرو اندام و خوش بهري رهوشك

نظامي سكوردي گهنجه شاعري
 به ناربانگي سهده ي پينجه مي هيجري
 له كتيبي (ارام نامه) كهيدا چيروك
 چاك و بهد به زماني كاره كاري بارامه وه
 ده كيرته وه كه تم چيروكه له پيش
 ميلاددا روي داوه :

دو دهسته يرا له شاريك پيگوه
 ده گهران به كيان ناوي چاك لهوي
 ديكش ناوي بهد بو ، چاك و بهد
 كووته ههواي گه شق شانان ، نيشوي
 ريگيان پيگوه وه ناو كهووته ري
 له دواي دوسيه روز بهريدا چوين له
 نيشوي چاك وه خوراو نيشوي بهد

بو نهنگاني هله گيرا . كووته ده شتيكي گهرم و
 پاهوه چاك آوو خواردني ليې براو نينو ابه تي له پسي
 خست ، هه رچهنه پاروه بهد چوره آويكي نه دايه ،
 چاك دو گوههرو هه نديك دراوي پييون له پيش
 بهدي دانا كه قوميكي آو بداني بي سود بو ، له دوامندا
 چوره آويكي به ههرو چاوي ليې كري ، بهد هستا
 ههردو چاوي چاكي كولي و گل و پهل و دراوو
 گوههركاني چاكي هه لگرت و آويشي نه دايه و بوي
 دمرچرو ، چاكي له خول و خوندا لهو بيابانه گهرمه دا
 به چي هشت .

چاك به آخ و اوفه وه له سهرو رو كوتيو ده نالي و
 ده كوروزاوه نهومي به سهرو نهودا هات نه گهر خوي
 به چاوي خوي بدبياه له خهفته تان خوي له بير ده چروه .

هه بو كوردي له گه وركان و بزورگ
 ميگه له ي بو هه ميشه دوور له گورگ

رهشته زولنی تا کوو پشینی
 لنگه بی برچی تا کوو پندینی
 پیچ و آلوژ وه کو وه خوشی باخ
 بهرشی وهك دهرونی صوفی به داخ
 سجره تلهی که پر له نهفون و مهست
 له فریوی جیمانی برده وه دست
 نهنگی پوسه بی شکر یاری
 زنی له ماچ بهستو دم و زاری
 شهو له خالی رهشی ، رهشی وه رگرت
 مانگک له برشنگی روی روانی گرت
 همر کسی رهنگک و روی بدی باه
 دل و گیانی ده دابهو ، جی با به
 به ژن و بالاو و گهردن و شانی
 پیادی زانی ده کرده برانی
 مهر پوری شیوه ، له نجه و خرامانی
 شبخ و دهروشی بو یو قانی
 مهر دلاری مانگی چارده روو
 خهرمنی گول هوزاری سونبل موو
 گوزهی هلگرت بچیته سهرسکانی
 گو رهوشت گهره ری به آسانی

کچه کورده که چو آوینی که گه پشته سهرکانی
 گوزهی پر کردو له سهرشانی دانو گه راهه که میک دور
 کونوه که هر به هواره گیان بگهرینه وه ههر هیندهی
 زانی دهنگی ناله و زکده کی کونه گوی ، رو به پهلله به
 چو ، هم که لبی نزیك بووه ، ناشای کرد ، لاو
 چا کیکی نازه پیگه پشته ، له نو خون و خول دا
 گهوز بووه به ناله وه له هر خداده پارینه وه که فریای
 کوی . نازیخی مهربانی دل پاک ، که میک را وه ستاو
 نهی خوری : کوره تو کیسی ؟ و توچی که سبکی و چیت
 پها تووه و هم جهوره کیسی له لایبکی وه کو توی
 کردوو ، وایش و آزارت له دست کیسی به . ؟

چاگک وونی نهی فرشتهی نهله کی
 گه زوشازاده بو ، وه که هر مهله کی
 دهردی من جهوره یاریه کی هه به
 سهر گورشتهم در پیه کی هه به

من که سهر دووم که گهرم و بی آوی
 بگه هم تینووه ، مه که خوی
 کچه کوردهی دل پاک نازدار به نالوکه گوزه آوی
 برده پیش و به زاری دا کرد هه تا خوار دیه وه و تینوینی
 شکا پیدا ، وه گیانی بهز سهردی بو زاوه ، چاره کانی
 که دهر خرابون ره گه کانی له جی هه لته که ندرابون .
 کچه که به نهر دهستی که میک وردهی (توز) که گه لای
 داربکه ، به جی برینه کی دا کرد ، و چاره کانی خست
 وه جی خوی ، به دست مالیک توند ههر دو چاوی
 بهستن ، دهستی گرت و هه لی نه ستانده سهرخوی ، و
 بلندی کرد خسته سهر پیمان و دهستی گرت ، رو به
 هواره گیانی هتاوه ، له ریداتوشی نوکری خوی بو
 دهستی دا دست کار که ربکی خویان ، رای نه سیادر که
 له سهرخو بیگه به نینه چادری دایکی ، به لام وای
 یا که ره عیلهی نه کا کچه له پیشه وه جهوووه له لای دایکی
 سهر گورشته گی بو گیراوه .

دایکی پیسی ووت کچه خوشه بوسته پر هوشه هم ،
 ههر وه کو به زهیت بو برینداره که وتو وه دا طان
 ده بوایه بوخوت ده ستنت بگرتاو به نینا باه وه ، به جیت
 نه هیفتیایه به لکم به زونی چاره به کان لیده کرد و رو
 تیمارمان بگردیایه .

کچه وونی که میک وردهی (توز) م پی بو
 کرده چاوبه وه و چاره کانی بهست و دامه دست
 نوکهره که مان که دهستی بکیشی و بیبینه وه ، نه که هر
 نه سرت ابستا ده گامال .

له و ده مه دا نوکهره که گه پشته پیشه وه و برینداره گی
 به دست وه بو دهی کیفا دایبکی کچه دست به جی
 پیخه نی بو داخست و دهستی چاکی گرت ، برده
 سهردوشگک دای ناو شورباری بو لینا بو له پیشی دانا ،
 چاگک هه تا تر بو خواردی وراکشا و خوری لی کهوت .

ایواره پیاره کورده آزاو به غیره ته خاوه ندماله که
 له بهرمیگه له بو گه راهه ، که شیوخوار ، و وچانیک
 بدا ، خوانچهی شیوی له پیش خهریکی خواردن بو
 که ناشای کرد له گوشه یکی ده وار (چسادر) دا
 نه خوشیک که وتوووه و بیوش و بی هه ناسه به ، له دایکی

کایش لهخهم وآزاري همو رزگار بون ، که پاک ایش
وکارین کورتبو شعور روز خه ربکی بون .

چاک لهوای همو که چاوی باش بو وهو حاتوه
سر خوی ، هممو سیننه لهگهله کوردی دل رونا که
بو میگه له مره گاو ووشت لهوه راندن دهچوه کیوی
وگه مری نوکری وشوانی بو بهست و کوردو خزانو
کچی کورد زوریان خوش ویست و دهستی ریزان
لی نا .

چاک وابه دل پاکو دل سوژی ایشی ده کردو
راستی و رهوش باشی هینا پیشهوه که جوامیری کورد
وه کو کوری ناگانهی بهخوی ده کردوله باش چه ندیک
هممو بون و نه بونی خوی خسته ژیر دهستی چاکه
وه کردیه گه وره ی مال .

چاک سر بهوردی خوی له سره تاوه بو
کورد گبراه و هیچی لی په نا نه دا ، وله نیوانی
تهور بهد دا هرچیگی به سر هاتبو و راسته کی
خسته پیشانهوه . پیاره کورده که گه لبک شادبو
وسپاسی خدای کرد که تهو کوره به دهستی تهو
چا بووه و هم پیاره تیه به روزی تهو بو ، کورده که
نه جا پتر چاک خوشی ویست و بلندی کرد .

چه ندیک لهوه به سرچو چاک کهوته آره زری
گه رانهوی بو نیشانه کی ، به دل هه وای چورینی گه
تپوهه میشکوه ، به لام زمانی نهی ده هینا به خار نه
پیاره تی و دلسوزو له باب به مهربان تره که بلیت . وروی
نده گرت له حیاتی تهو هممو جوامیری بهی له گهله
تهوی ، کرد بو ، روله ده رگاوا ایشی وه رگری و به چچی
بلیت ، نزدیک ههفته بهک شعور روز بهو دل کور بهوه
رای دهوارد سره وتنی نه بو ، روزیک که له کیوی
گه رانهوه مالی زور نیگران ودا گبر بو له نیوانی دلو
عقلا سرگردان مابو شوی تابه یانی به گربان وآهو
نالهوه رای بوارد و سیبه که ههستان بی له چهرگی خوی
ناو روی له باه پیره ی کورد کردو ووتی :

وونی هه ی کورد هه ی غریب نواز
به غریبان گه لبک تو کیشات ناز

کچه گی پرسی هم نهخوشه چیه و له کوی وه
حاتووه و چچی پیکراوه ؟ چونکو بیجگه لهه که
چاوی کولمراوه هچچی دیکه پان لی نه زانیوو ، زنه که
تهوی بو مبرده کی گبراه و تلی گه یاند .

کوردی جوامیر ، زور دلگبر بو لهوه که گویریون
آزاری تهو کوردی بیست به کچه گی ووت داربکی
بتد لهو هه رانه جیگه هه به ، چند په لیککی بین و
یکوتن و له گهله آوه کی بیگنه مهلم و زور باش
پسونهوه وله چاوی بدن دست به چچی چاک ده بیتهوه .
داره کی نیشان به کچه گی دا که بیجیت له هه رلیکی
تهو داره هیندیک گه لای نی نیت و زویگنه ده رمان .
چونکو گه لای تهو داره بو چاو پاکو بهک ده رمانه ، و
داربکی بهر زور تهستوری دیکه لهوشیوه دابه ، که
سه رچاره ی کافی لیه گه لای تهو ته گبر بکوتری و
آوه کی بدری به هه ر گسیکی فیی دار بهک جاری
له فیی رزگاری ده بی .

کچه کورد ، که تهوی له پیاره کوردی بانی
بیست بو دروست کردنی تهو ده رمانه تالوکی کرد .
وله بهر بانی پاراوه زو بوی پیک یفی . چونکو تهو
دارانه دوتابه به نوردیوان بوی بچن ولور رهخته
تهنگه دا نوردیوان دروست نه ده کرا . بانی کچه ،
ههستا چوو له هه ر دو داره کافی گه لای هینا هه ر
بهک ، له هه ر تهنگه دا کوتایان ، ههتا کرا به مهلم و
پالوتیان و خله یان لی گرت و کردیانه چاوی چاکه وه ،
وتوند بهستان . و کچه و باب و دایکی له پشت سهری
دانیشن و سهریان دهه ژاند و له وای بی دا سهریان له
سهر سهرین دانا و به لیه دایان پوسی ، چاکه
که لبک ایش و زانی چاوی بی تازی کرد به لام
له پاشان خه و بردیه وه . به وجوره ههتا پنج روز
خه ربکی ده رمان و تیماری بون روزی پنجه م چاوی
له دوست چوو چاک بپوهه ، هه روه کوه پیشوی
له آهوه پیاری ناینا پینابو وه ردر و چاوی گه شانوه .

چاک ، که تهو چاک کی لهو کوردانه دی ،
سپاسی کوردانی کرد و سهری مستداری بو چه ماندن ،
پهلی چاک ، چاوی دهست کهوتهوه ، به لام کورده

نهنی رویشندگی رودولف هیس

له کوواری (المختار) . وه وهرگیراوه

وهرگیری : هس شیمز هم مارف

رودولف (هیس) له نهلمانیا رای نه کردووه ، بهلام به نهرمانی هیتلر هاتووهو په پایبه ریکی آسابت بووه . وه چند کسک له بهرینانیا به کان چاوه روانی گه بشتیان نه کرد ، به لکو چند فروگیک له چکی فروگوانی شاهانه له ههنگاوه کی دوانی کاروانه کی ههوا پیدا بوون به پاسه وانی .

هیتلر له سههه تای سالی ۱۹۴۱ دا بریاری دا که ناتوانی « جهنگه به سامه که » ی روسیه دواختا . بهلام بهله دانه کی بو له ناو بردنی اینگله ره له پیش نه ودا که رووی وهرگیری بو روزه لات به هیچ دهرچوه ، انجا ریگه ی ریک کوتنی له گهل بهرینانیا دا هه ل بژارد ، ریک کوتنی کی وا وازله نه له مانیا بینی که آزادو بهرله بی ، تا کو بتوانی نیره کانی کرد بکاوه

بوچی رودولف (هیس) ریگای هه وای گرت بهر بو ایسکو ته نده ؟ نه مه نهو نهینه به که هر گیز به چه شکی ره سبی په ردی له سهر لانه براوه . بهلام نه مهرو ، وه له پاشی را بووردنی دوو سهال ، زور له اینکلیره کان و کمیکش له نه مه ریگایه کان نه برانی ، بهلام زاننیکه نه و او که بوچی نوبه ری هیتلر نیرا بو اینگله ره . وه پیاوه نهینه کانی بهرینانی و هندی له کار به ده سه گه ووه کان نهی دوورو دریز آگایان له ناردنه بی کسی ترانیزانی . ههر وه ها له و ناردنه شا هندی راستی آشکرا هه به که هب له بهر اعتبارانی سیاسی ههر وه ها به نهینه یکی پیچراوه بی نهینه وه . بهلام نه رگ کانی بنچینه بی کاره که ایستا نه توانی به دل نیایه وه بلاو بکریته وه .

ریک گوتووه . من له دوتیاو آخرت دا نه یا که چه بک هه به دوت ده می به زاوا به نندی وهه لام . نهیش پینچ و دوو روزیک ماوه نه م مال و گه نهجه بوتو ده می نهته وه له هه مو چینک دل نیا ده بی و آسوده .

چاک که نه وه ی بیست هه ستا کورنوشیکی بردو سپاسی کرد . نهو شهوش به آسوده ی خوتن سینه زو کوردی جوامیری دل پاک و مهرد ، به ده ستوری خویان پیوستنی شابی و زه ماوه نندی ریک خست و به پی آینی به سند کراویان که چیان له چاک ماره کرد و هه مو مال و سامانی خوی خسته ده ست چاک و بو خوی به رهوشنی ریش سه پی دانبت و ده ستوری دهرمان و گهلای دار ککوتانی فی کرد . به که م زمانه به که چاک بو به که پیاویکی به ناو بانگ و داراو هه ره به رزو گه وهی سه ده ی خوی .

نوری بینام بناغه دانهری تون
دل و گیان ههردو تازه دادنه ی تون
گیان به نان و به نیمه تی نوشاد
خوانچه و خوانی تو گه یانده به مراد
نوری چاکت له رووم دورشمی نه
شوکت زیاتر له آفرینی منه
گوشت ویست و ده مارومیشکی روز
پیگه یاندرای نان و خوانی تون
ووتی ههر چهنده خدمت بکم و ده ست له سهر
ده ست له بیست راوه سم ناتوانم سپاسی نهو هه مو و
چاکت به جی بینم . نه نهیش ده بیکی دووره له
نیو خزم خویشانم دورگوتوم ایستاش ده وه ی آزادم
کن تا کو بیگه ره وه مال و نه شمانه کم . ههرچی
خواردومه گه ردنم آزاد کن .
کوردی که روی بینی کرد ووتی روله له
نیشانه کت وات بو ریک تا که ویت که له لای ایه بوت

بو پلاملردان نهمه روصيه .

له مانگي مابني نهمه سالدا هينلر كارپكي واي كرد
كنه بزي بي نهمه انرا ، وماره كهي له باره ي برتانياوه
چمشيكي پشكيني وهر كرت و له گهل نهمه شا راسته و
خو دمى كرا به مقاومزات . نهمه هر رووى نه كرده
برتانيا ، بهلكو رووى كرده كومهليك له كار به -
دهسه كاني برتانيا ، له ناو نهمه ندا (دوق هامانون) ،
نهمه كسه به كه له كومهلى آوملى اينگليز و نهمه مانه ، وه
نهمه كومهلى نهمه به كه له و روزمه له بهرچاوى هموو
اينگليزليك كه وتوو . وه پياويكي ديپلوماسي
به ناوانگك كاروبارى ههر دوولاي به بك نهمه ياند .
نهمه مانه كان به ناوى آساشت و برابه تى نورد به وه ،
دهسيان كرد به ناردنى پيشناره كانان ، تاكو بلانى كار
كه به دوور بينى و له سه رخو دانرا ، به بي نهمه
له لاي هيج كاميكانه و آشكرايى . وه ختى كه پيشناره كهي
نهمه مانا له وولاييكي بي لاهندا به مقاومزه گيرابه وه
دواوه ، بهرلين ويستى كه نوينه ريكى نيرى بو اينگلتيره .

هينلر واي آره ورو كرد كه نوينه ره كه نازى بيكي
به رزبي - پياويك بي كه ناوه كهي نزيك به ناوى خوى
بي ، نهمه داسى بهر كهي كارى گرتنگى ههره توند بگري .
له باشا نهمه پياويك بي كه ، بهرهمى به نازى حكومه تى
نهمه مانا نهمه بتوانى قسه بگا ، وه به ناوى قوه هره وه
به مان و قسه بدا . انجا له و كانه دا آشكرا بو كه بو نهم
نهمه كه ههر رود واقف هيس ههل نهمه بزيرى كه سه يم
(قطي) نازيه ، نوينه رى هينلر و آوملى ههره راستى .
له نهمه نهمه ريه بيگه بيوه و زمانى اينگليزى وا
فيريووه كه زورچاك قسه بي نهمه كا ، بيچكه له وه
توانيشى كه « له زيرى برتانيا بيه كان تى بگا » .

برتانيا بيه كان له وه لامدان وهى خواسته كهي هينلر دا
سستى يان نواند ، به لام له دوايى كاردا به سه نديت
كرد . آوا بو ، له دهى مايسدا - له پاش را بووردنى
چوارمانگك به سهر قسه و به سه گرى گرايوه وورده
كه دا - هيس ههر له تاريخه شوى نهمه وروژمدا
سواربو و رويشت .

نهمه نهمه كه نهمه نهمه نهمه مانه كان نهمه زانوه ،

نهمه وه كه ، له گهل پياوه كاني دابه رى نهمى
به رتانيى داكاريان نهمه كرد ، وه نهمه وانه - ناوو خه نيان -
به كار نهمه نهمه ، دوق هامانون و گهلى پياوى تر يون
كه له كومهلى آوملى اينگليزى نهمه مانى دا بووت .
به كهم نهمه كه له نهمه ماناوه له مانگي به نايردا نهم
پياوه سياسي به رزه نارد به تى ، هيج به كه پيشوره
به خارمه كهي ، چونكه دابه رى نهمى وه رى گرتوو
بو خوى ههر له و كانه كار به دهسه شارمناكانى
به رتانيى كاروبارى به يام ناردن و وه رگرتنه كهيان خسته
زير دمى خويانه وه ، وه دهسيان كرد به آده وهى
چه شته وه لاي وا بو بهرلين كه ، آره وروى نهمه مانه كان
بتر بينته جوش ، وه له سهر باومريك هانان نهمه دان
كه به رتانيا له شويتيك نهمه كهي كه له مانگويى
جه ننگك ليوى به چيته ده ره وه .

له شوى فرينه كهي هيس دا زه لام تيروى بومبا
هاو بزمه كاني نازى نيردان بو سهر به رتانيا ، وه بومبايان
به سهر له نهمه بردابه وه . وه ههر له و كانه دا له
اينسنگه بيكي بي نهمى آوى به وه كه له سهر زوربا به رى
سكوتله نهمه بو ، نهمه نهمه هات ، نزيك بوونه وهى
فروكه بيكي تيا بو كه به ته واوى نانسرى ، به لام به
خيرايه كه پيدا له فروكه بجه نهمه كانه . انجا له زوروى
چاوديرى فروكه كاني دژمندا له سهر قهراخى
روژه لاني ايسكوتله نهمه هيلى رويشته كهي له سهر
خه رينه كه كيشرا ، وه له و كيشانه دا تيريك پيدا بوو
نهمه و پيشان دا كه نهمه فروكه به به ره وروژاوا
نهمه وات .

وه كه نهمه نهمه كه به اوفيسه رى تى به سراوى
فرمانده رى فروكه بجه نهمه كان سپيرا ، نهمه ها
وارى كرد : « له رى خوادا ! نهمه مانان ده تى كه
نهمه خواره وه ! » گورج دوو فروكه له چه شتى
« هايركان » يان بو نارد كه له شويى فروكه نهمه
سراوه كه بگريبت ، وه فرمان دوا به فروكه وا
نهمه كانان كه نهمه فروكه به له به شتى نهمه وه نهمه
ههرچو نيك تى گولهى نهمه اوژنى . له وه خيكا كه
تير بچووك سووره كان نهمه كشانه سهر مزي بيزه كهي

وهكه « لیزنه‌ی به پیرمه‌ی چونه‌گه » كاره
قه‌واده‌ی زانی و میوانه‌ی چاوه‌ی روان كراوه‌ی كه‌ی
دوزیه‌وه ، بردیان بو سپاخا نه‌ی ماره‌پیل له‌ی نزیك
گلاسگو . انجا له‌ی به‌راستی بی ایناو وونی :

« هاتووم كه‌ی سروكي رزكار بكم ، من
رودواف هیسم » ، وه‌وای پشاندا كه‌ی گوايه‌ی هه‌ندی
له‌ی كار به‌ده‌سته‌كانی اینگلنز چاو دیری گه‌بشتی نه‌و
یان كرده‌وه ، نه‌وه قسه‌بیک بو كه‌ی راستی زورنر
لی نه‌وه شینه‌وه له‌وه كه‌ی نه‌و هینا بوویه پیش چاری
خوی ا

هیس گه‌بشته اینگلنهره ، وه له‌ی پیشه‌وه كاربکی
وای به‌ره‌م هینا بو كه‌ی هه‌ر چوئیک لی خوی بگه‌بینیه
حكومه‌تی به‌ریتانی . به‌راستی نه‌و گه‌یا ندنه‌ی كاربه‌ی
ویستون چه‌رجیل ریبکی خستبو ، گه‌یانندنیکی راسته‌و
خوی هه‌جگار دور بو .

ایفون كیركا تره‌ك كه‌ی ، به‌كێكه له‌ی گه‌وره
شاره‌زا سیایه‌كانی جه‌نگی جوانی ی پیشوو ، وه
پنج سال سكرتیری بالیووخانه‌ی به‌ریتانی بووه له‌ی
به‌رلین . به‌ی فروه‌گه‌ی چوبو ایسكوتله‌نده بو نه‌وه كه‌ی
كارنامه‌ی (مشروع) هیس تی‌بگا و راسته‌و خو
بیابو حكومه‌تی به‌ریتانی . وه هیتلر خوی به‌ی نه‌مای
یاره‌دانیکی نه‌ونده گه‌وره نه‌بو . له‌گه‌ل نه‌وه‌شا كه‌ی
دوق هاملتون له‌وی نه‌بو ، هیس هه‌ر یاره‌ری وایو
كه‌ی ، له‌گه‌ل ناوه‌نده‌كانی نه‌ندامه‌كانی كومه‌لی آه‌لی
اینگیزی نه‌لمانی دا نه‌كه‌وینه كاره‌وه

انجا هیس دوورو دریز ده‌سی كرد به‌ی پاس كردن
هونده‌ی كه‌ی هیتلر و پیشیاره‌كانی آه‌نی هیتلر بو
« كیركا تره‌ك » . وه نه‌م یاسه‌ی دوورو دریزانه‌ی
زور به‌ی به‌روشه‌وه نه‌كرد ، وه‌تا قسه‌كانی نه‌واو كرد
چه‌ند فورمه‌بیکان له‌ی قسه‌كانی نووسه‌وه . نه‌گه‌ر نه‌و
باوه‌ری وایووینی كه‌ی به‌ریتانیا ترسان و دان بو قسانده‌ی
بی ، نه‌جا نه‌ویش به‌ی ره‌وانی دژمنیكی داسووزی واره
قسه‌له‌كا كه‌ی ، ری بدا بو دژمنی كه‌ی لی روونه
نه‌یه‌زی . نه‌مه‌ی نوخته‌ی گرنه‌گه‌كانی بنچینه‌ی
كارنامه‌ی گه‌یه :

سه‌ر زه‌وی ایسكوتله‌نده ، اوفیسه‌ره گه‌وره‌كانی
فه‌رمانه‌ری فروه‌گه‌ی بجه‌نگه‌كان زوره‌ی به‌روشیكی
نونده‌وه چاو دیری یان نه‌كرد ، تاكو نه‌و تیرانه‌ی له
نزیك دی (بیزی) پچوك راوه‌ستان ، له‌ی جیگایك
كه‌ی له‌ی فه‌راخی روژاوا وه‌ی زور نزیك بو ، اوفیسه‌ره
لی به‌سراوه‌كه‌ی له‌ی جی چاودیر به‌گه‌وه‌ی هاواری كرد :
« گه‌بشته‌جی سپاس بوخواا » .

له‌ی لاناكشیر كه‌ی ایسكوتله‌نده دابه‌ی ، جوتاریك
كه‌ی ناوی « دیفید مه‌كین » ه ، چاری كه‌وت به‌ی
پیاویك كه‌ی به‌ی چتر له‌ی سه‌ر باخچه‌ی كه‌ی نه‌بشینه‌وه ،
هه‌وره‌ی كه‌ی هه‌ل گرت و رای كرد بولای ، بانگی
لی كرد : « آیانو دژمنیكی نازت ، یان به‌كێكه له‌ی
پیاوه‌كانان » .

هیس وه‌لامی دابه‌وه : « دژمنیكی نازی نیم ، به‌اكو
ده‌ستی به‌ریتانیم » .

هیس باش قسه‌ی بو نه‌ه‌كرا ، چونكه‌ی بازنه‌ی
بی كوترا بو و زور آزادی نه‌دا . وه‌كه‌ی یاره‌یان دا تا
گه‌بشته چیستخانه‌ی جوتیاره‌گه‌ی ، انجا به‌ی پیاوه‌كانی
پاسه‌وانه‌ی نیشانیه‌ی كانی ووت كه‌ی ، له‌ی نه‌له‌مانیه‌وه
هاتوو ، وه‌له‌ی شوین فروه‌گه‌ی خانه‌بیکه‌ی تابه‌نی كیلگه
كانی (دوق هاملتون) نه‌گه‌ری ، نه‌وجی به‌ی
نه‌وی لی نیشته‌وه ۱۰ میل له‌ی كیلگانه‌وه دووربو ،
له‌ی باشا هیس ووتی :

« نكا نه‌كم له‌ی دوق هاملتون بگه‌یین كه‌ی
(نه‌له‌رد هورن) گه‌بشته‌جی » .

هه‌ر له‌ی كانه‌دا له‌ی فروه‌گه‌ی خانه‌ی هاملتون دا
لیزنه‌بیکه‌ی به‌ی پیره‌وه چونی نیچه‌ی ره‌می كه‌ی بریتبو له‌ی
هه‌ندی اوفیسه‌ری دابه‌ری هاوبه‌ی یامه‌ی (عذرات) ی
جه‌نگی و هه‌ندی له‌ی پیاوه‌كانی دابه‌ری هاوبه‌ی یامه‌ی
نه‌نی ، چاوه‌ی روانی بوون . وه نیشته‌وه‌ی هیس له‌ی
به‌ی برانه‌وه‌ی سووته‌ی مه‌نی فروه‌گه‌ی بو ، هه‌ره‌وه
به‌ی مین قوربیکه‌ی له‌ی وه‌حق دانانی پلانه‌ی كادا باش
لیكی نه‌ داوه‌ی هه‌وه‌ی وه‌ره‌نگی هه‌ر نه‌م قورته‌ی
كونه‌ریه‌ی هوی پلاو بوونه‌وه‌ی به‌یامی فرین هیس بوونی .

بو واشینگتنونیشی که تماشای بکری ، سه‌ره‌ک روز قهات بریاره‌ک‌هی میستر چهرچلی په‌سند کرد .
 نهو بریاره‌ش وه لانه‌ک‌هی بریتیبو له ، « هرگیز نه‌مه نای ۱ » . وه هویه‌وه له‌ندن و واشینگتون که به‌ینا به‌ینا که‌وته آ‌گ‌دار کرده‌وی روسیه له لیدانه‌کانی آیدمی نله‌مان . به‌لام پیشه و‌المان روسیه باوریمان نه‌ته‌کرد ، یان وایان خو پیشان نه‌دا که باوریمان نه‌کردوه ۱

بریاره‌ک‌ه‌یان له هیس نه‌گه‌یاند ، به‌لکو وایان برده‌میشک‌ه‌وه که هیشتا خه‌ریکی لی وورد بو‌وه‌ه‌یین .
 نه‌جا که هیس چاک بوو و توانی بروا ، به فروکه بردیان بو له‌ندن ، وه له له‌ندن دمی کرد به قسه کردن بو لوردیفر بروک و نه‌لفه‌رددیف کوهر و هه‌ندیکی تر له پیشه‌واکانی حکومت . به‌لام میستر چهرچیل داوا کرده‌ک‌هی هیس گه‌یابه‌وه دواوه که چند جار ویستی چاری بی بگوری .

انجا له باشی نه‌ومی هه‌موو قسه‌کانی ته‌راو بوو ایتر هیچ زانیاریکی تری به سوودی نه‌ما ، نه‌وه دمه هه‌ر نه‌وه‌ندیان بی ووت که کارنامه‌ک‌هی په‌سند نه‌ک‌راوه ، وه به‌ریتانیاش بوو به دوستی روسیه .

نه‌وه وخته هیس پی زانی که قهلمی هاو‌به‌یانه - کبه‌کانی (مخبرات) نه‌ینی به‌ریتانی ، کاری خوی کردوه و نه‌ه‌ام‌تون وه نه‌ک‌سی تر ، هیچ به‌سه‌ر دانه‌ک‌ه‌یان نه‌زانیوه ، وه حکومت له پیش هه‌موو که‌سیکا به‌ه‌اتمه‌ک‌هی زانیوه ، وه آزار بی‌گه‌بشته‌ک‌هی و سه‌ر سوورمانی له‌م کاره نه‌بینه که به هیچ درچو ، هه‌ر نه‌وانه نیکان داو وه کو شیتیان لی کرد ، وه چند روزیک به سه‌ریا را بوورد وخت بو قسه‌ی نازبه‌کان بیته‌دی که بلاویان کرده‌وه ووتیان هیس شیت بووه . له وه ختیکشا که بیستی که‌شینه چه‌نگیه‌ک‌هی « بیسارک » نوقوم بووه به دریزانی روز هه‌ر نه‌گ‌ریا .

هیس ووتی : نه‌نی چاریکی تر بگه‌ریه‌وه بو نه‌له‌مانیا ، چونکه من به چه‌شنی به‌یامبیری هاتووم و بوم هه‌به بگه‌ریه‌وه . به‌لام حکومتی به‌ریتانی به جوریکی تر تماشای نه‌ومی کرد - وای هاته‌بیش

هینهر نه‌ه‌وی به‌ته‌واوی شه‌ر له‌روزاوادا بوه‌ستینی ، نه‌له‌مانیا بیجکه له نه‌ل‌س و لورین هه‌موو فرهنسه به‌جی نه‌هیلی ، لوکسه‌مبورگ به‌جی نه‌هیلی . به‌لام وازله هوله‌نده‌وه به‌لچیکا و دانیمارکه دینی . هینهر سه‌ره‌رای نه‌وانه‌ش آماده‌به بو نه‌ومی له یوگوسلافیا ، یونان و هه‌موو هه‌ریعی زه‌ریای ناوه‌راست بکشته‌وه دواوه . هه‌روه‌ها یاریه‌ی نه‌وش نه‌دا که به‌ریتانیا و ایټالیا ربک بگورن ، وه به‌رامبر به‌م هه‌مووه ، نه‌له‌مانیا هه‌ر نه‌وه‌ندی له به‌ریتانیا نه‌وی که بی لایین بی و چاری دوستانه‌ی له نه‌له‌مانیا وه بی له روزهلانی نه‌وروبادا .

هیس گه‌یگی نامه‌ک‌هی هینهری به‌یان کرد که بریتیبو له « رزگار کردنی سروکی » له روزهلانی ناوه‌راستدا کارخانه‌کانی چه‌ک له اینگله‌ره‌وه فرهنسه‌دا نه‌به‌ه‌شیتوانی سه‌ریابه‌ییکی آزاد به‌رامبر بو له‌شویکی آ‌یا .

وه ووتی نه‌له‌مانیا آماده‌به که هه‌موو بی - گه‌یاندنه‌کانی هاو به‌یانه‌کان وه‌ربگری بو پیشه سازی‌کانی چه‌نگی ، نه‌ه‌ش بو نه‌وه‌به که بتوانی بیانکا به پیشه سازی آشتی ، انجا به‌مه نابه‌لی آوری (اقتصاد) ی نه‌وروبا له ناربیچی . به هیچ کارچیک له‌ر زانیاری پلانه چه‌نگیانه‌ی هینهر نه‌دوا که له نه‌ورویای روزه لاتندا دای نابو ، وه ووتی نه‌م کاره هه‌ر نه‌له‌مانیا خوی نه‌زانی .

به یامبهره‌ک‌هی هینهر دوو روز هه‌ر خه‌ریکی به‌یان کردنی پیشیاره‌کانی بو . وه ووتی فوهه ره‌ر خه‌وی به دریزه‌دانی نه‌م کاره‌وه خه‌ریک ناکا ، به‌ریتانیا خوی نه‌توانی شه‌رته‌کانی آشتی بووسی ، وه له به‌ر نه‌وه که ، هینهر بیابو بکه سروکی خوش نه‌وی ، زور آره‌زوو نه‌کا که ، « نه‌م چه‌نگه‌ خوین ریزه را بوستی » بی له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌ییکی برا پیدا - وه به‌وش له‌کانی شه‌ری روزه لاتنیا ترسی دواپاریزه‌ی له‌شکره‌کانی نامینی ۱

انجا کبریکار تره‌ک نووسینه‌کانی ناپه‌نی کارنامه‌ک‌هی نه‌له‌مانی خسته گه‌رفانه‌وه‌وه چوبو کوشکی ژماره (۱۰) می « دواتسگ سزیت » . کارنامه‌ک‌هی نیردا

دایک

هر رلیر : امسانه

- ایشاش له بیرمه ، وه هر چند ساله کانی پیشوو
دینه پیش چاوم دینه بیرم ، بیره ژنیکی بیر ، به
قهدی باریکی ، به بیستی چرسی ، به ایسانی بهزی ،
به قزی سپی شیوای دینه بهرچاوم ..

بلی ، ایشاش هر له بیرمه ، وه چیروردهگی
به وادی نهزام ، وه هرچند سهنجی بدهمی ،
ووشه کانی پارچه پارچه که له دلکی بریدارو خه منا که وه
دههاته دهره وه ، دینه پیش چاوم ..

ایشاش به چاوی خه یال نهی بیم ، ووشه کانی
گوری لی به ..

چون له بیرم کم ؟ .. ها .. چون له بیرم کم
من خوم به دستي خوم عرز و حاله کم بو نوی ،
وه له نه نشته وه دانشتوو به دهنگی کنزو نرم و
باریک ، به دلکی به کول و جوشه وه ، به قولبه قولی
گریه وه نه بوت و هم نوی ..

نمه پیش چوارده سال بووه ..
روژیک بو مال نه هانه وه دهنگی بیره ژنیکم
گوری لی بو :

- ایشاش له بیرمه ، وه هر چند ساله کانی پیشوو
دینه پیش چاوم دینه بیرم ، بیره ژنیکی بیر ، به
قهدی باریکی ، به بیستی چرسی ، به ایسانی بهزی ،
به قزی سپی شیوای دینه بهرچاوم ..

بلی ، ایشاش هر له بیرمه ، وه چیروردهگی
به وادی نهزام ، وه هرچند سهنجی بدهمی ،
ووشه کانی پارچه پارچه که له دلکی بریدارو خه منا که وه
دههاته دهره وه ، دینه پیش چاوم ..

ایشاش به چاوی خه یال نهی بیم ، ووشه کانی
گوری لی به ..

چون له بیرم کم ؟ .. ها .. چون له بیرم کم
من خوم به دستي خوم عرز و حاله کم بو نوی ،
وه له نه نشته وه دانشتوو به دهنگی کنزو نرم و
باریک ، به دلکی به کول و جوشه وه ، به قولبه قولی
گریه وه نه بوت و هم نوی ..

نمه پیش چوارده سال بووه ..
روژیک بو مال نه هانه وه دهنگی بیره ژنیکم
گوری لی بو :

چاو که نهو به په یامه بری بولای چند که سبکی
آشکرا هاتوه په یامه بریک نه که بولای حکومتیک
هاتی ، له بهر نه مه ، دلیکه له دیله کانی جهنگ .
وه هیس ایستا له خانوویکی دی یه کی زهوی که وره
اینگلیز دایه ، وه له زه وه دا که هر چوار لای به
پاسه وان گیراوه دهس به سه ره و نه توانی تیا بگری .
وه زور وه ختی به نه ماشای کتیه وه را نه بویری .

له پاش جهنگ ، که رهنگه بتوانزی هاته که ی
به ته وادی بلاو بگریه وه ، سه ر بوردی هاته که ی هیس
به کم کار بی له لیسته ی نهو کاره گریگانه دا
قه له می هاته په یه کی نه بی به ریتانی پی زایبوت و
دایم بدا بلاوی نه که نه وه .

- کورم ، خوا مه حاشت ده دیناری ، بی به
عاجی ، بی به قومسور ، به دل ساردی بیکوه بی
نوس و کافه نرم آماده کرد ، ده سم کرد به به نویسن .
دهم نادم بیره ژنه که ده بووت ، « آ .. به قوربات بجم »
کوری دهری کردبو ا

ژنه کفش شکانی لی ده کرد ، داوای پاره ی لی
ده کرد ، ده بووت ،

کورم ایشم پی ناکری ، چون ایشم بکم ، ناتوانم
به ته وادی بروم ! نازانم چی بکم ..

دایکم پیچی ووت ، رو له چاکت کرد ، هم
ژنه کوریک ده وله بندی هسه به ، دایکی ده کانیکی
بودانا ، وه به سایه ی هم دوکاهه واره ی به بدا کرد .

باشان ژینشی بو هینا ، انجا کورهو ژنهکی بجه داکیان
دهرکرد . ۱

پیرمژن زمانی کراوه :-

- مەری به خوا کورم .. تکانم بودانا .. کرده
تجار اکه هیچی نه بو .. مەری به خوای هیچی نه بو .
چه بگم تاقلهم بو ! چون بی ایفی بییم ؟ باوکیش
مردووه ، چهك و خشلی خوم فروشت ، تکانیکی
آوه دانم بو دانا ، ههتا نه مردووم ، ژینشم بو هینا .
دهست و لانی پیاوه گهوره کانم ماچ کرد تایکته
خاوون قوتتورات لای ههسکوره کانم ، نهو چاوانهم
کوری نه گهر خرابه بیکم بوی بی .

انجا نهه چار مانگه له ،الی دهری کردووم ،
مینی قور به سهر که نومانگک لهسکی خومدا هلم
گرت ، دواییش سه سال نه نوسم ! مەری به غهوس
سه سال ! نهومک بگری منیش له خهردا بچ .

پیرمژن ههتاسه بیک ساردی ههل کیشا ، ووتی ،
- پیرار که گرانه تا گرتوی سههاتهک بهرم
نهدا ، ههر تهرعه ایشیکم بو کرد .. به کوری خو بلیم ؛
نوژینشم بو ده کرد ، دهسَم ههر له آخان بو ..
شهوو روزژ دوغام دهسکرد چاک بیتهوه ! ایستاش
دهرکراوم ! له کون و قوژینان نه گهرچ ، نانی
شهوج نیه ! دوینی چومه لای ، داوای شتیکی لی بگم ،
تهشتیکی پر ، ماسی سوره وه کراو له بهر دهمدای بو ،
بو ههسکوره کانی دهبرد ، نهه چاوانهم کورنی ، بشکه

گوشتهکی نه دامی ا کورم که عیسان پیر بو ، وهک سالی
ساوای لی دی ، ههز له ههموو شتیک نهکا .. مەری
به پینه بهسهر هیچی نه دامی و به ههسکریکی ووت
دهریکه ا ..

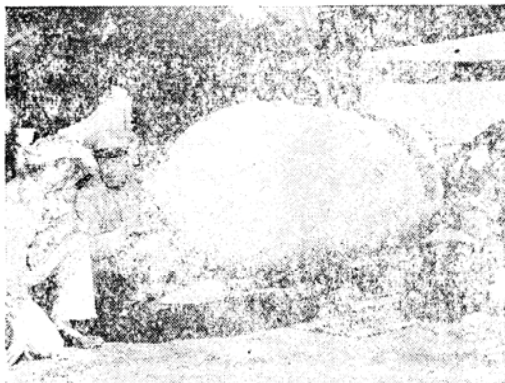
ایستاش روله نهه دمزانی چی بگم ، تاکو
دابکت کوری ساخ بی بیمی ووت شکات بکه ، نهفتهی
لی وهرگه ، وه ایستاش توی حهسمر دریز نهه خیرت
کرد و نهه عهرزو حالت بو نووسم .

انجا پیرم دایک به خسه خشی کلاشه گی ، بهتته نهقی
داره گی له پیش چاوم وون بو ، وه دهه به درعاوه
چووهدهره - ایز نهزانی چی به سه رهات ا

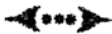
باش ههشت سال ، نهگهل هاوریکام له نهزانی
بووم ، ریگامان کئوته سهر گورستانیک ، له ناگور
چاوم کئوت به پیره ژنیک : پیره ژنیک سهر و پونه لاک
شیواو ، روت و رهجال ، زور گهسار ، به کز بکوه
له نهشت گوریکوه ، له په و روو کھوتیو به آسهم
نووزهی نههات ، وه کو باران خوره خور فرمیست به
چاویا نههانه خواره وه و نه بووت ،

- سکوله کی روحم رو ا هزی نهزوم رو ا
گریکی دلم رو ا بریری پشم رو ا رووناک چاوه
کزه کانم رو ا اوی رو له رو .

کانی چومه پیشه وه و چاک لپی وورد بوومه وه ،
ناسیه وه که نهه نهو پیره ژنه کلوله به که هاته واله وه و
عهرزو حاله کم بو نووسی .

نهه بو باییکی چوار هزار
پاوه نی به ۰ نهه چه شنه بو بایانه له و
نارانه دا که دراونه ته سهر نهه مانیا
ههر په کیکیان گهره کیکی ویران
کردووه .

ریکی آشتی گیتی آینده

کس لهسه سهره تای په یمانی نه تلانتیک دامه ز رینراوه

د ره گبر راو : همه شیخ مرد ماریف

نیرویکی زریایی ته مریکا به ناو جه لنگه استانیکا
ته روا له دورگه ی « گواده لکنال » نا
له دورگه کانی سلیمان

کروک دوانه به شو آمانجه آشکرا ته کما که نه وهی
ته ننگلوسه کسون له جه ننگدا خوی بو ته کوتی و
له آشتی شدا بوی نی ته کوشی . ته ننگلو سه کسونه کان
بو کوتایی جه ننگ تی ته کوشن ، به لام تیکوشینیکی
وا که کوتوپر له گه لبا ریکی بیکی آشتی له جی ی
جه ننگه که دابزی و نه ریکی آشتی ش ته نی نه
جو ریکی وایی که هرگز دوه لینی گه وره ، بان
کوسه ی دوه ولت نه توانی جه ننگی نازه ی تر
به ریا بکا .

به لام کوتایی هینانی جه ننگ کوتایی بیکی ناز
نجی و سپا به رلا کردن له گهره ی پیروزیدا له باش
برده وهی جه ننگ سه بارت به ژپله وهی نه وه و
سپا ، نه خوازلا گبرانی نه ورپا به شانوی بیکی
شورشه های نازه و هه لوبگر ، وه به جی هیشتی نه
ههره ، بان شو ههره له ژیر دوسی به کی له دوه له .

میستر چه رچیل له دوانه کیدا که بو کومه بیک
له ژنان و بیاهو کارکره کانی به شه جاوازه کانی پیشه
سازبه جه ننگی کانی پرتانی دای ته لی ، « ایستر له
مهولا بی ناوی نی گه باندنی جه نگی پتر سگری ،
چونکه نی گه باندنی جه نگی پرتانی گه بشتونه شو
پری ، وه هر پاراستنی نه م بختبه ی نی گه باندنی نه
پراچهر به ژنو بیاهو باله کانی پرتانی هجی تر
نه ماهو نه وه .

له مهوه ترکزی گرد کرده وهی خوارده مهنی و
خافه زور به گهی ایپه را تورپنی پرتانیا دهر ته کوی .
ته گهر تفاق و گهرمه زور به گهی نه مریکاش که
هیشتا له نی گه ندنه جه نگی که بیدا نه گه بشتونه
شو پری ، خسته نه سه مهوه ، به آسانی لهو
سه مینه وانای ته گه بن که له نار دوانه کانی نه م دواپیه دا
سه بارت به پیره وهری ایزا کردن پیمانیه سه مره کی
ته وره هر جاوکه و تووه ، وه که هر له سایه ی شو
زور بوونی تفاق و که ره سته ی هاو په پانه وه به ژاپونه
کانیش نه م دواپیه دا کو تورنه ترس و له رزه وهو
سه ریان لی شو اوه .

ته وهی شیوی باسه ته نی ایسه زوربه ووردی و
کرنگه وه سه رخ بده بینه دوانه کی میستر چه رچیل
که به وادی آشکرای ته کا که ایتر هج چشبتیک نه ماهو
نه م بیاهو گه وره ای بی پرسی ، چونکه ته لی ،
« ته گهر ایستا له ایپه دودلی و ترسوخکی بیک
رووبدا ، خرمه کمان هموو نیروه کانی نه ورپایان و
پراگه نده کانی تریان کو ته که نه وه و لهو نا کو کیه ی
له ناو ایپدا سوود به بخش نه بن ، وه شو بو شیه ی
به سایه ی زیانه کانیانه وه پیدا بووه پری ته که نه وه و له
باش ده سالی تر جه ننگ له م جه ننگه توند تره به
ترس تر ههل ته گیر سینه وه . ایجا هر نه م وونه

تهو په پیمانانه مزدی پی نه دهن . وه گه لی حکومت هه تا دواپی له ریی هم سه ره تایاندا و بو بردنه سه ری پیناو نه پی و تی نه کوشی . همه شی آشکرا په ده نه ته وهی نه نگلو سه کسونه کان ناتوانی تسکی هم نه ته وانه و آمانجیان که هر نه ون به هیچی ده ریکا .

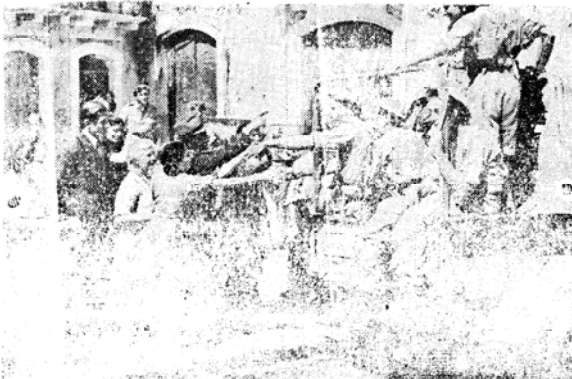
وه چینیه کان له پاش هم هموو زبانانه که به هوی شه ری زاپونه وه لپی بان کهو تووه ، خواسته کانی زاپونه کانان گیرا په وه دواوه که بریتیبوون له آشتی به ستنی هه ردوولاو وازپینانی زاپونه کان له هه موو زه ویانهی که له چینیان داگیر کردووه ، چونکه چینیه کان نه زنان که هم رزگار بوونه شتیکی ده پیه . وه آشتی هه همیشه پی له سر نهو سه ره تایانهی نه نگلو سه کسونه کان نه پی که بریتیه له دامه زوانی هه ره وه زبکی کشتی له ناو نه ته وه آزاده کاندا له سر هیچ شتیکی تر راناوستی و بهرگه ناگری .

که دابو ، نه پی حاو په یسانه کانت زور به وردهی و به نوندی نهو مساقه به کار بهین ، تا کو وه کو چه نگی پیشوو له هموو لایکدا شورش بهرپا نه پی و چه نگی ناو خو له هموو وولاتیکدا دس پی نه کا . وه له هه جی بیکدا بونی شورش لی کرا ده سه لایسکی به حیزی نیشتمانی تیا دروست پکری و زوو فریای بکون که نه پی به هوی خوین روانیکی تازهی تر . وه کروکی کاره که نه وه به که ، حاو په پیمانانه کان کاریکی واپکن نه ته وه کانی تر نهو باوره ری هه یانه به سه ره تای مساقه گهی نه تلاتیک نابی به نین تر پی .

ته کاندا ، یان دس کیشانه ناو په وه ، همه هه موو غاریکه نه نگلو سه کسونه کان له به ست نه کا که ، پیه وی ، یان نه به وی ، بیچه شه ریکی تره وه .

دبریکی پاش چه نگی پیشوو ، کرداره سیاسیه دس دوپزه کانی روون کرده وه که نیازی هه ره گه وره یان داگیر کردنی وولاتانی تر بو ، هه ره ها نهو ریکا نه شی ده رخت که نابی نه مانه تی آشتی پی سپیری . آشتی ، نه وانه ناپیاریزن که بو فراوان کردنی وولاته کانی تی نه کوشن ، یان نه وانه ناپیاریزن که ، ریکه کانی خوین په سناو تووه و دایان کوتاوه له ریی هم آمانجه دا ، دپسانه وه نه وانه شی آشتی ناپاریزن که گهی مناوهره هه ل نه سوورین و له ژیر نهو پرده به و دامه زرانندی آسایشندا نیازی داگیر کردنی وولاتان و به نده گه ری یان هه به . به لیکو نه وانهی آره زوی آشتیان هه به ، به راستی نه وانه که ، هه رچی آمانج و نیازیکان هه به پاراستی آزادیانه وه نه وانه حاو به شن له هه ره وه زی ده وله ته کاندا و نیازیشیان هه ر هم آمانج و هیوایانه به .

په لام هوکانی بوربونی چاوه راوه کان له رق نه نگلو سه کسونه کان له تاو کرده سر ده وله ته پیچو که کان و ناو نیجه کان ، وه تسکی نه مانه بو پاراستن و ناسایشیان له سه ره تای کانی نه ته وهی نه نگلو سه کسو نیدا ، زاپه رموونی هم ده وله تانه به به میساقی نه تلاتیک و باومریانه به و پیمانانه وه که نه نگلو سه کسونه کان له بیش هم مساقه دا وله پاشیشیا بو خوین براریان داوه و بریتیه له ریکی بیک آشتی نهو . تو که هم مساقه و

له ننگاره کانی داگیر کردنی سقلیه :
 نهوا نیروو کانی بهرینانی به ناو شاری
 مبله لودا تی نه پهن . سروقی ناره که
 که به دپه یان زور خوشحال بوون شه رایان
 ده خاورد نه دهن .

داستانی قملای دوم دوم

به شیوهی پرا دوست .

خانی لهب زیرین

له لایهن جه نابی صالح حه سه نه وه نیراوه .

« به ستران نه چری . »

خان گوتی : « شایه ا دی کم وا بهله ته ،
دی آوا کم وا قهلاته ،
نامه ویتن میریا (شه پنه) . »

شا دهنی : « خان ! ته تو هه ند گوتن کرد ،
گه لیک خولامینیا مالا مهت کرد ،
چی (دوم دوم) ده قه بل نه کرد ،
هه چی وه کی ته تو (دوم دوم) چی کرد . »

خان سرووه کی تام سه ره « ۱ » و
له دیوانی هه ستا به ره « ۲ »

هه ره له بو شای هه ننگاوتن سه ره « ۳ » .

خان وه کی له چی هه ستا ،
ته وی کرتن پینج سه د وه ستا ،
رای له (دوم دوم) وه ستا .

هه ری شایه ا هه ری شایه ا
خان وه کی له چی هه ستایه ،
چه ره کی گای نه آوی نابه و
هه وت روزا چه رم نه میایه « ۴ » و
هه وت وه ستا له بهر دانابه و
به گویزانان هه ل هینایه ،
له آسن هه ل کیشایه ،

هانه چی (دوم دوم) ، وه ری نابه « ۵ » ،
لی چی بکن کوچک و سه رابه .

خان وه کی له دیوانی هه ستیتن ،
سه سه د وه ستای له گه ل خو دیفیتن .

هه ره له شای هه تا خونسکاری
خان گه ریا ، بوو به ته ودالی ؟
را وه ستا له چی (هه وشاری) .

هه ره له خونسکار هه تا شابی
خان بوو به ته بدال ، گه ریایی ،
رای له چی دوم دوم وه ستایی .
خان هه لستا ، چوو کن شابی :

« شا ! نو بیم گه رم که چی (چه ره گابی) ؟
دا لی چی بکم کوچک و سه رایی . »

شا دهنی « ۱ » : « خان ! تو مه که وی گوتی ،
آوا مه که قه سه ره به نه نی ،

دیدمه نه میریا (زه ره نی) . »

خان دهنی : « شا ! ده کم وی گوتی ؟
دی آوا کم گلی « ۲ » به نه نی و

نامه ویتن میریا (زه ره نی) . »

شا دهنی : « خانو ! مه که شهل و بهله « ۳ » ،
آوا مه که قونگر و کله ،

هه ره سه ره میریا (شیخه له) . »

خان دهنی : « شا ! ده کم شهل و بهله ،
آوا دی کم قونگر و کله ،

نامه ویتن میریا (شیخه له) . »

شا دهنی : « خان ! مه که ، چی بهله ته ؟
آوا مه که چی قهلاته ،

هه ره سه ره میریا (شه پنه) . »

دهنی = ته لی

(۲) کل = قهلا . (۳) شهل و بهل = قسه ی نی چی .

(۱) نام سه ره = مغرور . (۲) به ره = سه ری .

(۳) هه ننگاوتن سه ره = کرتوشی سکود .

(۴) نه میایه = خو سواوه . (۵) وه رنان = ده وردان .

کهند و دولان ده کولین ،
آسن و بولای تی ده توفیتن .

هر لهوی لای روژه لانی ،
خان چی ده کا کونگر و قه لانی ،
سه سهد وه ستای بهرداتی .

هر لهوی لای روزی ده هلی ،
خان لی چی ده کا کونگر و کلی ،
ههزار کریکاری له بهر هلی .

خان چل وه ستا گرتی به ،
خان ده گهل هر چل وه ستای تی کولیه ،
هه تا گه یشته آخا «۱» زیریه .

آو ده کانیاں وی هاتیه ؟
سهری هر چل وه ستای بریه ،
دوستداران بو شای گوتیه .

مانگهک شا ، به درویشی کار کردیه ،
خوی آشکرا نه کردیه ،
نهکی خانی نه کردیه .

روژهک پارمک نانلی له ناو قوری دینه ،
نهو پارم نانهای خواردیه
لهو پارم نان نهکی کردیه ،
سهروکانی آوی قسه نه کردیه .

خان هوستای جانندن ،
بهردی بناغهی چه قانندن ،
بهر حوکی له عجهمان ستانندن ،
بازرگانی شای شه لاندن «۲»

خهلیفه چوو بولای شایه ،
خهلیفه دهی : « خان بیایوکی خایینه ،
چی نه بیخی له گهل ایه نینه . »
شا دهی : « خان بیایوکی نه بیته ،
چی خایینی له گهل ایه نینه . »

خان وه ستای چه مانندن ،

(۱) آخ = گل

(۲) شه لاندن = رووت کردنه وه .

کولهگک و بهنجهری دامه زانندن ،
دوومین جار بازرگانی شای شه لاندن .

خهلیفه چوو دیوانی شایه :
« شام خوش بی ، خان بیایوکی خایینه ،
سهری نه و سهری بانی نه به ،
بازرگانی مه هاتیه وه به ،
رووتن وهکی تپلا «۱» نه به . »
نهو جار شا دیوانی دا دینی ،
کاغهزا له حبری ریشینی ؛

شا ده بیتن : « نهجهدی کاگه لاهه ،
کاغیزی پوستهی له جانتای ناوه ،
هر له خانی کردن بلاوه . »

خان هاتبو له نورسی بی ،
دهری تونی دهری نهوسی بی «۲» ،
« نابی خان هه بن له کرمانجی بی ! »

خانهک هاتبو له نهرزه روسی ،
ههزار خانی کردنه کومی «۳» ،
به له شکر ده چپته خانی له پ کروی «۴» .

خانهک هاتبو له بحر شهینه ،
ههزار خان له دوو خشینه ،
ده چپته خانی له پ زیرینه .

خانهک هاتبو له نهزلی ؛
توپ وهکی دهری مهنجهلی ،
« خانی کوردان کوی وه پهلی ؟ »

خانهک هاتبو له کرمانشانی ،
توپ وهکی دهری قسازانی ،
« نابی خان هه بی له کوردستانی ! »

خانهک هاتبو له هه بیاری وه ،
ههوت سالان مابو بهری وه ،
کس نازانی ده چپی بو کوی وه .

(۱) تپلا = نه پوست . (۲) نهوسی = سینی
(۳) کوم = جهمع (۴) له پ کروم = له پ سه قهت

به لهضت ب ، نهجهد ليتاني ،
 خوي هه لدا له چار كيواني ،
 چوو نيشاني شاي دا سهرو گاني .
 شاي عهجهم بو خوي بي دهزاني ،
 شاگوتي ، نهجهد ليتاني ،
 ته تو بوچ فيرارت كرد له كن خاني ؟
 گوتي : « من رام دهخسان ههوت مانووري خوراساني ،
 ده بن دوشه كم بو ، په مووداني ،
 نهوجا نه من فيرارم كرد له كن خاني .
 نه من نالي نه سيم زير بو ،
 پيري لغاوي نه سيم زير بو .
 شانهرموي : « ته تو هه نده خاين بوي له گهل خاني ،
 ته تو نه كهلكي منت هه به ، نه هي خاني .
 بانگي نوپچي كرد ، ووتی :
 « له زاركی نوپي بين ، بهرینه دوم دومی خانی .
 شاگوتي : « نهجهز خانه ،
 بوت بارگم بارگهو بارخانه ،
 هه ره سهرو گاني به ههش و ده زمانه .
 نهجهز خان به جاركه هوموم كردی ،
 سه د باری ههش و ده زمان رو كردی .
 دوم دوم بهرده كي وهی ره شه ؟
 آو له كانيان هانه خوار هه شه ،
 له بي ده بووه قهره شه .
 فهقيان گوتيان ، هاواره ا
 ليان دا دهول و نهقاره ،
 وه بي پلنگان ده چوونه خواره .
 خاوتونان دين و ده گرین ،
 هاوار نهگنه خاني له ب زيرين ،
 ده بينن آو نه بگنه هه وير .
 خاوتونين دين و ده بهزن ،
 ليويان له گرین ده له رزن ،
 آو نه كولي پي بكن ،
 اين سوونن بسك و كهزي .

خهك هانبو له سهلامی ،
 ههزار ههزار خيوهني له دوم دوم نهوراستی « ۱ » ،
 هه ندهك ده گو ، درووه ، هه ندهك ده گو ، راستی .
 چه ند نه ستيرن له آسمانی ،
 هه ند خيوه تيان سور و شيني ،
 چار دهوران له دوم دوم وه ريتی .
 خان ده بيته كوران : « نهوه كارواينه ،
 ههرونه ناوی ، داغمه بستينه .
 نهوه قافله نيه ، بازگانه ،
 نهوه نيوهی آله ندي دهوارانه ،
 نه من داغمه نهواو له سهرو وانه .
 خان وه كي ده چو بو پهنجهري ،
 هيرشه كي تفهنگاني كرده پيري ،
 ههوت روزان مان له نار دووكه لي .
 خان وه كي هانه هه نداوه « ۲ » ،
 هيرشه كي كرده تاوه ،
 ههوت روزان نه ديت هه تاوه .
 دوم دوم بهرده كي ده ري دا ،
 ههزار توپيان ويكرا لي دا .
 قهت بهردهك نه چو بي دا .
 دوم دوم بهرده كي وهی كهوره ،
 نهوان هانن به كولنگك و نهوره ،
 توز له آسمانا بوينه ههوره .
 دوم دوم بهرده كي وهی قوبا « ۳ » ،
 نهوان هانن به تفهنگك و توپا ،
 ههروه كو بارانه و دلوبا .
 دوم دوم ، بهر ده كهی پولا ،
 نهوان به لهضمان ده بن كولا ،
 بهردی شينه ، بووه پولا .
 دوم دوم بهرده كي خورسته ،
 ههزار توپيان ويكرا لي دا ،
 قهت بهردهك به بك نهگو ، « هوسته ۱ »

(۱) نهوراستن = ههل دان ، دامه زراندين
 (۲) هه نداوه = نريك . (۳) قوپ = بهرز

دایک خان ده بیته خانی :
 « خان آو دال ا کسی دایی ا
 بهسه ، بکیشه نهو سهزایی ،
 سهرو کانی آویان پیس کرد لهسه ،
 سهی ههرو بو خهزایی ا »

خانم گرتیه دیوانه ،
 دانیستن له دیوانخانه ،
 گازی کرده کورانه :

« سهی بچینه شهری عهجهمانه ا »

خان گوته کوری خو :
 « مشت و مال دهن شیری خو ،
 لغاو دهن نهسپی خو ،
 سهی دهچینه شهری خو ا »

خان گوته مهفردیا :
 « سهقا بکن مېسریا (۱) ،
 سهی دهچینه شهری بی جییا (۲) »

دایک خان ده بی : « کسی دایی ا
 بهسه ، بکیشه نهو سهزایی ،
 هاواری رومین بو نایی ا
 کاغز هانن ، به شینه ،
 هیچ آگای خوشی تیدا نینه ،
 هاواری رومی بومه نینه .

هیستری له کری ، سهقای شیری دایی ،
 سهی بچینه خهزایی ا »

خان دهبی : « خاتوونین پیسار بی عهین ،
 پاشی مه نهنگو بو کی بن ؟ »
 خاتوونین چل بترن ،
 خو به خو ده به کدی دهفکرن ،
 بیاله له بهک وهر ده گرن ،
 چی خواردهوه ، بی دهرن .

(۱) مېسری = چهشنه شېريك ، (۲) بی جی = چهوت

بی دین .

خاتوونی سورمهوالا
 لیک وهر ده گرن بیالا ،
 دهخونهوه ژههره مارا .

خان ده بی : « خاتوونین ا چارهك راوستن ،
 رهخت و شیران له خو بهستن ،
 سهی وهره په نچهری ،
 له شهری میدا بوستن ا »

نهو خان ، نهو خانی کوردان ،
 وهکی وه پی پلسکان دا خوار ،
 به ژانیش را بوونه ههزار .

وهکی چووون به سردا ،
 به دست و چه به یان له به کتری دا ،
 عهجهمان گر : « یاده ورن بچینه سولگی کوردا . »

خهلیفه ده بیتن . « خانه ا
 وهکی نه تو ده بیه میوانه ،
 نه تو بو دا نانی چه کانه ؟ »
 خهلیفه ده بیته خولامانه :

« کوره ا ده برون چه کان وهر گرن له خانانه ،
 بوان داین دوشهك و بالفانه . »
 خان دهبی : « توتکو ا نه نوی بی ایانه ،
 نه تو نهره زینه قسانه ،
 نه من له نوم نایی مبانه ،
 نه من دانانیم چه کانه .

توتکو ا نه تو فهره نگی ،
 شیرت لی دیتن ده نگی ،

بینه ده ری ، یلیم ، بزایم چی ره نگی .
 خهلیفه دهبی : « خانی من موکری به ،
 شیری من چینی به ،
 کالانی وی بهرك تیانه ،
 کاسکی مالی خانی نه . »

خان ده بی : « خهلیفه ، توتکو بلباسه ا
 شیری تو هه لماسه ،
 مالی خانی چهك ناسه . »

خه لېفه شېرى خو ددهست خان نا ،
 خان دهنې : « ههندي شېرى ميسرى نې ،
 ده دهست خانى موكرى نې ،
 مهفهرى خه لېفه دى كوى نې ؟ »
 خان دهنې : « ههندي شېرى به مور نې ،
 ده دهست (خانى سور) نې ،
 مهفهرى خه لېفه له ژور نې . »
 خه لېفه دهنې : « خانو ! نه گى خه زاپې ،
 فه رمانت بو دى له به غدايې . »
 خان دهنې : « خه لېفه ! ده گم خه زاپې ،
 نه تو ده به مه فه نايې ،
 رازېمه فه رمان بيتن له به غدايې . »
 خه لېفه دهنې : « خانو ! مه گه كوشتنى ،
 نه تو بخوازه ، دى دمه نه مالى دنى .
 دهنې : خانو ! من بهيله له گم پيره زنى . »

خان نهو خانى قودره نې ،
 شېرى دانا له فرسه نې ،
 په لى دا نه ستوندا خيوه نې ،
 خه لېفه و مام و برازا ،
 ههرسى و بگرا كرده جه آزه ،
 ناو خيوه نا بووه گازه گازه .
 ههرچى جى (خانه مير) لى ،
 سهد مېردى دهست به تير لى ،
 له برينان خوېنى تير لى .
 ههرچى جى (خانى كورد) لى ،
 له برينان خوېنى سور لى .
 ههرچى جى (خانى آودال) لى ،
 سهد مېردى دهست به مه تال « ۱ » لى ،
 له برينان خوېنى تال لى .

خانك هاتيو له ثورى نې :
 خانى كوردان به زى نې « ۲ » ،

(۱) مه تال = قه لغان

(۲) به زى نې = په لامارى دايې .

شېركه داو له كزى نې ،
 بهرى دا نار ثوردى نې .

خان آوده لى بو نې مه « ۱ » ،
 شېركه بهرچيل سپى مه ،
 نه زېش به ناوى وى مه .

ههرچى ناوى نهو ناو نې ،
 نايې ، اى نې زواو نې ،
 دهنې ، حوكمى نهواو نې .

كورى خانى خرابه ،
 كس يا نه نې پس با به « ۲ » ،
 له ههوت شاران قه سا به .
 كورى بخانى دهنې : « با به !
 شېرى من خرابه . »

خان له بن خيوه تى هانه دهرى ،
 نې له سنگى خيوه تى آلا ، كوته بهرى ،
 خه نده كيان لى دابون ، كوته خه نده كى .
 چى تفهنگك و شيران لى نه دا ،
 ههر به ساغى كوته خه نده كى .

كورى خانى وه كى چاوان ههل دېنى ،
 بايى له خه نده كى ده بينى ،
 لنگى له بايى دا هېناه ،
 هه تا دهستى شل بو ، شېرى ومشاندينه .

ههندي خان دهنې : « كورى من ، نه تو دېنى ! » « ۳ »
 شېرى له كالانى ده رېنى ،
 ده برى خودان و نه سپ و زېنى .

ده نې : « كورم ! هاواركه (شيخ جهنگېنى كوسه به « ۴ »
 دايم بهرت له (كا به) به ،
 بى ده هاوارى مالى مه به .

(۱) بو نې = بوتانى . (۲) = كس يا نه لى
 كورى باوكه . (۳) دين = شېت . (۴) كورى شيخ
 جهنگېنى كوسه له دى (آوبره) به تريك به
 دى (كانى رهش) له (برادوست) .

دووکس و ئوردوی بدريتانی

له کوواری (المختار) هوه
وه کبری : فائس لاکه ئرمین

لهم نیکاردهدا پولیسکی ایتالی تهیین که له گهل اینزباتیسکی
بهرتانیدا ، له بهکی له شهقامهکانی شاریکی اینابادا قسه تهکن . وه ایستا
بباوهکانی پولیسی ایتالیسا بو آسایشی وولانه که به ههموو هیزیکانهوه
یاربهی کار به دهستهکانی بهرتانیا نهدهن .

۴۰ میل ددیژ بو ..

گههچی نیروی نهوههینی ، لهم پیشانیسهدا وه
ستیرابو بهلام کس نهی تهزانی ، آیا تاکهی ایرهدا
تهوهستی ...

مارشال « رومیل » بی گومان ، آرهزوی تهکرد

له هاوینی (۱۹۴۲) ی راپوردو
له (قاهره) دا ، بشویهکی بهتانی
ههبو : نیروی فیلد مارشال (تهروین
رومیل) نهیا چهند سانبک له پهتهخی
وولاتی (میسر) هوه دوربو ...
گههچی له زستانی را بووردو دا
نیروی اینسگابز ، بهلاماری نیروی
نهوههینی دا بو ، وه له بهکم جاردا
مژدهی پیروزی دههکهوتبو بهلام له
دواییدا ، نهگهتی هم نیروی گرت و
ککشایهوه بو پیشانیی رووباری
(نیل) ، وه جگه لهوه گولهی
پولا ، نیشی نهماو آیا دهست دژنی
کهوتبو ... له گهانی هم کاولیهدا ،
جهنرال (نووکلنک) که نههماندهی

هم نیروه شبرزهیه بو ، له گهرووی (المین) دا
بهرامبهه به دژمن وهکو سنگک له شکرهکی دا کوتا ،
وه بو بهرگری کردن دم و دهست کهندهکی ابدا و
نیروهکی نیسا دامهزاند . هم پیشانیه له زهزیای
سپیهوه تالایی خوارووی زهزیای لی « منخض العطاره » ،

هاوارکه ، پیری له آوربه !
بی ده هاواری باب و کوره .
نه نار خبوهتا بووه ههوازه ،
له ههموو لا بووه گازهگازه ،
وهکی پلنگی را بووه راوه .

شهر چوهه کوچکا نهیوانی ،
خان و ههموو ویکرا ههستانی .
شهر چوهه کوچکا شانیشینی ،

ههوهبان کردی به هاوینی ،
کلهش کیشان به کهردوونی « ۱ » .
کهلی لاو و جوامیرا ،
گوی را دیرنه تهوا شبرعا ،
مالی خانی کورد چی گپهه گپهه !
تهمیش هاتهوه ، ههزار رحمت له گوی رادیرا .

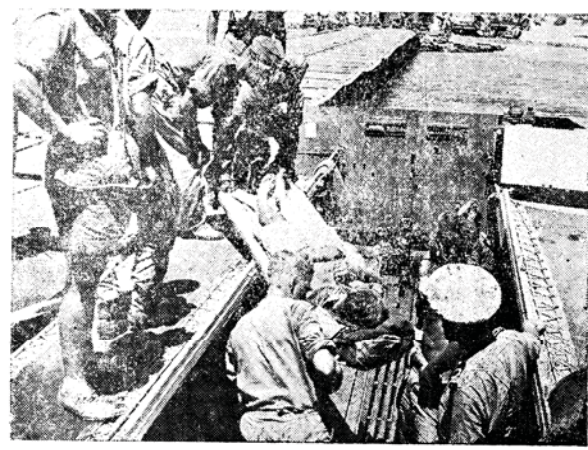
(۱) کللاک و لاشهیان کیشا به نهههانه .

له بهر ده‌میان‌ه‌وه تی به‌ریو که به‌چی بو ئوتیله‌کی ، وه ته‌گه‌ر ئه‌م کومه‌له ته‌ماشای ئه‌م پیاوهمان بگرداپه مه‌گه‌ر کم که‌س هه‌بو ، ئه‌م فه‌رمانده‌ره تازه‌به که ناوی (سه‌ر به‌ر نارد مو‌تس‌گومری) بو ، بنامی .. چونکه ، جه‌نرال (مو‌تس‌گومری) پیش ته‌وه بیته فه‌رمانده‌ری ئوردوی هه‌شته‌مین ایستای له ناو سپادا ته‌وه‌نده ناواینگی نه‌بو .. له بهر ته‌وه خاوه‌ن ده‌سه‌لانه‌کانی نیروه‌کانی هه‌شتم (مو‌تس‌گومری) یان به‌ پیاویکی توره و سه‌رگه‌رم و ته‌رق نه‌خورو جگه‌ره نه‌کیش و گالته نه‌کر ، به‌لام به‌ پیاویکی زاناو زه‌ره‌کیان ته‌زانی . ئه‌م جه‌نراله له شه‌ری گه‌وره‌ی پیشوودا به‌ خاوه‌ن ره‌وشتی باش و به‌ سه‌رداریکی بی هاونا ناسرا بو .. وه‌کو لپی نه‌گیرنه‌وه ، فه‌رمانده‌ریکی توند بووه و نیروه‌کی خوی به‌ گه‌لی مه‌شقی سه‌خته‌وه خه‌ریک کردووه ، که‌وا روژی خوی قال بووه و جسته و چالاک له‌ هه‌موو کاتیکیدا آماده‌ی ایست و کاری سه‌ربازی بووه .. به‌وپه ، فه‌رمانی ته‌دا که‌وا ته‌ناه سه‌ر هه‌نک (عقیده) کانیش بی‌ویسته هه‌بئی (مانگی) جاریک ۷ میل ریگا به‌ رویشن بیرن ، وه جار جاریش خوی له‌ گه‌لباسن به‌ بی ته‌روپشت ، به‌لام دوا‌ی گه‌لی بارانه‌وی فه‌رمانده‌ره سپایه‌ به‌ره‌کان اینجا بوی کردن

که هه‌موو شیک به‌ختی به‌روزی ئه‌م شه‌ره بکا چونکه وه‌سکو هه‌موو که‌سیک ئه‌ی زانی سه‌وا شاری « ایسکه‌نده‌ربه » کللی وولانی میسه‌ره ، وه « ۷۰ » میلی لویه دورره و « پور سه‌عبد » پیش ده‌رگای که‌تالی « سویش » ی به‌ناواینگه که به‌گرتی ئه‌م شوینه گرنه‌گانه ریگای هندستانی بو سامال ئه‌بی و له‌گه‌ل ژاپونی آوه‌لیا په‌که‌گیر ئه‌بن .. به‌لام سه‌ر که‌شبه‌سه‌ی « روبیل » له‌ پینچ مانگ پتری بی نه‌جو ، وه له‌ دوا‌ی ئه‌م ده‌سی را وه‌ستانه به‌ جواریک سه‌رنه‌گون بو که‌وا هیچ نیرویک له‌ دیریک دا به‌م چه‌شته نه‌شکاوه ووا به‌ به‌له‌ په‌ل « ۱۶۰۰ » میل ریگا نه‌سه‌شاونه‌وه دواوه .. وه گافی گه‌بشته جیگا ته‌نگه‌کی « به‌رته » و « تونس » له‌ لایه‌ن ئوردووی له‌ شه‌ری اینگله‌زه‌وه زور به‌ سه‌ختی له‌ ناویرا .. شه‌کانه‌نی نیروی « روبیل » بی‌گومان له‌ جه‌ند هویه‌سه‌وه په‌یدا بو بو : به‌گه‌م ، نیروی هاو‌به‌مانه‌کان چه‌کیان له‌ نیروه‌کانی ته‌وره‌تر و چا‌کتر بو ، دووم نیروی هه‌وایی هاو‌به‌مانه‌کان زال تر بوون به‌ سه‌ر هینه‌کانی ته‌وره‌دا . سه‌ه‌م ، له‌ ناو په‌که‌کابن سپانی آخی و هه‌وایی دا هاو‌کاری به‌کتر زور باش ریک خرابو ..

پی‌ویسته بزانی که‌وا ، ته‌وه هویه‌ی باری ئه‌م شه‌ری گوری ، آینه‌میکی ئه‌م که‌مانه‌شی سه‌رابا به‌ بیروزی هیناوه‌ته . کابه‌وه ..

دوا‌ی هه‌موو هویک هوی « دوو » که‌سی به‌ریتانی و ئوردووی به‌ریتانیا ، به‌ به‌لی ته‌وه که‌سانه که له‌ روژه گه‌رمه‌کی سالی ۱۹۴۲ دا ، له « ئوتیلی شرددا » کوکتلیان ته‌خواردوه له‌ بیران چو بو که ، بو دیدنه‌نی پیاویکی باریکه‌له‌ی که‌بو درێژ ، چا‌وه‌ل‌برن و ئه‌م فه‌رمان ده‌ره تازه‌به‌ بناسن ، به‌لام ئه‌م فه‌رمانده‌ره نازه ها‌نووه ، بی‌گومان به‌ چا‌ویکی ئیژه‌وه ته‌ماشای ئه‌م کومه‌له‌ی کردبو و

بهرینه‌داریکی به‌ریتانی ته‌بین که‌ خه‌ریکن ئه‌ی به‌ن بو کشتی یک بو گواسته‌وه‌ی بو کشتی یکی خه‌سته‌خانه .

به (۶) میل .. وه که بوچه فرماندهری
 نوردوی هشتهمین ؛ همر هم فرماندهره
 کوتانه لی سه مینوه و هه گبز پروایان
 نه کرد که (مونتگومری) یان خوش
 بوی و بریزی تماشا بکن ... بهلام دوی
 گاتیکی زور کم ، همر چهنده
 (مونتگومری) دهر بگو نابه لی کو
 نه بونهوه و زوریان ههز نه کرد چاویان
 بی بکوی ، وه به « موتی » یان ناو
 نه برد ، « مونتگومری » له دوی جهنرال
 « وولیم کوت » که له فروکه کونه
 خواره وه و سرد ، کرابه فرماندهری
 نوردوی هشتهمین ، وه نه گهر « وینانت » ی
 بالیوزی نهمریکا نه وابه له و کانهدا
 مونتگومریان نه کرد به فرماندهری
 جیگاییکی برزتر . بهلام « وینانت »
 له لایلی حکومتی خویه وه بی ووترا
 کوا به نایب نی فی کلاوی سیای اینگیز
 بو « جهنرالیک ههل بریزی که بتوانی
 فرماندهری اوردوی اینگلیزو نهمریکا
 بسکا . وه له کافی سهردانیا « وینانت » ،
 له « مونتگومری » برسی ، گرمان ،
 قدرانی بهلاماردانی سهر « کالیه » ت
 درابه ، آیا به چهنه گاث نه توانی پلان
 ریک بختیت ؟ وه چهنه روزت بو
 بهلاماردان نهوی ؟

لهم نیگارهدا نهین که له زیر چاودیری سهر بازه کانی بهریتانیدا
 له شاریکی اینتالیا نانه وایک خهریکه کولیره نه به شینه وه به سهر منداله کانی
 نه وشاره دا . وه ههر شاریکی اینتالیا که هاوپه بمانه کان بچنه ناویه وه ،
 خوارده مهنی نه هین بو دانیشتیوانی نه وشاره که نه له مانه ههلاتو وه کان
 هه موو خوارده مهنه گیان تالان کردوون .

« اولکلک » دانراو ؛ دوستی مونتگومری بو و
 ههر دوو کیان له شهره که وره که ی پیشوودا گهلی
 دژواریان دیوه . جهنرال نهله که ندهر قاره مانیکی
 بیلک و بی هاوایه . وه کو لی نه گیرنه وه نهلی « آمانچی
 سهرباری بهلاماره وه بهلاماردانه ، نه مانه له بهر گریشدا
 بیویسته بو بهلاماردان آماده نی .

بلین چی ، وا حانه پیشه وه که هم جهنراله
 له کشانه وهی « بورما » و « دانسکرک » دا چارز بو ،
 وه له دانسکرکدا کشانه وهی اوردوی نی سپهرا بو .

مونتگومری دم ودهس به نهله خون قسهی له گهل
 ستار « ارکان حرب » ی له شگری خوی کرد ،
 وه بو دوومین روز نیپه کهی « فرقه » مونتگومری
 به چهکی نه واره وه زور به خشتی مهنقی بهلاماردانی
 سهر نهله مانی کرد ...

له سهر نهمه « وینانت » باوهری کرد که وا
 مونتگومری بو فرماندهری ههر دوو اوردوو له
 هه موو کهس باشتر دهس نهدا . بهلام جهنرال سهر
 « هارولد نهله که ندهر » کوا له جیگای جهنرال

لهم نيگاره دا سه ربازه کانی نه لمان نه پيرن که خويان داوه به دس به ريتا نيايه کانه وه ، له پاش نه موی سه ربازه به ريتا نيايه کان له و خانووه رووخاوانه تپهر بوون که نه و سه ربازه نه لمانيايه تيا بووه .

وه کولي نه گيرنه وه ، به کي له فرمانده ربه کانی پي نه لي ، « ايه ايستا له کافي آسيديان ا » نه و وه لای نه دا نه وه داخی گرام کوا وونه وانا خوش به دلناديت « وه له کاتيکا که سه ربازه کانی نيروه کی چاوه روانی که شق يان نه کرد و گرمه گرمی بو به هاویزی نازبه کان آسمانی و آخيان هيتا بووه له رزين ، نه له کسه ندهر ، شيرانه و نه پاك به ناو سه ربازه کانيدا نه گهرا و دوومين روز له پاش نه وه که دمی ناپدوا سه ربازه نه وه نه جا خویشی زه ربا پهری به جی هيت ، وه نه لين سه وه کول و قوز بندگی نه و جی اوردوو گابه گه اربو نه وه کو سه ربازيکی نه خوش ، يان بريندار به جی مای . به لام له « بورما » دا انجگار له کانی هانتيا هیوانی نه نه کرا ، چونکه فرمانی پی دراو که به نيروه ۲۵ هزار کسه به به وه به رگرمی « ۱۰۰ » هزار کس ژاپون بکا ، ناوه کو جه نه رال « و بقل » له دواوه دا بو به رگرمی نه نه پک کون بکا ههروه ها دواي چوار مانگک شهری دلبرانه انجا

ريگای بورمای به جی هيت کوا بو دژمن هچ سرودیکي نه ماو ، چونکه نه م ريگابه له زستان و به هاردا له بهر به فرو ساردی ری هاتو چوی نه بی گومان ناوه نده کانی سپایی ، کشانه وهی « دانکرک » و « بورما » ، به نابهی هینه کی دانکرکيان به شتیکی زور به زور بی هاونا زانیوه .

موتنگومر بش له کشانه وه کی دانکرکدا بووه ، وه کولي نه گيرنه وه : به سپاکی خوی وه تووه نه گه ر خوارده مه نيتان نه ما ، دم و ده ست به لاماری دژمنان بس و ههلاهه لای بکان .

له و کانه دا که نه لمانه کان نیازی دابه زینه سه رلای خوارووی به ريتا نيا يان هه و ، نه دوو جه نه راله کران

به فرماندهری سه ربازه کانی نه و ناوه بو به رگرمی نازبه کان . وه هه ر نه م دوانه که به ستر « چه رچل » بو رزگار کردنی روژه لانی ناوه راست ناردنی و پي ووتون پيوسته نيروی « روميل » له و ناوه دا دهر پهرين و توزيان نه هيان . چونکه به پي پلانی کوك کراو پيوست بو له « العلمين » دا به رگه بگيری تا کو فريادی چه ک و تفانان نه گانه جی . دواي نه وه دس بگری به رامالين له شکره کی ته وه ره . وه له سه ر نه له کسه ندهر پيوست بو که پلانیکی وه دانی به لاماردانی اوردووی هه شتم له « علمين » دا له گه ل به لاماردانی نيروی اينگليزو نه مه ر بکا بو سه ر باکووری نه مه ر بکا ريک و کوك بکا . به لام شکاندن روميل

نهمه کوه لیک له تانککاني هاربه تانکان که له دولیکوه تی پر تین و بهره و سه ننگه ره کانی تله مانکان ترون .

تله مانکان بدری . به لام نیروی تانککان پیوسته بو و ختیک خوی آماده بسکا که ، شهری دهنه و په خه له ملی شوو شه کوره دور بکوبته وه .

مونتگومری له سهریکی تربشه وه پیری لی کرده وه ته که ریت و توانی تانککانی رومیل له ناو بهری و بهرشو بلا بیان بکانه وه ، له هه لاتن به ولاده چاره بیکي تر بو رومیل نامینته وه ، چونکه له دهشت دا بهی چه کی پولایی و ستان و بهرگه گرتن هر گز نابلی

لهشکری هه شته که بریتیبو له ۶ فرقه ی آوستالی و نیوزیلندی که تهمانه له شهری یونان و گرت دا گه لی به آزایی ، به تایه تی له نزمه بازیدا ناویان دهر کرده وه ، وه فرقه ی چواره سی هیندیشی تیا بو که ، تهم تپهش له شهری تهریزیا و دهر بندی (حلقه یه) دا هجگار آزاییان نواند .

جگه له وه میسنه چهرچل قسه ی دا بو که ، دوو لهشکری تریان بو بیری و توب شمش پاوه نی تانک بری نازه و گه لی فروکه و تون (۷۵) ملیعیان بگه به نیقی . وه تهمانه به تا به تا خهریکی گه بیشته کنالی سوبش بوون .

مونتگومری بو تهمه تهمه نو او آماده بی دوو مانگی تهبوست ، وه تهمبو هر چونک بی نیروه کانی تهمه ره له و جگه به دا را بگری .

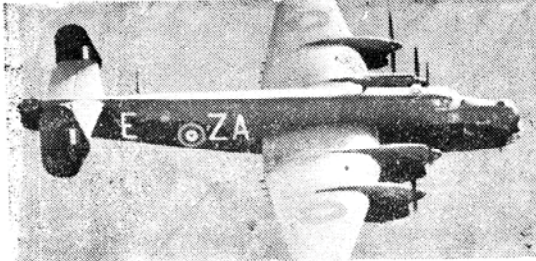
به مونتگومری سپیرا ، انجا رومیل دمی کرد به بزوتنه وه . هر له گه ل گه بشته « تل عیسی » به گرده کدا همل گه راو له ویوه به دور پینه کی دمی کرد به تماشای کردن و کوه سووه کردنی روکاری نیروه کانی تهمانه له م سووه به دا بوی دهر کوه که له دوی که نده ککانی « رومیل » . وه به هزاران بوی « ۸۸ » م دابه سترون ، وه که هر تهم توپانه بوون له وه پیش شکستی به تانککانی هاربه تانکان دا بو .

بیجگه له وهش زانی که ، له دوی تهم توپانه وه ۳۰۰ تانکیک هه به و له داوینی تهمانسه وه زبیکه « ۸۵۰ » تانکی تر هه به . وه زبیکه

۱۶۰ هزار پیاده می هه به که له مانه ره ننگه ۵۰ هزار یکی تهمانه ی بو و ین و تهمانی تری ایٹالیانی بوون . وه زبیکه هزار فروگه بیکیش به و ناوه دا بسلاو بوته وه . انجا مونتگومری له پاش تهم زاناران کوه ته پهله ی دامه ز راندنی نیروه کانی و زور کردنی چه که و سهر بازوه .

روکاری « علین » له گشت لاره ههر له ملی شوو شه ی تهم کرد کوا له لایه نی بهر گریه وه زور نرس بو ، له گه ل تهمه شدا نیروی ایٹگلین کوه ته خوی و نهی هیشت اوردوی تهمانه بگانه رووباری « نیل » و روو به رووی وه ک سنک چه تی و رای گرت . به لام پال پیوه نانی بو پاشه وه زور پیوست بو . تهمانه ی که مونتگومریان له سهر کرده که به دی کردبو ، بروایان و ابو که هر له و کاهدا جه نرال مونتگومری پلانی شکاندنی له شکره کی رومیلی ریک خستی .

هر له وه سووه مونتگومری تی گه بشت که سروشتی شهری دهستانی گورراوه ، وه لیره تانک هبیج سوودیک نابه ختی ، تهم شهری ایرهش تهمی وه کو شهری گه وری پیشوو به که نده ک و پیاده بگری . چونکه شهری پیشوویش هر تهم دووشته بردیانه وه و سهر بازه پیاده کان به تهمانه یادکرا بوون . وه پیوست بو که به نیروی هاربی و توپیکی زوره وه به لاماری

لهم نیکاردها بومبا هاویژیکی قورسی بهرتانی ی چهنی
 حالفاکس تهین که چوار بگیری (عورکی) نهجری
 رولس روبسی هه به . لهم بومبا هاویژه تهوتانی ههشت تون
 بومبا هل بگری ، بیجگه لهوه شمش گوله پژینی قورس و
 توبیسیکی به سهروه دا بهسراوه بو پاراستنی خوی . وه
 ماوهیکی نهونده نهفزی تهوتانی بگانه هدر نوختهییکی رایخ
 که یهوی بومبا بارانی بکا .

بو که بو شهری شهوی دهستی نهدا ، نیروی آزای
 موتسگومری خویان آماده کرد بو بهلاماردان ، ور
 دوو ههفته بو بومبا هاویژهکانی هاوبهمانهکان ریگا و
 شوبنی نهلهمانهکانیان پهینا پهینا بومبا باران ته کرد ، وه
 فروکه بجهنگه کانبش هر خهریکی راوکردنی فروکهکانی
 دژمن بوون . ومکاتی کهکاتی بهلاماردان نریک بووهوه ،
 فروکه بومبا هاویژهکان زور به توندی کهوتنه بومبا -
 بارانی جیگای فروکه و ریگا و شوبنی چهکی رومیل ،
 بیجگه لهوه فروکه بجهنگه کانبش به بومبا و شهست
 تیرهکانیان گهم گردی کهوتنه دا گرتنی جیگای توب و
 کهندهکاتی بهیشانی تهسوره . موتسگومری
 فرماندهریکی زور زانا بو همیشه نهی ویت کار به
 دهستهکاتی لهشکرهکی پلانهکی بزانی و نهی به
 پیویست نهزانی بو پیروز بوون . کلر به دهستهکاتی
 نیروهکی بانگ کرد و پلانهکی خوی به هواوی
 تی کهماندن .

له پیش نهومدا دهم بگری به بهلاماردان له سات
 (۱۰) . ی شهوهوه گشت توبه دامهزراوهکان دهسیان
 کرد به گوله باران و کوتانهوه و روخاندی خندهکهکاتی

مارشال رومیل لهم وهختدا بو شهوه ناوندهکاتی
 لهم رووکاره ببری ، دهم کرده بهلاماردان ،
 وه بو پشت لی گرتنی ههردوو نهشتهکسی له
 شکرهکی چههرال موتسگومری ، ۳۰۰ تانکی
 خسته کاروه و له تهنگه بهری بیک تهگهرا که
 بی دری و لی وهی بچینه ژوروهوه و سووری
 بهر گرهکی اینگلزیهکان بدا . چونکه رومیل
 هه همیشه خهریکی دانانی پلانی وا بو . بهلام
 موتسگومری تانکهکاتی خوی نهختهکابهوه و
 ریگای بو تانکهکاتی رومیل چول کرد ، وه
 تانکهکاتی رومیل له چند جیگاییکوه بهیشانییان
 دری و چوو ژوروهوه ، له پاشا موتسگومری
 به پی پلانهکاتی خوی له هه موولاییکوه دهمی
 کرد به گوله بارانیا و سهری وا لی شیواندن
 له پاشی نهومی ۱۴۰ تانکیان لی ههلاههلاکرا
 له بهستی گهراوهوه بوون . بهلام تهنا ۴۰ تانکی
 موتسگومری لهو شهردا له نار چور .

له سهر هم زینهی رومیل ، موتسگومری وونی
 میسر زگاری بو . لهم کاهدا میستر ویندل وبلکی
 له لاهوه بو پی ووت ، « له بهرزالی تانک و نیروی
 آسمانی اینگلز و نههریکا کهوا لهم شهردا ده رکوت و
 دجان ، بی کومان رومیل هل ته برم » . !!

موتسگومری لهوانه به همیشه پلانهکاتی زور به
 ووردی و دوور بیسهوه داننی و ربکی نهنا ، وه بو
 چهک و تقاتی گهوره و بچوکی نیروهکی خوی زور
 تی تهکوشی . وه که تهچوو مهیا نهوه ، فرماندهرهکاتی
 واقیان وور تهما چونکه ، لهوان بشته جیگا و شوبنی
 پهککاتی سپا ، نهزانی . وه بو هر پهکبیک پیویستی
 خوی نوکری نهدانی ، وه ککردهوهکاتی زور به
 ووردی نهماشا تهکردن که ، بزانی آیا له چی کاتیکدا و
 بهچی جوریک راسپاردهکان حی بهچی تهکن ، چونکه
 تهمی به پیروزی نهزانی . وه له پلانی بهلاماردانه -
 کهدا نهناهنهت قوتوووه گوشنیکسی بچوکی به بی ژماره
 نهکردن فراموش نهکردبو .

شهوی ۲۳ تشرینی به کم مانگه شهویکی رووناک

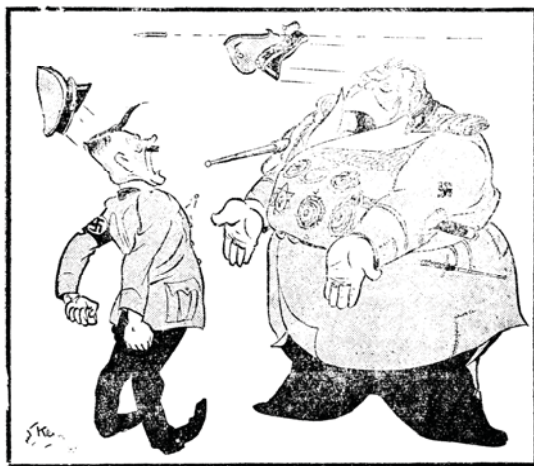
تهوره ، وه به جوریک پیشانی (علمین) یان
 داگرت که تا ابستا لهو وینه به نه ییزاوه . وه به
 دروژانی تهو پیشانی که ۴۰ میل بو به که له پال به کدا
 تو بیان دا به ستبو به جوریکی وا که له رووکاری
 هژمنه وه جی به که نه ما بووه وه که به گوله نه ییزدیت .
 موهه ندیسه کان له پشت هم گوله بارانه وه جیگا و شویی
 (له غمی) دژمنیان ته دوز به وه و پاکیان ته کرده وه ،
 له دوا ی تهو انیسه وه نیروی بیاده تهو جیگایانه یان
 داگیر ته کرد . هه وهها لهم ده شته چو له دا و له
 سهر تم له شهر هه ل کیرساو جهند روژیک دروژوی
 کیشا . روویل دانی به خویا گرت و جار جاروش به لاماری
 به رامه ری ته دا . وه بو داگیردنی جیگاییک و به جی
 هیشتنی گهلی کسی به کوشت ته دا . به لام له روژی .
 ۲ ته شری دووه مدها موتسگومری زانی که ایترکانی
 به لاماردان هاتووه ، فه رمانی دا ، به تانسه کانی که تا
 تهو وخته له زیر گژوگیادا شاررا بوونه وه ، به لامار-
 بدهن ، انجا تانسه کان سهریان له آسو هینا به ده ری و
 تاوین دایه سهر دژمن ، وه له نریک (عصفیر)
 به ره نگیاری تانسه کانی تیپی ۱۵ ، ۱۶ مینی دژمن
 بوون و سه به کی هزار تانسه کای رومیلان هه لاهه لا
 کرد . جه نه رال موتسگومری ده سی کرد به بیکنین و
 بهم هوپه وه وه له فه رمانه روژی به کیدا ووتی ، « تهوا له
 دوا یی روژا وادا راویکی باش هه به ، وه تانسه که ته کم
 که راویکی زور خوشتان بی به لوونه وه » .

نده خوی بی راگیر نه کرا و سکا . بهم هوپه وه
 « موتسگومری » به « ویندل ویلسکی » ووت ،
 روویل ته گهرچی فه رمانده ریکی زانابه و نی گه
 بشتووه ، به لام همیشه پلاننه کانی نازه ته کاهوه له بهر
 ته مه هیچ کانی سه رناگوی . وا ده رکه ووتوه که
 موتسگومری له پلانان دانانی شهردا زور شاره زابه ،
 چونسه که له شهرده کانی ته فه ریسا پدا بو هه ر جیگا بیگ
 جه شته پلانیه کی به کار هیناوه . به وینه ، له پیشانی
 « علمین » دا آوای « اصول » شه ری گه وری
 پیشووی هینا به کاره وه ، بودرینی پیشانی « ماریت »
 آوای شه ری به رامه ری خسته کاره وه ، وه بو گه وارو
 دانی تنبشی تهم پیشانی آوای ده شته کی هینا به به ره هم ،
 وه له شهرده کانی تری ته فه ریسا پدا پیشانی دژمنی به
 آنک هه ل - ده ری . وه موتسگومری به ته وای نی
 گه بیشت که ته گهر بیگ هانتیکی ته واو له ما نه بری
 هه وای بو به ژیدا نهی هه رگیز شه ر نابریته وه ، چونکه
 شه ری ته فه ریسا ته مه سی به ته وای بو هه موو کس
 ده رخت .

فه رمانده ری نیروی هه وای سه ر « آرته ر که
 نینسگام » له گه ل « موتسگومری » دا له پیش
 به لاماره کای ته فه ریسا دا به به کوه له جیگا بیگدا کو
 بوونه وه پلانان دا ناوه ، به لام تهو پلانابه وه نهی
 هه ر بو شکاندن روویل بوونی ، بی گومان بو به لاماردانی
 باک روژیش کوک و ریگ خراون .

موتسگومری : پیاویسه که به هوپه وه ناوی قاره مان
 به له شکی هه شته م به خشرا له سالی ۱۹۰۸ کولبی
 « سه ندهر هه سی » ته واکر دووه و دوا ی ته وه
 نیراوه بو تیپی « روورک شاپر » ، وه له شه ری
 گه وری پیشوردا دوو جار بریندار کراوه و نیشانی
 « ایتمیاز و چه لپای شه رینی » بی دراوه . وه له
 دوا ی شه ری گه وری تا ته م شه ره به سه راهات ، له
 ایرلانده و اینگلته ره و هیند ستاندا له سپادا زایق روکن
 بووه . له کلیه ی سپانی کامبه ری له اینگلته ره دا و
 له کویتای بلوچستان دا ماموستانی کردووه . له سالی
 ۱۹۳۸ دا له رووکاری « فلسطین » دا فه رمانده ری

روویل ده ست و برد ، نیروه به را گه نده گهی خوی
 کوکرده وه و به اونومو بیلیکی گواسته وه کشاندنیه وه
 بو دوواوه ، به لام ایतालیا به کانی له وی به جی هیشت و
 خوی و له شکره گهی له ریگای زهویا به ره وه هه لانن ،
 وه بو ته ووی مه ییانی هه لاتی زور ترینی جارویار وورده
 شه ریکی بو ته کرد . وه موتسگومری له کولیان نه بووه
 وه . و شوینیان گوت ، لهو شوین گوتنه دا ۸۰
 هه زار ایतालیا و ۳۰ هه زار ته له مان به دیل گرت .
 له رووی ته م پیروزیه وه موتسگومری وونی ، « له مه ولا
 هیچ شتیک نه ماوه ته وه پیشانی بگری . ته گهرچی
 روویل له « عقبه » داو له رووکاری « ماریت » دا
 ویستی بووه سی ، به لام لهو هه ر دوو وه ستا ته دا ته وه

وجدانی هیتلر !! ..

هیتلر - همه چی به نهی هر .. بم بخشه نهی فیلد مارشال گورینگ ، اکوا فروک کانت ، چاوت لی نه که هاو به مانگان هموو روزیک بهره کوشنده کابیان دامان نه بوسن ۱۲

گورینگ - من چیم به دسته ، نیروی هوا بیم کولی داوه ، چرونکه کهره ستیمان نماوه ، بو چی له تووا به هموو شتیک وه کو وجدانی توبه که آتاجی به کهره ستی نهی ۱۲ ..

ته له کسه ندهر : به کیکه له سپایه به ریزه کانی سالی ۱۹۱۴ ، له نهی ۲۴ سالیدا کرا به فرماندهی هندی ایرله ندهی و له چار زیاتر فداکاری نواند ، وه چاریک زور به توندی بریندار بو . نیشانهی « اپتاز » و نیشانهی « چلیپا » ی پیش کفش کراوه . له شهری گهره ی پیشوروه تا هم شهره خهریکی دامه زوانی سپای لاشیا بووه . له سنووری با کوری روزاوی هیندستان دا شهری کردووه . له « چیل طارق » و اینگلنهره دا فرماندهی گرتوته دست . له ۲۵ سالیدا بووه به میجر جنرال ، له کانه به تهمین له هموو جهنرال کان پچو کتر بووه ، ایستا له تهمین « ۵۵ » سالیدا به ، بیاو یکی زور شوخه و

فرقی کردووه . باوکی پاپاز بووه ، له تهمینی بهک مانگیدا بووه که باوکی هیرنی « نایا » ی کردووه ، وه ویستووینی بیسکا به پاپاز ، بهلام موتگوسری له تهمینی ۱۲ سالیدا ، چاری پی ککوت سکه آواسترا له هاو خوینه کانی به خونازیه وه نهچوون بو شهری « بوهر » ی به ناو بانگ ، ههر لهو روزوه تهمین ههره می سپایی کوته کلهوه .

موتگوسری ، توژیک تونده ، دهنگ به رزی و توروی ی خوی ناشاربتوه ، ووریا به بهزانیاره ، وه به قسه بهرامیهره کی نه به زینی و به سه ریا زال نهی . له کانی به دبل گرتنی جهنرال « رینر فون تومای » نهله مانیدا ، آراسی نهگرت و بانگی کرد بو نان خواردن همیشه نیگاریکی رویلی له ژووور سه ربهوه دانه نا ، وه به جهنراله کی ووت ، « زور ههز نهگم چارم بی بگوت و قسهی له گهل بگم ، لهو وهخته هه توام بزیم کوا لهچی جوهره بیاریک » وه له کانی شهردا دسته آوریسی نهله مانی دوزبهوه و له بهری کرد .

موتگوسری ، ههزله شهبهقی سورمه داری اوفیسره گهره کان ناکا . وه شهبهقی کانی نیروی آسترالیاییه کانی خوشتر نهوی کوا نیگاری آسترالی بیوه به . وه ههز له « فلسوی » سر پوخی سه ر بازه کانی تیچی تانک کان نهکا . له کانی دهرز دا داندا ههرگیز ههز له جگاره و کوکه ناکا .

موتگوسری ، له تهمینی ۴۰ سالیدا کزنی هینا شایبه کی به آوا سپایی رازاندهوه و ههلسوورانی مالهوشی ههر به آوا سپایی به ریوه نهچو . وه بو مهشقی کوره تانکه کی فرمانی سپایی نهدا ، له سر پرسیار کردنی آوله یکی وونی ، من لهم کورهم زیاتر ناوی چونکه فرمانی سپایم ههچگار زوره .

روژهدلاتیوانه گهواره کانی اینکلیزی

سیر نه‌دوارد دینسن روس

له کوواری روزگاری نو
وه رگبر : مونسئ موكوسبانی

ناسین ، سهر رشنه‌ی کاری له پشبووانی‌کی زور بره‌یز
گری دراج ، جا به‌وه‌یوه له هاوشان و هاوریه‌کانی
به‌چالاکتر به‌رز بو و له اینگلیزستاندا بلندترین
چیگای دهمت خست . له لندن دا روژهدلاتاسینی
زور پیش خست .

دینسن روس له سالی ۱۸۹۶ وه هه‌تا ۱۹۰۱ ی
میلادی له (یونیورسیتی کالج) به ماموستای زمانی فارسی
ایشی دی ، له پیش نه‌وه‌دا زمانی روژهدلات له لندن
باوی نه‌بو ، و هینده له‌رودانه‌بو ، به‌لام دینسن روس
له‌و چه‌ندس‌ه‌له‌ی که ماموستای زمانی فارسی بو ، گه‌لبک
ایشی کرد . و له بابت زمانی روژهدلاته‌وه ووتارانی
ده‌نویسه‌وه ، له روژنامه‌کاندا بلاوی ده کردنه‌وه ، وه

نه‌دوارد دینسن روس ، روزی شه‌شمی جزیران
سالی ۱۸۷۱ ی میلادی له دایک بووه ، دوکتور روس
که بابی ادوارد دینسن ، له کانسای سفت فیلیپ له
(سنچنی) که گه‌ره‌کیکی لندن به‌روه‌ده‌یو ، دینسن
روس ، له فوتابخانه‌ی مال بورو خوندوبه ، له دوا‌ی
نه‌و چونه‌ مدرسه‌ی به‌زی لندن که نادی (یونیورسیتی -
کالج) . له مه‌سه‌دا ده‌ستی به‌ فیرونی زمانی بیانی
کرد ، زور به‌زونی هونه‌رو زرنگی فیرونی زمانی
یگانه‌ی لی آشکراو ، ناوبانگی زمانی روژهدلات
زانیی ، پتر له کیشوه‌رانی فرسه و (پاریس) و
(استراسبورگ) بلاو بووه . به‌تابه‌تی زمانی فارسی و
عربی زانیی زور به‌رزبو وه . بو پیش خستی روژهدلات

چاریش سه‌رکه‌وتوون ، وه له زهرای لدا و فرجه‌ی
گه‌رمادا نه‌تلانه‌وه ، له چیگه‌ا و شوینکیدا نه‌زیان که‌وا
لوه‌لی قه‌نگ سوور سوور نه‌بووه‌وه چی جای پیاد .
وه به‌رگی گه‌رمی و ساردی و نه‌پوتوزو گیزه‌ لووکی
نه‌و ده‌شته‌یان نه‌گرت که نه‌و خول و توژانه هه‌موو
کو نه‌لووت گوی و چا‌وو نا‌کو له شیشبان پر بووه
له توژ . هه‌ر وه‌ها نه‌م له‌شکره دلبره به هه‌زازان
سردوری خوی -ه‌را‌ه‌ر به قه‌راخ زهریه به‌ردا و له
ناو گوری کم هه‌ل که زاودا به‌جی نه‌هیشت .

دوا‌ی ده‌رکردنی نه‌له‌مان وایتالیا له لیبا و بنغازی و
ته‌رابلوس دا مبسته‌رچه‌رچل چو بو سه‌ردانی ته‌رابلوس ،
به‌خو هه‌لسکیشانه‌وه ووتی ، « نه‌گه‌ر دوا‌ی نه‌م شه‌ره
له به‌کیکیان پرسی ، بی له‌گه‌ل له‌شکری هه‌شتم
بووم ، به‌سه‌تی » !!

له بنه‌ما له‌بیکی به‌ ناو بانگی وه‌ماخ زاده‌به له ناو
جه‌نه‌راه‌کاندا کم‌کم هه‌یه وه‌کو نه‌و ده‌وله
مه‌ندی ، له مه‌سه‌تی « هارو » ی نه‌رستوکرانی
ده‌ر چووه . فرمه‌ساوی و نه‌له‌مانی و ایتالی و روسی و
نه‌ردیه نه‌زانی . جاران یوه‌ری مه‌لیک « نه‌د واردی
چوارم » بو . ره‌وشتی زور باشه ، زور جه‌ز له
گه‌شت و گوزار نه‌کا .

هاتی موتکوسری و نه‌له‌که‌نده‌ر بو نه‌فه‌ریکاو
کردنیان به‌ فه‌رمانده‌ری له شکره زور به‌رز بووه‌وه و
به‌و چه‌که تازانه‌وه که له اینگلتاره و نه‌مه‌ریکاوه
په‌تا په‌تا بیوان نه‌هات گه‌وی له دژمن برده‌وه .
وه‌له و شه‌ره دلبری سهر بازه‌کانیش ده‌سی گه‌وره‌ی
هه‌بووه بو بردنه‌وه‌ی پیروزی نه‌و ناوه ، چونکه
سه‌سال بو دلاوه‌رانی نیروی هه‌شتم له به‌ر بی‌چه‌کی و
کم فره‌گه‌بی ، گه‌لی زور جار شکاون و هه‌ندی

تهنئادى ادارىي حكومتى هند (و يارمىنى دان -
 معاونى ، وزارتى فرهنگى هندوستانى بو خريه سهر
 و منظمه كه يه وه . وه ايش و كارى دالمشكاهى كلكته و
 عضوى هره به كارى (مجموعه منى آسيانى ناوچه منى)
 خرايه ژير چاوه دبريه وه . لهم دمه كه اينه دا تيگه بشتن و
 زانينى خوى ته نيا بو زانينى اسلامى تهرخان نه كرد ،
 به لام زور باش بو فيربونى زمانى سانسكيتى و چينى
 خهريك بو ، و زمانى (تينى) ش فيربو ، لهو
 دمه ش ، كه ليني دست كوت كاغذه فارسىه كاني كه له
 نيوانى اسراكاني هندوستان وه ساكه كاني اينگليزدا
 نويسرايون ، كوى كرده وه و له چاپى دان .

فهرستىكى بو كتيبه كاني « كتيبخانه ي خدايه خش »
 نويسه وه كه له كتيبخانه ، له شارى بانكى پور
 دامه زراندرابو ، وه پر بو له كتيبه نايابه پررخه كان ،
 له فهرستى له چاپ دا . ههر لهو چاخه دا ووتارو
 كتيبه كاني هانوى له چاپ داوون : - (فهرستنامه كاني
 بالنده كان كه به زمانى توركى و منچو و چينى و تارىخى
 گهچرات به زمانى عربى ، شمره كاني باير پادشاهى
 هندوستان ، ديوانى شمره كاني توركى و فارسى بايهرم
 خان ، تارىخى گهچرات تاليفى ابو تراب ولى)

گه وره ترين ايشووكارى دبنسن روس ، گه يانده
 پاينى رهننگى به رزبونى ايش و فهرومانى روزمه لات
 ناسين و شاكوت بيگه ياندين بو لهو آره زووه . به لام
 كه ميگ هستى تيكوت ، چونكو دبنسن روس ،
 ده به ويست نيوانى زاناو تيگه بشتوو و هوتهرمه نده كاني
 هندوستان و روز آوا به چاكى بيگه ببنه بكدي ، وه
 زور باش به بكديان بناسينى ، وه بو يارمىنى و آشتايان
 به بك ، ربكك و بكي دامه زرين . سير هاركوت
 بوتلر كه كار به ده ستيكى حكومتى هندوستان بو و
 سهره رشتى ايش و كارى فرهنگى بيه ده سته ده بو ،
 له سهر لهو بيره وه ربه دبنسن روس سهر نه نقشه بكي
 بيك هينا كه بهوتهرزه له كه كه تته ناوچه بيك دامه زريندى ،
 هه نا بيروجوانه زاناكانف له همسركا و له ووروباه
 بيچنى . و به هوى هاوكارو هاو بيشه كانه وه كه نه
 هندوستان خهريكى فيربون و فيركردن بن ، وه روز-

روژه لانيهوانى گه وره سهر ته دوارد دبنسن روس ؛
 له كتيبخانه كى خويده خهريكه .

بو فيربونى زمانانى روزمه لات ، سروفى بانگت ده -
 كردن . ناميگه بكي له بهت (زنده گاني سهرتابى
 شاه اسماعيل) نويسه وه . وه به هوى (ميستر الياس) و
 ياربه دانى ، تارىخ رشدى كه دبريكي موفله كاني آسيانى
 ناوچه منى وه رى گبرايه اينگليزى ، له دواى له وه ،
 به وكيشوه رانده گه راو گه شتيكى كرد كه له (تارىخ
 رشدى) دا ناوبراون ، له گهل هاو ره وشتيكى خوى
 كه ناوى (سكرابن) بو و به يارمىنى داني كتيبيكى
 به ناوى (دلى آسيان) وه نويسه وه . وه ههر لهو ده مانده
 فهرستىكى بو رباعياتى عمر خيام دانا ، به اينگليزى
 چاپى كرد ، له ويده گوزران و زيان ، به سهردا هانوى
 سه ددى عمر خيامى بشكوتوووه . نويسينى لهو دياچه به
 بو به مايه لى له وه كه دبنسن روس هه واداروا به سته
 لهو شاعره گه وره منى . هه نا له وده هه هيچ كهس وه كو و
 دبنسن روس ، ببي به چلونى و بيره ودى و كارينى
 عمر خيام نه بردبو .

له سالى ۱۹۰۱ ي ميلادى دبنسن روس ، بو به
 سهروكى مدرسه ي كه كه تته ، له وشاره ناوچه بكي زانينى
 ته ديسانه ، سالى ۱۹۱۱ (سهره رشتى گهران زوتى

هلات ناسین پیش خن . بهلام له بهر نوره که پای
 تخت له که لکته هه لگراو پرا به ده ملی ، نهو
 کوشته باش کورت . نه که هر نوره سه ری بگرتاروژ -
 هه لاتاسین گه لیک باش ده رازاندراوه . آشنایی و دوستی
 روژهلانی و روژ آوایی ره نگیکی جوانتری و ورده گرت و
 چاکتر بیک ده هات ولیک زیکترده بونه وه .

له ۱۹۱۲ دا نیشانه و روتبهی (شوالیه) ی شاهه نشای
 هندوستان درابه دینسن روس ، له سالی ۱۹۱۴ دا
 دینسن روس گه راوه ایسنگلستان . له نه تیکه خانه کانی
 لندن دا بو به یارمه نی دهر (معاون) ی پاریز گاری
 نقشو و نیگاره هه لکه ندراره کانت . دینسن روس
 چونکو خوی له آسیایی ناوچه نی دا گه رابوو ، ته واری
 چنومه کانی که سیراورل ستاین ، له آسیایی ناوچه نی دا
 کوی کرد بونه وه ، خسته زیر چاوه دیری خو به وه .
 له جهنگی جیهانی پیشوودا ، دینسن روس بو فیرونی
 زمانی کیشوده پچوکه کانی اوروپا و پیش خستن و
 آگاهاری پتر کردنی زمانه کانی روژهلان گه لیک خوی
 ماندو کرد ، وه شاره ژاییکی زور به رزی ده ست کورت .
 له بهی آگاهاری ره زارنی جهنگدا ایسکی زلیان
 دایه . دینسن روس به هوی نه وه که له وه زارنی
 جهنگدا ، کار به ده ستیکی گه وری ، بهی آگاهار
 بو ، ووتنه کانی یگانه ی زمانه ره ننگا و ره ننگه کانی
 کو کرد نه وه ، وه چند ده فتریکی له ووشانه پیگوه
 ناو کرد نه کتیب . سالی ۱۹۱۶ له لندن فیرونی زمانی
 روژهلانی دامه زراند .

سالی ۱۹۱۸ دینسن روس له لاین حکومتی
 بریتانیا به پاداشی نهو خزته گه وراه ، له
 هندوستان له چاخی جهنگی جیهانی دا به جی هتا بو ،
 به توله ی کوشته کانی بو فیرونی زمانی روژهلان لقبی
 « سیر » ی بی به خسترا .

دینسن روس ، سالی ۱۹۱۶ مدرسه ی فیرونی
 زمانی روژهلانی له لندن دامه زراند سالی ۱۹۳۸
 گه و مه مدرسه آویان گوری ناریان نا « مدرسه ی فیرونی
 زمانی روژهلان و آفریقا » نه خبه نی مدرسه سیر
 دینسن روسیان کرده سه روکی مدرسه . سالی یک

له وه باش له ایش کشاوه و دوستی هه لگرت . تم
 چندهای له لندن ماپوه . گته بیره وری دامه ز
 راندنی زانستیکی ناو چه نی له لندن ، تا کوله ی دا
 روژهلاناس بیگه بندرین . دینسن روس چه نیکو
 پیاو یکی زور گه وری زاناو و تیگه پشتو بو زور چاک
 به آره زو گه پشت . بو بیره وری و پیش خستی تم
 لیکدا نه وه و بیگه یاندنه ، ده بویه پیوانی هه لیزارده ی
 کارزان آشناو شاره زو ساز بکاتا کوتیوانی به چاک ایش
 پیش خات ، ناچار بو له مدرسی نهو مدرسه و
 مدرسه کانی دیکه که زمانی روژ هه لانه کانیان ده زانی
 بو دهرس ووتنه و دراریان ورنه ده گرت ، و نه گه
 دراویشیان وهر بگرتابه به جیره یکی کم دلنیا ده بون .
 له راه ده ستیکی پیسکه ره نانت . بهلام دینسن روس
 به وحی اوخزنی نه هات . هه ره چند له بهر جهنگی
 جیهانی ، هه موو پیوستیک بیک نه ده هات و هیچ
 آره زو بیک ربک نه ده خرا ، بهلام بو ره شته نازه
 دروست کراوه کان ماموه ستایانی به پیداکردن . نهو
 ماموستازانایانه گهنیدیک ژنو به شبکیان پیانو بون بو
 بهر ژکردنه وهی نهو آره زو وه ، وه بو ربکی دیکه
 نهو نیکوشانه ، یاریده یان داو به دلیکی پاک و خاوبنه وه
 بهی گری و گول پشتیوانی یکدیان کرد ، زمان و ده ستور و
 تاریخ و فهره ننگ پیشه سازی روژهلان و آفریقایان
 به هوی وهر گرتن وزانین و هوه ره بیک هتاو کرد پاته
 کتیب و چاپ و بلاویان کردنه وه .

دینسن روس له وده مه پدا که سه روکی مدرسه بو ،
 ربیکی و بیسکی کتیبخانه ی مدرسه و چاپ کردنی
 کوواری مدرسه ی خستبوه زیر چاوه دیری خو به وه ،
 ژماره ی کتیبی نهو کتیبخانه له سه ده هزار کتیب
 پتر بیو پترین کتیبه به زخه ده ست نویسه کانی
 به که تالی کتیبانی گیتی ، له سایه ی کوشتی دینسن روس
 لهو کتیبخانه به دا داندره . دینسن روس له هه موو
 کتیبه چاکه گران بیه کانداسه ره رشتی هه بو و شاره زلیان
 بو ، ده ی ناسین و ناوی هه موو یانی ده زان . کوواریکی
 سه مانسگانه ی به ناوی مدرسه وه ده رختست ، له باش
 چه ندیک نهو کوواره ، بو به به که بین کوواری
 به ناو بانگی گیتی .

به راستی سکونت و هونرو پیشگونی زنانین
 ویشه سازمکانی ایرانیان وام دار و ملکهچی
 ماندوپوت و تفهلا دانه نیسایه کانی دینسن روس
 دهن بین . لهو دمه دا نامبلکه بیکی بو ناسینی هونر ،
 وه وردیینی ، نقش و نیکاره قهشه ننگه کانی ایرانی
 نویسه هوه ، وه له چسپانی دا تا کو هموو کس
 یزانت .

دینسن روس له ماموستای دازور پوزبو ، له سالی
 ۱۹۳۸ له نهجومه نی هوماونی آسیای اینگلیزی دا چهند
 سالیک اعضاومدبرو سهروکی شو نهجومه نه بو ، به
 گه لیکک ماندو پونه وه ایشی تیدا دکرده و بناغهی
 روزه هلات ناسینی تیدا دامه زراند . له سالی ۱۹۳۸ دا
 کدآره گبرو . بو ییاویکی ایشکرو به کوشه وه و خاوه مند
 نه تهلای و مکر دینسن روس نی ایش و کار ماهوهی
 چینگای دلگیری بو ، نه گهرچی نه مینشی گهیشتره
 ۶۵ سال .

دینسن روس سالی ۱۹۲۰ سانگی کانونی دووم
 به سهروکی دوقری آگاداری له بامی مستشاری
 بالوزخانه ای اینگلیزی دا بو نه سمنبول ناردرا شو ناردنه
 گه لیکک له دینسن روس خوشه سات چونسکو له وه
 پیش له نهک کال آناورک پیشه رای تورک و له کهل
 گه لی پیاره گهره سهر هاته کانی سارگدا آشایی مپوو
 دستان بو . له کالین دمه فقه دا دهی توانی گه لیکک
 ایشی پرسود بکات . هلام مهرگک دمه رفقه تدا ۲۳
 سانگی ابلول سالی ۱۹۴۰ له نه سمنبول مرد

دینسن روس سالی ۱۹۰۴ کچی به ت رویسنری
 ماز کرد . به یژن هیانه دلیانو و خوشی داده بوارد .
 خانومه کی دینسن روس بویکی رو خوش و ردهشت
 باش و ایشکرو به کوششت بو ایم بانوه گه لیکک
 یاریدی میدی خوی ددها . که چوه خاکی نورکیا
 خانومه کچی له گهل بو سانگی نیسانی شو سه
 خانومه کی مرد . به مرئی خزانای زور دل نهنگک
 هه راسان بو و پشوی کونه گوزرایه زن و آزاری
 بری دی هه تا شش سانگیش نهده سهروت و ایش و
 توله یی دهری له خری بیله می خوشه ویستیکی دل
 به ستوی دانه دهرکا ، و مزای سارژ نهده بو .

دینسن روس بو گه بیسته آزموی خوی وه
 به چینی دغوازی که په بوهندی نه دنی بو ، هه ستا
 گه شکی کرده وه چوه بو ایران و تورکیا ، وه کیشوری
 پورته گال و نه مریکاش گهرا ، وه چهند چینگانی
 دیکشی دیت . دینسن روس به راستی لهو گه شته بیدا ،
 گه لیکک چتی دژواری آسان کردن ، وه گه لیکک
 گری کردونه وه و گه لیکک به کانی پیکناون . له نیو
 شو هموو بچر بچران و پشویانی شو رو پای سالی
 ۱۹۱۸ دا ، هوگری و به کتیکی کله نیواندا مابو
 نه نیا هوگری و به کتی ، « زانستی » بو له ده ستدا .
 دینسن روس هه هینده پی کراکه توانی تیکوشیت
 شو هوگری نه بچری و نه به کتی را بگریت . هلام
 له دو ایندا خرابه و پیسی نازیکان و فاشسته کان
 نهوشان همیشه ، به کتی و هوگری زانستی
 له نیوانی هه لگرا و به چه کچی فری درا .

دینسن روس که له وه اومیدی بری نهوجا کونه
 چاره سازی و یاریده دان ویشیوانی شو زانو نیکه بیستره
 پریشانه بیچاره کونوه ردهنج کیشکان که هالانیور
 به نایان بردبوه بهر کیشوری بهرینای موزن . زور
 به نالوکه نهقه لای بودمدان و دلی برینداری به
 یاریده دان تیارده کرد .

دینسن روس له سالی ۱۹۱۶ هتا سالی ۱۹۳۷
 له مدرسه دا ماموستای کران ای فرسوردنی زنی
 قلمی بو ، لهم چهند ساله دا ، پانوانی گه لیکک
 گهروری بیگه یاندن ، وه فیری زانی قلمی کردن .
 وه گه لیکک دغوشی دانه وه و خستیه سهر ههومی فریون .
 دینسن روس نه نیا به وه نه مینی خوشه ویستی به سهر
 نهده برد ، به لیکک چتی زور به ترختری هینسایه دی .
 خهریکی گه لیکک تألیفات و نویسنه ره بو و گه لیکک
 کتبی کو کرده وه وه له چانی دانت ههروه کو کتیب
 و نا بیسککانی که نه مانه بس ده کرن (اسلام) ،
 « هونر و نه دیانی روزملات » ، (تاریخی فخر
 الدین مبارک شاه » ، (ایرانیان) ، (سیر اتونی
 شرلی) ، (محاورات به شیوهی تورکی روزه هلات) ،
 (و نازی ورککان تألیفی سیر غاس شرلی)

ده ستووری زمانی گوردی

(له «ده‌نگی گیتی آزه، بهرگت - ۱، ژماره - ۳» وه ماوه‌وه)

نوفیی وهی

پارچه‌کانی وونه

۱. «ده‌نگی زمانی به‌پی ئه‌و خواسته‌وه که جوی به‌کار نه‌بیرن، هه‌شت چه‌شتی جوی جوبن . هه‌شت چه‌شته جوی‌جوی‌کانی ووشه پی‌یان نه‌لین «پارچه‌کان وونه». پارچه‌کانی وونه نه‌مانن :

۱. ناو

۲. آومل ناو (صفت)

۳. بوناو (ضمیر)

۴. قبیل

۵. ووشه به‌بومندی (حرف جر)

۶. آومل قبیل (ظرف)

۷. ووشه به‌کخهر (حرف عطف)

۸. ووشه بانگی (حرف ندا)

۹. ناو. — ناو ووشه‌بیکه که بو ناو نانی که‌سبک

یان شتیک به‌کار نه‌بیرن و وه‌کو

نه‌فراسیاو له‌باخه‌گدا ماریکی کوشت .

Efrasyaw le baxeke da marék y kusht.

لیره‌دا «نه‌فراسیاو» ناوی که‌سبک، «مار»

ناوی شتیک (گانداریک)، «باخ» ناوی شتیک

«چی‌گابیک»

نه‌بی له‌بیرمان نه‌چی که‌سه‌و ووشه‌به که‌ناوی که‌سی، یان شتی پیشان نه‌دا «ناو»، وه که‌سه‌که، یان شته‌که‌جری «ناو» نه‌به‌له‌وینه‌کی سه‌روودا «نه‌فراسیاو»، باخ، مار «خویان ناو نین»، به‌لام ووشه‌کانی «نه‌فراسیاو»، باخ، مار «که‌بو ناو نانی ئه‌و که‌سه‌و چی‌گه‌به‌و گانداره‌داراوت»، ناو

۵۰. آوه‌لئاو. — آوه‌لئاو ووشه‌بیکه که‌بو ته‌واو

کردنی مانیای ناو، یان بوناو به‌کالك

نه‌بیرن و وه‌کو،

پیاویکی له‌نگت دوو داری له‌بهره‌نگلا بو .

Piyawék y leng duw dary le beren - gilh a bu.

لیره‌دا ووشه‌ی «له‌نگت» آوملئاوه، چونکه

چونه‌نی‌ی «پیاویک» پیشان نه‌دا و وه ووشه‌ی

«دوو» ش آوملئاوه چونکه‌سنووری مانی دار

پیشان نه‌دا .

۵۱. بوناو. — بوناو ووشه‌بیکه که‌له‌نانی‌ی

ناوی که‌له‌پیشا ووتراپی، یان له‌یاددا بی، به‌کار

نه‌بیرن بو ئه‌وه که‌ئه‌و ناوه‌دووباره‌نه‌کریته‌وه و وه‌کو،

نه‌ده‌دا. نه‌یا چه‌ورو سته‌ی که‌ده‌دی رفی هه‌له‌ستاو نه‌ده‌نیشته‌وه . چتی جوانی خوش ده‌ویست . دوستی هه‌مو جوانییکی بو له‌به‌خلی و له‌چه‌ری و دو رووپی دور بو، هه‌ر چه‌ند له‌توانابدا باه‌بو چاکه‌تیده - کوشا، وه‌ه‌تا له‌ده‌ستی به‌تابه‌پشتیوانی چاکینی ده‌کرد . به‌مه‌که‌یاریده‌ی هه‌نهر مه‌ندان و زانایانی ده‌کرد شادو دلخوش ده‌بو . به‌راسی دنیسن روس پیاویکی زلو مه‌زن و هه‌ره‌گه‌وره بو .

خدای مه‌زن دنیسن روسی بو ایش و کاری هه‌ره‌گه‌وره‌دروست کردبو، بو زمان فیربون هه‌ستیکی زور به‌زی هه‌بو گه‌لبیک زمانی ده‌زانین و به‌چاکه‌تسه‌ی بی ده‌کردن و پی ده‌نویسن، دنیسن روس ده‌ووشت به‌سند و شوخ و جوان و چالاک بو دل پاک و سه‌ریانی له‌کاره‌کانیدا آشکرا بو، هه‌ره‌چه‌ند زوو ره‌نجیده و توند ده‌بو به‌لام به‌گم ده‌بیک ده‌هانه‌وه سه‌ر خوی و قینی نه‌ده‌گرت، درپژی به‌رق

شټیکې تر بسکا ، فیعله که « لازم » .

۵۶ . فیعلی گهردان کراوی کسدار . — فیعلی
 گهردان کراوی کسدار دهمه کانی قالبی انجباری و
 فرمان و ایفشاین که نه توانی له پیشبانه و بوناوه
 کسه کانی « من ، تو ، هه ، اجه ، اوه ، نهوان »
 ودرگرن بو هوه که بنه دانباریان . فیعل دمی نه بنه
 آگا که له بهکی لهو قابله یی ۲۳ ، ۲۴ ، و کو ،
 نووسیتان . Nuwsiytan .
 بسروه . Bisrewe .
 بکه و تابه . Bikewtmaye .

نمانه فیعلی گهردان کراوی کسدارن ، و
 آگان ، چونکه نه توانی بلین : اوه نووسیتان ،
 تو بسروه ، من بکه و تابه . فیعلی گهردان کراوی
 کسدار به یاربهی پیته کانی دواي فیعله کایشه وه که
 بریتین له « م ، ت ، ی ، مان ، تان ، یان » ، و
 « م ، ی ، ا (ی) ، ین ، ن ، ن » نه ناسرینه وه .

۵۷ . ووشه په پوهندی . — ووشه په پوهندی ووشه بیکه
 بو پیشاندانی په پوهندی مانای ناویک ، یان بو —
 ناویک ، یان آومل آویک له گهل شټیکې تر ، به کار
 نه هیری ، و کو ،

اجه له مهرگوه هاتین .
 Ème le Merge we hatyn .
 پیاوه کی تو هلسا .
 Piyaweke y to helh sa .

جامانه سرپوشیکې ناقولایه .
 Camane serposhèk y naqolha ye .
 ۵۸ . آومل فیعل . — آومل فیعل نه ووشه په به که
 بو نه وار کردنی مانای فیعلی ، آومل ناوی ، یان
 آومل فیعلیکې تر به کار نه هیری ، و کو ،

هه زور نه نوی .
 Ew zor enwé .
 لیره دا « زور » آومل فیعله ، مانای فیعلی « نه نوی »
 نه وار نه کا .

به فریکې زور نه ستور باری .
 Befrèk y zor estuw r bariy .
 لیره دا « زور » آومل فیعله ، مانای آومل ناوی
 « نه ستور » نه وار نه کا .

پیران بو سکوی چوو ؟ ووتیم نی ، مناله که
 نه خوشه ، هه نه ی با بو گهران .

Piyran bo kö chuw ? wutim pè y,
 minalheke nexosh e, ew ne y ba bo
 gerhan .

لیره دا « ی » دوازی « پی » بوناوه ، له باتی
 « پیران » ، و « هه » بوناوه ، له باتی
 « پیران » ، و « ی » ی باش « نه » بوناوه ،
 له باتی « مناله که » به کار هیراون . نه گهر نه م
 بوناوه مانا به کار نه هینایه ، و هه مانا نه ووت :

پیران بو کوی چوو ؟ ووتیم به پیران ، مناله که
 نه خوشه ، پیران مناله که نه با بو گهران .

۵۲ . فیعل . — فیعل ووشه بیکه که کار ، و
 باری کسبک ، یان شټیک له دهمیکا باس نه کا
 و کو ،

کا کم نان نه خوا .
 Kak im nan exwa .
 میوانه که دانیشنه وه .

Miywaneke da nyshtuwe .
 ۵۳ . فیعلی موته ددی ، فیعلی لازم . — فیعل

دوو چیشنی هه به :
 ۱ . فیعلی موته ددی .
 ۲ . فیعلی لازم .

۵۴ . فیعلی موته ددی نه ووشه چیشه فیله به که
 کاری ، یان هستی به یان نه کا که له دانباروه ته جاوهزی
 که سی ، یان شټیک نه کا ، و کو .

قهل گوشت نه خوا .
 Qel gosht exwa .
 له م رسته به دا « پیار » دانباره ، « نه خوا »
 فیعله ، و چونکه کاری خواردن له « قهل » ووه
 ته جاوهزی « گوشت » ی سکردووه ، فیعله که
 « موته ددی » به .

۵۵ . فیعلی لازم نه ووه جوړه فیله به که کاری ، یان
 حالی به یان نه کا که له دانباروه راسته وخوا ته جاوهزی
 که سی ، یان شټیک نه کا ، و کو .

قهل نه فری .
 Qel efrhè .

له م رسته به دا « قهل » دانباره ، « نه فری »
 فیعله ، و چونکه کاری « فری » له دانباردا
 نه مینته وه و ناتوانی راسته وخوا ته جاوهزی که سی ، یان

آی ! له بیرم چوو .
 Ay ! le biyr im chuw .
 نوخه‌ی ! زرگار بووم .
 Oxey ! Rhizgar buwm .
 نوخه ! له دەس تو هاكا شیت بووم .
 Of ! ledes to haka shêt buwm .

مەشقی

لەم ویناە‌ی خوارەودەدا ناوەکان ، آوێ ناوەکان ،
 بو ناوەکان ، فێلەکان ، ووشە پەبۆەندەبەکان ، آوێ
 فێلەکان ، ووشە پەکخەرەکان ، ووشە بانگیەکان
 بدوژنەوێ :

سەبەشکە گەمان لە هەلکە چووێوە . پیاوی ماندوو
 ئەجەسینەوێ . دوستی تو خانووی کاکم ئەگری . سروشی
 ئەم دێ بە هەتا پێداری کار ئەکەن . ئەو مێتالە کە لە
 نوێتە کەدا نۆستۆوێ ، نەخۆشە گلاس و گولچین
 ئەمرو ناچن بو گەران داخە گەم ، مەسەلای
 دێ بە گەمان کە دێنی چۆرێ بو شار ، پە ئەنۆشی بێکی
 نۆرسەوێ گەراپەوێ . مین چای زەر شیرین ناخۆمەوێ .

Miryshkeke man le hêlke chuwewe.
 Piyaw y manduw chesêtewe. Dost y
 to xanuw y kakia egrê. Mrov y em
 dêye heta âwarê kar eken. Êw minalhe
 ke le nôneke da nustuwe. nexosh e.
 Gêlas u Gulcheyn emrho na chin bo
 gerhan. Daxekem. mela y dêyeke
 man ke dônê chuwbu bo shar, he
 nexoshiyêk y qurs ewe gerhayewe.
 Min cha y zor shiyriyn na xomewe.

ئەو زور خێرا روپی .
 Ew zor xêra rhoiy .
 لێردا « زور » آوێل فێلە ، مانای آوێل فێلی
 « خێرا » ئەوار ئەکا .

۵۹ . ووشە پەکخەر . - ووشە پەکخەر ووشە بیکە کە
 دوو ووشە ، یان دوو کۆمەلە ووشە پەبەگۆه ئەبەستی ،
 وەکو ،

بەفر و باران پیکۆه بارین .

Befr u baran pêkewe bariyn .

سەربانی مالی ایوێ و چنارەکی دەبستان لە دوورەوێ
 دیارن .

Serban y malh y êwe w chinareke y
 debistan le dawrewe diyar in .

مین لێرم بەلام کولچین لە ماله‌وێ بە .

Min l'ère m belham Gulhchiyn le
 malhewe ye .

لە رستە‌ی بەگەنا ووشە پەکخەری « و » دەو ناوی ،
 لە رستە‌ی دوورەما ووشە پەکخەری « و » دوو کۆمەلە
 ووشە‌ی ، لە رستە‌ی سەبەما ووشە پەکخەری « بەلام »
 دوو کۆمەلە ووشە‌ی بیکۆه پەستۆه .

۶۰ . ووشە بانگی . - ووشە بانگی دەنگیکە کە
 بو پێشاندانی هوشیکێ دەستۆ خوشی ، سەبەمەنی ،
 بەژارە ، ترس . هتد . بەگەلک ئەهێنێ ، ئەهە
 لەگەڵ ووشەکانی ترێ رستەدا پەبۆەندی بیکان تابی ،
 وەکو ،

قدوماوێ گەرنەگەکانی سیاسی و جەنگی

سالی ۱۹۴۳ .

مانگی کانونی دوویم

- ۱ - نێرۆکانی روسیە شاری ویلنیکۆ و ایستۆگە .
کایان داگیر کرد .
- ۳ - نێرۆکانی سوڤیەت شاری (مازدۆک) یانست .
داگیر کرد .
- ۴ - لەشکری پێنجەمی ئەمەریکا دروست کراو

- جەنەرال آنزەلەر کرا پە ئەمراندەری گشتی ئەو
لەشکرە لەشکری بەگەمی بەریتانی .
- ۵ - نێرۆکانی سوڤیەت لە باکووری ئەفغاندا شاری
نالشک و پاناسکایان داگیر کرد .
- ۸ - نێرۆکانی چین شاری « پەراگەنگ » یان داگیر
کرد کە یانتهختی وولانی ئەهە پە .

۸ - حکومتی بولیتیا اعلانی جه تنگی کرد له گال ته وهره دا .

۱۰ - لهشکری هه شتمی بریتانی « سه فانس » یان داگیر کرد که له نیوه روی توندایه .

۱۲ - لهشکری هه شتمی بریتانی شاری « سوسه » یان داگیر کرد . وه لهشکری به کمی بریتانی شاری قیروانی داگیر کرد .

۱۴ - به موی ننگک بی هسه لچینی نیروه کانی فرهنسه وه له هه موی ناوه راستدا له تونددا ، له له مانه کان له بهت بوون جبل المنصور به جی بیان .

۲۱ - لهشکری هه شتم له باکووری نه فدریکادا « نه نفیدانبل » یان داگیران کرد .

۲۳ - لهشکری هه شتمی بریتانی جبل الطرحونه یان له باکووری نه فدریکادا داگیر کرد .

۲۷ - روسیه ی سوئیدی به یوه نندی دیپلوماسی له گال حکومتی پوله نده دا بری .

۲۹ - روسیه ی سوئیدی به یوه نندی دیپلوماسی له گال حکومتی پوله نده دا بری .

ماریس

۳ - نیروه کانی نه مریکا « ناخبر » یان داگیر کرد که له ناوه نندی بزه و توندایه .

۷ - تونس و بزه و کوه تته دوس نیروه کانی هاوپه مانه کان .

۱۲ - شهری نه فدریکا کوتنی هات و « فون آرتم » که فرماندوری نیروه کانی له له مان بو له گال ۱۵۰ هزار کس لهشکری ته وهره به دیل گیرا .

۱۹ - حکومتی شیلی به یوه نندی دیپلوماسی له گال حکومتی فیلی و رومانی و هنگساریدا بری .

۲۰ - له راشینگتوندا کومله به سنی سه ره ک روز قبت و میستره چهرجل بلاو کرایه وه .

۲۲ - « کومه نهرن » له هه موولاییکی گیتی دا ههل وه شیرا .

۲۱ - نه نجومه نی و وزارت میسر آشکرای کرد که میسر دانی به حکومتی سوئیتدا ناوه ، وه هه دوولیان به یوه نندی دیپلوماسی و آوری یان دامه زراندا .

له پاش کومله به سنی ژیرو و دیگول، وه بریاری نه وه که

حه زبران

۴ - شورده کی نهرجه تین سه ری گرت و سه ره کی جه مهوره تته که و نهرهه خواکان هه لاین ، وه حکومتی تازه بلاوی کرده وه که سه ره تا کانی دیمو کرائی نه پاریزی .

۱۲ - دورگی « به ته لاریا » ی ایتالیا خوی دا به دوس نیروه کانی هاوپه مانه کانه وه .

۱۳ - دورگی « لامپه دوسا » و « لیبوسا » ی ایتالیا له لاین نیروه کانی هاوپه مانه کانه وه داگیر کران .

ته موز

۵ - جه نهرال سیکورسکی که سه ره کی حکومتی پوله نده و فرماندوری گشت نیروه کانی بو له ته و ماوبکدا له گال کچه که ی و نه و فروکی نیایا بوون هه پرون به هه پرون بوون .

۱۰ - هاوپه مانه کان دا به زینه سه ره « سه قه لیا » .

۲۱ - له روسیه دا لیژنه ییکی نه ته موی نه له مانی ، له له مانه کانی روسیه دروست کراو ناری نرا لیژنه ی له لمانای آزاد .

۲۵ - سولینی وازی له کار هینا و مه لیکلی ایتالیا قبولی کرد ، وه مارشال بادولبو له جی نه وه کرا به سه ره کی وه وزارت .

۲۷ - حکومتی تازمی ایتالیا بریاری ههل وه شانندی به ری فاشیستی و نه نجومه نی به رزی فاشیستی دا ، وه هه موو نیشانه و دره شی فاشیسته کان لابران .

ایستگهی نی ته لی روما بلاوی کرده وه که فاشیستی و کافی فاشیستی له ایتالیا دا کوتابی هات .

آگستوس

۱ - پیاره دیپلوماسی کان هاوپه مانه کان و ده وه - نه نی لایه کان له « کو بی شیف » وه ده میان کرد به هات وه بو موسکو .

۲ - دوکتور لبنان ، که سه ره کی جه مهوره نی چین بو مره ، وه چیان کای چک به نویه ری کارو باری

بولانه کی گرتنه تهستوی خوی .

۳ - حکومتی مارشال بادولوی ، مرسوومپکی دهرکرد که به پیی نهوه نایی ایتر کنیبه کانی فاشیستی له مهکنه کانی ایبالادا بخویبری .

۴ - نیرومکانی روسیه ، شاری « اودیل » و « بیلگرود » یان داگیرکرد .

۵ - نیرومکانی له شکاری ههشتمی بهریتانی له سهقهلبه دا « کاتانیای » یان داگیرکرد .

۷ - نیرومکانی تهمریسکا شاری « ترونه » و دورگی « اوستیکا » یان داگیرکرد .

۱۰ - که بشته کندی میستر چهرچل بهرهمی بلاو کرایهوه .

۱۲ - نیرومکانی تهمریسکا ، له سهقهلبه دا « رانداز » یان داگیرکرد .

۱۵ - میستر چهرچل له پاش سردانه کی له تهمریسکا گهرايهوه بو که دهه .

۱۷ - له باره گای هاوپه بانه کاهوه که له باکووری تهفریسکا دا به بلاو کرایهوه که بهرگی دژن له سهقهلبادا کونایی هات .

میستر روزقیلت که بشته « کیوبک » بو نهوه له هاوپه سه که جهنگبه کدا رای خوی پشان بدا .

۲۴ - نیرومکانی روسیه همیسان شاری « خارکوف » یان له تهله مانه کان سندهوه .

هاوپه سه که کی کیوبک که میستر چهرچل و سهرهک روزقیلت بهستیان دواپی هات .

۲۸ - سردنی مهلبسک « یوریس » مهلبسکی بولگاریا .

۳۰ - نیرومکانی سوفیهت شاری « تاگاتروک » و « پلنا » یان داگیرکرد .

۳۱ - روسهکان له ههرچی ناوه راستدا شاری « گلو خوس » و « ریلسک » یان چول کرد .

تهیلوول

۲ - نیرومکانی روسیه (سومی) و (لیسیشانسک) یان داگیرکرد .

۳ - هاوپه بانه کان به گهرووی مهینه دا پهرینهوه

بو ایبالا دهسیان کرد به دابهزیه سهر زهوی له ایبالا خویدا .

۸ - خو به دهسه ودانی ایبالا به بی جهن و چول .

وه نیرومکانی روسیه شاری « ستالینو » یان داگیرکرد .

۹ - نیرومکانی هاوپه بانه کان له « ناپولی » دا دابهزیه سهر زهوی . روسهکان شاری « باکاشی » یان داگیرکرد .

۱۱ - حکومهتی ایران اعلانی جهنگی له گهل تهله ماندا کرد .

۱۳ - مارشال چیان کای چهک که نویتهری سهرهکی چه موربهتی چین بو ، هیجگاری کرا به سهرهکی چه موربهتی چین .

۱۴ - نیرومکانی سوفیهت شاری « بریانسک » یان داگیرکرد .

۱۶ - نیرومکانی روسیه (نوفوروسسک) و (نوفوگرود رسیفراسک) یان داگیرکرد .

۱۷ - نیرومکانی سوفیهت شاری (بانه لوگرود) یان داگیرکرد .

۱۹ - نیرومکانی سوفیهت شاری (بریلوکی) و (گرازنوگراد) یان داگیرکرد . وه له ژیر نهنگ بی هه لچینی نیرومکانی ایبالادا تهله مانه کان سهردنیان چول کرد .

۲۰ - نیرومکانی فرهنسه دابهزیه سهر دورگی کورسیکا .

۲۱ - نیرومکانی سوفیهت شاری « شریسکوف » و (رودوبوفو) یان داگیرکرد .

۲۳ - روسهکان شاری « پولتافا » یان داگیرکرد .

۲۵ - نیرومکانی روسیه شاری (سمولینسک) و « روسلافی » یان داگیرکرد .

۲۷ - نیرومکانی سوفیهت بندهری « گربورک » یان داگیرکرد که دوا به دره له کوباندا .

۲۸ - له شکاری ههشتمی بهریتانی « فوجیه » و فروکه خانه کانی ژیکیان داگیرکرد له مهیبانی ایبالادا .

۳ - حکومتی مارشال بادولوی ، مرسوومپکی دهرکرد که به پیی نهوه نایی ایتر کنیبه کانی فاشیستی له مهکنه کانی ایبالادا بخویبری .

۴ - نیرومکانی روسیه ، شاری « اودیل » و « بیلگرود » یان داگیرکرد .

۵ - نیرومکانی له شکاری ههشتمی بهریتانی له سهقهلبه دا « کاتانیای » یان داگیرکرد .

۷ - نیرومکانی تهمریسکا شاری « ترونه » و دورگی « اوستیکا » یان داگیرکرد .

۱۰ - که بشته کندی میستر چهرچل بهرهمی بلاو کرایهوه .

۱۲ - نیرومکانی تهمریسکا ، له سهقهلبه دا « رانداز » یان داگیرکرد .

۱۵ - میستر چهرچل له پاش سردانه کی له تهمریسکا گهرايهوه بو که دهه .

۱۷ - له باره گای هاوپه بانه کاهوه که له باکووری تهفریسکا دا به بلاو کرایهوه که بهرگی دژن له سهقهلبادا کونایی هات .

میستر روزقیلت که بشته « کیوبک » بو نهوه له هاوپه سه که جهنگبه کدا رای خوی پشان بدا .

۲۴ - نیرومکانی روسیه همیسان شاری « خارکوف » یان له تهله مانه کان سندهوه .

هاوپه سه که کی کیوبک که میستر چهرچل و سهرهک روزقیلت بهستیان دواپی هات .

۲۸ - سردنی مهلبسک « یوریس » مهلبسکی بولگاریا .

۳۰ - نیرومکانی سوفیهت شاری « تاگاتروک » و « پلنا » یان داگیرکرد .

۳۱ - روسهکان له ههرچی ناوه راستدا شاری « گلو خوس » و « ریلسک » یان چول کرد .

تهیلوول

۲ - نیرومکانی روسیه (سومی) و (لیسیشانسک) یان داگیرکرد .

۳ - هاوپه بانه کان به گهرووی مهینه دا پهرینهوه

۲۷ - جمهوریه‌نی کولومبیا اعلیٰ جه‌نگی کرد
له‌گهل نه‌له‌مانیادا .

کانوونی یه‌گم

۱ - به‌سنی هاوپرسه‌کی سه‌ مره‌کیه‌که له‌مه‌یانی می‌ستهر
چه‌رچل و می‌ستهر روزقیلت و مارشال چیان‌کای‌چه‌ک دا
له‌ قاهره‌ دا .

۳ - کومهل به‌ سنه‌کی سه‌ره‌ک روزقیلت و می‌ستهر
چه‌رچل و مارشال ستالین که‌ چند روزیک له‌وه پیش
له‌ ناراند به‌ستیوویان له‌ موسکو وه‌ بلاو‌کرایه‌وه .
۶ - له‌ نه‌نجامی هاوپرسه‌کیه‌کی تاراندا له‌ لایهن
ههر سه‌ پیشه‌واگه‌وه به‌ یانیک ده‌رچوو .

۹۱ - نیروه‌کانی روسیه « شیکرین »
یان داگیرکرد .

۱۴ - روسه‌کان شاری « شهرکامی یان داگیرکرد
۱۵ - نیروه‌کانی نه‌مهریکا له‌ مه‌ییانی اینابادا
شاری « کالداری » یان داگیرکرد .

۲۴ - چه‌نرال « آیزنهاور » کرابه‌ فهرانده‌ری
گشت نه‌و نیروانه‌ی نه‌وروبا داگیر نه‌گن وه‌ چه‌نرال
« موتنگومر » بش کرابه‌ فهرانده‌ری گشت نه‌و
نیروانه‌ی به‌ریتانیا بیه‌ که‌ بو داگیرکردنی نه‌وروبا
آماده‌ کراون .

۲۵ - نیروه‌کانی روسیه له‌ لای کیه‌فه‌وه پیروزی‌ییکی
گه‌وره‌یان دست‌ گه‌وت و شاری « رادو میسل »
یان داگیرکرد .

وه‌ زه‌ریایی به‌ریتانیا « شارنهورست » ی نه‌له‌مانیای
نوقوم کرد که‌ بارگه‌کی ۲۶,۰۰۰ تون بو ، وه
که‌شتی‌ییکی جه‌نگی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی نه‌له‌مانیا بو .

۲۹ - نیروه‌کانی روسیه شاری « کورستین » یان
له‌ دمس نه‌له‌مانه‌کان سه‌نده‌وه که‌ چند روزیک بو
نه‌له‌مانه‌کان داگیریان کردبوه‌وه .

۳۱ روسه‌کان شاری « زیتومیر » یان له
نه‌له‌مانه‌کان سه‌نده‌وه که‌ له‌ باش نه‌وه‌ی نه‌له‌مانه‌کان
« کورستین » یان گرته‌وه روسه‌کان له‌ به‌ست بوون
چولی بکن .

چاپخانه‌ی معارف - بغداد

۲۹ - نیروه‌کانی روسیه شاری « کرینشوگت »
یان داگیرکرد .

تشرینی یه‌گم

۵ - کورسیکا به‌ ته‌واوی له‌ نه‌له‌مان پاک‌ گرابه‌وه .
۶ - نیروه‌کانی سوئیت شاری « نقیل » یان
داگیرکرد .

۸ - نیمچه‌ دورگه‌کی « تامان » له‌ نه‌له‌مان
پاک‌ گرابه‌وه .

۱۳ - نیروه‌کانی روسیه شاری « زابروجی »
یان داگیرکرد .

۱۹ - نیروه‌کانی سوئیت شاری « پهنی‌کانسکا »
یان داگیرکرد .

۲۲ - شاری کرسکی « م‌الینوپول » که‌ونه
ده‌ست روسه‌کان .

۲۴ - کو‌بوونه‌وه‌ی وه‌زیره‌کانی ده‌روه‌ی نه‌م‌یکو
به‌ریتانیا و روسیه له‌ موسکو دا .

۲۵ - نیروه‌کانی سوئیت « دنیه‌روپه‌ تروفیسک »
یان داگیرکرد .

تشرینی دووه‌م

۲ - نیروه‌کانی روسیه شاری « پریکوپ »
یان داگیرکرد .

۴ - آزاد کردنی هه‌موو هه‌ریه‌کانی اوکرانیای
فهراختی لای چه‌پی دنیه‌رو پاک‌ کردنه‌وه‌ی له‌ دژمنه
نازیه‌سکان .

۶ - گه‌وتی شاری « کیف »

۷ - داگیرکردنی شاری « فاستوف » له‌لابرت
روسه‌کانه‌وه .

۱۰ - نه‌له‌مانه‌کان چول‌کردنی شاری « کرج »
یان بلاو‌ کرده‌وه .

۱۳ - نیروه‌کانی سوئیت شاری « زیتومیر »
یان داگیرکرد .

۱۷ - نیروه‌کانی روسیه شاری « کورستین » و
« رشیتسا » یان داگیرکرد .

ده ننگی کبیتی تازه

کواریکی مانگانہ بیر، لہ لایین بہ ششی پیر پوہ ندی گشتیہ وہ، لہ بالیوزخانہ بی بہ رستانی و لہ بہ خدا، وہ چہی

شوبات ۱۹۴۴

بہرگت - ۱ ، ژمارہ - ۵

ناوہ روکے

۳۳ بانووی گولاز (وەرگیراؤ)

حسن شیخ حمامہ مارف

۳۵ . روزملانیہ وانہ گورہ کانی اینگیزی

(وەرگیراؤ)

حوزنی موکریانی

۴۲ . دستووری زمانی کوردی

توفیق وہی

۴۵ زینا فی زہماتی

ماموستا نونور

۴۵ شاعر رفقہ بیک و دوو سراوی

محمد توفیق ووردی

۴۷ نیوشکی قہوای شامی و سپانی

مانگی کانونی دووم و شوبات

۲ ناز خولای چای دہ کلوم چردک

توفیق وہی

۹ . حدنگ لہ روزاوادا (وەرگیراؤ)

حسن شیخ حمامہ مارف

۱۱ فوتان مہرگت (وەرگیراؤ)

رفیق چالاک

۱۸ شکان و گہرانہوی کسہ نہ فون

لہ کوردستانا (وەرگیراؤ)

حوزنی موکریانی

۲۴ . ووتہی پرسودی زانا کان (وەرگیراؤ)

حوزنی موکریانی

۲۵ سزانی قہلای دمدم ، بہ شیوی

موکری

بهرگ - ۱
ژماره - ۵

دهنگی کیتی می تاره

شوبات
۱۹۴۴

کوواربکی مانگانده ، له لایهن دشی په پوهندی کشتیوره ، له بالبوژخانهی بهریتانی دا له بهغدا ، دهر شهپتری

ئەز خولاي چاوي دە گلولىم . خانى قەيخان .

نورفېس رەبى

- ۱ -

دوو چىروكى لاچاكي

چەند روزى لەمەوپېشى نوپىسەرى سلمايى ئەھمەد
آغاي ھەمانا بو دېدەنى ھاتبۇە لام . لەكاتى بەك دواندنا
ووتەمان ھابە سەر « قەلای وېسو آسكە » . وېرانەي
قەلایىكى كۆن ھەبە لە ناو دەربەندى پۇدەرا لە بەرى
چەپى رووبارى زىي خواروو ، واتا لە بەرى دىي
« سەربان » ، پېي ئەلەن « قەلای وېسو آسكە » .
من بە منالى چىروكى « وېسو آسكە » م بېستېو . لە
آغام پىسى كە ئەم چىروكە ئەزانى ، يان ئەم . ديار بو
آغا شىبىكى واى لى بە ئەزانى ، بەلام لەگەل ئەودا كە
وونەي داسى كە بوم پىسى ، ھوى چىروكىكى تىرى
بوگېرامەوۋە كە دراوۋە بال ھاكىكى بە . ئەھمەدا آغا
گېراپەوۋە :

« لەشكرى ھاكى بە ، پېروداغى قەبغان لەگەل
لەشكرى دژمندا لېسكان ئەدا . پېروداغ لە دوورەوۋە
ئەپپى كە نوگەربىكى لاچاكي زور مەردانە شەر ئەكا ،
ھەر شىبىرە ئەي وەشىنى و ھەر كەلەي دژمەنە و ئەكەوى .
پېروداغ ھوى ئەگەبېئىت ئەلاپەوۋە ، ئەپپى ھە
ھەرچەندە شېردا ئەوۋەشىنى ، ئەچرىكىنى :

- ئەز خولاي چاوي دە گلولىم !

پېروداغ ھېچ دەنگك ناك . بەلام نوگەرە كە
ئەختى لا ئەكەوۋە ، پېروداغ ئەپپى ودا ئەچلەك ، وە
دەس بەجى ئەچىرىكىنى :

- ئەز خولاي خانى قەبغان !

و شېرەكەي لە دەس ئەكەوۋتە خوارەوۋە .

خانى پېي ئەلى :

- شېرەكەت ھەل گەرەوۋە ، ئەوا گلولىم ئەلاق دا و

دام بە نو

شەرەكە بە پېرودايى پېروداغ ئەبىرەتەوۋە .
ئەگەرئېنەوۋە مەلوۋە ، خان نوگەرەكەي بانگك ئەكا و
پېي ئەلى :

- وەكو بېم ووتى ، گلولىم داوۋە بە نو ، پېي بە . بەلام
اېتر نايى تو نوگەرى من نى ، بو من شەرەسارى بە .
ئەنى بېتتە گداوان ، وە ژەكەت ھەموو اېوارىنى بېتتە
بەرمالى اېچە ، وە بانگك كا :

- مالى خانى ، مال آوا ، نانى گداوانى !

لاچاكي گلولىم ئەبەتە مالى ھوى . وە لە سەر
فەرەوۋەي خان ئەنى بە گداوان .

كارل ژىنىكى زور جوان بو . ناوبانگى جوانى
ئەو لە ھەموو وولانى بەمان و سوران و موكراندا تالو
پوۋبەوۋە . گشت كەسى سەر سوور ماپو كە چوئ
پېروداغ دەس لە ژىنىكى وانگك و نازدار ھەل
ئەگرى . كەس برىواي بەرە ئە ئەكرەك كە پېروداغ ھەتا
سەر كارولى لە پېر پېتتەوۋە و دلى برىواي بەدا كە ھىي
كەبىكى تىرى . ئەم قەبىماوۋە ، ھەرگەسە بە چەشنىكى
لېك ئەداپەوۋە .

روژىك آگا ئەدەن بە گداوان كە خان خواستى
كوشنى ئەوى ھەبە . لاچاكي لە نرسانا كارل ھەل
ئەگرى و ئەچن لە « كۆنى رەبەنان » دا « ۱ » خويان
ئەشارەوۋە . پېروداغ كە ئەپپى ديار نېن ، پىاۋ ئەنېرى
لە شوپىنان بگەرىن . ئەيان دوزەوۋە و ئەيان ھېتتەوۋە .
پېروداغ لاچاكي بانگك ئەكا ، پېي ئەلى :

(۱) « كۆنى رەبەنان » دوو ئەشكەونى پېچوۋىكن
لەولاي قەلای « وېسو آسكە » وە لە شاخى « كولارە » دا
لە دېوى پۇدەر ، روويان بەرەو « گەرەمەكان » .
رەبەن = رووت ، رەجال .

پهونده به بنچینهی خانوادہی به بوه . سروئی ایستای
 نهو دی به (دی دارشمانه) گشتیان لهو خاواده بهن ،
 وه فزیکئی نایبینهی نهدهن به خویان . هندی لهوان
 چارچار سر له سلجانی نهدهن . نهوره همان پاشای
 گهوره آموزا کوستانیه کانی خوی بهر بز نهگرت ، وه
 هرچه نده نههاتن ، به هندی دیار بهوه نهی ناردنهوه
 که شیوی بارو نیویستیان بی . نهوانت له بهردهم
 نهوره همان پاشادا سر بهستی بیکی گهوره ، تانه ناهت
 بهرزه نیشیان نهواند ، به بونهی نهوهوه که پلی
 گهوره ترن . بهکی لهوانه که به ههچه ههچهی
 کدریکهوه نههات بو سلجانی ، راست نهچوو بو لای
 پاشا ، له بهر دهیبا دا نه نیش پدیش نهوه که پپی
 بلین ، دانیشه ، وه قهنده بیکی کونی چاکتی دور
 نههنا ، تپی نهکرد ، دای نهگرساند ، چه ند قومبکی
 لی نه کیشا و رووی نه کرده پاشا :

- نی ، آموزا ، چون ؟ »

ایرهمه مبستر ریچ وا له سهری نهروا :

« ما نی نهوه سهر چپروکه کئی من :

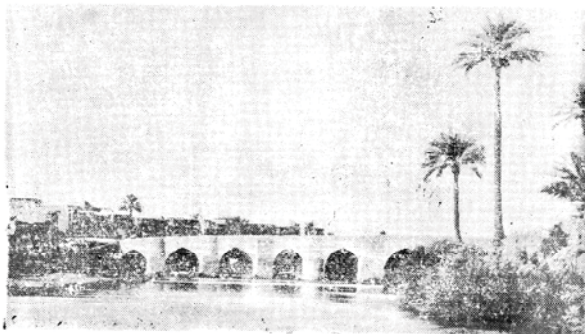
دور برا بوون له دارشمانه ، فقهی نهجهد و خدر .
 نهمانه له دژمانیه تی بلباسه کانت که سروئی هدره
 توانای بژدهر بون ، زور له آزاردا بون . فقهی
 نهجهد که پیابویکی زور آزاد به خوناز بو ، دی به کئی
 خوی بهچی هیشت ، وه سویندی خوارد که ههرگیز
 نهگه ریتسه وه نهوی ناکو له باربکا نه بی که بتوانی

- خوا گرتوو ، بهر چی ترسایت و ههل هانی ؟
 من له پاداشتی نهو آزاییه دا که کردت ، به خوشی
 خوم کارلم دای تی . جاریکی تر چون لبت نه سینه وه ؟
 دلنیا به ، کارل ههر بو نو ، وه ککو پیم ووتوی ،
 کاوانی خوت بکه و له کهل کلولا پیگه وه بژین . »

چپروکه کئی نهجهد آغا ایره دا برابه وه . له آغام
 پرسی که « قه بان » کی بووه ، وونی که ، « قه بان
 دایکی پیر بوداغ بو . » انجا چپروکه به ناوبانگه کئی
 « فقهی نهجهد و قه بان » م هانه وه پیر . نه چپروکه
 میستر ریچیش ۱۲۳ سال له مه و پیش ، له ۴ نه شربنی
 به کم ۱۸۲۰ دا له سلجانی له پیابویکی ببری دارشمانه بی
 بیستوه ، وه له نامه زور به بها کئی دا ککه ناوی
 « گیرانه وی دانیش توویک له کوردستانا » به
 نو سوویه تی وه . من که له نهجهد آغا جوی بوومه وه ،
 نامه کئی میستر ریچم دووباره خوینده وه . آره زووی
 لی کولینه وهی که سیه تی « قه بان » دای گرتیم .
 نهوانی لهم شوینه دا بهیم نی بردن ، وا بزائم که لیکیکی
 پیچو و کان هه به بو دبریک . بهلام له پیش نهوه دا که
 نهو سهرنجانه منان بجهمه پیش ، وای به باش نه زانم که
 چپروکه کئی « فقهی نهجهد و قه بان » تان له نامه کئی
 میستر ریچیه بو وهر بگیریم . گیرانه کئی میستر
 ریچ له ایسکی نهو گیرایه « ۱۶ » نه سرو له ناو ایره دا
 بلاوه ، به بهاتره ، چونکه ۱۲۳ سال له مه و پیش له
 پیریکی دارشمانه بی بیستوه .

میستر ریچ له سلجانی ، له سهردهی مه هوو
 پاشای نهوره همان پاشای بهه دا ، له نار
 قهوماوی روزی ۴ نه شربنی به کم ۱۸۲۰ دا
 نههی له تومار کردوه :

« نه سرو پیابوی له دارشمانه وه گه بیسته
 ایره . هومهر آغا که نه زانی من به بهروشم
 بو شق سه مه ره (عه جایب) ، دهس بهچی
 چوو بو چاو نی گوتی و له گهل نهوه دا که
 به لینی دا ککه سینهی نهی هینی بوم ، نه
 چپروکهی خواره وه پشی لی وهر گرت که

نهه نیگاری برده جوانه کئی « خانه قی » . .

(۱) گیرار = مقولات .

بەختی لە کاتی سکا که لە ژێر چنگا بوم . من هەر ئەرمە ئەویست و چاوە درانی ئەرمە بوم که ئەو چاکی بەدەمەوه ، وا ئەسرو دامەوه . ایستا هەرچی بیکنان چاوی ئەوت ، بو فەقی ئەمەدی بگێر ئەوه ، وه یی باین که من وا رویشتم بو جینی که هەسەرگێز چاوی بەن ناگە پتەوه . وه پێشی باین که نامەوی شوێن بکوی ، چونکە بی سوود ئەین ، وه آزاریشی ئەدم که ، خوا ئەی زانی ، به خوایشنی خوم نامەوی بچە هوی ئەوه .

وه سەری ئەپەکی وه رگیا و له پاش چەند دەقیقە بیک له چا وون بوو .

فەقی ئەحمەد که گەراپەوه ، لەم قەیمەوه سەری سوور ما ، وه به له دەس چوونی کەیفانی خوشەویست زور خەفتار بوو ، خوی بی وانە گرا ، بریاری دا ، شوینی بگێری بچەرانی ئەهیشته کە ئه .

له دولی « خدران » دا که له یژدەرە (وهها) تووشی بوو ، وه تسکی لی کرد که بگەریتەوه .

کەیفان وونی :

- ناگری ، نو موسولانی ، من فەرمانگم ، ئەچەوه وولانی بازگم . به دروودا تریگم مەگوه ، ئەگەنا آزارت ئەدم .

فەقی ئەمەدی شەیدای دەسی هەل نەگرت له پارانەوه ، کەیفان نەزەکی هەل بری و کردی به ناو شانیا . فەقی ئەحمەد کەوت و کەیفان دا به چوار ناله . بهلام هیشتا دوور نەگوتبەوه ، بیری کردەوه که پاداشتیکی بی فەری دا بۆوه بهرامپەر بو بەخشینی ئه وه له کاتی سکا که گانی له ژێر چنگا بو ، وه هەرچەندە موسولانیش بو ، له گەل ئەمەشا باوکی مەتالەکانی بو . له سەر ئەمە نەرم بۆوه و گەراپەوه ، دی که هیشتا هەناسە تیا به ، مەرەبەکی بەکاری نایه سەر برینەکی بو ئەوه که ترکزە (خطر) لی دوور بچا تەوه هەتا فریای بی ئەگا که زور دوور نهو . انجا به جی هیشتهوه .

نۆلهی خوی بیینی . ای دا ، چوو بو ئەستەموول ، وه لەوی چوووه کەلکی تورکوه . وا ری کەوت که سولتان لهو دەمەدا له چەنگدا بو له گەل فەرمانگدا (خزمە که وونی ، له گەل اینگدا بزا) . لهو روزاندا سەر به تساکه پالەوان ئەگرا . پالەوانیک له لەشکری فەرمانگەوه هاتبوه پشەوه ، وه پینج روژ بو له سەر بەک پالەوانی تورکی له ناو ئەبرد . فەقی ئەحمەد خوایشتی کرد که خوی بو ئەم دزەنه ناوداره دەر بچێ . له سەر ئەمە سولتان ناردی به شوینیا ، له پاش ئەوه که ای پرسی که کی بهو کۆیندەری بهو له دین و دیداری خوشتوود بوو ، هیشتی که خوایشتهکی هینتەجی به له پش هەموو شینکا ئەکی باشی دانی و پرچەکی کرد . فەقی ئەحمەد چوووه مەیانەوه بو فەرمانگه آژا که ، وه دای به ژەمیدا : خەریک بو سەری بری ، بهلام به وای ووری - بهوه دی که دژ ئەهەزبۆه کی که یسککه که ای ئەپرتەرم ، سەری نەبری ، ئەبی بەژنی . فەقی ئەحمەد کەنیشکەکی به پیروزی هینا بۆوه له شکرگای تورکەکان له سەر ئەمە سولتان ای پرسی که جی پاداشتیکی ئەوی به ئه وه فرمانیکی ویست بو ئەوه بی به « بەگ » و دی دارشمانه و زەویەکانی ئەوی بی بهخشری بو پشناویشت به دەس به جی فرمانەکی بو نووسرا . لیرەدا فەقی ئەحمەد شەرم ، یان نەزای کردووه ، ئەگەر هەموو کوردستانی بوستانه ، ئەمی درانی . فەقی ئەحمەد بهم دەس کۆه زور خوشتوود ، به پیروزی گەراپەوه وولانی خوی له گەل ژە تازه کیدا . لەم ژە دوو کوری بو ، « ساپان به به » و « بوداغ کەیفان » . ها ، ناوی کەنیه اینگلیزه که « کەیفان » بو . فەقی ئەحمەد ایتر له گەل بلباسەکانا کۆه شەرو شۆرەوه ، وه گەلی بهی دەسی کردن . روژی له روژان که خوی له مال نەبو ، چوارسەد پینج سەد سواری له بلباسەکان دایان به سەریانا بو تالان . کەیفان به نینیا لی یان راپەری ، گەلیکی لی کوشتن و هەلی برین . کەیفان له پاش ئەوه انجا سرفی دارشمانهی کو کردەوه ، وه پی ووتن :

- ئەمی سرفی دارشمانه ، فەقی ئەحمەد گانی منی

تو آبروت شکراره ، هیشتا نه پیری له بهر دم منا
خوت ده رخه ی ؟
بووکی له داخانا به زمانی کوردی که چاک نه زانی
هاراری کرد :

- فهقی نه محمد ، خوزکه لیره بویتابه ا
که سهی هاوار بو براو دس به جی پری دا به
ناوا ، زاوای سه بری و بووکی رفاند بو نهسته موول .
له نهسته موول سولتان سه رباری نهوی پیشه وه
هی تریشی پی به خشی .

فهقی نه محمد و زنه ایستا خوابیشکاره که ی پیکوه
گه رانه وه پژدهر ، لهوی پیکوه هتا سر به ختیارانه
ژیان . فهقی نه محمد له پیش سردیا هموو هدرپی
پژدهر و مهرگه و ماده نی خستبوه زیر دس . له پاش

فهقی نه محمدی دلدارای سووتا و میرد ، مهرکه
برینه که ی ساریژ بوو ، بی نه وه که شهرمه سار بی
له و کرده وه ره که له دس نهوی دی بو ، له سر
بریاره که ی خوی روی : دیسانه وه شوینی که ونه وه ،
هتا که پیشته فه ره ننگستان . لهوی روزاوا بیست
که پیشته شاربکی گه ووره ، ده نگی شای بیکی
به رگوی که وت . موزیقه یان لی نه دا ، شارکه
چراخان سکارو ، وه هموو پیوستیکی شایی
ریک خرابو .

فهقی نه محمد که نهی نه زانی چی بسکا ، یان
له کوی شه و رابو پیری ، بریاری دا که خوی بدا
به دم همل که نه وه و له هر کوی پی نه سپه که ی
بوهستی ، لهوی بیینه وه . بهم چه شنه چلهوی بو
نه سپه که ی شل کرت ، وه نه سپه که ش له
بهر ده رگای مالی پیریژنیسکا وه سناسه
پیریژن له پیشا هندی دزوارای پیشان
دا ، به لام دواپی به ره وایی دا که
بیسکا به میوانی . فهقی نه محمد بونه ی
نهم شایی و زما ونده ی له پیریژن پرسی .
پیریژن تپی گه یانسد که که نه ی قهرال
چوو بو بو شهری موسولانه کان ، نه مه
چهند سالیکه شوینی نه بو ، نه ونا ایستا
گه راوه نه وه ، وه له آموزا که ی ماری
نه که من . فهقی نه محمد تسکای کرد له
پیریژن که کاریکی وه ها بسکا که خوی
بتوانی به چینه نهم شایبه بو سه بر کردن .
پیریژن دواپی به ره و بوو ، به لام
به گره وی که نه و به رگی زنان به پوشی .
فهقی نه محمد چوو بو شایبه که وه لهوی
خوی کوتابه جی بیسکوه که آماده بی له
نوخشه ژوانی که یغانی جوان و ده سگیرا -
نه سکه پیدا . بانو هاته به ره وه ؛ زاوای
دره که له پریسکا شپازله بیکی کیشا به یان
کوی بدا و بی ووت :

نهم نیکاره جوانه « گهلی بیخه » پیشان نه دا

- تو دیل بوی له ناو موسولانه کانا ؛

گشت نه ته و بيك هم چه شنه گيراره لاجا کبانانو
 جوا بربانانان هه به ، بي بانوه نه نازن ، له بريان
 در نا کهن ، خستوياننه سر کاغهز . من نهوا آوي
 ژيان دا به چروکه کهي « لاجا و کاول »
 بش ، خسته سر کاغهز . بهلام به پويستم زاني
 که خاتري زانستيش بگرم ، وه نه و نهدي ايره دا
 نه کري ، به نهرازوي ديريک و زانيسار هه ليمان
 کيشم . هم دمس لي دانه من ناي له بهاي هم
 چيروکانه و هارچه شنه کاني کهم بکانه وه ، هه مانه
 پيوه نازراوي نه ته و بان نه بي هم سر بوردانه
 قومابن ، بهلام وه کو ميستر ربيج نه لي ، ديريک و
 سرده مه کانيان تیکل و بيکل کراون .

چينه گاني حا کاني به به

حا که کاني به به سه چين بوون . شهره فنامه هه
 له دوو چينه کهي پيشوو دواوه ، چونسکه له پيش
 به يا بووني چيني سه بهمدا نووسراوه ته وه . شهره فنامه
 له چيني به که مېش نه نيا دوو حا کي دوايي بان نه ناسي :
 ميربودافي مير نه بدال ، وه بودافي روستم که
 برزاي نه وي تر بو . لام وابه هم دوو حا که بهر
 سر دمي شاه اسماعيلي سه نه ويش که و نوون
 (۱۵۰۱ - ۱۵۲۳) . باو و باپري مير نه بدالي باو کي
 مير بوداق له نار تاريخي سرده مه قهره قوبلي به کان و
 باشا گورداني دوايي مغوله کاندا گوم بووه
 (۱۳۳۵ - ۱۴۶۸) .

چيني دووم که نو که ره کاني چيني به کهم دايان
 مه زان دووه ، شهره فنامه نه يان ناسي ، هه مانه هه ۳۰ :
 ۴۰ سالي ماونه ته وه .

چيني سه بهم که به پي گيرار ففقي نه حمدي
 دارشمانه دامه زرينه ربه تي ، ديريکي حا که تي له
 سلیمان به به وه دمس بي نه کا (به نزبکه
 ۱۶۶۳ - ۱۶۷۵) .

ناوي « بوداق »

« پير بوداق » هه رچه نه ده له بنجدا ووشه بيکي

نهو کوري گه وري ، سلیمان به به چوه جبي . سلیمان
 به به که بايره گه وري ميره کاني ابستاي سلیماني به ،
 نهو پارچانه تري کوردستاني دا گير کرد که له
 زير ده سيانايه . کوري دووم ، بووداخ که بغان بي
 فرزند مرد .

ميستر ربيج له زير هم چيروکه دا وا نه ووسي :
 « باشا له وه پيش هه ندي پارچهي هم چيروکه ي
 به تیکل و بيکلي بو گيرا بومه وه ، وه به چوونه وه
 نه سر نه ورو بايه ني ، له که بفا نه وه ، نه ناسي ،
 وه نه ويوت که نه شي خزبي من بي . بهلام
 قوماره کهي نه دابه بال باپري سلیمان به به . بانووه کاني
 خانوادهش هه نهو چيروکه يان بو ميستر ربيج
 گيرا و ته وه .

هم چيروکه دا ، که هه وو ووشه کاني چيروک
 بيژه کهم به کار هبناوه ، وه هيچم لي پتر نه کردوه و
 نم گوربوه ، گه لي گاني لاور چا کي هه به که
 روزه لا ته کان به نه واي بيگانه لبني ، هيچ نه بي
 هم روزانه دا . قوماره کان به نه واي بيگانه به
 شواز و سروشي هه له بستيان ، وه وا دياره که
 له هه ندي قوماره راسته گنه وه هه گيرابن - سر به
 سرده بيک بي زور کونتر له سرده مه ي چيروک بيژ
 نيشاني کرد . نه شي که هه مه به چينه وه سر هه ندي
 چيروکي لاجا کي سرده مه سروشي جه لپيا ، دمي
 سه لاهه دين که سولتاني کورد بو ، وه له ويوه وه
 گيراره که وه رگيراي له لايه ن چيروک بيژي
 نه زاني کورده وه که به سروشت ناي دانه بال هيچ
 سولتاني بيگکه له سولتاني نه سته و وول ، وه نه پوي
 بي کا به چيروکي سه مه ره بو باپراني راسته و خوي
 سلیمان به به ي قاره ماني خوشه و بستيان که ژيانه کهي
 چاک دياره ، ساز گاره بو وه رگرتي ني آختر اويکي
 وه ها . نه توانم هم چه شنه گه لي وبنه ي تیکل و
 بيکلي ديريک و سرده مه بيشان بدم که گيره وه کاني
 روزلات نه ي کهن .

هم چيروکانه دوو گيراي لاجا کي و آرابين .

حوکمداری بووه . نهمی عینوانی « خان » یان خستینیه
 پالی ، له سه رده میسکی دوانی دا که نهم عینوانه
 بلاو بووه نه وه ، وه وه کو چوبت « گایا بزورگک »
 دروست کرابو ، نهمجا عینوانی « گایا خان » دوست
 کرابی . کوره زایکی جه ننگیز ناری « کایوک خان »
 بووه (۱۲۴۵ - ۱۲۴۶) ، « کایوک خان » بی گومان
 له « گایا خان » . وه دروست کراوه . به راستی عینوانی
 « گایا خان » به کار هجراده ، ههل کو تیکي چاک
 راستی نهم بهی پی بردنی دهرخسَم : چاوم به
 کسه نی بیکی (شخصیت) به رزی به رزی خوینده واری
 نهمفانی کوت ، له کانی به ک دیواندا لیم پرسی که آیا
 عینوانیسکی « گایا خان » ی بیستی ، ره لایمی دامه وه که
 « گایا خان » نهمرو له نهمفانساندا پایه بیسکی به رزه له
 وینهی « صاحب المال » . نهمه جه ختی دوزینه وه کوی
 من بو خو دیاره اجه ووشهی « گایا خان » به آسانی
 نهم کین به « قه یغان » .

لبردا له سه رجه اوهی ووشهی « گایا » ش بدوین .
 « گایا » که له تورکی عوسمانیدا نیان نهمووت « که یا »
 له « کت خودا » وه هانوو که له به هله ویدا « که نک
 خودا » بووه . « که نک خودا » فارسی تازه کردوو به
 به « کت خودا » ، تورکی عوسمانی کردوو به به
 به « که یا » ، شیوهی اجه کردوو به به « کویخا » ،
 کرمانجی ی با کوری به « گایا » ، فهیلی به « گایا » .
 « که یا » له سه رده می عوسمانیه کاندایه بیکی سه رده کی
 وه وه کیلی بووه ، به وه کیلی آغازی به نی چهری « وه کیلی
 وه زبری جه ننگ » یان نهمووت « قول که هیامی » .
 له نارهی « که نک خودا » ی به هله ویه وه که له
 وینهی « نمانه په یقی » ی آویستایی « ۱ » دروست کراوه ،
 ماموستا کریستن نهملی :

« نهمعیری (ملوک الطوائف) که له لایهن دیر بکوانه
 عهره به کاهوه دراوه به و سه رده مه که له مه یانی
 « نهمسک نهمدر » و « ساسانه کان » دایه ، وه رگبراری

(۱) نمانه په یقی = سه رده کی نهمشبان ، خانواده ،
 خاوه نهممال . بو نهمه (دهنگی گیتی تازه ، به رگ
 - ۱ ، ژماره - ۳ ، لاپهره - ۳۷ ، به راویز) ووتاری
 توفیق وهی بییه

تورکانی نهم « ۱ » ، به لام تورکانه کانت بو ناوی کس
 به کارین هیناوه ، وه کورده کان له وانوه وه ریان گرتوو .
 له چینی به کهمی حاکمه کانی به به دا دوو ، وه له چینی
 دووه میاندا نهمیا به ک ناوی « بوداق » نهمین ، نهمانه
 له پیشه ره نارمان هینان . به دوور که و ته ره و له پیر
 چوونه وهی سه رده می قهره قویونلی ناوی « بوداق » یش
 قهراموشت کراوه . له چینی سه به مدها « بوداق » نار
 ههر نهمووه . ههر چه نهمده له چیره که کوی « فهقی نهمده » دا
 کوری دووه می نهم ناوی « بوداق » بووه ، به لام
 به پی ههر نهمو چیره که و زانیاری دیر بکی ، « بوداق »
 نهمووه به حاکم . که و بو حاکمیکي « پیر بوداقی قه یغان »
 نار که چیره که کوی « لاجاک و کول » ی نهمدریته
 پال له چینی سه به مدها نهمووه .
 ناوی « قه یغان »

نهمی ووشهی « قه یغان » له « گایا خان » . وه
 هانی . عینوانی میر له شکره کوی حه سن سه باح ، که
 له باش نهمو چی نشینی بو (۱۱۲۴ - ۱۱۳۸) « گایا -
 بزورگک » بو ، له باش نهم « که یا حه مه د » ی
 کوری بوو به حوکمدار ، نهمیش « که یا حه سن » ی
 هانه چی . له مه وه دهر نهم کوری که « گایا » عینوانیکي

(۱) « پیر » آشکرایه که تورکی نهم . « بوداق » یش
 له گهل « بوود » ی فارسی و « بو » ی کوردی
 له به ک بنجه وه هانوو ، نهمه له به هله ووی ساسانی دا
 له ایسکی « بوخت » دا نهمی بینن به مانای « کور ،
 فرزه ند » . فارسی « بوود » و کوردی « بو » به
 وابله کورتانه نهمین که به پانایی رایه له دیر بک کان
 نهمین ، بو چین . « بوداق » له تورکیدایه نهمولفه
 به چو و کانه که له لفه دیر بک کاهوه ، لهم لاو نهمولایه وه ،
 دهر نهمچن . « بوود » ی تورکی مانای « ران » ،
 وه « بووز ، پواز ، که بو ، قه پوز » ی کوردی و
 « بووزه ، بووزه ، بوزه » ی فارسی ههموو له گهل
 « بوداق » دا نهمچنه وه سه به ک . « بوداق » که
 تورکانه کان کردوو یانه به ناوی کس نهمی مانای « فرزه ند »
 بی . له فارسی دا « بوته » که له « بوخته ک » . وه
 هانوووه ایسکیکی تری « بوداق » ، وه مانای
 « فرزه ند » .

ووشه‌ی به‌هله‌وی « گدهك خودا » به که ماناکی
« خاوند مال ، هوکدار » . « ۱ » .

کلول

ناتوانم بچمه نیج و بنه‌وانی ناوی « کلول » . وه ،
هر نمونده نمونم ، بلم که له دیریکدا ناوی « کلول »
بو بیاو به‌کار هیراوه . « کلول » ناوی کوره‌کی
« بابا نوردلان » بو ، که له پاشی خوی بوو به
هوکداری شاره‌زور (نیوی به‌گمی سه‌ده‌ی چوارده‌ینی
میلا دی) .

نه‌نجام

نه‌و دوو چبروکی سه‌روه ، چبروکی « فغی
مه‌جد و قه‌یفان » و چبروکی « پیربوداغی قه‌یفان »
که هر دوو کبان وینه‌ی به‌رزی لاوچاک و جوامیرین ،
ناب بی‌نه‌وان بن . نه‌ونده هه‌به به‌رابوردنی سه‌دان ،
سه‌رده‌می هم چبروکیانه و که‌سه لاوچاک و آزا
راسته‌کینه‌کانبان له‌بیر چورنه‌وه . ابعه لبردا هه‌رچه‌نده
ناتوانین نه‌و سه‌رده‌مانه و که‌سه آزا کانبان هه‌ل هینین ،
به‌لام له‌زیر رووناک‌ی نه‌و کولینه‌وه‌به‌دا که کردمان
له‌بنه‌وانی ووشه‌ی « قه‌یفان » دا که له هر دوو
چبروکی‌گدا ناوی هه‌به ، نه‌توانین سه‌رده‌می « قه‌یفان
(که‌یاخان) » ، وه به‌هوی نه‌میشه‌وه سه‌رده‌می
دامه‌زرانی به‌گم چینی حاکمه‌کانبی « به‌به » به‌راویژ
(به‌نه‌خین) بدوزینه‌وه .

« که‌یا » عینوانی ره‌سمی سه بادشای دوی
« حه‌سن سه‌باح » بو (۱۰۹۰ - ۱۱۶۵) . « خان »
عینوانی ره‌سمی بادشاه‌کانبی مغول « جه‌نگیز و
نه‌وه‌کانبی » بو (۱۲۰۲ - ۱۳۳۵) « ۲ » ، وه نه‌وه‌کانبی
جه‌نگیز « که‌بولک خان » (۱۲۴۵ - ۱۲۶۹) و
« که‌یخان‌وخان » (۱۲۹۰ - ۱۲۹۴) یان تیدا بو .
له‌کاتبی برانه‌وه‌ی سه‌رده‌می مغوله‌کاندا (۱۳۳۵) ،
بووه به‌پاشا‌گردانی‌نی که ۴۰ : ۵۰ سالی ده‌وامی
کردووه . حکومتی نه‌ردلان ، به‌پیی شه‌ره‌قنامه ،

- (۱) ایران له‌زیر حوکی ساسانی‌کاندا ، لاپه‌ره - ۱۷ .
- (۲) بادشاه‌کانبی عوسمانیش نه‌بی به‌چاولی‌که‌ری
نه‌مانه‌وه عینوانی « خان » یان وه‌رگرتی .

له‌کاتبی برانه‌وه‌ی مغوله‌کاندا دامه‌زراوه . نه‌می چینی
به‌گمی حاکمه‌کانبی به‌بش له‌مییانی ۱۳۳۵ - ۱۳۸۰ دا
دامه‌زرانی ، وه به‌گم هوکداریان ، به‌پیی ره‌واکی
نه‌وساوه ، عینوانی « که‌یاخان » ی بوونی که ابعه
کردووه‌مانه به « قه‌یفان » . دامه‌زرانی به‌گم چینی
« به‌به » بی گومان پیش قه‌ره‌قوبونلیه‌کان که‌وتووه ،
وه نه‌وه‌کانبان به‌ر سه‌رده‌می قه‌ره‌قوبونلیه‌کان که‌وتوون
(۱۴۰۶ - ۱۴۶۸) . چونکه نه‌و حاکمانی به‌به که
به‌ر سه‌رده‌می قه‌ره‌قوبونلیه‌کان که‌وتوون ، عینوانی
« خان » و « که‌یاخان » ی سه‌رده‌می مغوله‌کانبان
فری داوه و به‌چاولی‌که‌ری قه‌ره‌قوبونلیه‌کان هم
عینوانی « میر » و هم ناوی « پیربوداق » یان
وه‌رگرتووه . باوکی « میر پیربوداق » ی شه‌ره‌قنامه
ناوی « میر نه‌بدال » بو . هم « میر نه‌بدال » .
که شه‌ره‌قنامه باوو باپیری نانی ، وادیاره له‌سه‌رده‌می
برانه‌وه‌ی قه‌ره‌قوبونلیه‌کانا بوونی (۱۴۶۸) . چینی
دووه‌پیش هر عینوانی « میر » ی بووه . هه‌تا چینی
سه‌به‌پیش که باوو باپیری « بابان » کانبی ایستان ،
دبسانه‌وه عینوانی « میر » یان پاراستبو ، به‌مانای
هوکدار . به‌لام نه‌مانه‌چوار حاکمی پیشه‌وه‌یان عینوانی
« به‌گت » یان هه‌بو له‌پاشی ناوه‌کانبانه‌وه که له‌گه‌ل
ناوه‌کانبانا نه‌یژران ، وه له « خانه‌به‌گت » به‌م لاوه
عینوانی « پاشا » یان بوو « ۱ » .

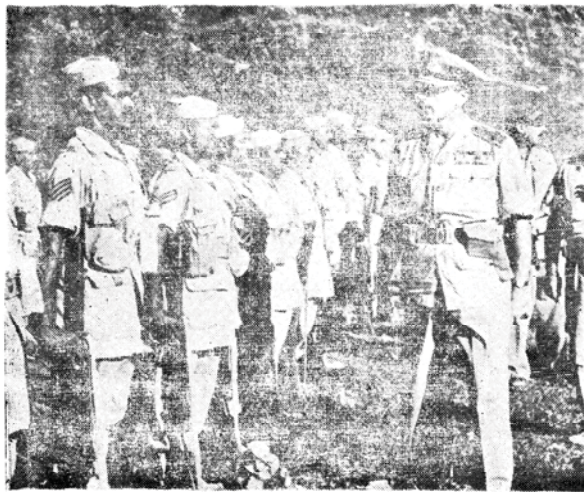
دوای هه‌وو نه‌وه نه‌لیه‌وه که ناوی « قه‌یفان »
که که‌وتوته چبروکی دامه‌زرانی سه‌به‌م چینه‌روه ،
عینوانیک بووه له ایسکی « که‌یاخان » دا بو حاکمه‌کی ،
یان حاکمه‌کانبی پیشه‌وه‌ی چینی به‌گم که له‌مییانی
۱۳۳۵ - ۱۳۸۰ دا دامه‌زراوه که به‌نزیکه نه‌که‌ویته
کاتبی دامه‌زرانی خانه‌دانی عوسمانی . وه زور شباوی
سه‌رنجه که وه‌کو « که‌یاخان (قه‌یفان) » نه‌که‌ویته
هم سه‌رده‌مه‌وه ، « کلول » بش که کور ، وه‌جی نشینی
« بابا (به‌به ?) نه‌ردلان » بو ، دبسانه‌وه به‌نزیکه
نه‌که‌ویته هم سه‌رده‌مه‌وه .

- (۱) میسنه‌ر نه‌دموندس ، « هه‌جو که‌ریکی کورد »
له « ده‌نگی گیتی تازه‌دا » ، لاپه‌ره - ۸ .

جنگ له روژوادا گدیشتوتد ئو پدیری

بەتەلمی نووسەری بەناوانگت « مېستەر وېکام سبید »

وەرگەر : « مەسەدە شېخ مەسەدە مەرف »

سەر فەرماندەری بەرزی بەك كرتووهكان لورد لوپی مونت باتن له گەرابیگی تازەیدا بە ناو پیشانی ئەرکاندا .

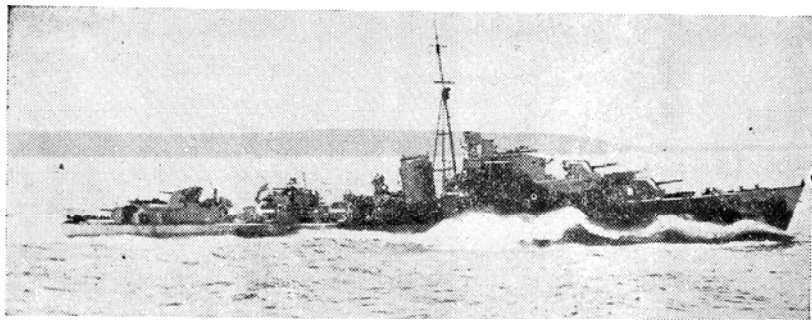
در پیدات و شکاندنی پیشانی له نینگراد له لایەن روسەکانەوه ، که دوو سال بو بە هەموو مەزگیانەوه سەختان کردبو ، وە بووون (قشل) ی ئەلەمانەکان له پیشانی نیوهرودا و ئەوانینە گێرانەوه دووای له شکرەکانی جەنرال فانتوین ، بی گومان تا رادەبەسکی دوور هاشو هوشەکانی دوکتور کویبزی بە هەچیان دەر کردو بە درویان خستەوه . بی گومان له کاتیگا که روسەکان هیشتا پیش کەوتنە ئەو بشت کیف و روسیای باکووری یان آشکرانە کردبو ، شاری له نینگراد له لایەن توپە دوور هاریژەکانی ئەلمانەکانەوه پێتا پێتا گولە باران ئەکرا . وە رەنگە ئەلمانەکان وایان زانیی که دەسیان بە سەر جیگایگا کیشاوه . له قەراخ شاری له نینگرادەوه تا شاری نوڤوگوردی کون که

ئەکەوتنە دوایی کوووری زەرپاچی ایلمانەوه — که له برین ناییت . ئەکەر ئەوه راست بونی ، ترپچیکان و پیداکانی روس بە کۆتائەوه و هەل وەشانەنی سەنگەر و چەپەرە سەختەکان و داگیرکردنی « نوڤوگورد » دەریان خست که ئەلمانەکان لەم روووە زور بە هەل چۆن . کەرابو قورتی ئو نیروی ئەلمانانەیی له سەر زەرپاچەری نیوهروی گەری (خلیجی) نەنەندەدان وەکو قورتی نیروەکانی جەنرال مانشتاینه که له پیچەکەیی دنیپەردا بە سەریانا هاتوو . وە بەنگە له پیش ئەودا هەری دنیپەر له ئەلمانەکان بەک بکریئەوه ، بێسین که ئەلمانەکان شەری ئو ییگایەیان دوراند که ئوچی بو رومانیا ، وە ئەلمانەکان

ایستا هەقێانە که سەبارەت بە چاره نووسی سەرچاوەی هەرە گەورەیی ئەوتیان ئهگەرته ترس و له قوڵوقەوه - ئو - سەرچاوه ئەوتانەیی رومانیا که له قەدیالەکانی شاخەکانی ترانسالفانیای روژەلانی ئەم لاوای بلویستی دان . وە نانی ئو کردارە گەورانە شمان له پیر بچی - ئەوه سکه چەکی هەوانی بەریتانیا دەسی داوەتی و بە هوبەوه کارخانە گەورەکانی قروکەیی ئەلمانیا له « برونزویا » دا بە ئەوایی و یران بوون . بو ئەواد یران کردنی ئم کارخانانە که بومبا هاریژەکانی ئەمریکا له هەفتەیی پێشووا له رەویکی روزیدا کرد بوویانە سەریان و نیوه ناچل مابوونەوه ، قروکەکانی بەریتانیا قورسانیی دوو هەراز تون بومبایان له ۲۴

دقیقه‌ها به سر هم کارخانه‌ها به‌ردا به‌وه .
 وه ناشی بی به چاویکی که‌مه‌وه تماشای نه‌و
 سه‌رکه‌وته به‌که‌سه‌ر به‌که‌بکین که‌له‌شکری پنجهم
 هه‌شتم له‌ایتالیا دا ده‌سیان که‌وه‌نوو . له‌شکری
 پنجهم وورده وورده خه‌ریکه‌آبلوقه (تطویق) ی
 قه‌لا سه‌خته‌که‌ی کاسینو بدا که‌ نه‌و ریگ‌ابه
 نه‌به‌ستی که‌ نه‌چی بو روما ، وه به‌چه‌شنگی واق‌وور
 هینکه‌رله‌رووباری (کایگانو) به‌رینه‌وه . سه‌ر
 چه‌نده‌لم به‌شی ایتالیا دا پیشکوتن سستیش بی ،
 نه‌شی قسه‌که‌ی می‌ستر ایدن یادبکه‌بته‌وه که‌ نه‌لی ، نه‌بی
 له‌پشا تماشای به‌شی دواپی کارمسات و ناخوشه‌کان
 بکین انجا بریار به‌سه‌ر هه‌موویا بده‌ین وه‌ره‌نگه‌به‌شی
 دواپی له‌په‌لاماره‌ه‌واییه‌دا بومان ده‌رکه‌وی که‌
 نه‌کرته‌سه‌ر نه‌لمانیاو به‌شیکه‌له‌پلانه‌کانی هه‌ل
 کوتانه‌که‌ی هاو‌به‌مانه‌کان نه‌سه‌ر روژاوی نه‌وروا .
 که‌رانه‌وی می‌ستر چه‌رچل و که‌بشته‌له‌نده‌نی
 چه‌نه‌رال آیزن‌هاو‌ری فرمانده‌ری به‌رزی گشت
 نیروه‌کانی هاو‌به‌مانه‌کان ، وه‌دانانی نه‌و فرمانده‌رانه‌ی
 بریاره‌کان حی‌به‌چی نه‌که‌ن ، هه‌مووی ده‌ری
 نه‌خه‌ن که‌سانی حال کوتانه‌که‌وره‌که‌خیرا
 بزیک نه‌بته‌وه . وه‌دکتور گویلز خوی نه‌لمانه‌کان
 آگادار نه‌کاته‌وه که‌نایی و تماشای پلانی
 داگیرکردنی هاو‌به‌مانه‌کان بکری که‌نه‌نیا نه‌مه‌فیله
 لیمانی نه‌که‌ن ، وه‌په‌له‌ی نه‌وه‌نه‌دا که‌به
 گیرانه‌وی قسه‌که‌ی هیتلر دلنایان بسکا که‌نه‌لی ،
 « نیروه‌کانی داگیرکردن و په‌لاماره‌که‌ی سه‌ر روژاوی

نه‌وروا تووشی ناخوشی‌یکی کونویری نه‌ین . وه
 ره‌نگه‌چه‌ند روژیک له‌مه‌و پیشیش له‌باری
 په‌لاماره‌که‌ی روسیه‌ی سه‌ر که‌مارو که‌ی له‌نینگراده‌وه
 هه‌ر هم قسه‌به‌ی دووباره‌کرد بیته‌وه و ووتیبی
 هه‌رگیز روسه‌کان ناتوان در به‌که‌ماروی شاری
 له‌نینگراد بده‌ن . ایمه‌هیچ ده‌بیک بیر نا‌که‌بته‌وه
 که‌په‌لامار دانه‌سه‌رته‌روبا آسان نه‌بی ، یان نه‌لمانه‌کان
 هه‌تا بتوان بو دوا خست‌و به‌ر به‌ستی هه‌لانه‌که‌ی
 روژاوی نه‌وروپایان به‌هه‌موو هیزبکانه‌وه تی‌نه‌کوشان
 وه‌یان بی‌به‌یرمانا که‌نه‌و فرمانده‌رانه‌ی نه‌لمانه‌کانیان
 له‌ماکووری نه‌فهریکو سه‌قه‌لیه‌دا ده‌رپه‌راندو له‌گه‌ل
 به‌له‌گه‌تونده‌که‌ی نه‌لماندا دابه‌زینه‌سه‌ر زوی
 ایتالیا بی له‌پیشه‌وه نه‌زان که‌نه‌بی له‌روژاوی
 نه‌ورویادا چی قاری بکری .
 له‌پشت هیله‌کانی نه‌لمانیاوه‌به‌رکه‌ی نیشانی
 فرمانده‌کان که‌زوربه‌نه‌ینی و که‌بشونه‌راده‌ییکی وا
 که‌له‌مه‌و پیش له‌وینه‌ی نه‌پوه ، له‌دواوه‌ناو
 نه‌ده‌نه‌سه‌ر نیروه‌کانی نه‌لمانه‌کان . بیجگه‌له
 فرمانده‌کان نه‌پوه‌لیقه‌و ماوه‌کانی زبش که‌وه‌کو
 هوله‌نده‌و به‌لیچکابن نه‌وانیش هه‌ر چاوه‌روانی نه‌و
 هه‌لن بو نه‌وه‌که‌ده‌س بکین به‌لیدانی نه‌لمانه‌زور
 داره‌کان و رزگار کردنی خویان . چاوه‌روانه‌کلیان
 نه‌ونده‌دربزه‌ناکیشی . جه‌نگ له‌روژا واوه
 که‌بشترته‌په‌که‌ی ، هه‌رکانی که‌که‌بیشینه‌هم په‌په‌و
 لی تیپه‌ر بوون ، انجا باری سیاسی و سپانی له‌نه‌و -
 روپادا به‌هه‌وو چه‌شنگ چاکتر نه‌بی .

نه‌مه‌نیگاری روخنه‌ر (مدرسه) یکی تازه‌ی به‌ریتانیه ، خه‌ریکی آزمايشی « شجریه » خیرا رویشته .
 هم‌کشتیه‌پچوکه‌نه‌زان له‌سانیکا ۴۰ میل بیرن

قوتی مەرگ

بون ژمنه گانی مروگی

دانهری نوسه ری میسر
توفیق الحکیم

ره قیق چالاک
کردوبه تی به کوردی و دهست کاری کردوه .

بهانی یک (مەرگ) له ژووری کار
کردنیا دانیشته له پشت میزه گهوره که بهوه
که له سهرا ایستاقنی فیل چهسپ کراو .
پهنجهی خسته لاجانگی و دهستی کرد به پیر
کردنوه ، له هه مان کانا چاره به قولاً چوه گانی
نه گپرا به کومه له داسیکی کوندا که دپواره گانی
ژووره که یان رازاند بهوه ، جگه ره ییکی
گه وری کوزاوه له ناو دم ودانه زل و زهر -
ده کانا ، نه هاو نه چو وه کو لقیکی ووشک بیت
به داربکی گهنده له وه له روزی پا یزدا
با بهینی و بی بات .

لهشکری ههشتم له ایتابادا . سهرازه کان ری پاک نه کهنوه
له بهر بو پاراستنی هات و چو .

له هه موو جا نیکایی آرامی و گلاراو
لی که وتوونی دیارو . له پاش تویک مور
بوئوه دهستی بر دو له چاری میزه کی پارچه
کافه زیکی ده رهتا به ووردی نه ماشای ژماره و

دروو بهوه نه منده کم بوئونه وه له وانه به آرام و اوقره مان
له بهر هه لیگرت ا

نوسراوه گانی ناری کردو بی وورد بهوه ، له پاش که بیک
کافه زه کی فری داو به تووره بوونیکه وه ووتی :

(نه خوشی) که بیک بوی جاو ووتی :

- نه مه نا بوئیه ا نا بوونی نه واو نه مه به ا

- نهی سه ره ک ا پی بوسته له سه رم که راستی
هه مووشتیکت بی بلیم : گرانه بتوانم وه کو پیشوکار و
بارام رانی بکم ، راستت نه ویت خه ربیک بوم ابرو
ایستقالت پیش کش بکم .

دهستی نا به زه ننگه کی به رده میا و داوای به یک
له زیر دهسته گانی کرد که ناوی (نه خوشیه) . له پاش
تویک زه لایکی ناشیرینی ده م و چاو چرچی اولادی ،
به چاویکی که ویره وه به ترس و له رزو به شه له شه
خوی کرد به ژووردا . مەرگ دهست به جی نی خوری :

- ایستقالتی نو ؟

- کوره نه ژماره و نوسینه ای به رده سن چین ؟؟
ایش و کارمان به ره و خراپ بوون و کم بوئوه
نهروات ، سال به سال وه کو کاسکی خوشتر نه گه ریینه
دواوه ، ژماره ی نهو گیانانی هه موو سالیک نه یان

بی گومان ، نه گهر هاو به پیر نا گره زه بکات که
من پاش ایش نا کم ، یان مسؤل له م (دهست کهوت)
که می ایستا .

هیچ خاوجی یک نه هیشووه سه ری پیانه کم ، هیچ

زوریک نه هیفتونوه سه ریگی لی نهدم ، بلام به درزی
نم دی ... چاودرواته ..

- چی چاودرواته ؟ چیت نهوی ؟

- گه لیک شتی زراو توقنهر که هموو مووی
لشم راست نه کنهوه : (شرفقه پکی ده رزی دریز)
آراستهی دم لکسرا ، (شوژنیک له ناو لوله پکی
شووشه دا) دانراپو بکریت به سنگیا ، (گه لیک شتی
بریفه دار) که آوی چاویان نه بردم ... نه هرگز من
ناتوانم له ناو نم مترسیانه دا کار بکم ...

همووکاریک مه ترسی هه به . له باشاونه بی نهمه
هوبگی زور ..

- هیچ نه بیت هوبگی به هیزه بوکسی (دست
کوفت) . (مهرگ) قبتی زور هه لساودانی چیر
کرده وه و له بر خوبه وونی :

- مالی زانستی نوی به قوربگریت ، بلام قهی
ناکات ، من نه زانم چون هموو چه کیکی نم زانسته
نوی به نه شکیم ، نه . به لکو نه زانم چون به شاره زانی
نهوچه کانه نه خمه دست خوم .

بروئی (نخوش) بو سهر کاری خوت ، من
نه زانم چون کاروبار هه له - ووریم .

- بقهد توانم هه ول نهدم به بی زیادو کم ،
(نخوشی) نهمی و توله ژوور چوه دهری .

مهرگک دستتی کرده وه به بیرو لیکدا نه وه ،
له پاشا سهری هه لبری و زه سنگی تری لیداوداوی
زیر ده سته کی تری کرد که ناری « جهنگه » ...
جهنگک به زره زرو بریق و هوری چه که آسینه کانه وه
هانه زووری و به پوستاله قورسه کانه وه قاچی دابه
زهویا وله باری ووریا بو ناوم ستاو نه مه تا پکی سهر
بازی کبفا . سدن بواری نه دا دست به چی
پی ووت .

- گوی بگره : من ایتم بیته . وه کو آگاداریت
همیشه که کارو بارمان باشی نروات به پروه نو به کار
نه هبیم ، به نهمه نیویسته ایستا که پیت بلیم که کارو
بارمان رووله خراپو و شلوق بوو نهو باشی ناروات
به پروه . هانی نه شای نم راپورنه بگ ! نهو هه لانی -

ته گهی که چون ایسه به ره و نابوونی نه رویت ... ،
نوی به نهیا که بتوانی نای نه رازو راست بکینه وه و
زیانی له مهو پیشمان به زوو ترین وخت بر بکینه وه ،
نوی که به مانگیک بتوانی ژماره ی گیانه کیشراوه
کانت بگه بیفته به بیک که به رامبر به پینج سال
به لکو زیاتریش بووستی .

« جهنگک کلا و مه سینه کی داگرت و آره فی
ناو چهوانی سری و وونی :

- نهی سهرک ۱ کی بیک له مهو بهر خهریک بوم
واز له کار کردن بینم ...

- توش دیسان ؟ بو واگتی گوررا نهی شه بنایینه ؟
چی نهو ماوه نهی ده عابینه ؟

« جهنگک » نهوستی بو پنجه ره که دریز
کردو به سهرکی ووت :

- فهرمو نه ماشا که و بیسه . گورانی وه کو
دوکل له سنگی زه و به وه هه ل نه بیت ، له هموو
دلیکه وه آوازه بهرز نه بیته وه بو آسمان ، بهرز
نه بیته وه بو آسمان وه کو گازیکی زارای بهر لوانان
ته کویت ...

- گورانی چی ؟ کام گورانی ؟

- گورانی « آشتی » . له هموو شوینیک
خه لک به سهر زمانا نه وه به ، له هموو شاریک
کومهل و کونفرانسی بو نهه ستنو بو نه گرن ، بهلی
له ههر شوینیک زبیک نه کومه وه نهم گازه زاراو -
به به دم و چاوما هه ل نه برزیت . نه ... کاری
ایستا م هیچ پی خزش نهو هه رگز پی شادیم ...
مهرگک دستتی کرده وه به لیکدا نه وه سهری لی شباوه
نازانی چی بسکات ... هه لسا روی کرده پنجه ره که
ره کی ژووره که . لهویوه چاویکی به زهوی جوانو
رازاره داخشان : دارستان کراسی گه لای سهوی له
بهر کرد ووه گول ده می کرد و نه وه بهو رهنگه
چوانه بهوه پی نه کتیت ، میوه همووی بون خوش
بووه و پی که پشتووه ، بالنده له کهل بیچوه کانا
دهستی کرده به نهغه خوانی ، آده مزاد دل پرنفوه
گه شه داره له گهل ماله کاشیا ، سروه بای به هار بونی

له شكري بېنجهم له ايتالادا . گهلي دېل له ايتالايه كان
گيران ، نهامه هموو له بارېكي بهرېشاني دا بوون . گشتيان برسي
بون ، هر كه گهيشته رېله كاني اچه به كم ووته يان وېستني
خواردمه نتي بو .

عتری گولان به هموو شونېکا بلاو
نهکتهوه ، گورانی شادی له زهوی و
زارو دی و شاره کانهوه بهرز نه بیتهوه ،
لادی یه کان به دم هه لپه ریت و سماوه
دروینه نه کن .. هموو شتیك وا نه گه بیفت
که آتی و خوئی و جوانی بالیان به
سهرزه ویا را کیشاوه ، هموو شتیك وا
نه گه بیفت که ژین نوی پونهوه و بیت
وا له هموو شتیكا .

(مهرگ) هه ناسه بکی ساردی هه لکشاو
له په نجره که دور کونهوه ، وای
هست نه کرد که ایستا ، نانوزیکي تر
نه خه نکت ، دوو هه تگاوای ناو خوی
فری دابه باومش کورسه که پوه ، دانی جبر
کردهوه و نه م قسانای کرد :

- نه مه به نا بوونی ، نه مه به مال
ویرانیو سکوپره وری و کوست کونن ،

له میژودا گه لیک ره ختی هیسنی واپش نه کردنی
تیاپوه ، له گه ل نه وه شاتو هر توانیونه هه ل بگېرسیت و
دهست بده بتهوه کاروبارت .

- داوام لی مه که خوم خوم هه لگېرسنم ، له وکانهوه
له دایک بوم تا ایستا که من خوم نم توانیوه خوم
دا گېرسنم ، من (قوتوه شقاره به کم) پیوسته ...

- پیوسته نهو (قوتوه شقاره) به بدریته دهستی
کاربایکی شیت .. (شیتیک) ا

مهرگه ، به په له و هه له داوان نه مهی و وت و قاتا
دهستی کرد به بیکه نین که هموو دارو دیواری ژووره که
له گه ل قاقای نه مه هاته چو قه چوق . (ژیر دهسته کی)
وای نه زانی سهرگی گالنه یی نه کات ، له بهر نه وه
له گه لباپی نه کنی . به لام سهره ک روی تی کرد ووتی :

- آیا بو پی ناکنی و گه شکه داربیت ؟ کللمان
دوزهپوه ...

- کللی چی ؟ . کام کللی ؟

- سویند نه خوم کتو باش میژوی خوت شاره زانیت .

داخی به چهرگم ، مال ویران خوم شکور گهره یی و
دهسه لاتم له بنه رتا هه ره سیان هینا ا

نه م بی هیوایه زوری نه کیشا ، له باش که میک
هه لساپه بیان و له پر ووتی :

نه ، ... پیوسته نی بکوشم ، نیکوشیم و ههول و
نه قه لادانه دهسه لات و هیزو شکوم بی په خسته وه .
انجا روی سکرده ژیر دهسته کی (جهنگ) وه
پی ووت :

- باش پر بگروهه . نه مه جاری به کم نه اچه
تودشی بارشلوتی بین ، له مه ویش گه لیک جار بارمان
زور له ایستا که شلوق تر بووه و دهست کونمان گه لیک
له ایستا که که متریوه ، باش را بووردوت په پنه روه ویرت
نه ی جهنگ ا

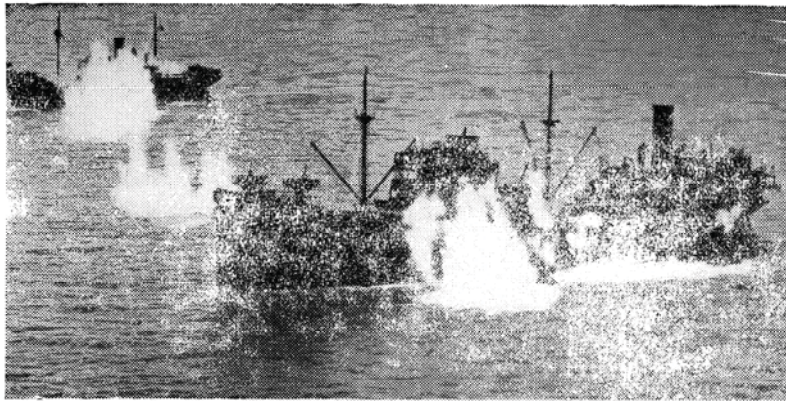
- من چاک میژوی خوم له پیره ، هر گېز له
میژوی رابوردوما گازی زاراوی وا ناشیرین و دهه جانی
وه کو نه م گورانیم نه بیستوه و نه دیوه هموو ههوا
پرکاوکسی کات ...

دره‌حق سوزو به‌لای فرنده‌ی دهم به گورانیسا
 برویشناپه نه‌نگه چی کلانه نه‌و - نا هه‌قی نه قینی
 له زیانه - زور به گورچی لادی‌کانی به جی هیعت و
 رووی کرده شارستان .

سه‌ری سورما له و کوشک و نه‌لاره گه‌وره و
 جوانانه ، لهو شوینایه پریانه له شادی و و له پی گه‌نین ،
 له په‌بکوره شیرینایه له هه‌مووشوینیکا چه‌سپ کراون-
 نا هه‌قی نه قینی له جوانه - .
 هه‌ووو شتیک واپشان نه‌دان که شارستانی
 جی گه‌بوه ، آده‌میزاد له سه‌ر پیش گوتن نه‌روات .

چهند سالیک بگه‌ریبره‌ه دواوه ، پیر له رابوردوی
 خوت بگه‌روه ، نه‌بیت نه‌و که‌سه‌ی هه‌میشه هه‌لی
 گه‌رسا ندوویت و آگری تی به‌ردای (پیاویکی شیت)
 بووه ... !

مه‌رگک ، له سه‌رقاقی پی سه‌کهنین ، رویشت و له
 په‌نجه‌ره‌که نزیك بووه . نه‌ماشای زه‌وی‌ره‌نگینی کرد
 که به‌هار به‌خشی جوانی خوا کرد رازاندووبه‌تیه‌وه ،
 باش له آشی ووردبووه که خبوه‌تی به سه‌ر هه‌موزه‌ویدا
 هه‌ل داوه ، چاک گوی‌ی له گورانی و شابی لوغانی
 آده‌میزاد کرت و پر به دهم هاواری کرد :

له‌م نیگاره‌دا نه‌یین که گوله توپ له‌م لاو‌لای دوو کشتی کاروانه سه‌شه‌بانه‌کانی نازبه‌وه نه‌ه‌قینه‌وه وه
 له‌کاتیکه که نه‌و کشتیانه خه‌ریک بو خوارده‌مینی بی‌ن بو نیروه‌کانی نازی ، فروکه‌کانی چه‌شقی بو‌قایتور ،
 به‌لاماری نه‌و کاروانه‌یان داوه . نه‌م چه‌شته فروکانه بیجگه له‌وه‌که بو‌بایان هه‌ل گرتووه تو پیشیان له سه‌ر
 دامه‌زراوه .

کوانی ؟ نه‌و که‌سه‌ی بیوانی ، بویری ، رووی بیست ،
 خوینی سور بربری به سه‌ر نه‌م شتانه‌دا . مه‌رگک ،
 دهم و چاوی گرز بو خه‌ریک بو بی‌هواپی شانی
 بگریته‌وه و واز له هه‌موو شتیک بیست ، له‌م حه‌له‌دا
 چاوی به قه‌له‌بالتیک کورت له به‌رده‌می کوشکیکی
 گه‌وره‌دا که به په‌بکهرجوان کراوه له مه‌نجه‌قیکی
 گه‌وره نه‌چیت کوپونه نه‌وه به ده‌نگی به‌رز قسه
 نه‌کن .

مه‌رگک ، روی‌تی کردن و سه‌ری هه‌لبری ، چاوی
 به بو به‌چی به‌ک گوت له سه‌ر به‌بزه به‌ک راوه‌ستاره ،

نه‌م هه‌مووشتانه به خوینی سور ره‌نگک نه‌گم !
 حاسحا . به په‌له په‌نجه‌ره‌که‌ی به‌جی هیشت و رووی کرده
 نه‌و نه‌نافه‌ی عه‌اره‌شه گه‌وره‌گی پیادرا بو ، له به‌ری
 کرد و نه‌مه‌تایه‌کی له ژیر ده‌سته‌کی کرد و له دابه‌زبه
 سه‌رزه‌ویدا وای ووت :

- هه‌ولوتی کوشین و سه‌ر کوتنم ، له سه‌ر نه‌وه
 وه‌ستاره (شیتیک) بدوزمه‌وه !

* * *

مه‌رگک ، به سه‌رزه‌ویا ده‌ستی کرد به گه‌ران ،
 هه‌ر چه‌نده‌لای آده‌میزادی شادمان و به‌لای دار و

مەرگك له په یوه كه نريك بووه و بگا برای بو -
په چی ووت :

- ودره خواره وه كا گای بو په چی ا کاربکی له -
مه گوره نرم لایه ودره بوم بگا ا

• • •

(مەرگك) و بویه چی بگا هموو تافیکي بو -
په كرده گای دابه شانیا وورد وورد روی بومه بخانه
په کی (بیره) ، هر یگا بویه چی روی کرده
(مەرگك) :

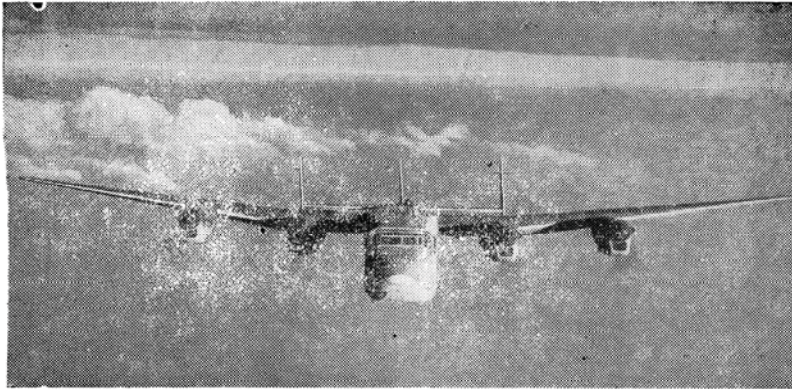
- کاره کی توله چه كوشك و تهلاریك ... ؟

خیرا خیرا رهنگیکی سور نه ریوت به كوشك ك
دابه چی نهومی جوانیكي نیایت ، یان شنیکي به هادار
هروست بسكان ، هم رهنگه سوره له سر و دم و
لوتی په بیکره كانه وه نه هاته خواره وه و نك نك نه نگاه
سر زهوی ...

ته هالنه كه قینان ههلسا :

- راوسته نهی بویه چی ۱۲ جوانی ته تیکه
خانه كوت آشپزین كرد .

مأموره كانی ته تیکه خانه هاته دهره وه له
هموو شنیک گه بشتن . پر به دم بانگیان كرد :

هم ننگاره دا رووکاری فروگه یکی « نه فریوروك » نه یین كه خه ریکه بفری . دریزی باله كانی هم
فروگه په ۱۰۷ پیوه دریزی فروگه كه خوی ۷۷ پیوه . فروگه ی نه فریوروك ، فروگه ییكي گواسته وهی
نازه په ، بو ماوهی كوت و دریز به كار نه هیفری ، له ماوهی كورندا نه توانی ۵۰ كس به هموو چهك و
په ریکه یوه هه ل بگری . وه هم چه شنه فروگه په چوار ماكنه ی له چه شتی روزروزی هه په .

مەرگك به زهره خه له بیکه وه كدا نه زهره كانی
دهرخت پی ووت :

- له كو شك و تهلاریکی زور گه ووه و وراقا په ،
له كاروان سرا په کی ایچگارولو زه لامابه پی وپسته
له سرت هموو رهنگه كانی پیا برژینت ...

بویه چی وونی :

- چاوت به وانه كوت كه رازی نه بون به نه خشی و
ننگاره كم .

- زور بی میشكن . هم ته تیکه خانه په به و رهنگه

- بوسته نهی کریكار ا ودره خواره وه نهی بو -
په چی ا له سر په یزه كه وه بویه چی نه ماشا په کی
كردن و وونی :

- آیا هم رهنگه تان بدل نهی ؟ هم ته تیکه خانه ی
ایوه پی وپستی زوره به رهنگیکی گهری هوار

گر ... مأموره كانی كوشك كه خه لقه گیان ووت :
- هم بیاوه له خوابیه شینه بینیه خواره وه ا هم

كانه دا (مەرگك) هواربکی شادمانی له هموو هه یك -
له ایسقا نه كیا دهنگی دا په وه و به خوی ووت :

- دوزخه وه ا توخه ی دوزخه وه ا

- له چاری سر کور تسان ا

• • •

مهرگک ، به چه قه نلیدان گهرا بهوه بو ژووره
کی ، هموو نلندای له خوشی و شادیا نه نه کورته
زهوی و نه نل سرهوت ، پهک له سر پهک قاقایی نه کنی و
به گازی بشنا نه تلا بهوه .

« جهنگی » ژیر ده سق پی ووت :

- چیت کرد بهچی نمی سهرهک !?

« مهرگک » به زهر ده خنه به کوره وه لای دا بهوه :

- دوز بهوه و نهو پسا وهم دوز بهوه که

« شقارته » کی بد ریته دست ا

- له بیرت نه چیت نه بیت نهو کهسه « شیت » بیت .

- له بیرم نه چوره .

کشنو ماته پانهوه زین به چاو نه گه یین . آیتوبش
له گه مانیت ؟

هموو نهوشنا نهی ناویان ناوون « جوانی » ،

هموو نهو شنانهی ایی یان نه لین « شارسرانی »
به و بسته رهنگی شورشیان پیا بریژوت .

بو بهچی به سر سورمانیکوره ووتی :

- کام جوانی و چه شارسرانیهک !?

مهرگک ، له سر قسه ککردنی خوی رویی

نهوهی گوی بدانه بو بهچی ا

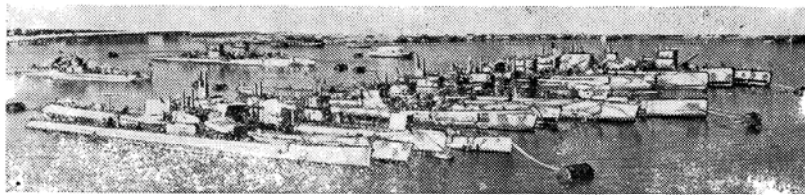
- نهوره نهنگی ده ماری جروجا نهوره کانی

دارستان راست نهکا نهوه وهک باسقه نه ا

- دارستان !?

- بهلی . چهند شیرینه نهه رهنگه سورهی له

دارستانا نه بهرستریت ؟

لهم نیگاردها نهو ۱۶ ژیر زه ریابهی ایالیاه نه یین که له گهل بهشی گه وری که شتی گه له کی ایالیادا

له مائه دا خویان دا ده دست خار به یانه کانهوه .

- کوانی ؟

- له باش توزیکی تردیت بولام بو ایره .

• • •

تاریکی دا هات ، سمعات بوو به دوازهی شهو .

سهرهک به « جهنگی » ووت که له ژووره کی

نهوه بو ، خوی مات دابو . « بو بهچی » هات .

« سهرهک » هلساو به پیره به چه ، له نریک

میزه گوره که بهوه کور سه کی بو دانا .

« بو بهچی » چاویکی به ژووره کدا کراو

رووی کرده « مهرگک » وپی ووت :

- فهرمو من له خزمهت تانام .

- من له خزمهتی ایوه دام میرم .

(مهرگک) نهه می ووت وه کو په کیک شعر بخویینه

وه ، (نه گهر شعر بیژی بیت لهو ده مه ناشیرینه نریک
پیته وه) .

له پر (مهرگک) رووی کرده بو بهچی و ووتی :

- توی نهو پیا وهی بنوانی هموو شتی که بو

رهنگه بو به بکات ا

- رهنگی سور ، بهلی من نه توانم نه راوی

هموو شتی کی پی بدم ، به لکو نه شتوانم هموو

شتیکی پی سواخ بدم .

نه زاتم نه توانی و له بار تا هبه . (مهرگک) نهه می

ووت و رووی کرده مه بدهری « ساقی » مهی خانه -

گهو داوای دوو به درخ پیرهی « مونیخی » کرد .

پیره هات و « مهرگک » به درخاخی بهرز کرده وه و ووتی :

« مەرگ » بەبى وچان كىيىكى گەورەي بە
بو بەچى نووسىيەو لە پاش ئەواو بونى « نى كو شىنم »
بو بەچى آرەنى ماندوو بونى و شەكنى سىرى و وەكو
زەلامبىكى خەوالو وونى :

- من ئەم ھەمووشە ئەكەم ؟ من ئەم ھەموو
كارەساتە جى بە جى ئەكەم .
- توپياوۋىكى گەورەي .
- من بىاويكى گەورەم ؟

- تو خاوەن نامە يەكى كە قەدەر و خواكانى
پىشووېوان آمادە كردويت ، ناپىت بە ھىچ جورىك ،
وہلە ھىچ كاتىكا لەم قەسبە دودلو گومان داربىت .
« مەرگ » بە دەنگىكى بەرزوكارىگەر ئەم قسانەي
ئەككرد ھەر چەندە لەكا نىگەساي دلپشا گالئەي
پى ئەكرد .

زىر دەستە كەي تىرى مەرگ « نەخوشى » زانى
كە وختە بارەشلوقەكەيان راست بىتەوہ ، ئەوئىش ھاتو
شانى نابە شانى « جەنگە » وەو بە گوى يا چىرپان :
- ئەمەيە « شىتە » كە كە سەرەك بە شوپنا
ئەكەرىت ??

- بەلى ئەمە ، بى دەنگە بە .
- بى وىستە ئەم بىا وە سىاسى بىرىت ، بى وىستە
دیار بىسەكى زور گرىنگەو بە نىرخى بىدرىقى . آيا
بلى ؟ « سەرەك » چى بى بىەخشىت ؟
« جەنگە » بەزەردە خەنەيەگەوہ وونى .

- ئەرەي لەمەو پىت بە خىراوہ بىسە ھاو
چەشەكانى .
- چى ؟
- قوتوہ شقارتە بەك بەبى زىادو كەم .
- بى گومان آگرىكى بى بەرپا ئەكات .
- ئەمەيە آمانچ ، اچەش ئەوہ مان ئەويت .
- بەلام خوئىشى ئەسوونىنىت .
- انجا لە بەر ئەمەيە بە « شىت » ئاو ئەبرىت !

- لىم ببورە ... من ...

- نە . ئەرەندە خوت بەپچوك مەزانە ، تو
ھىفتا گەورەيى خوتى لى آشكرا نە بوہ ، تو بو
ئەوہ دروست كراوى رووى زەوى بگورى .

قەدەرھەلى بزاردورى ھەموو گىتى بەو رەنگە
تەراو بەدى كە خوت حەزىلى ئەكەي ، تو بو ئەوہ
دروست كراوى مى گەلى آدمەبزاى لى خورى و
بەرىت بەرىدا .

خوابت بەرستەكانى دارستان توپان كردوہ بە
نوینەرى خو يان بو ئەوہى وەكو ئەوان ، بو ئەوہى
وہكو شەر بەمەنى دارستان حوكم بەكەي لە سەر ئەم
زەويە !

- من ؟

- بەلى نو .

- بەچە رى بەك ، بەگو ىرەي چەبىلانك ئەتوانم
ئەم ھەمووشە بەم ؟

- بىلان و رىگە آسانچ . بەلپشا لە سەر
كافەزىيان نووسىن ، ھانى ئەم خامەيە بگەرە بە
دەستەوہو بئوسە ، « مەرگ » خامە يەك و كافەزىكى
زورى لە بەر دەمى « بو بەچى » دا دا ناو بى
ووت :

وا ايستا كە كىيىكت پى ئەنووسمەوہ ، ئەو كىيەي
پىلانى كار كردنە . بئوسە :

(نى كو^(۱) شىنم) !

بو بەچى وونى :

- نى كو شىنى نو ??

- نە مېرم نى كو شىنى ايوہ .

- نى كو شىنى من !?

- ئەگەر ئەتەوى « تىكوشىنى » ھەر دووكان .
« مەرگ » بەزەردە خەنە يەگەوہ ئەمەي ووتو
تەماشا بەكى دەركى ژوورە كەي ئەو دىوى ككرد كە
« جەنگە » تىايا وەستا بو چاوى لە سەرەك دا
ئەگرت .

(۱) كفاھى

شکان ، وه گدراندوهی گسندنهفون له کوردستانا

دیریکی شکانی سردار سپای دههزار کسی یونانی به ناربانگ کسه نفون ، هه لاکهونی سهدهی پینجه مینی
پیش میلاده .

له جغرافیای نظامی، ایران کوردستان
وه رگبر : مورخی مورکوبانی

شمان بستوکه له کیوه کانی گردوک چوونه نهودبووه ،
وه تی بهرین ده چینه وولانی نهمه نستانه وه که نهوی
خاکه کی بان و پول و بهیت و بیزه و خاوه ندرکیگه و
چاندنه . وه نهویش له ژیر نه زمانی (اورتاس) دایه .
نهو خاکه وه کو کیشوهری گردوک به شاخ و سهخت و
ده به ندو تهنگی نه له نهمه نستانه وه ، بو هه رلاییکی
آرهزو بگه بن ده توانین زور به آسانی بوی بجیین .
یونانیگان که له سه ر نهوه بریاران دا ، شاد بوون و
قوربانیان کرد و له دهی خوش بهختی و بهختیاری پیروز -
مهندی ورد بو نه وه و له نه سته بهری بهخت و پیروزی
یان نواری . بهلام یونانیگان نهمه زور ده ترسان که
دوژمن پشتیان و سه رفو چکه شاخه کانیان لی بگرن .

بهندی ییکه له کتیبی چواره می کسه نهفون

لهم دهه داروباری دهجله له بابیه یکدا توندوتیژه ،
وه له خوره و چویندابه ، هیچ کس له تا پیدا نه که
بویریت لی بداو بهرینه وه ، وه له توانای که سدانیه
لی تیپه ریت . کویستانه کانی گردوک داوینه کانی ،
به جوریکی نیوه خرو دایره وی هانوه خواره وه ، وه له
ره نگی ستوونیدا ده گانه وه سه ر که ناری روبر ، وه
چومه که به نیوکه وانای چه بهری نهو دامینه دا
ده خشیت و دروات . سه رداره یونانیگان کهوتنه سه ر
آره زوی نهمه که له کویستانه کانی گردوک سه ر کهوت
تی پهن بهلام به مهرچی نهمه بی ده ننگ نهوکیوانه
بیرن .. نهقلایان دا که به بی آگادار کردنه وی دوژمن
وه به بی نهوی دهرفت بدنه دوژمن که فریا کون

« بهندی ه له کتیبی سهیم » دا کسه نهفون ده لیت :

له شکره کانی یونانی که که بهشته جیگابه کی لای
کویستانیکی زور گه وه و بهری لاکه ناریکی چوی
دهجله وه ، له ویدا واق ماین ، وه چه ندیک سه ر گهردان
بوین و کهوتنه نه ندیشه وه له پاش چه ندیک تیگه بهشتین و
آگادار بوین که له لای نیوه روه ، ریگابه که هه به که
بو کیشوهری ماد و بابل دهچیت بهلام نهویش
به نه نیا هه ر نهو ریگابه به که یونانیگان پیدا سه ر کهوتون ،
وه له لای روز هه لانه وه . ریگابه که که بو شوش ، وه
نه که تان دهچیت ، ده یان بو شاریک دهچیت که شاه له
وهختی به هار و هاوین دا له وی راده بویریت . وه
له پاش له دهجله بهرینه وه ، ریگاییک به ره و روز اوا
بو کیشوهری لیدیا وه ایونی ، ده خشا ریگای چواره م
لای با کووری نهم ریگابه شه وه به ، نهویش ده روانه
نیوکیو و کویستانیکی بهرز و زله وه که له ویدا
« گردوک = کورده کان » ی تیدا ده گهرین . نهم گردوگانه
که لهو سه رزه وه به سهخته کویستانه دا زنده گانی ده کن
گه لیک آزا ووریا و سیلاح شورو به نه ن و مه ن . وه هه تا
نه وه نده آزان که بو (شاه) بش سه ریان نه چه ماندوه
ونا که ونه زیر فرمانیه وه .

یونانیگان له دوی نهوه که گه بهشته نهو جیگابه ،
چه ند دیلیکیان له لایو جوی یان کردنه وه ، وه بیان
ووتن و لی یان پرسین داخو اییه ده بی له کام ریگاو
بروین . بهلام وانیشان دراو به پیویست زاندره که ده بی
به ناو کویستانه کانی گردوک (کورد) دا تیپه برین وه نهمه

کردن . بهلام لبره‌دا به‌ختی یونانی‌کانف بو که به‌نسبت یونانی‌کان کومه‌لی گردوک که‌متر بون . چونکو وه‌ختی له شگری یونانی کوه‌نیو خاکی شه‌وانه‌وه گردوک آ‌گ‌ادار نه‌بون که‌بز کوبکه نه‌وه . شه‌گهر نیروی گردوک بجه‌مایان ، یونانیان زور یانف له ناو ده‌چون .

به‌هر جوریک بو ، له شگری یونان شه‌وهی له‌و ده‌پانانه‌دا به‌سهر برورو روزی کرده‌وه ، گردو - ککان له‌سهر قوچکه به‌رزه‌کانی کیوه‌کانت آ‌دریسی زوریان هه‌لکرد . ههر دولتا تماشای یکدی ده‌کهن و بو هه‌لمت سازن . له‌دهمی سپیده‌ی بیانی‌دا یونانی‌کان کوه‌ته سهر شه‌م آ‌ره‌زو وه که چاروه و مه‌ررو آ‌زالیسی پان ده‌ویت و به‌کار یان دیت هه‌لی‌گرت وهی ماوی و دبله‌کانیش به‌ره‌لاکن . چون‌کومانه وه یان ده‌بو به‌بارگزان ، وه‌بو بزوته وهی له شکر سه‌ختی و دژواری ده‌واند . گردوک شه‌وورویژیک له‌سهر به‌ک ریگ‌ایان بری ، خوارده‌مه‌نی یونانیان که‌بشته‌پایان و هیچ نه‌ما . له‌وده‌مه‌دا دوزمن به‌لاماریکی سه‌ختی دا . وه هه‌لمه‌تیکي ونندی هینا . ریگ‌ایانه‌نگت و ویکها توووب ، دوزمن زور به‌آسانی دهی توانی له‌تزیکه‌وه تیرباو بژیت و به‌رده‌پاران بسکات . یونانی‌کان ناچار ی سهر شه‌مه کرابون که ههر شه‌قویک باو بژون ده‌میک به‌رامبه‌ری بکن و هه‌نگاویک دانین و خه‌ریکی شه‌رو خوباراستن بن . وه‌بو پیش به‌هه‌لمه‌نی گردوک نی‌بکوشن ، شه‌وچانی بگوز نه‌وه و بچه‌وه سهر شوبنی ریگ‌اروبه‌شتیان ، وه ده‌ست به‌تالوکه کردنیان و به‌له‌ز رویشتن و ریگ‌ابرین زور دژواریبو . له‌گه‌ل شه‌وه‌ه‌راهش دا برسی مابون .

گریسوف که فرمانده‌ری پیشه‌نگت و پیشه‌وهی سیا‌بو ، بو شه‌وهی هاوریکانی پاش که‌وتوان و ماندو که‌وتوانی له شکر بسکاو به‌جیبی یان شه‌بیت ، ههر ده‌مه ناده‌میک فرمانی ده‌دا به له شکره که که‌میک راوه‌ستن له‌وده‌مه‌دا ههر هینده‌م دی له‌پریکدا به‌تونندی فرمانی دا به له شکرکه له‌چونه پیش تالوکه بسکرت شه‌وه نده‌دبتر له شکر زو بو پیشه‌وه خه‌سا ، وای

و بچن جیگا بلندمان داگیرکن ، له پیش شه‌و دا ، سپای یونانیان ته‌قلا‌بدهات وه بتوانی ده‌ربازبیت ، بو شه‌وه بره‌وه‌ری کرا ، وه که‌میک له شه‌وراپه‌ری له - شکر باری کرد و کوه‌نه بزوته‌وه و خشان ، ریگ‌ایان خسته پیش له ده‌مه‌دهمی سپیده‌ی بیانی دا که‌بشته سه‌ره‌نای کیوه‌کان .

گریسوف فرمانده‌ری پیشه‌وه ، وه که‌سه‌نه‌فون فرمانده‌ری دوا له‌شکر بو . له پیش شه‌وه‌دا که دوزمن له چونی شه‌وان آ‌گ‌ادار بن گریسوف ناوی دا و که‌بشته قه‌لایک ، سپاهیان به‌تونندی له دوا ی شه‌وه‌وه آ‌زوتیان ، هه‌تا که‌بشته ده‌پاتیک که له نیوشیوودو - له‌کاندا له قولای‌بندا هه‌لکه وتیون ، گردوک‌کان ، له مالی خویان ده‌ره‌گوتن ، ههر که‌س ژن و مندالانی هه‌لگرت و که‌پاندیاته کیوه به‌رزه‌کان و که‌شانه سهر - لوتکه شاخه بلندکانت . لبره‌دا دانه وبله و خوارده - مه‌تیکي بن زمار که‌وته ده‌ست یونانی‌کان . له هه‌موو مالیکدا چه‌ندی‌بیکي زور قلاب و چتی به‌تال هه‌بو یونانی‌کان ده‌ستیان نه‌دا به ، وه به‌دوی هه‌لاتووه‌کانیشدا نه‌چون . شه‌مه بو به‌بو ، بو او‌میده‌که به‌لکم گردوک - کان به‌م ایشه‌نرم و به‌مه‌ریانه دلنابن و مل به‌ده‌نه دوستی و آشنا به‌تیه‌وه ، بو تیه‌هر یونان له‌م کو‌بستانه ، به‌ره‌ه‌لستی و سه‌ختی نه‌کهن ، وه له چون و رابردنیان کرژی نه‌نوین . چونکو گردوک به‌رامبه‌ر به‌دوله - تیش بن باک بون و آزاد ، وه هیچ دوله‌تیکان نه‌ده - ناسی و فرمان به‌ری که‌سبیکان نه‌ده کرد . یونانی‌کان چونکو ناچار ی خوارده‌مه‌نی بون هه‌رچیکي له دانه وبله و خوارده مه‌نی یان ده‌ست که‌وت هه‌لبان گرت و بردیان .

گردوک‌کان خویان هیچ نیشان نه‌داین ، ده‌می که‌شه به‌سهر دا هات سپای یونانی باری کرد . به‌ره و ژیر داخه‌سا خواره وه ، له به‌رباریکی و شه‌نگی ریگ‌ایا تیی په‌رونی هه‌موسپا به‌دری‌زای شه‌وی کیشا ، هه‌تا که‌بشته دی (گوند) یک .

کومه‌له‌یکي زل له گردوک چه‌ماو به هه‌وه ، کومه‌له‌یان به‌ست و په‌لاماری دوا له شکر یان دا ، هیندی‌بیکان له‌یونانی‌کان کوشت ، وه هیندی‌بیکان به‌تیرو به‌به‌رد بریندار

سهرمان ، كه لښك مسان گرت و كرده سانه سهنگر ،
 و چه نديگان له دوزمن كوشت ، و هم دوانه شم لبي
 به ديل كرتن . و هم دوبي له وه حق پيوست دا
 له مانه آكادريك وه دست خهين ، و تبي بگهين ،
 و ه شاره زابيجان نيشان دن .

له پاشان ، نو دويواوه دپله يان هر دو هينان .
 له دواي نهوه كه له پكدبيان دور كړنه وه بهك به
 بهك برسپاريان لبي كرا كه داخوا بيجگه هم ريگايه
 گومان به ريگايي ديكه ده بن و ريگايي ديكه
 هم ريگايه به ولاده يي ده زانن و چي ريگاي
 ديكه هه ؟ بهك له دوانه له دواي نهوه كه كه لښك
 چه ره سهرهش دراو سزاو و آزاري نيشان دراو
 دار كاري كراو خرايه ژير هه ره شه وه ، و هه
 چنده ته تلای له گهل درا يي سود بو ، هر ووتی
 هم ريگايه پتر ريگايي ديكه نهوه شاره زابيم يي نهوه
 هيچ ريگايي ديكه نازانم وه ريگايي ديكه نانا سم . له
 بهر نهوه كه چيني دلخوازي به سودي بو نه گيرانه وه
 هيچي به كاري يي نه ووتين له پيش چاوي هاو
 ره گزه كمي سهر بررا ولاشه كمي له ولواوه فری درا .
 دپله كمي دووه ووتی :

له بهر نهوه كه هاو ره گزه كمي من له ووتندا
 خوی گرت وله ريگا نيشان دا ندایي ده ننگه يي كړد
 نه ووش بو به بو كه نه و پياوه لهو خاكه دا تازه كچيكي
 به بوك هينا بو ، نه ي دويست ايوه لهو شوپه وه
 تبي پهرن و بهو خاكه دا برون ، به لام من له -
 شكري ايوه له ريگا ييكه وه هم پيدا روپشني زور
 آسان يي ، وه گه لښك به چاكي و ولاغ و بنه و بارپشني لي
 نپه ريت . وه بو پيدا چوين خوش يي .

لهو پياوه برسپارصكرا كه داخوا نهوه شوينه يي
 نهوه ده ي لبت دوو چار به هيچ هه رايك نايين ؟ وه لامي
 دا به وه ، نه كهر پيش دستي نه كرت ، ده يي
 دوزمن بگه نه جيگا بهر زه كان و جيگا سهخته گاني كه له
 سهره ري دان بيگرن . كه وا بو چونه پيشه وه زور
 سهخته ده يي نه كهر فریا نهكون .

ديار كړد كه چينيكي گه ووه رو ي داوه له بهر نهوه
 كه جيگا ننگه و دور بو مهيداني برسپار كړدن نهوه
 بو ، دواموه ي له شكريش زور به نوندي تالوكه ي
 كړدو بو چونه پيشه وه به نوندي روپشني ، نهوه
 بزوته و به له هه لانيكي شهر زه ده چو ، له وده مه دا
 چهند پياويكي دليرو آزاو به چهرگي يوناني له پي
 گوتن و كوژران . بهك له وانه « كه ارك » بو
 كه تير يكي لبي دراو ، نه و تيره له مه تالي تبي بهري بو
 بري بوي له كه له كهي دابو هه لي زرانده بو ، تير له
 چهرگي چه تي بو . كه نه فون تالوكه ي كړدو خوي
 گه پانده پيشه ننگي سپا ، وه سهر ده نشق گير يوفو
 كړد وه كهي كړد . و پي ووت بو چي كه و نه ووه كانو
 و ستاو و مانده و مكان ري نادهن بچنه پيشه وه ، وه بو چي
 هاني دان و خستيه سهر هه واي هه لاتن و فونه شهر
 كړدن . وه ايشي گه اندرايه بسا پيكي وا كه پاله وانه
 آزاو رشده گاني له خاك و خويندا تلاندره نهوه .

گير يوفو ووتی :

نو زور باش نماشای هم كويستانانه بهك كه به
 هيچ كاوجيك دستي يي ناكات ، وه له نه واناو
 ده ستلاني كهي دا نه بوي بچيت . ايمه بيجگه
 هم ريگا باريك به ولاده ريگاييكي ديكه مان له دستدا
 نه ، زور چاك و وورد به وه و چاوي خوت بهكوه
 يي بينه كه ريزي كيو چوت وه كو ديوار هه اتونه نه
 خواره وه . وه نهوه كومه له زله ي پياوه گړدو كه كانيش
 ده بيني كه چون سهر ي كيوه كان و جيگا سهخته گانيان
 گرتوه . وه ريگايي رزگار يونان چون له ايمه گري
 داوه ؟ من بو به تالوكه م كړدو په له دانه ره وادا ،
 وه له هيچ جيگاييكي رانه و ستام و به له ز چومه پيشه وه
 كه به لښك بتوانم له پيش نه وده دا دوزمن بتواني بگانه
 جي سهخته و بهر زه كان و به سهر كړدو فوچكه شاخه كاندا
 زال يي ، من تبي بهرم و بچمه پيشه وه . چونكو
 شاره زانان پيم ده لين هم ريگايه بهر لاده ريگاييكي
 ديكه نهوه كه پي دا برون .

كه نه فون ووتی دوو كمي ديل له لاي منيش ههين .
 نهوه چاخي دوزمن كه شالواي هينا هه له تي كړد

نور جا داو خوازمانی بهو ریگایه‌ها چوینان
 په‌سند کردبو ویستیان که له سیاه جوی پینه‌وه . وه
 بهو شونه‌ی کارا ووتی پیدا برون س‌ازیین و بکونه‌ری .
 بهندی دوهم له کتیی چوارهمی کسه‌نه‌فون

س‌رج و بهمان بهه گری‌درا که دو هزار گس
 شه‌سکر هه‌ل‌ب‌بردی ، له نیوه‌ی شه‌ودا به تالوکه
 خو‌ب‌گه‌بته شه‌جیگا به‌زانه‌ی به‌بوست هه‌تا دوژمن
 بهی نه‌گه‌بش‌نوهه . له گه‌ل -س‌پیده‌لوی شه‌ به‌پور لی
 بهدی و به جاریک هه‌لمت یه نه‌س‌ر شه‌ولایانه‌ی سکه
 دوژمن له‌وی سه‌ره‌ری یان گرتوهه . و له‌دوای شه‌وه ،
 له‌شکره‌کانی دوامان ، به‌هاواریان ده‌گن و یارسه‌تبان
 شه‌ده‌ت . له‌وده‌مه‌دابارانیکی به‌ریژنه‌و تاو ده‌باری ،
 کسه‌نه‌فون به‌له‌شکری دوامایه‌وه روی کرده ریگایکی
 به‌پشو که له‌پیش چ‌اوی دوژمن دیاری ویان خه‌له‌تینی
 وینه‌گن وا ده‌سه‌له‌شکریکی دیکه بولایکی تر چ‌وهه . وه
 له‌شکره‌که دیکه یان له‌پیش چ‌او وون کات . هیش‌تا
 دوامانی له‌شکره‌گیان نه‌گه‌بش‌نوهه نه‌نگی نه‌وشیوه
 که بو به‌به‌ره و ژور چ‌وین ده‌روی ، به‌رده‌وانه‌کانی
 کردوک له‌سه‌ردا ده‌ستی‌یان به‌به‌رده‌باران کرد ، به‌رده
 زله‌کانی که ده‌هاته‌ خواره‌وه و قیزی ده‌هات هه‌ریه‌که
 به‌هینده‌ی عه‌ربه‌یک زل ده‌بون تلواریان ده‌کرده‌وه ، و
 هیندیگان زل‌تر و هیندیگ کسبک پیچ‌و‌کتر ده‌بون ،
 بهو جووه له‌شکری یونانی به‌رده‌باران کران . هه‌ر
 به‌رده‌ی ده‌هاته‌ خواره‌وه و ده‌گه‌به‌دایینی شیوه‌که وه
 له‌گاشه‌ به‌ردیکی دیکه ده‌درا و هه‌لده‌ به‌زبه‌وه و تیشه‌ی
 لی ده‌بووه وا به‌توندی ده‌هات وه‌قه‌له‌زی ده‌دا
 ده‌ت ووت به‌ردی قوچه‌قانی له‌له‌نی قوچه‌سکانی ده‌ر
 ده‌به‌ریت ، فرکی ده‌کرد نه‌ی ده‌هیش‌ت هیچ‌کسبک
 له‌نزیگ ریگای خوی راگری و کس له‌نزیگ ریگای نه‌
 ده‌ما ، وه ریگای به‌کس نه‌دا که هه‌نگاییک
 باویژیت . که شه‌و به‌سه‌ردا هات له‌شکر ناچار به‌نی
 ده‌نگی باشه‌و پاشی کشاوه‌که خواره‌مه‌نیک بو خوی
 سازکات و بینخوات .

به‌لام دوژمن به‌دریژی شه‌و له‌به‌رده‌باران وه
 گاشه‌ به‌ردانه‌وه رانه‌وه‌ستا ، ده‌نگی فرمه‌و فززی

به‌رده‌و شفته‌س‌ماره‌ی گاشه‌گری که‌س‌کردبوین . دا و
 خوازمان شه‌ویان له‌کیو به‌سه‌برد له‌ژیر به‌رده‌ی
 مانگ و هه‌ودا له‌ناکو خویان که‌ه‌پنده‌بسته‌سه‌ری
 ده‌ژمن و هاواریکی سیاه‌نه‌پانت کیفا شه‌ر کرار له
 دوژمن کسبک کوژوا . به‌لام دوژمن چ‌ونکو چه‌که -
 کایان سوک بو ، زور به‌زونی ، له‌گه‌ردوگیژ ده‌رچ‌ون
 له‌کیوه‌کاندا خویان به‌تا دا وره‌گاشیان به‌ردا .

کسه‌نه‌فون که‌فهرمانده‌ری دوامینه‌ی سیاه‌و ، هه‌لمه‌نی
 برد ، سه‌گردی سه‌ختی گرت ، که‌هه‌ریک له‌وانی
 دیکه بلندتر بو . له‌سه‌ر هه‌ریه‌که له‌و گردانه‌ده‌سته
 سیایکی دامه‌زرااند که‌ریگا به‌خیرکن و آگاداری
 عه‌راپه‌گران و له‌شکره‌دوا که‌وتوه‌کان به‌گن .

گردوکه‌کان ، به‌نی شه‌رو هه‌را کردن و به‌نی
 به‌رامبه‌ری و تیرو به‌رد هاویژن جیگا‌کانی خویان
 به‌رده‌دا وه‌ده‌چ‌ون ، شه‌و هه‌لاته‌ی به‌به‌مایه‌یکی سه‌یر ،
 یونانیه‌کان شه‌ویان به‌ترس و هه‌راس خسته‌شه‌زماره‌وه
 که‌کردوک هه‌راسان بو و هه‌لاتی . به‌لام وانه‌بو .
 گردوکه‌کات ، که‌له‌سه‌بلندی و به‌رزه‌کانه‌وه
 ده‌یان‌دی له‌پشته‌وه و له‌پشت سه‌روهه‌چ‌ون له‌شکریک
 هه‌به ، به‌تابه‌تی پاشه‌و پاش ده‌کشانه‌وه ، هه‌ر هینده‌مان
 زانی له‌بریک‌دا وه‌لام درا که : وا دوژمن هه‌لمه‌نی برده
 سه‌ر شه‌و گردانه‌که‌له‌ره‌پیش به‌ه‌ردراپون ، له‌وه‌هه‌لمه‌ته‌دا
 چه‌ند پاله‌وانانی به‌ناوپانگک و آزای یونانی له‌خاک و
 خویندا گه‌وزاندران ، وا له‌کیوه‌کان را وه‌ستاون و به
 توندی به‌رامبه‌ری ده‌گن و دامینی مه‌ردابه‌تبات به
 که‌مه‌ردا کردوهه .

کسه‌نه‌فون به‌ه‌وی زمان زانانه‌وه که‌له‌لای بو ،
 داوای مناره‌گی له‌کردوکه‌کان کرد . و مامه‌لتیان هینابه
 به‌شوه‌وه و لاشه‌ی یونانه‌س‌کوژراوه‌کانیش به‌ده‌نوه‌به
 یونانیه‌کان . کسه‌نه‌فون سه‌ردوه‌کانی لی خوازتن ییده -
 نه‌وه کردوک شه‌ه‌یان په‌سند کرد به‌وه‌مرجه‌سکه
 یونانیه‌کان چ‌یدیکه‌ده‌ت و آوایان نه‌س‌وتین . کسه‌نه‌فون
 به‌وه‌شی به‌لینی دا و په‌سندی کرد . مناره‌که‌وه‌ده‌ست
 له‌شه‌ر به‌ردان له‌سه‌ر شه‌وه‌دامه‌زرااندرا و هه‌ردولا
 دلناپون . ایدی ده‌سته‌ی سیای یونانیان به‌رودوا خزین و

دهسته لاتی کس دانه بو بهرامه بریان بگا و بشان گریت ،
پیاوی به چه کیان ، بیجگه له کهوان و قوچه قانی
به ولاره هیچی دیکه یان له ده ستدا نه بو. چه کی کردوکه کان
تیروکه یان و قوچه قانی بو .

گردوک ، له تیر هاویژتندا گه لیک نهدست و
زرننگ و نیشان نه انگوی زور باش و چاک فیر -
کراویون . دریزی هر کهوانیکان له سه گه ز پتر بو ،
له دوتیری پتر هله کرت ، له دمی هاویژتندا دا زی
به کیان بولای خواره و می کهوان دا ده کیشا ، و بی
چه بیان داده داو دیان کرده راگرو له ننگه ، ده بیان
هاویژت . تیری نهوان له چه وشه من و مه تالو چوار آوینه و
سوپه ررانه ده و ستا ، له همور پارچه آسنه کانی دلاره
کانی یونانی نیده پیری یونانیه کان نهوتیرایان کوده
کرده و دو دنه کیان تیک ده بست و ده بیان کرده -
پیشه کان « پیشه کان - وه کو بیمه ریکی بچو کهوسوک
خاکی بی ده کولسن » له جی بیمه ره به کاریان ده برد .

به ندی سه یه م له کتیبی چواره می کسه نه فون

هر نه دروزه له شکر گه بیسته ننگی گه لوبک
که له دهر چوبینی دا ده چوره نیو ده شتیگ وه که لوی وه
له چومی « کانتربسک - خایور » نیو ده پیری نهو چومی
کانتربسک گه لیک بانو که وره و نونده . نهو چومه که دوتونه
نیوانی کیشوهری گردوک و خاکی نه ره نیبا نه ره .
لهوی وه هه ناده گانه کیوه کانی گردوک ۶ یا ۷ استاد
« هر استادیک ۱۸۰ کهزه » نیوانی هه به « یانی
لهو چومه وه هه تا دامینی کیوه کانی گردوک ۶ یان ۷
استاد ده بی »

نهو جیگابه به کهمین هه وارگهی شادمانی و خوشی
کیف بو بو یونانیه کان ، چونکو همم دانه و یله و خوار
دیکه زور یان دست کهوتیو ، همم له آزارو نه زیت و
کوژتاری دست گردوک رژگار یان یون ، به راستی ههوت
شهوو ههوت زوژ له هر بهک له شکر که به ناو وولانی
گردوک دا تیده پیری ، هر کوژتار و کیشوهر ههراو
لیدانو ههلاتن بو ، نهو ننده نه زیت و آزار، وه ره بخو
ایشو ژان به ایبه گه بیشت که نه شاه و نه تیسافرن ،

گهوتنه ری . له شکره کانی دوژمن به جوریکی گه لیک
قورمی ، وه زلی له هر قوچه کیوه کان جهامون . له
دوای متارکه ، یونانیه کان جیگا بهرز و بلنده کان یان
بهردا و سه ره و ژیر هاته خواره وه ، وه رویان کرده
نهو جیگابه که چهک و پیویستی شهری لی داندرابو ،
نهو جا گردوک به جاری شالو یان هیناو گه بیشته هر
قوچه کی نهو شاخه می که کسه نه فون لی بووه پیری
داو و به داینه گهی دا ده هاته خواره وه . به جاریک
ده ستیان به بردنلور کرده وه کرد و به گهرمه بهردیان
داویژت . دهسته له شکر یکی یونانی زورخراب شکا ،
سوپه راریکی کسه نه فون نه ری بهردا و ههلات . به یک
له سه ر یازان لنگی دا سوپه رکه کی خوی گه یاندی و پی
کرده مه تال ، هه تا هر دوک خوی بی رژگار کن ، وه
به گه نه نیوتیبی له شکر وه . لهو ده مه دا هموو سپای
یونان ، له گوندیکدا کوپونه وه . خانوه جوان و خوش و
ره نگیته کانی نهو گونده یان هموو دا گیر کرد ، لهو
گونده دا خواردن و دانه و یله یکی بی اندازه یان دست
گهوت . شهراب هینه زور بو له هه بناران کرابو ، بو
بارازتن ساریج و ژیرزهویان بو کردون .

کسه نه فون و گیریسوف ، نهو هر ج و به یانه یان
را کرت ، هه تا سه رکهوتن و گه بیشته نهو که بتوانن
سردوه کان یان وه رگه وه و له وتوله به وه دیله کان یان بده نه وه .

سینه بی شاره زاو ری زان ، ملی ریگیان گرت و
یزوتن و کهوتنه ری گردوک . هر جیگایی سخت و
هر ده ربه ندو گه لو و نه نگیان بهک هه و . ههویان
به جاریک گرتیو ، به لام کسه نه فون و گیریسوف به
نوبهت ده چونه هر بهر زایه کان تا کو درژمن به سه ریاند
زال نه بیت ، وه به بی کیشه بتوانن له شکره که تی
په ری نن ، به و چوره ده چون هه تا ریگیان بوده
کراوه . به راستی دوژمن به نه زریک خوی ده گرت و
وه به جوریک ریگای ده بست که نی بهر یون گه لیک
دژوار ، وه را بووردن زور سخت ده بو .

پیاوه کانی نهو گردو کانه نهو ننده چوست و چالاک و
به تین یون کس به نوزی بیان نه ده گه بیشت . و له
نزیکه شهوه که ده گهوتنه شهر و کوژتار له بارای و

جاریک هه‌مه‌تیاڤ هینا ، وه به آوازبهك و ده‌نگك (سرودیاڤ خونډ) گورانیان ووت هه‌مو به جاریك دهیاڤ خونډو هه‌مه‌تیاڤ دیتا ، بهلام كس نه‌ی‌ده‌زانی لهو آوازبه‌ده‌دا چی ده‌لین .

گیریسوف كه پیریوهه نه‌و بهر ، له‌جیگایسکی سه‌خت و باش خوی و له‌شكره‌كی دامه‌زراڤدبو ، كه‌چاوی بیكوت كه‌وا كسه‌نه‌فون گورفناڤرو ، ده‌سته له‌شكریكی هه‌لیژاردو ناردبه یارمه‌تی نه‌وان . بهلام كسه‌نه‌فون سه‌ر كرده‌بیگی نارده سه‌ر چومی ، وه بانگی كردن كه‌ناپی هیچ كه‌سیك به‌په‌رینه‌وه و پویست نایبندری بهلام هه‌ر هینده به‌ری بگه‌نه‌نیو آره‌وه و خوڤگرن نه‌ومش بو نه‌مه‌یه كه‌ه گردوك بزانی كه‌وا ایوه بو په‌رینه‌وه دین ، وه هه‌لمت ده‌به‌نه سه‌ر گردوك . بهلام نه‌په‌رینه‌وه و نه‌وه‌نده‌ش له‌آو سه‌به‌نه پیشه‌وه و راه‌ستن .

كسه‌نه‌فون له‌وده مه‌دا فه‌رمانی‌دا به‌تیپه له‌شكره‌كی خوی كه‌ به‌بیك‌مین به‌ردیگی كه‌ه دوژمن ده‌ی هاوژی و ده‌گانه‌ ایوه ، ده‌ست بده‌نه سوپه‌رو بو شه‌ری سوپه‌ر بیچه‌ پیش ، وه هه‌موو به‌یهك چارو به‌یهك ده‌نگك سرود - گورانی بیژان (كه‌ه سرودبیگی جه‌نگی یونانیانه به‌ناوی رب‌ال‌تووع اپولون) ده‌ست بی‌بكن . له‌كهل نه‌وه‌ كرا ، به‌ جاریك هه‌لمت برابه سه‌ر دوژمن و شه‌یبو ده‌نگی هات له‌شكلیکی نیو دا‌یره‌ی‌دا خو‌بگه‌ یقه‌وه‌يك و بگه‌رینه‌وه ، و‌زور به‌تالوكه‌و خه‌تیکی راست بگه‌نه سه‌ر چوم ولی‌ده‌ن ، بهلام آگادارین ریزنیک نه‌چیت وه له‌ده‌می په‌رینه‌ وه‌دا و‌مك نه‌كون ، باله په‌سته‌ی‌بکزی نه‌ده‌ن چا‌کترین و آزارترین سه‌ر باز نه‌و پی‌اوه‌سه‌ كه‌ بو په‌رینه‌وه ده‌ستو بردبگات و زوتر خو‌بگه‌بیته نه‌و په‌روه .

گردوك كه‌ تاشایان كرد كه‌وا دواناوه‌ی له‌شكر نه‌وه‌نده‌ن . چونكو هیندك له‌واڤه خه‌ریکی باره‌ستن ، وه هیندیگان بو چارواو و‌ولاخ گرتنه وه ، و ده‌سته بکیشیان خه‌ریکی پارازن و سازکردنی هاو خه‌وه‌گانان بون . به‌ر جوړه هه‌ر ده‌سته يك به‌لایکا

نه‌وه یان به سه‌ر نه‌هاتبو سه‌ر بازه‌گان له‌وه‌وارگه‌دا به‌دلیلی نه‌و شه‌وه چونه شیرین خه‌وه وه . ماندوكفت لپی‌ی‌گوتن هه‌تا به‌ری به‌یانی آسوده خه‌وتن .

سینه له‌شكری یونان كه‌ له‌خه‌وه هه‌ستان ، وه له‌وه به‌ری چومه‌كه‌ ورد بوناوه ، تاشایان كرد ، له‌شكری نه‌رمه‌نی‌وكلدانی به‌ جاریك رب‌گایان به‌ستوهه ، چومه‌كش قولو پان و به‌تاوه ، وه‌لبی‌دان و په‌رینه وه زور دژوارو سه‌خته . له‌لایکی دېكه شه‌وه سه‌ر قوچكو لو‌نه‌شاخه‌كانی په‌رزی كه‌ دوینه شه‌ر وه شه‌وی رابردوی لپی‌پون ، كه‌ تاشامان كرد كه‌مه‌لیکی زلی گردوك له‌وی كو‌پونه‌وه ، و‌امان‌خانه به‌ر چاو كه‌ هه‌موویان برچاك بون . یونانیگان به‌ جاریك كه‌وته نرس و له‌رزه‌وه . چونكو له‌پشمانه‌وه چومیکی زلو تیژوبی آمان ، وه له‌شكریکی نیرومه‌ندو سازو جه‌نگی ، وه له‌پشته‌وه‌ش گردوك به‌چه‌كه‌وه ده‌یبندران كه‌بو سه‌ر چومه‌كه‌ له‌كه‌وته ریسكاو شالاو هیناندا بون .

شه‌ر و روژیک له‌م دله‌نگی و ناگوزیری و نرسه‌دا به‌ سه‌ربرا . له‌شه‌وا كسه‌نه‌فون خه‌ونگی خوشی‌دی و له‌وخه‌ونه‌دا ، او‌مید به‌خشییکی پیدرا كه‌ یارمه‌تی ده‌كړین . هه‌ر له‌خه‌وه هه‌ستا زر له‌جیوان قوربانیان كرد . كه‌ نه‌ومش نیشانه‌ی چا‌کی بو . له‌باش نه‌وه ، بو پیشه‌وه ناردن گیریسوف سازكراو كسه‌نه‌فون بو خوشی ، بو په‌خو‌كردنی بنه‌ربارگه‌و دواله‌شكر وه بو به‌رامبه‌ری گردوك له‌جیگای خوی مایه‌وه . له‌باش نه‌زیت كیشاییکی زور گیریسوف به‌خوی و له‌شكره‌كه‌به‌وه له‌چوم په‌رینه وه . نه‌رمه‌نیگان كه‌ وایان‌دی بلاوه‌یان تیگوت . كسه‌نه‌فون له‌ په‌رینه‌وه دا‌بو ، كه‌ له‌پریكا گردوكه‌سكان به‌ جاریك چرزانه ده‌شته‌كه‌وه كه‌فریاكه‌ون هم‌ماوی بجه‌جه‌نگ و نه‌هیلن په‌رینه‌وه .

له‌وه‌ده‌مه‌دا كسه‌نه‌فون فه‌رمانی گه‌رانه‌وه‌ی‌دا به‌سپای و ده‌سته له‌شكره‌كی خوی وه ده‌ست‌به‌چی چووه پیش و به‌رامبه‌ری گردوكانی كرد . گردوك كه‌ وورد بو نه‌وه پترقی له‌شكر پیریونه وه وگه‌ترینی له‌شكر بو به‌رامبه‌ری نه‌ران له‌م به‌ره مابو نه‌وه ، به‌

ووتی پرسودی زانا کن

له اهناره وو.

ره رگر : مونی مکره بانی

هه بون ، هه بونی هوشه ، گهورترین هه ژاری نه زاننه ، دورنده ترین دورندان خو به سندی په ، باشتربنی نه زاد باشی ره ووشته ، کورینه : خوتان له دوستایه نی نه زان بیمارین ، چونکو هه چنه د بیه ویت سودمه نندت کا آزارت ددها . خوتان له چهر دورگن هه چهنده تولی نزیك بیه وه ته ولت دورته گه ویت ، پیاوی بی آمانج (مبدأ) به دوست مه گرن . چونکو به بی بایی دت فروشیت . له گهل دروزنا دوستی مه گه ، له بهر نه مه که وه کو سه راهه دورت بو نزیك وه نزیك لیبی دور ده خانه وه « علی سکوری ای طالب » .

چیزتن ژهره بو پیاوی پیگه یشتوو ، خه یال ژهره بو پیاوی رزگار بو . توره بون وده مارگرتن ژهره بو پیاوی توند .

بانویك ده لیت : له روی حقه وه مستی لیبی نه دام بهلام به له بی دست له ده رگای ددها وه دی ووت :

گه لیکان لیبی کوژتن و گه لیکان بریندار کردن ، بهلام نهوانی دیگه هیچ آوریان نه داده و له هه لاتن رانه وستان هه نا له چوم به رینه وه .

به نندی چواره م له کتیبی چواره می کسه نه فون

له دوی توره که له چوم به رینه وه له شکر ریز کراو له سان دراو رو به خاکی نه وره نیان که ونه ری که نه ووش ده شتیک بو پرله گردو شیوه لوک . نه وره پینج فرسه نگ ری رو بشتین . له دوامبندا له شکر که بشته شاریکی گه وره ، له ر شاره دا بو حاکم « ستراب » خانویکی زورزل و گه وره ، وه کوشیک و تالاری شایان دروست کرابو ، خانوبه کانی نه و شاره هه مویان به برج و بزو بون . له ر شاره دا دانه وبله یکی زورمان دست کهوت .

له زاندا : دومه به سی هاوری راسته قینه هه ، په که بیان : پیروز مهندي به سر چی آره زو کراوو ده خوازدا . دوم : له و پیروز مهندي بهر خواردار بون . « لوجان یرسل سمیت »

سه زه نشق هاوری کردن گونا هیکي وایه نابه خشری ، که پیت نه کری لیبی دور که وه ره وه سر زه نشق مه که .

له وانه نیم چاوم له آسوده سی به بی بی ، به راستی کورفتاری آزاری دونه که شم ، اسو که شم خوشناوی . بونی له غربتا وطنه . نه بونی له وطندا غربته ، که و ابو غربی به بون خوشتره له وطنی به نه بون .

له چی کهم به خشین خومه گره ، چونکو نا اومیدی له و که منتره ، نالوکه له پیش ده ستلانا وه شانازی له پاش هه اسکوت دور له هوشباریه .

هه کورینه : چوارچت له چوارچنه وه له من ودر گرن . به رانه بهری دا چوین آزارتان توشی نایی : چاکتر

بلاو بیوه وه . له بریکا هه له تیکی سه خنیان هتاو تیره ورده بارنیان دست پی کرد . یونانیه کان به جاریک سرودیکی پیشان یان خویندو له سر په که دوه هله نی توندیان برد . دوزمن له تیره ورده باران خوین گرت . نه وه هه ره وه کوو له کویستانانیش ره ووشتیانه ، تیریک داویژن و هه لوبن ، لیره شدا هه ره وه وشته یان به کار برد . تیریکان هاویژن و به نالوکه هه لاتن . چه کی گردوک نه مه نه بو تاوی به رامبه ری بیی ، وه نه ده شیان په و چه که وه خوله پیش دوزنی پر چه ک بگرن . له و دمه دا ده نیگی شه ی پور بلتدبو ، دوزمن که گوی له ده نیگی شه ی پور بو نه و نه دی دیگش هه لات . یونانیه کان به پی فرمانیکی بیان داربو ، به له ز خوین گه یانده نیو آوی چومی یه وه . گردو که کان که له وه آگسار بون گه رانه وه و خوین گه یانده یونانیان و

بو تو بیجگه لاهه هبچی دیکه بیوبست نیه گه بی بلیت :
« نوریته ههله کردوو » ههه چهند به راستی نههش
له هه موو دهه یکدا ره وشته و کردهوه به تی .

ایمه له ده می کوپونهوه خویمان لهو کسه انه
ده پاریزین که له گه لانا قسه ده گن . وه بی پسانه وه چاو
به دیواری ژوره کدا ده گرن ، واتیده گهت که
دیوار له ایمه باشترگی له قسه گانی ده گری . وه
چاکتر له ایسه قسه گانی په سنده کات و پتری ده بییت .

سروف : پتریشوازی کین ده کا نهک بو خوشه
ویستی ، من نه گهر جاریک قسه بیک کردو به دلبه وه نه -
نوساو لیبی خوشنه هات ، نهوه له بیرناکات وله دلی
ده گری ، نه گهرچی پترچی وانی بیستوهه که زوری
پی به خوشی و دلشاو بووه ، وه گه لیکلی لی خوشی
هانوو .

« دوکتور سمویل »

سیاس : ههه چهند له پیوپستانی ههله کوته ،
به لاهه نههه ده بیته خووه ، له سهه نهو واپیوبسته که
له وه ختی ده ست پی کردن دا وای نه نوینی که ههه
نهو هینا بیته رو و دروست گری خوبه تی .

خوزی نوش به یکک بویتابه لهو دهه گایانه .
ژنی پیاویکی شاعر میردی خوی بهردا ،
له بهر نههه که روزیک روی نیکردویی ووت ههه ده می
توله من دور دهه کوه وهوه ، له خو ما دل تهنگی و
ههه راسانی و نه نیایی ، وه پیشوی ههه ست ده کم . بهلام
ههی خوشه و بسیم لهو دهه شدا که له گه لم پی نهو
ههه ش ههه ده کم .

ژنی پیاویکی گهوره ددانی دروستسکراوی له
میرده کی شارده وه ویی نه داوه . ههتا دودره می لی
نهستاند به دو دره می لی کر به وه . له بهر نهوه ژنه ی
بهردا .

سهه رکیشی تو له وه وه نهه که ناپینای ، بهلام
سهه رکیشیت لهه به که به بونی ناپینایان دلتهنگی (ملتون) .
سروف نهه گهر بو دوستی خوی بهسود نهه بی ،
گیزه ، واتیده گا ههه نهو ههه وه نه نیایه ، سروف
نهوه به که بو خوشی و آسوده بی دوستی و بو سهه
به رزی و دلنای نهو تیکوشی .

(دوکتور سمویل)

نهه گهر بهوی له هه موو که سیک دزمن په پیدای

نههه نیگاری کومه لیک له پیاوه گانی توپی هاونه . له سهه پین بو درینی ناو -
چه گانی دزمن ، نهو ناو چانه ی له قه دپالی نهو شاخانهن که
سهه کی کسهانی بیاده گان نهههه .

ستراتی قسلاى دم دم

« ره جان به کر » ی سا بلاخی خوالی خوشبوو له سالی
۱۹۰۲ دا چربو به تی بو « اوسکارمان » ی زانا .

به شیوه ی موکری

دل را ناوه-حق له بهر نهوی غمی نهوی ژانی ،
بانگی کم وه بهر خولایی ، نهوی دیکم بهر
پیسه بهری آخری زهمانی ،
بانگی دم وه بهر چاک گهرینی وه له کوستانی ،
بانگی دیکم وه بهر پیر سلجانی له بانی ،
بانگی دیکم وه بهر سولتان سه مدهی مالی خوی
ده کرد له ده شقی ووری ده گهل کونه لاجانی ،
بانگی دم وه بهر سولتان یاقوبی مالی خوی ده کرد
له کیوی نهره نگی بهرام بهری گردی گوزه گیرانی .
بانگی دم وه بهر شیخ مارفی مالی خوی ده کرد
له ده شقی مه مه شانی بهرام بهر به گردی گورخانی ،
بانگی دی کم وه بهر بهر مال سپی له چومه لانی ،
بانگی دی کم وه بهر خدری زبنده و خدرالباسان
ناسرن سه یاجن کس به مه نزلان نازانی ،
بانگی دی کم وه بهر ایام حه سه ت و حسینی
غریب ، مرقه دیان له مه شه د و کربلانی ، نهجه م
وه به پاخ ره شانی یان ده چنه زیاره تی ؛ ده لین : روزی
قیامه نی خولا دهمان دانی اجانی ،
بانگی دی کم وه بهر جه زرتی نه لی روزی
جومه و جماعه نان سوار ده نی له دول دولی ده ز ده بانه
زولفه قاری ده چینه خه زانی گاورقرانی ،
بانگی دم وه بهر سه وزه پوشی له حاجی خوشی له
ترشه کانی ،
بانگی دم وه بهر نهو شوره-وار سولتان سه یید
وه قاز ، مالی خوی ده کرد له تروپکی کوستانی .
که وم لی به جووت نهنگوت له قس قه پانی ،
کلم لی یانی بو له چیمه نی هوزانی ،
له بن گوی یانم دی هاره ی قالتیا ، چریکگی کوتانی .
خانم چوونه سهر بورجی دم دمی خویان هله ده دیرن
بهرام بهری بهردی شمیرخانی ،

دلی خانی به برینه ، چهند به برین برینه ا
زهینی خوم دا چیمه نی هوزانی ،
چهندشین و نازنه نینه چومی بهراندیزی ، دینه
خواری ، چهند زولال و شربینه ا دیوان دری ، بازار
به تال کدی به کس نه ماوه ، بومه ژ نامینی .
خانی برادوستان کوتیان به خان نه بدالی موکریه :
« بهلا بودیم به براییکی دایک و بایه ،
ده سندن بو باوعه سهر بالچوقای شیران کیلاناند بو
بهجی یلم ، له به نه بانی دهمیه ،
خه نجه راند بو ده شکیم جو له نیرویه ،
شیراند بو ده شکیم جو له دانه غه ییه ،
ده مانچاند بو ده شکیم ، جو له میسریه ،
نه ننگه اند بو ده شکیم ، خانی خوم جو له وه ستا
شاوقوبه ،
رهباند بو ده شکیم ، خانی خوم جو له نه زهریه ،
مه نالاند بو ده شکیم ، خانی خوم جو له کدرگه دنیه ،
زری یاند بو ده پسیم ، خانی خوم جو له داوودیه ،
نه پیاند بو ده پسیم ، خانی خوم جو له سه گلایوه ،
پیاواند بو ده پسیم ، خانی خوم جو له سی سالیه . »
مه گهر نهوشهره کی کردنی ، روسته می مازهنده رانی
له بن کیوی ده ماوه ندی سپی دیوی ده هینسا زه ونی
شیرییه ،
مه گهر نهوشهره کی کردنی ، کوی ایرانیا
به خوبی سیاوشیه .
دلی خانی به برینه چندی به برین به برینه ا
بوو ده چمه گولی دهمی ، چهند دهمیکی ره نگیه ا
چومی بهران دیزی دینه خواری ، چندی زولال و
شیرینه ا
لم بو به قه سربکی چندیه خم خواری ده بهری وی به .

دلم را ناوه-حق له بهر نهوی غمی نهوی ژانی ،
بانگی کم وه بهر خولایی ، نهوی دیکم بهر
پیسه بهری آخری زهمانی ،
بانگی دم وه بهر چاک گهرینی وه له کوستانی ،
بانگی دیکم وه بهر پیر سلجانی له بانی ،
بانگی دیکم وه بهر سولتان سه مدهی مالی خوی
ده کرد له ده شقی ووری ده گهل کونه لاجانی ،
بانگی دم وه بهر سولتان یاقوبی مالی خوی ده کرد
له کیوی نهره نگی بهرام بهری گردی گوزه گیرانی .
بانگی دم وه بهر شیخ مارفی مالی خوی ده کرد
له ده شقی مه مه شانی بهرام بهر به گردی گورخانی ،
بانگی دی کم وه بهر بهر مال سپی له چومه لانی ،
بانگی دی کم وه بهر خدری زبنده و خدرالباسان
ناسرن سه یاجن کس به مه نزلان نازانی ،
بانگی دی کم وه بهر ایام حه سه ت و حسینی
غریب ، مرقه دیان له مه شه د و کربلانی ، نهجه م
وه به پاخ ره شانی یان ده چنه زیاره تی ؛ ده لین : روزی
قیامه نی خولا دهمان دانی اجانی ،
بانگی دی کم وه بهر جه زرتی نه لی روزی
جومه و جماعه نان سوار ده نی له دول دولی ده ز ده بانه
زولفه قاری ده چینه خه زانی گاورقرانی ،
بانگی دم وه بهر سه وزه پوشی له حاجی خوشی له
ترشه کانی ،
بانگی دم وه بهر نهو شوره-وار سولتان سه یید
وه قاز ، مالی خوی ده کرد له تروپکی کوستانی .
که وم لی به جووت نهنگوت له قس قه پانی ،
کلم لی یانی بو له چیمه نی هوزانی ،
له بن گوی یانم دی هاره ی قالتیا ، چریکگی کوتانی .
خانم چوونه سهر بورجی دم دمی خویان هله ده دیرن
بهرام بهری بهردی شمیرخانی ،

دهشت و کشمیر و گیلانه ،
بیت له وورمی و له لاجانه ،
سوندوز بیت و موکریانه ،
سته بی ، سنووربی ، کرماشانه ،
دهرگه زینه ، ره ژدستانه ،
هویز و شوشتر ، مهریوانه ،
سه د هزار خان و سولتانه ،
بای تهختیان ایسفه هانه .

وه دهر کورت له ایسفه هانی ،
له قوشه نی ، له توغیانی ،
داروبهرد هانه هه ژیانی ،
توز گرتی بهری آسمانی ،
بو وه روژی آخر زمانی .

ده قوشه نان کورت غولووه ،
له شکر تیپ تیپ آوا بووه ،
مه نزلکیان هات قافلاتووه .

له و کافری ده بهدقیله ،
سه ری رمیان ده لپی بیله ،
له شکر له دووی بوو به خپله ،
مه نزلکیان هاته نه رده و به .

کافر دازون له مه جیزه ،
مه لموونادین ریز به ریزه ،
مه نزلکیان ده شتی ته وریزه .

دی لرفه لرفی به پیدانان ،
دی ده نیگی زری و قولچانان ،
مه نزل له بناو و له مه راغان .

قوشه نی دی ری بهری به ،
دهلی : « خانی موکری له گوی به ؟ »
مه نزلکیان له ده شتی خو به .

له شکر آژوای به مه خسووسی ،
له خانی موکری ده پرسی ،
مه نزی له ده شتی سندوسی .

بیه ههر له شای هه تا خون کاربه ،
ههر له خونکاری هه تا شاهیه ،
شا به نه بدالی گه رایه ،
خو له دمدمی دی ده زگایه ،
له ایسفه هانی لی کرد رایه .

شا نه بیاس دهلی : « حه سه ن خانه ا
بیله بکین ته گیر و رایانه ،
به سه رمان دا هات زستانه ،
زستان چوو ، را برد هاوینه ،
را به به دل و به به قینه ،
زووکه ، کادم بو پیک بیته ،
دمدم له بو بستینه ،
نهو سال ههوت ساله خان له من یافینه . »

دهلی : « شا ا جی آسیه نه ز نای چومی ،
هیمدادی بودی له رومی ،
دهن شکینی تیگک ده دا کومی ،
دهن کن به بهردی بن کومی ،
خه لقی به آم دهن کن لومی . »

شا نه بیاس دهلی به حه سه ن خانی به غه ره زه :
« به ز بکه قسه ی ده نا ته ره زه ا
هه سته ، له پیشم را به زه ،
له هیمدادیت دیم نه زه ،
دمدم له زگی به غه ره زه . »

حسه ن خان دهلی : « شا ا به سم له سه ر بکه ناز و نه رجوان ،
نه گهر نه م نه ستان به وان زووان ،
ره شم بکه ههر دوو رووان ،
دام نی له جی مالی جووان . »

مه ی ته ر نه سپیان دهر هیتانه ،
ژینیان ده پشتی ده کوتانه ،
ته داره گهو نال به ن دانه ،
چه بهر چوو بو سه ر ایلانه ،
به سه ر شارو وولانانه ،
نهو ایرات و ایره وانه ،

چهند خانیکي بهن گامه به ،
به قوشهن و زم زه مه به ا
هات گرتی گهلی دهرنه به ،
(ره همان به کر ده گهل هه به ؟)

جواب چوو له بو خانیه ،
چاکه خوی بکا قهویبه ،
آلهمی بو بزووتیه ،
چاک شهریک له سر دینی به .

خان دهلی : « نهو شابی ، نهمنیش خانم ،
خالق بی به پشتبوام ،
غولامی ره دیک شیرانم ،
قانی که لاهی شیانم . »

روژیکی به یانی بهردا ،
له شکرې شای هات له سردا ،
دای پوشی بو دارو بهردا ،
هات له بن دمدمی وهردا .

دمدم بهردی مهیدانی ،
لیسی دان توپی ایسقه هانی ،
توز گرتی بهری آسمانی ،
مهرد چاک تیدا ده گرن مانی ،
بووه روزی آخر زه مانی .

دمدم بهردی له نزاری ،
لیاندا توپی ههو شاری ،
ههوت شهو و روزان آور باری :
دنیای دا گرت به په گک جاری ،
خه بهر چوو له بو ههوشاری .

دمدم بهردی له بهردی ،
لی دان به توپی نه بهردی ،
تاروژی مهرد و نامهروی .

دمدم بهردیکی زوپه ،
لیاندا توپخانهو توپه .

دمدم بهردیکی پانه ،

لیان دا توپ و توپخانه ،
قهلاتی پی بکن ویرانه .

دمدم بهردی مهیدانی ،
لی دان توپی له کارخانی ،
کارتهی گه بیبه هوزانی .

دمدم بهردی ده بابی به ،
لی دان به توپی که لایه ،
کارته بی گه بیبه کووکابه .

خان به خزایی مهشوقوله ،
دمدم بهردی یکی خره .
چوار تهرنی لیوه بره ،
به ههشقی به شیر بکره .
خان به خزایی مهشوقوله .

دمدم بهردی شینه ،
چوار زستانه ، پینج هادینه ،
تیی دا خانی له پ زیرینه ،
زه فهران پی نه بردینه .

وه کیل و وهزیر ده لین : « خان ، نهوه کینه ؟ »
خان فرمووی : « نهوه کاروا نینه . »
خان به خزایی مهشوقوله .

خانیک رابو له کوردانه ،
کی بو له حمهد به کی لیانه ؟

رووی ره ژبی ده گهل شه پانه !
له سر به ک نیم چون نالانه ،
زیزو ، چوو بو نیو نهوانه ،
پی نیشان دان سولاخانه ،

کی بوو ؟ له کادری بی ایمانه ،
تیان کرد ههش و دهرمانه ،
پی فرده بون موسولمانه ،
له وان بوو روزی تهنگانه ،
له کتبان آخرت زه مانه .

چهند گریان نهو خاتو نانه !
لیان تیک چوو جیو مهکانه ،
خولایان بیت به پشتبوانه ،

خاتونیک دینه مبدانی ،

له دلی خانی ددها تانی :

« لیت حه رام بی جی کابانی ،

آو نیه بی بگین شیلانی . »

خاتونیک دی و ده بزی :

« ره بی ، خانه ، مارد گهزی ا

لیم ره ژ بوون سر و گزی . »

خاتونیک دی به فه قیری ،

چوکی دادا له پیژ میری :

« خان ، سه لاه منی فه قیری ا

خان ، آو نیه بی بگین هه ویری ،

خان ، حه یفه ، تو بی موده پیری . »

خان به خه زانی مهنووله .

کی بو له خانی له پ زیرینه ؟

له شه رانه نی خاتوونی شیرینه ،

به فریک باری به هاوینه ،

له شه رانه نی خانی له پ زیرینه ،

حهوت شهو و روزان به وی ژینه .

رایان وه بوو به هزاری :

سوارکین خدری برینداری ،

به چه بهر بچی بو خزمهت خونکاری .

وه زیر وای گوت به بویری :

« چاکه قانهزی بیری ،

قهلانی بو شای به جی بی لی . »

کی بو له خانی چندیه ؟

کو تیه تابهی خه زاییه :

« هه رچی هه لی قهیدی نیه

« هه رچی بیری قیداییه ،

هه رچی بکوژن خه زاییه . »

تابه ییک بوو تابهی کابری ،

کو تیان به خانی : « بوچ و ناماقولت کرت تا سهرت هه له گری ،

ده ز به شیر ده چین بو له شکری . »

کی بو له خانی چندیه ؟

ده لی : « بانگی حهق وه بهر تهوی به ا

بی شهریکه ، ههچ شهریکی نیه ،

غه برتهز خولای ههچ کس نیه ،

بابی شیخی گیلانیه ،

شیخ جو نهیدی به عدادیه ،

سولتان معروفی کهرخی به .

بابی فهرخی داوودی به ،

بابی راییهی حه له ییه ،

بابی شه می نه ورزی به ،

شیخ مه حه مده دی باله کیه ،

ها به دوللا ته زیز شنویه ،

شیخ ره شی گه ره گه رویه . »

له مهیدانی شه ره قه ره شه ،

له جی راوگان گوتبو له شه .

خان ده برسی : « ته وه کی به ؟ »

« خان ا گورهی ته سحابه ره شه . »

سواریک هاتووه ته سپی شی به ،

خان ده برسی : « ته وه کی به ؟ »

« خان ا گورهی پیرونی مهرگی به »

سواریک هاتووه به نادری ،

کس نیه چه کانی وه رگری ،

خان ده برسی : « ته وه کی به ؟ »

« خان ا ته وه عه زه تی خدریه . »

سواریک هاتووه له بو گه شتی ،

بهویه سوورتهی به هه شتی ،

خان ده برسی : « ته وه کی به ؟ »

« ته وه وه بسی ماهی ده شتی . »

سواریک هاتووه له کارخانی ،

بهویه سوورتهی ایانی ،

خان ده برسی : « ته وه کی به ؟ »

« خان ا شیخ ته بدول قادری گیلانیه . »

خان آودهل و کاکه خانه ،
 ههوت شهوان ، ههوت روزانه ،
 شهریان ده کرد به شیرانه ،
 شیران نه یان دی کبلانه ،
 لهش کهوتن وک کردانه ،
 خوین روپی هه وک جوگانه ،
 بالچوغهی شیران نه مانه ،
 شهیدیان کرت کاکه خانه .

خان دهلی : « خانی خهزاییمه ،
 ههتا له دنیا نهز بڑعه ،
 بو خوم په رژیی شهریمه . »

خان آودهل و کاکه خانه ،
 کرتویان ودهده و پیمانہ :
 دهست ههلتاگرن لهو کارانه .

بانگم وه په رمیری میران !
 خان بو خوی دهکا نه گیران ،
 ههوت قوی دایه په ر شیران .

بانگم وه بهر پادشای قودرتهی !
 خان یان شهیدکرد به کونکی خیرهتی
 هاوارو رو رو دمدمه !
 روزیکی تاو ههلانی ،
 نهجهم دهکاتن خهباتی ،
 سهبر ههل کشا بو بن قهلانی .

کوانی سواری ده نازنهین ؟
 کی بوو له آلی آدممان ،
 قهلانی ههل گرت به زهمان ؟

کی بوو له آلی آدممانه
 قهلانی ههل گرت به زهمانه ،
 ههوت شهو و ههوت روزانه ،
 شهری ده کرد به توپانہ ،
 قهلانی له دوو نه ده دانہ ؟

کوانی سواری ده نازنهین ؟
 کی بوو له آلی به جهرگه ،

سواریک هانووو هونه رهنده ،
 نه سپانی ده عوای رهنده ،

خان ده پرسی : « نهوه کی به ؟ »
 « خان ! نهوه شاهی نه خشی به نده . »

سواریک هانووو نه سپی نازه ،
 مل به قهته و پر له نهنگازه ،

خان ده پرسی : « نهوه کی به ؟ »
 « خان ! نهوه ش سولتان سهیدی وه قازہ . »

سه لایخ شوران ده ز دا چه کان ،
 ده گهل سهنی دهمه لاکان
 دیت گوروی شیشی باله کان .
 خان به خهزایی مشقووله .

حات نه شهره می موپه شهره ،
 هه منزه و هه پاسی و هه پدوره ،
 ده گهل مهتلوی پر به سوره ،
 آلاچی سولتان سه منوره .

با ، بی آلاهی نه بی به ،
 ههوت تیب تیک په راندی به ،
 خان ده پرسی : « نهوه کی به ؟ »
 « گورژنی حهزرتی نهلی به . »

با ، بی په بدانی پیخه میهری ،
 هه مزه بی ده گهل عومبهری ،

پیت خالندی ایینی وهلی .
 خان به خهزایی مشقووله .

خان دهلی : « نه بدال به گه ، رولهی بابی ،
 به من ده کی چاک چاک ده بی . »
 دهلی : « بابہ ، چی بگم ، لبره واره ، دوا ی نابی . »

با ، بگین مه دخی هورمز به کی ،
 رمی نه زاری به چه نگی ،
 له هه زاری ده بری مهرکی .

دوازده وه زبیری ده رگایی
بون به وه کبلی خانی .
له سولتانیان ده ستوور دا ،
شیریان له قایشان هه لدا .
له سهری دوازدانان دا
چی هه یان بو ، لی یان دا .
سولتان ده گان نازی ،
بدن له ته پل بازی ،
هات و گه بیه سیوازی .
سولتان ده کا ته له بی ،
له قوشه ن ده ب ده بی ،
هات و گه بیه هه له بی .
سه به ش ده گن چوپیه ،
سوار ده بون رم بازیه ،
هات و گه بیه نه ماده .
له هه بیه تی رویان ،
له کول و یه نی چهریان ،
گه بیه توله و تاوی یان .
روژیکی به یان بهردانی ،
سولتان گه بیه لاجانی .
روژیکی نویژی نیوه رویی ،
سواره ده گن هو به رویی ،
گه بیه بشتی شنویه .
قوشه ن دی ری به ری به ،
سه د له که به زری به ،
گه بیه ده شتی وورمی به .
له سولتانی نه نوه ره ،
ههم سه بیده و سه روه ره ،
ناردی موهر و ده قنهره ،
له بو پادشای قه جه ره :
« نه گهر هه لی ما گره ! »

له وانی کردووه ده رگه ،
له خه نهجیری دا منی زه رگه ،
له هه زاری ده بری مهر گه ؟
هاوار و رو رو دمدمه !
کی بو ؟ له خاتوون بهرواری ،
کوئی : « کاک آلی ، نه تو ماوی ، نه توش هه لی . »
کی بو له بهر کاک آلی به ؟
کوئی . « خاتوونی ، پوچ و تاما قوت کردیه ،
په نی خوم خهزا کردیه . »
شهید یان کرد کاک آلی به .
هاوار و رو رو دمدمه !
کی بو ؟ له خاتوونی خانی ،
ته بول ناگن کافرستانی :
« خومان هه ل برین له چل گوانی . »
ته یی دمدمی بهردی ده لان !
چیگای خان و خان آو ده لان ،
ایستا بوی به مه سکنی خه رته لان !
کوانی سواری ده نازه نیی ،
له سولتانی نه مینی ،
نه گهر قامه نی دینی ،
مالی خولای ده مینی ؟
له سولتانی موخته بهر .
ده لی : « به ایزنی نه لله ای له سه ر ،
پشتیوانم پیته مبه ر !
ده چم بو سه ر شای قه جه ر . »
راوه ستان له سه ر وه عدان ،
ته سپی خو یان نال لی دان ،
خورووج که و ته کولانان .
به دا و ده گان پی کولی ،
وه ده ر که و ت له ته سه مبولی ،
« کهنگی وه گم وی تولی . »
جوچیک هه بوو زه مانی ،
ته و به سووران ده زانی .

وہ زیری ٹہسنہ مبولی کیاہ ،
 حہو سہد نو بیان حیناہ ،
 دہ لبادان بیچراہ ،
 بہرہو قوشہنی شایہ .
 ٹہ گہر آوریان داہہ .
 سہد ہزاری کوزارہہ .

یاخولا . خوزہی سولتان ا
 لہ اسپہانی کرد دیوان ،
 عامی کردن موسولان ،
 سزگہوتی لہو دانان ،
 بانگی حہقی لہ نیو دان ،
 ٹہو جار گہراوہ سولتان .

گوی لہ من بی ، گہلی جوامبران ا
 ہہر چہندی بہردی لہ بہر ٹہستیران ،
 ہہر چہندی گہلی سہر دہر دینی لہ حہوشان لہ زہ نویران ،
 سہد ہزار سہلوات لہ پیغہ بہری دہ گہل گوی دیران ا

شای کویو لہ ہبوانہ :
 « رہہی ، خوزہی سولتانہ ا
 دہ گہلم ناکا بہ توپانہ ؛
 شہری دہ کین بہ شیرانہ ؛
 یان شا دہی یان سولتانہ . »

سولتان دہلی : « قہسم بہ زانی نہی ا
 ہیج مالی آورم ہی نہی ،
 ہہرچی شا دہلی ، بلاواہی . »

یاخولا ا ہہر خوزہی سولتان ا
 حہوت شہوان ، حہوت روزان
 شہریان دہ کرد بہ شیران ،
 لہقی کویو وہ کی گردان ،
 خون روی وہ کی جوگان ،
 نہشا شکا نہ سولتان .

وزیر گریان دیواہہ :
 « یاخولا ا خوشہی سولتانہ ا
 حہجم بہ قیلو زور زانہ
 ہی ناومستین بہ شیرانہ . »

ٹہم دیلانہ کہ لہ ٹہلسان گیراون ، لہ آلالی « ہیرمن کورینیک » ن .

بانووی گولان

له کوواری « الخنار » . وه
وه رگبر : مهسه شیخ مهسه ماریف

لهم نیکاره دا ۳ موهه ندیسی ته مه ریکایی ته یین ، چاو دیری
نیروه کانی به ریتانیاو ناوه نده کانی گواستنه وه نه کن که خه ریکن به
برده دا په رنه وه که له سه روو باریکی به خور دابه ستاره .

روژیک له روزانی حاوین به یانی بیک
له فوراخ دیکه ته گهرام . نه وه وه خته له
هده ته گه بیدا بووم ، فیر بوم که نه وه
شته نایابهی خوا داویه تی به پیاو چون
له زانی به چای به کاری یی - وانا پیاو
چون نه وه چاوه جوانه ی خوی به کار یی .
بای نه ییم بو نیکی زور خوشی به سه راتیه ر
کرد ، به راتیه دلخوش بووم سه رم لهم بونه
سورما ، وه له ریکاکه لام دا که له
کانگای نه وه بونه بگه ریم ، چند
ههنگاو بیک رویشم تووشی باغچه بیک
زریکی شکوفه داری بونو به رانه خوش
بوم . چه شته ها کول له پیش جاومه وه
ماوه بیک زوری داگیر کرد بو نه و باخچه به
برقیبو له شه پولیک کول ، هه له سه او

ته نه شته وه و له بارچه بیک رهنگار ره نیکی نه خشی
بون نه چو . ده نیکی نرم و ویزه بیک نازک به ناویا
بلاو بو بووه وه که ته ویش گورانی ههنگه
کار گه رکان بو .

له ریکا باریکه کی ناو کوله کاند که خانووبیکی
چو کوه بو ناو باخه که هاتبو ، چاوم به زنیکی پیری
لاواز کهوت ، دهم دوس هات به دلدا که هه نه وه
لهم باخه جوانه نازداری رازاندونه وه ورپکی
خستوه .

لهم به ره و پیر چوونه ی خانه هم پی خوش بو .
وونم ، « ته مه جیگاییکی زور نایابه » .
خانه که وه لایم دامه وه . آیا کولت خوشی ته وی ؟
گوا بو وه وه .

کانی که له ته نه شته وه راوه ستام . چاری هه له نه بری
که نه ماشام کا . وه وام بو ده رکهوت بو به نه ماشای
نه کردم که جوانی نه وه کوله ی چاوی نی بریو

له به سق کرد بو که نه یی هه ر چاوی لی بی و وونی
نه کا . وه شیش تم کرده وه بهم به جوان زانی و لیم
نه کرت به دله وه . زور به نازک و خوشه وه
به که به که له کوله کان دوا . بهنجهی بو حه وژیک کول
دیرژ کرد که له زریکا نه وه بو ، وونی ، « آله مانن
کوله کانی بهری ده سق ربوی . کوی مشکه کان ،
زه نه فقه کانی دول ، بهوشه . وه ته قصه وان که من
پهی ته لیم « گولی کون » چونکه له چند سه ده بیکوه
له نه وه روپادا ناسراوه . به لام آله وانه - بهنجهی
بو کوله کانی فوسکه ، قه یقه ، مه لوری بهزی ،
پیوی مه رج را کیشا - کولی « تازه و بیکانهن » ،
کاروانیه کان له کاتی ووریا بوو نه وه ی ته وروپادا دو
زپویاته وه و بردرو یانن بو دولانه کانی خویان » .

ده سی کرد به بس کردنی دیربکی هه موو کوله کان ،
وونی ، هه ندیکان بازرگانه کانت له هیندستان و
مه سکیک و فارس و شاهه وه له سه ده ی ۱۶ هه مدا

بکه ا که وه کو نزهی پچوک پچوک وانه .
 نم توانی خوم را بگرم برسیم لی که چونت
 توانیونه نم گوله زورانه به ووددی و دوورو دویژ
 بزانی و بیان ناسی ؟

وه لاسی دایهوه ، « من فیروم که هموو روزیک
 چاوم وا به کار بینم که سیه بی نا توانم هیچ بییم . وه
 بویشم آشکرا بووه لهوهی لهمه و پیش بییومه هیچ شتیک
 نه که قهده غم بکا و نه بی له ماشا بکم . »

سالها به سر نمهدا را بوورد ، به لام من هیشتا
 یادی ووشه کانی نمکمهوه ، له بیرم نا چنهوه ، به
 تاییه تی لهر دوا دمهدها که لی جیا بوومهیه ، لهو
 بانوووه پیره به زرده خه نیگوه سه ری همل بری
 بو نهوه که وه وانم بکا ، چاوم به پهرده بکی زور
 تنک کوت که به سر هر دوچا یا هاتو ا

نم بانوووه ژیره له پیش نمهدا تووشی به یانیه
 تاریکه کی بیی چاوی خوی زور چاک به کار و
 را هینا بو .

هیناوانن . هرروه ها خه زامیش له قوسه تینه وه هاووره ،
 له باشان گولی سالوس و به سه لهو میخه کی هیندیش
 پیدا بون . وه بسی گله گولی تریشی بو کردم ،
 وه کو گولی خه شخاشی سووری کال و گولی فلوکی
 له رخنه وانن . وه نیش وام هینا به پیش چاوی خوم و
 به چه شنیکی وا گویم بوشل کرد بو که لهمه و پیش هیچ
 گولیک به نوادی چاوی بی نهگوتوره . وه نه ویش به
 جوریکی وا به تانی گوله کاندنا نه هات که ، نه گهر له
 هره تاریکی شهودا بو یایه نم ناسی و ژشم زانی .

پهنجی دریز کردو ووتی ، « نماشای درکی
 نه خیلای پیچه وانه بکه ا نیا هونری هه نیگه گوره
 به ناوبانگه که نن ، هیچی ترینه بتوانی نهو شیرینه
 بیژی که له کرده که بدایه . آلهوش لهو دووره وه
 درمختی پچوک نانی هه لویه ، له هموو درمخته بهل
 پوزه دریزه کانه خوشتر نهوی ، گوله کانی هیچکار
 جواته ، وه نه گهر نزیکه بگه پته وه له چاوت نه بینی
 که روونا که . نماشای گه لاکانی درمختی پچوک گوش

نم نیگار جه نهرال وانلی پیشان نهدا که
 چاردیری گشتی و مودیره له باره گاپیکا له له
 نه نندا نم ژنه سه رکی دامه زراوی یاربه دانه
 چگه بیه کی زنه کانی دورگه کانی بهریتانیا به .

له سه رای به کینه گامدا

خامن شکو پادشای مه زنی بهریتانیا نیشانی « فیکتور
 کروس » نه چه بینی به سنگی اوفسه ریکی آزای هیندیدا .

روژەلاتیوانە گەورەکانی اینگیلیزی

ئەدوارد گرانویل براون

له کوواری « روزگار نو »
وه رگبر : مورتنی موکوبانی

ئەمە ئیگاری ئەدوارد گرانویل براون .

چەنگەدە و زور بە نوندی شەریان ئەکرد ، انجا
لەم کاتەدا ئەدوارد براون لەم هەرایە ووردیانی کردو
لیکی دا بەرە و نی گەشت کە تورکەکان هەقیانە ، وە
روسەکان شەریان پێ ئەروشن و زورمان لی ئەکن ،
هەر ئەوە بوو بە ما بەی برهوهری و وردیانی ئەو لەو
ایشەدا .

ئەدوارد براون لەو برهوه بەدا دەمارنی بزوتو
رقی هەلسا ، دەستی کرد بە فیربوونی توژی . بەلام
بو فیربوونی زمانی تورکی ناچاربو کە لە بێشەوه فیری
زمانی فارسی و عەرەبی پێ ، چونکە ئەگەر ئەم دوو
زمانانەئە نەزانایانە زور بە گران فیری
تورکی ئەبو .

سالی ۱۸۷۹ چوو (بەبروک کالج - کامبریج)
لەوی لە خویدی و زرنگی خوی وورد بوو وە ،
تیکەبیش کە زور باش دەتوانی بزیشکی فیر بیت ،
و دەشتوانی بو فیر بوونی زمانی روژەلات تیکوشی و

ئەدوارد گرانویل براون لە بنەمالەییکی گەورە
پێشەسازو بازرگانی خاکی بەریتانیایا بوو ، وە لە
ئەنجامدا بوو بە روژەلاتیوانیکی بە ناو بانگ .
پشتیک لەو بەرە و ژوور تر زاناو تیکەبیشەوه بیکێ خۆانی
بزیشکی بوون . چینیکی وا لە بنەچەکی ئەودا و لەو
خاکەدا کە ئەوی تیاپی گەبیشەوه بە یادگار بەچی
هیشتر اوو کە دیریکی ئەو بنەمالەو چوونەتی و زانی و
بزیشکی ئەوانان بو روون بکا ئەو و
دەری بجا .

بەلام هەر هیندە دەزانی و یومان آشکرا دەنی کە
دەمی سندیالی ئەم گەورە پیاو ، ئەوی بە هەموو
جووبک لە هار تەمەنەکانی جوی کردو بوو و هەلی
بژار دوو هەموو بزوتو ئەو و کردەو بیک بە آرە
زویی خوی نەبووبی بەی کردوو . وادەر ئەکوی
کە چاخی خۆیندنی و سەر دەمی قوتابخانەئە (گمان
آوند) و (ایژون) بە رنج کێشان و آزاراو دەمی
نەنگی بەو بە سەر بردوو ، وە تووشی گەلی دل
نەنگی و پەربیشانی بوو ، وە ئەنی تەنیا هەر
ماوستاگانی لێ دلگێر بوون ، بەلکو تەواوی
هوتایەکا بێش بزاربوون و هاواریان لە دەست
کردوو .

سەر بچاچان براون کە باوکی ئەدوارد (گرانویل) ،
لە ربزی موهەندیسە زاناگان بو ، دەبووست کورە
کەشی بخانە ئەو رشتەبوو و بی بە موهەندیس .
بەلام زوری پێ بەچو کە کورەگەئە خۆیدا بە هونەری
بزیشکی ، چونکە پێشەئە بانی لە خوی ئەدەو شاندەو
حەزی لی نە ئەکرد . وە لەمەدا ریکگای دلخوای
خوی بە زویی دوزبەو ، وە لە سالی ۱۸۷۷ میلادیدا
روسەکان لەگەل تورکەکانی عومانیدا کەو تێو

بووه ، به جوریک رای بواردووه که هیچ کانیکی بهی سوود به سهر نه چوووه . به تهوای دلی به ایران-هوه گری درا ، گریدانیکی واکه ههنا درمیغی نه منی دلی له ایران دوور نه گور نهوه . گومان نیه لهوه دا که نیم دل پیوه به ستهی سهر به هوی زمانه وه بووه . به راستی زمانه که هوبیکی باشی بو بو هره که بتوانی نیازو رازی دلی خوی به سروغی ایران بگه بیغی و له سروشت و آره زووی تهوایش بگا . به لام آره زووی هره گوروی تهو تهوه بو که له رهووشت و زینده گانی و بیره وهری و تهده بو آسایان تی بگا و شار-زایان بی .

له سه رنه ای سهره نامه کی خویدا له رهووشت و زینده گانیه دوواوه که فیری بو بوو . لهو ده مانه دا گه لی کسی له لهندهن خه ریگی پیدا کردنی هندی علمی سینی بوون . جابه بیکی اینگیزی له لهندهندا تی گه بیشت که هه مانه بو تسونی روزه لات ده چن . ته دوارد براون له نووسینه سه رنه تپه گانی خویدا دوورو دریز لهوه دواوه . ده ستهی (بابی) له ایراندان تهویان به لای خویاندان کیشا . ته دوارد براون به چاپلوسی و هونه ری خوی زور باشی توانی که خوی بزمانه دلی به ابیه گانه وه و بساوه ری پی بکن . له میژوی آیینی دا ده ستاویز (سند) ه گران بایه گانی بابی و هینه بک معزه بی زور زلو به نرخی خسته دست خو په وه .

ته دوارد براون که له ایرانه وه گه رایه وه اینگلیستان ، بوو به ماموستای زمانی فارسی له دالمگه گاه ، به لام شاگردیکی زوری لی کو بووه وه که هه موو وه ختی خوی پی به سهر ببا . جا لهوه که لینی (فرصتی) ده ست خست که له گه لی ایشی و کاری هره گوره تر به قهلا بدات ، که تهویش نووسینی دیریکی تهده بیات بو . لهو ده مه دا له بابهت شعرو تهده بیانه وه گه لی نووسینی نووسی . وه جوار ووتارو کتیبی کهی له بابهت میژوی زبانی شبر میژمانی ایرانه وه نووسیه وه . تهو نووسینه گه وره تر پیشه نگی بیره وه ری و ووردی کرده و کاتبه تی ، تهمش په که میات که کتیبی (میژوی نهده بی

بمطافه ده ست ، ده ختی که بووبه شا گردی دووه می دیریکی سروشتی (ناریخی طبیی ی « تربیوس » ، له سالی ۱۸۸۴ دا دلخوشی داوه و هانی دا که زمانی کونی هندی (تربیوس) بخوبی و نیی دا سهر گهویت . تهویش بهی خوکرتن ، به دلیکی خوش و پهروش و هه وه سبکی گه ره وه ده سقی پی کردو واکه کوشتی تیا کرد هه تا زور چاک خیری بو و به باشی سهر گهویت .

ته دوارد براون له پاشان چو بو لهندهن . لهوی دیسان ده سقی به فیر بوونی پزیشکی کرده وه ، وه له ده می ووچانه کانیدا بو فیر بوونی زمانی روزه لانیشت نه قه لای ته دا . له گه ل پیاوونی روزه لاندان هه ل ده ستاو دا ده بیشت ، به تابه نی له گه ل ایرانه کاندا زور تر آشنایی به ستیو . له پاش تهو او کردنی پزیشکی ، له سالی ۱۸۸۷ داپابه ی دوکتوری خسته ده ست خوی و پی گه بیشت .

ته دوارد براون ده بو ابیه له سالی ۱۸۸۸ دا له یسارستانی (باوتز) ایشی و برین کاری (جراحی) پی بسپه رایه و له سهر تهو سهر په رشیه دا فیری ، که چی له پر بگا بو زینده گانی ریگه ایکی تازه می گره پیش خوی ، له ۳۰ مانگی مایی ۱۸۸۷ دا خوی سکرتد به کار گه ری کالج . جا لهو روه وه توانی پی بگا . ههر وه کو بو خوی ده لیت ، « به سابلک توانی خوی له دلی ایرانه کاندا بچه سپینی و زور به خوشی له ایراندان راجبوری » . ته م لاهو دل گه ره زور به ژویی فیری خویندنی قورآن بووه ، وه فیری شعرو دیریکی تهده بیات و رهووشت و خو و بیره وه ری ایرانه کان بووه . له په کم کتیبیدا دهه هه گوی که له چی پایه بیسکدا ری به بیره وه ری و وورد بیی ایران بر دووه . وه هه تاجی راده بیبک بیره وه ری خوی خستوه زیر ده ستلانی بیره وه ری ایرانه کانه وه .

ههر به جووه زور باشی ده پندری که له تهو رو پادا دوسته گانی تهو لی دوواون ، ووتوو یانه بیره وه ری و زاناری تهو له زاناییکی روزه لات چونی پتره له مه که له تهو رو پایی یک بچی ، ته م په ک ساله که له ایراندان

ایشیکی زور سخت و گهواره بو . نهو کتیبه له چاخی
زیانی ، ژلیف خویدا له چاپ درا بو .

دووم ، نهه بو ده بویه بپهرزیه سر چاپ
کردنی کتیباتی روزه لات و بلاوکردنه و بیان . وه چاو
دبری و بهخو کردن و راگرتی « نهجومه نی ، نهوقانی
گیب » له دست نهودا بیت . بهلام هیندک آولهانی
دیگهش ههون که یاریده بیان بدایه . نهودارد براون له
هموو چاخیکدا بهکمین کار بهجی هینهی به هیزی
نهو نهجومه بو . گهلیک کتیبهی زور بش و دل
پهسندی له چاپ داون ، نهوانش وه نهی ههه نهیا
یادگاره کانی « گیب » بوین ، پتری نهو کتیبه له
هیی نهودارد براون نهزمیران .

له دوی نهوه که (اداره ی کیشوهی میسر و
سودان) دامه زبیرا ، پتری شاگردانی داشکا بو
فیرپوونی زمانه کانی روزه لات ، چوونه لای نهودارد
براون و کوتنه ربزی قوتایسانی داشکاوه . بهو
جوره فیر بووه کان و دهرز ووتنه له ربزی داشکاوا
رووی له فره بوون و پتری کرد .

نهه پیاره گهواره به چند سالیک تهمنی له
ریگابه دا بهخت کرد و کوشتی بی پایانی نشان دا . بو
ریز (حرمت) لیان له هموو چاخیکدا زانیارو
کتیبه کانی به نهیا بهس بوون بو پیدا ههه ووتن . نهه
پیاره گهواره به گههله نهو هموو کوشته شدا ،
خهریکی ریک خستن و نووسینی کتیبه تری داشمهندی
بووه و لهه ده مانه شدا بو بلاوکردنه و چاپدانی
کتیباتی دیگهش نهقلای ده دا و له گههله نهو هموو
ایش و تیکوشینه شدا خهریکی فیر پونی چوار زمان بو .

سه ره رای نهو هموو ایش و کاره ههه بهه و له هه
چاخیکدا ههه کسیک بچوایه لای ، به روویکی خوش و
دلیکی گهرم و زمانیکی شپرنهوه له گههله نهجولابهوه و
ههه ایشیکی بچوایه بوی رانی ده کرد . به شه و ههه
کسیکی بچوایه لا ههه خهریکی نهه ده بو به جی
دلنایی ییکوه زوو بهری بکا . دانشخووزان و شاگردانی
(په پروک) که ده چوونه لای ، له ههه ده بیکدا بویه
ههه جوره فهه و برسیار بکبان بچوایه ده یاتوانی لی
پرسن و سوود مه ند بین .

ایران) ه و نووسینه کی له سه ره تانی بهرگی بهکه هوه
ههتا دوامینی بهرگی چوارم پتر له بیست سالی بیوه بو .

له دوامینی سه دهی نوزده میندا وا بریاردر که نهو
کسانه ی بیانویت له ایش و کاری کولسوا گهه ری
روزه لانی ناره راستدا له وه باش خوین آماده بکن دهی
له داشکای اوکسورد و کابریج دافیر بکرین ، تا کو
بو ایشه که دهست بهن . بهکمین کس که گهونه
ژماره ی داشخووزانه نهودارد براون بو ، به جوری
هان پیش و تیکوشا که له هموان چاکتر سهه رگوت .
ههه چهنده خوی هیشتا نه بووه سهه رگی فیر بووه کانی
زمانه کانی روزه لات ، دیسان به گهواره ترین بنه چه کی
نهوان دا ده ترا ، هموو ایش و کاری فیر بووه
روزه لانه کانی بو خوی پیک هینا ، وه ههه چهنده
نهه کاریکی گهلیک دژواریش بو ، له ریزه کانداهه ری
پترین فیر بووه کانی ده دا ، وه رهنگی ماموستانه تی
وهه رگرتبو . وه له گههله نهو شدا ده یوانی زور باش
مهشتی زمانه کانی روزه لات و خهریکی له بهر کردنیان
بی . وه سهه له نوی زانیق خوی به پی بیره وه ری و
وورد بیفه وه ، له گههله بیره وه ری پیاره کانی روزه لانداه
ههه هیشه را بگری و بادهاری بکات . به تایه نی له گههله
نهو پیواوه ی روزه لات که لهوی بوون ، به چه شیک
خوشه ویستی خوی بو ده نواندن و له گههلیان ساز بو بو ، وه
به جوریک رو خوشی و مهربانی خوی نشان ده دان و
به زمان شیری ایش و کاری براده پراندن که وولانی
ییکانه یان لی بو بو به نیشانی خوین و هیچ یادی نیشانه -
که ی خوین نههه کرده وه .

له سالی (۱۹۰۲) ی میلادیدا بو به سهه روسکی
زمانی روزه لات فیر بووه کان . بو بیک هینانی هیندیک
گم و کورتنی ههستا چوده پاریس ، وه گهه شیک
تونس و میسر و قبرس و قسطنطنیه ی کرد . لهو ده مه دا
دوستی زور خوشه ویستی نهو که میسته ر ای . جی .
وو . گیب بو ، مرده بو ، دوو ایشی تازمی زور گهواره ی
ههه میسان بی درا ، نهوانه :

به کسبان نهه بو که ده بویه پینج بهرگی
(تاریخی شمیری عثمانی) له چاپ بدات ، نههه ش

دیریک و سیاستی ایرانیه نووسیویوه بلای
 کردنه . دیسان چهند کتیب و ووتاریشی له بابت
 مهزهه اسماعیلیه و حروفیه و شیخیه و بایهوه
 نووسیویهتهوه و بلای کردنه .

ومختی که ئه کتیبانی له بابت تیره بابی و
 نهزله و بهایی یوه نووسیوه به هیچ زمانیک چتوا
 لهو بابه یوه نووسراپوهوه . بهتاییهتی کتیبه دست
 نووسهکانی نووسراوانی شنبه و بابیهی ئه کوی
 کردونه تهوه بو هیچ کسبکی تر دمی نهداوه که بو
 ئه و پیک هانوه ۴۶۸۰ نوسخه کتیبی دست نووسی
 بهزمانی فارسی و عهره بی و تورکی پیش کش به
 دانشگاهی که میرج کرد . چونکه له ویدا به هوشباری و
 تیگه یشتی به خبو کراوه ، لهو کتیبانه ۶۸ بهرگی
 کتیب له بابت ئه دو مهزهه به وه .

سالی ۱۸۹۵ خریکی نوو سینهوی کتیبی دیریکی
 ئهده یاتی ایران بو . ههتا سالی ۱۹۰۵ بهرگی دوومی
 ئه و کتیبه نهواو بو . کوششتی ههزه گه وری لهو
 کتیبه دا دیریکی ایران له سهره نای دیریگه ههتا
 سهره نای هه لکو تانه کی مغول و هوشبار بوونهوی
 چونبهتی ئهده بی بووه به زمانه گانی پیش اسلام له
 ایراندا ، بیجگه لهوه شانامه ی فیرده بی و گه لیک
 تریشی نووسیوه تهوه . وه لهو نیوانه دا له مهتی چهند
 کتیبانی فارسی دواوه ههروه کو نه زکهری شهوای
 دهوله نشامه نه زکهری ئه ولیاو هبی عطارو لباب
 الالباب و چهند کتیبکی دیکه شی تیدا دواوه و دورو
 دریز باسی کردوون و به پاره ی خوی له
 چاپی داون .

سالی ۱۹۰۱ ههزه وه کو له پیشه وه باس کرا دوستی
 خوشه وستی ئه و ، میستر گپ که روزه لایه وانی
 تورکی بو مرد . گپ کتیبکی زلی له بابت دیریکی
 ههده یاتی تورگه وه به اینگیلیزی نووسیوه وه به لام که
 مرد بهرگیکی له چاپ درا بو . براون کوه ته بهروشه وه ،
 کتیبه چاپ نه کراوه کانی گپی له چاپ دا ، دابکی گپ
 دراویکی زوری خسته بانکده که به و پاره به کتیبه
 فارسی و تورکی و عهره به کانی گپ له چاپ بدرین .

ئه و کسانه ی هانو چویان کردوه به سپا سهوه له
 خوش روینی و وشه ی نهجومه ن آرای دوواوون و
 بهرووشت جوانی و دل پاکه وه باسیان کردوه .
 ههزه جوره پیاویک و هه مو گه وری و پچوک و زانا
 پر هوش و گه ورج که لپ کوده بوونه وه ، له قسه و
 ره ووشتی جوان و به سندی سوود مند و به هره دار
 ده یون .

له سهره نای سهده ی بیسته میندا به وه که دوو
 دراوسی کانی ایران هه ره شه یان له ایران ده کرد ، ئه دواورد
 براون هاو دهردی خوی بهرام بهر به تیک چوون و
 نه بوونی سیاستی ایران پیشان ده دا . لهو روزه وه
 زور رفی له روسیه هه ستا که ده بوست دست بوژیته
 ایرانه وه . له کاتی گه رانه وه یسدا له ایرانه وه بو
 اینگیلستان سالی ۱۸۸۸ ، له روسیه دا نووشی سه
 بویدیکی ناپه سهند کرا . ئه دواورد براون ئه م هه ره -
 شه یه ی وا بهراوورد کرد که ئه وه پیشه وه یکی دست
 هاوژیتی ئه وروپا به بو هه موو خاکه اسلامی و آزادی و
 سه ره به خونیا ن . ئه دواورد براون دوستی زوری له نیو
 هه موو ته به قه کانی کیشوهری اسلامیدا هه بووه . وه به م
 هه ره شه یه بهروشی ئه وانی بووه .

هه ره که له ایرانه وه گه راپه وه بو اینگیلستان کرا
 به ماموستای زمانی فارس له دانشگاهی که میرجدا ،
 له سالی ۱۸۹۳ دا به کمین کتیبی خوی له چاپ دا
 که نووسیوه وه و سه ره بوورده کانی بو . ئه وانه ی له
 سالی کدا دی بووی و له گه هل هندی که ساندای سازشتی
 کردبو . وه ناوی نابو (بهک سال له نیو ایراناندا) .
 به وینه ئه و کتیبه له وه پیش هبج کتیبکی دیکه ی وا به
 به هه سا و چاک له بابت ایرانه وه چاپ نه کراوه .
 زاناکانی اینگیلیزی و ئه و سه قهر نامه یه یان به به کمین
 سه قهر نامه یان داناوه بو فیرکردن و هونه ر نیشاندان .
 بیجگه له و چاره له باش مه رگی له سالی ۱۹۲۶ دا سه
 دنه سن به دیباچه ییکه وه جاریکی دیکه پیش له چاپی داوه .

له باش گه رانه وه ی له ایران چهند سالیکی خه ریکی
 فیربون و چونبهتی تیره مه زه به کانی ایران بو ، وه
 بیجگه له کتیبه کانی ئه و ووتارانه ی له بابت ته ده ب و

پروفیسور براون شہو روژ بہ دراو نووسین و زمان ، وہ بہ ہممو ہزبکیہ وہ خہریکی پیشخستی آزادی پرستانی ایرانہ کان بو . لہ دمبکی وادا کہ دراو سیکانی ایران بہ ہممو نیرو و نوانیکانہ وہ خہریکی رووخاندنی ہنچنہی آزادیی خویانی ایران بوون ، کردہ وہو کوششی برادن لہ دمہدا گہلبک سوودی ہہ بو . کوششت و یاربہدانی براون بہ نیاری روس و بہ یاربہدانی آزادیی خویانی ایرانہ وہ ہلکہ سوورا . لہو خدمہ تیکی گہورہ بو کہ بو حکومتہی ایرانی نہ کرد لہ دمہدا .

ہدای مشروتہت کہ لہ ایراندا ہر پاکرا بو لہ دووشترسی ہہ بو : بہ کیکیان موخافہ کانی ناو خو بو کہ بریتیبو لہ دستہی ستہم کارہ کانی ایران و لہوانی سہ لہ نہ تی موتلہ قہی محمد علی شای قاجار یان لہریست . دووہ میان ، موخافہ کانی دہرہ وہ بوون کہ بریتیبون لہ روسیہ چونکہ حکومتہی مشروتہتی بہ آوہ ژووی دلخوازو آرمہ ژووی سیاسہتی خوی دہ زانی . اینگلزہ کان لہو روژہ دہووشتی چاولی قووچاندن و ب دہنگی یان گرتبویہ ہر ہر اہمہر بہ و کردہ یانہی روس . ہلام براون بہ تہنیا پیدا خہوانی آزادی و سہر بہ خوبی ایران بو لہ لہندن . ہممو دمہی ووتارو نھریاتی لہ روژنامہ و کووارہ کانی اینگلستاندا دہ بنوسی و راہ دہ دستا . ہیندیک لہ آزادیی خویانی ایران ہلانن چرونہ مہورویا ، براون میوانداری کردہ اینگلستان . بھوی لہوانہ وہ لہنجومہ نیکی بہ ناوی لہنجومہنی ایرانہ دامہ زرانہ . ہیندیک کہس کہ ہوا خواہانی سہر بہ خوبی ایران بوون لہو لہنجومہ نہدا کری کردنہ وہ ، وہ دستیان بہ کوششت و تہقلادا بو ایران و رزگار کردنی لہ ستہم .

لہو دمہدا ہیندیک لہ نوسہرہ کانی اینگلز لہ ووتارہ کاباندا دہیان نوسی و بہ زمانیش دہیان ووت کہ ملہتی ایران ہیشتا آمادہ تہ بو قہرمانی لہو مشروتہتہ - تہ کہ لہ توژی مانگی سالی ۱۷۸۵ ہجری شہسیدا دراوہ ، وہ نہ آرمہ زووشیان لہرہ بووہ . وہ ہیندیکیش لہ نوسہرہ کانی اینگلز دہیان ووت لہ تہنہ چہ کدا

وہ چہند کہ سبک لہ روژہ لاتیہوا نانی نری کرد بہ سہروکی لہو ایشہر پیی وونن بو ہہر کتیبیک کہ بہ کار بیت و ہونہرو پیشہو چتی بہ کاری تیدابی دیباچہو شرح و حاشیہی لہ سہر بکن و لہ چاپی بدہن . براون ہہنا ماہو خوی سہروکی و راہری تہم لہنجومہ - نہی دہ کرد . بیچگہ لہوش گہلی کتیبانی خوی لہو دہماندا بلاو کردنہ وہ و یاریہی ماموستای زانسا - میرزا محمد خانی قہزوبنی کرد بو بلاو کردنہ وہی چاپی چہند کتیبان لہو دمہدا کہ لہ لہورویا دا دہ نیشٹ ، لہ ۴۵ کتیب پتر چاپ کرا بوون شرح و دیباچہی لہوی تیدا بو . وہ لہ پاشی سہرندی ہہنا پانزہ سالیس ہہر کتیبیک کہ چاپ و بلاو کرا بیتنہ وہ دہسی لہوی تیا بووہ .

بہ کیک لہ شاگردانی لہ دوارد براون کہ لہ سہرو ناوانگی بہ لہورویادا بلاو بوتہوہ پروفیسور (نیکول سون) ہ مہتی کتیبی مہستہوی لہ گہل تہرجمہی اینگلزی کہ ہشت ہرگہ لہ چاپ داوہو گہلبک تالیفاتی کہ پیشی ہہ بہ . سالی ۱۹۰۲ کرا بہ ماموستای زمانی عہرہی لہ دانشگاہی کہ ہرجدا . ہہر لہو سالہدا ہرگی بہ کہمی « دیربکی لہدہی ایرانی » لہ چاپ دا ، وہ ہہر لہم سالہدا ژنی ہینا . ہہر وہ کو لہم ژن ہیناہی دوارن کہم زن ہہ بہ بہو جورہ لہ گہل میدی خویدا وا ریک بووی . بیت سالی تہواو زور بہ خوشی و دلنایبہوہ پیکوہ ژیان . لہم بیت سالہدا کتیبیکان و ووتارہ کانی براون کہوا جوان و بی گری نووسراوہوہ لہرہدا زنہ کہی بو آسوودہ پیی دلنایبی زور پشتیوانی و یاریہی داوہ .

لہرہدا سہر بوردبکی سیاسی روویدا کہ زانایکی واگہورہ لہ دیریکوہ بو سیاست رووی وہرگرا ، لہویش تہمہ بو کہ لہ سالی ۱۹۰۵ تا ۱۹۱۲ لہ ایراندا مشروتہت بہر پاکراو شورشی سیاسی کہوتہ ناو ایرانہوہ . وہ پیارانی ایران بو بہخبو کردنی حقوقی میلہتی خویان خہریکی بزوتتہوہ و کیشہو ہہرا بوون . وہ بو بہخبو کردنی آزادی و سہر بہ خوبی وولانہ کہ یان لہ شہر و کیشہدا بوون .

حکومتی مشروطیت له گډل فیکری اسلامیتدا ناسازت . وه هیندیکی دیکش له سر تمبون و به آشکرا دهان ووت که ملتانی آسیا ، وه به تاییهتی ایران نمونده دهسلانان نیه که گهرانی وولاتهکیان پخته ژیر دهستی خویانهوه ، وه له نمایندگانت و کو - مهله کاباندا ناتوانن به پی سوود و سرکوتنی ملته - کهیان پیری خویان بهیان بکن .

چونیک بویان بلوایه شریان نه کردونی نه کوشان ، تا کو ستم کاران و دهستی ستمیان له سر ملی خویان لایردو بناغهی حکومتی مشروطیتیان توند دامه زرانند . فهرمانی مشروطیت و قانونی نهاسیان به خوبی خویان مورکرد . چا کهرا بو چون ده - وائری بووتری که هم ملته یارو توانی دامه زرانندی هم حکومتیان نه بووه یان بو نموه آره زویان نه بووه ؟

براون به نیاریی نموه که دهویسترا - سر به خویای ایران له ناو پیری ، ووتاری پرو زور زانایانهی نورسیهوه نموه پارچه بیکه له وه :

بلام باوهری براون نموه بو که له ووته و باسانی سره وه نواندینکی پرو بوج و خوراییه . هممو قسه و ووته کانیی به نووسین و ووتاره وه به دروخستنه وه و له بایهت مشروطیته نموه دهی ووت ، سه سال له مه و پیش ایران آره زوی مشروطیتیهتی هه بووه ، وه سه سال پتره که هرای مشروطیت له ایراندا بهرپا بووه و دهسی دراده تی . دووکس له پیاره گه وره گانی ایران له دور تیری زورلیک دور ، که به کیکیان موسلمان و زانا و تیگه بشتوبه کی روحانی و فیهله سوفیسی گه وره ی وه کو سید جمال الدین اسد آوایه که به نموظانی ناو بانگی رویشبو ، دووه میانت پیایکی گه وره ی سیاسی و دیپلوماسی و بهرزی وه کو پرنس مه لکوم خانه - نه مانه له ایراندا دستیان کرد به بلاو کردنه وه ییری مشروطیت و صرف هاندان بو بناغه دانانی نموکاره گرنکه . وه له ریی نموکاره دا زور ته قه لایان داو ماندو بوون ، همیشه داوایان نموه بو که دهی دایه ره بیکی دادگر له ایراندا ایش بکا و قانونیکی ریک و پیک بو نموه به کار بهیثرت که حقوق و امتیازات له ناو هممو ایراندا چون به ک جی به جی بکریت . له سالی ۱۲۸۷ شمسیدا که محمد علی شالی خرا ، موجاهدانو سر بازانی ملهت به آوانی دامه زرانندی بناغهی مشروطیت گه یشتن . پشی هره گه وره ی ملهتی ایران که پیشه سازان کارگهران بوون دهستی خستی نمو آره زوره کوششیکسی بی پایانان کردو لهوری به دا گانی خوشه ویستی خویانان بهخت کرد . وه ملهتی ایران به خوینده وارو نه خوینده واریه وه به بی دهس و دسداریه وه هموویان به جاریک له کاره دا بوونه هاو دهس و زمان و دننگت ، به دارو گوپال بهرامبوری توپ و قه ننگ و شریان نمو کرد . وه هر

« له ناوردنی پیاره ناسراوه کانو به ناو بانگه کان ، یان له ناوردنی نیشبان په رسته کان ، زانیکی هیچکار گه وره به که له جهان ددریت . وه بناله سر نموه گوناهیکی گه وره ش دینه ناواناا نموه . »

« هیچ گومان نیه که پیاره گه وره کان له جیاباندا نیشانیان داوه که ملهتی روم و یونانی پیشوو ، دبرهنی « آتاری » هونه رو نموده بی گه وره بی یان له پاش خویان به جی هیشتوه تمدنی آده مزاد به هممو جوریک قهرزداری هر دور ملهتن . بهر هویه وه خوشه ویستی بهرامبر به ایتالیا و یونان خرابه بهر چاوو علاقه یان به پیدا کردوه . هم علاقه به بوته هوی نموه که لهم وولانه دا سوودی سیاست به کسانو نموه دهمه بگه یینت . وه من باوهرم وایه ایرانش له ریزی نموه دور ملهته بریار « قرار » بدری سوودی نموده و هونری ایران گه لیک سوودی به شارستان و صرف گه باندوهه . چاله و روره وه نه بوون کردنی نموه وه نه بی نیا هر بو ده وله تانی آزاد زبانی هه بی بو نموه ملهت و وولانه ، به لکو زبانیکی زور گه وره به به سر هممو آده مزاد بکا دیت . »

براون هر چند له دهستی هانی بشتوانی و یاره ی آزادی خویان و مشروطیت په رسته کانی کرد - ووه و له ریگایه دا گه لیک ماندو بووه و ته قه لای داوه . وه له پایه بیگدا تیکوشاوه که له دوراییدا

اسماعیل و زنجیری سه قهوی نه قه لای داوه تا سالی ۱۹۲۴ ، یانی سالو نیویک له پیش سردنیا هه موو ژبانی خوی له ریگه دا بهخت کرد . نهو کتیبه که له چوار هرگدا نووسراوه نه وه ؛ ۲۳۰۰ لاپه ره به له سه ربه که دوو چار له چاپ دراوه . به گم جاری له چاخنی ژبانی خویدا ، دووم چار له پاش سردنی خوی .

له سه ری سالی شسته بیدا ، هه موو دوست و آشناکانی براون پروژنامه یان بو نووسیه وه دیاری یان بو نارد . له دوایی سالی شسته مینا دوستهکانی له هه رو پادا جه ژبانی بو کرد . کومه لیک له روزه لایه وانه کانت نهو کارانهی دایر به روزه لات بیت سازیان دا که به ناوی « عجب » ناو نرا .

وه له دوایی ته مه نیا خهریکی فه هرتی کتیبه قاری و عه ره بی و تور که ده ست نووسه کانت بو که کتیبه نه کی خویدا بون . نهو یادکارانهی لهو بپه نه وه سازی کردیون له پاش مهرکی پیشکش به پروفسور نیکلسن کرا . وه له سالی ۱۹۳۲ دا چاپ دران و کابیان به نرخ و گران بابون دران به کتیبه خانهی داشکای که مریج .

براون له مانگی ته شربی دووم سالی ۱۹۲۴ دا له نا کاو تووشی نه خوشی دل بو . نه خوشیه کی هینده سهخت بو له بی خست ، تزیکه کی هه شت مانگک ژنه کی توانی خدمته تی بسکا ، نهوش نه خوش گوت . براون خهریکی چاک بووه وه بو که چی ژنه کی مرد . سردنی ژنه کی تاویکی زوری کرده دلی و پستی شکاند . ههوت مانگک دوا سردنی ژنه کی له روزی پینجه می مانگی جه زبرانی سالی ۱۹۳۶ له ته مه نی ۶۴ سالی دا سردنی براون له هه موو روژنامه کانی کتی دا بلاو کراوه . ایران له نه خومه نی ته ده بیدا « سوکار = برسه = تزیه » یکی زور گه وره یان له ته لاری مه عاریفدا بو گرت . وه له لایه ن پیاوه گه وره کانی ایران وه گه لیک دوان « خه له » درا ، وه گه لی شمریشی بو هه ل به ستر او خویندرایه وه . براون به چل سال له بهت زمانی روزه لایه وه بتر له ۶۰ کتیبی به اینگیزی نووسیه وه .

حکومه تی اینگلیز ناچار بو ره ووشتی سیاسه نی خوی لهو بپه نه وه بگورت . له دوایدا هه ر وه کو ووترا وای لی هات که آزادی خواکان له ایراندا سه رگه وتن و ده سق سه مکاران کورت کراوه .

براون دبریکی کاتی مه شروته تی ایرانی له چند کتیب و نامه لیکه بیدا نووسیه وه . له هه موویان کونگک تر دوو کتیب « انقلابی ایران » و « روزنا - مه کان و شه رکانی ایرانی نازه » . تم دوو کتیبه بسی ایران و سیاسه ت و نه دب و پیاوان و شاعرانی ایرانی دوانی نه کا . له روزنامه کانی نهو روژانه دا له بهت خوگرتن و کوشتی پروفسور براونه وه گه لی ووتار بلاو نه کراوه ، وه کس نه ما له جیهاندا که ناوی نهو باله واهی اینگلیز نه زاده و یاریه دات و پشویوانه کی ایرانی نه زانی . له آزادی خویانی ایران کومه لیک کی زل به زمان و به نووسین و به پاره و به گیان آماده ی خزمه تی نهو پیاوه گه وره به بون ، به جوریکی وا که هه رگیز ناوی نهو له سه ر لاپه ری دبریکی مه شروته تی ایران له پیر تاکریت .

خوشه وستی هه ره گه وره براون له گه ل ایران و ایرانه کاندا به هواوی له کتیب و نامه لیکه ووتاره کا - نه وه ده ره هه کی . له دیچاهی کتیبی (انقلابی ایران) دا تم چتانه ی نووسیه وه ، « نهو کسانه ی له گه ل ایرانه کان دا آشنا ی و دوسته تی یان کردوه و به دل له ته کیانا تیکلاو بون وه له گه ل زمانه گیاندا خهریک بون و شاره زایان تیا په بیدا کردوه ، گه لیک ره ووشتی چاگی لی دیون و په سندی کردن . من بو خوم نی له مه ده نی ، وه باوهرم هه به نه گه ر بیت و هه ر که لیک بیه ویت هاوشتی و دوسته تی به خوشی له ایرانه کاندا به دوور بزانت ، ناتوانی له جیهانی تصوردا شکی وافر ز بکا . وه نه وه ی بیه ویت راستی وه قاداری ده ست کوه ی ده توانی له ناو ایرانه کاندا په بیدی بکا . »

براون ، له پاش سالی ۱۹۱۳ بو « دبریکی ته ده بی ایرانی » زور کوشتی کرد . به تاییه تی له هرگی سه به م و چواره مدا بتر بو ده وره ی مغول و فرقه ی

دلاستووری زمانی گوردی

(له « دهنګی کیتی نازه » هرګت - ۱ ، ژماره - ۴) . وه ماوه نوره)

ترقیس رهې

تهو ، هه موو دهرګای کیتی مان به بېرا ته مات ، بهلام به هېنای ووشه کانی ته نشقیانه وه له « دهرګای باخ ، دهرګای سهرز ، هم دهرګابه ، دهرګای ټیوه » به ولاره چه شنه دهرګای ټرمان به بېرا نایت . له وینه کوی « تهومی من » بشدا « من » به چه شنه سنووری مانای بو ناوی « ټهوه » ی بریوه نه وه .

۶۵ . تهواو کوره کانی ناو ، یان بو ناو به گشتی به یاربه ی ووشه په یوه نندی « ی » ره ، یان ټکی له لیکندراوه کانیسه وه که وه کو « ی سر ، ی ناو .. هند . » بن کاری خوین ته یان ټ و کو ،

Gulh y suwr . گولی سوور .

Gulh y naw bax . گولی ناو باخ .

Ewe y ser mézeke . تهومی سر میزه که .

بهلام هندی له آره لانه کان به بی ووشه په یوه نندی « ی » ناو تهواو ټه کت ، ټه مانه له جی خوینا لی یان ته دوین .

۶۶ . تهواو کوری فعل « بوون » ی نانهواو ، وانا تهواو کوری « آگای نانهواو » § ۱۵ تهواو - کوری دانباره که بشه تی ، له هر ټه « آگای نانهواو » بی ټی ټه لین « آگا په یوه نندی » ټ و کو ،

Pawaneke zérhe . پاوانه که زیره .

Piروز nexosh bu . پیروز نه خوش بو .

هم دوو رسته به دا ناوی « زیر » و آوه ل ناوی « نه خوش » هر چه نده تهواو کوری آگای نانهواوی « ټ » و « بو » ن ، تهواو کوری دانباره کانیشن که « پاوانه که » و « پیروز » ن ، وه ټم تهواو کورته به یاربه ی « ټ » و « بو » . وه پیک ساتووه ، له هر ټهوه « آگای نانهواو » بی ټی ټه لین « آگا په یوه نندی » .

تهواو کردن

تهواو کور و تهواو کراو

۶۱ . تهواو کردن . - به کار هېنای هندی له پارچه کانی دونه به بی پیوستیانه وه له رسته دا بو تعیین کردن و برینه وه ی سنووری مانای هندی کیتیان ، پی ټه لین « تهواو کردن » .

۶۲ . ټه پارچانه ی مانای پارچه کانی تریان تهواو کور دوه ، بی یان ټه لین « تهواو کور » ، وه ټه پارچانه ی مانایان به یاربه ی پارچه کانی تره وه تهواو کراوه ، بی یان ټه لین « تهواو کراو »

۶۳ . وه کو له § ۳۸ دا ووتوبمان ، ټهوانی رسته « دانبار » و « آگا » به ، یانی « ناو » و « فعل » . ټ ووشه کانی تر بو تهواو کور دنی مانای ټه مانه ټه چنه رسته وه .

تهواو کرائی ناو و بو ناو

۶۴ . تهواو کوری ناو ، یان بو ناو ټه مانه ټه بن :

ناو ، آوه ل ناو ، بو ناو ټ و کو ،

Derga y bax . دهرګای باخ .

Derga y sewz . دهرګای سهوز .

Em dergaye . ټم دهرګابه .

Derga y éwe . دهرګای ټیوه .

Ewe y min . تهومی من .

له وینه ی به که ما تهواو کوری ناوی « دهرګا » ، ناوه ، له هی دووه ما تهواو کوری ناوی « دهرګا » ، آوه ل ناوه ، له سه به ما تهواو کوری ناوی « دهرګا » دیسانه وه اولتساره ، له چواره ما بو ناوی « ټیوه » تهواو کوری « دهرګا » به ، له پینجه ما بو ناوی « من » تهواو کوری بو ناوی « ټهوه » به . ټه کور هه رمان ووتایه « دهرګا » مانا که ی زور بلاو

۷۰ . تهواو کهری به یاربه تهو ناو ، یان
 بوناوانه کسه مانای فیعل به یاربه ییته به یوه نندی -
 بهوه تهواو نه کهن ، وه کو ،
 ایوه کاغزتان به پوسته دا نارد .
Ewe kaghez tan be poste da nard .
 من کاغزم له ایوه وه ودر گرت .
Min kaghez im le ewe we wer girt .
 مناله که له هیوان نوست .
Minalheke le heywan nust .
 له رسته ی په کسه « ناردتان » فیعل موتهه -
 ددی به ، « کاغز » تهواو کهری سهر به خوبه تی ،
 وه « به پوسته دا » تهواو کهری به یاربه به تی . له
 رسته ی دووما « ودرم گرت » فیعل موتهه ددی به ،
 « کاغز » تهواو کهری سهر به خوبه تی ، وه « له
 ایوه وه » تهواو کهری به یاربه یسه تی . له رسته ی
 سهیما « نوست » فیعل لازمه ، « له هیوان »
 تهواو کهری به یاربه به تی .
 ۷۱ . فیعل لازم تهواو کهری سهر به خو
 ودر ناگری .
 ۷۲ . تهواو کهری آگای ناتواو ، واتا
 تهواو کهری فیلی « بون » ی ناتواو آوله لئاویش نه بی ؛
 وه کو ،
 مناله که نه خوشه . .
Minalheke nexosh e .
 لهم رسته یه دا آوله لئاوی « نه خوش » فیعل ناتواوی
 « ه » ی تهواو کهری دووما ، به لهم له گهل هممشا
 دانیاری « مناله که » ش تهواو نه کا § ۶۶ .
 تهواو کرانی تهواو کهر
 ۷۳ . تهواو کهریش نه توانری به ووشه ییکی تر
 تهواو بگری .
 ۷۴ . ناوی تهواو کهر ، به ناو ، یان بوناو ،
 بان آوله لئاو تهواو گهری ، وه کو ،
 برای زاوی بازگانه که هاتووه .
Bra y zawa y bazirganeke hatuwe .
 کوری پیاریکی له تنگ نان نه خوا .
Kurb y piyawék y leng nan exwa .
 مناله کان نانی تو نه خون .
Minalhekan nan y to exon .

تهواو کرانی فیعل
 ۶۷ . تهواو کهری فیعل نه سانه نهین :
 ناو ، بوناو ، آوله فیعل ، وه کو ،
 ایوه کاغزتان نارد .
Èwe kaghez tan nard .
 ایوه کاغزتان به پوسته دا نارد .
Èwe kaghez tan be poste da nard .
 مناله که له هیوان نوست .
Minalheke le heywan nust .
 هم مناله زور نوست .
Em minalhe zor nust .
 له وینه ی په کسه ناوی « کاغز » فیعل « ناردتان » ی
 تهواو کردووه ، چونکه هم ناوومان نه ووتابه ،
 نه مان نه زانی چی نیراوه .
 له وینه ی دووما بیجگه له ناوی « کاغز » که ،
 وه کو وومان تهواو کهری فیعل « ناردتان » ، ناوی
 « پوسته » ش هسه به که نه مییش تهواو کهریکی تری
 فیعل « ناردتان » .
 له وینه ی سهیما ناوی « هیوان » فیعل
 « نوست » ی تهواو کردووه ، چونکه به هاتی نه
 ناووه تی نه گهین که « مناله که له کوی نوست » .
 له وینه ی چواره ما آوله فیعل « زور » مانای
 فیعل « نوست » ی تهواو کردووه ، نه گهر هم
 ووشه به نواپه نومان نه زانی که « هم مناله چه ند
 نوست » .
 ۶۸ . تهواو کهره کانی فیعل ، نه گهر ناو ، یان
 بوناوین ، دوو چشن نهین :
 ۱ . تهواو کهری سهر به خو .
 ۲ . تهواو کهری به یاربه .
 ۶۹ . تهواو کهری سهر به خو تهو ناو ،
 یان بوناوانه که راسته و خو ، بی یاربه مانای
 فیعل موتهه ددی § ۵۳ تهواو نه کهن ؛ وه کو ،
 ایوه کاغزتان نارد .
Èwe kaghez tan nard .
 من ایوه نه بینم .
Min ewe ebiynim .
 لهم دوو رسته یه دا « کاغز » ، « ایوه »
 تهواو کهری سهر به خوی فیعل « ناردتان » و
 « نه بینم » ن .

هم رسته‌بدا آوئل فیمل « زوو » که ته‌واو‌کهری
فیمل « رووخا » یه ، به آوئل فیمل « زور »
ته‌واو کراوه .

ته‌واو کرانی مه‌سدهر

۷۷ . مه‌سدهر قالیکی فیمله که سروشتی ناوی
هه‌یه . هم قالبه که‌سدار نیه ، وه گه‌ردان
ناکری § ۵۶ ، وه‌کو ،

خواردن همر بو ژبان پیوسته .

Xwardin her bo jiyān pēwyst e,

لیردا « خواردن » هم ناوه ، هم فیمله ؛
ناوه ، چون‌که دانیاری رسته‌کده فیمله ، چون‌که
کاری به‌یان نه‌کا .

۷۸ . ته‌واو‌کهره‌گانی مه‌سدهر وه‌کو
ته‌واو‌کهره‌گانی ناوَن ؛ وه‌کو ،

Nuwsiyān y ēwe . نووسینی ایوه .

Nuwsran y kaghez . نووسرانی کاغز .

Nuwsiyān y xēra . نووسینی خیرا .

له وینه‌ی په‌کما بوناوی « ایوه » ته‌واو‌کهری
« نووسین » ، له دوومه ناوی « کاغز »
ته‌واو‌کهری « نووسران » ، له سه‌یه‌ما آوئل‌ناوی
« خیرا » ته‌واو‌کهری « نووسین » .

ته‌واو کرانی دوولایی

۷۹ . دوولایی قالیکی فیمله که سروشتی آوئل‌ناوی
هه‌یه . هم قالبه که‌سدار نیه ، وه گه‌ردان
ناکری § ۵۶ ، وه‌کو ،

Nemam y rhaw . نه‌مامی رواو .

لیردا « رواو » هم آوئل‌ناوه ، هم فیمله ؛
آوئل‌ناوه ، چون‌که ته‌واو‌کهری ناوی « نه‌مام » ،
فیمله ، چون‌که کاری به‌یان نه‌کا .

۸۰ . دوولایی به‌ناو ، یان بوناو ته‌واو ته‌کری ؛
وه‌کو ،

Xwarduwu y gurgan . خواردووی گورگان .

Birduw y ba . بردووی با .

Kushtuw y ēwe . کوشتووی ایوه .

مناله‌کان نانی سپی نه‌خون .

Minalhekan nan y spiy exon .

له رسته‌ی په‌کما ناری « زاوا » که ته‌واو‌کهری
دانیاره ، به ناری « بازرگان » ته‌واو‌کراوه ، له
رسته‌ی دوومه ناوی (پیوار) که ته‌واو‌کهری
دانیاره ، به آوئل‌ناوی « له‌نگک » ته‌واو کراوه ، له
سه‌یه‌ما ناوی « نان » که ته‌واو‌کهری سر به -
خوی فیمل « نه‌خون » ، به بوناوی « تو »
ته‌واو‌کراوه ، له چواره‌ما ناری « نان » که ته‌واو‌کهری
سر به خوی فیمل « نه‌خون » ، به آوئل‌ناوی
« سپی » ته‌واو کراوه . وینه‌ی تریش :

مناله که له‌گهل پشه‌کدی مه‌نیج نه‌خوا .

Minalheke legelh pshiyleke y Meniyc exwa

مناله که له‌گهل پشه‌ی رهش نه‌خوا .

Minalheke legelh pshiyle y rshesh exwa

له په‌کدی هم دوو رسته‌بدا « له‌گهل پشه‌کده »
که ته‌واو‌کهری به‌یاریه‌ی فیمل « نه‌خوا » یه به
ناوی « مه‌نیج » ته‌واو کراوه ، له دوومه‌یا « له‌گهل
پشه‌کده » که ته‌واو‌کهری به‌یاریه‌ی فیمل « نه‌خوا به »
به آوئل‌ناوی « رهش » ته‌واو کراوه .

۷۵ . آوئل‌ناوی ته‌واو‌کهر به آوئل‌ناوی‌کی تر ، یان
به آوئل فیمل ته‌واو ته‌کری . آوئل‌ناوی ته‌واو‌کهری
آوئل‌ناو له‌کده‌ویته دواپه‌وه ، وه به ووشه په‌یوه‌ندی
« ی » وه پی‌یوره نه‌به ستری . به‌لام آوئل فیمل
ته‌گهر ته‌واو‌کهری آوئل‌ناو بی ، پیشی ته‌کده‌وی ،
وه ووشه په‌یوه‌ندی یان له‌ناو نابی ؛ وه‌کو ،

کاره‌کهره‌که کراسیکی سووری کالی له به‌را بو .
Karekereke krasék y suwr y kalh y
leber a bu .

میلکی زور به‌رز رووخا .

Miylék y zor berz rhuwxa .

له رسته‌ی په‌کما آوئل‌ناوی « کال » ته‌واو‌کهری
آوئل‌ناوی « سوور » ، له دوومه آوئل فیمل
« زور » ته‌واو‌کهری آوئل‌ناوی « به‌رز » .

۷۶ . آوئل فیمل به آوئل فیمل ته‌واو ته‌کری ،
وه‌کو ،

میل به‌رز که زور زوو رووخا .

Miyle berzeke zor zuw rhuwxa .

رلاقه بيك و دوو مراوى

كوبه : محمد توفيق دوروى

له دم گومبىكى به گيار فريز
 دوو سراوى بون دل خوش و به فريز ،
 دهى بو ده ژيان لهم دهره بهره ،
 دوور له گيچهل و هـهـراوو شهـره ،
 آزاد بون له دهره ، له نهـندو مانـم ،
 بي باك و سهـر بهـست دوور بون لهـ سـتم .
 هـهـر لهـو ناوهـ پـشـدا نهـنيا رهـفـهـيك
 لهـوهـ بيش دهـزيا لهـ نزيك زهـلك ؟
 روژيك لهـ روژان رى لى بزربوو ،
 بهـ روخى گوما روڤى ، تپـهـهـرووو ؟
 چاوى كوت بهـ دوو سراوى سهـر بهـست
 لهـ جيگهـ ييكى خوشى وهـك بهـهـشت ؟
 وونى : « وا چا كه ، بيمه هاورى يان ،
 چونكه دوور نهـم لهـ دهـج و ژيان ؟
 ياريدم نهـدهـن لهـ هـهـوو كارنك ،
 بهـ آنج نهـگم لهـ هـهـر بناريك . »
 بانگى كرد بهـ دهـنگك : « نهـى برايم ،
 اوهـن شادبهـ گى دلى برايم ،
 دهـى بو نهـم خواست لهـ خواى گهـوره ،
 جوونهـ هـاوى بيك لهـم دهرهـ بهره ؟
 ايوى بو ناردم ، دلى گوشاد كرد ،
 لهـم نهـنبايهـنى آزاد كرد . »
 ووتيان : « زبر شادين بهـهـاننى تو ،
 بو برادهـرى و چارهـ زاننى تو ،
 بو ياربهـ دان هـهـرچى بخوازين ،
 نهـتوانين بى كين ، لهـ خهـم دهرهـ بزبن ؟
 بهـتين تو نهـين گهـر بهـك بين هـهـوو ،
 كار آسان نهـنى و نهـروا زوو بهـ زوو ؟
 نهـو ساكهـ نابين بهـ دلى هـيچ كس ،
 گشت را نهـبويرين بهـ خوشى و هـهـوس ؟
 هـهـر لهـ بهـك كرت هـبـز بهـيدا نهـنى ،
 لهـنا نهـبانى گهـل بهـرا نهـنى ،
 دوورى لهـ بهـك تر خوشى تال نهـكا ،
 بهـرندهـى ژيان زوو نى بال نهـكا ؟

ZIYN A VIY ZEMANY

MAMOSTA ENWER

Cana, te cyhan girty seraser be cwaniy,
 herkes pè d-zany.
 Bê leshkir u ceng girty me emrho be
 kerhaniy «۱» ,
 lê bê berhewaniy «۲»
 Ma emrho ne heyf e, tu le yexsiyra ne
 pirsy ?
 man tiyniy u birsiy.
 Ev kêmasiy e bo te, ku tu shah y grany,
 Ziyn a viy zemany.
 Hêshta tu ne rhazy u ji min xûkê «۳»
 dexwazy,
 na hêt, ji me gazy.
 Bê fayide ye , madam tu be xo bê
 diluvany «۴» ,
 ji kêve yê biyaniy «۵»
 Bextê te me xanim, me chi sûche ka ?
 bibêje ,
 bes mir biberêje
 Gunhe ji Xudê ve , bes were min be
 behaniy,
 zanim tu grany .
 j' ah ên me heja dinya w erd ê Xudê
 lerziy,
 chak e be viy terzy ?
 Rhondik «۶» ji duw chava di peshin her
 weky kaniy ,
 yar rhehmê ne zaniy .
 Ger her te mirad e bikujy evrhuke Enwer,
 han bo te xencer .
 Dilhxosh u beshuwsh im , tu be wan
 til «۷» yêt meyany «۸»
 bikêshy ji me cany .

- «۱» kerhaniy = به غفلت ، له kerh له kerh .
 هـر بهـست بووه كه مانى « اطرش » .
- «۲» berhewaniy = ناوېزى كار .
- «۳» xûkê = جزبه ، ضريبه .
- «۴» diluvan = رحم ، بهزهـنى .
- «۵» biyaniy = بيگانه .
- «۶» rhondik = فريبك .
- «۷» til = نهـموسـت .
- «۸» meyany = نامك .

به بی به کبتهی آزادی نابی ،
 به بی آزادیش به کبتهی نابی ،
 هـ هر کس آماجی زبانی به رزه ،
 دمی ناگوری بی تاوو له رزه ،
 تاگو به هیزو بی هیز به نه گرن ،
 به آماج نه بن ، به رگی قین نه درن ،
 دمی نه ده نه دمی هـ موو به به کچار ،
 هـ هر له که داوه تاوه کو سهر دار ،
 هـ هر گیز بی نا گهن دورن له نه نجام ،
 کهر تی بکوشن له به بیان تاشام . «
 رهقه نه موی بیست ، زور دلی خوش بو ،
 کهرچی نه ژان و بی پرو هوش بو ،
 به بیکنین و شاپی چند سالی
 چاک رایان بوارد و مک ته نیا مالی .
 له نا کاو آوی گومه که وون بوو
 ووشک بووه ره و بنکی کزر بوو ،
 گپاکی نهو ناوه و داری سهر لیران ،
 هـ موو ووشک بوون ، خـ کان له تینان .
 سراو به کایش هـ هر لهم فه و ماوه
 جه رنگ و سپه ملک و دلبان تاواوه ،
 به گریه و زاری حاتته لای رهقه
 بودل نه وانی رهقه بی لهقه ،
 ووتیان : « نهی برای خوشه ویست مه ،
 توان هیزو گیان و سهری مه ،
 ووشک بوو آوی گوم له گم گیا ،
 نه روین لیرانه بو پشتی چیا . «
 رهقه نه موی بیست ، دلی هانه جوش ،
 به جهرگی بریان ساتی کوت بی هوش ،
 وونی : « چون دهرن به جی دبان من ،
 به نیا بزم له چالی بی بن ؟
 هـ هر دم له گه لنان کهرچی بی بهش بزم ،
 بی خوراک و آو ، یا سهر به موش بزم ؟
 بو هـ هر کوی بچن سهر له ریتاه ،
 زیم بی ایوه پر زهرو ژانه ،

جهان لام نالهو گیانم بی ناری ؛
 بوچ من دهرین له به ندو داوی ؟
 به هشت بی ایوه بو من آکره ،
 ساتی ناتوانم تیا بگرم او قره . «
 که وونهی رهقه بیسترا و ما ،
 دلبان هانه جوش گیانان خروشا ؟
 داریکان هینا ، دریزی کهزیک ،
 کرتان به دهنوک هـ هر به کی سهریک ،
 ووتیان : « نهی رهقه ، له ناوه ندی دار
 خوت هـ هر بواسه ، بی کره به ژار .
 ایسه نه فرین و توش دیسی له گلمان ،
 شاد نه کی دلی بهارو چلمان .
 نه کی بیزویت لیوت بو ووتار ،
 کهر تیپر بیین له سهر گوندن شار ،
 کهر پاکی مهردوم سهر سوور بیینی ،
 لهم ربک کهوتته بی دل بیینی ،
 هیچ گوی مهدهری و خوت توند را کره ،
 نه ره نیشانهی به رزی آخره . «
 وونی : « زور باشه ، هـ هرچی فه ووتان ،
 به جی ته هیم به دلو به گیان . «
 له پاشا رهقه به توندی گرتی
 دار له ناوه ندا ، به دهی کورتی .
 انجا سراوی هـ هر فرین هـ هر دووک
 له بو آسمان دار له ناو دهنوک ،
 به سهر شاریکی زلدا تی به رین ،
 دانیشنرو کانی سهر سام دهر به رین ،
 به جاریک هـ موو منالو قه بره
 واقبات دور ماو لهم چه شته سهره ،
 ووتیان : « کی بووه رهقه سراوی
 بیینه آولی کیوو هـ رایی ؟ «
 که رهقه بیستی قسه کهی هـ ران ،
 گیانی سهر اپا حاتته له رزه ژان ،
 وونی : « دهک ، کویر بن هـ موو به جاری ،
 خوا له ناو تان باو بهردتان لی باری . «
 که نه ووتیهی حاتته دهر له دم ،
 به تهقله فوجان هانه خوار بو چه م ،

نیویزشکی قهوماوی سیاسی و سپایی مانگی کانوونی دوولام و شوباتی ۱۹۴۴

جهنه‌رال ایگر که فرماندهی چهکی هه‌وانی
هاوبه‌مانه‌کانه له هه‌ربیی زه‌ریای ناوه‌راستدا .

۱۱ - نیروه‌کانی روسیه له به‌شی باکووری نیمچه
دورگه‌کی « کر . ج » دا ده‌سیان کرد به دابه
زاندن ، ، وه‌له‌و دا به‌زینده‌دا زور چاک سه‌رکه‌وتوون .

۱۳ - نیروه‌کانی روسیه شاری « سارنی » یان
داگیر کرد ، هم شاره‌گه‌وره‌ترین شاره‌که تا ایستا
له خاکی پوله‌نده‌دا گیراوه‌هوه .

۲۰ - نیروه‌کانی روسیه له‌مه‌ییانی له نینگراد دا
شاری (نوفوگروډ) یان داگیر کرد که شاریکی دیریکی
گرنگی روسیه‌به و له سه‌ر روواری فوخلوقه‌وه له به‌شی
باکووری گومی (ایلهن) دابه . بیجگه‌له‌وه
روسه‌کات ۱۵۰۰۰ سه‌رازو اوفیسه‌ری له‌له‌مانیان
کوشتووه . ۳۰۰۰ که‌سیشان به‌دیل گرتووه .

۱۲ - نیروه‌کانی روسیه له نیوه‌روی روزهلانی له
نینگراده‌وه به‌لاماریکی تازه‌یان داوه‌وه هیله‌به‌رگریه‌کانی
له‌له‌مانه‌کانیان بریوه ، وه‌قلای سه‌ختی گرنگی
(میگا) یان داگیر کردوه .

۲۳ - نیروه‌کانی بریتانیا و له‌مه‌ربکا له نیوه‌روی
روماوه له دوا پارزهی له‌له‌مانه‌کانه‌وه دا به‌زینونه‌سه‌ر
زه‌وی و چه‌ند سه‌ره‌پردیگان دا مه‌زاندوهه .

۲۴ - له‌وه‌نیرووانه‌ی له نیوه‌روی روساوه‌وه دا
به‌زینونه‌ته‌سه‌ر زه‌وی شاری (نیتوتو) یان ماگیر کرد ،
وه‌پیتاپیتا به‌لیشار تفاق و نیروی بریتانیا ر
له‌مه‌ربکا له‌رژینه‌مه‌ییانی دا به‌زینه‌کوه .

نیروه‌کانی روسیه به فرماندهی چه‌نه‌رال
کوفوروف شاری (پوشکین ، فلوتسک ، سویسک) یان
داگیر کرد . هم شاران له‌مه‌ییانی له نینگراد دان وژوانی
هیلی‌گه‌لی شه‌مه‌نده‌فه‌ر و ناوچه‌ی به‌رگریی سه‌ختن .

۲۸ - نیروه‌کانی روسیه له‌مه‌ییانی له نینگرادا شاری
کاشنیان داگیر کرد که ژوانی هیله‌شه‌مه‌نده‌فه‌ره‌کانی
له‌وه‌ناوه‌به‌وه‌و زور گرنگه ، وه‌له‌له‌مانه‌کان دوو سال

۵ کانوونی دوولام - سپای سوور شاری گرنگی
(یالیا سه‌رکوف) یان داگیر کرده‌وه و له‌وه‌هیله
به‌رگریه‌شان بری که له‌له‌مانه‌کان له سه‌ر دنیپه‌ردایان
مه‌زاندوهه .

۱۲۰۰ فروکی بومبا هاویژی هاوبه‌مانه‌کان ناویان
دابه‌سه‌ر زه‌ریا‌به‌ری باکووری فرانسه ، بیجگه‌له‌وه
هه‌ندیکی تریش له بومبا هاویژه‌کان به‌لاماری « کبل » یان
دا که بئکه‌ییکی زه‌ریانی گرنگی له‌له‌مانیا به‌وزیانیکی
زوریان بی‌گه‌یاند .

۶ - سپای سوور شاری گرنگی « به‌ردیشیف » یان
داگیر کرد وزیانیکی هبجگار زوریان به‌له‌مانه‌کان
گه‌یاندوه ، داگیر کردنی هم شاره‌پینج روز شه‌ری
قورس قورس له ناوه‌ندی هه‌ردوولا دا کراوه و شه‌قام
به‌شه‌قام ، روسه‌کان له‌له‌مانه‌کانیان ده‌به‌راندوهه و
پاکان کردوه‌هوه .

۹ - سپای سوور شاری گرنگی کریفوگراد یان
داگیر کرد ، وه‌به‌داگیر کردنی هم شاره‌هه‌موو
نیروی له‌له‌مانه‌کانی دنیپه‌ر که‌وتوونه‌باریکی زور
پشوبه‌وه ، وه‌ته‌گه‌ر زوونه‌گه‌ونه‌خویان و ده‌س
ته‌کان به‌کشانه‌وه‌تووشی کاره‌ساییکی تری وه‌ک‌ستا -
لینگراد ته‌به‌وه .

مارشالی هه‌وا سه‌رجون سلیسه‌ر کراوه به‌نویته‌ری

- هه‌لاه‌لا بوو ، گجانی گجانی دا ،
- مه‌رگی به‌آستم ووچانی نه‌دا .
- سه‌راوبه‌کانیش ناچار ماوهه ،
- هه‌ر به‌وه‌داخه‌ره‌ته‌تلاوهه .
- هه‌ر کسی قسه‌ی زانای لارابی ،
- ده‌بی زه‌بوونو بی ده‌ست و پاسی .
- هه‌ر کسی بی بیر کارکا ، هه‌زاره ،
- له‌ری آمانجیا ده‌ردی هه‌زاره .
- هیچ به‌هیچ نا‌کا‌گه‌ر گه‌داو شابی ،
- سه‌ر له‌دورینی و بایه‌منی نابی .

تهدیه هر خهریکی سخت کردنی شو شاره بون .

۲۹ - بومبا هاویژمکانی هاوپه بمانه کان ۱۵۰۰ تون بوبایان به سر بهرلین دا بهردایه وه . آ گریکی زور له بهرلیندا کونه وه که دوو که له کی ۱۵۰۰ بی بهزر بوته وه نیرووهکانی روسیه شاری « لوان » یان داگیر کرد که نه که پته - سر هیل سهره کی شمه نده فوری له - نینگراد - موسکو .

۳۰ - نیرووهکانی روسیه له مه بیانی له نینگراد دا شاری (نوفوسوکولینسکی و کودوفو) یان گرنسکی داگیر کرد . بیجگه له وه تالانیکی زور پشیمان دهس کوهت .

۳۱ - فروکه زه لانه بومبا هاویژمکانی ته مه ریکا دوینی له ماهی ۱۵۰ سیه وه دور له بهرلین ، تاویان هایه سر « هاوتوفرو برنوسک » وه دوینی شه ویش تاوبسکی زور گه وره یان کرده سر بهرلین ، له رموه دا ۹۱ فروکه کی ته لمانه کان خرا نه خواره وه . وه له فروکهکانی ته مه ریکاش ۲۰ فروکه کی بومبا هاویژیان نه گه رانه وه جیی خویان .

۲ - شوبات : نیرووهکانی هاوپه بمانه کان له روزه لاتی نه وه پهردا دا به زبونته سر دورگهکانی مارشال . نیرووهکانی روسیه له پاش شهربکی فورس شاری (کینسکیپ) یان داگیر کرد .

۳ - نیرووهکانی ته مه ریکا له دورگهکانی مارشالدا خویان جیی گیر کرد وه و دورگه کی کواکالی و روی و نامو یان له دهست زا بونه کان سه نده وه .

۷ - له شرکهکانی روسیه شاری ته بوسولوفو یان داگیر کرد وه هریعی (نیکوپول) یان له ته لمانه کان پاک کرده وه

۹ - نیرووهکانی روسیه شاری (نیکوپول) یان داگیر کرد که شاربکی زور گرنسکه و سر چاره کی هره گه وره ی مه ننگه نیزه . فروکه قه لایسهکانی ته مه ریکا که بریقی بون له ۶۰۰ بومبا هاویژی زه لام تاویان داوه ته سر فرانکفورت که ناوچه بیکی گرنسکی ته لمانه کانه .

۱۴ - نیرووهکانی روسیه شاری (لوگا) یان داگیر کرد که ناوچه بیکی زور گرنسکی هاونوچو و ناوه نده بهرگرهکانی دژنه .

نیرووهکانی بهریتانیا و ته مه ریکا ده بیان کرد وه وه به بهلاماردان له سهره پرده کی ته ز یوه و له کاسینوشدا هندی زه وی یان داگیر کرد وه .

۱۵ - نیرووهکانی روسیه شاری (کورسون) یان داگیر کرد که ناوچه بیکی سپارانی زور گرنسکه . باری نیرووی هاوپه بمانه کان له سهره پرده کی ته ز یو دا له چاو چند روزیک له مه و پیش داگه کی باشتر بووه و هاو په بمانه کان له بهرگر بهره کو توبه نه وه بهلاماردان .

۱۹ - نیرووهکانی روسیه شاری « ستراباروسا » یان داگیر کرد که شاربکی گه وره ی به ناو بانسکه و قه لای هره سهختی ته لمانه کان بو له نیوه روی له نینگرادا . شو ده قیرقی ته لمانه ش کله هریعی دنیپیری نیوه روی دا گه مارو درابون ، تونا کران . ایستا به ته وای دهر که و توره که له وانه ۵۰۰۰۰ کس گوژراون و ۱۸۲۰۰ که پیشیان خویان داوه به ده سه وه ، له ناو ته وانه دا که خویان داوه به سه ده سه وه جه نرال « ویلیم ستراسمان » ی پوه که فه رمانده ری نه یله ق بو . بیجگه له وه ۴۹۰ فرکه و ۱۵۵ تانک و ۳۷۶ جه شنه ما توپ ، وه گه کی تقاتی تر له ناو براون . وه روسه کان سهره باری ته هم هموو وهش ، ۴۱ فرکه و ۱۱۶ تانک و ۳۲ اوتوموبیلی زردارو که لیسکی تریش تقاتی جه نگی یان دهس کوهت .

۲۲ - نیرووهکانی روسیه شاری « کریفوی روگت » یان داگیر کرد که ناوچه بیکی بهرگری و پیشه سازی گرنسکی روسیه به ، وه ته لمانه کان کرد بو یان به قه لایسکی زور سهخت و نزدیک دو سال و نیو تادا مانه وه ، نیوی آسنی روسیه له کانه آسنهکانی ته هم شاره دهر ته هیری .

۲۵ - نیرووهکانی روسیه له پاش شهربکی فورسی جه نند روزی توانیان شاری (ریکاشیف) ی گه وره و پتر له ۱۰۰ دی گرنسک داگیر بکن له پیشانی ناوه راستدا . وه له پیشانی با کوور بشدا روسه کان توانیان شاری (دینو) داگیر بکن که کابلی دهرگای شاری پیکوفه .

چاپخانه ی معارف - به غدا

آبونهش قبول نهگری

تکانه که بن له خوینهره به ریزانه که نه یانه وی به آونه « دهنگی گیتی تازه »

یان لیره وه بو بنیری ، ناوونیشانی خویانمان بو بنوسن .

آبونه ،

۱۸۰
۳۶۰
فلسه

بو شمش مانگ

بو سالیك

تکانه که بن له خوینهره به ریزه کاندان که له زماره ی

آینده وه « دهنگی گیتی تازه » له فروشه ره کان بسین ؛

دانه بیکی ۳۰ فلسه .

ده نگی بیتی تازه

سوزاریکی ننگانه بیر، ایه نایم ز، بیر شمشیر پیه یوه تدری شیا گشتیم و ده ل بائیر زلفه بی بیر پیتانی بر لیه بر خه اوه چیمیزی

بهرک - ۱، ژماره ۶

مارت ۱۹۴۴

ناوه : به کسک

۲۰. لی کولینهوه	۹. بهوینتایا و داگیر کرانی نه وروپا
۲۱. سهلام سهردهقی شکاند	ب.ع. بیچی
توفیق وهبی	۱۰. بهیری ژنیک
۲۵. نهیاری روونا کی (وهرگیراوه)	رفیق چالاک
احسان	۹. آوریشی بی خاوهن
۳۲. مهم وزین (به شیوهی موکری)	کاروانچی
۴۱. شیعری فهق قادر	۱۱. احمد تهیمور پاشا (وهرگیراوه)
۴۲. فیله گه و ره که (وهرگیراوه)	حوزنی موکریانی
حسان شیخ حهسه مازف	۱۳. خزمایه نی کورد و اینگلین
۴۳. دهستووری زمانی کوردی	تابه راغا
توفیق وهبی	۱۴. شیعری مهلا حهسن
۴۵. شیعری مهدهوش	۱۵. له دوزه خدا (وهرگیراوه)
۴۶. نیویشکی قهوماوی سیاسی و سپایی مانگی	حوزنی موکریانی
مارت ۱۹۴۴	۱۸. هه چاودرا وانهی بوسه ننگرتنی ریک خستی
۴۸. گهوره ترین شاعیری ای انگلیزی (وهرگیراوه)	ته موبن مکرکی (وهرگیراوه)
حوزنی موکریانی	حسان شیخ حهسه مازف

دهنگی کیتی می تاره

کواریکی مانگانه به ، له لایهن بهشی به پوهندی گشتیه وه ، له بالیوزخانهی بهریتانی دا له بهغدا ، دهر نههیری .

بهریتانیا و داگیرگرانی ئهوروپا

خوآمان لاکردن زن و پیاوی نه تهوای بهریتانیا به ئه م ئه رگم گهورا یه

تا ایستا له هیچ حکومه تیکا ته ناهت له نه له مانیا شدا ئه وه نده نه خراونه ته کاره وه . به وینه له نیوه پتر پاله کانی (عمال) کارخانهی فروکه کان و تفاقه کان ژن . ئه رکی گهوره گهوره ی حکومه تی و کاری دهستی سهختیان پی ئه سپیریت . وه به ههزاران ژن له ته مانی ۴۰ و ۴۵ سالی دا به پی کاره کورو نوکه کاروباری ماله و بیان را ئه بهرین وه ممو روژیکیش له کارخانه کانی دراوسی یاندا ده میک ایش ئه کن .

بی گومان ئه م تیکوشینه به کومه له له وینه نه پوهه که بیجگه له منالو زور پیره کان هه ممو بهریتانی بیک به پی توانی خوی په لامار نه دا ، یار یه ی ئه م یه ک گرتن و سه رکه و تنه ی دا ون . ره ننگه له بهریتانیا شدا له ناو ایداره و پاله کان دا له باره ی کارو باری چا ئه ک ردنی کومه لایه تی و آوری (اقتصاد) باش جه نه و جیاوازی بیک بی ههروه کو له هه مو وولاتیکی تر دا ئه و جیاوازی به هه یه ، به لام له باره ی کاروباری ئه و سیاسه ته وه که بردنه و ی جه نگی له سه ر به نده ه ییج نا کوکی و جیاوازی بیک نه .

به لام راستیه آسانه کی تر که بریتیه له وه ی دژمن ته نیا ۲۰ میل له زه ریا پهری نیوه روی بهریتانیا وه دووره شتیکی ئه وتویه یار یه ی یه ک گرتنی هه لسورانه نیشتانیه که ئه دا . له هاوینی (۱۹۴۰) وه اینگلیزه کان پتر هه ستیان به وه کرد که دژمن خوی مه لاس دا وه له ده رگا کی بارده میان وه

ایستا هه مو نه ته و یکی روی زهوی چا زیان بریوه ته کرداره جه نگی به کانی پیشانی (جه به ی له نینگرادی روسیه وهینه کانی نیوه روی روما ، وه کرداره کانی نیوه روی روژا وای پاسفیک . له پاش ده میکی در یژی کهیش انجا چا و ئه برنه روژا وای ئه و روپا . که و ا و له باره ی بهریتانیا وه له کاتی کا که نه ته وه که ی خه ریکی خو آماده کرد نه بو ئه م ئه رکه گرنکه ، پیویسته نهختیک به مین ، چونکه ئه م خو آماده کردنه سه رته ی کرداره کانی آینه ده یه .

دانیشتوو وه کانی بهریتانیا (۴۳) میلدون کس ئه بی ، اینگله ره دورگه بیکه له نوخته ی هه ره نزیکه وه ته نیا ۲۰ میل له و سپاهی ئه له مانه وه دووره کله با کوروری فره نسه دا یه . ئه م دوو راستیه آسانه اشکرایه ، کروکیکیان (مغزی) هه یه که پیویسته له هه نگا وه که ی جه نگی ایستای هیوا بیک گهوره ی لی بکری .

بهریتانیا له جه نگی گهوره ی پیشو ودا سپاییکی پینج میلدون کس ی رزانده مه بیانی شه رموه . به لام له م جه نگی ایستادا نیروی پیاوی که بریتیه له بهژی و زه ریا بی ، گه لیک له نیروی جه نگی بهرو زور تره . سه ردرای ئه مه ، ئه مرو پی گه یان دنی کارخانه جه نگی کانی له پی گه یان دنی (انتاج) سالی ۱۹۱۸ گه لی گه لی پترو فراوان تره . وه ئه م پی گه یان دنه ش به سپاهی یار یه ی ژنه کا نه وه به که به راده بیک و له کارخانه کاندا له بانی پیاو کار نه کن .

(گرووی دوفر) نریک بوتوهه . وهله کاتیکا که لیشاوی
 نه مه ریکاییه هاو په یمانه کانیاں نر ژایه دورگه که وه
 بوچونه پال سدر یازه به ریتانیاییه کان « له په رینه وری
 گرووه که دا » ، شارستانییه کان هه موو پریان زانی که
 نریکی زور ساختیان له پیشه وه به . وه سهر « ستافورد
 کریس » که وه زیری پی گه یاندنی فرو که کانی به ریتانیایه
 لهم دوا ییدا هم آگاداریه آشکرایه بلا و کرده وه :
 « نه بی ه میشه بیر بکه ینه وه که کیوی بیکی درنده
 هه رکانی بریندار کرا له هه موو ده بیکی تر ترکیزه تره .
 بی گومان نازی به کان بریندار بونه که یان هیجگار کوشنده به ،
 وه ترکیزه ناهومیدی هه رله و چه شنه پارانه وه په ییدا
 نه بی . که برا بو پیوسته خومان آماده بکه ین بو په لاماره
 به رامیه ریه تونده کانی دژمن له مانگه کانی آینده دا ،
 وه مسالی ۱۹۴۴ له هه موو ساله کانی جه نگ سخت تر نه بی ،
 وه نه بی هم سختی و ناخوشییه هه رله پیشانییه کانی
 جه نگدابی به لکوله پیشانی کارخانه کانی ناره و یشدا
 نه بی » .

پیشه واکانی (زه عیمه کانی) نازی گه لی په یمانیان دا به
 نه ته وه که یان که نه له مانیا توله ی نه ره وه هه رایانه له
 اینگلنتره نه کانه وه که نه می که نه سهر سهر چاوه

پیشه سازی به کانی نه له مانیا ، چونکه نه گهر شتیکی وایان
 نه وو تابه ، نه له مانه کان به ته واری ووره یان به رادبو ،
 نه گهرچی ایستنهش ووره بیکی نه ورتیان نه ماوه . وه
 نه ته وه ی به ریتانیا له کاتیکا به خوشیه وه چاودری نه و
 په لاماره هه رایانه نه کا که نه کرینه سهر کولسکه
 جه نگیه کانی (الاهداف الحریه) پاکوردی (شمال)
 فره نسه و نه له مانیا ، خویشی آماده و ووره به تین تر
 نه کا بو به رام بهری کردنی نه و قورته ساخته نی له نه نجایی
 نه و کاره دا دینه بهری .

زور آشکرایه هه رکانی نیروی په لاماره گه وره کی
 هاو په یمانه کان به هه موو قورسای نی تفناق و رخته کانیا نه وه
 له به نده ره کانی هه لکونانه که دا کوبونه وه ، دژمن
 سه ره رای ترساندنی شارستانییه کان ، به هه موو هین بیکه وه
 په له نه دا که زانیکی بی ژمار له تفناقه کانی هاو په یمانه کان
 بدا ، به لکو هه میسان په له ی نه ره نه نه دا که هه موو
 زاوه نده کانی گواسته وه ی هاو په یمانه کان تیک بدا و
 هه رچه نه دش له ده سی بی پی گه یاندنی جه نگ کی به ریتانیا
 به بومبا باران دوا یجا ، ودره نه گه بو نه وه به که هه واییه
 له خو وورد بوود کانیش به کار بیی . آشکرایه که نه
 له مانه کان نیروی بیکی پاشه که رتی بومبا هاو ورتیان هه به بو هم

لهم نیگاره دا فرمانده ره کانی پیشانییه کی
 دووم نه بین که ، نه رکی دا گیر کرانی
 نه ورو یایان خراوده نه ستوهه . له ناوه راستدا
 جه نه رال آرنه اوهر فرماندهری هه ره به رزی
 په لامار که ، له لای راستیه وه نوینه ره کی مارشالی
 هه و سهر آرتهر تیدر ، وه له لای چه پیشیه وه
 جه نه رال سهر به رنارد موتنگومری فرماندهری
 گشت نیروه به زیه کانی به ریتانیا نه بیژین .
 له پشت نه وانه وه له لای راسته وه جه نه رال
 سمیت ومارشالی هه و مالوریه ، و نه میرال
 رامسی ، وه جه نه رال برادلی راوه ستاون .

دوا روژم له بېرلین

« ټولیاں درېری » ټولمیریکیا په

وډره گیر : ب . ع . یجی

کویه

په پمانه کې په شپان ده بیتوه .

ټول باوډره یی هه موو تاکیکی ټولمانی لای وډو کو
قوران واپو یو سرکهوتی ټولمانیا ، پوته باوډری
هولان و دورانن . سرپازی ټولمیریکا بهه موو
دلکپوهه بوسرکهوتن شهرته کا ، بهلام نازیه کان ټول
دله ی جارانیان نه ماوه وههر خواخوایانه همل بین ،
چونکه هیچ هیوی سرکهوتنیان نه ماوه .

هیتلر همل کوتایه سر وولانای سوشیت ، وای
دهزانی که روسیاش ، هوله ندمو به لیکو دانمارکه په ،
گهلی له سپایه کانی ټولمانیا رایان لهم ایشه نه بو . ټولمه
په کمین سونه بو که دلایان له سره که کپان
همل که ندرا ، ټول سره که که تا ټول ساته به خوایان
دهزانی . جا هر چه نده له وولانی روسدا پمینه مو
زیار ترس ټول بهرته دلایان ، خوشیان چاک لی یان
آشکرایه که چاره نووسی (مصر) ټول وان توو نا پونه
(عزرائیلی نازیه کان روسیه په) .

جاریک له گهل زابتیکی ټولمانیا له اوتیلیک دا
پیکرا دمان خواردهوه ، پاش ټوله ی پیکری
نابه سره وه په رداخه که دا به ناوچه وانی خوایدا ،
چونکه لهو کاتدا باری ټولمانه کانی پیشانی
روژه لاتی هاتوه بیر ، وونی ، بی گومان ټولمانه کان
باش پیش ده کون ، بهلام مه ترسپان هر ټول په
ناتوانین نوخته ییک بدوزینه وه که بلین دژمان
شکاند . تا ایستا ته نیا نوخته ییک گرنک گیراوه ،
روتردام نوخته یی ټولمنجا به خشی کاری هوله ندمان بو ،
پاریس هیی فرانسهمان بو ، هر ودها له نده نیش

ټولمانیا هه سنی بهوه کردوه که جهنگ ددورینی ،
ټول کوشک و باره گایه ی نازیه کان په درو و دمله سه
تا ایستا پیگانه وه ناوه رایان گرتوه ها کا رووخا ،
هیتلر په که بحار وگهلی جاری تریش په پمانی دا ،
وونی سرکهوتن هر بو ټول له مانیا په ، بهلام ده رکوت
که ایش به قسه نابی ، وا وورده وورده له

آمانجیمان ، وه له به ست بون که نزیکی ۲۶۰۰۰ فروکی
بجهنگ له هیل پیشه وه دا له پاکوری ټول وړه پادا دا بین .
بهلام هاو په پمانه کان ټول بهی گهلی هه پچی فراوان ،
به نایبه تی ټولمانه ی کرداری په لاماره که تیدا ټول کری ،
هه موو سه تگر و خه نده ک و فروک خانه کانی پیشه وه
ناوچه کانی هاتوچوی دواپارزهی ناوړه یان به بومبا
بپیژن وهلی پگیر نه وه . له په لاماره گه بوره که دا بو
ټوله ی هر په که بو خوی له هه رادا به سرته یی تر دا زال
پچی ، هه ر دوولایان بی گومان چه ندمان له ده سابی نه یی
رژینه مه ییانی شهره وه . دانیشووه کانی اینکلنره له
سهره های ټول په لاماره دا تووشی باریکی تاریکی
ناخوش ټول بو وه کوگه مارویان درابی وایانلی دی .
وه هر چه نده دانیش به خه ویانا بگرن ، له ناوچه رگی
پیشانی یی شهره که دا ټول بو ، وه یار به یی ټولمان بریتیه له
ټول کی دامه زاندنی گهلی سره پردو پاراستنی ټول
سهره بردانه که ټولمه یس کاریکی هره گرنگی ټول تو په
هه ر گز ناشار ریتوه . نه ته وه یی بهریتانیا به دریزایی یی
چوار سال « ناوچه یی کاره » که یان را گرت ، وه ټول نا
ایسته ش هه میسان له سره بین بو کار کردن و له خو
بووردن .

نوختهی هره گه وری آمانجه که مان ده بی له اینگله: هردها به لام نهی نه بی له روسیه دا نوختهی آمانجهان کوی بی ؟ له نینگراد و موسکویه ! نه ، له نینگراد و موسکویس سودیان نه ، چونکه نهو شیوعیه شهتانا نه تادوا سهر بازو دوا هه نا سه یان شهرمان له گه لدا نه کن نه گه ربیت و فیلادی قستکیش بگرین .

لیره دا زاننه که آخیکی هه لکیشاو ووتی ، کدی ته او ده بی ؟ . .

روژیکي تر له گه له چهنه نه له مانای بیکی آوملا (رفیق) چوین بوگویی گرن له رادیوی له نندن ، به لام نه گه گر گوستاپو لهو جیگایه دا ایمه بی بدوز یایه وه ، بی گومان له کوشتن به ولاره هیچی تر یان لی نه ده کردین ، په کیکیان له وانه زاناییسکی ریزه و جیولوجی بو که چهنه جاریک چوو بووه و ولاته دا گیر کراوه کانی روسیه بوپشکنین ، پی ووتم ؛ هه موو نهو وولانانه ته خت کراون ، به لام له کانی رویشتهاندا به سهر زهویه کاندنا زور له خومان دهرتساین ، له پاشا دانه بیگ

له نووسراوی — کفاحی — ودرگرت و ته ماشای بهره کانی کرد و به بی که نینیکه وه ووتی ؛ دهمهوی نه وه نده بژیم تا نه وروره ده بینم که هه موو کتیب خانه کانی نه له مانیا لهم چه شنه کتیبه نایه سندانه خاوین کراونه ته وه .

— منیش لهم قسه به زور دلخوش بوم و ووتم ؛ — که واته بوچی سهر بوفه رمانیات دا ده نه وینی ؟ له وه لامدا ووتی منیشکی سهر بازی قور به سهر له خو به کر شتدان به ولاره چی ی ترم له ده ست دی ! لهو قه و ماوانه که من آگام لبی بی کوشتنی فروکه وانی به ناو — بانگی نه له مان ، (مولدرز) ه . گویا نهه له کانی له یک دانی دوو فروکه دا مردووه . به لام وه کو بوم دهرکهوت له لایهن پولیس گوستاپو وه کوزا بو ، چونکه ناخوشی که و تیبوه به بی نهو ناز به کانه ، نهه ش له بر نهو بو که مولدرز پیاویکی کاتولیکی بو و چاوی به ست مو به دی ی گوستاپوکان که و تبو که دهرباره ی که کلیسه کانی نه کن . خوی بی را گیر نه گیرا ، ته لیکی بو هیتلر

له هه موو لاییسکی به ریتانیا وا زوری نهه کان له پانی پیاوکان له گه لی کرداری چه نگیدا کار نه کن . نهه کرداره چه نگیاننه که نهه به ریتانیا بیه کان پیوهی خه ربکن ، که شقی دروست کردنه . به هه زارانت نهه به ریتانی هه موو مانگک نهه چه ناو نهه کاره وه و ده س نهه دهنه کاریک که بوزن زور گرانا ؛ به وینه ، له حیم کردن با کاره باو به رج دانه وه و رهنگ کردن و لوس کردن و گه لی شتی تر . نهه نیکاره کومه لیک لهو نهه به ریتانیایانه پیشان نهه دا که خه ربیکی کارن

۵۰۰ گرامی گرشه هو بو . هر له پاش ساليك بووه
 ۴۰۰ گرام ، وه كاتي كه بهرليني به جي هيشته بووه
 ۳۵۰ گرام ، هر ودها بوهر نه له ماني بيك چوار په كه
 كيلوبهك كه ره دانرا بو كه له ههفته بيكدا بي دري به لام
 هيلسه و قاوه به چاريك كه بو .

نه مانه همموي له وي بووه شتي ، خو نه گريه كيك
 له شهردا بكوژرايه ، باره گاي نازيه كان بهم چه شته
 خيم كه سو كاره كانيان آگادار نه كرد :

« چند روزيك له ميه پيش كوره كان بهر گله
 روسه كان كه توه كوژراوه ، نه ميش له پيناوي نيشانه كيدا
 كوژراوه ، كه بيويسته هممو نه له ماني بيك ودها خوي
 به كوشت بدا . هر چه نده ا به پيش بو كوره كان به
 بهروشين ، به لام ناي به هيچ كلوجيك دهري بخه كه
 كهستان لي كوژراوه . »

ليدا كهوا (من تاوانم ايتر يار يه نازيه كان بدم
 و شهريان بو بكم) . له بهر نهوه گوستاپو كلن
 پلانتيكان بوريك خست و به دزيه وه كوشتيان ،
 وايان بلاو كرده وه كه فروكه كه ي له فروكه بيكي تركه توه و
 مردوه .

نهم كوشتن و پرينه با له وي بووه ستي ، هممو نه له ماني بيكي
 خاوند ياره ده بي به ناوي باجي دهسكه و تهره سه به كي
 ياره كه ي بدا به نازيه كان . جگه له مش باجي سر
 بارش هر له سر شانه .

جا نه مانه ش به هر جا ، بينه سه ره و كاري خوارده وني
 له نه له مانيادا ، ماست به نازيه چنگ ده كوي ، به لام
 شهري دهسكرد كه پي ده لين - آوي سي - خواردي
 باوه .

كه چوه مه بهرلين هممو تاكيكي نه له ماني له ههفته بيكدا

زوري كه نيشكه كانني كه نه ده له كارخانه كاندا
 بهم روزگاره خهريكي ايش كردن . له
 نيگاره دا كه نيشكيك نه بينن به روويكي
 خوش دم به بيكه نينه وه سهري چه شته
 بومي بيكي ۵۰۰ باقمانی چه سپو آماده نه كا كه
 به سر بهرليندا فري نه دريته خواره وه .

پیری ژنیک

رفیق چالاک

پیریژنه کھی ووت :

— سه لای هیزی زهر یا یی روسیت لی بی نمی نه۔
نکه آزا که ! فرمان مان پی دراوه له لایه ن
باره گی بهزی به کیه تی سویه تهوه چند روژیک له
شوینه دا بمنینه وه . آیا ؟ هم کوره زایانهی خوت
میوان داری نه کھی له کولیته که تا .

پیریژن سهریکی هه لبری و به چاوه کز بووه کانیهوه
ته ماشایه کی کرد پی ووت :

— نهوه کولیته کم چه ندی تیا نه مینهوه بمنینهوه ،
میوانی دوستوها و وولات له سر چا ووبه سهر سر .

له پاش که میک ماتي و بی ده نگی پیریژن وتیهوه :

— نه گهر پی ویستیتان بهشتیک بو پیم بلین.

...

سهر بازه کان له ناوخویانا ده ستیان کرد به دمه نهقی :

— بی گومان هم پیریژنه کویره وه ری و کسا —

سیه کی زوری کیشاوه .

— نه لمانه کان چند لیره داما نهوه ؟

— چه وت مانگ .

— نه لپی چی ؟ حوت مانگ ؟ ؟ ؟ !

— بهلی حوت مانگی خشت !

— بی گومان مانه وهی دژمن حوت روژیش نهوه۔

کو حوت مانگ له جی به کا دار ستانی نه وجیگایه ووشک

نه کت و تهرایی تیا ناهیلی چه جای آ ده میزاد که له

خوین و گوشت دروست کراوه

— پی ویسته برا کان ! خوارده مهی بد بن بهم

نه نکه مان ، نه گینا خوا نه کرده همصرت .

کی ؟ نه لیت ایستا لهم کاته دا کچ و کوره کانی هم

(نو) سهر بازی (بی تهلی) سهر به هیزی زهریایی
روسیه له که نار دی (شاروئوف) دابه زین . به ههر چوار
سووری خو یا نا روانیان له که لاره و داروپه رد و به ولاره
هیچ شتیکی تریان نه دی ، هیچ شتیکی تریان نه دی
ناوی دی بی . هه تا دور بین بی گری چاویان گبرا هم
شویانه یان بهرچاونه کهوت له سهر خهریته ی سهر بازی
ناویان نوسرا وه . بهلی ، جهنگ نهودی و شارا نهی له
سهرزهوی سریوه تهوه تهنیا ناویان له خهریته و له دلی
دانیشتوهوه کانیا نا ماوه تهوه .

له ناو هم که لاره سامدارا نه دا ، له ناو هم
دارو په ردوه که له که کراوانه دا ، کولیتیکی پچوک
نه پارچه بومبای که یشتبویه نه گری آگر ، وه کو
شو یینیکی ته لیسا وی به بیوه وه ستابو . به بیوه وه ستابو
فتیح وقیت همت ووت فریشته پا که کانی آسمان پاریزگا ری و
آگاداری یان کردوهه .

سهر بازه کان سهریان سورماله کولیته ، تیرلی
وورد بوته وه و تماشایان کرد ، انجا به خویان و تفقایانه
وه روویان تی کرد .

له بهر ده می ده رکی کولیتکه دا چاویان به پیریژنیکی
دم و چا و زهرده هه لگه را وی به حال نوزه تیا ماو
کهوت همت ووت تازه له گور هاتوته دهره وه . قزه
سپیه به فرینه که ی به سهر روومه ته چرچه کانیا هاتبوه
خواره وه ... چا وه شینه پیروزیه کانی به قوولا چیمون .
به بی نه وهی آقره ت روونا کی له دلود دروون یا ببت
ته ماشای نو سهر بازه کهی نه کرد . نه گهر شرکه و پرکه
کهی بهری نه بوایه آسان بو هه و ایستاقنیکی له شی رفق و
تهقی بژمیری .

یه کی له سهر بازه کان کلاوه کهی دا گرت و به

پیریژنه له قوژ بڼیکې مهیا نی چه نگا خزمهتی دایک وپراو با وک و خزمه که ساسه کا نی ایه تا کن .

نهمه بو ده مه تی سی سهر با زه کان له گمل یه کتريا به ده تکیکی نیمی پر له ناسوره وه .

...

هرله به یا نیه وه تا نیوه رو سهر بازه کان به سوورو پشتی پیریژنه که دا ها ترو چون : جیگا یان بودا خست ، خزمه تیان کرد ، دهرمان وشوریا یان دایه . کو لیتی پیریژنه یان کرد به آوینه ، کوره آگره که یان پر کرد له دارو آگر یکی نیله نبل یان تیا کرده وه . سفره یان داخست و هسرو له سووری پیریژن دانیشن ، به یکه وه وه کوروله و دایک دستیان کرد به نان خواردن .

نهم خزمه ته پیریژنی هینابه وه سهرخوی ، چا وه کزه کانی روونا کی ژیا نی تی گه رایه وه ، کمیک دله تاریکی روشن بووه وه .

له پاش نه وه ی له نان خواردن بوونه وه پیریژن روی ته سی تی کردنو ووتی :

— بهر خوردار بن برا آزا دلسوزه کان ! ...

دلوب دلوب فرمیسی که ست له چاوه شینه به قوولا چووه کا نیه وه سه ری کردو به سهر دم و چا وه چرچه که یا ها ته خواره وه .

سهر بازه کان پی یان ووت :

— داپیر گیان ! بو بهم فرمیسی که نه جهر گیان همل نه قوچینی ؟ بو برینی پر ایش و آزار مان نه کولینیته وه ؟ نه گهر نه تهوی خزمه تی نیشتمانه که ت بکه ی باچ پروی (ا ونوپیا) بهینینه کایه وه له م کولیته دا . با آمانجان نه وه بیت به یاریه دانی یه کتری و به سه بوری دانی یه کتری و به خوشه ویستی یه کتری نهم ژیا نه مان به رینه سهر .

پیریژن بوجاری یه که م زرده خه نه یه کی پرله آزاره اته

سهرلیویو ده ستی هینابه سهری سهر بازه کا نا .

...

له روزی یه که مه وه نمت ووت نهم سهر بازانه له م کولیته دا گه وره بوونو هه وو کوری نهم پیریژنه ن .

پیریژن ده سستی کرد به ایش کردن و حیثیت لینا و شتنو درونه وه ی بهرگی سهر بازه کان ، دستی کرد به قسه و دمه ته قله گ لیا نا ، به لام به هیچ جوریک ناوی نه لمانه کانی نه نه برد .

سهر بازه کان زوری له گه لاهریک بوون باسی نهمانه کانیا ن بو بگیریته وه ، به لام هه وو ته قله لایکیان بی سو بو .

یه کی له سهر بازه کان رودی کده نه وانی تره پی ووتن :

— هه تا که ی ایه خوی بکه ین به برینی نهم پیریژنه وه ؟ وا دیاره کویره وه ری زور کیشا وه ، نایه ری دهر باره ی نهمانه کان نه به چاک ونه به خراب هیچ باس بکات .

ده یکی زور نهم سهر بازانه وه کو دایک و کور له گمل پیریژنا مانه وه . روژیک فهرانیا ن پی درا که نه و دی به به چی بهیلن .

پیریژن که به مای زانی ، دلی تهنگ بو ، دم و چاری رهش دا گه را ، هه وو کویره وه ری و که ساسیه کی پیشووی بیرکته وه .

سهر با زکا ن پی یان ووت :

— داپیر گیان ! خهم مه خو ، دلگیرمه به ، پشت به خوا له گمل جهنگ کوتابی هات ، که به سهر دژمه سا زال بووین ، نمت به بنه مالی خومان به هه مو خوشی وشادی ییک بو خومان ژیا ن نه به ینه سهر .

پیریژن سهری نایه کوشیه وه بو نه وه تیر بگری ، سهری نا یه کوشیه وه ناسه ر بازه کان نه بیثیت له وحه له دا که سواری که شتیبه که یان نه بنو نه رون ، سهری

هه لکه م ؟ ، چی سه بوریم ئەدا لەناو ئەم کەلاو
خاموش و رەخا وانەدا ؟ ، چە دەره تانیک دەست ئەکەو-
یت ؟ لە گوری تاریک زیاتر .

(فینوگر ادوف) کە ایجگار بەم قسانە دلی بریندار
بو پێی ووت :

— گوری چی ؟ نەنکە خوشەو یستەکم .
تو هیشتا لەتەمەنی شەست ، یا ن شە ستو پینچ سالی
دایت ، هیچ نەبی ۳۰ سالی تریش ئەزیت پشت بەخوا .
هیشتا (فینوگر ادوف) قسە پی مابو بیکات پیریژن
بەدە نگیکی پرله ماتەمی زولالەو هەوازی کرد :

— ئەی خوا ! خۆی گەورە ! آگات لەستە مکاری
ئەلمانە کان بیت . ئەی برا سەر بازەکان !

ئەو کە سەمی پێی ئەلین دا پیر ، یا ن بەتەنک ناوی
ئەبەن ، بیست و بەک سالانە ، هیشتا بیست و بەک سالی
تەوا و نەکر دبو ، ئەمەیه ستمو زوری نازیەکان ،
ئەمەیه بەتەنی بیگانە ، ئەمەیه دلرە قی آدە سبزادی
دژین .

پیریژن رای کەردەناو کولتەکە یەووە لەبەردەمی
دەرگا کەیا چاوە فرمیسگ دانیشت .

سەر بازەکان دوش دامان ، سەریات سورما ،
ئەت بیت خولی مردوت بەهەرا کەرد وون ، تەقە یان لەدەم
نەتەهاتە دەهەو جولیان نەتەکرد . هەموو موی لەشیا ن
رەقرا بەستنا : هەو دەهاریان وە کوباسقە نەراست
بووە ، هەموو ئەندامیان نیشته سەر آو ، دەهەو چاویان
سورو شین هەلگەرا ، کلاووەکانیان داگرت و
نوشتانە وە لەبەردەمی کولتەکە داوڵەکانگای دلی پرایین
یاوە هەوازیان کرد :

— لێن بیوەرە خوشکە شیرینە کەمان ! شەرتی بیاوەنی
بیت ، شەرتی آزا و مەردبیت نەگەرینە دواوە ،
دا نەنیشین ، پشونەدەین نا دژمنی ستمکارە وولات

نابە کوش بوئەوێ لەوکاتە داچاوی بەسەر بازەکان
نەکەویت کە هەجگاری ئەم جی بە جی ئەشیا ن ...
(فینوگر ادوف) ناو کە بەکێک بو لە سەر بازەکان
بەناوی هەشت هەواری کە بەرە دەستی پیریژنی مایج کرد
پیریژن نیش دەسی کردە ملی و سەری نابە سەریەو و
تیرگریا ، ئەو نەندە گریا تا هەموو زەله شی وە کو بیی آو هاتە
لەرزین ، سەر بازەکان کە ئەمەیان دی هەموو چاویان بریە
زەوی و ما تە سستان . لە پیریژن ئەم گۆسە مەندەمی
شلەقان :

— برا کاتم ! بەبی ایووە لەم جیگاسا مەدارەدا چون

بەرگی جوان لە بەرکردن و خو خاوین راگرتن
و نەبی هەر بو زنو پیاوی ، بە لکو بو مندالیش
پیو یستە ، چونکە هەر دەو ئە ئەبی بەدار . تەماشاکن ،
پالتوی ئەم مندالە چەند جوان برارەو در . راوہ .
بەراستی مندالە کە یتر رازاندوتەوہ .

آوريشمى بى خاوهن له گوردستان دا زوره

سوراندا بى دهلين : « قهره قاج » .
— ناوى دوايم بيستووه : چون نهو بهرگه لى دروست

دهكهن !

— له بههاريكى زوودا گهلاييكى برى شبنى مهيله و رهشى
جوان دهكا ، زورى بى ناچى له خووه له سر حممو و لقه داريك
كرهيكى خوت خهتى جوانى رهنگاوره نك پيدا ده بى ، دهست
دهكا به خواردى گهلاى هم داره هه تا نزيكوى جگهردى
پاكه تيك دريزو نه ستوو رددى . كه تهواو بوله ليكاوى خوى

له پازى سالى ۱۹۴۱ دا كاروانيكم كرد بوگونديك
له قهزاي آكره كه ناوى (بجيل) ه و مه ركزى
ناحيه به . له م كاروانه دا هه ندى له خيزانى مأموره كانم
سوار كرد بوو بوگونده كم نه بردن . چه ند روژيك
له دى به كه مامه وه ديم هه ندى ژنى نهو گونده كراسيكى
دريزى فش و فوليان له بهرايه و گزنو هه ودا نهستووره .
له گهل هممه شدا توزيك نه بريسيكته وه . كه سارنجيم دايه
زانيم نه له خوربه ، نه له لوكه به . نهوسا برسيم :

— هم كراسه له چى دروست كراوه ؟

— دوس به چى ووتيان تماشا كه له سوورى گوندى

بجيل چى له حممو شتيك زورتر ده بىنى ؟

له پاش و ورد بوونه وه بيكى كم و وتم :

— له حممو شتيك زوتر ليردا :

به كم — شاخ و داخه .

دوادم — نهو داره ره شه پيو و كانه به .

— ووتيان هم كراسه كه ژنه كنى ايره له بهرين دايه

لهو داره ره شانه به .

— و وتم نهو داره ناوى چيه ؟

— ايهو آكره بيه كازو سورچيان بى ده لين ؟

« كه ژوك » ، له آميدى بى ده لين ؟ « كيرات » له ناو

همه ش چه شنه پالتوييكى بهخه پانى كچانه به كه بوستان
كه نيشكه كان هم له ماله وه وه هم بو دهره وه نه توان له بهرى بكن .
نه گهر زوريش سه رماين بو هه تا بهر ماله كى قو بجهى پيو به
نه توان داي بخن . هم چه شنه پالتويه له كوتاليكى ره نك آل
دروست كراوه بهخه كيشى به پارچه بيك قهينه دا بو شراوه .

نه كه بنه دهره وه ، تا هه بو بسته زه و بيك مان له بى گانه
پاك نه كه بنه وه ، تا گيتى له جه ورو خراپى نازيه كان
رزگار نه كين . دن نيا به خوشكه شيرينه كامان ! دل
نيا به كه سه گى ها ر چل شه و نه ژى . بهم جوړه سه ر باره كان
ريگايان گرته بهر ، كه سيان نه يا ن نه و پرا آووړ به د نه وه
نه وه كو چاويان بهو كچه بكه و يت كه له به رده سى كولينه
كه دا هه لتو تا وه ، له ته م نه بىست و بهك سالانا سه رى
سپى بووه ... له جه ورى زورى زوردارو دژمنى
ستمكار ...

له چەشنی هیلکه ییکدا مالیکی سپی سفتی وەك قاقەز بوخوی دروست دەكۆ دەجیتە ناو یەووە و دەرگا کە ی دەگری . ئەوسا ایەش دەچین بە سەبانان ئەو ماله کرمانە کۆ دەکە ینەووە . باشە :

— کرمانە کە چس لی دی ؟

— له پاش ئەووی ماله کرمانە کۆ کردووە له خانوو ییکی بوشدا رویان دەکەن . له پاش دە پازرە روژ ئەو مالانە کە وەکو هیلکه ی کەوون له خووە لەسەرە بار ییکە کە یانەووە کۆن دەبن ، لەو کۆنەووە پە پوولە ییکی گەوودی پور دیتە دەدری و دەفری ، وە بە دارو دیواری خانوووە کە وە ئەنوووسی ، ئەمەله دوای . سه چوار روژ لە نا کلو بیە ز دە بیتەووە .

هیچ گومان نیە ، ئە و پە پوولە یە کرمانە کە یە وای لی هاتوووە هەمیسان کە بە هار هات بە کاروان ریم کەو تەووە دی (بچیل) لەو عا ئە دا کە خە لکی گۆنە کە بەری ئەو دارەیان کۆ دە کردووە منیش وە کۆ ئەوان ئەووە نەدم کۆ کردووە ، ووتیان ئەمە دوو کراسی پیاوانە ی تیدا دەبن . له پاش ئەمە فیزیان کردین چون دروست دە کریت ، بوخوم دوو کراسی نێو قۆلم لی دروست کردن . ئەووە شەش مانگە له بەرە دان و آل و گو ریان بی دەکەم ، وە هیچ کراسی دیکە له بەر نا کەم هەنا پزانم بەرگی

چەند مانگان دەگری وکە ی دە دری . ئەجیا ئەمەووە دەردە کوی ئەمەش آوری شمی کە و زور نایا بە ، ئەگەر پزانین و بەمە کێنە ی ئەم سادە یە دەری هینین چاکتر دەبی و ئەشتوانین بە آرد زووی خومان هەووە چەشنە بەرگی لی دروست بکە ی ، وە له آوری شی ئەو کرمانە پزوووە دە کەن قایمتر دەبی .

چەندمان تیک لەمەو پێش له کۆواری گەلاوێژدا خویندەووە دەلی :

« حکووەتی سوید و نەرویج هەووە آوری شیان له داری قەرە قاچ دەر دین . وە خویشم بیستوووە کە چەند سە دە بیك لەمەو بەر له کۆر دوستاندا ئەم چەشنە آوری شمه چاک بوختە کراوە و گەلی شتی جوانو نایابی لی دروست کراوە ، بیجگە لەمەو کرمانی آوری شی تریش هەرله کۆر دوستاندا بە خێو کراوە . بەلام داخی بە جەرگم ایستا کە بی خاوەن ماووە تەووە : سەر داری ئەو بی دەسی و کە ساسی و ستەمی گە ردوو نیش ئەم کارە گۆرمانی له پیر لادی بیەکان بردو تە وە . ئەم چاشنە دارە له کۆر دوستاندا هەر جگەر زور دە و بلاو کردن وەشی زور آسانە .

« کاروا بچی »

لەم نیکارە دا میستەر چەرچل ژەبیین کە ، له پاش چاک بوونەووی ز خویشیە کە ی ئەم دواییە ی ، لە ناو فەرممانە دەردە کانی هاو پە یانە کاندراو دە ستاوە و پالتو ییکی رەنگی تازە ی چنراوی نایابی له بەرداوە . له لای چە پە وە بولای راست : میچر چە نەرال ویتلی کە نوینەری فەرممانە دەری نێو کانی ژەمەریکا پە ، مارشالی هەووا تیدەر ، ئەمیرال کە زینگام ، چە نەرال آیزنهاوەر ، چە نەرال ژە له کسە نەدر ، میستەر چەرچل ، ایستانت چە نەرال سەر هەمفیری کیل ، چە نەرال سەر هەنری میتلاند و یلسون فەرممانە دەری تازە ی

گشت نێو کانی هاو پە یانە کانی لە زەریای ناو دە راستدا ، وە چە نەرال سمیت سەرە کێ ژەرکانی له شکری ژەمەریکا ژەبیین .

KOVAREK E KURDIY A NUH DENG Y GÊTIY' TAZE

دهنگی گیتی تازه له روژنامهی « روزانوا » دا که
به زمانی کوردی و فرانسو دهه تهچی له بیروت

Heta niho poste a Iraqê ji me re " jiy n " u kovar a Kurdîy a hêja " Gelawêj " diyanîy u em bi wan sha dikirin . Iycar vê prestê çavên me bi kovarek e nuw bi ronîy kirin : Deng y Gêtiy' taze .

Gêtiy bi mana dinyayê ye , bi kurmancîy a me : Dang ê Gêtiy a taze .

Kovar a me a nuw bi her awayî hêja u weza yi her pesn u abikranê ye . Deng y Gêtiy ' Taze kovarek e mezin u biresm e . Her ruwpele ê wiy be qed ruwpelek y Roj a Nuw ye u hejmar a wê a sisêyan-ya

ko gilasht e dest ên me- ji 48 ruwpelehan hatiye pê .

Ev kovar Sefaretxane a Briytaniy ya Baghdadê bi xo derxistiye u ev tişt liser kovarê hatiye nivîsandin . Ev kovar ji aliyê Ingilîzîyan ji Kurdan re diyariyê e mezin u giranbeha ye . Mê ji Hikûmet a Qraliyê gelek minet e u em spas ên xo ên hêpîyvan pêsbkesh y wê dikin u ji kovar a me a nuw re jiyinek e drêj u kamîran hêvîyê dikin .

Roja 50 , sal 2- hejmar 38 ,
14 Shubat 1944

احمد تیمور پاشا

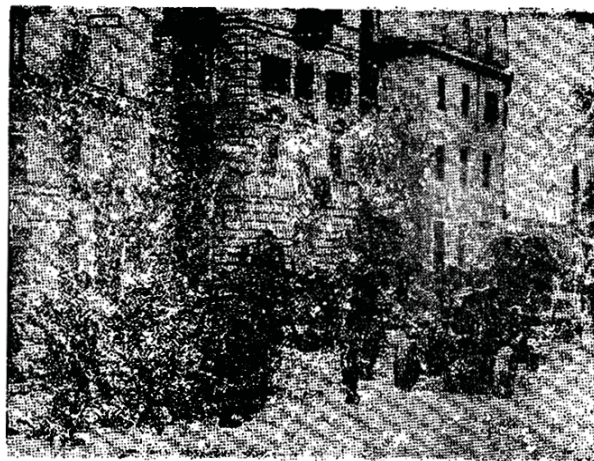
له کوواری المستعمع العربي
دهرگیر : حوزنی مومکر یانی

بی گه یشتی، عایشه تیموری بهی خوشکی که سالی ۱۳۲۰ هجری - ۱۹۰۲ میلادی مردو وه گیانی ژانی سدهی زیاندوتوه . وه بو فیرون و خویندنو علمو ئه دیبانی سهوختون . وه روانی یانی ژنه کانی میسر به تابه تی و ژانی روزهلات به سهوختی بزاوتوووه سوری خستون . علم و لغتو ئه دیبانی له پایه یکی بهر زدانیشان . واون . مجدته تیموری به گی تیمور پاشا که سالی ۱۹۲۱ مردو وه د

محمد بک تیمور که ههه دوکیان بی گومان پیشروهی بهر زبونی ئه دیبانی تازهی هسری بون بی گومان علمی ئه وان کیشوهی میسری روونا لک کردهه .

اسماعیل تیمور پاشای بانی احمدته تیمور رئیس دیوانی خدیوی میسر اسماعیل پاشا بو، سالی ۱۸۷۲ ی میلادی دوای سالیک له دایک بونی احمدته تیمور مردو وه . احمدته تیمور ههه له تهمنی مندالی دا خهریسکی علمو ئه دب بو ، وه زور باش تیداسه که بت . له دوای ئه وه که له قوتایخانهی قایبه تکانی فهرته دا خویندی ، چروه ریژی گهوره عاله کانهوه ، دهستی به خویندن و فیرونی

احمدته تیمور پاشا دهزی « مانگی شهعبان سالی ۱۳۸۸ هجری له قاهره له دایک بووه . نهژده بنهجه که یان کوردن ، له کوردانی خاکی هه کاری — یا کوردی . وصل . بوخو یان هه مووه دهی به کورد . مونیان شاناز یان کرده وه . دینشتیان له میسر بووه . ئه م بنه ماله بو لغت و ئه دیبانی ههردی تازه تیکوشان . وه بی له م بنه ماله کو ده ته نه ههه احمد . تیمور پاشا له علمو ئه دیبانه

بیادی بهریتانی به ناو شاری « تمبر » داتی ئه پهری .

به بی فهرست هه که سیک آره زوی تماشا کردنی هه کتیبکی هه، وایه بی نه ز بهت بوی ده دوز راهه . دیواری کتیبخانه که ی به نگاری خوی و دوسته کانی رازاندره بووه .

هه چونیک بیت با بی ، ده دانی یا کی احمدته مور پاشا به راستی زنده و ده نامریت . ده دانی اخلاصی و علم بلاگرده . وهی هه زنده و وه . کتیب و آثاره کانی په بکه ری، جوانی احمدته، مور پاشا ده نوینی ، نه ویش نواند نیکی واکه نه ده کانی هاتر ، ده دنگ - واز ، پیرو زنده پی بکه دی گران پای پرنخی به یانگاره ده دگرگن .

کتیب و آثاره کانی ده بی بو خونه اندن و ناو بانگ بو بی ته زبا بو نه، بوکه هه دیکت چتی دیار ، کر او دیار کاو و خوی بندنی بی آسان نیشان د' و په رده له سه ره بندیک و و ته و نوسراوانی علما کانی راد د، لابدایا به آتک ای بی سخا ت پیش چار . تألیفاته کانی احمدته مور پاشا نه ما کن که چاپ کر اون .

- ۱ - نظرة تاريخية في حديث المذاهب الاربعة . ۲ -
- تصحیح القاموس المحیط . ۳ - تصحیح لسان العرب . ۴ -
- قهر امام السیوطی . ۵ - العلم العمانی . ۶ - البزریة و منشأ
- نخشم . ۷ - الرتب والالقب . له پاش مردنی تألف کانی
- هاتوی بو چاپ کردن ساز کرد بون و هیندیک له مانه چاپ کر اون .
- ۱ - الانماط العامة المصرية . ۲ - اعیان القرن الثالثة
- عشر والاربعة عشر للهجرى ۳ - التصور عند العرب ۴ - العلب
- العرب ۵ - الآثار النبویة ۶ - حياة المصرى وعقیدته له وانه

پاش مردنی هیندیک بیان چاپ کر او ز هیندیک ماون . احمدته مور پاشا له ته مه نی ۶۰ سالی دا روژی ۲۷ ذی قعیده سالی ۱۳۴۸ هجرى ۲۶ اپریل سالی ۱۹۳۰ میلادی مرد . به لام یاد گاره کانی نه مردون و هه تا هه تا نامرن . به کیک له علما کانی به ناوبانگ و وتویه تی « ته مور بوخوی و بو نه نفسی خوی نه ژیاوه و به لکم بو و ولاته کشی به ژیاوه . به لام به راستی و علم و ماموستایانی علم ژیاوه . »

احمدته مور پاشا له مندالیه ، له بخا که دا بو فیر کرن و دهرس دان هاترو ، له لروی به ختوه ز به ره توشی نه ته وه یك بو که به دلی یا کی بو به ک اندامی پیش واز یان کرد . بو علم لی و هر گرتن که مریان به ست وله پیشه وه راوه ستان وه بو نه نمونه یك وجودی

علومی هه رینی و نه دیات کرد . له ماموستا به ناو بانگ که وره کانی نه و سه رده می وه کو شیخ محمد محمود شفقیتی و شیخ حسن تهویله ، ده رسی و ورده گرت .

له و دمدا دیوانی نه و پیاوه که وره بو به ناوچی که الهی دوست و آشنا و خوشه و یستانی نه و تو که هاو بیرو هاو دنگواز آره زوی بون . له پاش نه وه دیوانه که ی به خانوی علم و نه دب ولی کر لانه وه و ورد بینی و وته شیوه و دستوری علوم که لیک له عالم و زاناکان وله شاعرو نه دبیبه کانی به ناو بانگی وه کو محمود سامی بارودی پاشا وه شیخ طاهر جزایری لی کده و وه نه و سالانه سالی خوشه و یستی و راستی و دلپا کی بو ، نه و سه ساله سالیکی زیان گردانی ی بو به شیخ امام محمد عبده وه .

احمد ته مور پاشا گر لی زیان و خویجهی ته مه نی خوشه و یستی مه دهرس و فیر بون و فیر کردن سبیس کرد و هه لی و وراند و پوچی کرده وه ، هیندیک له کار به ده ستان و خوشه و یستانی رو یان لی نا که عضوی مجلسی شیوخی میسر ی قبول کات . سالی ۱۹۲۴ بو به عضو . نه وه په که مین چاره که و توته و وظیفه د به و مأمور ییبه ته زور دل ته نگ بو ، کیفی بی نه ده هات . هه تا ۱۹۳۰ له و وظیفه دا ماره . له به رنه خوشی ده ستی هه لگرت زور له وه پیش له مجلسی علمی میسر ، وه له مجمعی علمی دمشق ، وه له مجلسی اداره ی کتیبی میسر ؛ وه دارالانار عربییه قاهره دا عضو بو ، نه و عضو یه ته می به ره هه لستی له دیدنی علمایان وله سو دمه ندی علم نه ده کرد .

به لام روژ به روژ به گوشه گیری و دور که و تنه وه له هیندیک کس و که ناره له تیکه لی خه ریک بو ، له رخا وه دا ده ژیا که به نا به تی بو کتیبخانه که ی خوی دای مه ز راند بو . نه وه ی دست بو ایه و یان بو چا و بکه و تنی کتیب پچو بانایه لای دیده نیان ده کرد . به لام علما و زاناکان و شعرا و نه دبیبه کان بیان لی نه بری و به گه ره هاتو و چونیان ده کرد .

احمدته مور پاشا کتیبخانه یکی زور زلی دانا بو و تزیک دوا زده هه زا رکتی تیدا بو و نیو یک پتری ده ست نوس بون . سالی ۱۹۰۲ وقتی بو به خوی کردن و پارازتی دانا گه لیک جیره بو بریه وه و بو هه مو و کتیبیک فهرستی نویسه وه و له کتیبخانه که دا بو خوی بندنه وه ی کتیب کورسی و مینزی به تاییه تی دانا و

خزهایدتی گوردو انگلیز

بوهارده نکیکی بهریری کوردنهم ووتاره

بیشکسه .

پشدهر . تاپهراغا

۹۴۴-۲-۴

نهم بهره نیورهرو بوای فی ایران روپوه . لیره داسره دمی
 سوراوه تهوه ، روزاواوی بانه کدی کردوهه به نیشتهانی خوی و
 تیا دانیشتهوه . وه لهسه دمی بلاپونه وهی دینی مجدی دا بهره
 روزلات نهم دینهی بوخوی په سندن کردوه ؛ بهلام تالیستا
 نیشکی خوننده واری وزانستی نه گه یشتونی ، تاوه ککو برا
 انگلیزه کانیاں بازوی هول و کوششیان بو شارستانی
 ده ربختنا به .

نهم له په ک دورکوتنه و دینه جیاییه دوری رادهی
 پیشکوتنه ، بوته هوئی جیا بونه وه له په ک دورکوتنه وهی زمانه
 دیرینه که مات ؛ مه گهر هه ندی ووشه نه بی که واله هر دو
 زمانه که دا ماوه تهوه تالیستا گوررانیکی نه و تونه گوراره ،
 بوته وهی بی به که وایه کی آشکرا بو نهم خزمایه بی به .
 هه ندی له ووشه کان — که له وه ختی نویسنه وهی نهم ووتاره دا
 به بیرماهات — نهمانه :

نهم حورنه ته وهی — کدی به کیکیان ، له هه سو رویه کوه ،
 بیشکوتوترین نه ته وهی له م گیتی به دا ؛ وه هویتریان ، له گه لی
 رووه وه ، دوا که وتوترین نه ته وهی به له سه ر روی نهم گیتی به —
 له بنچینه دا له په ک ره گه ز (race) ن ، که نه ویش ره گه زی
 « هندو-نه ورو پایبه »

له پیشا جه ولانگایان ده وروپشتی کیوه کانی قه ففاس بووه ؛
 نه و به ره روزاوا کوچی کردوه و په رپوه ته وه بو دورگه کانی
 بهریتانیا ، له وی جی خوی خوش کردوه و تیا ماوه ته وه .
 له سه ر دمی بلا بونه وهی دینی عیسانی دابه ره و روزاوا ،
 نهم دینهی بوخوی په سندن کردوه ؛ وه له وه ختی بلا بونه وهی
 خوننده واری و زانینسا ، زوبه آزایی و گورج
 وگولانه بازوی هول و کوششتی لی هه لکه کردوه ، وه پشقی لی
 ساردنه بوته وه تاله شارستانی تیا گه یشتوته نهم پایبه که نهی
 بینین .

Moon	مانک	Lullaly	لایلابه	Brow	برو
Gackal	چهنل	Lag	لاق	Brother	برا
Two	دوو	Curt	کورت	Dale,dell	دول
Three	سی	Game	گمه	No	نا
Dark	تاریک	Name	ناو	AY	آ
		Star	نهمستیره	Right	راست

به قه لایه کی سه ختی دیمو کراسی له ناو جهرگی روزلاتدا
 بو بهر بهستی دیکتاتوری .

چاکه وایه له هر دولا او میدته کم کله مه ولا یتر یاریدهی
 به کتر بدن وه پوسه رکوتن و پیشکوتن و سه ر بهستی پیکوه
 هه نگاو بنین . نه وری پیشکوتن و تنی بدانی ، نهمیش بی

شيعری ملا حسن

سقوتی دهله فی روما که رویه پیشه‌وهی ناوی
 نیشانه‌ی وایه بنیادی گه‌لی میحوه له رووخانه
 که بولگگار سهر دلی کوترا به بومبیا که‌وته هاوار
 ایتر نه‌بجاره نوره‌ی که‌وتنی بینان و رومانه
 قه‌لای هیتلر له‌مه‌ولا زه‌حه‌ته خوی راگری هه‌رگیز
 له‌به‌ر نیروی ای‌نگلیز دا که حامی حقی اینسانه
 که‌لی فی‌که‌وت، شوق و پاق، به‌ک به‌شوپن به‌کدا هم‌وه‌ی رووخا
 بنای زور و ستم دواپی تلیسه و به‌ختی ویرانه
 به‌لی میحوه‌ر نه‌گه‌ر کلکی برا مه‌ حوه به‌یه‌کجاری
 که‌وا بوجا به‌شی هه‌ر شیوه‌نو رو رویه‌ گرپانه

ئه‌له‌م ، بنواره سهر له‌وحه‌ی نیشانه‌ی ناوی ئه‌لمانه
 دوو‌هه‌رفی (ب) و (د) یش توره‌ی سهری ناوی به‌ریتانه
 حروفی پیشه‌وه‌ی ئه‌لمان نیشانه‌ی ایش و آزارن
 گه‌ واهن حه‌رفه‌کافی ئه‌م که‌ خارن پر و ایحسانه
 وه‌کو مه‌شه‌رده‌وا جه‌رم‌ن هوموو که‌ س پی ئه‌لی ئه‌لمان
 ئه‌وا جورمیک‌ی رووتن چاره‌یان به‌ک چاره‌ فوئانه
 به‌ دو به‌د کرده‌ه ، به‌د ویزو خوین‌ریزو ، شهر نه‌نگیز
 ژبانی ئه‌م گروهه بوجبه‌ان نه‌سبایی نه‌زبانه
 ئه‌وه‌ی هاوکازی هیتلر بوله‌ئه وروپا و به‌ژی تردا
 به‌راسنی گشتی سه‌رسامه‌و له‌کرده‌ی خوی په‌شپانه

۱۱-مائه‌ساله ۱۹۴۳دا آته‌و شیره‌گه‌وره‌ی به‌ر یتانیای مه‌زنه‌ ایجه‌راتور به‌ته‌که‌ی ایتالیایی لی پارچه‌پارچه‌کردم...

له دوزخ دا

له کورای الاثین
وهرگیر : حوزنی مو کورانی

آگر : ههروه کوهزار فروکهی هاو په پمانه کانت که به سه ر بهرلین دا
آگر بارانیان کرد . له هیچ لایکهوه په نا دست نه کوت . بوچروکی
پیست و ایسقانه سو تاوه کان وه بوکروزی کوروزانه وه وگریانو
قیریهی بی په ناگان ، پلیسهی آگری بومبا زمانه ی ده کیشا . خاوه ند
دهستلالت ، به بیکه نینه وه وزه رده خه نده وه راوه ستاوه ، آگره وان
سهر سامه وهیرو واتی وورماوه .

آگره وان : توهیچ له آگر ترست نیه ؟

بهرنیش بیت ؟

آ... — له جبهاندا دوزخ نیه ؟

خا... — کلم دوزخ — ... دوزخ له لای خاوه ند
دهستلالت نیه . نه گه ربی ، له دهستلالت که پتنه ، نه م جبهانه
بو بیکه نینه ، هه زاران کارتت بودین ، که نوسراون ، له
نه خوشی زرگاری ، خدا شفقت بدا . نه گه ربو جیگایک
چوی خدات له گیل که گه راینه وه ، پاس بو خدا به سلاتی هانینه وه .
نه گه ربو جیگه رماوه خوت شوشت که رماوت خوش . و نه گه ربو
له دهستلالت که ونی به راوه ژوو . آ... دیازه گه لیک جار
لی که توی و چوی وه سه رکار . نه ت توانیوه بیجگه له وان که دو
رون ، دور ووان ناسی ، له بی دهستلالتی داسه رزه نشی کردوی بو
له بونداله سه ریکک خوانچه نانی له گیل خواردوکی :
له گه لت سوار بووه . له گه لت بووه . هه رگه و که سانه ی که دهسته
لاتت هه بو دهسته گولی پیدا ده دای ، نه مرو به دهسته دهسته
گولالت پیدا ده دن .

خا... — من هه رکه بی دهستلالت مام داده نیشم گوناه
ده ژمیرم و به شیان ده کم . به لام که چوموه وه به دهستلالت
بوم له بیریان ده کم . نه م ایشه وه که ته لیسه ، سه ر له پیاو
ده شیبوی نیت . وه کرد انیشتی بار نه میریکانی ده جیت
هه ردانیشت خوی له بیر ده کات ، و نه وان هی له ده ورپوشتی

خا... — به هه شتی جبهان... نه وه که تیدا خاوه ند
دهستلالت... نه ویش دهستلالتی هه راو هه رس و آره زو
له و به هه شته دا لادیش هه یو کبژیش نه م ش ده کوه و
به هه شته یه ، که له به هه شتی خاوه ند دهسته لاندی ده بی ، هه ووجیهان
بوت پیدا که نی . که ورمه ترین پیاوان کروشی وانت بو ده کون ،
روله سه ر خاک دا ده نین .. هه موو پیتدا هه لاله لین ، ده رگای
هه موو ژوریکت بو کراوه ته وه ، روله هه ر ژوریکت بکه ی
هه موو له پیتت که مه رده به ستین ، له هه موو شای گوه ند یکدا
سه ر چونی کیش ده بی ، دوستت زور ده بن و دوژمن به ره و
رونامین ، بناسی یان نه نامی بیگانه شت ده به خزم . هه رچیک
بکه ی نا پرسری . عیبت لی نا گیری ، مالی کی زه وت که ی
دهی که ی ، قسه ی که ست وه سه ر قسه نا که وی . آخ ونالینی
هه ژار و که وتو تاوی ناییت ، هه زارای مال بوچ کرینه وه باکت بی نابی
چی هه یه له خاوه نده دهستلالت خوشتر نه گه ربه هه شتی

دها وای به حالت بی... نه گهر سینه دسته لایم ،
له دوزه خواهانیت ددختم و فریت ددهمه لایکی ...
وه توشی حبس و ده کم .

په کیچک له دوزه خه وانه کان پالی پیوه ناو خستیه
نیوا آگره وده ووتی :

چیرتکو دوزه خه وان له هره ره شو په یمان نارسن .
ایه که له مروت به یدا ثباتمان کردو وه وتیسه ماوین
لانا برین . وده له مش به ردو زیر تر روتبه نانی نین .
خا هره وه کو ...

کم و کورت خاوند دسته لات له آگره نزدیک بووه
به ددی دستی به قرچه بو چروکت کرد له بریکا
هاواری کرد نه زور داری و استبداده ، نه مهله خاوند
دسته لای پیوه به . بیده ستلات مانه وه له ایش و ژان ،
و پرسوزشت تره .

آ ... — پی ده کفی ، ایبه هه وو حسابیکتلی
ده کیشین نه ویش زور به توندی سهختی .

خا — هیشتا بو نه مه دستور دهر نه چوره .
آ ... — به لام لیره دهر چوره وه .

خا به مه دست هله گرن که لیم بیرسن نهوسا بیخه نه
لیسته ی کرده م ؟

آ ... نه . له دوزه خه داپارا ، وهوا پشیتوان نیسه .
هر کس یار یادت بدا و دپوت بهاریته و مدیتله ای تو .

خا ... — نه مه مه و به برمه بیننه وه . آگر مه ددر ون بهر
دهدات چونکو دهی دسته لایم ده خانه و دپیش چاو .

آگره وان . له مه پاش شهره زارده بیتمود و نا که ویته وه سر
هه وه سی دسته لات داری .

خا ... نه .. به لکم به مشه مه زارو و به شیانم که بی
دسته لات ماوم ومله به بهشت دهر کرام ههروه و آدم کله
به بهشت دهر کرا .

آگره وان . آدم به هوی حهوا ومله به بهشت دهر کرا به لام
تو به هوی کی وه ؟

خا ... — به هوی گونا ، قیه ، کرده وه ، بهرام بهری ، گمی نه دان

له م نیگاره دا چه ند که نیشکیک نه بینن که به پیکه نینه ومله جی نیشنه
وهی فرو که کان له بهر نیانیا دا کار نه کن . وه نه مانه لهو که نیشکان که به
هه راران له کارخانه و فرو که خانه کافی بهر نیانیا دا له بانی پایو کار نه کن

دا پشتون له بیرده کرین ، هه ره گهل خوار دن خه ربیک دهی ،
پیلاله سر پیلاله قوت ددهی ، هه نا هوش دهر ده جی ،
که ووشیار بویته وه ، تیده گمی توشی چی بوی و کوریت ژان
ده کات . دونه کانت ددخوازن وه بیرت بی تنه وه که چت کردوه
که چون پیلاله له دوا ی پیلالت هه لده قوراند ، وه چون به راست
وچه پیدا ده کوفی .

من به راستی له دوزخی هوای تو دا ناچله کیم .
آ کمیک لاشانی خاوند دسته لانی گرت

و بردیه پیشه وه و پی ووت که میک له دوزخی ایبهش بچیره .
دوزخه وانیک لی چی وه پیش و شانی گرت و ته کافی دایه
و کیشای .

خا ... — ووتی نه مه دوره آزادیه . بهرم ده . به توردی ووتی
نه مه زور داری وسته مه ، دست در یژه بو آزادی ی گشت . به پی
خوم دهر دم ده چه نیوا آگره وه . بهرم ده ، بیت دولیم بهرم ده .

چا که گوشت خوشه کانه ، به تاييهی به توره وانیکي دوستی خوم ووتبوکه ماسی بیکی وام بو بگری چونکوله ده میکه وه گوشتان ده ست نه که وتوره و مال و مندا ل تامه زروی گوشتن . هویش کاری راستی هم ماسیهی بو گرتم و منیش و اهیناومه تهوه، له روندا زور یاش سوری کهوه چونکو له میزه آره زوی گوشتم هه به و ماسیه کش گوشتی زور خوشه . به لام له پیشدا به خوی و ترشی بیخه سینه .

ژنه که هه لی دایه ووتی : له مالی تودا چلکه کی چهوری په یدا تابی . وله که به وه مالی تو چه و رانی چه نهی دیوه ؟ . پیاره که که میک رامامو سهری به رداوه و چای داخسته به خوی و کهوته نه ندیشه و ره نگی بزکا ، له یاش که میک ، سهری بلند کردو هه لی دایه : ووتی : ژگینا که بانی ، بی برژینه چا کترو له سه ره مده سو کتره ، به راستی ماسی سور کراوه بو خواردن گرانو چه وریش بو مندا له کان باشنیه فسادی مده ده دا که و ابو برژاندنی باشتره . ژنکه ووتی بو چی ترنازانی نه فمان ده ست نه که وتوره و تنوکه یک نهفت له م ماله دا نیه ؟ . راوه که که میک راوه ستاو موشی خوارده بو آهیکی کیشاو ووتی ژنه به خواراست ده کی ماسی برژاو بو خواردن زور گرانه ده ترسم مندا له کان نه خوش بن چونکو به برژن ته رانی له گوشته که دا نامی نیت . که وانی آو ر که وه و آوگ دم که ، ماسیه کی تیدا زهرده که ، همه زور خوشتره گوشته که نهم ، آو دارده بی نی مندا له کان چه نده بخون نوشی هه یچ نابن . ژن ترره بو به توندی ووتی ، که سوتهمه نی نه بی به چی آو گرم ده کری ؟ پیاره که دامامو دلگیر بو ووتی کونه کرامی و اشیاو په روو پارچه کورسیه شکاو هه ن بیان سوتینه و آوی پی گرم که . ژنه ووتی کبریت و شخارته ده ست نا کوی . پیاره ووتی له دراوسیکان وه رگه ، ژنه : کوا نه ران له کوی بینن .

کارا رقی هه ستاو ده ستیدا ماسیه که ی هه لگرت له مال ده رچو و بر دیه که نار زریاو فری دا ناو آوه وه . ووتی ده موی له داخاندیش خوم بجه هم هم زریا به وه . ماسی که که و ته آوه وه دو چار نوقوم برو هه ستاوه که و ته سر پشت و سهری بلند کردو ووتی نه بوئی ایوه جه ژنی ایه به . هه رنه بو بن .

آگره وان — که ده ستلات بووه له بیرت کرد . نه ت زانی کرده وه کانت بودوزهخت ده کیشی ؟ مهربانی وقه میچی و فله لاه له پشت ده رگای ژوره که ت بو . که ده رگونی مهربان ، که چو یته ژور فله لاه و قه میچی .

خا ... — وایه به لام هه موی بو آوه دان کرد نه موی کیسه و خاتوو بو .

آگره ... — به شان و گیانی هه ژارو بی ده سته لاتدا . پیشوازی به هیزو پیله قهت له که وتوده دا . وگولت به کوز راوه وه ده نا و ده ستی زور دارت ، ماچ کردو وه .

خا ... — به ره و سودی ایشم له وه دابو . آگره وان — ای هه بو به آزارت ده ده بن چونکو دلی هه ژارو که ووت زور شکانسون .

خا ... — دا خوا به گوته گیرم دا نانین ؟ . نه له به هشت دابو نه له دوزه خدا ؟ .

آگره وان — پاش مردن گوته گیری نابی . یان به هشته ، یان دوزه خ . ایه لیره دا حسابی کرده و ت لی ده کیشین .

خا ... ایه مسولیت قبول نا که بن . چونکو ده ستلات لیکدانه وه نیه . که که و ت دوزه قبول ده کلت .

نه بوئی له ایٹالیا

له ده می ده ستلانی موسولینی دا ده ستو پیوه نندو کار به ده سته کانی هه موو پیوستی ژبانی اهالی و خوارده مه نی ودانه و یله وکل و پهل و کونالیان خستبو وه زیر ده ستی خویانه وه به ترخیکی گه لی گران نه بوا به نه یان ده دا به کس . له و رووه له خا کی ایٹالیا دا نه بوئی و ده ست نه که و تن گه یشته پایه بیکی واکه به هه یچ کلوجیک ، هه یچ پیوستیک نه ده که و ته ده ست اهالی ، ته گانی و سه ختی ملته کی له ژبان بزار کرد .

هه لکه و ت

پیایو یکی ایٹالیایی به هه وه سیک خوشه وه ماسی بیکی زلی کری و به خوشی و شادمانیه وه هه لگرت ، بر دیه وه ماله وه ، به پیکه نین و زهرده خه نه وه دای به ژنه که ی و بی ووت هم ماسیه باقوییه و له ماسیه

ئەو چاۋەراۋاندى بوسەر نەگرتنى رىك خستنى (تنظيم)

تەمىن ئەكرى

حەسەن شىخ حەمە مارق

ئەم كەردە بەدانەى ئەوانە تا ئەم چەندانەش ھەر لە كارا بو بەنى ئەرەى كاربە دەسەكان كۆرى بەدەنى ، ئەم بارە گەبىشتە رادەبىكى وا ايتەر ئەگەر زوو چارەبىكى نەكرابايە سەد چەندانەى لەمەو پىش نەتەوەى عىراق پەرىشان ئەبو. لە دواىى كاردا ئەم ئەركە گىنگە خراپە سەرشانى لايبكى بىگانەى شارەزاو جەپاندىسە . ھەر كە دەس كرا بەكارو پەلەى ئەو دەرا كە فروشە رەكان ئەبى بەبىي ئەو نرخی بەرەسەى برىار دراهە شت بفروشن ، ئەو دەمە نەتەوەى عىراق بووزايەو پشوبىكى ھاتەو بەر ئەم كارە مەردانەى ھىجگار بىخوش بو .

و ئەترس كەوتە دلى خاۋەن شتەكانو ئەوبازرگانە بەد بەختا ئەو كە فېر بوون بەآرەزووى خويان يارى بە چارە نووسى بازار بكنن بەنى ئەوەى لووتبان نەختى بشكىنرى و بسلە مېنرىنە وە ، وەبى ئەرەى چاۋ دېرىيان بىكرى و دەس دىرېزان لەكوتە بەدرى ، ھەموو دەرگايبكى سوۋدە بى ئەندازە كەيان بوكرابوۋە وە . و ئەو رزۋە ئاپاكانە بەھەموو ھېزىكانەو پەلەى پەكخستنى ئەوكار بەدەسە بىگانانە يان بو ، بە كەوتە تانوت ھاوېشتن و تەقە كەردن لى يان . بەلام ئەم كار بەدەستانە لەپاش ئەوەى دە سەلاتىكى فراوانيان بى درا دەسبان كەرد بەخىرا بزوتتە وەو سەرنجداىكى زور بر راۋەستانى ئەو پشوبەى ئەوانە بەوولاندا بلايان كەرد . بوەو ، وە بو ئەو كە لەو سوۋدە بى پايانانە قەدەغەيان بكنن ، لەلاپەن تومار (تسجىل) كەردنى شتومەك و نرېنەو كەلى بەيانان دە كەرد . ھىچ گومان نىە لەرەدا كە ئەو بەيان و كەردە ئانانە سەنووربىكى رىك و نارادەبىكى گەورە ئاوان كەردە سەر سوۋدە بى ماناۋ بى ئەدازە كە ، وە كوتە كېكى ھەرەگە وە كوشنەدە بو درابە كەلەكەى ئاپا كە خايەنە بەدبەختە كاندا و دەس تەماعىانى لە بازارى فروفيل و جامبازىدا شكاند ، بەلام

ھەندىك لە ئاۋەندەكانى شارو ئەوانەى دەسبان بەسەر بازارا دىرېز كەردوۋە ھەموو شتەكانىان شارو تەوۋە زور بەتۈندى بەرامبەر بە دايرەى تەمىن بەتايىبەنى بەرامبەر بەو مودىر بەتەى شتومەك لەدەرەوۋە ئەھىنى كەوتۈنەتە پروياگە نەدە و چاۋەراۋا كەردن ، بەشى زورى ئەو پروياگە نەدە كەرانە ، بازرگانەكانو ئەوانەن دەسبان لەو دەس بەسەرا كىشانى شتومەكەدا ھەبە .

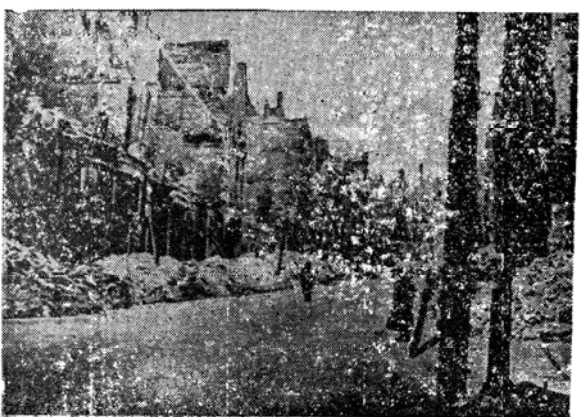
آمانجى چاۋە راۋەكەيان سازكەردنى نەتەوەى عىراقەو قىگە ياندىننە كە ئەو رىك خستنى دوايىبەى دايرەكانى تەمىن دەسەى داۋەنى و لەو روۋوۋە گەلىك بەيان دەرچوۋە ، ھىچ سوۋدىكى نىە بو دانىشتوۋانى عىراق ، بەلكو لە ئەنجىمى ئەرەدا پشوبى كەوتۈتە كارو بارى بازرگانىسە وەو بازارى تەواۋ تىك داۋە ، كە ئەمەش زىيانكى زورى بەكرىارو فروشبارەكان گەپاندىوۋە . وا دەرئەكەۋى چاۋەراۋا نارادەبىكى گەورە بلاۋبو تەو ، بەلام سېرى پىاۋ زورترى بەلاى ئەوۋە وە ئەچى كە ئەمانە لەلاپەن دەسبىكى نەپىسەۋە ئەكېرىن و بەھوى سەروشى پىسى خارەندەكانىانەۋە چاك دەرنا كەون .

دۇۋارى تەمىن پەتر لە دوو سال و نىو ماپەبە بەبى ئەوۋەى چارە ، يان رى بەكى تازە بگىرىنە بەر بو چارە كەردنى ، تاگە بىشتە رادەبىكى وا رۆز بە رەزگى گىراۋى تر ئەبو ، نەتەوۋەى عىراق لەم روۋە وە زور تۈشى كەلى سزاۋ دەس تەنگى بو ، رەشمالى پەرىشانى و ناتەۋاۋى كۆزەران بەر بەشى زردى نەتەۋەى عىراقدا ھەلى دا ، تەنبا چەندەكەسەك نەبى كە بە آين واپىن و دەس برىنى ھازارەكان ەو بەھوى سوۋد خواردىكى بى ئەندازەو قانان كەردنى بى دەسەكانەۋە لە دەۋلە مەندىدا گەبىشتە پاۋرە نەسرودى ، ئەوانى تر بەتاۋوتى و سەرگەردانى مانەۋە . انجا

ئەر بناغە بەی ئەر کار بە دەستە هونەر مەندە بیگانانە دایان مەزراندووہ بو چارە کردنی ئەر ئەرکانە بی یان سپیراوە ، لە ھەر لایبکەوہ لی. وورد بیتەرە بناغە بیکی دروستسە و پیویستە نەتەوہی عیراق لی دنیایی، چونکە آمانجەکی ریک خستن و دامەزراندنی بازارەکانە . وەلە سەر ئەر کار بە دەست ولی پرسیراوانەش پیویستە کە ھەر شتیک آمانجی ریک خستنی کاروباری نەتەوہی عیراق بی بەکی نەخری. بەلام ئەرگەر ھەندیک ھەلە کرا ، یان لە کاتی ریک خستندا بکری ، پیویستە ئەرە نە بیتە سونە ی چاوەراو بەرامبەر بە ریک خستن خوی ، بەلسکو پیویستە بە ھەموو ھەیزیکەوہ تیبکوشن کە ئەر ھەلانە لا بێرن و چاک بکیرن ؛ وە پەر بەلاماری ئەر ری یانە بێرن کە بەھو بەوہ سەر کەوتنی ریک خستن زیاتر دەس ئەرگەوی و دەس بە سەرا کیشانی ھەموو ئەر شتانی بو نەتەوہی وولانە کە پیویست بی بی، وە دا بەش کردنی ئەر شتانی بە بیتاقە ھەمبەسان کار یکی پیویستە . وە نابی ھیچ کاتیکش کار بە دەستەکان گری بەدەنە چاوە راو و قسە ی ھیچ و پووچی ئەر چەندکە سانە ی ھەر خەریکی کولینەوہی سەردە نا گەنگە کانیانن . وە ئەر نەتەوہی عیراق ئەرکە راستەکان کە آمانجەکی چاکە گشت نەتەوہ کە یە لە پرویا گانە و چاوە راوہ کانی بەدکا رەکان جیابکە نەوہ کە بەرامبەر بە کار بە دەستەکان ئەر کەن .

- لە بەر ئەرە ی ئەر بیگانە پاکانە شارە زایبان کەستەرە لە کارو باری باراری عیراقدا - لە ھەندی لە کارا مستیان تووا نەوہوہ ، یان بە ھەلە چۆن کە ئەریش شستیکی وانیه گری بەدیری ، انجا ئەر نایاکانە ئەرە یان بە ھەل زانیوہ و کە توونەتە بامی پرویوچ بەرامبەر بەو کار بە دەستە خاوینە کار دروستانە، وە آشکرا بە کە ئەر و سستی و بە ھەلە چوونانە شتیکی وە ھانین تاو بکەنە سەر بناغە و کروی (مغزی) ئەر کارە ی ئەر ماموورە بیگانانە دەسیان داوہنی، بەلکو بە ھەندی کاری پچوک پچوک کەوہ بە ستروان کە ئەریش ئەر تۆزنی زور بە آسانی لا بێرن ئەرگەر بیت و ماموورە بیگانەکان و ئەر کار بە دەستانی لە دژواری تەمۆن دواون یەک باوہریان بە یەک تر بە تین تری و چاکترنی بکوشن، وە لیرەدا لیر سەراوہکان کە میک کەم و کورنی یان ھە یە کە نا ایستا وە کور ئەر شتومەکانە ی، لە دەرەوہ دین بو عیراق نرخیان بوشتی خوار دەستی نەبروہ و نەیان خستوہ قالیبکی ریک و بیسکەوہ - آئەم کارە پچو کە پشەنگی ئەر ھەلانە یە کە سەبارت بەوہ صرف گەنی لە حکومەت ئەرکەن چوونکە ئەرەش کار یکە ریک خستنی ھەر بە ایدارە ی تەمۆینە وە بەنگە و ئەر بی زور بە توندی لی وورد بیتەوہ . بەلام خاوەن فروفیل و تەماعکارە کات ئەر چە شتە ھەلە یە ، یان سستیە یان بە ھەل زانی دەسیان کرد بە چاوە راو کردن بەرامبەر بەو کار بە دەستە بیگانانە ی لی دوانیان، گویا ئەرمانە نازان و لەو ایشەدا شارەزایی یان ھیچ نیە .

ئەر نینگارە شەقامە کانی گەرەکیک پشان ئەدا کە نزیک بە ھەریی ویتە نیوورگە لە بەرلیندارلە دارو پە ردو پاک کراو نەتەوہ . نینگارە کە لە لایەن سەر چاوە بیکی بی لایە نەوہ گیراوە راستەوخو لە پاش تاویکی چەکی ھەوایی بەریشانی کە لەم دوا ییەدا کراو تە سەر پایتەختی ئەرمانیا .

(لی کولینده وه)

سهلام

به بهوی دهنگی گیتی تازهده یو ماموستای
پایه به رزم وهی به بک

به ریزله جیانی (تم التدارک) به که لکی نهی نی همیشه نهک
خراب به کلاک هینراوه به لکو به بیچهوانی ییویسته وه به
وزورلی دوره چونکه له بهر بوره کلیمه به کی کوردی رونه
ووناریکی زراعی و فلاحی به وله به دله بیرده نه هاتوه لادی زور
به که لکی نه هینن وه کو :- شاسوار ایصال و وردی نه بوله بهر بوره
تووی چاند . بهلی همو ووناریک به مجاز واستعاره بوغیری
او معنایه که دانراوه به کار نه هینری بهلام نهک وه کک تم
به کارهی نانه که زور به بیچهوانی (معناو مدلول) وه به کار
هینراوه له جیانی مجاز هیزی معنا زیاد بکا که چی به جاری
مردوه بهلی (له بهر بوره) به رامبهری قبل التدقیقه یا ارجالی -
کو تو بر چون نهی به تم التدارک ؟؟

۳ - (گهمارو) ووتنه به که له ووناری کوردی بهلی
له جیانی (محاضره) به کاری نهی نی تمه راسته بهلام
داخی به جه رگم دیسان همیشه له جیگه ی خوادا نه بو چونکه
معاومه گهمارو اصله که ی (گهمال ده بوره به) بوه به گهمارو
ر بو محاصره یکک به که لکک نه هینری که چن سه گیکت دهردی
زه لامیکت ویا حیوانیکت بدن بهلی به مجاز دیسان تم ووتنه به
یا بو تحقیر یا بو تعرض به کار نه هینری وه کو شاعر نهلی :- گهماروی
دام به گهمی حضرتی شیخ : به نای دینه وه لاقی نه گهم
جاری لاقی گهمتن تنها بوسه گک هاتوه له بیره دا هه رچن
شیخ بیککه بهلام وادهر نه که بوی شاعر وای ووتوه که کاری
چن سه گیکت کرده دیسان نه لین : هه رنه ونده ده هم سوتا و تم
بو اتان کرده دوشمنی ایماتان بی خوی و مالو منالی وه کوسه گک
گهمار وین دام . بهلی له استعاره دا ممکنه بوزیادی مبالغه مشبه
مخففونی بو بهرزی هیزی مجاز ناوی سه گک نه بی تنها بیلی :
گهمارویان دا بهلام نهک له وجیگه یانه دا که ماموستا ره بو راست

له میژدهه نویسن وریکختنی ماموستای بهر زوناودار
توفیق وهی بک ده ماو دهه نه گاری ، لای که لی کس به سن
وه لای هه ندیکش جیوان نی به ، ماموستای گهوره آبا به نویسن
له کوفاری (دهنگی گیتی تازه) وله (گه لاو بژ دا) و آبا به دهم ،
که لی جبار داوای (تنقید) ره خنه گری فهرمووه که هه رکس
چی به خراب و نانه وانه زانی نه توانی به نویسن پیشکه شی بکا
به م بونه وه تم نویسنه به لی کولینه وه بی شکش نه کم .

له پیش هه موشتیکا بی لی تم نهیم دانی بیانه نیم که
ماموستای هونروه له م کوشه گه وردها به راستی گلی
(کلیمه) ووتنه به بی کوردی کونی لا که ونه ی زرو شیرینی
هی ناوه نه وه ریزی ووناری کوردی و زور زور که بیی و نانه وای
به ووناری دار یژا و پر کرده نه وه (نهک من زور له من
زیاتر) کس ناتوانی نه ونده به ده سلات ودر یژه دار بی . بهلام
ره خنه گرتن زور آسانه هه موکس نه توانی له دووای دامه زارنی
بنایه کک زور که چی ، که مو کورری ، چه و تو چیلی بهر چاو
بخا وانا که بی ره خنه گر له وه سنا که وه ستاری و نابی ماموستامان
له مه دلگیری چونکه نه گه لی کولینه وه ، وورد بونه وه ،
بهرا وورد کردت نه می نی زور شت به چه و تو گیری و خووارو
خیچی تمه میننه وه جا نه گه ر لیان بیوری تم چن وونارانه
پیش چاوی تمه خن یا بومان ساغ بکاته وه یابی له خرابی یان بی .

۱ - (وازان نه کری) تم ووتنه کلیمه به کی مرکه بهلام
باش ریکت نه خراوه چونکه تم ووتنه به له ناو هه مو بوره پیای
شارستانی ولادی دا به بیژوی :- وانه زاری - وازانراوه
نهک وازان نه کری یا وازان کراوه هاو لقی تمه وانه بنیری و
بیراوه نهک واین نه کری .

۲ - (له بهر بوره) دیسان کلیمه به کی مرکه ماموستای

سلام سردی شکاند

توفیق واهی

هیرا ته کم ، وه زور ریه یسنه که خوبنده وارد کانه ان پتر
 په یوه ندی ی خویان بنوینن له گهل نهو بزوتنه وه پیره وه دا
 که دمه سی دراوه تی له باره ی زمان ونه ده بیات و دیر یك و
 خوینده واری به وه ، وه له هه وو نوو سینیک وورد بینه وه و
 نه گهر پور یست بی ، ته نقیدی پکن له سر کاغوز . به لام بو
 نه وه که به خورانی خوریک ته کن له پیشا زور چاک لی یان وورد
 بینه وه وانجا پکونه ته نقیدینت . ته نقید بی لی وورد
 بو ونه به نابی . آگ شتار له وه بی که گیانیک په لام زه قه ی
 نه بیت له ناو ووشه کانتانا و چونکه نهو که سی نه به وی پیانگی ،
 نه بی چه کی خوی له گهل چه کی به رامبه ره کی نه اندازه پکا بی گومان
 به قوچه قانی و تیرد کوان شهر ناکری له گهل فروکه و تا سکدا .

من له ته قیدی کی له م دی به بکری ، نه زویر نهیم ،
 نه شه ره سار پزیر نایم ، به پیچره نه زورم لاخوا ستاره (مطلب ،
 مقصد) ، چونکه آمانجی من ته نیا که لکی زانست و سوودی
 گشتی به زانست سنووری بونی هه تا نه مرین ، نه بی فیر بین و
 شه رمه ساریش نایم ، چونکه هله نه کردن هه بو خوا به .
 نه بچاره سلام نه به وی نهیم پننج ووشه به ی خواره به ی بو
 « ساغ پکه مه وه ، یان بی له خرابی یان بنیم ! »
 وازان نه کری

من « زان کردن » به مانای « ظن » به کار نه غینم و
 به وینه ، له بانی بلیم ، « واطن نه کری » ، نه لیم ، « واث
 زان نه کری » ، وه له بانی بلیم ، « به ظن من » ، نه لیم ،
 « به زان کردن من » . نهیم وهرگر تمام ناچاری به ووشه بیکی نرم دمس
 ناکه کی له مه شیاوتر به رامبه به « ظن ظن کردن (۲) » ، هه چه نده
 (۲) « ظن » که عه ره به ، تور که کی « صن » که کی به وه سر چاوه ی
 « صانماق » هه به به مانای « ظن کردن » . دیسانا وه له تور کیدا
 « طانباق » هه به به مانای « ناسین » لی یان وورد بینه وه :
 « ظن » ، « صان » ، « طان » ، وه « زان » چه ند له یه ک نه چن !

له پاش پیشاندانی کهک و سوود و پویست و شیبوازی
 ته نقید بو بهرز بو ونه وه ی خوینده واری و شارستانی به ی ، له
 نوخسه ژماره ی دهنگی گیتی تازه دا ، هیوام و ابوک ایتر راز له
 برت و بوله و تواج و چاوه راوی ویران کهر بهیتری و نهو راسته
 ری به ، ری ته نقیدی بی لایه ن که ری روونک کردنه وه و
 کله کی مروه بگریته بهر و بهلی وام همزانی که ایتر هه
 فریدوونی قیره (فکر) و به قه مچی ی بروسکه گیتی تاریکان
 روونک نه کاته وه . له پاش چه ندیک سلام پای دایه سر ری
 راست . له گهل نه مه شا ، آه مرین بوسه لام ، نه ووبه پیشره وی
 ریگی راست و سپاسی نه کم (۱) .

(۱) ووتاره کی سلام بی دمس لی دان له چاپ درا و
 لی کولینه وه ی جمله شکاو و ناته واوه کانی و هه له کانی تری ،
 نه سپیرم به سلام خوی .

وه کو معنای لغوی له جیبانی مدح به کاری به بی !
 ۴ پوزشت — پوزش له جیبانی (معنرت) به کاری هیناوه
 نهیم کلیمه راست وره وان معنرت به لام پوزشت بی به (پوزش) ه
 وکوسعدی شیرازی نهلی : خداوند بخشنده و دستگیر کریم
 خطا پنخش پوزش پزیر جگه له ووش له قاموس دا پوزش نوساره .
 نازانم ماموستای گوره پیتی (ت) بو زیاد کرده نه گر خوی
 له پیشه وه کردی نه بونی بهم (ت) ی بهش نابی به کردی .
 ۵- (توهه) له جیبانی (محور) (توهه) به نه مه به پارچه داریکی
 خشت براوی یان تاشراو نزدیک (۳) انج نه ستوره له اش دا
 به کله کک نه هینری له ناوگیری به رداش دا دا نه مه زریتری
 وهرد و به رداش که به بونه ی توهه رهه جوت نه بن به رداشی سرد
 له سر به رداشی زیر نه سور یته وه بهلی زور راسته له جیبانی (محور)
 به کار بهیتری به لام (توهه) به توهه بی به نازانم و چی به بی
 (۵) ی لاردوه نه گهر له سر وه زنی (محور) نه بی زبانی چی به ؟ .
 ماویه تی سلجانی سلام

زمانه که مان بویک هینائی مانای « ظن کردن » هندی جار له فیلی « زانین » کلاک سین مینی ، ووه کو ، « وام زانی ، واپزتم » که مانا کانیان « وام ظن کرد ، واطن مگم » ن .
 بهلام سهلام بی وورد بوونهوه تهلی که تم دارشتنه وینهی نیه له کوردیدا . تمی تهمانهی خوارهوه چین :

سه‌چاوهی ساده	سه‌چاوهی لیکدراو
پیرن	پر کردن
چه سپین ، چه سپاندن	چه سپ بون ، چه سپ کردن
سازبن ، سازان	ساز کردن ، ساز بون
گوربن	(آلو) گور کردن
به‌خشین	به‌خش کردن
پچرن ، پچران	(پچر) پچر کردن ، بون

سه‌ره‌رای تهمانه وه‌ندیکی تریش ، وینه‌ییکی هاوتای ته‌واوی « زان کردن » هه‌یه له‌شیوهی کرمانجیی باکوری دا :
 به کرمانجیی باکوری « ناس کردن » مانای « ناسین » ، وه‌نگه هه‌ر تم وینه‌یه بهس بی بوئوه که به ته‌ندازه « زان کردن » ی له‌سه‌ر دروست پکری .

تم التدارک

سه‌لام که‌تهلی ، « تم التدارک » بچه‌وانهی « له‌به‌ر بووره » یه ، واته‌زانی که « تم » مانای « بهد » ، وه « حرف جر » وه « التدارک » بچرور ، وه « تم التدارک » مانای « به‌سد التدارک » . ته‌مه‌وانیه . « تم » « ظرف زمان » ، وه ماناکی « له‌پاشانا یه ، وه « تم التدارک » مانای « له‌پاشانا ته‌دارک » ، ته‌مه‌تعبیریکی به‌ناو بانگه ، بوکاری به‌کار ته‌هینری که‌بی ته‌ره که له‌پیشا بیری لی کرا بینه‌وه ته‌دارک کرابی ، دمی بدریتی . « تم التدارک » مانای « له‌به‌ر بووره » یه .

گه‌مارو

دروست کرانی ووشه‌ییکی لیکدراوی « گه‌مال دهوره » بوگه‌مارو دانی « سه‌گک » ، دووره له‌عقل ، چونکه

« گه‌مارو » نایه‌تی نیه هه‌ر بو « گه‌مال » ، ته‌سه‌گانهی گه‌مارو گ‌دون ، له‌گه‌مال و دیل و گه‌وره و بچرورک هه‌موو جنس وچه‌شنه سه‌گیکیان تیدا ته‌بی . ته‌بو بو « گه‌مارو » ی سه‌گک له‌بانی « گه‌مال دهوره » ووشه‌ییکی « سه‌گک دهوره » دروست بو بوایه له‌ وینهی « سه‌گک وهر ، سه‌گک به‌حه‌سار » .
 ورشهی « گه‌مارو » بو‌ده‌ردانی سه‌گک و به‌راز و گورگک و ته‌و چه‌شنه درنده‌انه به‌کار ته‌هینری که به‌ره‌وه بیکه‌وه‌ن . انجا نازاتم ، سه‌لام له‌کوی وه لای « معلوم » ، که « گه‌مارو » له « گه‌مال دهوره » ره‌هاتوه ، یاته‌بی به‌گویی خوی بیستبیتی که بلین ، « سه‌گک گه‌مال دهوره‌یان دام ، به‌راز گه‌مال دهوره‌یان دام ، ... هتد . » که ته‌مه کس نهی بیستبیره ، یان ته‌بی له‌خوی وه لیکه‌ی دایته‌وه که ته‌بی « گه‌مارو » له « گه‌مال دهوره » وه‌هاتی ، که ته‌میش هه‌له‌یه .

گره‌بان ووشه‌ییکی « گه‌مال دهوره » ش بو بی ، به‌لام ته‌مه به‌بی سر وشتی زمانه که‌مان ناتوانی بی به « گه‌مارو » . به‌بی سر وشتی ده‌نگی زمانه که‌مان ووشه‌ییکی « گه‌مال دهوره » هه‌ر ته‌توانی به‌م چه‌شنه به‌ره‌به‌ره له‌سه‌ر زمان بسوی :
 گه‌مال دهوره gemalh dewre < گه‌مال دهوره (به‌دالی کلور) gemalh dhewre < گه‌مال‌وره gemalhewre < گه‌مالوره gemalhorre .

ته‌بینن که ته‌گه‌ر ووشه‌ییکی « گه‌مال دهوره » بو بی ، ته‌بوو ایستا له‌ ایسکی « گه‌مالوره » دا بوایه . ته‌مه ، ته‌گه‌ر بو‌خاری سه‌لام « ره‌ » به‌که‌ی دوا بشتی فری به‌بن ، دیسانه‌وه نایینه « گه‌مارو » ، ته‌بینه « گه‌مالو (به‌لامی‌ته‌له‌و) » .

ایستا من بلم ، « ته‌بی له‌کوی وه هاتی :
 « گه‌مارو » له‌بنجیکی هیندو - ته‌و روپاییه‌وه هاتوه که‌گه‌لی ووشه‌ی لیوه هه‌لساره له‌گشت ته‌و زمانه‌دا ، ته‌مانه وینن : camur (لاتینی = چه‌وتاو ، چه‌ماو بوئاوه‌وه) و camera (لاتینی) = که‌مه‌ر ، گومرز

camera (یونانی) ، chamber , camara (اینگلیزی) ، chambre (فرانسیزی) = قه‌ماره ، ژورور ، comrade

هه ورامیه کان له مهشا نه و هستاوان ؛ نهوان « کلم کردن » یان به و ولاخ داووه پلای نهوان آده مزاد کلم ناکه ، و ولاخ کلم به کا . خو و وشه ییکی کاولی ترمان هه یه : « دوزین » . « دوزین » له بنجی « توج » ی آویستاییه وه هاتووه که مانای « چنینه وه » به . ناوی ناهینم ، هه مووتان نه زانن « دوزین » بوچی به کار نه هیئری ، چی نه دوزری .

سه درای هه موو ، وه کو سه عید به کی نه فراسیاو به گ و چهنده که سیکه هه ورامانی تر بیان ووتووم ، « گه مارو » له شیوه ی هه وروای دا بوکه سیش به کار نه هیئری ؛ پیاریش گه مارو نه دا .

من که « گه مارو دان » به مانای « دهوردان ، دهورگرتن ، محاصره » به کار نه هیئیم ، آگام لهم راستیانه ی سه رده وه ، وه نه زانم که « گه مارو » مانای « چه مر ، که مره ، دایره » به . له پاش نهواو بوونی هم لی کولینه وه یه م چاوم به زانای سکی به رزی نه فغانی که وت پی و وتم که « کامیرو kamero » له زمانی نه فغانیدا (دهورگیران) ی آسکه له لایهن نیچیره واولانه وه ، و اتا راو که رانه وه ؛ پیاو (کامیرو ی آسک نه دا) .

پوزشت

پیاو هیچ نه بی نهو و تارانای من . بلاوم کردو ونه نه وه له باره ی بنج و بناوانی زمانی کوردیه وه له گه لاوژدا ، به ووردی پخو بنیته وه ، تی نه گا که زمانی کوردی و فارسی به که میان نه چیته . سار آویستایی و دو وه میان نه سه ر فارسی کون که نه مانیش له یه که بنجن له گه ل سانس کریتی دا ؛ وه نه ش زانی که هه تا سه ددی یه که می میلادیش ، و اتا تزیکه ی دوو هه زار سال له مه و پیش کوردکان و فارسه کان بی تهرجومان قسه یان له گه ل یه که نه کرد په وه دیسانه وه نه ی زانی که فارسی کون که برای زمانی آویستاییه ، گورا وه به به هله وی ، وه به هله ویش گوراوه به فارسی تازه . زمانی کوردی و فارسی هه یه که له سه ر هیلکی جوی له همی نهوی تریان گه شاونه نه وه . ده تکه کانیا ، سوان و دروست بوون و به کار هینانی وشه کانیا ، وه گه ردانی فیعلیان جیوازی تی که و تووه . له مانه له هه موویان گرنگتر جوی بوونوه ی گه ردانی فیعله ، شیوازی گه ردانی فیعلی

(اینگیلیزی) camarade (فرانسوی) = هاوری ، آوئل ، کومهل ؛ kmarati (سانسکرینی) = چه مانه وه ؛

kemiridhe (آویستایی) = که له (هی ی مه خلوق خراب) ؛ که مار (یه هله ری) = که مر ، یشتین و که له ی مه مخلوق خراب ؛

گومارا (فارسی) = چه ساری آزال (فوره تگی فارسی — اینگیلیزی ؛ ستاینگاس) ؛

گومرا (فارسی) = طاق بلند ؛ محوطه که شپه چارپایانرا در آنجا نگاه دارند ، دیوار بلند ، زناری که امت زردشت بر میان بندند (فرهنگت برهان جامع) ؛

نه مانه ش هه ندی له کوردیه کانن :

کومار ، گه ووار ، گه مارو ، کامار (چه رزی بیژنگت و دهف ، به کرمانجی ی باکرویی) ، که وان (که وان) ، که مه مند ، که مر ، چه مر ، ۰۰۰ هند .

بی بینه وه سه ر به کار هینانی « گه مارو دان » به مانای « دهوردان ، محاصره » . « گه مارو » ی به د به خت کوشتووی ده سی بار په رستیته . آشکرایه که کورده خوینده وه اره کانیش ، وه کر هینه کانی نه ته وه کانی تر ، بو تین و سام دان به ووته کانیا ، وه پو فیز هه همیشه خه ریک بوون ووشه ی بیگانه با خنه زمانه . که مانه وه ووشه خومالیه کان دهر په رینن که سووکیان ته ماشا نه کردن . هه مه بووه به هوی نه وه که گه لی ووشه ی خومالیان پکه ونه کون و قوژ بینه وه و به شیکیان به ره به ره له بیر پچنه وه . « گه مارو » هه رچه نه ده له بیر نه چوته وه به لام سووک و ترو کراوه ؛ ایتر آده مزاد گه مارو نادا ، دهور نه دا ؛ سه گ و گورگ گه مارو نه دهن .

ایه له ووشانه که وا له بیرمان نه چو ونه نه وه ، چه ندیکان به م چه شنه سووک و ترو کردو وه . به وینه ، « کلم » . « کلم » که له بنجدا مانای « عشق ، چه ز » ه (۱) ، ای . ه فیعلی « کلم کردن » مانلی دروست کردووه به مانای « تووش بوونی حالیکه مه غنهوی ی خراب به هوی دمس نه که وتنی نه وه ی چهزی لی نه کری » .

(۱) « کلمه دیشه » له دینی هیندودا « خوی عشق » ه .

بگومان ايمه له پيش نه وده دا که وشه ی « غنر » فیر بین،
 ووشه ییکی خومان هه بو بهرام بهر ی. کافی که ویستم هم ووشه کونه
 بدوزمه وه ، رووم کرده کرد فارسی ؛ له فارسی دا « پوزش » م
 دی، وه چومه بنج و بناوانیه وه. بوم ساغ بووه وه که « پوزش »
 نه بی له بنجی آویستای « بوج » موه (۱) هاتی که مانا که ی
 « بهر له لایون ، زرگار بوون ، در باز بوون » . « پوزشت
 خواستن به مانا « زرگاری ، عهفو خواستن » .
 من که « پوزش » نه کم به « پوزشت » لام وایه راستیسه
 که ووشه ییکی کونی خومانم دوز بوته وه . که چی زمانی کوردی
 خوی راسته و خو ووشه ی ده س کوردی لهم چه شنه ی زمانی
 فارسی و در گرتووه و « ت » ییکی خستوته سر ؛ وه کو ،
 « سر زه نشت » (۲)

تهوره

سه لام راست نا کا که نه لی ، له بانی « تهوره » ،
 « تهوره » به کار هینراوه . نه وه همسو بلاو کرده نه وه کان و فرهه نگه .
 کانیا ، بیان خونینه وه ؛ نه گهر دیتان « تهوره » نو سراره
 له بانی « تهوره » حقی بده نی . و ابرازم هم ایفتیرایه ی بویه
 ههل به ستوده که هم قسه بی مانایه ی له پالا پکا : « نه گهر
 له سه وه زنی (محور) نه بی زیانی چی به ؟ » .
 نه مه نیه ، ته تقیدی بی لایه نو سوود آماج .

توفیق وهی

(۱) لهم بنجه وه له په هله ویدا « بوختن » ، له پازه ندی دا
 « بوختن » هه به بهو مانایانه ی سره و دی « بوج » ی آویستاییه وه .
 هه رهم بنجه به که « بو » ی کوردی و (پوود) ی فارسی ی
 لیوه هاتوو ه که له ده نگه گیتی تازه دا (ژماره - ۵ ، لاپه ره - ۷
 په راو پز) لی یان دوا بوم .
 (۲) گه لاریژ ، سال - ۵ ، ژماره - ۲ ، لاپه ره -
 ۵ ، شاکر فتح ؛ وه ژماره - ۳ لاپه ره - ۵۵ ، رمزی
 قزاز .

کوردی ، وه دروست بوونی دسته کافی له هری فارسی
 تازه دیرینتره ، وه هیشتا بهرام بهر به هی ی سرده می فارسی
 ناوه راسته که فارسی سرده می ساسانیه کان بو (۱) .

له گهل نه مه شا له فارسی و کوردیدا چه ند ووشه بیک و
 چه ند بیت (أداة) بیک وشروازی به کار هینا یان له بهک نه چن .
 له بهک چوونی نه مانه ، یان له بهر و دکه تی گور رانیان له هه
 دوو زمانه که دا ، یان له بهر له به کتر و در گیرای یتن به هوی
 تیکلی و دراوسیتی و خونینه و رای و ده . به پی هم زانیاری
 سرده وه هه ووشه ییکی هیندر - ایرانی که نه کوردیدا هه به ،
 نه بی فارسی هه بی به لام له ایسیکی نوادا له گهل سروشتی
 زمانی فارسیدا ؛ به پیچه وانه هه ووشه ییکی وه ها که له فارسیدا
 هه به ، نه بی کوردیش به چه شتیکی لواو له گهل سروشتی خویدا
 هه بی ، یان بو بیتی و له بیری : در کردی له بهر پی نه ویستی
 به کار هینانی به هوی تهنگ و سیس بوونی خونینه واری ی
 کورده وه و به هوی به کار هینانی ووشه ی بیگانه ه . انجا له بهر
 نه وه من خوم به آزاد ؛ زانم بو به کار هینانی هه ووشه ییکی
 فارسی که گره کم بی ، به گره یی که بزانه نه چیته وه سر آویستایی
 یان سانسکریتی ، وه به گره یی که به به راوود کردن بی خه مه
 شکلیه که وه که نه بوو تیا بویه نه گهر زمانه که مان پاراسته بویه .

(۱) به پی نه نه نجامه که به لی کولینه وه ییکی دوورو دریز
 گه ییشتمی ، نه مه وی بلاوی پکا مه وه که کوردی و فارسی
 تازه ، نه گهر ایدیما بگری که هه نه بی به کیکیان « بیچو و » ی
 هوی تریان بی ، پیاو نه شی هه بلی که فارسی تازه « بیچو و » ی کوردی
 چونکه شیوه ی کوردی کونتره له هی فارسی تازه ، وه فارسی تازه
 سرده می شیوه ی کوردی تی بهراندوه . به لام به راستی هم
 دوو زمانه له بهک په یانه بوون ، هه دوو کیان له دوو زمانی برا ،
 جوی جوی کهو توونه نه وه . کوردی آموزای باوکی فارسی تازه به ،
 وانا کوردی آموزای په هله وی به ، ده فارسی تازه آموزای
 کوردی به .

ندیاری روناکی

له کواری «الأدب والفن»

همولیر: احسان

پیش رهو

فرددرینک نیچه فیله سووفیسی ئهلمانی به، به-
 فهلسه فه که یه وه که بریتیه له «هیز» له جیپاندا ناو باژی
 په بندا کرد، وه مزدهی ئه وه هیزی به جیپاندا بلاو کرده وه که
 سروف ناوی ناوه، زور سروف (فوق البشر)، وه هه ره وه
 نه بی هموو شتیکی به لاره هیچ بو، گالتهی بهودینو کرده وه به
 نه هات که گیتی باهری بی هیه. هر به هوی ئه بی به
 وه بو کله دواپی ته مه نیا شیت بو.
 هه نده له تی که یشتوره کان ئه لین، فهلسه فه که یه ئه م

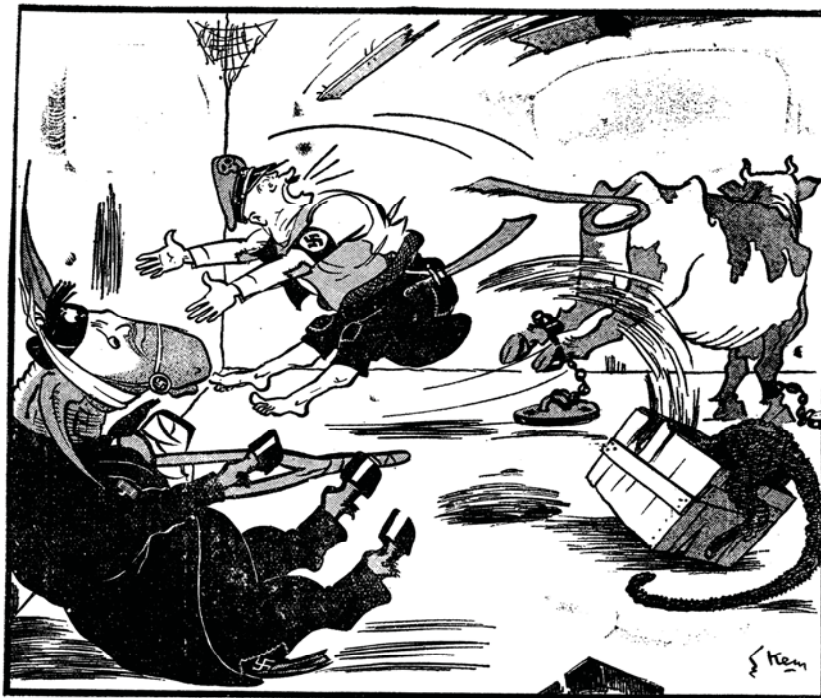
پیاوه ناویکی زوری کرده سهر نه ته وهی ئه له مانیاو وای لی کرد که
 داوای گه وره بی بکا به سهر جیپاندا، وه تیز به هموو شتیکی
 مروفی و ئه ده بی و کرده وهی بهرز بکا.

کات: قهو ماوه کانی ئه م باسه ئه که ونه ئه و کاتانه وه که تاریکی
 په لهی ئه وه به تی گیتی دا بگری.

جیگا: سالونیک له کوشکی مهلیک (۱)

«دوو نوره گر له تاریکی بیکا. وه ستاون»

(۱) مهلیک = هیتلر

ئهدولف و بنیتوی که ری و آومه کانی (۱۲۹) «ئهی که وره، ته نانهت مانگایش گویمان ناداتی.»

رووي زهوي تر څه کا، بهلام کاھين ترساندي له رووناکي ، پي ووت : « رووناکي څه بيته هوي شينيت ! »

په کم — کي څه مدي به تو ووت ؟
دووم — پياوه کي کاھين به مني ووت څه وپش له قسي کاھين گوي را گرتيو .

په کم — آه لهم څه نينه ! څه چي څه لبيت لهم شورو شوره که هه، وور ووتک داي څه گرسيني ، لهم خوښي به سر څه خا که جراندا څه ريږي ، وهلم شارانه که پرده دي : څه تاريکي به سرياناکشا ننوو، رووناکي لي پرون ؟
دووم — (به ته سوهه پي څه کني) تامه ليک نه مري څه هه وانه پي ، وه له شينيت دترسي .

په کم — تو ناي زاني څه مه به ختيار به بو نيشتان چونکه اه هموو جيگا بيگدا باس څه کن .

دووم — به ختياري ! بوچي څه شاره تاريکانهو که لاوه — کانيزو خوښه که شه کافي شارستانه پي تاوانه کان نيشتانه که به رز څه که نهوه ؟ هيچ برا هيچ ! څه شتانه پي بو نيشتان بميښته — وه (دريک — ميږو — تاريخ) له سوري بنووسي ، څه کارانه به که لسکي بو مروکي هه به . نه ، څه شارانه نيه که له ږير بالي تاريکي دان ، به لکو څه شارانه به که پرشکي که لک

په کم — برادور سهعات چه نده ؟
دووم م — برام چيت به سر سهعا څه مدي به ؟
په کم — څه مدي برانم کي نوره که مان کونايي دي ؟
دل ته نگه وخته شق به ري ، څه نده له تاريکيدا راره ستام .
آه کي څه پي جاريکي تر لهم کوشکه دا رووناکي څه نينهوه ؟
دووم — له کوي څه زانيت ، کي څه څه نزيک څه —
بيته ده ؟

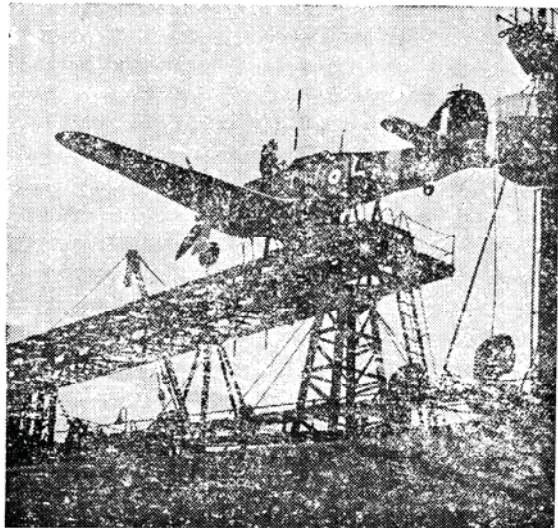
په کم — څه وروڅه ديته بير که تاريکي څه کوشکي دا گير کرد ؟ څه سه سال له مدي وپش بو ، له کاتيکابو که کاھين (۲) چوبولاي مه ليک .

دووم — لهم که تنه شتيکي سه مدم گوي لي بو .
په کم — چيت بيستووه ؟
دووم — څه لين لهم روڅه دا کاھين څه پي توقيته ري به مه ليک ووتووه . گوي پي ووتووه : « نه مري چاره نوزسي توڅه بيت » .
په کم — نه مري !

دووم — به لي ! ده دووباره پي ووتووه که هموو جاريکي ژبي نوي څه بيتهوه ، څه مدي بو به چونکه خوښي له شکره کي

۲ — کاھين « نيچه » په

څه نيگار څه فر : که پيکي بچه نگه له چيشي .
(هاريکان) ، له سر که شتي پيکي بازرگاني
نيشتونه وه آماده به بو پاس کردني څه کاروانه کي
له گه ليا به پي .

و پیاوه تی ایوه دهر ته چی .

یه کهم — چیت به سهر هات برا که م و ا ده نکت بهرز
ته که یته وه که نابی وا بهرز بیت ؟ . . توله گیانی خوت
بیزار یت . .

دووم — گیانم ؟ گیتنم چی ترخیکی ماوه ؟ چوار کورم بو ،
هه موویانم له دوس چو ، ته که ره ری بیکی شه یغیشه وه
برو یشنا یه ، یا کم نه بو ، وه ایستا لیم روونه که ایتر نایان بینمه وه
له بهر هم مه لیکه شیت !

یه کهم — وه ها له مه لیکه کت ته دو بیت ؟

دووم — ایتر سرنج له چی نادم ، نه بیکی مه زتم زانی ،
وا ته کهم که ولات و مروکی که لسی لی دهر گرن . ته روم به
شوینی روونا کی دا . من لهم شته وورد بو ، وه ، ایتر هیچ نه ما .

یه که م — چی نیاز یکت له دلایه ؟

دووم — برام ، به جیت ته هیل . . ههر له کانی دهر که -
وتنی روونا کیدا نه بی ره نگیشه جار یکی تر نه تبینم .

یه که م — نیازت ته مه یه که رابکه ی ؟

دووم — به لی ! ههر ایستاش .

یه که م — تسکات لی ته که م شیت مه به .

دووم — شیت ته وه که سه یه که ژینی تاریکی به چاکتر
ته زانی له ژینی روونا کی . خوات له گهل برام چهز ته که ی
بیکه وه به ره روونا کی پروین .

یه که م — نه ، نه ، من گیانی خوم خوش ته وی .

دووم — که واته خوات له گهل .

◆ دینه دهر ◆

یه کهم — « له گهل خوبا قسان ده کا » هم پاسه وا نه بی -
چاره یه به شوین روونا کیدا ته روا ، خوی شیت کردوه .

« سه روکی پاسه رانه کان گوی ی له قسه کار ژبی و راهه پهری »
سه روک — ته ی پاسه وان ا گویم لی بو قسه له روونا کی ته که بیت .
پاسه وان — (به ترس و له دزهه) : نه خیر آغا .

سه روک — ته وه که سه ی قسه له روونا کی بکا پاداشته کی مهرگه .
ته مه فرمانی مه لیکه پاسه وان ! را که ، ن و درن ، هم پاسه وانه بگرن
تا به پی قانون موحا که مه ی بکدین !

پاسه وانی یه کهم — آه دهم داوینت ته ی سه روک ، له بو
کی مناله کانم به چی بیل (دهم ته کا به گریان) .

سه روک — ده ی کوره ، یاخوا ! فرمانه که ی مه لیک
به چی بینن .

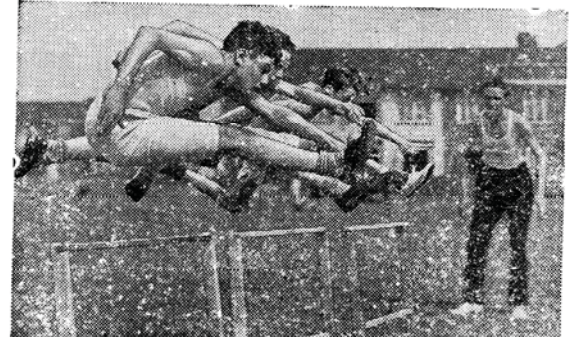
پاسه وانی یه کهم — « به گریانه وه » دلت یم بسوتی و
بهزه بیت به مناله کا نما بی . ته ی آره لان چرایگنان بی نیه
دای بگریستن به لکو هم آزارو کویره وهر یانهم ببینی . آه !
ایوه وه لام ناده نه وه . که وا ته هیچ سوودی نیه ، من له ژیر
فرمانت نام . ناتوانین له تاریکیدا له شوین هه قهوه بروین .

◆ دینه دهر وه ◆

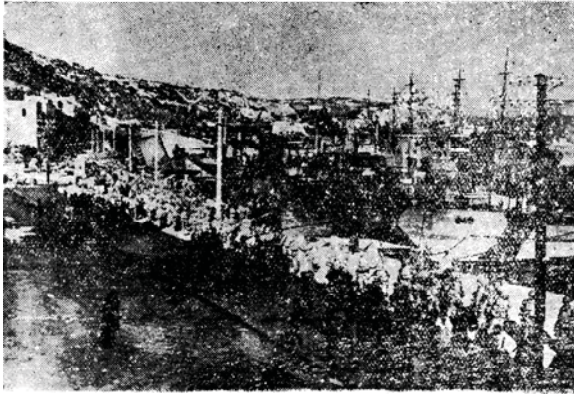
« سه روکی پاسه وانه کان له ری به چی تمینی »

هانوار یک — « ده نگیک له ژووره وه » گه وره مان مه لیک !
گه وره مان مه لیک !

« مه لیک دینه ژووره وه ، له بهر تاریکی چاوی به ته واوی نابینی »

• آزادی و هه ناوله ده بستانی « ینسه بی »
دا بولا ، کانی بهر یتانی آینه ده .
لهم نینگه دا شا گرده کانی ده بستان به سر
چه پهره باز ته دهن . له بنسه وه بنیادی تازه باوی
ده بستان ته بیتری .

له گه له شكري پنجه ما - سه رياز سوارى كه شنى نه بن بودا به زبى تازه له ايتاليادا . نه مانه سه رمازي نه مه ريكابين ، سسوار نه كرين له به ندر يكي ايتالياره بو نه وه كه دا به زرينه پشت هيلى نه له مانه كانه وه .

ناتوانى به دوو ده قيقه نه هم گيڼه دا گبر بكا؟ بلى دهى ناتوانى ؛ قسه بكه .

سه روك - « به ترسيكه وه » به لى نه توانى گه ورهم .

مهليك - جاري فرماندهري له شكرم بو با ننگ بكه .
* فرماندهر دپته ژوره وه *

مهليك - نه تواني پيم بلييت كه چيت به جى هيناوه له فرمانه كاتم ؟

فهرماندهر - گه ورهم ، هه ركه له شكره كه تم بو بيشه وه ره وانه كرد ، هه ر جيگاييك كه له شكره كت به سه ر بارو يشتي ، وه كو ورو بار خون به سه ر نه و خا - كه دا رو يشتووه .

مهليك - (به خوشى و پيکه نينه وه) هيندى چار وا دل كراو نه بوم ، وام ههست نه كرد كه نه چمه وه تافي جوانيم .

فهرماندهر - روونا كى نه شارانه كه نم ويست بيته ژبر دهى توده ، كرژانده وه وتار يكيان به سه ردا هات .

مهليك - دوو باره ههستم كرد كه نه روونا كيه ميشكيشم دا گبر نه كا .

فهرماندهر - گه ورهم تا تو يمى اجه هه ر بو توونا بوون

مهليك - نه وه كى به له وي دهنگه ده نكيه تى ؟

سه رو كى پاسه وانه كان - سه ر وكي پاسه وانه كانه گه ورهم

مهليك - فرماندهرى له شكره

كه م وه زيرم بو بانگ كه . ايستا ها ،

زور ، نه گبر دوا بكويت گيانت نه كيشم . .

نه گبر مرديشى نابى خهم بخويت چونكه مردنت خه مگيڼم نا كا . هه چنه زور دل و زيشى ،

وه مردنى تو نه بيته هرى درېژوونى ژبام و

ياريهى نه مريشم نه دا ! دهى برو ! . .

كاهينيش واي فهرمو له لايست نه مر به كه -

مه وه ، قسه ي كاهينم تا ايستا به درو دهر نه چوه

. ده برو ! . تا ايستا لبره يت ؟ نه وانديش

نه هانتن . دهنه واي بوت ، بروانه چت لى نه كه م .

« سه رو كى پاسه وانه كان به ترسه وه گورج دپته دهر »

مهليك - « له گه ل خوبا قسه نه كا » نه مري . نه مري . نه .

مري . من به شوپنى نه مري به وه م . نه مري تا ايستا بو كه م

نه بووه . به لام من بو خومى نه سينم . نابه لم نه خونيه

له سه ر نه م خا كه وو شك بيته وه !

« سه رو كى پاسه وانه كان دپته ژوره وه »

سه رو كى پاسه وانه كان - گه ورهم ، وه زيري مه زنتان ؛

فهرمانده رى له شكرتان چاره ري ي فهرماندنن كه بيته لا نان

مهليك - نه مري . نه مري و شپنى . كى به نه م ؟

سه رو كى پاسه وانه كان - سه رو كى پاسه وانه كاتنام

گه ورهم . وه زبرى خاوه ن شكوتان و فهرمانده ري له شكرتان

چاره ري ي فهرمانتنن نه كن .

مهليك - زور دوا كه وتيت !

سه رو كى پاسه وانه كان - گه ورهم . من يه ك دوو

ده قيقه دوا كه وتم .

مهليك - (قيرژاندي به سه ربا) دوو ده قيقه ! تو ماناى

كات ليك ناده يتسه وه ، چونكه شپنى . آنا مروفى ژر

ټاټوچی تاټم ایشه بکهی؟ ایش وکاری بیایوی ژیر به بهک دوو
 ده قیقه پیک دیت . ټه توانن بفرن به آسماندا ، پچنسه ژیر
 زهر پاره ، ودر یگای دوو در پزی چول و بیابا ټکان بفرن ،
 بگن . له یهک دوو ده قیقه دا نه توه ټکان هموو بگن
 به بهنده . ژیر ټکان وه هانا کن ؟

فرماندهر — بهی وه ما ټه کن ، گهورم .

مهلیک — ایستا که بازه رم کرد که تویش له منوه
 ژیری ره نه گری ، ټه پویه توش نه سر بویتایه ا هلسه
 دهی ، راپه ره له کاته وه تویش دهس بسکه به بلاو کردنه وهی
 تاریکی له روز لاندایه ، وه زیریشم بوینیره .

« فرماندهر زهروا ، وه زیر دیته ژوره ده »

مهلیک — ټهی وه زیر .. !

وه زیر — سهرم له ری تابه گهورم .

مهلیک — باری نه توه کت چرته ؟

وه زیر — آبیی گوی رایه لیه گهورم .

دروست کراوین ، وه له ری ی ژینی تودا ههر ټه مه پیشه مانه .

مهلیک — تو فه فرماندهر ریکی گه وره ی !

فرماندهر — ټم زهر ما یشته م به سهو فخره بومن . .

مهلیک — ټهی فرماندهر ، تو ټه زانی که من هیچ حز
 له روونا کی ناکم . به لام دوینی شهو له په نجه ره ی
 ژوره که سهو تروو سکه بیک روونا کیم دی ، له روزاوه
 تیشکه که ی ده هات . .

فرماندهر — گهورم روونا کی له روزاوه ده زناچی .

مهلیک — ټمه چک ټه زانی ؟

فرماندهر — به لی گه وره م ، ټه م روونا کی که له
 روزاوه ټه بیبری به ره ووون برونه ټه چی ، خسوی خوی
 ووون ټه کا . .

مهلیک — چا که ، زور باشه ټمه بو بیایوی ژیر دهس

ټه دا که ټی له شهسکه کم به ره روزلات بهری

بو کوژانده وهی ټه روونا کی هانا ه تایی . چه نندت پی

مهلیک — تا ایستا باوه ره ټه کری به ژیری

کاهی گهورم .

وه زیر — بارو دی پی ټه کری هه تا ټم روونا کی

له بهر چاو دوو پی !

مهلیک — که وایو بزانه روونا کی له هیسج

چیگای بکدا بلاو تایدته وه

وه زیر — من آگ دارم ، به لام .

مهلیک — به لام چی ؟

وه زیر — که تنبکی گرنک قه ماوه !

مهلیک — وای له بوت ! چی قه وماوه ؟

وه زیر — نهینیه کاتم (جاسوس) آگ داران

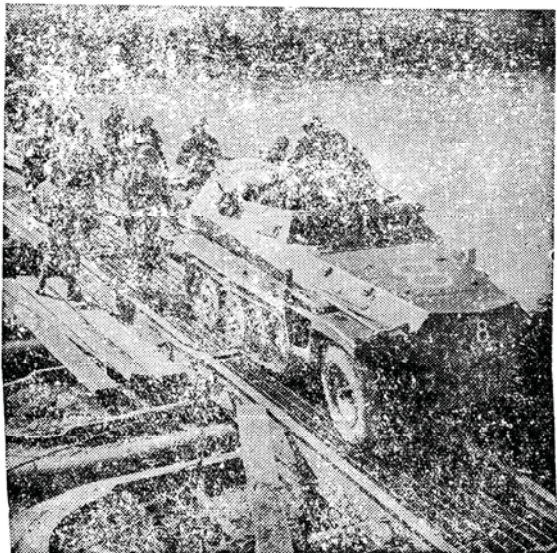
کردم که پباویک له کوشکه که نان هاته ده ره وه .

فانوسیکی روونا کی به ده سه وه بو !

مهلیک — له کوشکی من ؟ چون نه نان گرت ؟

وه زیر — بهرگی پاسه رانی جه لالهت تانی

له بهر کردبو ، له بهر ټمه به په پی ی فرمانه کانی

لهم نیگاره دا گالیسکه بیکی گواستنه وهی ټه له مان ټه ، بینن که
 نیروه کانی بهر یثانیا له کانی بهرینه وه یاندا به سهر پردیکدا به کاری ټه هینن
 بو کوشاری دژمن .

پيشووتان کس ريگای بي نه گرت و هيچيان لي نه کرد .

مهليک — تو نه مهت لي روونه ؟

وهزير — بهلي ، گهوردم .

مهليک — کوشکي من تاريخه ، ههروه کو نه زاني ، آيا

رووناکي له تاريخي بهيدا نه بي ؟

وهزير — وانه لين ، که نه به به راستي بهيدا نه بي .

مهليک — نه گهروا بي ، وای بوسه روکي پاسه وانه کان .

نه ي فرماندهر ، چي ترکزه بيکي گهوره له مهدا هه به ؟

وهزير — گهوردم ، بوکوزا نده نه وي رووناکي کاتيکي

زورمان بي چو . وه نه گهه تاريخه کردن کاتيکي دريزو

هيزيکي گهوه ري بویت ، بهلام بورووناک کردنه وي جيگاييک

نه ستيره بيکي بچوکي بهسه ؟

مهليک — چون نه نان کوشته . چون نه نان کوشت ؟

وای يونان له آزارم .

« سه روکي پاسه وانه کان دینه ژووره وه »

سه روکي پاسه وانه کان — گهوردم وهزير ، سه روکي

پوليس ، نه م راپوره ي داي که بيدم به جه تابان .

« سه روک راپوره کي دداني و دینه دهره وه »

مهليک — نه م شينه چي نه لي ؟

وهزير — آه نه مه چيه ؟ . نه ليت نه نه وه که گه ماروي نه م

پياوه يان داوه که له کوشکه که تان رای کرد ، وه له ميشکي

هه ره کسيکيدا چرايک هه به !

مهليک — مه به سي چيه نه م شينه ؟

وهزير — بي گومان مه به سي نه مه به که ، « نه نه وه که نه روا ،

وه چرايان به دسه وديه ، نه خوئين ، به ره و کوشکه کي مهليک

نه رون ، من ناتوانم قه دهغه يان بکم ، چونکه بوليسه کانيش

چوونه ريزي نه وان !

مهليک — چيان دهوي ؟

وهزير (به سه سوورمانيه که وه) چيان دهوي ؟

ايستا نه زانين !

مهليک — نه ي بي ميشک ! ايستا نه زانين ؟ کي ؟ تابه

رووناکي به وه دینه ژووره وه ؟ نه ي بي ميشک ، ناي تزيک بنه وه ،

ناي . . عه قلم نه وه نده به به هايه ، له کرين نايته .

وهزير — نه چايه بي پشت به له شکره که مان بيه ستين .

مهليک — له شکر . . آه ، له شکره که م نارد بو

بوروزه لات ، نه گه رابه وه ؟

وهزير — گهوردم ، فرماندهره که ت

ايستا رويشته ، بينج ده قيقه ناي .

مهليک — توشيتي ها ! به بينج

ده قيقه سه راپا جهان دا گهر نه کري .

« سه روکي پاسه وانه کان به

نوسراويکي تره ره دینه ژووره وه » .

سه روکي پاسه وانه کان — گهوردم ،

نه م نوسراوه ش هه ر ايستا له لاي

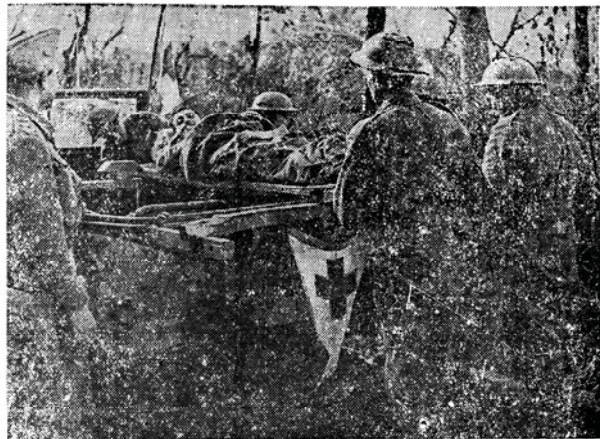
فهرماندهري له شکره که نه وه هاتوهه .

« نوسراوه کي نه داني و دینه ده ري »

مهليک — نه ي وهزير بيخوينه وه ،

بي گومان له باش نه وه ي پيروزه بي ، دینه .

وه بولامان ؛ ها ، يم نه ووني که

له م نيگاره دا سه راپايکي برينداری بهریتانی مه بينن که به اوتومو بيلیکی
چهنی « گيرمان » نه گوزریتهمه بوئاوچهي تيارکردن .

کرد که ایوه چاوتانن بیکه وتبوله روزاواوه پرشنگ تهدا .
 آموزگاری کردم که رووی نی بکم ، ووفی ، نه گه روژ
 روونا کیه کی کزبو بهره روزاوا بال نه گری بو نه وی بی
 هیزیه کی بکوژیت وروژی دوانی به هیزوتینیکی زوردهوه
 ههل بیتهوه . وه هیزه کی روونا کیه کشی ههل روزاواوه
 ورته گری .. قسه بیکی واق ورهینه ری بوگیرامو . ایسه که
 ژیره کانین باورمان واپوکه نه توانین به چند دقیقه بیک
 هموورونا کیه کافی جهان بکوژینسه وه ره له چند دقیقه
 بیکشدا دس به سه ره موو گیتی دا بکیشین . بی ووتم ،
 نه عه قلی شینه کانه . و یستم که بیکوژم به لام روونای کی
 عه قلی نه به هم موو عه قلمدا گهرا ، گورج تی گه بیستم نه وی
 نه ووفی هه قه ؛ انجا کوشتی خومم به چاکتر زانی له وی
 بکهریمه وه بولای گه وری خوم (مهلیک) ونم روونا کیه
 له گه لابی .

مهلیک — بهسه ، بهسه ، نهو کابرا به شینه . روونای
 کوشتو وینی .

« سهروکی پاسهوانه کان دینه ژوردهوه »

سهروکی پاسهوانه کان — گهورم روونای جهوشی
 کوشکه کی پرکردوه ، مروف یاله بهستویانه بو جیک
 کی تو . روونا کیه که چاوی پاسهوانه کافی
 گه شانده وه هموویان چونه یالین گهورم .
 وه زبر — آیا چه کیان به ده سهوه به ؟
 سهروکی پاسهوانه کان نه ، گهورم . چرا کانین
 نه بی هیجیان به ده سهوه نه .
 وه زبر — گهورم هیچ مهتر سه .
 مهلیک — بهد بهخت نهو که سهی خووی به
 تاریکیه وه گرتی ، روژ له هه موو چه کیک تیژ تره
 بی .

« مروف به پاله بهستور و نه کته جیگا کی
 مهلیک نهو پاسهوانه اش له پیشیانه وه به که له
 کوشکه کهرای کردده ردهوه ، وه هم موو به سووری
 مهلیکدا نه سوورینه وه .

ته نیا پینج ده قیقه به سه بو دا گیر کردنی جهان ؟ له پیش
 نه وه دا که روونا کیه که زبانی که به عه قلم بگه بینیت ، فهرمانده
 ره که نهی کوژینتهوه .
 وه زبر — آه !

مهلیک — چیه ؟ . خیرا بیخوینه وه قسه مه که .
 وه زبر — (نهی خوینته وه) له پیش نه وه دا که گیانم
 ده ریچی نو سراوه که م نه گات به مه لیکه گهوره که م . . .
 مهلیک — گیانی ده رچوه ؟ به راستی قورتیکی
 گهوره به . ده بیخوینه ره وه بیخوینه ره وه .

وه زبر — (له سهر خویند نه وه که ی نه روا) گه وره م ،
 له سهر ریگامدا هوشمه ندیکی روژه لاتیتم توش بو ،
 ههروه که جه نابتن نه زانن منیش هوشمه نده کاتم خوش نهوی ؛
 له لایهن فرمائی ایوه وه گه لی قسم له گه لدا کرد ، گویا ایوه
 فه رمانتان دا وه به من که چرای روژه لات بکوژینسه وه
 ووفی بیم : تو عه قلت له کوی به نهی فه رمانده ر ؟ روونای کی ی
 هه ره به تین له روژه لانهوه دی ، توشوین کلادی بارودو که
 که وتوویت . . . وه له لایهن نهو روونای که شه وه قسم له گه لدا

دوو موهه ندایی به رتانی له شکری پینجه م خهریکی چاک
 کرد نهوی نهو ریگایهن که نهچی بوروما

مهم وزین

به شیوهی موزیکری

«رهحمان به کر» ی سابلا توری خوا
نی خوشبووله ۱۹۰۱ - ۱۹۰۳ دا
چریویه تی بو «نوسکارمان» ی زانا .

؛ نوسقبون ، له پشت ساری وانی دانا ، نهوانه بگهرینسه ره ،
نهینه به یقوللامی . نهوانه بو کوری هاتون ، بچنه وه مالی
خیان و شوی جووهی دوزخ بزوی هلسگرن ، نهو سیوهی
له تی بکن ، له تیکی بوختی بخرا ، له تیکی ژنی ، له گهل
ژنی خریان بنویز . ژنی وان زگیان پر دهی ، اینشاللا ، په کی
کور بکیان دهی .

برایم پادشای به من هیج حکموری نه بو (۱) . ده گهل
وه زیری خوی هه استانت ، روپین بو مالی خولا . دوازه
مئزبلان روپین خولا ره چی به وان کرت ، وه یسه له هره تی
ماهیده شتی . ناردیه کن نه مان ، دوو سیوی به هه شتی پیدا نارد
(۱) بی گومان ، نه مانه له به من نه بون .

مه لیک -- نه ی کاهن توها تویت پیروز بایم لی بکھی ،
دهسا وا نیه ، بو نه وه نه ها تویت ؟
کاهین -- (به جی ی دلی و تیزی بی نه کا) کهر . خوا .
په تانه ماسی .
مه لیک -- آیا نام ماسی ؟ من سروشی هه ره به رزم .
کاهین -- کهره کم له کوی به ؟ سروکه هه ره به رزه کم
له کوی ؟ (شیتانه بی نه کفی) .
مه لیک -- نه ی کاهین ، من خوا ! هه رنه ختیک له مه و پیش
به نده کاتم لیره بون . منم خوا ! منم خوا !
کاهین -- تو خرایت !
مه لیک -- به لی به نده کاتم نه ختیک له مه و بهر چرونه
دهره ره .

کاهین -- (بی نه کفی) خوا ؟ من دژنی خوا کاتم . من
خون ریژی خوا کاتم . رزگار بو ونت نیه .
خه نیجه ریک له ژیر عه باکیره دهر نه هینی که پیدا له مه لیک
مه لیک -- دلت پیم بسووتی نه ی کاهین .
کاهین -- بجه ! بجه ! (دای نه دردی)
مه لیک -- (هاوار نه کا) آه به ته واری منت کوشت !
کاهین -- کهر . خوا . په تانه . ماسی .

مه لیک -- نه ی به د به ختینه ، نه م چرا یانه بکوز بده وه
چونکه رووناکیه کا نیان رووناکی ی عه تم رائه کیشن . آیا
نیازتان هه به عه قله کم بخه نه تاریکیه وه ؟ نه ی به د به ختینه ،
پوچی به سووری منداین و ده چن ؟ آه ایوه نه م به رستن . .
منم سروشه هه ره به رزده . من ایوه م دروست کردووه نه ی
به نده کاتم . (شیتانه دهر نه کا به بکهنین) من ایوه م
دروست کردووه نه ی شیتینه ! نه ی به نده شیتانه کاتم پوچی
نایه نه قسه ؟ . پیویسته هه وه بمرن بو نه ره دروست که ره که تان
بمیزینه وه ، نه صبری ! ده بمرن ! هه مووم به کوشت دان !
(شیتانه نه ترقیته وه) هه مووم به کوشت دان !
وه زیر -- (هاوار نه کاو نه لی) نه ی گهل مه لیک شیت
بووه .

سروش نه چنه ده ره وه و دلنیا بون که مه لیک شیت بووه
مه لیک -- (نه قیزی بی) ، نه ی به نده کاتم پوچی لیره دا
به ته نیا به جیم دیلن ؟ ده سارون بو دوزخ ! نه ی دهر زب ،
ریگا که یان پیشان ده ! « مه لیک به ته نیا نه مینته وه ، شیتانه
بی نه کفی ، کاهن دیته ژوره وه . »
مه لیک -- نه ی کاهینی گه ورده آیا تو قلانه بیکی توت
به ده سه وه به ؟
کاهین -- خوا . کهر . په تانه . ماسی .

کوری برایم پاشای دهبی نیوی کا کهم پی ؛ کوری
 وهزیری نیوی بهنگینه بی . ده بهر خویندنیان نین ، بخوینن .
 تاویان لی نان ، آغا و نورکه ، کاکه مهم و بهنگینه ؛ به دایه نیان
 دان ، دوو سال لهکر دایه نی بون . لهپاشان به له لیان دان ،
 سه سال لهکن لهلهی بون . لهپاشان سواریان کردت ، دوو
 سالان سوار بون . نهوجار هینایان ، بردیانه مه دره سهی ، له خزمهت
 ماموستای دانیشتن . ههو سالان ده ژیرخانیدا بون ، روژو
 شهویان لی قهدهغه کردن ؛ شهوورویان نه ده زانی چیه .
 روژیکی سه روپی یان لی نابو ، نه هاریان بووان هینا . مهم و
 بهنگینه نانین خوارت ، ایسکی سه روپی یان که بیان بی ددها ؛
 آویقیان ، وه په نجه ره ی کهوت ، شورشهی شکان ، چوره
 ده ری . تیشکی روژی هاته ژووری ؛ نهسته غفیره الا ،
 کوتیان نهوه ، خولایه . ماموستای وافت لهوی نه بو ،
 هه آمیزان له تیشکی وه ده هینا ، بووان نه ده گیرا
 ماموستا هاته وه . کاکه مهم و بهنگینه کوتیان :
 — ماموستا ، خولا هاتوته نیو نه مه .
 ماموستا گوتی :
 — روله ، نهوه خولایه . نهوه شمس و قه مبرن پخولا
 ساحیی نهوانیه ؛ نهوه ، په کیان شهوه ، په کیان روژه ؛
 نه گه روژ ده بی ، رووناک دهبی ؛ نه گه مانک هه ل دی ،
 ناریک دهبی ، نهوه ده بیته شو .

ده لین :
 — ماموستا ، نه گه دنیا وا خوشه ، بوله مهت قهدهغه
 کردوه ؟
 ده لی :
 — روله به ، خه نای من نیه ، حوکی برایم پاشا ساحیی
 په سه نه ، گه ردی هه چوار پادشایانه .
 کاکه مهم گوتی :
 — ده چه ده ری ، ماموستا .
 — روله ، میر مهم ، سه بریکی بگره ، زه حهتی من به
 خورای مه ده ، له میژا زه حهتی ده گه ل نه تو ده کیشم : به لا
 بچم عه رزی برایم پادشای بگم ، بزاتم چی ده فرموی .
 — ماموستا ، هه لسته بچو ، خه بهرم بو بیته وه .
 ماموستا هه لسته چوره خزمهتی برایم پادشای سه لای کرد
 له برایم پادشای :
 — برایم پادشا ، عه رزم هه به . نهورو دایکی کاکه
 مهمی سه روپی بوکا که می نارد بو ؛ کاکه مهم ایسکی گوشقی به
 شووشه به ندی دا دبو ، شووشی شکان بو ، چو بو ده ری ؛
 تیشکی روژی هاتبو نیو نهوان ، دنیای روو نیان چاوی کهوت ؛
 گله بی یان ده کرد له من ، ده یان گوت :
 « نهو دنیا خوشهت بوچ له مه قهدهغه کردوه ، نه گه

نه مه نیگاری هه ندی له سه بازه تو بچیه کانی بهریتانین که له پشت تو بیکه وه راوه ستاون و خه ریکی ساز کردنی تو به که وگر له تیخستین .

کاغزه گوی بابی خوندهوه ، پی قایل نه بوو ، گوتی :
 — ماموستا ، هه لسته ، بچووه خزمهت پادشای ، پی بلی و
 راناوه ستم هه تا خانووبه ره تهواو ده بی ، به لان بر خاتری وی
 ههوت ووزی دیکه سه بری ده گرم .

ماموستا هه لستا ، چووه خزمهت پادشای ، عه رزی کرت :
 — میر مه م عه رزو سه لای له تو ده کرت : « بو خاتری
 وی ههوا ههوته بیکی دیکه راهه ستم ، به سه ری چه نابی
 موه باره کی وی چی ده ، گیر نایم دیره دا و مه ره خهس بفرموی ،
 دیم ، ده به مه بنتر . »

پادشا هه لی گرت ، کاغزه بیکی بوی نووسی : « هه ، فرزنه ،
 نه لسته مه ولینلا هه تو هاتیه ووجود ، هه من دنیای روونم بو
 تو دهوی ، هه ما سه بریکم لی بگره هه تا ههوت مانگی دی ،
 هه ناوه کو کوشک و ته لارت بو دروس ده کم . هه لی گرت

ماموستای ناردهوه .

کا که مه م کاغزه گوی وهر گرت له
 ماموستای ، ماجی گرت ، له سه سه ری
 خوی دانا ، هه لی گرت کاغزه گوی ناردی
 بو دایکی : « دایه ، ههوت سه له له
 ژیرخانیدام ، ویستاش دنیای روونم لی
 قهدهغه کراهه . دایکی گوتی :
 « روله ، ده بی به قهسه ی بکمی ،
 ههوت مانگی قرار بو داناوی و سه
 مانگان بو خاتری من ، چوار مانگان
 بو خاتری بابت دانیشه . »

کا که مه م دانیشه هه تا ههوت مانگان
 برابیم پاشا ناردی ، میباری هینه ، نه ، نه ، له ی
 گرت ، ، خانووبه ره ی بو دروس کرت ،
 خشتیکی آوه زیر ، خشتیکی زیو و به
 ههوت مانگان خه لاسی کرت .

شهو و روز هه به ، هه مه بو ده و ژیرخانه بداین ؟ جو کمه ، دینه
 ده ری . موله تم لی خواستن ، هاتوو و خزمهت تو ، نه توش کوری
 خوته ، که یفی خوته و به لاره جهتی من به هیچی نه چی . »

پادشا هه لی گرت ، کاغزه بیکی بو میر مه می نووسی :
 « روله فرزه ند ، سه بریکم بگره ، هه ناوه کو کوشک و ته لارت
 بو دروست ده کم . ماموستا هه لی گرت ، کاغزه ی بردهوه .
 کا که مه م به پیر کاغزه ی بایه وه هات ، وهری گرت ، ماجی
 کرت ، له سه سه ری جوی دانا ، زو که یغخوش بوو ، گوتی :
 — ماموستا ، به واده ی چه ندی هه من لیره را ده گری ؟

گوتی :

— روله ، بابت کاغزه ی نووسیوه ، هه من نازاتم و بو خوت

بی ی خوندهوه ، برانه چی ی نووسیوه ؟

له م نیگاره دا خاوه ن شکو قهرا لیچه ی به ریتانیا هه بینت که
 ته ماشای ریزیک لهو که نیشکانه هه کات که له کومه لی یاریه ده ری
 ژنانه ی اینگلنهرن .

جا ناردیه کن کوری خوی : « روله، ته دارم بو کورتوی ؛
روله ، روژی جو موعی دهبی وارید بی به کوشک و باله خانگی
خوت » .

روژی جو موعی وه دهر کورت ، چووہ خانوو بہرہ کھی .
هلی گرت ، ناردیه کن بانی : « بابه ، نیوی کوشکی من
چه ؟ » بادشا فہرموی : « بورجی بہلک » . تیہدا رو
نیشت ، کا کہ مہم ؛ هہتا سالہ ومختیگی ہیج خہ بہر
نہیہ .

خالیق ! هہر تہوی لہسہر ہمروانہ !
دینہ رووی زہمینی سہ پیری دہ تہرلانہ ،
لہسہر کوشکی کا کہ مہمی ، کوری برابیم بادشای ہمہنی
دہیان دا سہیرانہ .

خالیق هہر تہوی بہ تہنی !
سہ پیری دینہ رووی و تہنی ،
سہیرانیان دہ دان سہر کوشکی کا کہ مہ ، کوری برابیم
بادشای ہمہنی .

خالیق ، ہر تہوی لہسہرہ !
سہ پیری لہ آسمانی هہوتہمین بہ ستویانہ لہنگہرہ ،
لہسہر کوشکی کا کہ مہمی هہل دہ نیشتن تہو بہر تہو بہرہ ؛
خوشکی گہورہ دہلی بہ خوشکی چوکہلہ : « خولا کھی،
خوشکی ، رووہنی کا کہ مہمی زہرہفتہرہ ، یاچرا و فہرہ ؟ »

خوشکی گہورہ لہ خوشکان برسہہ ؛
خوشکی نیونجی وای گوتیہ :
« هہر لہ عہرشی تا کورسیہ ،
هوموو دنیم پشکنیہ ،
هیج کہ سم نہ دیوہ لہ گرین جوانی کا کہ مہمیہ » .
خوشکی گہورہ دووبارہ گوتی بہ خوشکانہ :
« خوشکی ، تہزد بیم بہ قوربانہ !
تہ من جاریکی دہ گہل پیربان چووہ راوی چل شوو
چل روژانہ ،
لہ پہ ربان هہل برام ، لہ منی کردورہ کربوہ و بارانہ ،
ریم سہرہودہر نہ کرت ، کہ و تہ شاری جزیری بوتانہ ،
لہ سہر کوشکی بایہ زینی دہ بوم میوانہ ،
دہ بوم بہ کورتیکی شین ، دہ کونی پهنجہراندا هہل دہ نیشتن
لہسہر دہ لاقانہ ،
تہ گہر چاوی خوم بہ بایہ زینی هہل دہ ہینانہ ،
تہو خانونہم دیوہ ، هاوتای کا کہ مہمی جوانہ » .
خوشکی چوکہلہ گوتی بہ خوشکانہ :
« خوشکی تہزو بیم بہ قوربانہ !
بہلا تہمہ کا کہ مہمی هہل گرین پی بہینہ جزیرو بوتانہ ،
بزاین ، کا کہ مہم زہرہفتہرہ ، یا بایہ زین زیدہ جوانہ » .

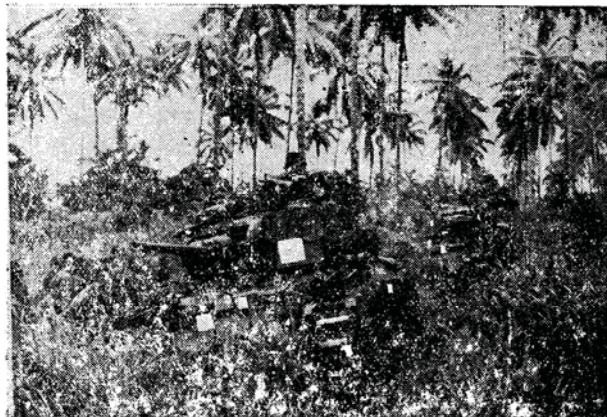
لہم نیگارہدا هہندی لہ پیاوہکانی چکی
هہوایی بہر یسانی تہ بینن کہ لہ روژہ لانی
ایتالیا دا خہریکی پاک کردنہوہی ریگان لہ بہفر
بو تہوہی گالیسکہ ی گو استنہوہی پیا بروات .

خوشکی نیونجی گوتی به خوشکانه :
 « خوشکی ، به قانون و قایدانه ،
 کس نهی دیوه ، میرد پیچی له دیوی ژاننه ؛
 هر ژن هاتونوه له بو مردانه .
 همه شووا که مہمان هل گرت و بردمانوه جزیر و
 بوتانه ،
 ته تا خولا رهزای لی نه بر ، همه کا که مہمان نه گہ یاندوه
 ایره کانه ،
 کا که مہم ده بیتوه بی حورممت و قدر نهزانه ،
 ده لین ، نه شو ان ، یان گوانه .
 کا که مہم چونکه له سیوی به ههشتی ایجاد بووه ،
 ده بی برابیم پادشا له شانی راست و چه پی خوی بیان بینی
 هه وه لی سبه پاننه ، چونکه له سیوی به ههشتی ایجاد بووه ،
 هه رکسیک له سلامی نویژی بیان بینی ، مہم به نگینانه ،
 نه گہر کافر بی ، اینشاللا صاحبی ایمانه .
 نه گہر کا که مہمان نه گہ یاندوه به مہنی گہوره و
 گرانه ،
 نه گہر بابی ده گل سلامی نویژی نای بینی هه موو
 سبه پاننه ،
 له کن دایکی پرسبار نه کا ، له بورچی به له کی نه کا به پاننه ،
 لاییکی به مہنی نوفرود کا ، تهره فی دیکه ی له دوو ده کا

ویرانه ،
 هل ده دری زگی هه وسه د و زبر و وه کیلی که ول به شاننه ،
 ده کو ژیتوه چه ن نورکه ر و قه نده داری به رده ستانه .
 خولا هل ناگری بینه باعسی قه تلی نه و موسولانه .
 ده به لا ، نه مہ پیچین ، یایه زینی هل گری بینینه
 ایره کانه ،
 بزاین ، جا کا که مہم ره ریغره ، یا یایه زین زیده جوانه .
 خوشکی نیونجی زور موخته به ره ،
 ده لی : « خوشکی ، به بالان بفره ، له من بگره وه
 باله خانه و په نجه ره سهر به خیزره ،
 بزانه ، روومته تی کا که مہمی زهر یغره ، یان چرا و فه نهره .
 نه و کی بو له به ری ی ده تهر لانه ،
 شاقه زه تی یان له بالی خویان دا ، ده یان گرتوه هه
 ته به قہی آسمانه ،
 له ه بیج کوی بیکیان ووچان نه ده دا ، هه تا ده چوونه شازی
 جزیری ، له سهر کوشکی یایه زینی ده بوونه میوانه ،
 ده بون به کوتری شین ، ده کونی په نجه راندا ده چوونه
 ژووری ، ههل ده نیشنن له سهر ده لاقانه .
 خوشکی گہوره ده لی : « جه مینی . سه فینی ، نه منو بیم

نہم زنگاره هندی له تانکه کافی هاویہ۔
 به نه کان پیشان نه دا که خاریکن له
 چه نگه یکدا ههل نه کونه ۔ هر سه نگه ری
 ژپونه کا ، له وه هه ریمه دا که آسترالیاییه کان
 دا گریان کردووه ۔

خوشکی نیونجی هلی ستاند ، بهرگی سه‌فای ده‌به‌ر
 کرت و
 روومه‌ئی وی نه‌خشین کرت ،
 باسکی وی حواری کرت .
 وه‌سه‌ئی بری وی کیشا ، زورته‌میزو محبوبی
 کورت ،
 توندیان ده‌ایفه‌و سه‌رینه‌وه بیچا روحی ره‌وانیان کرت ،
 هه‌لیان کرت ، له‌ په‌نجه‌رانیان هینا دهری ، له‌سه‌ربالی
 خواریان دانا و
 له‌ خولای پارانه‌وه ، هه‌ره‌که‌تیان له‌ خواریان دا ، چوونه
 هه‌ره‌قه‌به‌قی آسمانه .
 له‌ هیج کوی یان ووچان نه‌ده‌دا ، هه‌تا ده‌هاتنه‌ شاری
 به‌مئی ، له‌ بورجی به‌له‌ک ده‌بوونه‌وه میوانه ،
 ده‌ کونی په‌نجه‌راندا ده‌چوونه‌ زووری ، یابه‌ زینیان
 وی‌رای مه‌می دریزه‌کرت شان به‌شانه ،
 بو خواریان ده‌فرین . ده‌چوونه‌ سه‌ر ده‌لا‌قانه .
 خرشکی گه‌وره‌گونی به‌ خوشکانه :
 « خرشکی ، وه‌زو بیم به‌ قوربانه !
 بزانبین ، یابه‌ زین زهریغه ، یان میر مه‌م زیده‌ جوانه » .

به‌ قوربانه
 آنجا بزانبین ، کا که مه‌م زهریغه ، یان یابه‌ زین زیده‌جوانه .
 خوشکی نیونجین ده‌لی : « خوشکی ، خولا هه‌ل
 ناگری ، بیم به‌دهرینه‌وه ایمانی و
 روحی کا که مه‌می له‌ویرا هاتووه ، ته‌وا راستانه ، ده‌کا
 سه‌برانی ،
 ته‌ گه‌ربلیین : یابه‌ زین زهریغه ، روحی کا که مه‌می
 زیزده‌بی ، ده‌چی ، شکامان لی ده‌کا له‌کن ساحبی ته‌رز
 و آسانی .
 ته‌ گه‌ربلیین : کا که مه‌م زهریغه ، روحی یابه‌ زین زین
 ده‌بی ، لیان ده‌بیته‌ هه‌رزه‌چی له‌ خزمته‌ بیغه‌مبهری آخری
 زه‌مانی » .

خوشکی چوکه‌له‌گونی به‌ خوشکانه :
 « ته‌منو بیم به‌ قوربانه !
 ته‌سه‌با یابه‌ زینی هه‌ل‌گرین ، بی‌به‌ینه‌ یه‌سه‌فی گه‌وره‌ و
 گرانه ،
 بزانبین ، کا که مه‌م زهریغه ، یان یابه‌ زین زیده‌ جوانه » .
 خوشکی چوکه‌له‌ری خوی‌ی له‌ یابه‌ زین کرت و

له‌م نیگاره‌دا پیاده‌گانی به‌ریشانیسه‌مه‌بین که
 به‌رام‌سه‌ر به‌چه‌فیکی تویی گوله‌پزینی چاشنی
 فیکه‌رس سنگیان دا گوتاره‌ و مه‌م ناوچه‌به‌به‌سه‌ر
 ناوچه‌گانی دژمن‌ها مه‌روانی وله‌سه‌ر قه‌دپالی
 شاخه‌کان دامه‌زیرتاروه .

خوشکی نیونجی دهلی : « لهخوم بابان برانی !
 نه گور تماختان بهمن بدورین امانی .
 دهلی له خوری یان هلی بستین ، بزاین کیم امان جوانه ،
 کهم امان قسان چاک دهزانی . »

کی بو له خوشکی نه جوانه ،
 ده بهر یایه زینی کردهوه روحی رهوانه .

خوشکی گوره گونی :

— بوچ کاکه مهت هال نه ستاند ؟
 گونی :

هم نگاره که نیشکیکی یوگوسلاویایی پشان هدا که له
 تماتی بیست سالیدا یو خهریکی ویران کردنی رگا
 ژیا به کانی هه له مانه کانه له ایتالیدا . به وینه ، هم که نیشکه گلی
 ریچکه ، ریچکه کیش ، هلی شه منده فخر ، وه پردی
 به که لکی دژنی تیک وپه کان داوه .

— نه به آفرمت و غهریبه و له پردا هلی بستین ،
 نک له درایا خه جاله دپی .

یایه زین وده خه به هرات ، ته ماشای کرت ، زه لامیسی
 له ته نشی درز بووه . نه گور چاوی خوی هه لینا ، گونی :
 « خولایه ! خو من ژوانم ده گهل کس نه کردهوه ، قاسیدی
 کسم نه هاتوته کنی ؛ نهوه دهلی بولی دابی به کویخاده رکان ،
 هاتبینه ژووری . »

کاکه مام جلی خوی دا که ندبو ، آگای له هیچ نه بو ،
 خوی لی که تبه له سه ته سختی پشتی یایه زین گونی : « خولایه !
 نه ه . نه بله به ، یاشینه و قهت پیاو وا دینه ژوانی ؟ »

یایه زین بانگ دلی : « لاره ، وه یی لاره !
 نه لهی ، شیتی ، نه ملت نه تاواوه ؟
 نه گور ده تبه سه رجی من ، بچی له منت نه گیراوه ؟ »

کاکه مام دهلی : « خانوونی ، چاوبه نگیه !
 به حقی نهو خولایه یی شه ریکه ، هیچ شه ریانی له ونیه !
 نه من ههاتومه سه رجی تبه دزی به و
 ایره ماله خوما ؛ چی آگام له تونیه . »

؟ که یایه زین نهو قسه له میر ممی ده بیست تهواوه ،
 له پیشه وه مستیکی له دهی کاکه ممی داوه ،
 خون له دهی کاکه ممی ده روی دهک حوکهو به حرو آوه .

کاکه مام بانگ دلی : « به نگینه ، هاری به نگینه !
 نو که ره که یی دانه و کوچان زیرینه !
 سه له که ول و سه قهلانان ده رینه ،
 له بوم بینه آتانه و مهسینه . »

به نگینه سه ری له رک بول و فخره جی دهر هیناوه ،
 آفتاره و له گن له بو آغای خوی هیناوه ،
 به هه ردووک چه پوکان به سه ری خویدا داوه .
 دهلی : « نهی مالی ویرانم ادا خولا ، آغای من چی یی
 لی قهروماوه ! »

کا که مهم دہلی : آفتابہ و مسینان بگریوہ، بجوہ بہ
دواوہ !

چی نہ بوہ ، چیم لی نہ قوماوہ .
چنجر و ویکم لہ کہ پوی خوم داوہ ؛
دہلو پیک خون لہوی تکاوہ .

یایہ زین دہلی : « لارہ ، شو دیار بہ لہ تو قہ بول نینہ ،
شوہ داخولا چی قولہ رشیکہ ، دہگ لہ خوتدا هینا . »
کا کہ مهم دہلی : « خاتونی نہ جوانہ ؟
بہ ہقی شو خولا لایہ زانہ !
شوہر قہ بول دہکھی ، شوہم چاوہش و پیش خزمہتی
باردہ ستانہ ؛

خاتونی ! چاری تیرم گہ لیک زہر ہنترن لہ چای سہ قران !
ددانی توگ لیک زہر ہنتر لہ دانہ دہگ و ہمران !
شوہر شو قہ بول نہکھی پیش خزمہتان دہگ لہ گورہ

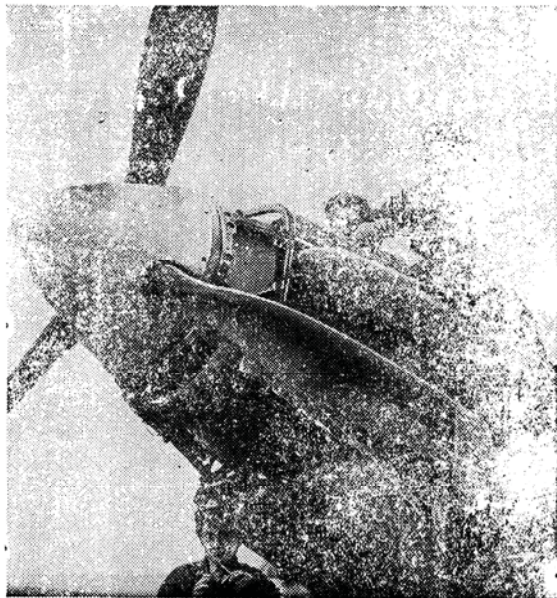
نوکہ ان ،

بہ خت بانگ ییلہ قہردو شان ، کہ نیرہ کان و کارہ کاران .
یایہ زین بانگ دہلی : « قہرواش ، ناو مہ لیک ریخانہ !
لہ بومن بینہ ، رووہ ندی ، چرای دہگ ل فہنرانہ !
شو شو زیدہ لہ شہوان تہ عجبوی بیکی گہ لیک تہ عجبوی
دہ خوم دا دی ، زینی مل بہ کون ، بابان ویرانہ . »

یایہ زین بانگ دہلی : « قہرواش ، شو تہرواشی ناو
شوہرہ !
لہ بومن بینہ فہنری ، رووہ ندی بہ کسہرہ ،
شو شو تہ عجبوی بیکی زور تہ عجبوم دہ خوم دی ،
زینی مل بہ کون و قہلہ ندرہ ! »

یایہ زین بانگ دہلی : « قہرواش ، قہرواشی ناو گولنداہ !
لہ بومن بینہ فہنری ، فائوسی و رووہ ندی تہ مامہ ،
شو شو زیدہ لہ شوان تہ عجبوی بیکی گہ لیک
تہ عجبوی لہ من مل بہ کون رووہ داہہ ! »

لہم نیگارہ دا پیدشوہی فروکہ بیکی چہشنی
سپیت فایہر تہ بین کہ بہ لیک لہ کہ نیشکہ
موہہ ندیسہ بہریتانیا بیہ کان خریکہ شو پارچہ بہی
لہ کہ لک کہ وتووہ دہری شوہنی و پارچہ بیکی ہاشتری
بخانہ و جی ، وہ بہ لہی شوہ شہتی کہ گورج چاک
بکانہ وہ شو شوہ زوو ہنری و ہجیت بوہ بابارانی
دژمنہ تہلہ مانہ کانی . ایستا بہ ہزاران
کہ نیشکی تری بہریتانی وہ کو شوہ کہ ہشگاہی
لہ نیگارہ کہ دا تہمان بینین ، لہ ہانی پیارکار تہ کن .

نه گهر بيم نه لي نيو و نيشانه ي كوشك و په نجهري تو
ده شاري يه مهني دا نيشانه ي چيه .

كاكه مهم دهلي : « خاتووني ، كوشكي من بلنده ، سر
له هوو ته به قه ي آسماني ،

خشتيكي زره ، يه كيكي زوه ، وه ستا داي ناوه له كارخاني ؛
دهنگي مهلاييكه تان ده ي گاتي له هوو ته به قه ي هاسماني ؛

كوشكي من كوشكيكي گه ليك گه پوره و گرانه .

ديواني براييم پادشاي يه مهني گه ليك به خوكه ، صاحب
ديوانه ،

له ديواني براييم پادشاي رو نيشتون سهد وه ككيل و
وه زيري كويل به شانه ،

شام و نه هاران چيل مه جوعه به زه رفه وه ديته ديواني
براييم پادشاي له پيشخانان ، نو كرو و ميراخور و مه پته ران به
دزي ده لين : كو بر تانه .

هوا كاتب رو نيشنوه ، خو كات ده نووسي ، حاكم
دهرون بوسه ر شازانه ؛

له لاييكي خه لانان ده به خشي ، له لايي ديكي
زيره شانه ؛

له تهره في ديكي سهر باز دروا ، له تهره في ديكي
سوارديان ده داوه له سانه ؛

له لاييكي ته ويله به ، له بي ديكي به خته خانه .

كي بو له يابه زيني به لهك چاوه ،
هر چه ندي گازی ده كرت هوو قه رواش و كه نيزي ده
نه و لاوه ،

هيچ كس نه بو ، كس جوابي نه داوه .

يا به زين دهلي : « لاوه ، له او مهني جنديه ا

به شقي هوو خولاي له زو وري سهر ي به ؛
نه گهر نه تو بيم نه لي ، بابت كور به ، بوخوت نيوت چيه !»

كاكه مهم دهلي : « خاتووني ، كيل گه رده ني !
نه من بوخوم مير مهم ، تاقه كوره ي براييم پادشاي يه مهني ،
ساحبي تيب و سبا و قوشه ني .

كاكه مهم دهلي : خاتووني چاوه به نكيه !

به شقي هوو خولاي له زو وري سهر ي به ؛
نه گهر نه تو بيم نه لي ، بابت كي به ، بوخوت نيوت
چيه !»

يا به زين دهلي : « گيان گيانه !

نه من يا به زينيك بوم به زولفانه ،
خوشكي مير زيندينم ، كچي مير آوده لانه ،
له كتم خو لاوه ندي نه مني بو تو ديار ي تار دووه به نيشانه .»

يا به زين دهلي : « كاكه مهم چاوه به نكيه !

به شقي هوو خولاي له زو وري سهر ي به ،

نه مه نيگاري يياويكي نيوزيله نديه ،
دوو گاي له گاليسكه بيك به ستووه ،
خه ريكي گوزانه وه ي كلوشه .

شيعری فدای قاری همدوده نلد

لهلاين کریم زانست بهگهوه نیراوه

جهفای فراوان ،

قیلهم با بهس بی جهفای فراوان .

گهر باوهر نهکھی شای شیرین خاوان ،

بهگیانت گیانم په ناقهت یوان .

جه بهد بهختی ویم ، جه نهحسی تالم

یه کسهر بیزاره ، عالم جه تالم .

نهخبهل سهد قولاپ بهستن نه جهرگم ؛

نهمان نهشی ، نیشانهی مهرگم .

پهی پهی ، پهیاپهی نهفس مهژمارو ؛

هیچ تهوفیر نهن هاسوب ، ها ایرو .

بهلام وهسیهتم غیدن جهلای تو ،

خهیلی بهرزم ههن وه خاکپای تو .

ددخیل بیناییم ، هرکه من مهردم ،

گیان فهدای بهژن و بالای تو کهردم .

آخهر کوچم کهرد پهی هاوارگی تو ،

آوام کرد ماواي سای سهرای گلکو .

تهخته بی بازار آیهش چون یاران ؛

بریا آمو وشوی سوچو ایواران .

مهعلومه ددلیل آنه، قهیس مهردن ،

آرهزوی یانهی ته نیای توش کهردن .

ساتویش ها آریز ، آوات خوازهکم ،

لهیل ساحیب شهرت ، شیرین رازهکم ،

وه یاد شادی جه وهرتر کهردت ،

بو ، وه سهرگیش مهجنوونی مهردت ؛

بی باک جه نانهی کهردی نهغیاران ،

قهدهم ردهجه کهر وه سهر مهزاران .

من خو جهو دهمدا ههرتاسای تومن ،

جه ووردای نهزاب ، جه ورگنکو مهن ،

بدیه ههر قهبری جه قهبران تاکن ،

سه ننگهش چون زوخال ، حالهش غه مناکن ،

نهسانگهی سفتهی دووی، تاسه ی منهن ،

جوشیایهی بوتدی هه تاسه ی منهن ؛

.....

آنه نیشانهی نهسرین دیدمههن .

فهدات بام آریز . چون داغ بردهی توم ،

بخرامه وه ناز تابانی گلکوم .

نهبچار پهی شینم دل باوهر وه جوش ؛

تاتوانات بو وه هوش و مهده هوش .

بهو نه ندوه . وه تاو پر سوز گریت ،

بهو سهدای جهزین دلسوزهکھی ویت ،

بریزه نهسرین لاوانم وه نهرم ،

جهبانی گلکوم تکتک نهسری گهرم ؛

ناقهترهی نهسرت آوات خواستهم ،

بهربو جه گلکو بتکو وه جه ستهم .

پهی خالت بخشو من وه شینی تو .

بهقهترهی نهسرین گول نهسرینی تو .

وهر نهها قادر ، وهی ایشی زامهت ،

عهزابهش سمختن تاروی قیامهت .

دلاستووری زمانی کوردی

(له دهنگی گیتی تازه ، بەرک — ۴۱ ژماره — (۵) ۵ و ۵ ماژده تەوہ)

نوفیس رهبی

۰۸۲ ووشی لیکدراو هەرچا نده له یهك پتر ووشه
 دروست بووه ، بهلام کاری ته نیا پا چه یهكکی ساده ی ووته
 ئەینی ۶ وه کو ،
 کلکه بیل
 Smêlh babîrh
 سمیل باپر
 ئەمانه ی سه ره وه ، یه که میان ناوی یکی لیکدراوه و له سه
 ووشی ساده دروست بووه : ناوی « کاک » ، ووشه

ووشی ساده ، ووشی لیکدراو

۰۸۱ پارچه کانی ووته ، یا له ته نیا ووشه یی دروست
 ئەین ۶ یان له یهك پتر ووشه ۶ ئەگەر هەر له ووشه یی دووست
 بووین ، یی یان ئەلین « ووشی ساده » ، وه ئەگەر له یهك پتر
 دروست بووین ، یی یان ئەلین « ووشی لیکدراو »
 وه کو ،

په یوه نده ی « ه » ، وه ناوی « بیل » ، دووه میان
 آوه لئاوی یکی لیکدراوه و له سه ووشه ی ساده
 دروست بووه : ناوی « سمیل » ، ناوی « با » ، وه
 بنجه فیلی « بر » .
 ۰۸۳ ئەینی ووشه ی تهواو کراو له ووشه ی
 لیکدراو جوی بکرته وه . هەرچی وه کو ووشه ی
 تهواو کراوه ۶ ۶ ، به یی گه ره که وه تهواو کهری
 وه درگرتو وه ، وه خوی و تهواو کهره که ی له رسته دا
 جوی جوی کاریات له گهل له کری ۶ وه کو ،
 سه ربانی خانوو Serban y xanuw

ووشی لیکدراو	ووشی ساده	پارچه کانی ووته
هه وره تریشه	هه ور	ناو
چاوشین	شین	آوه لئاو
خوم	ون	پوناو
ههل بهرین	په رین	فیعل
له زبیر	له	ووشه په یوه نده ی
خیرا خیرا	خیرا	آوه ل فیمل
ئه گه نا	ئه گه ر	ووشه په کخه ر
هه ی هاوارا!	هاوارا!	ووشه بانگی

هاوێژ بوز که هه ره که ده گک گه وره که ریکیان له سه ر
 دامه زر پترابو ، گرمه کرم و ده نگه : ده نگه شه ره که له و قهوانانه وه
 ئەهاتنه ده ری که ده نگه کانیا قه به و زل ترئه کرد وه چهنه
 میله ک له م جیگایوه دوور ، « مونت گرمی » شیرانه به
 هه مو نیره که یه وه خویدا به هبله بهرگه شیواوه په رپورت
 کراوه کانی ئەله مانه کاندرا هه لی برین .

بهلام نیره کانی بهر پتانی له ناو په رده که دهر نه چونه
 دهره وه ، وه نازی به کان یاش لاجونی دوو که له که چهنه به له میکی
 بوشی کهرت و به رت کراو نه بی هیچی تر یان نه دی . ایستگه ی
 بی ته لی بهرلین کردی به گاله و گرمه که ، « له یاش نه وه ی دژهن
 زانیکی زوری بی گه بیتره ، به لاماره گه وره کمان گه رینرا به وه
 دواوه » .

ئهم « یه لاماره گه وره به » ته نیا چوار به له می تور یید

که لاره به سەر (ووشه‌ی لیکدراو) Kelare beser
 ۰۴ گری‌ی دوولایی (ته‌میش ته‌توانری پی بیژری
 گری‌ی آوه‌لناوی و وه‌کو،
 گورگان خواردوو (ووشه‌ی لیکدراو) Gurgan xwarduw
 ۰۵ گری په‌یوه‌ندی و وه‌کو،
 بوژیر (ووشه‌ی لیکدراو و «زیر» خوی Bujir
 ته‌واو‌کری ووشه په‌یوه‌ندی «بو» به) .
 له‌سەر (ووشه‌ی لیکدراو، «سەر» Leser
 خوی ته‌واو‌کری ووشه په‌یوه‌ندی «له» به) .
 ۰۶ گری آوئل فیلی و وه‌کو،
 له‌سەر ئه‌رز (ووشه‌ی ته‌واو‌کراو) Leser erz
 «ئه‌رز» ته‌واو‌کری ووشه په‌یوه‌ندی «له‌سەر»
 باشه‌پاش (ووشه‌ی لیکدراو) Pashewpash
 ۰۷ گری په‌کخه‌ری و وه‌کو،
 هه‌رچه‌ند (ووشه‌ی لیکدراو) Herchend
 ۰۸ گری بانگی و وه‌کو،
 باوکه‌رو! (ووشه‌ی لیکدراو) Bawkerho!

هاوتا

۰۸۶ هاوتا ناویکه که هه‌ر ته‌و کاس، یان شسته‌پشان
 بدا که ناویکی تریشانی ته‌دا له ته‌نشته‌وه له مه‌یانی هاوتاکاندا
 ووشه په‌یوندی ویه‌کخه‌ر نابی . ناوی هاوتادار کاری چی بی
 له رسته‌دا هاوتا که‌یشی ته‌و کاره‌ی ته‌بی و وه‌کو،
 پوورم له‌گه‌ل آغاژمان، گیلان بو .
 Puwr im legelh aghajinman Gêlas bu
 کوینجا دی‌ی زرگوز، پیروت هات .
 Koxadê y Zirgöz, Piyrot hat.
 گالته‌بیژه‌که‌ی که‌رکوک و خله‌که‌زی له چی سالیکا مرد؟
 Galtehêjeke y Kerkuw k . Xile kezîy le chi
 salhêk a mird?
 له‌م رسته‌دا ناوه‌کانی «آغاژمان» و گیلان،
 «کوینجادی زرگوز» و «پیروت»، وه «گالته‌بیژه‌که‌ی
 که‌رکوک» و «خله‌که‌زی» هاوتان.

سەر یانه کانی خانوو Serbanekau y xanuw
 سەر یانه کانی خانوو کان Serbanekau y xanuwekan
 له وینه‌ی په‌که‌ما ناوی «سەربان» به ووشه‌ی په‌یوه-
 ندی «ی» و ناوی «خانوو» ته‌واو‌کراوه و ناوی
 «سەربان» و «خانوو» هه‌ر دوو کیان تاکن . ته‌مانه‌ ته‌گه‌ر
 بو‌یستری گه‌ل بکرین، هه‌ر کامیکیان پی و بست ته‌بی، ته‌وه‌سەر
 به‌خو‌گه‌ل ته‌گری و وه‌کو له‌وینه‌ی دووم و سه‌یه‌مدا پیدشان
 دراوه .

به‌لام ووشه‌ی لیکدراو وه‌کو ووشه‌ی سادە کاری له‌گه‌ل
 ته‌گری و وه‌کو،

به‌رده نو‌یژ Beade nûj

به‌رده نو‌یژه‌کان berde nûjekan

له وینه‌ی دووه‌مدا ته‌بینن، ووشه‌ی لیکدراوی «به‌رده
 نو‌یژ» که له سه‌ ووشه‌ی سادە دروست بووه، «به‌رد»، «
 نو‌یژ»، وه‌کو ووشه‌ی سادە به‌سه‌ر په‌که‌وه‌گه‌ل کراوه .

گری GRÊ

۰۸۴ گری ده‌سته ووشه‌ییکه - ته‌واو‌کراو پی و لیکدراوی -
 آ‌گاییکیان تیندا ته‌بی § ۴۶ . هه‌ر ده‌سته ووشه‌ی
 آ‌گاییکی تپانی، رسته‌یه § ۴۴ .

چە شەنە کانی گری

۰۸۵ گری هه‌شت چه‌شنی هه‌یه :

۰۱ گری ناوی و وه‌کو،

پی‌وا‌ی چاک (ووشه‌ی ته‌واو‌کراو) Piyaw y chak

گوی سوانه (ووشه‌ی لیکدراو) Göswane

۰۲ گری سه‌سه‌راوه‌ی (ته‌میش ته‌توانری پی بیژری
 گری ناوی و وه‌کو،

له‌سەربان نوستن (ووشه‌ی لیکدراو) Le serban nustin

نوستن له‌سەربان (ووشه‌ی ته‌واو‌کراو) Nustin le serban

گوم کردن (ووشه‌ی لیکدراو) Gum kirdin

۰۳ گری آوه‌لناوی و وه‌کو،

دروست بووه . به ننده کانی بویه هاوپایه ن ، چونکه هه ر به که له مانادا سر به خون . آخیره ر ئه م دوو به نده ی هه ر له بهر به یوه نده ی ییک که له گه ل به کیانا هه به ، له رسته ی ییکا کو کردوتهوه و به ووشه به کخه ری « و » لیکه داو ن که ئه م ووشه به کخه ره پارچه ی ییکی هه یچ کامیان نیه .

وینه ییکی تر :

من راوه ستابوم ، به لام ئه ونانی ئه خوارد ، وه کام کاغزه ی ئه نویسی .

Min rha westabum , belham ew nan y
exward , we kaxim kaghez y eruwely .

ئه م رسته به لیکه دراوه ، وه له سه به نده ی هاوپایه دروست بووه : « من راوه ستابوم » ، « ئه ونانی ئه خوارد » ، وه « کام کاغزه ی ئه نویسی » .

رسته ی ساده

٠٨٧ رسته ی ساده ئه و رسته به به که هه ر آگاییکی تیدا به ؛ وه کو ،

Baran ebarê باران ئه باری

رسته ی لیکه دراو

٠٨٨ رسته ی لیکه دراو ئه و رسته به به که دوو ، یان له دوو پتر به نده ی ٤٧ هاوپایه ی تیدا به ؛ له رسته ی ییکا « به نده ی هاوپایه » ئه و به ندانه ن که هه ر به که سه ر به خون ؛ وه گو ، باران باری و لافاوه لسا .

Baran bariy w lafaw helh sa.

ئه م رسته به لیکه دراوه ، چونکه له دوو به نده ی هاوپایه

AWATÊK Y JIYAN

(Le "Jiyn" Der Hênrawe.)

Wutey Biwêj, Med-Hosh

Demêke chawerhê m bo dilhrhifênê,
Pelamar y dilh im ba w lê m bisênê;
Belham dilhsoz y dilh bê, ne y shikênê;
Ke gosbe y chaw y pirhnaz y helh ênê,
Becarê derd u azar im ne mênê.

Gulh y serkulhm y aram y jiyân bê;
Be chaw tane y gelawêj y beyan bê;
Ehê shox y beashuwb y cyhan bê;
Cwanî' ew be shazîy bêguman bê;
Hemuw cwanê le rhuw y, ser da newênê.

Legelh kes ashinayi' ke y ne buwbê;
Girhêk y tir be la y dilh y a ne chuwbê;
Rhewusht y cwan u pak, u sadexuw bê
Legelh min yekdîlh u yekarezuw bê;
Egiyna zor e yar bo, xem rhewênê.

Ke wystem, des le gerdin y a bê, wa bê;
Ke wystem, ser leber pê y a nirabê;
Egerchiy min geda w ew padisha bê;
Leser duw lesh dilh y xawend y rha bê;
Ke lêw y bo berim, ew kulhm y b'ênê.

Newek her min, ew ysh firman y pê m bê;
Lebatiy' pasewan dermalh y cê m bê;
Le kat y duwriy a ew chawerhê m bê;
Le xoshiy w talhiy a her chaw y lê m bê;
Le rhê y rhaz u niyaz a da ne mênê.

Berhastiy duwr y, Med-hosh, natewaw y;
Xeyalh it berz e, xo ysh it pest u xaw y;
Ewe y bas y ekey, wa bo y suwtawy,
Bexew na y biyny, be Xwa, taku mawy,
Meger chewtiy' zemanê rhêk y b'êne.

نیویزشکی قهوماوی سیاسی و سبایی مانگی مارت ۱۹۴۴

مارت

۹ — بوسا هاویژه کانی نهمریکا رهویکی هه ره
گهوره یان بهروژ کرده ستر بهرلین ، له ره وودا ۱۰۰،۰۰۰
بومبایی رووخینره و ۳۵۰،۰۰۰ بومبایی سووتینه ریان بهسمر
پایتمخته کئی نهممانیا دا به ردا هوه .

نیرووه کانی روسیه لهزیر فرماندهری مارشال (زوکوف)
دا له روزاواوی اوکرانیا دا پترله ۱۰۰ شلرو دی یان دا گیر کرده وه ،
وه ۹۸ فروکه و ۷۱ تانکی نهممانه کانیان هه لاهه لاکرد .

۱۱ — نیرووه کانی پیشانی اوکرانیای بهکم به
سه کرده بی مارشال زوکوف شاری (اومان) یان دا گیر کرد
که ژوانی هیله شه مهنده فوره کانی نیومروی روزاواوی
کیرو فوگرادمو نژیکی قهرانخی روو باری بوگه له پیچه کئی
دنیه ردا . مارشال ستالین بهجوی دا گیر کردنی نهم شاره وه
فهرمانیکی روزانهی دهر کرد ؛ لهو فهرمانه دا زور سبایی هوه
نیرووانه نه کا . له شه رکئی نهم شاره دا ۲۰ هزار سه ر بازو
اوفیسه ری نهممانی کوزراونو ۱۴ فیرقه شیان هه لاونون .

۱۳ — ایستگهی بی تهلی موسکو دو بی شو بلاوی
کرده وه که نیرووه کانی روسیه لهزیر فرماندهری جه نه رال
(مالینوفسکی) دا شاری (خه رسوف) یان دا گیر کرد که لهسمر
ریژگهی روو باری (دنیه ر) ه لهسمر زه ریای ره ش . وه
سه بارت به دا گیر کردنی نهم شاره مارشال ستالین فهرمانیکی
روزانهی دهر کرد ، وه له موسکو گهلی توپ آگردرا .

۱۶ — نیرووه کانی روسیه شاری (فاتمیازکا) یان
دا گیر کرد ، وه ایستا به تهواوی هیله شه مهنده فوره کانی مه یانی
زنامینکا و اودیسا برراوت . مارشال ستالین لهخوشی
دا گیر کرانی شاری (فاتمیازکا) که نیر ووه کانی جه نه رال
(کونیف) یی فهرماندهری له شکری اوکرانیای دووم
دا گیر یان کرده وه ، فهرمانیکی روزانهی دهر کرد ، وه توپه کانی
موسکوش له خوشیا نا آگردران .

نیرووه کانی هاو بهمانه کان دهمیان کرده وه به به لاماردان
له کلسینو و سه ره برده کئی نهمز بودا .

۱۸ — نیرووه کانی روسیه شاری (دوبنو) یان
دا گیر کرد که نوخته بیکی گرنکی ژبانی بهرگهی نهممانه کانه .

۱۹ — نیرووه کانی مارشال زوکوف شاری (زمرینکا)
یان دا گیر کرد ، وه نیرووه کانی له شکری پنجم ایستگهی
شهمهنده فوره کئی (کاسینو) یان دا گیر کرد .

۲۰ — نیرووه کانی سپای اوکرانیای بهکم بهسمر
کرده بی مارشال زوکوف شاری (کرنیچ) یان دا گیر کرد که له
تاوه ندی دوینو و تارتا پولدا به . وه نیر ووه کانی مارشال
(کونیف) یش به در یزایی ۳۰ میل لهروو باری دنیه ستر
به رینه وه و له قهرانی روزا وایه وه ۴۰ دی گرنکیان
دا گیر کرده وه .

۲۱ — نیرووه کانی روسیه به سه کرده بی مارشال
«کونیف» که فهرماندهری سپای له شکری دووهی اوکرانیا
به ، شاری «مورگلیف بودولسکی» یان دا گیر کرد . نهم
شاره لهسمر قهرانخی روزهلانی روو باری دنیه سه و ژوانی
هیله شه مهنده فوره گرنکه کانو ناوچهی به خپو کردنی
نیرووه کانی مارشال مانشتاینه وه له زیر فرماندهری مارشال
«زوکوف» یشا شاری «فینیتسا» دا گیر کرا که ۶۰ میل
له باکو ری مورگلیف بودولسکی هوه دووره . مارشال ستالین
لهخوشی دا گیر کرانی نهم دوو شاره بو هه رجووکیان بهجوی
فهرمانی روزانهی دهر کرد ؛ وه توپیشیان بو آگردرا .

۲۲ — نیرووه کانی روسیه لهزیر فرماندهری مارشال
(کونیف) دا شاری (پروفومایسک) یان دا گیر کرد که
کللی بهنده ری «اودیسا» به ، وه مارشال ستالین سه بارت
به دا گیر کردنی نهمشلوه فهرمانیکی روزانهی دهر کرد .

۲۴ — مارشال ستالین له باری پیروزی بیکی گهورهی
تازوه فهرمانیکی روزانهی دهر کرد که لهلی ، «نیر ووه کانی

۲۹ - نیرووه کانی له شکری او کرانیای په کم به سهر کرده - نیی فرماندهه ره که ی که جه نهرال « زوکوف » ه ، شاری (کولمیا) بان دا گیر کرده له پولونیا دایه و نه کویته سه رته و ریگایانه ی نه چن بوکار پاتیا و نه پیش که به یته سه رته و هیله شه مه نده فیه راهه که هه ریجی بوکوئینا نه برن . وه هه ر نه و نیرووانه له زووباری (پروت) به رامبه ر به شاری « شهرنوتی » به یونه ته وه که بایته ختی هه ریجی بوکوئینا به و ها کا دا گیر بان کرد . ایستا روسه کان ۳۰ میلان ماده بو سنووری هه ریجی روئینیا ، یانی سنووری چیروسولوا کیا .

۳۰ - ایسنگه ی بی ته لی موسکو به ره صبی بلازی کرده وه که نیرووه کانی روسیه شاری « شهرنوتی » یان دا گیر کرده له خوشی ی نه مه مارشال ستالین فرمانی ره ژانای دهر کردو سپاسی مارشال زوکوف و نیرووه کانی مارشال زوکوفی کرد . « شهرنوتی » نه که یته بهری نه بهری رووباری پروت و ژوانی (ملتقی) گه لی ریگاو هیلی به رگری ی شه مه نده فیه نه و نا به .

نهم نیکاره سه ربازیکی سپای سوور پیشان نه دا که له مه بیانی شهری با کوردا خوی له بوسه داوه و چاو دیری کولکیکی نارچه ی نه له مانه کان نه کا که به رامبه ریته ی .

جه نهرال (زوکوف) که له ناوه ندی (نارناپول) و (پروسکوف) دا نه کشین ، گه بیشتوونه ته رو و باری دنیستر و ماوه ی ۶۰ میل پیش که وتون و ۴۰۰ شاره و دی بان دا گیر کرده وه ، له نار نه وانه دا شاری (سیلشتیکی) هه به که نوخته ی گه بیشتی سپای سووره بو سهر دنیستر »

۲۶ - نیرووه کانی روسیه به سهر کرده بیی مارشال « کوبیف » چه ند روزیکه له رووباری دنیستر په ر یونه وه ، وه شاری « بالستی » بان دا گیر کرده وه که ژوانی هیله شه مه نده فیه ره گرکه کانه له به سارا یادا . هه ر نه و نیرووانه له پاش شه ریکی قورسی چوار روزی گه بیشتوونه ته رووباری « پروت » ، وه به دریزایی ۵۰ میل له سهر رووباره که سنگیان دا کونه . له خوشی ی نهم پیروزیه گه وره به مارشال ستالین فرمانی روژانه ی دهر کرد و له موسکو دا ۳۲۴ توپیش ۲۴ جار آگردران .

۲۷ - نیرووه کانی مارشال زوکوف شاری « کامینتس بودولیسک » یان دا گیر کرده که ۱۰ میل له باکووری رووباری دنیستر و ۶۰ میلش له خوارووی شاری « پروسکوف » دوه دووره . به گرتنی نهم شاره ایتر نه و هیله شه مه نده فیه رانه برارون که نه له مانه کان هیوایان و ابو بی دا بگه ری نه وه بودوا به ، به مه نه و به کانه ی له نار نه ندی پروسکوف و کامینتس بودولیسکی دان گه مارو دراون و ری هه لانیان نه ماوه ته وه . له خوشی ی نهم پیروزیه گه وره به مارشال ستالین فرمانی روژانه ی دهر کردو زور سپاسی مارشال زوکوف و نیرووه کانی کرد .

۲۹ - نیرووه کانی روسیه شاری « نیکولایف » یان دا گیر کرده که له نزیک ریژگی رووباری بووگه له لای روژاواو نیوره و روژه لاتیوه به آو سوور دراره . له خوشی ی دا گیر کردنی نهم شاره هه میسان تو په کانی موسکو آگردران . روسه کان تفلیچی جه انگی زوربان ده س که وت و هه وو نه له مانه کانی نه و نا یان پا کودا .

گوره‌ترین شاعیر یکی اینگلیزی چون ماسیفیلد

کواری الادب. الفن
و درگیر: جوزف ر. کوکریانی

شیوه‌ی شاعری هم شاعیره گوره‌وه تهرزی شاعری شاعرانی رابردی و کو شکسپیر و میلتن و شیلی و وردسورس و تینسون نایت، وه کو آشک او دیا ه هم شاعیره گوره که ایستا هه به گوره‌ترین شاعر یکی ناسراو به ناوبانگه وه نه بی چون ماسیفیلد هر هوه نه بی کله شاعیره به ناوبانگه گوره‌کانی اینگلیزی بی، بهلام به سه‌رحی دیکه‌دا امتیازی به تابه‌تی هه به بهره‌سی اعترافی بی کراوه وله‌تی هه لیزاردراوی به تابه‌تی بی دراوه وله هه‌وو شاعره‌کان پتر ناوبانگی سه‌ندوه هه‌چنیکو آشکرایه و وه نه بی هه‌رکس به به‌ختی خوی هه‌و نمته‌ی بی به‌خشرابی که له‌قی گوره‌ترین شاعری ایستایه، بهلام به‌راستی به بی گومان گوره‌تر شاعری هم ده‌مه‌یه. ده بی خوشه‌وستی و دلبه‌سته‌ی، هیندیگی له سده‌کانی رابردو هان داوه‌که‌ه‌ری بودست دای. بهلام ماسیفیلد هه‌موکس به‌کومه‌له سه‌ره‌من که هه‌چ‌نابی له‌وه‌اندانه پاش‌کو‌تی.

همه‌نیکاری چون ماسیفیلد ه

و عقلی و و تراون، هم‌جوره‌شاعرانه به‌زحمت له‌شاعری هم ده‌مه‌ی اینگلیزی دا بیندیری بهلام ماسیفیلد پتر خوشه و یستی زریا و تقلیدی ژبان له‌ویدا خسته‌کار. جابه‌وه بو به‌شاعیر یکی ته‌واوی گوره‌ی ناسراو بوته‌وملقی زریا‌کان له‌گه‌ل هه‌و هه‌موو آزارو ته‌زیه‌ته‌ی له‌زه‌ریای دیوه و زریا‌ه تاله ناخوشه‌کانی له‌زریای چرت‌تووه، دیسات له‌پارچه شاعری‌کی‌دا دل‌یت:

پیویسته دوباره بوزریا‌گه‌ریه وه، بو‌بو زریا‌گوشه گیره‌کان و آسمانی پا‌وفراوان، و له‌کشتی هه‌رت‌کایک بکم به‌و جوره‌ده‌خشی، ته‌ستیره‌کانیش هه‌لا‌سراون و بگایان نیشان ده‌دن، ته‌ری هه‌ور، وه‌وو‌زه‌ی‌ها، بزوتنه‌وه‌و جولانی شه‌پول. وه‌مزی بلارو بو وه‌به‌سرایابی زریادا وسپیده‌بازه‌بی کراوی رونای له‌به‌یان به‌رداندا، ته‌وانه‌بانگی‌کی‌له سه‌رخون ناتواندیری اینکار بکرین.

ماسیفیلد سالی ۱۸۷۴ له‌دایک‌بووه، هه‌موو ته‌مه‌تی‌له سه‌ره‌نای جوانیه‌وه له‌زریا‌وانی‌دا به‌سه‌ر بردو وه‌له‌ته‌مه‌تی چاره‌سالی‌دا که‌وتوته زریایی‌به‌وه. له‌زیات و‌گوزه‌راندا هه‌چ نا‌گوزیری نه‌دیوه و چه‌ره‌سه‌ره‌ی گه‌ردونه‌ی به‌سه‌ردا نه‌ها‌توره‌ده‌توا ندیری بو‌تری، ماسیفیلد شاعری‌کی هاتو‌وشه، ته‌ک‌رابردو، چون‌کو هیشتا له‌سه‌رخویه و شه‌رزه‌ی به‌سه‌ر هه‌ومسی‌دا روی نه‌دا وه‌وپیر نه‌بووه، هه‌بزه‌ته‌وانای هه‌ر له‌چی خویه‌تی. هه‌و تیکه‌یشتن و زانبارانه‌ی له‌سه‌ر زریا‌په‌یدا کرده، وه‌به‌سه‌ردا هاتنی پا‌و شه‌پولی ره‌نگاو ره‌نگ و شه‌وو‌رزه‌کانی چاوی بی‌که‌وتوه‌چلونی‌له زهنیدا لانه‌چ‌وو وه‌وله‌قوتابخانه‌ی ژاندا فیری بووه. هه‌ویش قوتابخانه‌ی‌کی زور به‌زحمت و به‌آزار له‌ویدا‌چلونی هه‌مو‌چت و کیشانی سو‌ی‌گرانی تیدا دیاره‌دکات. هم‌دورنیه‌ک‌شاعیره‌کانی هه‌موو نه‌و زهور و تازه‌ایجاد و ته‌رزیک‌سه‌ره‌خون. هه‌موه به‌کردن

گۆناری دەنگى كىتتى تازە

(خولى يەكەم)

پېرستى ژمارەكانى

بەرگى يەكەم

(ژمارە ۱-۶)

تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳ - مارتى ۱۹۴۴

یهکه م: ئیندی کسی نووسهران

د

ئەحمەد فانی

- یەكدوو پارچه له مەم وزینی شاعیری مەزن ئەحمەدی خانی، ب-۱ ژا (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل. ۶.

ای. جی. ماکوین،

- نیروه زەریایه کانی بەریتانیا و ئەو سوودەدی له شەپری سالیرنۆجا له ئیتالیا دا نواندوویانە، ب-۱ ژا (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل. ۴۳-۴۱.

- چاك و بەد، ب-۱ ژا (شوباتی ۱۹۴۴)، ل. ۱۶-۱۷.

ئەحمەد شوکری (برین پیچ)

- نەمانی نازیش، ب-۱ ژا (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)، ل. ۳۵.

- سەرکەوتنی چەرچەل و تایچوونی هیتلەرە، ب-۱ ژا (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل. ۲۴.

شیخ ئەحمەد شیخ غەنی

- دیمانەیی بەخیر، ب-۱ ژا (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل. ۱۵.

ئیحسان

- دایک، ب-۱ ژا (شوباتی ۱۹۴۴)، ل. ۲۲-۲۱.

- نە یاری پروناکی، ب-۱ ژا (نیسانی ۱۹۴۴)، ل. ۳۱-۲۵.

ئەنوەر

- زیناڤی زەمانی، ب-۱ ژا (مارتی ۱۹۴۴)، ل. ۴۵.

ب

بەکر پەحمان

- ستراڤی قەلائی دم دم، ب-۱ ژا (مارتی ۱۹۴۴)، ل. ۳۲-۲۶.

- مەم و زین، ب-۱ ژا (نیسانی ۱۹۴۴)، ل. ۴۰-۳۲.

ب. ع. یەحیا

- دوا پۆژم له بەرلین، ب-۱ ژا (نیسانی ۱۹۴۴)، ل. ۵-۳.

ت

سیر تاماس ئەرنۆلد

- پوژھەلاتیەوانە گەورەکانی ئینگلیزی سیر تاماس ئارنۆلد، ب-۱ ژ-۴ (شوباتی ۱۹۴۳)، ل-۹-۱۱.

تایەر ئاغا

- خزمایەتی کوردو ئینگلیز، ب-۱ ژ-۶ (نیسانی ۱۹۴۴)، ل-۱۳.

توفیق ئەلحەکیم

- قوتابی مەرگ.. بۆ دوژمنەکانی مروکی، ب-۱ ژ-۵ (مارتی ۱۹۴۴)، ل-۱۱-۱۷.

توفیق وەبی

- پارلەمانی بەریتانیا، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۲.

- چیرۆکی مانییم.. چیرۆکی بەختیارو بەدبەخت، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۶.

- میستەر (سۆن) لە هەلەبجە، وەرگیڕان، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۱۰-۱۲.

- دەستووری ئەتلاتنیک، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۱۳-۱۴.

- تەنقیدی وتاری پوژھەلاتناس هنری پۆلینسن، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۳۹-۴۰.

- باکوور=شیمال، نیوهرۆ=جنوب، ب-۱ ژ-۱ (تشرینی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۴۴-۴۵.

- هەجووکه‌ریکی کورد: شیخ رەزای تالەبانی، (وەرگیڕان)، ب-۱ ژ-۲ (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)،

ل-۷-۱۶.

- یەكدوو وینە لە شیعوو فەلسەفەیی بەرزی ئحمەدی خانی، ب-۱ ژ-۲ (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)،

ل-۲۷-۲۹.

- دەستووری زمانی کوردی، ب-۱ ژ-۲ (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)، ل-۳۹-۴۲. ب-۱ ژ-۳ (کانوونی

یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۴۲-۴۴. ب-۱ ژ-۴ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل-۴۲-۴۴. ب-۱ ژ-۵ (مارتی ۱۹۴۴)،

ل-۴۲-۴۴. ب-۱ ژ-۶ (نیسانی ۱۹۴۴)، ل-۴۳-۴۵.

- قەزای دیزە کەوت لە گۆزە، ب-۱ ژ-۳ (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۹-۱۲.

- لاواندەووی زین لەپیش مردنیا لەسەر گۆپی مەم، ب-۱ ژ-۳ (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)،

ل-۳۰-۳۲.

- پسپۆر، ئازاد (نازا، زات)، شارەزا، ب-۱ ژ-۳ (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۳۷-۳۹.

- ئەحەدی کورنوو (حاجی ئەحمەد)، ب-۱ ژ-۳ (کانوونی یەكەمی ۱۹۴۳)، ل-۴۸.

- بیرەوهری بیك... ئەلەمان.. ئەلەمان، ب-۱ ژ-۴ (کانوونی دووهمی ۱۹۴۴)، ل-۴-۸.

- ئەز خولامی چاوی دەكلۆلیم، ب-۱ ژ-۵ (مارتی ۱۹۴۴)، ل-۸.

- سەلام سەردەقى شكاند، ب-۱ ژا (نيسانى ۱۹۴۹)، ل ۲۱-۲۴.

پ

پيرەميرد

- لە شيعره خوښەكانى پيرەميرد، ب-۱ ژا (تشريني يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۲۴.

ج

جوليان س. ھەكسلى

- وردبونەوھى جيهان لە دژوارىيەكانى جيهان... ئەوھى پياويكى ئاسايى چاوەپروانىھتى،
ب-۱ ژا (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۱۳-۱۵.

ح

حەسەن شىخ حەمە مارف

- كە لە بەر كەوتە قەلاى ئەو پوپاي ھیتلەرەوھ... ئە لە مانياو ژاپون لە پاش خو بە دەستەوھ دانى
ئىتالىا گۆلەيان كەوتە ليژى، ب-۱ ژا (تشريني دووھمى ۱۹۴۳)، ل ۳۶-۳۸.
- نھينى پويشتنەكەى پودۆلف ھيس، (وھرگيران)، ب-۱ ژا (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۱۷-۲۰.
- ريكى ئاشتى گيتىي ئايندە... كى لە سەر سەرھتاي پھيمانى ئەتلاتتىك دامەزىنراوھ،
(وھرگيران)، ب-۱ ژا (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۲۳-۲۴.
- بانورى گولان، (وھرگيران)، ب-۱ ژا (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۳۳-۳۴.
- ئەو چاوەپروانى بۆ سەرنەگرتنى ريكخستنى، (وھرگيران)، ب-۱ ژا (نيسانى ۱۹۴۴)، ل ۱۸-۱۹.
- فيلە گەورەكە، ب-۱ ژا (نيسانى ۱۹۴۴)، ل ۴۲.

مەلا حەسەن

- جەژنە پيرۆزى، ب-۱ ژا (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۱۳.
- شيعرى مەلا حەسەن، ب-۱ ژا (نيسانى ۱۹۴۴)، ل ۱۴.

ھوزنى، حسين

- چاكەى ديموكراتىيەكان، ب-۱ ژا (تشريني يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۳۵-۳۶.
- خاوەند دارستان و پشيلە، ب-۱ ژا (تشريني يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۴۶.
- سەپان وجووتيار.. كەردەوھى خاوەندمولك لە تەك كارەكەدا، ب-۱ ژا (تشريني
دووھمى ۱۹۴۳)، ل ۲۱-۲۲.
- وردەوالەى پرسوود، (وھرگيران)، ب-۱ ژا (تشريني دووھمى ۱۹۴۳)، ل ۳۳.

- پۇژھەلاتناسە گەورەكانى ئىنگلىزى..سىر جان مالكۆلم، (وەرگىپران)، ب-۱-۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۲۰-۲۲.
- سەد پياوى ئازاي ھەرە گەورە گىتى "پۇزفلت"، چەرچل، ستالين" لەيەك رەوشتى ھەرە گەورە ئازاييدا ھاورين، ب-۱-۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۳۱-۴۱.
- پۇژھەلاتىەوانە گەورەكانى ئىنگلىزى.. سىر ئەدوارد دىنسن روس، (وەرگىپران)، ب-۱-۴ (شوباتى ۱۹۴۴)، ل-۳۸-۴۱.
- شكان و گەرەنەھى كسەنەفون لە كوردستانا، (وەرگىپران)، ب-۱-۵ (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۱۸-۲۳.
- وتەى پىرسودى زاناكان، ب-۱-۵ (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۲۴-۲۵.
- پۇژھەلاتىەوانە گەورەكانى ئىنگلىزى ئەدوارد گرانويل براون، (وەرگىپران)، ب-۱-۵ (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۳۵-۴۱.
- ئەحمەد تەيمور پاشا، (وەرگىپران)، ب-۱-۶ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل-۱۱-۱۲.
- لە دۆزەخدا، (وەرگىپران)، ب-۱-۶ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل-۱۵-۱۷.
- گەرەترين شاعىرىكى ئىنگلىزى جۇن ماسيفىلد، (وەرگىپران)، ب-۱-۶ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل-۴۸.

پ

رەنجوورى

- شىعەرى رەنجوورى، ب-۱-۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۲۳.

رەفىق چالاک

- پىرىژنىك، ب-۱-۶ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل-۶-۸.

ز

زىوەر

- ستەرانى لەشكرى ھەشتەمى پىرۇز، ب-۱-۲ (تشرىنى دووھى ۱۹۴۳)، ل-۴۳.

س

سەلام

- لىكۆلىنەو، ب-۱-۶ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل-۲۰.

ش

شیرزاد

- پیاویک له دوای تفهنگه وه، ب ۱-ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۲۵-۲۹.

ع

عبدولموحسین هوشیار هورامانی

- سه ربازی پروس به چاوی نازییه کان، (وهرگیپران)، ب ۱-ژ ۲ (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)، ل ۲۲-۲۶.

عبدولقادر حیشمهت

- مسته نایدن سیاسییه کی راسته، (وهرگیپران)، ب ۱-ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۳۳-۳۶.

ف

فائق کاکه ئەمین

- کین، ب ۱-ژ ۲ (تشرینی دووهمی ۱۹۴۳)، ل ۳۰-۳۲.

- دوو کهس و ئۆردووی بهریتانی، (وهرگیپران)، ب ۱-ژ ۴ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۳۰-۳۷.

فهقی قادری هه مه وه ند

- شیعر، ب ۱-ژ ۶ (نیسانی ۱۹۴۴)، ل ۴۱.

ک

کاکه پرهش

- ژن، شه وه، مامان، ب ۱-ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۱۶.

کاروانچی

- ئاوریشمی بی خاوه ن له کوردستاندا زۆره، ب ۱-ژ ۶ (نیسانی ۱۹۴۴)، ل ۹-۱۰.

گ

گۆران

- گه شتی هورامان، ب ۱-ژ ۱ (تشرینی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۷-۹.

- له سه ره مرگی "هیوا" دا، ب ۱-ژ ۴ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۱۲.

موکریانی، گیو

- جه ژنه پیروزی، ب ۱-ژ ۴ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۱۲.

۴

مەدھۇش

- كاريكاتورى قانع، ب ۱-ژ (تشرىنى دووھى ۱۹۴۳)، ل ۳۰.

ميرزا شەفيق

- وتەى زووبە بەھاي شاعىرىكى كۆن، ب-ژ (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۱۵.

- ئاواتىك يا جىھان، ب ۱-ژ (نيسانى ۱۹۴۴)، ل ۴۵.

ميرزا مارق

- شىعەرى ميرزا مارق، ب ۱-ژ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۲۳.

محەمەد توفىق وردى

- رەقەيىك و دوو مراوى، ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۴۵.

۵

ويلھام ستيد

- جەنگ لە پوژاوادا گەيشتوۋەتە ئەوپەرى، ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۹-۱۰.

دوھم: ئىندىكىسى ناونىشانى بابەتەكانى

۶

- ئەو كەردەوانەى بەرىتانيا پىكېھىيان لە ئەيلولى ۱۹۳۹ ھو تا مارتى ۱۹۴۳ ھەندى راستى

لە بەرچاۋ و رەقەمى زماندار، ب ۱، ژ (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۱۶-۲۴.

- ئەو كەردەوانەى بەرىتانيا پىكېھىيان لە ئەيلولى ۱۹۳۹ ھو تا ۱۹۴۳، ب ۱-ژ (كانونى

دوھمى ۱۹۴۴)، ل ۲-۳.

- ئەز خولامى چاۋى دەكلوليم، توفىق ۋەھبى، ب ۱-ژ (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۲-۸.

- ئاۋرېشىمى بى خاۋەن لە كوردستاندا زۆرە، كاروانچى، ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۹-۱۰.

- ئەحمەد تەيموور پاشا، ۋەرگىپ: حوزنى موكرىيانى، ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۱۱-۱۲.

- ئەو چاۋەپوانەى بۇ سەرنەگرتنى پىكخستن (تنظيم)، ۋەرگىپ: حەسەن شىخ حەمەمارف،

ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۱۸-۱۹.

- ئاواتىك يا جىھان، مەدھۇش، ب ۱-ژ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۴۵.

ب

- باکور=شمال، نیوہرؤ=جنوب، توفیق وہبى، ب، ۱، ژا (تشرینی يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۴۴-۴۵.
- بارى ئەمپۇى ئەلەمانيا.. ھاوپەيما نەكان لە ھەموو لايىكەو تەنگى پى ھەلئە چن، ب، ۱، ژا (تشرینی دووهمى ۱۹۴۳)، ل ۱۷-۲۰.
- ئەحەى كرنوو (حاجى ئەحمەد)، توفیق وہبى، ب، ۱، ژا (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۴۸.
- بىرەوهرى يىك: ئەلەمان.. ئەلەمان، ب، ۱-۴ (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل ۴-۸.
- بانووى گولان، وەرگىر: حەسەن شىخ مارف، ب، ۱-۵ (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۳۳-۳۴.
- بەرىتانياو داگىر كرنى ئەوروپا.. خوئامادە كرنى ژن و پياوى نەتەوہى بەرىتانيا بو ئەم ئەركە گەرەيە، ب، ۱-۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۱-۲.

ت

- تەنقىدى و تارى پۇژھە لاتناس ھنرى رولىنسن، ب، ۱، ژا (تشرینی يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۹-۴۰.
- توانايى مەرگ بو دوژمنەكانى مرۇكى، توفیق ئەلحەكىم، ب، ۱-۵ (شوباتى ۱۹۴۴)، ل ۱۱-۱۷.

پ

- پارلەمانى بەرىتانيا، توفیق وہبى، ب، ۱، ژا (تشرینی يهكهمى ۱۹۴۵)، ل ۲.
- پەنجا راستى لە بارەى بەرىتانياواو لەسەردەمى جەنگدا، ب، ۱، ژا (تشرینی يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۲۵-۳۰.
- پەنجا راستى تر لە بارەى بەرىتانياى گەرە لەسەردەمى جەنگدا، ب، ۱، ژا (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۱-۸.
- پياويك لە دوای تەفەنگەو، وەرگىر: شىرزاد، ب، ۱، ژا (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۲۵-۲۹.
- پسپور، ئازاد (ئازا، زات)، شارەزا، توفیق وہبى، ب، ۱، ژا (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۷-۳۹.
- پىرىي ژنىك، رەفيق چالاك، ب، ۱-۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۶-۸.

ج

- جەژنە پىرۇزى، گىوى موكرىانى، ب، ۱-۴ (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل ۱۲.
- جەژنە پىرۇزى، مەلا حەسەن، ب، ۱-۴ (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل ۱۳.

- جەنگ لە پۇڭزادا گەيشتووتە ئەوپەرى، وىليام ستيد، ب-۱ ژە (شوباتى ۱۹۴۴)، ل-۹-۱۰.

خ

- خاوند دارستان و پشيله، حسين حوزنى، ب-۱، ژا (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۴۶.

- خزمایەتى كوردو ئىنگلىز، تايەر ئاغا، ب-۱ ژا (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۱۳.

چ

- چىرۆكىكى مناليم.. چىرۆكى بەختيارو بەدبەخت، توفيق وهبى، ب-۱، ژا (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۳-۵.

- چاكەى ديموكراتىيەكان، حسين حوزنى، ب-۱، ژا (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۳۵-۳۶.

- چاك و بەد، حوزنى موكرىانى، ب-۱ ژا (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۱۴-۱۶.

د

- دەستورى ئەتلاتىك، توفيق وهبى، ب-۱، ژا (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۱۳-۱۴.

- دەستورى زمانى كوردى، توفيق وهبى، ب-۱، ژا (تشرىنى دووهمى ۱۹۴۳)، ل-۳۹-۴۲.

- ب-۱، ۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۴۲-۴۴. ب-۱، ۴ (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۴۲-۴۴. ب-۱، ۵ (شوباتى ۱۹۴۴)، ل-۴۲-۴۴. ب-۱، ۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۴۳-۴۵.

- ديمانەت بەخىر، شىخ ئەحمەدى شىخ غەنى، ب-۱، ۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۱۳-۱۵.

- دايك، ئىحسان، ب-۱ ژا (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۲۱-۲۲.

- داستانى قەلاى دم دم.. خانى لەپ زىپىن، ب-۱ ژا (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۲۵-۲۹.

- دوو كەس و ئوردووى بەرىتانى، وەرگىپر: فائق كاكە ئەمىن، ب-۱ ژا (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۳۰-۳۷.

- دوا پۇژم لە بەرلىن، وەرگىپر: ب. ع. يەحيا، ب-۱ ژا (مارتى ۱۹۴۴)، ل-۳-۵.

پ

- پۇژمەلاتناسە گەورەكانى ئىنگلىزى سىر جان مالكوئم، وەرگىپر: حوزنى مورىانى، ب-۱، ۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل-۲۰-۲۲.

- پۇژمەلاتىەوانە گەورەكانى ئىنگلىزى.. سىر تاماس ئورنلد، ب-۱ ژا (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل-۹-۱۱.

- پړيکي و ناشتبي گيټي ناينده.. کي له سهر سهره تاي په يمانی نه تالانتیک دامه زرينراوه،
وهرگيپر: حه سهن شيخ حه مه مارف، ب ۱- ۵ (کانوونی دووه می ۱۹۴۴)، ل ۲۳-۲۴.
- پوژهه لاتیوه وانه گه وره کانی ئینگیزی.. سيړ نه دواړد دینسن پوس، وهرگيپر: حوزنی
موکریانی، ب ۱- ۴ (کانوونی دووه می ۱۹۴۴)، ل ۳۸-۴۱.
- پوژهه لاتیوه وانه گه وره کانی ئینگیزی.. نه دواړد گوانویل براون، وهرگيپر: حوزنی موکریانی،
ب ۱- ۵ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۳۵-۴۱.
- ره قه بيک و دوو مراوی، محمه د توفيق وردی، ب ۱- ۵ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۴۵.

ز

- زیناقي زه مانی (هونراوه)، نه نوه، ب ۱- ۵ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۴۵.

ژ

- ژن، شه وه، مامان، کاکه رهش، ب ۱، ۳ (کانوونی يه که می ۱۹۴۳)، ل ۱۶.

س

- "سهر هانری پولنسن" ی پوژهه لاتناس، وهرگيپر: عه بدولموحسین هوشیاری هه ورامانی،
ب ۱، ۱ (تشرینی يه که می ۱۹۴۳)، ل ۳۷-۳۸.
- سه پان و جووتیار.. کرده وهی خاوه ند موک له ته ک کارکه دا، حوسین حوزنی، ب ۱، ۲
(تشرینی دووه می ۱۹۴۳)، ل ۲۱-۲۲.
- سه ربازی پوس به چاوی نازييه کان، وهرگيپر: عه بدولموحسین هوشیاری هه ورامانی، ب ۱،
۲ (تشرینی دووه می ۱۹۴۳)، ل ۲۳-۲۶.
- سترانی له شکری هه شته می پیرۆز، زیور، ب ۱، ۲ (تشرینی دووه می ۱۹۴۳)، ل ۴۳.
- سه رکه وتنی چه چهل تیاچوونی هیتلهره، نه حمه د شوکری، ب ۱، ۳ (کانوونی يه که می ۱۹۴۳)،
ل ۲۴.
- سه د پیاوی نازای هره گه وره ی گيټي رۆزفلت، چه رچه ل و ستالین له يه که ره وشتی هه
گه وره ی نازاييدا هاورين، وهرگيپر: حوزنی موکریانی، ب ۱، ۳ (کانوونی يه که می ۱۹۴۳)،
ل ۳۹-۴۱.
- سترانی قه لای دم دم، په حمان به کر، ب ۱- ۵ (شوباتی ۱۹۴۴)، ل ۲۶-۳۲.
- سه لام سه رده قی شکاند، توفيق وه بی، ب ۱- ۶ (مارتی ۱۹۴۴)، ل ۲۱-۲۴.

ش

- شيعرى پهنجوورى، ب ۱، ژ ۳ (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۲۳.
- شيعرى ميرزا مارف، ب ۱، ژ ۳ (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۲۳.
- شيعرهكانى مهليكولكهلامى سنه، ب ۱، ژ ۳ (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۲.
- شكان و گهپرانهوهى كسنهفون له كوردستانا، وهرگيپر: حوزنى موكرىانى، ب ۱-ژ ۵ (شوياتى ۱۹۴۴)، ل ۱۸-۲۳.
- شيعرى مهلا حهسن، ب ۱-ژ ۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۱۴.
- شيعرى فهقى قادرى ههمهوند، ب ۱-ژ ۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۴۱.

ق

- قهزاي ديزه كهوت له گوژه، توفيق وههبي، ب ۱، ژ ۳ (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۹-۱۲.
- قهوماوه گرنگهكانى سياسى و جهنگى سالى ۱۹۴۳، ب ۱-ژ ۴ (كانونى دووهمى ۱۹۴۴)، ل ۴۴-۴۸.

ك

- كين، وهرگيپر: فائق كاكه ئەمين، ب ۱، ژ ۲ (تشرىنى دووهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۰-۳۲.
- كاريكاتورى قانع، مهدهوش، ب ۱، ژ ۲ (تشرىنى دووهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۵.
- كهلهبه كهوته قهلاى ئه وروپاي هيتله رهوه... ئەلمانيا و ژاپون له پاش خۆبه دهسته وهدانى ئيتاليا گلۆلهيان كهوته ليژى، وهرگيپر: شيخ حهسن شيخ حهمه مارف، ب ۱، ژ ۲ (تشرىنى دووهمى ۱۹۴۳)، ل ۳۶-۳۸.
- كهشتى گهله خورته كهى بهريتانى يهكهم دهستداره له پيرۆزىي هاوپهيمانه كاندا بهسهر پيشانىي ته وهرهى سته مكاردا، ب ۱، ژ ۳ (كانونى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۱۷-۱۹.

گ

- گهشتى هه ورامان، گوران، ب ۱، ژ ۱ (تشرىنى يهكهمى ۱۹۴۴)، ل ۷-۹.
- گه وهره ترين شاعيريكى ئينگليزى جون ماسيفيلد، وهرگيپر: حوزنى موكرىانى، ب ۱-ژ ۶ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۴۸.

ل

- له شيعره خوشهكانى پيره ميڤرد، ب ۱، ژ ۱ (تشرىنى يهكهمى ۱۹۴۳)، ل ۴۳.

- لاواندنه وهی زین له پێش مردنیا له سه رگۆری مه م، توفیق وهه بی، ب ۱، ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۳۰-۳۲.
- له سه ره مه رگی "هیوا" دا، گۆران، ب ۱-ژ ۴ (کانوونی دووه می ۱۹۴۴)، ل ۱۲.
- له دۆزه خدا، وه رگێر: حوزنی موکریانی، ب ۱-ژ ۶ (مارتی ۱۹۴۴)، ل ۱۵-۱۷.
- لیکۆلینه وه، سه لام، ب ۱-ژ ۶ (مارتی ۱۹۴۴)، ل ۱۸-۱۹.

م

- میسته ر "سۆن" له هه له بجه .. ده نگدانه وه ییك، وه رگێرانی توفیق وهه بی، ب ۱، ژ ۱ (تشرینی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۱۰-۱۲.
- مسته ر نایدن سیاسیه کی راسته، وه رگێر: عه بدولقادر حیشمه ت، ب ۱، ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۳۳-۳۶.
- مه م و زین، به کر په حمان، ب ۱-ژ ۶ (مارتی ۱۹۴۴)، ل ۳۲-۴۰.

ن

- نیروه زه ریاییه کانی به ریتانیا و ئه و سووده ی له شه پری سالیرنۆدا له ئیتالیا دا نواندوویانه، آی. جی. ماکوینی، ب ۱، ژ ۱ (تشرینی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۴۱-۴۳.
- نیویشکی قه و ماوه کانی سیاسیه و سوپایی مانگی تشرینی یه که می ۱۹۴۳، ب ۱، ژ ۱ (تشرینی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۴۷-۴۸.
- نه مانی نازیش، ئه حمه د شوکری برینیچ، ب ۱، ژ ۲ (تشرینی دووه می ۱۹۴۳)، ل ۳۵.
- نیویشکی قه و ماوی سیاسیه و سوپایی مانگی تشرینی دووه می ۱۹۴۳، ب ۱، ژ ۲ (تشرینی دووه می ۱۹۴۳)، ل ۴۴-۴۸.
- نیویشکی قه و ماوی سیاسیه و سوپایی مانگی کانوونی یه که می ۱۹۴۳، ب ۱، ژ ۳ (کانوونی یه که می ۱۹۴۳)، ل ۴۵-۴۸.
- نهینی رۆیشتنه که ی رۆدۆلف هیتلر، وه رگێر: حه سه ن شیخ حه مه مارف، ب ۱-ژ ۴ (کانوونی دووه می ۱۹۴۴)، ل ۱۷-۲۰.
- نیویشکی قه و ماوی سیاسیه و سوپایی مانگی کانوونی دووه م و وشوواتی ۱۹۴۴، ب ۱-ژ ۵ (شوواتی ۱۹۴۴)، ل ۴۷-۴۸.
- نه یاری رووناکی، وه رگێر: ئیحسان، ب ۱-ژ ۶ (مارتی ۱۹۴۴)، ل ۲۵-۳۱.

- نيوپيشكى قەوماۋى سىياسىي ۋە سوپايى مانگى مارتى ۱۹۴۴، ب ۱-ژا (مارتى ۱۹۴۴)،
۴۶-۴۷.

ھ

- ھەجۈكەرىكى كورد: شېخ رەزاي تالەبانى، س. ج. ئەندىموندز، ۋەرگىپران: تۇفيق ۋەھبى،
ب ۱، ۲ (تشرىنى دوۋەمى ۱۹۴۳)، ل ۷-۱۶.

و

- ۋتەى زوۋ بە بەھاي شاعىرىكى كۆن، مىرزا شەفىع، ب ۱، ۲ (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۱۵.
- ۋردەۋالەى پىر سوۋد، ۋەرگىپ: حسىن حوزنى، ب ۱، ۲ (تشرىنى دوۋەمى ۱۹۴۳)، ل ۳۳.
- ۋتەى سەيد ئىبراھىم كە شاعىرىكى سەدەى پىشۋو، ب ۱، ۲ (تشرىنى دوۋەمى ۱۹۴۳)،
ل ۳۴-۳۵.

- ۋتەى پىر سوۋدى زاناكان، ۋەرگىپ: حوزنى موكرىانى، ب ۱-ژە (شۋباتى ۱۹۴۴)، ل ۲۴-۲۵.
- فىلە گەۋرەكە، ۋەرگىپ: ھەسەن شېخ ھەمە فەرەج، ب ۱-ژ ۶۰ (مارتى ۱۹۴۴)، ل ۴۲.
- ۋردبۋونەۋەى جىھان لە دژۋارىيەكانى جىھان.. ئەۋەى پىۋاۋىكى ئاسايى چاۋەرۋانىتەى،
جۋلىان س. ھەكسلى، ب ۱، ۳ (كانونى يەكەمى ۱۹۴۳)، ل ۱۳-۱۵.

ى

- يەك دوۋ پارچە لە مەم ۋ زىنى شاعىرى مەزن ئەھمەدى خانى، ئەھمەدى خانى، ب ۱، ۲
(تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۴)، ل ۶.
- يەك دوۋاندنى بەرىتانى يارىيەكە، ۋەرگىپ: تۇفيق ۋەھبى، ب ۱، ۲ (تشرىنى يەكەمى ۱۹۴۳)،
ل ۳۱-۳۴.

- يارىيەى بەرىتانىا بۇ ۋووسىيە، ب ۱، ۲ (تشرىنى دوۋەمى ۱۹۴۳)، ل ۶.
- يەك دوۋ ۋىنە لە شىعرو فىلسەفەى بەرزى ئەھمەدى خانى، تۇفيق ۋەھبى، ب ۱-ژ
(تشرىنى دوۋەمى ۱۹۴۳)، ل ۲۳-۲۶.